
BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
18 C
16

PRIVILEGIA
CLERICORVM

R. P. M.

FRANCISCI BORDONI.

PRIVILEGIA CLERICORVM.

IN CONTROVERSIIS *OCCVRRENTIBVS* INTER IVDICES *ECCLESIASTICOS, ET LAICOS,*

EXPLICATA

PER R. P. M. FRATREM

FRANCISCVM BORDONVM PARMENSEM,

Tertij Ordinis Regularis S. Francisci olim Generalem.

PARMÆ, Apud Hæredes Erasmi Viothi. M. DC. LXVIII.

DE CONSENSV SVPERIORVM.

ILL.MO ET REVER.MO D.

D. CAROLO NEMBRINO

NOBILI ANCONITANO,

Vtriusq; Signaturæ Sanctissimi D. D. Nostri

REFERENDARIO,

Dei, & Apostolicæ Sedis gratia

EPISCOPO PARMÆ,

ET COMITI.

Xaratas voluminis huius in fronte, ILLVSTRISSIME ANTISTES, quisquis inspexerit lineas, vnicè tuo nomini emancipandum auspicabitur; cum enim Priuilegia præseferat Clericorum, mancipio tibi obstringitur nobilissimo, qui eadem vt enixè tuearis, Ense, Clauaq; munitus, geris semper in corde. auspicabitur, inquam, tibi emancipandum quisquis præstantissimi, ac numeros omnes implentis P. Francisci Bordoni ingenio, vigilijs, sudoribus extructum cognouerit: tantæ siquidem arboris fructus ad immortalitatem nati, terrarum nescij, eum sibi Patronum adoptant, in quo omnium plausu non tam fulget velut in speculo Cæli facies vniuersa, quam dum insculpta virtutum sydera micant, Cælum nobis vicinum exhibent splendidissimum.

quò me tui Nominis trahit numerus, encomijs velociùs excurreret calamus, ni potenti tuæ cohiberetur imperio modestiæ, qua laudes audire displicet, cum vltrò libeat promereri: verùm patere me decoro modestiæ tuæ rubore coloratam Purpuram præsignare, cuius paludamento Purpuratorum fastigium transilias condecoratus; hoc namq; licet nondum attigeris, maximum tamen tuæ gloriæ premittitur symbolum, dum ducente virtute gradatim ascendis, vt singulis in muneribus, singularia pandas admirationis exempla. accipe igitur, ILLVSTRISSIME PRÆSVL, leuissimum, si me spectes, honorarium munus; accipe mei ad tibi humillimè obsequendum parati animi signum, non quod tuam deceat dignitatem, sed quod mea exoriri valeat tenuitate. viue felix nostræ Vrbi, vt tandem viuas felicissimus orbi: viue mihi inter addictissimos tui famulos minimo, ac benignissimo syderum tuorum auspicio æternum erga me, meosq; Typos exhibe patrocinium. Vale.

Parmæ Calendis Iunij 1668.

Dominationis Tuæ Illustriss. & Reuerendiss.

Humillimus, Addictissimus Famulus

Anthæus Viothus.

FR. Franciſcus Hieronimus Fontius à Maſſa Vmbriæ S. T. D. Tertij Ordinis S. Franciſci Regularis Obſeruantiæ Generalis, & Seruus. Priuilegia Clericorum explicata à R. P. Magiſtro F. Franciſco Bordono, ex ordine noſtro reuiſa, & impreſſione digna iudicata, vt in lucem prodeant, quantum ad nos ſpectat, præſentibus licentiam impertimur.

Datum Romæ primo Septembris 1666.

F. Franciſcus Hieronimus Fontius Generalis.

IVſſu Reuerendiſſimi Patris Magiſtri Ioannis Michaelis Bergamaſchi Inquiſitoris Parmæ, Burgi S. Donnini, &c. perlegi hoc opus inſcriptum PRIVILEGIA CLERICORVM, cum controuerſijs occurrentibus inter Iudices Eccleſiaſticos, & Laicos Auctore P. M. Franciſco Bordono, in quo nil reperi, quod vel fidei Ortodoxæ, vel morum honeſtati aduerſetur, immò omnia doctè, ſolidè, & ad Sacrorum Canonum lancem expenſa; Ideo iure optimo dignum cenſeo, quod publici iuris fiat, ac merita luce donetur. Parmæ in ædibus S. Chriſtinæ 23. Octobris 1667.

D. Dominicus de Malpica Cler. Reg. S. Th. Profeſſor, ac S. Officij Conſultor.

Stante ſupradicta atteſtatione. Imprimatur F. Dominicus Maria Marcheſius à Bergomo Lector, & Vic. Gen. S. Officij Parmæ, &c.

Carolus Grappius Vic. Gen. Parmæ.

INDEX

Capitum, & Quaestionum Tractatus Priuilegiorum Clericalium.

Caput Primum. De Statu, & Personis Ecclesiasticis.

Caput Secundum. De Origine Priuilegiorum Clericalium.

9 *An Papa possit abrogare priuilegia Clericis?*
10 *An Episcopus possit aliquid diminuere de illis?*
11 *An ecclesiastici illis renuntiare possint?*
12 *An aliqua consuetudine tolli possint?*
13 *An lege, vel statuto annullari possint?*
14 *An leges, & canones de hac materia late sint interpretandi?*
45 *Quando concurrunt oppositæ opiniones, quænam sequenda?*

Caput Tertium. De Priuilegijs Ecclesiarum, & Locorum Piorum.

1 *An ecclesia sit capax bonorum mobilium, & immobilium?*
2 *Quale dominium habeat Papa super bona ecclesiarum?*
3 *An ecclesia Collegiata sit domina proprietaria bonorum suorum?*
4 *An Ecclesia Regularis sit domina suorum bonorum?*
5 *An alia loca pia habeant dominium suorum bonorum?*
6 *An laici habeant potestatem, & dominium super rebus ecclesiasticis?*
7 *An ecclesia materialis gaudeat priuilegijs clericalibus?*
8 *An monasteria vtriusq; sexus gaudeant exemptione suorum bonorum?*
9 *An Hospitalia, Confraternitates, & alia loca pia gaudeant priuilegijs clericalibus?*
10 *An ecclesia destructa gaudeat suis priuilegijs?*

Caput Quartum. De Aquisitione Priuilegiorum Clericalium.

1 *Quando, & quibus actibus aquirantur priuilegia clericalia?*
2 *Quando, & quibus actibus clericus aquirat priuilegia?*
3 *An tonsuratus inualide, vel illicite aquirat priuilegia clericalia?*
4 *An promotus per saltum aquirat?*
5 *An ordinatus ante annos discretionis?*
6 *Quandonam & quibus actibus religiosi aquirant priuilegia clericalia?*
7 *An, & quando nouitij?*
8 *An, & quando moniales etiam nouitiæ?*
9 *An, & quando Tertiarij S. Francisci, & aliorum Ordinum?*
10 *An, & quando Tertiarij seruientes monialibus?*
11 *An, & quando Eremitæ aquirant priuilegia clericalia?*
12 *An ex mala promotione aquirantur?*

Caput

Caput Quintum. De Priuilegio Clericorum Beneficiatorum.

1 *AN habens solam beneficij collationem gaudeat priuilegio fori?*
2 *An sola possessio sufficiat sine valida collatione?*
3 *Quid si ex beneficio nullos percipiat fructus?*
4 *An gaudeat habens beneficium religiosum?*
5 *An qui resignauit beneficium?*
6 *An quodlibet beneficium ecclesiasticum sufficiat?*
7 *An habens manuale beneficium?*
8 *An habens capellaniam?*
9 *Au habens Coadiutoriam?*
10 *An habens Commendam?*
11 *An habens præstimonium?*
12 *An habens pensionem?*
13 *An beneficiarius egeat tribus alijs requisitis à Tridentino?*
14 *An requiratur declaratio amissi beneficij vt perdat priuilegium fori?*

Caput Sextum De Priuilegio Fori pro Clericis non beneficiatis.

1 *AN tria Concilij requisita sint necessaria copulatiue pro vsu priuilegij fori?*
2 *An tonsuratus tantum ea seruare teneatur?*
3 *An Clericus cuiuslibet ætatis comprehendatur in Decreto Concilij?*
4 *Qualis debeat esse habitus clericalis?*
5 *Quandiu debeat durare habitus depositio ad perdendum priuilegium?*
6 *Qualis debeat esse tonsura Clericorum?*
7 *Quid dicendum de Caluis à natura, vel morbo factis?*
8 *An necessarium sit seruire ecclesiæ?*
9 *An necessarium sit mandatum Episcopi ad seruiendum Ecclesiæ?*
10 *An sufficiat seruire ecclesiæ regulari?*
11 *Quandiu debeat durare hęc seruitus?*
12 *An sufficiat seruire Confraternitati, vel Hospitali?*
13 *An qui non seruiuit hoc mense gaudeat priuilegio fori?*
14 *An requiratur trina monitio ad perdendum priuilegium?*
15 *An saltem requiratur sententia declaratoria?*
16 *An in Sacris constituti comprehendantur in hoc Decreto?*
17 *An Nouitij, Tertiarij, & Professi comprehendantur?*
18 *An induci possit consuetudo contra hęc requisita?*

19 *An derogatoria in fine cap.6.sess.23.referatur ad omnes partes Decreti?*
20 *An perdens priuilegium fori amittat aliud Canonis?*
21 *An probabilis sit opinio Torreblancæ, quod in eo capite non agatur de Clericis maioris ætatis?*
22 *Quid statuat Synodus Nembrina Parmensis?*
23 *An clericus mercede seruiens ecclesiæ gaudeat priuilegio fori?*
24 *An Clerici Scholares debeant etiam seruire ecclesiæ, & deferre habitum, & tonsuram?*
25 *An clericus declaratus non gaudere priuilegio adhuc puniri possit à iudice ecclesiastico?*
26 *An Episcopus præuentus à iudice seculari, adhuc eo excluso possit punire suum clericum carentem priuilegijs Tridentini?*

Caput Septimum. De Priuilegijs Clericorum Coniugatorum cum Virgine.

1 *AN clericatus debeat præcedere matrimonio, vel è contra?*
2 *Quæ conditiones requirantur vt clericus coniuratus gaudeat priuilegijs?*
3 *An gaudeat priuilegia Canonis, & fori etiam quo ad bona?*
4 *An clericus coniugatus sit capax beneficij?*
5 *An sit capax pensionis?*
6 *An possit esse Vicarius Episcopi?*
7 *An eius vxor gaudeat priuilegijs mariti clerici?*
8 *Qualem habitum, & tonsuram deferre debeat?*
9 *Quale seruitium præstare debeat ecclesiæ?*
10 *An illa tria requisita seruare simul debeat?*
11 *An ad priuationem priuilegiorum requiratur trina monitio?*
12 *An contractus cum muliere à se corrupta gaudeat priuilegijs?*
13 *An gaudeat illis ducens corruptam, quam putabat virginem?*
14 *An ducens mulierem corruptam sine copula?*
15 *An clericus ducens virginem debeat & ipse esse virgo?*
16 *An ducens ab alio ductam, sed non cognitam, gaudeat?*
17 *An ducens ab alio cognitam ex matrimonio nullo gaudeat?*
18 *An in Sacris constitutus ducens vxorem etiam corruptam ab alio ex dispensatione Apostolica gaudeat priuilegijs?*
19 *An teneatur probare vxorem fuisse virginem, cum eam duxit?*
20 *An priuilegijs renuntiare possit non solum facto, sed etiam verbo?*
21 *An perdita priuilegia ex non seruatis requisitis, resumpto habitu recuperet?*
22 *An mortua vxore, recuperet priuilegia, quibus non fuit vsus?*

Caput

Caput Octauum. De Priuilegijs Clericorum Bigamorum.

1 QVis inuentor fuerit bigamiæ? Et quis eam probibuerit ab ordinibus?
2 Quid, & quotuplex sit bigamia?
3 Quid sit bigamia vera, seu propria?
4 Quid sit bigamia interpretatiua?
5 An ducens à se corruptam fiat bigamus eum cognoscens?
6 An bona fide cognoscens, quã putabat virginem, cum non sit, fiat bigamus?
7 An cognoscens viduam ex matrimonio nullo fiat bigamus?
8 An maritus per iudicẽ coactus cognoscere suã vxorẽ adulterã fiat bigamus?
9 An cognoscens virginẽ ab alio ductã matrimonio tantum rato, fiat bigamus?
10 An non cognoscens viduam ante consumationem matrimonij mortuam, ducendo virginem fiat bigamus?
11 An ducente secundam virginem, post primam non cognitam, fiat bigamus?
12 An ex pluribus fornicationibus inducatur bigamia?
13 Quid sit bigamia Similitudinaria?
14 An sacris initiatus, & professus fiãt bigami cognoscẽtes Virginẽ à se ductã?
15 An omnes religiosi etiam laici professi fiant bigami?
16 An mulier professa nubens fiat bigama?
17 An vota biennij inducant bigamiam?
18 An ex voto simplici oriatur?
19 An quilibet possit contrahere quamlibet ex illis tribus bigamiæ speciebus?
20 An qualibet bigamiæ species faciat personam irregularem?
21 An bigamus sine dispensatione promotus recipiat caracterem?
22 An aquirat priuilegia clericalia?
23 An sit capax beneficiorum, & pensionum?
24 An aquisierit priuilegium Canonis?
25 An priuilegium fori Ciuilis, & Criminalis?
26 An priuilegium rerum suarum?
27 An fiat capax beneficiorum, & officiorum ecclesiasticorum?
28 An sic ordinatus deijciendus sit ad seculum?
29 An professione bigamia tollatur?
30 An clerici in minoribus ducentes vxorem nudentur omnibus priuilegijs?
31 An hæc bigamia in Clerico destruat caracterem, & statum ecclesiasticum?
32 An mortua vxore resumptis tonsura, & habitu recuperet priuilegia?
33 An perdat beneficium, & alia per superuenientem bigamiam?
34 An similitudinarij perdant beneficia, & priuilegia?
35 An bigami veri, & interpretatiui probibeantur ab ingressu religionis?
36 An Papa dispensare possit super bigamia quacunque.
37 An Episcopus cum suis?
38 An Prælatus Regularis cum suis?

Caput

Caput Nonum. De Amissione Priuilegiorum Clericalium.

1 *AN ex mala promotione perdantur priuilegia clericalia?*
2 *An perdantur non seruatis Tridentini requisitis?*
3 *An beneficiatus ea perdat non seruando Tridentini requisita?*
4 *An ducens vxorem?*
5 *An Ioculatores, & buffones?*
6 *An hæreticus?*
7 *An assasinus?*
8 *An occidens Principem?*
9 *An gestans arma?*
10 *An factus miles?*
11 *An Censuratus?*
12 *An Irregularis?*
13 *An Depositus, & Degradatus?*
14 *In quibus casibus clericus degradatur?*
15 *An accipiens officium seculare?*
16 *An negotiator?*
17 *An agens macellarium, an cauponam?*
18 *An immiscens se in enormibus?*
19 *Quis dicatur incorrigibilis?*
20 *Quænam sint delicta enormia?*
21 *An Clericus mentiens coram iudice, se non esse Clericum perdat priuilegia?*
22 *An perdens priuilegium fori perdat illud Canonis?*
23 *An dicta de Clericis locum habeant in professis?*
24 *An priuilegia dicantur extincta, an solum suspensa?*
25 *An in dubio declarandum pro Clerico contra Iudicem Laicum?*
26 *Quem opinionem possit Iudex sequi in declarando?*

Caput Decimum. De mutatione Fori, & Status occasione delictorum

1 *AN laicus post delictum promotus sit iudicandus à iudice laico?*
2 *An vero à iudice ecclesiastico?*
3 *An promotus dum detinetur in carcere possit puniri à iudice laico?*
4 *An post delictum promotus dicatur in fraudem?*
5 *Quandonam præsumatur fraus in promotione in sententia Aduersariorum?*
6 *An resumendo habitum effugiat iudicium seculare?*
7 *An in hac resumptione requiratur licentia proprij Ordinarij?*

8 *An*

8 *An hæc licentia possit dari irregulari, & degradato?*
9 *A quonam sit puniendus clericus, qui post delictum viuit secularitér?*
10 *A quonam sit puniendus laicus simul cum clerico delinquens?*
11 *A quonam sit puniendus Nouitius, qui deliquit ante ingressum?*
12 *A quonam puniendus Tertiarius degens in conuentu?*
13 *A quonam Tertiarius secularis?*
14 *A quonam prædicti sint puniendi super delictis commissis?*
15 *An puniri possit clericus, quando querela, & promotio accidunt eod. die?*
16 *Qualis iudex recognoscit corpus vulnerati, vel occisi?*

Caput Vndecimum. De Carceratione Personarum Ecclesiasticarum.

1 *AD carcerandum quænam probatio delicti prærequiratur?*
2 *Quisnam possit committere, & mandare carcerationem?*
3 *An Episcopus possit carcerare regulares?*
4 *An Birruarij possint capere ecclesiasticos in fragranti repertos?*
5 *An captura contra istos sit nulla?*
6 *An Episcopus capiat regulares delinquentes intra ecclesiam?*
7 *An ecclesiastici capi possint in proprijs ecclesijs?*
8 *Quale debeat esse mandatum capturæ?*
9 *An canonicus capi possit?*
10 *An liceat capere clericum putatum non gaudere priuilegio fori?*
11 *An iudex laicus per capturam aquirat aliquod ius super clericum captum?*
12 *An clericus debitor carcerari possit?*
13 *An sit differentia capere clericum cum habitu, vel sine habitu?*

Caput Duodecimum. De Remissione Clericorum Carceratorum.

1 *A Quo iure præscribatur remissio Clericorum captorum per iudicem secularem ad Curiam Ecclesiasticam?*
2 *Ad quem iudicem spectat cognoscere de clericatu?*
3 *An cognitio omnium articulorum super clericatu spectet ad Episcopum?*
4 *An hæc cognitio debeat præcedere remissionem carcerati?*
5 *Qualis cognitio requiratur ad remissionem?*
6 . . . . . .
7 *An iudex edoctus de Clericatu possit retardare remissionem, vt prius consulat Principem?*
8 *An captus remittendus sit ad Curiam Ecclesiasticam?*

9 *An*

9 *An remittendus, si literæ ordinationis appareant falsæ?*
10 *An remittendus sit asserens se non gaudere priuilegio fori?*
11 *An remittendus sit asserens se renuntiasse priuilegio?*
12 *An remittatur non petitus?*
13 *An retardare possit, donec constet de gaudimento priuilegij?*
14 *An remittendus ante causam iudicatam?*
15 *An retardetur propter expensas?*
16 *An limitari possit tempus iudici ecclesiastico?*
17 *Quid agendum, si is sit morosus, & negligens?*
18 *Quid agere possit iudex laicus, dum captus remanet in fortijs ecclesiæ?*
19 *An citandus sit Iudex laicus, & eius Fiscalis?*
20 *Ad quem superiorem fit remissio clerici capti?*
21 *An possit iudex relaxare clericum cognitum?*
22 *An credendum satellitibus asserentibus captum fuisse sine habitu?*
23 *An in remissione iudex debeat protestari?*
24 *Cuiusnam expensis fiat remissio?*
25 *An captus remittendus sit cum copia processus?*
26 *An detur appellatio à declaratoria clericatus?*
27 *Ad quem remittendus est religiosus captus?*
28 *An duci possit ad carceres Episcopi, & eum possit processare?*
29 *An nolens remittere sit excommunicatus?*
30 *An Episcopus negligens in petitione incurrat aliquam pænam?*
31 *An extranei ab ecclesia remittantur?*
32 *An transmittantur rei ad iudicem petentem?*
33 *Quando fit transmissio in confrontatione?*

Caput Tertium Decimum. De Probatione Clericatus.

1 *AN Clericatus præsumatur? An vero sit probandus?*
2 *Quibus modis probetur?*
3 *An probetur ex quolibet dictorum modorum?*
4 *Quot testes sint necessarij ad probandum clericatum?*
5 *An sufficiant singulares?*
6 *An debeant esse omni exceptione maiores?*
7 *An rogati?*
8 *An debeant reddere rationem sui dicti?*
9 *Quomodo probetur nouitiatus?*
10 *Quomodo probetur professio?*
11 *Quales debeant esse testes nouitiatus, & professionis?*
12 *An literis Prælatorum in hac materia sit credendum?*

13 *Quomodo quis dicatur esse in possessione clericatus?*
14 *Captus probans possessionem Clericatus numquid transferat onus probandus oppositum in fiscum?*
15 *An literæ extranei Episcopi probent promotionem non sui subditi?*

Caput Quartum decimum. De Iudice Laico Criminali contra Ecclesiasticos.

1 *AN iudex laicus possit iudicare Clericos in delictis grauissimis?*
2 *An monetarium?*
3 *An auferre arma?*
4 *An venatorem, vel piscatorem in loco reseruato?*
5 *An vsurarium?*
6 *An sodomitam?*
7 *An delinquentem simul cum seculari?*
8 *An offendentem ipsum iudicem?*
9 *An non habentem superiorem in loco delicti?*
9 *An contrauenientem saluaguardiæ?*
10 *An perturbantem Rempublicam?*
11 *An insordescentem in excommunicatione?*
12 *An delinquentem coram eodem iudice?*
13 *An valide procedat contra ignotum?*
14 *An clericus reconueniri possit?*
15 *An Feudatarius iudicetur à domino?*
16 *An officialis iudicetur à Principe suo?*
17 *An filius clericus priuetur simul cum alijs filijs secularibus in confiscatione?*
18 *An Equites curentes superiore in loco delicti iudicentur à Regijs?*

Caput Quintum Decimum. De excommunicatione Bullæ Cœnæ Domini contra processantes Clericos.

1 *QVid sit causa capitalis, & criminalis?*
2 *Quænam personæ afficiuntur hac excommunicatione?*
3 *An accusatores, & querelantes comprehendantur?*
4 *An testes deponentes contra clericum?*
5 *An Aduocati, & Procuratores?*
6 *An Fiscalis?*
7 *An supradicti immunes ab hac censura in aliam incidant?*
8 *Quænam sint actiones, per quas incurritur excommunicatio?*

9. *Quid*

9 *An remittendus, si literæ ordinationis appareant falsæ?*
10 *An remittendus sit asserens se non gaudere priuilegio fori?*
11 *An remittendus sit asserens se renuntiasse priuilegio?*
12 *An remittatur non petitus?*
13 *An retardare possit, donec constet de gaudimento priuilegij?*
14 *An remittendus ante causam iudicatam?*
15 *An retardetur propter expensas?*
16 *An limitari posit tempus iudici ecclesiastico?*
17 *Quid agendum, si is sit morosus, & negligens?*
18 *Quid agere posit iudex laicus, dum captus remanet in fortijs ecclesiæ?*
19 *An citandus sit Iudex laicus, & eius Fiscalis?*
20 *Ad quem superiorem sit remisio clerici capti?*
21 *An posit iudex relaxare clericum cognitum?*
22 *An credendum satellitibus asserentibus captum fuisse sine habitu?*
23 *An in remissione iudex debeat protestari?*
24 *Cuiusnam expensis fiat remisio?*
25 *An captus remittendus sit cum copia processus?*
26 *An detur appellatio à declaratoria clericatus?*
27 *Ad quem remittendus est religiosus captus?*
28 *An duci posit ad carceres Episcopi, & eum posit processare?*
29 *An nolens remittere sit excommunicatus?*
30 *An Episcopus negligens in petitione incurrat aliquam pænam?*
31 *An extranei ab ecclesia remittantur?*
32 *An transmittantur rei ad iudicem petentem?*
33 *Quando r fitransmisio in confrontatione?*

Caput Tertium Decimum. De Probatione Clericatus.

1 *AN Clericatus præsumatur? An vero sit probandus?*
2 *Quibus modis probetur?*
3 *An probetur ex quolibet dictorum modorum?*
4 *Quot testes sint necessarij ad probandum clericatum?*
5 *An sufficiant singulares?*
6 *An debeant esse omni exceptiones maiores?*
7 *An rogati?*
8 *An debeant reddere rationem sui dicti?*
9 *Quomodo probetur nouitiatus?*
10 *Quomodo probetur professio?*
11 *Quales debeant esse testes nouitiatus, & professionis?*
12 *An literis Prælatorum in hac materia sit credendum?*

13 *Quomodo quis dicatur esse in possessione clericatus?*
14 *Captus probans possessionem Clericatus numquid transferat onus probandus oppositum in fiscum?*
15 *An literæ extranei Episcopi probent promotionem non sui subditi?*

Caput Quartum decimum. De Iudice Laico Criminali contra Ecclesiasticos.

1 *AN iudex laicus possit indicare Clericos in delictis grauissimis?*
2 *An monetarium?*
3 *An auferre arma?*
4 *An venatorem, vel piscatorem in loco reseruato?*
5 *An vsurarium?*
6 *An sodomitam?*
7 *An delinquentem simul cum seculari?*
8 *An offendentem ipsum iudicem?*
9 *An non habentem superiorem in loco delicti?*
9 *An contrauenientem saluaguardiæ?*
10 *An perturbantem Rempublicam?*
11 *An insordescentem in excommunicatione?*
12 *An delinquentem coram eodem iudice?*
13 *An valide procedat contra ignotum?*
14 *An clericus reconueniri possit?*
15 *An Feudatarius iudicetur à domino?*
16 *An officialis iudicetur à Principe suo?*
17 *An filius clericus priuetur simul cum alijs filijs secularibus in confiscatione?*
18 *An Equites currentes superiore in loco delicti iudicentur à Regijs?*

Caput Quintum Decimum. De excommunicatione Bullæ Cœnæ Domini contra processantes Clericos.

1 *QVid sit causa capitalis, & criminalis?*
2 *Quænam personæ afficiuntur hac excommunicatione?*
3 *An accusatores, & querelantes comprehendantur?*
4 *An testes deponentes contra clericum?*
5 *An Aduocati, & Procuratores?*
6 *An Fiscalis?*
7 *An supradicti immunes ab hac censura in aliam incidant?*
8 *Quænam sint actiones, per quas incurritur excommunicatio?*

9. *Quid*

9 *Quid importet verbum* Processando?
10 *An ore tenus examinans dicatur processare sine scriptis?*
11 *An sit reus recipiens dicta testium contra Clericum complicem cum laico?*
12 *An processus ad effectum mittendi clericum ad suum Ordinarium sit reus?*
13 *An processans sine animo puniendi sit reus huius censuræ?*
14 *An acceptans solum querelam sit reus?*
15 *Quid importet verbum* bannire?
16 *Quid si ore tenus dicat clerico, recede à meo statu?*
17 *An banniens suspectum sibi, vel inquietantem rempublicam sit reus?*
18 *Quid importet verbum* Capiendo?
19 *Quid importent hæc verba* Sententias contra illos proferendo?
20 *Quid importet illud verbum.* Exequendo?
21 *An iudex ecclesiasticus processans clericum non suum sit reus?*
22 *An laicus processans clericum consentientem sit reus?*
23 *An processans ad vindictam, sed sine animo puniendi sit reus?*
24 *An in casu negligentiæ Ordinarij excusentur processando?*
25 *An Ordinarij dent licentiam laicis processandi clericos?*
26 *An Papa possit eam concedere?*
27 *An iudex delegationem suam ostendere debeat?*
28 *Quinam veniant sub nomine: Personarum Ecclesiasticarum?*

Caput Sextum decimum. De Priuilegio Fori Ciuilis Ecclesiasticorum.

1 Q*Vinam clerici gaudeant hoc priuilegio?*
2 *An pro gaudimento huius priuilegij debeãt habere requisita Concilij?*
3 *An eximantur actione personali, & reali à iudice seculari?*
4 *An competat tam in iudicio extraordinario, quam ordinario?*
5 *An exemptio sit pro bonis tam ecclesiarum, quam patrimonialibus?*
6 *An clerici cum vnica, & virgine gaudeant hoc priuilegio?*
6 *An bigami gaudeant?*
7 *An in causa possessorij, & petitorij?*
8 *An clerici saluatici gaudeant?*
9 *An in causa feudali?*
10 *An laicus conueniatur per clericum coram ecclesiastico?*
11 *An laicus laicum conueniat coram ecclesiastico?*
12 *An clericus reconueniri possit?*
13 *An dicta de clericis locum habeant in religiosis?*
14 *An nouitij gaudeant hoc priuilegio?*
15 *An moniales cum suis gaudeant?*
16 *An Tertiarij, Oblati &c.*

17. *Coram quo conueniendi sint religiosi?*
18. *An detur locus præuentioni?*
19. *Ad quem iudicem recurrant monasteria inter se litigantia?*
20. *Religiosus debitor coram quo trahatur?*
21. *An conueniendus in causa testamenti coram laico?*
22. *An compareat citatus sub clausula:* si putat sua interesse?
23. *An clericus heres conueniatur coram laico?*
24. *An conuentus coram ecclesiastico ob negligentiam trahatur coram laico?*
25. *An iudex ecclesiasticus fulminet censuras contra iudices seculares se ingerentes in causis ecclesiasticis?*

Caput Septimum decimum. De Excommunicatione B. C. D. contra trahentes Ecclesiasticos coram iudice laico.

1. *Quid sit trahere ad tribunal laicum?*
2. *Quid importet hæc clausula* Prętenso officio?
3. *Quænam personæ dicantur ecclesiasticæ?*
4. *Quænam personæ prohibeantur trahere?*
5. *An iudex laicus trahat ad se clericum, vt eum absoluat?*
6. *Quid importent hæc verba:* Præter iuris canonici dispositionem?
7. *An in hoc canone agatur solum de tractione in ciuilibus?*
8. *An iudex persuadens accessum ad suum tribunal sit reus huius censuræ?*
9. *An procurans, vt clericus trahatur ad alienum tribunal sit reus.*
10. *An solus iudex subiectus sit huic censuræ?*
11. *An vexans adhærentes ecclesiastico sit obnoxius huic excommunicationi?*
12. *An satelles capiens clericum sit reus huius excommunicationis?*
13. *An iudex trahens ad se corpus Capituli, Conuentus, seu Collegij &c.?*

Caput Octauum decimum. De Præuentione inter iudices.

1. *Quales debeant esse isti iudices, quorum vnus alterum præuenire potest?*
2. *An ante præuentionem debeant habere iurisdictionem?*
3. *Qualis debeat esse eorum iurisdictio ad præueniendum?*
4. *An detur inter delegantem, & delegatum?*
5. *An citatione verbali fiat præuentio?*
6. *An ex citatione vnius ex complicibus aquiratur præuentio etiam respectu aliorum?*
7. *An sola querela, aut inquisitio det præuentionem?*

8. *An*

8 *An ea captura aquiratur prœuentio?*
9 *An citatio realis praualeat verbali?*
10 *An carceratio spontanea inducat prauentionem?*
11 *Cuinam debeatur prauentio in dubio?*
12 *An prauentio faciat silere iudicem prauentum?*
13 *An prauentio perpetuet iurisdictionem in promoto ad clericatum?*
14 *An detur inter iudices ecclesiasticum, & secularem contra clericum?*
15 *An detur inter Conseruatorem, & superiorem regularem?*
16 *An detur inter Episcopum, & Superiorem in paruis conuentibus?*
17 *An inter Superiores Localem, Prouincialem, & Generalem?*

Caput Nonum decimum. De Exemptione Ecclesiasticorum à Gabellis.

1 *AN Ecclesiastici exempti à Gabellis, & alijs oneribus laicorum?*
2 *Quanam persona eximantur?*
3 *Quandonam Clericus dicatur negotiator?*
4 *An ad solutionem gabella prærequiratur trina monitio?*
5 *An non desistens à negotiatione perdat omnia priuilegia?*
6 *Quid agendum, quando partes altercantur?*
7 *An clericus feudatarius subreat gabellas sui domini?*
8 *An Clerici minores debeant habere requisita Tridentini?*
9 *An teneantur ad onera realia, quæ ad ipsos transierunt?*
10 *An teneantur ad reparationem viarum, pontium, &c. infra 12.*
11 *An Episcopo consentiente Princeps imponat gabellas clericis?*
12 *An teneantur ad refectionem murorum &c. supra 10.*
13 *Collectæ per quorum manus colligantur à clericis?*
14 *An teneantur custodire ciuitatem tempore belli?*
15 *An teneantur hospitari milites?*
16 *An petantur ab eis guidagia, & pedagia?*
17 *An soluant mercedem naubo eos transfretanti?*
18 *An dicta de clericis valeat pro religiosis?*
19 *An bona Nouitiorum possint collectari?*
20 *An bona Tertiariorum, & Oblatorum?*
21 *An bona Monialium cum suis Nouitiabus?*
22 *An Colloni collectentur?*
23 *An bona Confraternitatum?*
24 *An bona Hospitalium?*

Caput

Caput Vigesimum. De Statutis laicorum contra, & pro Ecclesiasticis.

1 *AN ecclesiastici subdantur Legibus, & Statutis laicorum?*
2 *An teneantur statutis contra venatores, & piscatores?*
3 *An statutis super annona de non extrahendis granis?*
4 *An teneantur dare notam granorum?*
5 *An teneantur legibus de soluendis debitis vltra vires, inuentario non confecto?*
6 *An seruent solemnitates in contractibus requisitas?*
7 *An pretia rerum seruare debeant?*
8 *An taxam monetarum?*
9 *An pro se vti possint statutis vtilibus?*
10 *An seruare ius congrui?*
11 *An seruare pondera, & mensuras?*
12 *An sint excommunicati Statuarij contra Ecclesiasticos?*

Caput Vigesimum primum. De Priuilegio Canonis.

1 *AN solum Tonsuratus gaudeat hoc priuilegio?*
2 *An clericus coniugatus?*
3 *An ad gaudimentum eius requiratur requisita in Tridentino?*
4 *An clerici saluatici eo gaudeant?*
5 *An censurati gaudeant eodem Canonis priuilegio?*
6 *An clericus depositus?*
7 *An hæreticus sit priuatus priuilegio Canonis?*
8 *An irregularis?*
9 *An clerici se immiscentes enormibus?*
10 *An ioculatores, goliardi, & buffones?*
11 *An in his comprehendantur etiam in Sacris constituti?*
12 *An clerici tabernarij, & macellarij perdant priuilegium canonis?*
13 *An clerici se immiscentes negotijs secularibus illud perdant?*
14 *An deferentes arma prohibita?*
15 *An bigami gaudeant priuilegio canonis?*
16 *An male promotus aquirat hoc priuilegium?*
17 *An sodomita sit illo priuatus?*
18 *An carens priuilegio fori careat etiam illo canonis?*
19 *An religiosi conuersi sine clericatu gaudeant priuilegio canonis?*
20 *An nouitij gaudeant eodem priuilegio?*
21 *An donati, commissi, & oblati gaudeant?*

22 *An bigami tam laici, quam clerici intrantes religionem gaudeant?*
23 *An religiosi apostatæ?*
24 *An eiecti à religione?*
25 *An inualide receptus ad probationem, vel professionem?*
26 *An pueri oblati religioni gaudeant hoc priuilegio?*
27 *An religiosi militares gaudeant eodem canonis priuilegio?*
28 *An Tertiarij?*
29 *An hospites Theatinorum?*
30 *An Eremitæ?*
31 *An Tertiarij seruientes Capucinis monialibus?*
32 *An Moniales gaudeant priuilegio Canonis?*
33 *An mulieres Tertiariæ in suis domibus morantes?*
34 *An dicta de clericis locum habeant in religiosis?*
35 *An incorrigibiles perdant hoc priuilegium?*
36 *An degradatus perdat illud?*
37 *An ad triremes damnatus?*
38 *An in Sacris dispensatus ad matrimonium perdat priuilegium?*
39 *Quid importet illud verbum* Si quis?
40 *An Papa percutiens sit reus huius canonis?*
41 *An præter percussorem alij concurrentes sint excommunicati?*
42 *An seipsum percutiens animo irato sit excommunicatus?*
43 *An percutiens clericum consentientem incidat?*
44 *An percutiens clericum iam mortuum?*
45 *An intendens percutere vnum clericum, si alium non intentum percutiat, incidat?*
46 *An vbi est statutum, quod subditi nō corrigantur proprijs manibus incidat?*
46 *An inijciens aliquid in clericum, & non tangens excusetur ab excommunicatione?*
46 *An sufficiat tangere vestes adhærentes clerico?*
47 *An arestans vehiculum, in quo sunt clerici, sit excommunicatus?*
48 *An rapiens aliquid de manu clerici?*
49 *An furans aliquid à clerico incidat?*
50 *An insequens clericum præcipitatum incidat?*
51 *An cogens solis verbis minacibus exire de loco incidat?*
52 *An explodens sclopum, si metu clericus moriatur, incidat?*
53 *An percutiens leuiter clericum, quem grauiter intendebat lædere?*
54 *An capiens per barbam clerico dicens si non esses &c. te occiderem?*
55 *An incidat clauo affigens vestem, vel pallium clerici?*
56 *An sit excommunicatus trahens clericum à sua sede?*
57 *An eijciens biretum de capite clerici?*
58 *An expuens in eius faciem?*
59 *An affigens libellum famosum super dorsum clerici?*

60 *An veneno necans clericum sit excommunicatus?*
61 *An monialis abortiens?*
62 *An impellens clericum è suo loco?*
63 *An vnguibus lacerans faciem, vel manus clerici?*
64 *An lacerans vestes, vel caputium?*
65 *An eijciens clericum perturbantem diuina in ecclesia excusetur?*
66 *An carcerans, vel detinens clericum in loco, à quo non possit exire?*
67 *An mittens in exilium clericum incidat?*
63 *An vnica verberatio, vel percussio inducat excommunicationem?*
69 *An ter successiue eodem impetu percutiens tres incurrat excommunicationes?*
70 *An vnico sclopi ictu tres percutiens tres incurrat excommunicationes?*
71 *An ratione non vtentes sint rei huius censuræ si percutiant?*
72 *An impuberes incurrant hanc censuram percutientes?*
73 *An ioco, seu ex familiariter percutiens sit reus huius sacrilegij, & censuræ?*
74 *An conuitiatus subito percutiens incidat?*
75 *An ob vitam, honorem, & res suas percutiens clericum excusetur?*
76 *An læsus in rebus possit insequi raptorem fugientem cum furto?*
77 *An defendere possit proximum absq; periculo huius censuræ?*
78 *An teneatur fugere, vel sine fuga possit se defendere?*
79 *An occupans clericus alienam domum iniuste expelli possit?*
80 *An creditor Clericum debitorem de fuga suspectum retinere possit?*
81 *An percutiens clericum cum consanguinea turpiter inuentum excusetur?*
82 *Quid importent illæ verba* Turpiter inuentum?
83 *Quid veniat sub* Matris *nomine?*
84 *Quid veniat sub* Vxoris *nomine?*
85 *Quid dicendum si matrimonium inueniatur nullum?*
86 *An maritus leno tædio affectu possit occidere adulterum sine censura?*
87 *Quid veniat sub* Sororis *nomine?*
88 *Quid veniat sub* Filiæ *nomine?*
89 *An si post factum occidat excusetur ab excommunicatione?*
90 *An si occidens clericum turpiter inuentum excusetur etiam à peccato?*
91 *An mulier, & puer aggressi super pudicitia impune occidant?*
92 *An verberãs clericum causa correctionis excusetur ab excommunicatione?*
93 *Quinam sint habentes officium in ecclesia, vt possint corrigere?*
94 *An, & quomodo superior regularis possit corrigere suos subditos?*
95 *An dicta de regularibus locum habeant in Prælatis secularibus?*
96 *An, & quomodo Episcopus corrigat suos clericos?*
97 *An, & quomodo magistri corrigant suos discipulos?*
98 *An, & quomodo paterfamilias suos corrigat?*
98 *An Prælati possint per laicos corrigere suos subditos?*
99 *An officialis laicus possit capere clericum in fragranti crimine inuentum?*

100

CAPVT PRIMVM

De Statu, & Personis Ecclesiasticis.

1 *ORDO confunditur, si vnicuiq; propria iurisdictio non seruatur.*
2 *Status ecclesiasticus hic non sumitur pro dominio temporali Pontificis.*
3 *Sed pro gradu personarum ecclesiasticarum.*
4 *Status importat permanentiam.*
5 *Status militantis ecclesiæ permanens vsq; ad finem seculi.*
6 *Deus omnium rerum Creator specialiter status ecclesiastici.*
7 *Baptizati tantum possunt ingredi statum ecclesiasticum.*
8 *Status hominis Christiani primus est à baptismo, alter ecclesiasticorum.*
9 *Quis sit de statu ecclesiastico per publicam deputationem ministri ecclesiastici ad speciale Dei seruitium.*
10 *Minister solus ecclesiasticus hominem baptizatum potest ponere in statu ecclesiastico.*
11 *Status ecclesiasticus duplex Clericatus, & Monachatus.*
12 *Status vterq; est de iure diuino.*
13 *Christus à Deo sacerdos simul, & monachus creatus.*
14 *Christus primogenitus mortuorum, & viuorum.*
15 *Christus Apostolos fecit sacerdotes, Episcopos, & religiosos.*
16 *Horum status proprie viuorum dicitur.*
17 *Apostoli probantur religiosi sub tribus votis.*
18 *Persona ecclesiastica est omnis vtriusq; sexus auctoritate ecclesiastica deputata specialiter ad Dei seruitium in ecclesia.*
19 *Duplex harum genus, clericorum, & monachorum.*
20 Clerici *nomine venit omnis masculus à prima tonsura ad sacerdotium.*
21 *Clericus dicitur omnis ordinatus tonsura, vel aliquo ordine.*
22 *Omnis clericus est persona ecclesiastica, non omnis hæc est clericus, cum possit esse monachus.*

23 *Monachi enim non omnes clerici sed laici conuersi tempore S. Siluestri Papæ.*
24 *Religiosi professi Claustrales sunt personæ ecclesiasticæ.*
25 *Nouitij quoq; fiunt legitima receptione habitus probationis.*
26 *Militares etiam nouitij sunt personæ ecclesiasticæ.*
27 *Moniales etiam nouitię sunt personæ ecclesiasticæ.*
28 *Oblati sunt personæ ecclesiasticæ.*
29 *Tertiarij quoq; & Sorores, si vouerint castitatem.*
30 *Tertiarij etiam seruientes monialibus.*
31 *Eremitæ pariter habitum religiosum gestantes de licentia superioris.*
32 *Incumbentes orationi in loco communi, vel solitario.*
33 *Non est necesse, quod careant proprio in particulari.*
34 *Colobium est indumentum sine manicis.*
35 *Clerici saluatici sunt personæ ecclesiasticæ.*
36 *Licet sint bigami veri, vel interpretatiui.*
37 *Seruientes ecclesijs deputati ab Episcopo dicuntur saluatici clerici.*
38 Clericorum *nomine veniunt religiosi in fauorabilibus.*
39 *Non in odiosis.*
40 *Quæ dicuntur de Clericis in materia priuilegiorum fauorabiliter intelliguntur dicta etiam pro religiosis.*

DE STATV, ET PERSONIS ECCLESIASTICIS.

QVoniam materia de priuilegijs fori criminalis personarum, quae dicuntur esse de statu ecclesiastico, cum magna altercatione inter iudices ecclesiasticos, & seculares saepius agitur, ideo operae pretium duxi huius priuilegij ab alijs segregatim verba facere, vt inde ijdem iudices clare elicere possint, quandonam ecclesiastici gaudeant hoc priuilegio, vel illud amiserint, vt vnicuiq; iudici tribuatur ius suum in causa iurisdictionis, ordo enim, qui in omnibus seruandus est, confunditur, si
1 vnicuiq; propria iurisdictio non seruatnr, *cap. Peruenit 39. 11. q. 1.* Quia autem ecclesiasticae personae gaudentes priuilegijs clericalibus dicuntur esse constitutae in statu ecclesiastico, ideo primo loco se offert prima quaestio.

2 Quaeres igitur 1. Quid sit status ecclesiasticus? Non quaero de statu ecclesiastico sumpto pro dominio temporali, quod immediate Pontifex Romanus exercet in certis locis Italiae mittendo officiales, qui regimen habent delegatum ab eo non translatum in illos e. g. Romae, Maceratae, Bononiae, &c. Neque enim huius status cognitio pertinet, nec facit ad rem pro praesenti materia; sed de statu consistente in gradu, in quo constituuntur religiosi à clericatu, & à receptione habitus iuxta quod S. Hieronymus relatus in cap. Duo sunt 7. 12. q. 1. distinguit duo genera Christianorum in Laicos, & Clericos, sub quo nomine comprehnedit non solum clericos ab ordine, sed etiam regulares quoscunq; iuxta quod infra latius declarabo.

3 ℟. Status ecclesiasticus est res spiritualis permanens à Deo collata hominibus baptizatis per ordinationem, & deputationem ministri ecclesiastici ad Dei speciale seruitium.

Dixi primo, quod est *res*, nam haec vox est generalis significans quamlibet rem; siue temporalem, siue spiritualem, ad quam spiritualitatem rem restrinxi, vt definitionem hanc ponerem per genus proximum spiritualitatis, secernendo hunc statum à multis alijs, de quibus hic agendum non est.

4 Dixi 2. *permanens*, nam permanentia est de ratione status, qui dicit immobilitatem ex sua natura, *ex D. Thoma 2. 2. q. 183. art. 1. Bellarm. lib. 2. de monachis cap. 2. fine, Suarez tom. 3. de Relig. lib. 1. cap. 1. num. 3. Sanchez lib. 5. cap. 1. num. 12. & 18.* Dixi *ex sua natura*, quia status eccle-
5 siasticus ecclesiae militantis perpetuo duraturus est vsq; ad finem mundi, esto per accidens persona illum assumens quandoq; deserat, non

propterea desinit, sed est persona, quae illum abijcit, vt patet in clerico, qui in minoribus constitutus ordinibus illum deserit.

6 Dixi 3. *A Deo collata hominibus*, esto Deus rerum omnium creator sit, sine quo res nulla de non esse potest transire ad esse; tamen respectu spiritualium speciali modo earum conditor est ex ea differentia, quod temporalia, & naturalia generali concursu de non esse transfert ad esse, speciali vero dat esse spiritualibus, qui modus est excellentior, & praestantior, quam generalis eiusdem operatio, id exigente conditione effectus ex sua ratione supernaturali.

7 Dixi 4. *hominibus baptizatis*, non enim quis poni potest in hoc statu ecclesiastico, nisi prius ecclesiam sit ingressus per viam baptismi, qui habilitat personam, & facit dignam, vt possit connumerari cum alijs in hoc statu. Vnde assignari possunt in Christiano tres status, primus à
8 baptismo, à quo fit transitus ad statum clericalem, qui est secundus nuncupatus ecclesiasticus, & tertius monachatus nuncupatus, ad quem fit transitus per personas secundi, & primi statuum.

9 Dixi 5. *per ordinationem, & deputationem ministri ecclesiastici ad Dei speciale seruitium.* Multa spiritualia Deus hominibus confert vt sacramenta, gratiam & alia dona fidei, spei, &c. tamen haec non constituunt personam donatariam in statu ecclesiastico, baptizatus enim, profeta, fidelis, &c. non est in statu ecclesiastico, vt patet; sed per ordinationem, & deputationem factam à ministro, hoc enim ipso, quod Dei minister ordinat laicum prima tonsura transfert illum à statu laicali ad statum ecclesiasticum faciendo illum clericum; sic per dationem habitus religiosi facit monachum nouitium, & professione stabilit illum in hoc statu ecclesiastico, vnde monachi S. Benedicti suam professionem vocant stabilitatem; itaque per ordinationem clerici, per deputationem monachi dicuntur constitui in statu ecclesiastico, qui enim tonsurantur ab Episcopo in clericatu, vel à superiore regulari in monachatu, statim Deus confert illis hanc rem spiritualem in illis permanentem, per quam dicuntur esse in eo statu.

10 Dixi 6. *Ministri ecclesiastici*, nullus enim homo licet baptizatus potest hominem quamuis baptizatum ponere in hoc statu, nisi ipse sit persona ecclesiastica iam connumerata, & adscripta in hoc statu ecclesiastico, qui sit vel Episcopus respectu ordinum, vel superior regularis respectu monachatus.

Dixi 7. *Ad Dei speciale seruitium*, quo nomine venit in primis cultus erga Deum, & Sanctos eius, administratio Sacramentorum, oratio, contemplatio, seruitus ecclesiarum, &c. Haec amplius infra patebunt.

Quaeres 2. Quotuplex sit status ecclesiasticus?

11 ℞. Diuiditur in duas species, vna dicitur clericatus, altera monachatus, de ipsis enim status ecclesiasticus tamquam genus praedicatur, nam

in

in his apparet proprie ratio status, qui dicit firmitatem, permanentiam, & stabilitatem in gradu posito, siquidem qui à statu laicali transit per primam tonsuram ad statum clericalem intendit, si recto fine transit, permanentiam in clericatu gradatim ascendendo ad ordines; & qui recipit habitum religiosum intendit permanentiam in religione, quam professione firmat, & stabilit, ergo clericatus, & monachatus sunt species status ecclesiastici. Confirmatur, quia præter stabilitatem important quoq; speciale Dei seruitium cultus diuini, administrationis Sacramentorum, contemplationis, orationis, &c. per eas deputationes ordinationis clericalis, & monachalis.

Quæres 3. An vterq; status sit de iure diuino originem à Deo habens?
12 ℞. Affirmatiue. Probatur auctoritate S. Iacobi. cap. 1. num. 17. *Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descẽdens à Patre luminum.* Sed status ecclesiasticus clericorum, & monachorum est datum optimum, & donum perfectum, vt patet ex dictis, cum versetur circa cultum diuinum, & administrationem sacramentorum, ergo est à
13 Patre luminum, & sic est de iure diuino. Confirmatur, quia Christus Dominus à Deo institutus fuit simul sacerdos, & monachus, clericus quidem, & sacerdos secundum illud Psalmi 109. *Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech;* monachus vero & religiosus, quia ex Sacris literis habemus illum professisse tria vota Deo, ex quibus est status monachalis, & regularis, nam obedientiam professus fuit, ad Philip. 2. 8. *Factus obediens vsq; ad mortem.* status enim regularis finitur morte; Paupertatem quoq; obseruauit, Psal. 30. 11. *Infirmata est in paupertate virtus mea.* Item Psal. 24. 16. *Vnicus, & pauper sum ego in laboribus à iuuentute mea.* Item Psal. 39. 18. *Mendicus sum, & pauper.* De eius virginitate Ierem. 3. 4. *Pater meus dux virginitatis meæ.* Ex his ergo probatur clericalis, & regularis status in Christo à Deo receptus non ab alio homine, indecens enim erat, quod Christus homo reciperet hunc statum ab alio homine, ergo a Domino Deo, consequenter vterq; status est de iure diuino in sua origine, & cum is status dicatur viuentium,
14 quia ordinatur ad vitam spiritualem, sequitur, quod Christus sicut fuit primogenitus mortuorum in sua resurrectione, Ad Collos. cap. 1. 18. Apoc. 1. 5. ita & fuit primogenitus viuorum in hoc duplici statu ecclesiastico, vnde ipse tamquam caput Ecclesiæ, Apostolos voluit esse prima membra huius status, dum illos creauit Clericos, Sacerdotes, & Epi-
15 scopos ad diuina misteria, eosdemq; fecit religiosos, & quidem nouitios ante Apostolatum, dum erant discipuli, professos vero in Apostolatu, iuxta illud: *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Matth. 19. 27. Et vere dicitur status viuorum, quia in eo exercentur opera ab ec-
16 clesiasticis, quæ ducunt ad vitam æternam, quæ nonquam deficit.
17 Quod Apostoli fuerint religiosi sub tribus votis docent S. *Thomas* 2. 2.

q.88.art.4.ad 3.Pontius Augustinianus lib. 7. de matr.cap.2. Tambur. tom. 1.disp.25. q. 1. num. 38. quos & alios citaui de profess.regul.in editionibus Veneta & Lugdunensi tom.5.cap. 1.num. 9. ad 20. vbi id pluribus probaui. In specie de clericatu, quod sit de iure diuino, multis citatis docet Carolus Grassus in Præelud. initio.

Quæres 4. Quid sit persona ecclesiastica, quæ hoc nomen aquirit, dum est registrata in hoc collegio status ecclesiastici?

18 ℞. Est omnis vtriusq;sexus,quæ auctoritate ecclesiastica deputatur ad Dei seruitium in ecclesia. Deducitur ex D. Hieronymo relato in cap. Duo sunt 7.12.q.1. vbi referuntur duo genera Christianorum, primum est eorum, qui mancipantur diuino officio, contemplationibus,& orationibus, quibus conuenit cessare ab omni strepitu temporalium, quos ibi Sanctus diuidit in duas Classes, nimirum in Clericos, & Conuersos, quo posteriori nomine veniunt monachi, & religiosi, qui mutatione status dicuntur conuersi ad Deum, & à statu temporali ad spiritualem.

19 Subdiuiditur ergo hoc primum genus Christianorum in Clericos, & Monachos, qui sine dubio sunt personæ ecclesiasticæ, quia sunt de statu ecclesiastico. Alterum genus Christianorum vocatur à Sancto Hieronimo laicorum,qui occupantur in negotijs huius seculi; ita quod non datur medium inter vtrunq; omnis enim homo vel est ecclesiasticus, vel laicus.

Quæres 5. Quisnam dicatur Clericus, & subinde persona ecclesiastica?

20 ℞. Nomine clerici proprie venit omnis ordinatus à prima tonsura vsq;ad Episcopatum vtrinq; inclusiue, quilibet enim istorum graduum est clericus,originatur autem nomen Clerici à prima tonsura, quæ personam de statu laicali transfert in statum clericalem, ab ea ergo, qui est promotus,appellatur Clericus.Ita *Cap. Cleros 1.dist. 21. cap. Seriatim 14.dist.32. cap. De persona 38. 11.q.1.* In quibus dicitur, quod initiatus quolibet ordine appellatur clericus. Solum autem tonsuratus dicitur clericus,cum à sola tonsuratione hoc nomen recipiat, *cap. Cum contingat 11. de ætate, cap. Ex literis 6. de transact.* Et ita docent omnes *cum Barb. Appell. 50.initio, cum Corseto sing. 12.ad finem, Craueta vol. 4.consf. 616.num.14.* Et hoc est certum in materia fauorabili, & etiam odiosa, nisi sint constituti in aliqua dignitate, quæ excludat nomen Clerici quo ad pænam,non quo ad denominationem,quæ personæ semper inhæret ratione caracteris.

21 Quilibet autem clericus dicitur persona ecclesiastica ex definitione ipsius ecclesiastici status, & eiusdem personæ,siquidem clericus est persona ex ordinatione deputata ad diuinum cultum, ergo ecclesiastica est; & ordo, qui facit clericum, appellatur ecclesiasticus,ergo ordinatus dicitur & ipse persona ecclesiastica. Colligitur ex *Glos. V. Conuersi cap. Duo sunt. 7.12.q.1.& Glos. V. Ecclesiasticis, cap. Quisquis 21. 17.q.4.*

Rota

Rota in vna Veron. Pensionis 23. *Febr.* 1600. *coram Cardinali Lancelloto, & decis.* 95. *apud Viuian. de Iurepatron. quos citat Barb. Appellat.* 199. *num.* 13. *Bonac. in Bulla disp.* 1. *q.* 16. *p.* 3. *initio, Riccius par.* 4. *resol.* 251. *num.* 1. Quod quilibet clericus etiam Papa vocatur persona ecclesiastica, & sic omnis ordinatus.

Quæres 6. An sit aliqua differentia inter clericum, & personam ecclesiasticam?

22 ℟. Eam esse differentiam, quod omnis clericus est persona ecclesiastica, nõ vero omnis persona ecclesiastica est clericus, non enim genera conuertuntur cum suis speciebus singillatim acceptis, quia ad constituendam personam in statu ecclesiastico sufficit publica deputatio ad ecclesiæ seruitium facta per superiorem ecclesiasticum sine tonsura, & ordine, vt patet in religiosis, qui ab origine monachatus non erant clerici, opportebat enim in primitiua ecclesia distinguere monachos à

23 clericis, vt essent duo gradus inter se diuersi in statu ecclesiastico, vnde tempore D. Siluestri Papæ Abbates monachorum erant sub gradu Ostiarij tamquam non clerici, cap. A Subdiacono 5. dist. 93. Ergo datur persona ecclesiastica, quę non est clericus.

Quæres 17. An religiosi claustrales professi sint personæ ecclesiasticę? Dixi, Claustrales, quia de Militaribus dicam infra.

24 ℟. Religiosi professi non solum qua clerici, sed etiam conuersi sunt personę ecclesiasticę, quia eorum professione dicuntur esse de statu ecclesiastico, ex supradictis, ergo & personę ecclesiasticæ, de professis clericis non est dubitandum ex quo sunt professi, & clerici, neq; de laicis, & conuersis religiosis, qui vocantur personæ ecclesiasticæ. Ita *Glos. V. conuersi dicti cap. Sunt duo* 7. 12. *q.* 1. *Glos. V. Ecclesiasticis cap. Quisquis* 21. 17. *q.* 4. *Glos. V. Ecclesiasticos cap. Sciant* 12. *de elect. in* 6. *ex his Rodriq. tom.* 2. *q.* 123. *art.* 1. *ad finem, Couar. in cap. Alma mater par.* 2. *§.* 2. *num.* 8.

Quæres 8. An nouitij illorum sint personæ ecclesiasticæ?

25 ℟. Affirmatiue, quia per legitimam receptionem habitus probationis fiunt de statu ecclesiastico, recipiuntur per potestatem ecclesiasticam, & deputantur diuinis obsequijs. Ita omnes *cum Riccio par.* 4. *resol.* 239. & 240. *Sanchez lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 16. *Iacintus Donatus Laynensis Ordinis Prædicatorum Rerum Regular. par.* 4. *tract.* 6. *q.* 2. *Rodriq. par.* 2. *q.* 2. *art.* 10. *Barb. Allegat.* 12. *num.* 37.

Quæres 9. An religiosi militares sint personæ ecclesiasticæ?

26 ℟. Affirmatiue, tam eorum nouitij, quam professi, deputantur enim publica auctoritate ecclesiastica ad seruiendum Deo impugnando infideles in defensionem fidei catolicæ. Ita colligitur ex citatis Glos. sub q. 7. & docent *Riccius par.* 4. *resol.* 250. *Donatus cit. par.* 4. *tract.* 6. *q.* 8. præsertim *num.* 7. *Sperellus fuse dec.* 2. *num.* 99.

Quæres 10. An moniales tam nouitiæ, quam professæ ordinum prædicatorum sint personæ ecclesiasticæ?

27 ℞. Affirmatiue, quia & ipsæ tam nouitiæ quam professæ receptione habitus, & professione dedicantur diuinis obsequijs, vt notum est, & sunt sub statu ecclesiastico, esto sint mulieres, quia eas non dedecet specialiter seruire Deo in statu monachali, licet repugnet in statu clericali. Et ita docent *Riccius par. 3. resol. 20.* extremis verbis *Grassus Effectu 1. num. 97.* Dal Bene *par. 1. cap. 4. dub. 13. num. 3. & Canon. in cap. De monialib. 33. de sent. excom.* Iterum idem Riccius alijs allegatis *par. 4.* resol. 251. Vbi de monialibus non solum professis, sed etiam nouitijs.

Quæres 11. An oblati, & alio nomine appellati, licet professionem non emittant, sint personæ ecclesiasticæ?

28 ℞. Affirmatiue, quia receptione habitus religiosi fiunt de statu monachali, manentes cum religiosis professis. Ita *Glos. V. Mutato habitu, Cap. Vt priuilegia 24. de priuileg. Glos. V. Religionis Conuersos cap. 5. de sent. excom. Bonac. in Bulla disp. 1. q. 16. p. 3. num. 12. Grassus de Effect. cler. Eff. 1. num. 96.* Thomas dal Bene Theatinus Qualificator S. Officij Vrbis *par. 1. de immun. eccles. dub. 13. num. 7.*

Quæres 12. An Tertiarij S. Francisci sint personæ ecclesiasticæ, & alterius cuiuslibet Ordinis?

29 ℞. Affirmatiue, quia speciali modo deputantur seruitio Dei, & sunt approbati à Sede Apostolica tamquam diuersi à meris laicis, ac proinde constituti sub statu ecclesiastico, appellantur personæ ecclesiasticæ. Est communis *Grassus Effectu 1. num. 92. multis citatis, Dal Bene par. 1. cap. 4. dub. 13. num. 9. Barb. Allegat. 12. num. 41. Gratian. cap. 413. num. 45.* Et licet loquantur de Tertiarijs in communi viuentes, & etiam de profitentibus solemniter, quorum institutum vere religiosum Ego ipse profiteor; nihilominus etiam Tertiarios non regulares, sed seculares, qui viuunt in proprijs domibus cum proprio, & vxoribus, olim Sixtus IV. appellauit personas ecclesiasticas gaudentes priuilegijs, & immunitatibus tam fori, quam personæ, vt legitur in eius Bulla incip. *Sacrosancta* quam rescripsi in meo Archiuio sub Bulla 161. fol. 282. impressionis Parmensis sub Mario Vigna. Dixi olim, quia postmodum Leo X. in Concilio Lateranensi quo ad hæc reformauit, vt dicam infra cap. 4. Fœminę tamen Tertiariæ emisso continentiæ voto morantes in proprijs domibus, vel suorum remanent adhuc personæ ecclesiasticę cum illis priuilegia non sint sublata, *Dal Bene cit. num. 12.* vt ibidem dicam.

Quæres 13. An Tertiarij cum habitu religioso seruientes monialibus Capucinis, vel alterius ordinis sint personæ Ecclesiasticæ.

30 ℞. Affirmatiue, quia dicuntur serui Ecclesiæ, deducitur *ex cap. Ecclesiarum seruos 69. 12. q. 2. Bonac. in Bulla disp. 1. q. 16. p. 4. num. 18. Dal Bene par. 1. cap. 4. dub. 21.*

Quæres 14. An Eremitæ sint personæ ecclesiasticæ?

31 ℞. Sic, si habitum gestent religiosum de licentia Episcopi, vel superioris

rioris regularis eius ordinis, cuius habitum portant, ex hoc enim constituuntur in statu ecclesiastico occupati in oratione, & contemplatione in suis Eremitorijs à secularibus segregati, licet solitariè vitam degant, immo nec profiteantur Regulam aliquam, quia de ratione status ecclesiastici, sufficit, quod persona auctoritate superioris ecclesiastici deputentur ad Dei cultum etiam sine aliquo voto, vt alijs citatis dicit *Barb. ad cap. 24. de priuileg. num. 4.* Et ita docent Marta *par. 4. de iurisd. casu 113. num. 1. ad 5. Antonius de Marinis lib. 1. Resolut. quotid. cap. 114. num. 8. Grassus Effectu 1. num.* 102. alios refert *Dal Bene par. 1. cap. 4. dub. 13. num. 15.* Qui cum multis tenet, eremitas esse personas ecclesiasticas, si viuant in communitate sub obedientia superioris, & sic gaudent priuilegijs, canonis, & fori, *Rodriq. tom. 2. q. 62. num. 20.* si non habent proprium, quod non placet mihi, cum ad statum ecclesiasticum, & vt persona dicatur ecclesiastica non sit necessarium aliquod
32 votum, & in hoc casu Eremitarum, sufficiunt hæc tria, *primo* quod eremita deferat habitum religiosum; *secundo*, quod sit sub obedientia superioris ecclesiastici, à quo habitum recepit. *Tertio*, quod incumbat orationi segregatus à secularibus in eremitorio degens, ex hoc enim appellatur eremita. Colliguntur hæc tria ex cap. Vn. in 6. de excessib. Prelator. Refero verba, vt quisque certus sit ita esse: *Per hoc tamen eis, qui vitam duxerint Eremiticam, seu solitariam eligendam de maiorum suorum licentia, quin cellas, mansiones, seu habitacula in Eremo, siue locis, vbi non sit hominum habitatio de propinquo possint aquirere, &c.* Non est ne-
33 cessarium vt sit persona ecclesiastica, quod careat proprio, cum Paulus primus Eremita testatus fuerit, relinquendo Colobium Athanasio Alexandrino Episcopo, tunicam vero beato Antonio. Colobium au-
34 tem est vestis sine manicis. Eremita ergo stat cum proprio, *Glos. V. Eremita, sub cap. Perlatum* 8. 19. q. 3. ex textu ipsius Gratiani. Vide Lauretum Franchum *apud Pasqualig. 4. 41. Lezanam, tom. 2. cap. 7. Cespedem de exempt. regul. dub. 374. num. 3.* Demum, qui sumunt habitum propria auctoritate nulli superiori ecclesiastico se subijcentes vere isti ecclesiastici non sunt, sed mere laici, & locustæ, quæ regem non habent, *Glos. V. Vero, cap. Qui vere 12. 16. q. 1.*

Quæres 15. An clerici saluatici sint Personæ ecclesiasticæ?

35 ℞. Affirmatiue, quia licet non ordinentur ideo dicti saluatici, tamen cum assumantur auctoritate superioris ecclesiastici ad seruitium ecclesiæ, vt est vsus in Regno Neapolitano, sub statu ecclesiastico sunt, & vocantur personæ Ecclesiasticæ, quamdiu ecclesiæ seruiunt, & tales
36 sunt, licet non deferant habitum clericalem, immo, & si ducant vxorem etiam ab alio corruptam, vt respondit Sacra Congregatio teste *Riccio par. 4. resol. 225. num. 5.* de istis agente à resol. 224. ad 232. vbi sub resol. 226. probantur esse personæ ecclesiasticæ. Horum origo

deducitur *ex cap. Ecclesiarum seruos 69. 12. q. 2. Glos. V. Minores, cap. 2. de foro comp.* Non gaudent priuilegio canonis, sed tantum fori criminalis, & ciuilis ratione personæ præcise, ne impediantur à seruitute ecclesiæ.

Numquid seruientes ecclesijs secularibus, & Oratorijs Confraternitum cum sacco sint personæ ecclesiasticæ.

37 ℟. Vtique, quandocunq; deputati sunt ab Episcopo ad habendum curam ecclesiæ, pulsando campanas, seruiendo missis, verendo locum sacrum, claudendo, & aperiendo singulis diebus ecclesiam, aliter non, quia ad hoc, vt deputatio personam deputatam constituat in statu ecclesiastico, & faciat eam ecclesiasticam necesse est, vt deputatio fiat auctoritate Episcopi, solus enim Parochus, aut cõfrater officialis talem non habet potestatem, ergo ab his deputatus non potest dici clericus saluaticus. Patet id dictis mox, & colligitur ex eodem Riccio resol. 226. per totam.

Quæres 16. An sub nomine *clericorum* veniant religiosi non solum professi, sed etiam nouitij, etiam moniales professæ, & nouitiæ?

38 ℟. Affirmatiue, in fauorabilibus ita omnes, *Angelus V. Clericus initio, ibidem Siluester num 1. Mar. Anton. lib. 1. resol. 112. casu 63. Vers. Primo, Barbosa cum Appellat. 51. num. 7. Bonac. in Bulla disp. 1. q. 16.*
39 *p. 3. num. 9.* in odiosis autem religiosi non veniunt sub nomine *clericorum*, ex reg. Odia sunt restringenda, non dilatanda, ex ibidem allegatis à Barbosa.

Quare cum deinceps sermo erit de clericis in materia priuilegiorum cle-
40 ricalium, dicta de clericis præsertim in sacris cõstitutis intelliguntur etiam dicta pro religiosis. Et ita docent omnes *cum Nauar. cons. 25. de priuileg. num. 7. Rodriq. tom. 2. q. 2. art. 3. Scaccia de indic. tom. 1. cap. 11. num. 82. Silu. V. Excom. 6. num. 7. Layman. lib. 4. tract. 9. cap. 7. num. 4. Vers. Ad extremum, Diana par. 1. tract. 2. resol. 129. initio.*

CAPVT SECVNDVM

De Origine Priuilegiorum Clericalium.

1 *Priuilegium est priuata lex seruanda à priuilegiato.*
2 *Priuata lex, quia priuat subiectione eum, cui alias priuilegiatus subijcebatur.*
3 *Priuilegium est beneficium eximens priuilegiatum ab alterius iurisdictione.*
4 *Priuilegium clericale eximit personam ecclesiasticam à foro seculari factam de foro ecclesiæ.*
5 *Homo nascitur laicus, & secularis.*
6 *Priuilegium aliud personale, aliud reale, mixtum ex his est clericale eximens personam cum suis rebus à seculari potestate.*
7 *Priuilegium Clericale duplex, canonis, & fori.*
8 *Hoc originem habet à Deo, illud ab homine Innocentio II. anno* 1339.
9 *Auctoritas Genesis* 47. *de terra sacerdotali libera.*
10 *Auctoritas Esdræ lib.* 3. *cap.* 8. *de ministris templi exemptis.*
11 *Auctoritas Psalmi* 104. Nolite tangere Christos meos.
12 Christi *nomine venit omnis ecclesiasticus.*
13 Tangere *importat vexationem.*
14 *Auctoritas Zachariæ cap.* 2. 8. Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei.
15 *Auctoritas Lucæ* 10. 16. Qui vos spernit, me spernit.
16 *Superioris interest, ne subditi ab extraneis iudicentur.*
17 *Sacri canones expresse dicunt priuilegium clericale esse à Deo.*
18 *Leges pariter ciuiles.*
19 Discuti *significat iudicari.*
20 *Alij canones referuntur probantes exemptionem clericorum.*
21 *Exemptio Clericorum, quia sunt de sorte, & hereditate Dei.*
22 *Filij regis tributum non soluunt.*
23 *Bona Ecclesiarum sunt de patrimonio Christi, ideo non soluunt tributum.*
24 *Tributum signat subiectionem tribuentis ei, cui dat tributum.*
25 *Dare ecclesiæ, est illi rem datam consecrare, dum datur fit patrimonium Dei.*
26 *Bona ecclesiarum sunt sub dominio, & patrimonio Christi* 77. *infra.*
27 *Oblationes sunt dona Dei.*
28 *Quorum administratio est apud ecclesiasticos.*
29 *Quod priuilegium clericale est directè à Deo excludit probabilitatem negatiuæ opinionis.*

30

30 *Asserentium improbabiliter contrarium.*
31 *Caracter clericalis non confert priuilegia, sed Deus immediate ad illius positionem.*
32 *Priuilegium clericale est conforme iuri naturali de honorandis parentibus.*
33 Qui bene prçsunt Presbiteri duplici honore digni habeantur. *Ad Timot. 1. cap. 5.*
34 *Clericus quilibet maior quolibet laico.*
35 *Papa habet potestatem declarandi, dispensandi, & limitandi ius naturale ex causa.*
36 *Caractere posito Deus confert priuilegia tonsurato.*
37 *Fit hæres Dei tonsuratus aquirendo priuilegia clericalia.*
38 *Clerici nunquam de iure, sed tantum de facto, & coacte fuerunt sub laicis.*
39 *Laici semper sunt infesti clericis.*
40 Omnis anima poteſtatibus sublimioribus subdita sit. *Roman. 13.*
41 *Gladium oportet sub gladio esse.*
42 *Chrisostomi Sancti sententia in hac materia exponitur.*
43 *Obedientia arguit subiectionem in obediente.*
44 Subiacete eis *Hebr. 13. 17. importat iurisdictionem.*
45 *Paulus appellauit ad Cæsarem non legaliter, sed naturaliter.*
46 *Appellatio legalis est ad iudicem communem vtrique parti.*
47 *Appellans spectatur vt actor sequens forum rei, sic appellauit Paulus.*
48 *Leges Imperiales contra clericos iniquæ, & nullæ erant.*
49 *Tonsurati, & minoribus insigniti non subsunt seculari potestati.*
50 *Reconuenitur clericus in ciuilibus, & in causa feudi corã domino iudicatur.*
51 *Cerimonialia, & iudicialia veteris Testamenti cessarunt in morte Christi, non priuilegia, quæ transierunt cum sacerdotio.*
52 *Loca scripturæ de iniurijs non faciendis clericis referuntur etiam ad iudices laicos.*
53 *Vsurpans alienam iurisdictionem peccat mortaliter.*
54 *Christus dedit censum Cęsari de facto, ad euitandum scandalum.*
55 Da eis pro me, & te *explicatur.*
56 *Petrus in dando tributo Cæsari de facto repræsentabat patrem familias.*
57 *Ecclesiastici omnes sunt de familia Christi.*
58 *Exemptio de qua in euangelio Lucæ est de gabellis.*
59 *Fideles omnes sunt de familia Christi, non tamen pars hęreditatis eius, nisi ecclesiastici.*
60 Iuris diuini *nomine non venit ius canonicum.*
61 Omnia opera noſtra operatus eſt Deus in nobis. *Isaia 26. 12.*
62 Clericorum *nomine priuilegiatorum veniunt omnes ecclesiastici.*
63 *Religio vera initium habuit à Christo in lege Euangelica.*
64 *Sacerdotium nostrum præstantius antiquo.*
65 *Absurdum est dicere, bona ecclesiastica esse priuilegiata, non personas.*

66

66 *Priuilegium clericale tria continet Primo exemptionem personæ.*
67 *Secundo exemptionem eiusdem à quibuscunque officijs laicalibus.*
68 *Tertio à legibus, & statutis laicorum quo ad vim coactiuam.*
69 *Bona ecclesiarum exempta ab oneribus iure diuino.*
70 *Exemptio personæ infert exemptionem bonorum illius.*
71 Omnia Dei opera sunt perfecta *Deuter. 32. 3.*
72 *Ecclesia, monasteria, & alia loca pia cum suis bonis gaudent exemptione.*
73 Domus mea, domus Orationis.
74 Meum, Tuum *important dominium.*
75 Oblationum *nomine veniunt omnia donata, & relicta locis pijs.*
76 *Sacerdotium Christi succedit sacerdotio Aaronis.*
77 *Oblationes sunt iuris ecclesiæ pro sacerdotibus. 26. supra.*
78 *Patrimonium clericale gaudet priuilegijs iure diuino.*
79 *Patrimonium succedit loco beneficij.*
80 *Titulus antiquitus erat solum beneficium ad quod clericus promouebatur.*
81 *Patrimonium etiam post receptum beneficium retinet priuilegia.*
82 *Nec renuntiari potest, nisi de licentia Episcopi.*
83 *Patrimonium faciendum est super re fructifera, & libera sine aliorum præiudicio.*
84 *Clericus ordinatus sine patrimonio olim erat suspensus ab executione ordinum.*
85 *Episcopus vero tenebatur alere ordinatum pauperem, vel dare beneficium.*
86 *Suspensio illa sublata fuit.*
87 *Tridentinum cap. 2. sess. 21. renouauit solum pœnas contra Episcopum ordinantem sine patrimonio.*
88 *Contra ordinatum sine patrimonio nihil innouauit, neq;*
89 *Contra eundem ordinatum cum patrimonio ficto.*
90 *Innouatur minime, quod non est.*
91 *Esse ficte, & non esse paria sunt.*
92 *Legata pia incorporata loco pio gaudent priuilegijs.*
93 *Bona ecclesiastica dicuntur ea, quæ incorporata sunt ecclesiæ. 96.*
94 *Bona relicta clericis dicuntur relicta ecclesijs.*
95 *Legata non incorporata reguntur ab ecclesiasticis. 93.*
96 *Bona ecclesiastica sunt, quæ incorporata reguntur ab ecclesiasticis. 93.*
97 *Patrimonium laicale clericorum gaudet priuilegio ipsorum clericorum.*
98 *Bona ecclesiarũ nõ grauãtur ꝓ publica necessitate sine speciali licẽtia Papæ.*
99 *Quibusnam conditionibus.*
100 *Bona clericorum propria gaudent iure diuino exemptione ab oneribus.*
101 *Patrimonium clericale inter bona ecclesiastica numeratur licet non incorporatum.*
102 *Ideo magis priuilegiatum, quam laicale, quod non potest subrogari.*
103 *Patrimonialia laicalia perdunt priuilegium gabellæ, quando clericus negotiatur.*

104

104 *Si post trinam monitionem non derelinquit negotiationem.*
105 *Negotiator non est vendens fructus suæ possessionis, sed conductor, & emptor ad reuendendum.*
106 *Auctor librorum non est negotiator contrahendo cum impressore.*
107 *Onus ordinarium est illud quod inuariabile est affixum rei hyppotecatæ pro ipso.*
108 *Extraordinarium variabile est impositum rebus, vel personis.*
109 *Mixtum ex personis, & rebus.*
110 *Onus ordinarium quod est tributum transit cum re ad ecclesiam.*
111 Res transit cum onere suo *ordinario reali etiam ad ecclesiam.*
112 *Tributum soluebat ecclesia tempore D. Ambrosij.*
113 *Non ratione subiectionis, sed in gratitudinem defensionis ecclesiæ.*
114 *Tributis nouis non grauantur bona postquam sunt in possessione ecclesiæ.*
115 *Doctores nonnulli docent, ecclesiam non teneri neq. de ordinarijs tributis.*
116 *Bona ecclesiastica translata ad laicos amittunt priuilegium.*
117 *Iurisdictionis est actus imponendi onera, & gabellas.*
118 *Iurisdictionis nullum actum exercere potest laica potestas super ecclesiasticos.*
119 *Mutatione personæ mutatur conditio rei quod ad futura.*
120 *Fiscus quoad præterita vtitur iure priuati in futurum vero iure suo.*
121 *Fiscus, & ecclesia æquiparantur.*
122 *Tributum non solutum comitatur rem ad quemcunq. perueniant.*
123 *Hypothecata sunt bona debitoris ad quemcunq. perueniant.*
124 Nemo plus iuris *&c.*
125 Nemo dat, quod non habet.
126 *Latro, & vsurarius vendentes in ementem non transferunt dominium.*
127 *Tributi ius transfertur cum re in tertium iure legis, non iure priuati.*
128 Nemo dat, quod non habet, *sufficit habere virtualiter, vel causaliter.*
129 *Onus tributi est de iure affixum rebus.*
130 *Datum ecclesiæ dicitur eidem dedicatum, si proprium dedit, non alienum.*
131 *Priuilegium fori criminalis, & ciuilis procedit à iure diuino.*
132 *Federicus Imperator mandat hoc priuilegium seruari clericis.*
133 *Non enim inducit ius nouum, sed diuinum confirmat.*
134 *Imperatores posteriores Pontificibus in concedendis priuilegijs clericis.*
135 *Pontifices priores Imperatoribus in corroborandis priuilegijs clericalibus.*
136 *Scotus non dixit priuilegium fori criminalis esse originatum à Constantino.*
137 *Qui tamen fuit primus concessor mandans obseruari illud à Deo cõcessum.*
138 *Papa abrogare non potest canones de immunitate ecclesiarum.*
139 *Abrogare ius diuinum requirit potestatem independentem.*
140 *Illud tantum limitare ex causa potest.*
141 *Hoc est delegare laicis suam potestatem.*
142 *Episcopus in his nihil potest.*

DE ORIGINE PRIVILEGIORVM CLERICALIVM.

1 PRiuilegium, nomine eius inspecto, est priuata lex, *cap. Abbatem 25. de verb. signif.* lex quidem, quia priuilegiatus in vsu illius debet seruare modum, & formam, quibus illi concessum fuit; priuata vero lex appellatur, quia priuat, hoc est eximit
2 priuilegiatum à subiectione, qua antea tenebatur. Spectato vero eodem in re, & in effectu definitur beneficium, quo Princeps beneficiatum exi-
3 mit à subiectione, & iurisdictione aliena ratione personæ, & rerum
4 suarum, ab vtroq; simul, vel ab altero tantum. Quare priuilegium clericale est beneficium, quo Princeps personam ecclesiasticam eximit à iurisdictione seculari, & in totum subijcitur iurisdictioni ecclesiæ, & quo ad personã, & quo ad bona illius. Hoc enim fuit necessarium, & rationabile, ne ecclesiasticus duplici superiore diuersi fori immediate grauaretur. Importat igitur hoc priuilegium exemptionem à iurisdictione, & foro

& foro seculari, cui ante ordinationem clericus erat subditus, omnis
5 enim homo nascitur laicus, & secularis, *ex allatis à Ciarlin.cap.20.num.4.* ac proinde subiectus superiori seculari, à quo eximitur, cum adscribitur statui ecclesiastico, iuxta dicta præcedenti capite.
6 Diuisio priuilegij in personale, quod conceditur personę, quam sequitur vbique, nisi loco limitetur, & reale, quod respicit res, & bona priuilegiati aptatur priuilegio clericali potissimum, quod est generale, quia omnibus ecclesiasticis est concessum, & proprie mixtum ex persona, & rebus illius, cum enim ponatur in statu ecclesiastico persona perfectiore, quam sit status secularis, exigit vt in suo beneficio sit perfectum, & sic mixtum ex personis, & rebus, datur enim ipsis ecclesiasticis in honorem ordinis clericalis, vt sicut ordo reuerendus est ex sua dignitate, ita & persona illo insignita honoranda est; nomine autem ordinis intelligo non solum ordinis sacramentum, sed etiam primam tonsuram, & deputationem ex auctoritate ecclesiastica ad Dei speciale seruitium, iuxta dicta præcedenti quæstione. Sed accedamus calamo ad quæstiones.

Quæres igitur primo, à quonam originem habeat priuilegium clericale? Quod est quærere, an illud sit de iure diuino, an humano, Canonico ne,
7 an ciuili? Præmitto, duplex esse priuilegium clericale, Canonis, & fori, illud est de iure humano ecclesiastico concessum ecclesiasticis, ne percutiantur sub pæna excommunicationis latæ sententiæ reseruatæ extra articulum mortis in Concilio Lateranensi cap. 15. celebrato 1139. ab Innocentio II. registratum sub cap. Si quis 29. 17. q. 4. Remanet ergo difficultas quæstionis circa alterum priuilegium fori nuncupatum, quo persona ecclesiastica eximitur à seculari iurisdictione non solum à foro seculari criminali, & ciuili, sed etiam ab omnibus oneribus personalibus, & realibus.

8 ℞. Priuilegium clericale à iurisdictione seculari à Deo concessum fuit ecclesiasticis omnibus, executum, corroboratum iuribus humanis, & explicatum iure Pontificio. A Deo igitur immediate, directe, & formaliter concessum fuit, ita quod non tantum habet fundamentum in iure diuino, nec tantum illi est conforme, sed ex ore eius originem trahit. Id probatur tum ex Sacra Scriptura, tum ex Sacris Canonibus, & legibus hoc asserentibus.

9 Primo probatur ex cap. 47. Genesis à num. 20. *Emit igitur Ioseph omnem terram Ægipti, vendentibus singulis possessiones suas pre magnitudine famis, subiecitq; eam Pharaoni, & cunctos populos eius à nouissimis terminis Ægipti vsq; ad extremos fines eius præter terram sacerdotum, quæ à Rege tradita erat eis, &c.* Et infra num. 26. *Ex eo tempore vsq; in præsentem diem in vniuersa terra Ægipti Regibus quinta pars soluitur, & factum est, quasi in legem; absq; terra sacerdotali, quę libera ab hac conditione fuit.* Et quod

quod hæc exemptio procedat de ore Dei, testatur ibidem Sacra Scriptura cap. 45. num. 8. *Non vestro consilio, sed Dei voluntate huc missus sum, qui fecit me quasi patrem Pharaonis, & dominum vniuersæ domus eius, & Principem in omni terra Ægipti.* Quæ ergo Ioseph fecit in terra illa, operatus est de mandato Dei, ergo & terram sacerdotalem mandauit esse liberam, non quia sacerdotes idolorum Pharaonis mererentur tale priuilegium, sed ad exemplum sacerdotum veri Dei, qui longe verius merentur tale exemptionis priuilegium, vt notat Glos. ordin. ibidem Vers. Præter terram illis verbis. *Hoc significat ecclesiæ terram, in qua veri sunt sacerdotes, liberam esse à censu mundano.* Et hæc Historia ad nostrum propositum refertur *in cap. Non min. 4. de immun. & à Glos. V. Diuino cap. Quamquam 4. de cens. in 6.* Antonius Clauarinus *relatus à Gatico tom. 1. suæ catenæ Aureæ fol. 448. ibidem Camillus Borellus fol. 591. Bursatus lib. 1. consil. 42. apud eumdem Gaticum tom. 2. fol. 43.*

10 Secundo probatur ex lib. 3. Esdræ cap. 8. num. 23. *Omnia secundum legem Dei fiant Deo Altissimo, ne forte exurgat ira in Regno Regis, & filij, & filiorum eius. Vobis autem dicitur, vt omnibus sacerdotibus, & leuitis, & sacris cantoribus, & seruis templi, & scribis templi huius nullum tributum, neq; vlla alia indictio irrogetur, nec habeat quisquam potestatem obijcere eis quicquam. Tu autem Esdra secundum sapientiam Dei constitue iudices, &c.* Ex quibus manifeste constat, secundum legem Dei esse, vt personę ecclesiasticæ sint omnino exemptæ, & quo ad personam, & quo ad bona, itaut nullus potestatem habens secularem eis quicquam obijciat tam ciuiliter, quam criminaliter; & hoc textu quoq; vtitur Glos. in cap. Quamquam 4. de censib. in 6. ad probandum priuilegium clericale esse de iure diuino.

11 Tertio probatur ex illo Psalmi 104. 15. *Nolite tangere Christos meos, & in prophetis meis nolite malignari.* Abducitur à Nicolao Eucardo *Milderburgensi cons. 30. num. 21. Vers. Iste enim.* Nomine Christos meos veniunt non solum sacerdotes, qui proprie vnguntur oleo sancto, dictio enim Christus significat vnctum, verum etiam alij ministri, qui ad sa-

12 cerdotium omnes referuntur, qui & si oleo chrismatis non vnguntur, sunt tamen vncti gratia Spiritus Sancti, dum publica auctoritate ecclesiastica ad speciale Dei seruitium deputantur.

13 *Tangere* autem significat afferre molestiam, & vexationem tam in persona, quam in eius bonis, Terent. Pseud. Scena 1. Act. 1. *Si neminem alium potero, tuum tangam patrem, vel etiam matrem emungam.* i. spoliabo eius bonis. Percutere importat, iuxta illiud Virgilij Egloga 1. *De cælo tactas memini prædicere quercus.* Sed quid adduco profana, si est in promptu illud Domini apud Iob. 1. 11. *Tange, quæ cuncta possidet,* hoc est, spolia illum omnibus bonis. Iure ergo diuino ministri Dei prohibentur à vexatione personarum, & rerum suarum, quia sunt de illius fa-

milia, quæ gaudet priuilegijs domini sui, *cap. fin. de offic. Archid.*

14 Quarto probatur ex illo Zachar. 2. 8. *Qui tetigerit vos, tangit pupillā oculi mei.* Iam patet, qualem sensum habeat verbum *tangere* nempe significare vexationem personę, & bonorum eius. Hunc textum citat Anacletus Papa in sua Epist. 1. sub initium, dum arguit quosdam, qui personas ecclesiasticas molestant, & persequuntur.

15 Quinto probatur ex verbis ipsius Christi Lucæ 10. 16. *Qui vos spernit me spernit.* Qui vexat personas ecclesiasticas tam in persona, quam in bonis dicitur spernere, & contemnere Christum ipsum, qui relucere de-
16 bet in suis ministris, non obscurari; interest enim superioris, vt eius subditi ab extraneis non iudicentur, *Rodriq. tom. 1. q. 36. art. 5. Vers. Præterea, Rota apud Dianam par. 9. dec. 6. Vers. Adhuc dicebant* Quia id est contemnere proprium illorum superiorem.

17 Sacri Canones hoc idem testantur pluribus in locis, expressius, *cap. Non minus 4. de immun. cap. Quamquam 4. de censib. in 6.* his verbis: *Cum igitur ecclesię, ecclesiasticæq; personæ, & res ipsarum non solum iure humano, quinimmo, & diuino à secularium personarum exactionibus sint immunes.* Leo X. in Concil. Lateranensi sub sess. 9. in Bulla Reformat. curię prope finem, tom. 5. Concil. fol. 129. idem firmando testatur his verbis; *Et cum à iure tam diuino, quam humano laicis nulla potestas in ecclesiasticas personas attributa sit.* Et rem prosequitur renouando diuersas constitutiones editas fauore ecclesiasticorum. Concilium quoque Tridentinum sess. 25. cap. 20 idem asseuerat, his verbis: *Personarum ecclesiasticarum immunitatem Dei ordinatione, & canonicis sanctionibus constitutam.* Certum ergo est, & prope fidem, immunitatem personę, & rerum eiusdem esse à Deo concessam personis ecclesiasticis.

18 Ius quoq; imperiale hoc idem testatur, nam Constantinus pijssimus Imperator in Concilio Nicæno dixit *Ad Dei solius iudicium reseruamini,* cuius rei testes sunt tres Imperatores, Valentinianus, Theodosius, & Arcadius, relati *in cap. Continua* 5. 11. *q.* 1. Et in cap. Si Imperator 11. dist. 96. *Non à legibus publicis, non à potestatibus seculi, sed à Pontificibus, & Sacerdotibus, omnipotentem Deum voluisse, clericos, & Sacerdotes ordinari, & discuti.* Vbi non solum est sermo de ordinationę, & deputatione mi-
19 nistrorum Dei, sed etiam de iudicio, ex illo verbo *discuti* quod significat examinationem & discussionem, quem faciunt iudices in causis, Glos. V. eod. cap. 62. 12. q. 1. familiare est verbum discutere, pro iudicare, *cap. Discutere 6. 3. q. 6. cap. Iudicantem 11. 30. q. 5.* Federicus Imperator relatus in Auth. ante leg. 32. C. de Episcopis, & cler. inquit: *Statuimus, vt nullus ecclesiasticam personam in criminali quæstione, vel ciuili trahere ad iudicium seculare præsumat contra constitutiones imperiales, & canonicas sanctiones.*

20 Sacri autem canones prohibentes personas ecclesiasticas trahi ad iudices

dices seculares in causis criminalibus, & ciuilibus pleriq; recensentur sub *Caus.* 11.*quæst.*1.*& in tit.de iudic.cap.*4.8.*&* 10.*& in tit. de foro compet.cap.Nullus* 2.*& in seq.* Demum in Bulla Cænæ Domini excommunicantur Magistratus, Iudices, Notarij, Scribæ, & Executores, & Subexecutores quomodolibet se interponentes in causis capitalibus, siue criminalibus contra personas ecclesiasticas, illas procesiando, banniendo, & capiendo, seu sententias contra eas proferendo, vel exequendo, sine speciali licentia Sedis Apostolicę.

Constat ergo ex his personas ecclesiasticas esse exemptas iure diuino à secularibus potestatibus non solum quo ad personas, sed etiam quo ad earum bona non solum ecclesiarum, sed etiam patrimonialium. Quod etiam ratione duplici corroboratur.

21 Primo quidem, quia nomen *Cleros* latine idem significat, quod sors, seu hęreditas, dicti enim sunt clerici, quia de sorte, & hęreditate Domini sunt, *cap.Cleros dist.*21.*cap.Clericus* 5.12.*q.*1.*& cap. Duo* 7.*eod.* vbi appellantur Reges, quod designatur per coronam, quam in capite habent, vt ibidem dicitur, quod ante dixerat Petrus in sua Epist.1.cap.2.9. *Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus aquisitionis,* si ergo ecclesiastici honorantur titulo regali, signum est, quod sunt immunes, & quo ad personam, & quo ad bona à subiectione potestatum secularium, & ad hunc effectum Christus Regis æterni filius appellauit Apostolos fratres suos, quia cum ipso hæredes sunt Dei, & cohæredes ipsius Christi, ex Apostolo ad Roman. 8. 17. ex hoc ergo capite dicuntur ecclesiastici esse exempti in omnibus à potestatibus secularib.

22 Et ad hoc facit, quod Christus interrogauit Matth.17.24. *Reges terræ à quibus accipiunt tributum, vel censum? A filijs suis, an ab alienis?* Respondet Petrus. *Ab alienis.* Filij ergo Regis non soluunt tributum, quia sunt exempti, pari ratione ecclesiastici nulli potestati debent soluere tributum, cum sint Reges hæredes Dei, & cohæredes Christi.

23 Secundo, probatur, ecclesiasticos esse immunes iure diuino ab oneribus quo ad bona, quæ præcipue habent ab ecclesijs, quia bona ecclesiarum sunt de patrimonio Dei, cuius bona nulli subduntur tributo, datur enim tributum in recognitionem dominij, & subiectionis domino, cui tri-
24 buitur, Paulus ad Rom.13.6.*Ideo enim, & tributa præstatis.* Deus autem est omnium creaturarum supremus dominus, cui omnia debent subiectionis tributum, maxime homo, dum ergo homo dat, tribuit, dedicat, seu offert aliquid ecclesiæ in honorem Dei in vtilitatem ecclesiæ pro
25 eius ministris, & pauperibus, per huiusmodi traditionem, & consecrationem, seu dedicationem, idem enim important *ex Glos. V. consecratur, cap.Nulli* 3.12.*q.*2. dicitur Deo dare, & offerre tributum, ergo Deus dicitur dati tributi speciale aquisiuisse dominium, itaut dispositio rei tributæ ecclesiæ, nullo modo posit esse sub dominio, & potestate laicali.

Rerum ergo oblatarum ecclesiæ dominium aquiritur Deo, in cuius hæ-
26 reditate dicuntur esse, & de patrimonio Christi, *cap. Expedit 13.12.q.1. cap. Conuenior 21.23.q.8. prope finem; cap. Cum ex eo 34. de elect. in 6. ibi*
27 *Glos. V. Christi, cap. Saluator 5. extr. com. de Præbend.* Vnde & dicuntur dona Dei, *cap. Saluator 8.1.q.3.* Res ergo oblatę ecclesijs sunt sub dominio, & patrimonio Christi, qui est ecclesiæ caput, commendatæ ipsius mi-
28 nistris, ad quas habent ius administrationis, *cap. Nulli 3. 12. q. 2.* & dicuntur possideri ab illis, & ab ecclesia, quæ in illis est; *cap. Ex causa 13. de verb. signif.* Et ita docent omnes cum Merlino dec. 902. Si ergo Deus habet speciale dominium rerum ecclesiasticarum, vt probatum est, sequitur, quod iure diuino sint immunes à tributis, oneribus, & angarijs potestatum secularium.

29 Hanc sententiam ita puto veriorem, vt opposita videatur carere probabilitate, dum Sacris Concilijs, & Pontificibus firmatur. Hanc sequuntur viginti quatuor Doctores ad dictum cap. 20. sess. 25. & multo plures idem *Barbosa refert lib. 1. de iure cap. 39. §. V. num. 3. de Lugo disp. 36. de iust. num. 10. Diana par. 1. tract. 1. numerat triginta auctores, & par. 5. tract. 1. resol. 21. Vers. Dico, iterum latius par. 7. tract. 1. resol. 2. & seq. Sperellus dec. 37. initio*, & latius 133. *num. 37.*

30 Non desunt plerique Doctores tam Canonistæ, quam Iuristæ negantes, exemptionem, & immunitatem ecclesiasticam esse directe, & immediate à Deo, & de iure diuino, in causis temporalibus, esse tamen id conforme iuri diuino, à quo moti Summi Pontifices, & Imperatores ecclesiasticas personas cum suis rebus exemerunt, & immunes fecerunt à potestatibus secularibus. Et ita docent *Innoc. in cap. 1. de maior. Couar. 31. quæst. pract. num. 2. Vers. Secunda Conclusio, Dal Bene par. 1. cap. 1. dub. 2. sect. 1. num. 26. Castropal. par. 2. tract. 12. p. 1. num. 4.* cum alijs dicentes, exemptionem clericorum in causis temporalibus in iure diuino habere fundamentum, à iure tamen pontificio immediate prouenire. Argumenta eorum referendo diluam.

31 Primum ex Castropalao est tale. Ex iure diuino naturali hæc exemptio non est, neq; ex diuino iure positiuo, ergo restat, vt solum sit de iure positiuo Pontificio. Antecedens quo ad primam partem probat, nam caracter clericalis ex se, & ratione sui non eximit clericum à iurisdictione seculari. Tum quia hic caracter solum habet depurare hominem diuino cultui; sed hæc deputatio stare optime potest cum subiectione temporali Principis, in ijs, quæ diuinum cultum non impediunt.

Primo, quia stante illo caractere clericus sæpe subiectus fuit seculari iudici, vt constat ex principio ecclesiæ, *ex Paulo ad Rom. iuxta Chrysostomi explicationem, & Act. 25. & ex toto tit. C. de sacros. eccles. de Episc. & Cler.* Qua propter Iustinianus const. 83. primus concessit priuilegiũ fori clericis in ciuilibus tantum, Episcopo non impedito, & in criminalibus eos subditos potestati seculari reliquit.

Se-

Secundo, quia modo clericus subijcitur iurisdictioni laicali, vt patet in minoribus initiatis ordinibus, neque beneficium habentibus, iuxta Tridentinum sess. 23. cap. 6. qui priuilegio fori non gaudent.

Tertio, in causa ciuili reconuentionis, & in causa feudi, & alijs infra subijcendis iurisdictioni seculari subditur.

Quarto, cum clericus graue delictum committit, ob quod curiæ seculari traditur interficiendus à iudice seculari iudicatur, & punitur, & non ex potestate ecclesiastica, hæc enim ad punitionem corporalem non extenditur tametsi illam permittere possit. Ergo euidens est, ex iure diuino naturali hanc exemptionem prouenire non posse. Alias semper esset, & fuisset, & æqualis in omnibus clericis absq. vlla variatione, & mutatione.

Quod neq; proueniat ex iure diuino positiuo idem Castropalaus probat, quia nullus est locus in sacra scriptura, ex quo colligi possit.

Primo namq. ea, quæ ex veteri testamento referuntur pro contraria sententia, in tantum vim habere possunt, quatenus iure naturali fundantur, nam alia omnia præcepta positiua antiqua aduentu Christi,& promulgatione legis gratiæ cessarunt.

Secundo, quod ibidem loquitur Propheta de iniuria, & violentia facta ijs, qui Deo sunt familiares, non de iudicio.

Tertio, locus autem, qui ex Nouo Testamento refertur, hanc exemptionem minime probat, quia ex illa responsione Petri solum Christus voluit inferre, ipsum vt pote filium naturalem æterni Regis, & dominum vniuersorum liberum esse à tributo, Petrum verò ex Priuilegio, propter eius specialem prærogatiuam, & dignitatem. Alias, si vellet ad omnes clericos extendere illud priuilegium non limitaret solutionem pro se, & Petro, sed illam æque pro omnibut alijs discipulis faceret.

Quarto, absurdum esse videtur ex æqualitate huius solutionis inferre, reliquos discipulos, & sacerdotes æqualem cum Christo, & Petro, eiusq. successoribus habere exemptionem.

Quinto, neq. obstat, clericos esse de familia Petri, vt inde dicamus, exempto Petro, eximi omnes clericos; quia non est verum exempto patrono ab aliquo tributo, eximi necessario omnes illius familiares præcipue æquali exemptione.

Sexto, illa exemptio fuit exemptio à tributis, ergo exemptio fori in criminalibus, & ciuilibus ex tali loco non infertur.

Septimo, eadem ratione omnes Christiani baptizati eximi possent à iurisdictione laicorum, quia sunt etiam specialiter de familia Pontificis, qui omnium Christianorum caput est.

Octauo, cum in aliquibus Pontificijs decretis dicitur, hanc exemptionem esse ex diuina ordinatione, & iure diuino, ijs verbis nihil aliud intenditur, nisi ad similitudinem veteris factam esse, aut ex veteri lege origi-

nem trahere, aut ex particulari præcepto Pontifici dato cōcessam esse.

Hæc sunt argumenta ex parte à Couaruuia accepta ex cap. 31. ampliata, & corroborata à dicto Castropalao Hispano Legionensi pro eodem Hispano.

Persistendo igitur in nostra opinione communissima superius probata, oportet supradictis argumentis respondere.

Ad argumentum principale, à quo omnia alia dependent, respondeo,
32 quod priuilegium clericale, & exemptio personarum ecclesiasticarum est conformis iuri naturali ex præcepto: *Honora parentes*, quod intelligitur etiam de personis ecclesiasticis, quæ vti parentes spirituales Christianis documentis alunt animas fidelium, ad quod facit illud Pauli
33 ad Timoth. 1. cap. 5. 17. *Qui bene præsunt Presbiteri duplici honore digni habeantur*. Non honorantur autem, quando subijciuntur laicis, cle-
34 ricus enim est maior quolibet laico, *Glos. V. Maiores, cap. Sedes 15. de Rescr.* itaque eorum exemptio originem habet à præcepto isto, & à positiuo diuino ordinatur *Genes. 47. & Esdræ lib. 3. cap.* 8. vt visum fuit supra. A iure vero humano executioni demandatur, & declaratur auctoritate Pontificia, habet enim Romanus Pontifex potestatem declaran-
35 di, ampliandi, restringendi, & dispensandi, super ius diuinum in casibus occurrentibus pro communi bono reipublicæ Christianæ iuxta illud sibi tributum Matth. 16. 19. *Quodcunq; ligaueris super terram, erit ligatū & in cælis, & quodcunq; solueris super terram, erit solutum & in cælis.* Panorm. *in cap. Proposuit de concess. præbend. num. 20. Felin. in cap. Quæ in Ecclesiarum, de const. num. 19. Decius ibidem num. 44. late Sanches lib. 8. disp. 6. num. 5.* Et quod Dei ordinatione priuilegium clericale, exemptionis à potestate seculari constitutum sit, efficaciter probatur ab effectu, quod apud omnes nationes etiam barbaras Deum ignorantes, sacerdotes, & minstri idolorum sunt exempti, & priuilegiati, vt multis suadet, Carolus à Basilicata Mediolanensis Episcopus Nouariensis in suo consilio extenso *per Gaticum tom. 2. fol.* 384.

36 Ad primum argumentum dico, quod caracter clericalis, hoc ex se non habet, vt eximat tonsuratos à iurisdictione laicali, sed à Deo immediate ad positionem tonsurationis, quæ de laico facit tonsuratum clericum, dicit enim Episcopus tonsuratis: *Hodie de foro Ecclesiæ facti estis, & priuilegia clericalia sortiti estis*. Sed à quo? A Deo, vt insinuant
37 ea verba, quæ dicit tonsuratus: *Dominus pars hæreditatis meæ*. In tonsuratione promotus fit pars hæreditatis Domini, quid ergo aquirit à Domino, nisi ea priuilegia, per quæ fit de foro Ecclesiæ, ne amplius dicatur subditus foro seculari?

Tonsuratio ergo laicum de statu seculari transfert ad statum clericalem, deputatur ad diuinum cultum, & disponitur ad ordines, ad quam deputationem sequuntur priuilegia clericalia tonsuratis a Deo collata mediante.

diante ministerio tonsurationis ab habente potestatem conferendi illam. Ad tonsurationem ergo sequuntur tria caracter, intelligas lector de caractere morali qui ex deputatione ad diuinum cultum consurgit, per quem distinguitur tonsuratus à reliquis Christianis, deputatio ad diuinum seruitium, & consecutio priuilegiorum.

Pariter falsum est; deputationem huius caracteris stare posse cum subiectione temporali Principis, dum promotus perseuerat in statu clericatus cum vsu priuilegiorum, quia status clericalis repugnat cum statu laicali, ergo posito vno alter destruitur, hinc laicus promotus ad primam tonsuram desinit esse in statu laicali, dum transit in statum clericalem; cum autem factus clericus possit amittere statum ecclesiasticum, & priuilegia, solo caractere remanente laicus censetur, & sub ratione personę non vt clericus, sed vt secularis redit ad subiectionem secularem, vt infra id latius patebit.

38 Ad primum argumentum corroboratum respondeo, verum quidem esse, clericos in primitiua ecclesia fuisse subiectos iudicibus laicis de facto, non de iure, vt nunc quandoq. contingit per iniuriam iudicum, qui volunt ignorare terminos suæ iurisdictionis, aut ex inuidia, aut ex auaritia. Ita docent *Castaldus de Imperat. q. 50. num. 13. Iodocus. Cocc. in Thesauro Catolico par. 1. lib. 7. de Hierarch. eccles. art. 22. quos citat. Barbosa ad cap. Si imperator dist. 96. num. 2.* Ratio est, quia ecclesia, quæ tunc erat pusillus grex, non poterat resistere, & sua tueri iura, quæ & hac tempestate multum fatigatur in illorum conseruatione, laici

39 enim semper fuerunt, & sunt infesti clericis, *cap. Laici 14. 2. q. 7.* Impotentia ergo resistendi satis probat huiusmodi factum iniustum, vt docet Baldus *in cap. Si clericus, de pace tenenda in vsib. feud. Gulielmus Benedictus in cap. Raynutius V. Vxorem, de testam. sect. 2. num. 165.*

40 Ad illud Pauli ad Rom. 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit.* Respondeo facere pro nobis, loquitur enim de vtraq; potestate sacerdotali, & regali, quibus omnis homo subditus est, vnusquisq; suæ potestati respectiue, Clericus ecclesiasticæ, laicus seculari, loquitur enim textus in plurali *potestatibus sublimioribus*, nemo enim sani intellectus negare potest ecclesiasticæ potestati sublimitatem, cum excedat omnem secularem, quæ & ipsa sublimis est in Imperatore, & Regibus,

41 subiecta tamen sacerdotali, quia oportet gladium esse sub gladio, *cap. Vnam sanctam, de maior.* de qua materia late tract. in Sacro Tribunali *cap. 2. q. 38. & 39. & cap. 5. q. 42.* impressionis Lugdunensis.

42 Ad illud D. Chrysostomi refero eius verba, quæ omisit Castropalaus, ad dictum cap. 13. Roman. tom. 4. sub serm. 23. *Ostendens, quod ista imperentur omnibus, & sacerdotibus, & monachis, non solum secularibus, id quod statim in ipso exordio declarat, cum dicit: Omnis anima potestatibus supereminentibus subdita sit. Etiamsi Apostolus sis, si Euangelista, si Propheta, siue*

quisquis tandem fueris, neq; enim pietatem subuertit ista subiectio. Et non simpliciter dicit:obediat, sed subdita sit. Ex his verbis bene perpensis, hic sanctus non intendit potissimum hic agere de subiectione relata ad iurisdictionem, sed de subiectione honoris, & reuerentiæ, vt clare colligitur ex illis verbis: *Et non simpliciter dicit:obediat, sed subd.ta sit.* Verbum enim *Obediat* refertur ad potestatem iurisdictionis, iuxta illud ad Hebr. 13.17. *Obedite Præpositis vestris.* Obedientia enim arguit iurisdictionem
43 in eo, cui debetur, cum sit executio eius, quod à superiore imperatur; & licet verbum illud: *Et subiacete eis* importet etiam iurisdictionem, per
44 hoc tamen non excludit subiectionem reuerentiæ, & honoris, vt colligitur ex eodem textu, vbi dicitur, quod à subditis reddantur debita, *Cui tributum, tributum, cui honorem, honorem.* Ab ecclesiasticis honor præstetur Principi, & potestati seculari, quia inquit Sanctus ista subiectio non subuertit pietatem, qui potissimam considerauit subiectionem honoris, non iurisdictionis, nisi respectiue ad iudices competentes, & ideo non curauit agere de subiectione iurisdictionis, quæ spectat ad Principes, quod indicauit subsequentibus verbis: *Neque enim de quouis Principum sermo mihi nunc est, sed de ipsa re.* Omnis ergo homo subditus est potestatibus sublimioribus, laicus potestati seculari, ecclesiasticus potestati ecclesiæ, & illis promiscue debetur honor ab omnibus.

45 Ad illud appellationis Pauli ad Cæsarem dico, ex ea nihil concludi, nam non appellauit ex vi iuris positiui, quo subditus appellat ad superiorem vtriq;ue communem; sed iure naturali, quo vnicuiq; licet implorare auxilium ab eo, qui potest compescere vexantem inique proximũ; cum enim Paulus non posset se eximere à suis persecutoribus necesse habuit recurrere ad Cæsarem, & non ad Petrum, non quia Cæsar esset
46 suus iudex, sed quia eius prouocatio erat naturalis, quæ coram quolibet potente adiuuaret oppressum, licet non subditum, non legalis, quæ supponit appellantem, & eum iudicem, à quo fit appellatio, esse subditos illius, ad quem fuit facta appellatio. Quare cum appellatio Pauli fuerit naturalis ad repellendam violentiam, non arguit subiectionem eius ad Cæsarem. Et id est, quod alij dicunt, Paulo non de iure, sed de facto appellasse, alijs citatis *Bonac. in Bulla disp. 1.q.16.p.2.num.7.* Dic alio modo, cum Paulus vexaretur à subditis officialibus Cæsaris, recte ad Cæsarem non tamquam suum superiorem, sed iudicem proprium
47 persecutorum subditorum recursum habuit, actor enim sequitur forũ rei, non sui iudicis, ex vulgatis iuribus; in casu autem appellationis Paulus actor erat ad repellendam propriam vexationem, persecutores vero de actoribus euaserant rei, quia puniendi de eorum iniqua vexatione erant à Cæsare eorum superiore. Res est clara, quia e.g. quando clericus prætendit iustitiam contra laicum, non recurrit ad iudicem ecclesiasticum, sed ad iudicem secularem, *cap. Si clericus 5. de foro compet.*

48

48 Loquendo autem de legibus imperialibus, quæ editæ fuerunt ab exordio ecclesiæ, constat, illas nullius momenti fuisse, sed illos legislatores vt qui carebant lumine fidei nullam agnoscebant differentiam inter suos subditos, & ecclesiasticos, ideo cogebant eos ad sua tribunalia. Constantinus autem statim ac cognouit lumine gratiæ magnam esse differentiam inter gentiles, & Christianos, omnes leges contra catolicam ecclesiam conditas abolleuit, & mandauit, ecclesiasticos trahendos esse in omnibus causis ad suos superiores Episcopos, vt supra visum fuit.

49 Ad secundum dico, omnino falsum esse, clericos in minoribus constitutos beneficio carentes esse subiectos iurisdictioni fori secularis, nam solum subduntur, cum carent debitis requisitis ad formam Tridentini sess. 23. cap. 6. probatis enim defectibus requisitis, & ab Episcopo declaratione facta, quod non gaudent priuilegio clericali, statim fiunt de foro seculari, nec amplius dicuntur esse clerici, sed meri laici reputantur, ergo non qua clerici subduntur iurisdictioni seculari.

50 Ad tertium dico, clericum reconueniri posse à laico reo coram suo iudice laico statim, & incontinenti post litem contestatam in causa ciuili cap. 1. de mutuis petit. Pariter clericum feudatarium in causa feudi tam in possessorio, quam petitorio iudicari à domino seculari, *cap. Caeterum 5. de iudic. cap. Verum 7. de foro compet.* Et in his casibus iudex secularis qua talis non dicitur iudicare clericum, sed vt delegatus iure ecclesiastico.

Ad quartum falsum est, iudicem secularem personam sibi traditam iudicare, & punire clericum, cum enim per degradationem declaratus sit non amplius gaudere priuilegio clericali, sed à statu ecclesiastico deiectus ad secularem, sicut erat ante clericatum, non iudicatur, nec punitur clericus, sed laicus. Et ita docet *Glos. in cap. Accedens dist. 50. & in cap. Ad abolendam de haeret. V. Praerogatiuam, & in cap. Degradatio.*

Ad argumenta alterius partis, quod priuilegium clericale non proueniat à iure diuino positiuo respondetur contra eundem Castropalaum.

51 Ad primum dico, cum hic non agatur de ceremonialibus, neq; de iudicialibus, quæ in morte Christi cessauerunt tamquam figuræ adueniente ipso figurato, *ex D. Thoma 1. 2. q. 103. art. 3. de ceremonialibus, & q. 104. art. 3. de iudicialibus*; sed de priuilegijs, & exemptionibus clericorum in ordine ad sacerdotium, cum hoc translatum fuerit per Christum in legem nouam, necesse quoq; fuit, vt sacerdotum, & aliorum ecclesiæ ministrorum priuilegia, & exemptiones Veteris Legis transirent arg. eorum, quæ dicuntur cap. 3. de constit. Neque enim sacerdotium nouæ legis est minoris, sed maioris conditionis, & excellentiæ in Christo capite omnium sacerdotum, quam fuerint sacerdotes, & ministri antiquæ legis, qui tot priuilegijs abundabant.

52 Ad secundum dico in illis textibus, de quibus supra sub num. 15. non solum agitur de violentia, & iniuria non faciendis clericis à personis priuatis, sed neq; etiam, & à fortiori à personis publicis, & potestatibus secularibus, grauis enim est iniuria, quę infertur à non iudice suo, qui
53 proinde vsurpando alienam sibi iurisdictionem peccat mortaliter, *D. Thom.2.2.q.60.art.6. Nauar. consil.2. de heret.num.4.Vers.Secundo.*
54 Ad tertium patet, Christum Dominum dedisse quidem censum,& tributum Cæsari,non de iure, sed de facto tantum ad eum finem, ne scandalizarētur ministri exactores tributorũ,vt dicitur in Euangelio Matth. 17.26.qui Christum,& Apostolos coegissent altercationibus ad solutionem. Christus ergo vt Rex, & filius Regis æterni erat liber à tributo nulli creaturæ subiectus; Petrus vero cum cæteris Apostolis ex priuilegio diuino erat liber, & exemptus. Nec obstat, quod Christus dixerit
55 Petro: *Da eis pro me,& te*,quasi exclusis alijs discipulis,quia paterfamilias solus tenetur pro se, & familia sua. Ex Euangelio igitur habemus personas ecclesiasticas esse iure diuino exemptas, & liberas à tributis secularibus ministris dandis, cum Christus pro se, & Apostolis dederit solum de facto, non de iure tributum ministris Cæsaris. Demum illa verba: *Da eis pro me,& te*, non limitant priuilegium,sed solum demonstrant executionem tributi factam fuisse pro Christo, & Petro,quia ambo erant paterfamilias, Christus omnium discipulorum, Petrus post eum cæterorum Apostolorum,ergo bene dixit: *Da eis pro me,& te*, quia ambo dederunt pro omnibus, quia tum constituebant vnam familiam, nominando Petrum, qui futurus erat paterfamilias post ascensionem Domini in Cœlum.

Ad quartum nego, sequi illud absurdum ex æqualitate solutionis, quia ea æqualitas ibi attenditur in nummis, & in illo facto, non in causa solutionis, nam Christus liber erat naturaliter à tributis,Petrus vero ex priuilegio, quod sufficit, ne dicantur æquales in priuilegio.

56 Ad quintum, cum Petrus in hoc repręsentet patremfamilias,sicut ipse eximitur ita & eius familia, & licet quandoq. concedatur patrono priuilegium, non ideo in eo communicant eius familiares, quia respectu illorum non est Paterfamilias, nec hi sunt in hac re de eius familia; om-
57 nes autem ecclesiastici sunt de familia Christi, cum sint pars hæreditatis eius, ergo sunt etiam hæredes priuilegij, non sic familiares, qui non sunt hæredes patroni.

58 Ad sextum, esto illa exemptio, de qua fit mentio in Euangelio Matth. 17.24. sit tantum immunitas à gabellis, non inde sequitur, ecclesiasticos esse subiectos in criminalibus, & ciuilibus causis secularibus, quia ex alijs locis sacræ Scripturæ tam antiquæ relatis sub probat. 3. & 4. tum nouæ sub probat. 5. colligitur exemptio priuilegij fori criminalis, & ciuilis, & id ratio suadet, si enim clericus habet exemptionem iure diuino

diuino rerum suarum, à fortiori propriæ personæ, quæ pretiosior est bonis, & bonis priuilegium est concessum propter personam, ergo persona supponitur esse magis priuilegiata ex axiomate Aristotelico. Propter quod vnum quodq. tale, & illud magis.

59 Ad septimum dico, fideles laicos per baptismum subijci quidem Romano Pontifici, sed quia per baptismum non dicuntur fieri pars, & hæreditas specialis Dei, ideo non sunt exempti à tributis, neq. à foro seculari, neq. enim tonsurantur per baptismum.

60 Ad octauum dico, nomine *iuris diuini* in Concilijs, & in cap. Quamquam de censibus in 6. relatis sub num. 17. venire proprie ius à Deo datum, & scriptum in libris Veteris, & Noui testamenti, quorum verba rescripsimus supra in probationibus, non vero per eadem verba intelligi ius canonicum, cum id vt pote datum à Pontificibus, & in Concilijs omnino sit aliud à iure diuino, cũ sit datum à solo Deo. Et certe in prędictis locis satis clare distinguitur inter se vtrunq. ius, cum de vtrisq. vt diuersis fiat mentio non æquiuoca sed vniuoca, & expressa; falsum ergo est, quod nomine iuris diuini veniat Canonicum.

Et ex eis respondetur ad diuersos textus, quos pro se refert Couar. cap. 31. Pract. quæst. Vers. Tertia, probans verba illa *ius diuinum* accipi lato modo pro iure canonico, quod reuera videtur improbabile, cum cap. Quamquam, & Concilium Lateranense, vt mox dixi, & retuli sub num. 17. manifestè distinguat vnum ab alio. Refero textus ex Couaruuia.

Primus, habetur in cap. cum de diuersis, de priuilegijs in 6. *Prouidemus quod ibidem de cætero regatur, & vigeat studium iuris diuini, & humani, Canonici videlicet, & ciuilis.* Manifeste patet ex his verbis fieri mentionem, & distingui triplex studium scilicet *iuris diuini* i. sacrę Scripturæ, quæ & Theologia appellatur, *& humani, canonici videlicet, & ciuilis.* Ecce alia duo studia, & docet hoc Glos. V. videlicet. Non ergo illa verba *Studium iuris diuini* explicantur, & significant ius canonicum, & ciuile, sed per hæc explicatur ius humanum. Adde, quod nullus vnquam dixit, ius ciuile, esse ius diuinum, sed ius humanum diuidi in canonicum, & ciuile quæ duo omnino sunt diuersa à diuino, quod proinde non potest explicari pro humano. Insuper textus loquitur de studio Romæ erecto, ne ergo imperfectum sit illic studium defectu interpretationis sacræ Scripturæ, cuius cognitio præ alijs necessaria est, dicendum est, nomine studij iuris diuini intelligendum esse diuersum à iure canonico, & ciuili.

Secundus textus ab eo citatus est in cap. Celebritatem 22. de consecr. dist. 3. *Quia alia est ratio causarum secularium, alia diuinarum.* Vbi nomine *diuinarum* veniunt causæ canonicæ, quæ in materia infamiæ diuersæ sunt à lege ciuili. Res ita est. Tamen aliud est ius, de quo hic, aliud est causa, de qua non est quæstio, ideo is textus nõ facit pro Couaruuia.

Tertius.

Tertius textus ab eo refertur ex cap. Violatores 5. 25. q. 1. Contra eum, agit, *cuius nutu, & gratia sancti canones editi sunt*. Nihil probat ad suum intentum. Sensus enim illorum verborum est, quod sacri canones fiunt à Sanctis Patribus spiritu sancto inspirante, & docente, quod non significat, ius diuinum dici sacros canones, sed illos Dei nutu fieri
61 à Patribus, & summis Pontificibus, est enim de fide, quod *omnia opera nostra operatus est in nobis*. Isaia 26. 12.

Quæres 2. Cum priuilegium clericale, vt hactenus probatum est, sit de iure diuino à Deo ipso ordinatum, & concessum clericis, an sub hoc nomine *Clericorum* veniant quæcumq. personę, quas in præcedenti capite appellauimus ecclesiasticas, nempe clericos, & monachos, cum suis adnexis, clericis saluaticis, seruis, Tertiarijs, & Eremitis?

62 Respondetur affirmatiue, & probatur ex auctoritatibus sacræ scripturæ supra adductis Genesis 48. 26. *Absq. terra sacerdotali, quæ libera ab hac conditione fuit* Non dicit *sacerdos*, sed *terra sacerdotalis*, insinuans omnes, qui viuebant ex ea, esse de iure diuino exemptos; certum autem est, præter sacerdotes, pontificem, & leuitas, qui figurabant nostros clericos in lege veteri fuisse etiam quosdam monachos, qui erant figura
63 nostrorum verorũ religiosorum sub Christo, à quo omnis vera religio sumpsit exordium, de quibus S. Hieronymus in Epist. ad Rusticum inquit: *Filij prophetarum, quos monachos in veteri Testamento legimus*. Et Ioannes Chrysostomus Homil. 1. in Marcum, ait: Sicut sacerdotum Principes sunt Apostoli, sic *Monachorum princeps Ioannes Baptista est*. In lege ergo veteri duo erant genera Hebræorum publica deputatione seruientium specialiter Deo in templo, sacerdotes, & monachi, quibus
64 in noua Euangelij respondent duo genera Christianorum, nimirum sacerdotes, & monachi, cum suis ministris his inferioribus, & quidem perfectiori modo, quia exordium habent à Christo, qui omnium est caput; ecclesiastici si quidem veteris legis erant figura nostrorum; Sed omnes ecclesiasticiclerici, & monachi illius temporis viuebant ex bonis terræ sacerdotalis; ergo & ecclesiastici nostri temporis, qui illis succesrunt viuunt ex bonis terræ sacerdotalis; hoc est, exemptis à secularibus potestatibus, si ergo terra sacerdotalis erat libera, & priuilegiata de iure
65 diuino, à fortiori ipsæ personæ ecclesiasticæ, absurdum est enim dicere, quod Deus priuilegiauerit bona ecclesiastica, & non ipsos ecclesiasticos, cum persona sit dignior priuilegio, quam sint eius bona, dum hæc sunt libera propter personam. Confirmatur id clarius ex textu Esdræ lib. 3. cap. 8. num. 14. supra relato num. 10. *Vobis dicitur, vt omnibus sacerdotibus, & leuitis, & sacris Cantoribus, & seruis templi, & scribis templi nullum tributum*. Colligitur enim ex his Deum exemisse omnes templo, vel in officio clericali, vel monachali, aut alio modo seruientes à potestatibus secularibus, ergo omnes ecclesiasticos, qui soli specialiter publice sunt deputati ad diuina seruitia in ecclesia Dei. Con-

Confirmatur ex cap. Quamquam 4. de censibus in 6. vbi dicitur, quos ius diuinum exemit omnes personas ecclesiasticas à potestatibus secularibus cum suis rebus: *Cum igitur ecclesię, ecclesiasticæq; personæ, & res ipsarum non solum iure humano, quinimmo & diuino, &c.* Idem dicitur in Concilio Lateranensi, & Tridentino. Vide has auctoritates sub num. 17. declarant enim ius diuinum ita esse intelligendum; nomine autem personarum ecclesiasticarum veniunt omnes clerici, monachi etiam nouitij, & alij, vt probatum fuit sub capite primo per totum, ergo omnes illi sunt exempti quo ad suas personas iure diuino. Et ita docent omnes citati supra sub num 29. Addo *Rodriq. tom. 2. q. 62. art. 2. Tambur. tom. 1. disp. 15. q. 19. num. 11. & seq. Ambrosinus de immun. cap. 16. num. 4.*

Quæres 3. Quid contineat hoc priuilegium clericale ratione personæ?

66 ℟. Continet tria. *Primo*, quod non possit persona ecclesiastica puniri corporaliter. *Secundo*, quod non sit obligatus seruire de persona potestati seculari. *Tertio*, quod non sit subiecta legibus secularibus.

Primum ex auctoritatibus iuris diuini allegatis supra in probationibus tertia, quarta, & quinta, & comprobatur ex iuribus Canonicis citatis supra sub num. 17.

67 Secundum, non potest cogi ad aliquod officium vile, & sordidum exercendum, quia dedecet statum ecclesiasticum, cum ecclesiastici à S. Petro Epist. 1. cap. 1. num. 9. appellentur genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus aquisitionis, vt supponitur ex cap. Si Imperator, relata supra sub num. Vnde Episcopus, nec alij ecclesiastici citantur ad ferendum testimonium l. Nec honore 7. C. de Episcopis, & Cler.

68 Tertium est, quod ecclesiastici non sunt subiecti legibus ciuilibus, nec statutis secularium, ex vi coactiua, itaut earum transgressores puniri non possint neque in persona, neque in rebus suis, quia laici non possunt punire ecclesiasticos, cum non sint subditi legislatoribus secularibus. Quoniam autem ecclesiastici dicuntur esse partes reipublicæ, ideo cum rationabile sit, vt partes omnes suo toti cohæreant, ideo ex vi directiua subduntur, non qua leges tales sunt, sed ex vi iuris naturalis, ne fiat iniustitia proximo, vnde in contractibus tenentur seruare leges ciuiles, & statuta, quia quod ad hæc fundantur in iustitia, quæ vnicuiq; seruanda est. Et ita docent omnes cum *Felino in cap. Ecclesia S. Mariæ de constit. num. 88. ad 91. Suarez lib. 4. de immun. cap. 13. Castropal. p. 8. num. 1. 2. & 3.*

Quæres 4. An sicut persona ecclesiastica iure diuino est exempta in persona secundum illa tria, de quibus in præcedenti quæstione, ita & earum res eodem iure diuino sint exemptæ. Bona autem sunt *Primo* illa, quæ sunt ecclesiæ propria, vt situs in quo ecclesia, monasterium, hospitale, locus pius, &c. est fabricatum; beneficium, & quæcumq; alia bona donata, relicta, vel quouis alio modo ecclesiæ, vel alijs pijs locis aquisita pro personis ecclesiasticis, & pauperibus alendis. *Secundo* patrimonium clerici.

clerici ascendentis ad ordinem Subdiaconatus. *Tertio* bona relicta pro adimplendis legatis missarum,& elemosinarum, quæ sunt distribuendæ pauperibus. *Quarto* bona patrimonialia, quorum Clerici sunt domini proprietarij quouis titulo laicali ea possideant, vel ab intestato, vel ex testamento, emptione, &c.

69 ℞. Prædicta bonorum genera quatuor de iure diuino sunt exempta à potestatibus secularibus, a quibus nullo modo auferri, aut onerari possunt. Probatur Tum quia terra sacerdotalis libera est, ex probatis num. 9. Tum quia prohibetur tributare ecclesiasticos, & eis irrogare indictionem super eorum bona, supra num. 22. Tum quia idem comprobatur *ex cap. Quamquam de censib.* claris verbis: *Cum igitur ecclesiæ, ecclesiasticæq; personæ, ac res ipsarum, non solum iure humano, quinimmo & diuino à secularium personarum exactionibus sint immunes.* Ratio est, quia ab

70 exemptione personæ infertur exemptio bonorum, quia bona sunt accessoria personæ, & propter hominem creata sunt, *l. In peculiarem* 28. *ff. de Vsuris.* S. Ambr. in lib. de Noe, & Arca relatus lect. V. Dominicæ Sexagesimæ. *Sed quia propter hominem illa facta erant, eo vtique delecto, propter quem facta sunt, consequens erat, vt etiam illa delerentur, quia non erat quis his vteretur.* Sed exemptio personæ est de iure diuino ex probatis, ergo & eorum bona iure diuino sunt exempta, quali ergo exemptione vtitur persona, tali eius bona fruuntur; persona enim non potest plene, & perfecte esse exempta, nisi talis sit etiam respectu bonorum, cum ergo persona iure diuino sit exempta, consequenter etiam eius bona, nisi dicamus Deum ecclesiasticis contulisse priuilegium, & exem-

71 ptionem imperfectam, quod tamen non solum absurdum est dicere, sed etiam hæreticum, ex eo, quod omnia Dei opera sunt perfecta. *Deuter. 32. num. 3.* Exemptio ergo bonorum sequitur exemptionem personæ, in cuius gratiam sunt, vt docent allegati a Sperello decis. 135. num. 61. & ita docent quamplurimi *a Barbosa citati in cap. Ecclesia S. Mariæ, de constit. à num. 19. & in cap. Quamquam, de censib. in 6. num. 2.*

72 Primum genus bonorum, sub quo sunt ecclesiæ, cimiteria, monasteria, hospitalia, & huius generis loca pia, sine dubio est immune, & liberum à quacumq. subiectione, & onere, cum eius dominium immediate sit apud ipsum Deum, qui eius proprietatem speciali modo sibi reseruauit sub administratione suorum ministrorum ecclesiasticorum, qui illorum curam habent, & administrationem nomine Dei, nam administrator proprie ille appellatur, qui rei alienæ curam habet. Quod horum do-

73 minium sit apud Deum ipse testatur, dum dicit: *Domus mea, domus orationis vocatur.* ex prioribus verbis *Domus mea* colligitur eius proprietatem esse Dei, eo quod pronomina possessiua *meum, tuum,* important

74 dominium, & proprietatem, *cap. 2. 12. q. 1. iuncta glos. V. Omnium.* ex posterioribus *Domus orationis*, non esse huiusmodi loca oneranda per laicos,

laicos, ne turbentur ministri, dum occupantur in cultu diuino, cuius sunt omnes oblationes, quę ecclesijs fiunt, quas Dominus dicit esse suas, & reliquit sub administratione clericorum, de quorum iure dicuntur esse Numer. cap. 18. per totum. Dixi etiam num 26. & 27.

75 Nomine autem oblationum veniunt quæcunq; bona ecclesijs relicta sub quouis titulo, non solum quæ dantur in decimis, in oblationibus sacerdoti ad altare, sed etiam in titulum beneficij, donationis, aut legati, huiusmodi enim bona dicũtur cõmuni nomine oblationes, vt videri potest apud Socinũ libello primo de oblationibus. Horũ autem bonorum dominium, & proprietas offertur Deo, quæ ipse Deus decreuit esse iuris sacerdotalis ex cit. c. 18. Numer. & ministrorum aliorum inseruientium Deo in templo, & ecclesiæ. Et licet ibi Deus verba dirigat ad 76 Aaron, & filios eius in perpetuum, tamen quia cessauit in morte Christi genus leuitarum, & in eius locum successit sacerdotium Christi, ibi à Deo disposita in figura, nunc intelliguntur verificata in sacerdotio Christi, & ministrorum eius, vt quod competebat, & à Deo datum erit sacerdotio Leuitico, tribueretur etiam sacerdotio Christiano, vt probatur ex illo D. Aug. relato cap. 3. de Constit. *Translato sacerdotio, necesse est, vt legis trãslatio fiat.* hoc est, vt ea immunitatis priuilegia sacerdotio Aaroni cõcessa à Deo trãsferẽtur ad sacerdotes Christi, neq. enim isti Sacerdotes sunt inferioris cõditionis, sed lõge maioris, & perfectioris notę, sequitur ergo quod bona relicta ecclesijs dicãtur illarũ propria ex diuina ordinatione, de qua sub prima quæstione dictũ fuit ex Genesi, & Esdra, & quidem clarius ex cit. cap. 18. Numer. num. 9. *Omnis oblatio, & sacrificium, & quidquid pro peccato, atq. delicto redditur mihi, & cedit in sancta sanctorum tuum erit, & filiorum tuorum.* Et hoc ius sæpius repetit, quod dominium, proprietas, possessio, & administatio rerum Deo oblatarum sunt sacerdotum, & ministrorum Christi, ad quos translatum fuit sacerdotium, quod erat apud Aaronem. Quare Bonifacius Papa relatus cap. Nullius 3. 12. q. 2. inquit: *Nulli liceat ignorare, quod* 77 *Domino consecratur, siue fuerit homo, siue animal, siue ager, quicquid semel fuerit consecratum, sanctum Sanctorum Domino erit, & ad ius pertinebit sacerdotum. Propter quod inexcusabilis erit omnis, qui à Domino, & ecclesia, cui competunt, aufert, vastat, inuadit, vel eripit.* Quæ ergo relinquuntur ecclesijs Deo dicuntur donata, & ecclesijs, quæ eorum dominium habent, vt patet ex lege diuina expressa in cit. cap. Numer. vnde & dicuntur patrimonium Christi, *cap. cum ex eo, 34. de elect. in 6. ibi Glos. V. Christi, cap. Saluator extr. com. de Præbend. cap. Ex causa 13. de verb. sign. cap. Nullus 3. cap. de rebus 22. cap. Diaconi 35. 12. q. 2.* Quæ enim, vt ibi dicitur, traduntur ecclesię, dicuntur Deo dedicari tamquam speciali domino illorum, vnde dicuntur dona Dei, *cap. Saluator 8. 1. q. 3.* & sic tradunt *Panorm. in cap. Non minus, de imm. eccl. num. 6. Innocent.*

in cap. Literis, de restit. spol. Sperell. dec. 71. *num.* 16. Quare cum Dominus sit specialis proprietarius bonorũ ecclesiasticorum cum ipsis ecclesijs, sine dubio prohibet, ea onerari per potestates seculares gabellis, & alijs tributis, & grauaminibus, aliter Christus de domino fieret seruus, impositio enim onerum arguit dominium ex parte imponentis, & subiectionem ex parte onerati, quod dicere impium est. Bona ergo ecclesiarum sunt immunia ab oneribus laicalibus. Ita omnes apud *Barbosam in citatum cap. Quamquam, de censib. in 6. Diana par. 7. tract. 1. resol. 5. Merlin. decis. 902. Castropal. p. 9.*

78 Secundum genus bonorum pertinet ad patrimonium ecclesiasticum pro ascensu ad subdiaconatum, huius autem generis bona gaudent priuilegijs, quibus fruuntur bona ipsarum ecclesiarum, ergo iure diuino, & canonico, sunt exempta, & libera ab oneribus, & iurisdictione secularium, ita quod non possunt collectari, nec iudicari à foro seculari. Ita decent omnes, quos refert Barbosa *ad cap. 4. de Praebend. num. 9. Diana par. 1. tract. 2. resol. 39. Sperell. decis. 35. num. 1. dec. 37. num. 77. Mar. Anton. lib. 1. resol. 88. num. 2.* vbi eam exemptionem vocat de iure diuino, & merito, tum quia habent nescio quid spiritualitatis, dantur enim clerico in sacris constituto duplici ratione, & vt decenter viuere possit cum decore status clericalis, vt habet Tridentinum sess. 21. cap. 2. & quia datur in

79 quasi mercedem spiritualis obsequij, quod praestat ecclesiae. Alia ratio forsan magis propria ea est, quia patrimonium clericale subrogatum fuit in locum beneficij, antiquitus enim nullus ordinabatur sine legiti-

80 mo titulo, qui tunc erat beneficium, cuius fructibus alebatur ordinatus, vt habetur *cap. 1. & 2. dist. 70. & alibi*, vnde *in cap. Cum secundum 16. de praebend.* dicitur, quod clerici debent viuere de patrimonio Christi, quod consistit in bonis, & beneficijs ecclesiarum, cum ergo patrimonium clericale ob multitudinem clericorum successerit in locum & subrogationem beneficiorum, sequitur, quod debeat gaudere omnibus priuilegijs, quibus gaudent bona ecclesiarum, subrogatum enim sapit naturam eo-

81 rum, in quorum locum subrogatur, ex allegatis à Barb. Axiom. 213.

81 Quod si ordinatus recipiat beneficium congruens suae sustentationi, adhuc clericale patrimonium retinet priuilegia, quia non desinit esse tale per receptionem beneficij, sed perseuerat in sua qualitate. Ita Spinus *in suo Speculo de testam. Glos. 18. num. 72. Azeuedo, Ceualos, & alij,*

82 *quos citat Barb. ad dictum cap. 4. de Praebend. num. 9.* Verum quidem est, quod renuntiari, & alienari potest de licentia Episcopi ex Tridentino cap. 2. sess. 21. esto beneficium receptum sufficiens sit ad sustentationem beneficiati, vt tenet communior opinio eorum, quos citat *Barb. ad Tridentinum num. 63.* & sequitur Fagn. *ad cap. Episcopus, de Praebend. num. 46.* Ea ratione, quia beneficium non succedit loco patrimonij.

83 Noto hic vnum in designandis bonis pro patrimonio clericali non esse

damnum inferendum tertio, vnde si bona assignata habent onera affixa siue pro personis priuatis, siue pro Camera Ecclesiastica, siue Ducali, adhuc remanent subiecta solutioni, & ex alijs bonis liberis patrimonium est constituendum, nisi ea sint ita frugifera, vt possit satisfieri vtrisq; neque enim iustitia patitur, vt onera tributaria diuidantur soluenda ab alijs personis in loco existentibus, seu habentibus ibidem bona sua; vt probaui resol. 107.

Placet hic subnectere resolutionem quæstionis, an ordinator, & ordinatus incurrant aliquam pęnam, si promoneatur in sacris sine titulo aliquo beneficij, seu patrimonij clericalis ante ordinationem?

84 Iure antiquo cap. 1. & 2. dist. 70. qui ordinabatur sine titulo incurrebat suspensionem ordinis suscepti, Ordinator vero tenebatur alimenta præstare ordinato de mensa sua, donec ei prouideat de beneficio, vel nisi de sua, vel paterna hæreditate subsidium vitæ possit habere, *cap. Non liceat 2. cap. Episcopus 4. cap. Cum secundum 16.* Vbi ordinatus sine titulo eximitur à pæna prædicta suspensionis, *de Prabend. & cap. Si Episcopus 37. eod.*

85 *in 6.* Itaq; Episcopus tenetur alere suum subditum, quem sine titulo or-

86 dinauit, sic vero ordinatus amplius eam suspensionem non incurrit, sublatam per dictum cap. *Cum secundum.* Quoniam autem Tridentinum Sess. 21. cap. 2. per hæc verba: *Antiquorum Canonum pænas super his innouando* dedit occasionem dubitandi, quas pænas innouauerit, an solum pænas contra Episcopum de alendo clerico sine titulo ordinato, an etiam contra ipsum ordinatum sine titulo? Vel etiam cum titulo beneficij, seu patrimonij clericali, sed ficto?

Licet Sixtus V. in sua incip. *Sacrum, & salutare 91.* in Bull. & apud Quarãta V. Ordo, cõtra male promotos renouauerit omnes pænas tã cõtra Episcopos, quam male promotos, vbi etiam agitur de ordinatis sine patrimonio, tamen Clemens VIII. in sua incip. *Romanum Pontificem 11.* in Bullar. & ibidem eam Sixti reduxit ad terminos iuris communis, ac proinde tota difficultas reducitur ad ius commune illorum capitum relatiue ad Tridentinum.

87 Dico Tridentinum non innouasse pænas antiquorũ canonũ nisi contra Episcopum, nequaquã contra ordinatũ, siue simpliciter sine titulo, siue cum titulo ficto. *Primum* de pænis innouatis contra Episcopũ, qui tenetur alere ordinatũ sine titulo, manifeste patet ex dictis verbis: *Antiquorum canonum pænas super his innouando.* Quatuor enim sunt canones supracitati, in quibus mentio fit de alendis clericis quorum canonũ verba fere referuntur in textu Tridnetini ibi: *Donec beneficium ecclesiasticum sticum sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant, vnde viuere possint.* Adhuc ergo Episcopus tenetur ad eos alendos, si ordinati sunt sine titulo. Non vero si exhibuerunt beneficium, vel patrimonium, ab Episcopo reputatum verum, & reale, licet ex parte rei sit fictum, cum enim Episcopus

non sit in culpa, pęnam nō meretur. *Castropal. de cons. disp: 4. p. 10. §. 1. fine.* Vide Fagnanum *par. 4. ad cap: Cum secundum, de Præbend: num. 61.*

88 Secundum, quod Tridentinum nihil innouet pænarum contra ordinatos sine titulo, vel cū titulo ficto, probatur, quia S. Congr. referente eodē Fagnano n. 63. respondit, esse innouatas pænas tantū contra Episcopū, quia Conciliū renouauit pænas non abrogatas, quales sunt latæ contra Episcopum, non contra ordinatas iā abrogatas per dictū caput *Cum secundū*, & quidem hoc respondit de ordinatis sine titulo ex eo n. 63. & cū titulo ficto idem respondit die 27. Nouemb. 1610. ipso referente in fine. Vide Barbos. Allegat. 20. n. 25. ad 27. referentem tres opiniones, tenentē tertiā quæ docet Cōciliū innouare solum pænas contra Episcopū, nō contra ordinatos sine titulo, & recensēt in hanc sententiā 24. Doctores.

89 Ego autem nego Tridentinum renouasse pænam suspensionis contra promotum non solum sine titulo, sed etiā cum titulo ficto, *ex Castropalao part. 3. de ordine p. 12. n. 67. & 8. quod repetit par. 5. de censur. disp. 4. p. 10. §. 1. fine, Sayr. lib. 4. de cons. cap. 14. n. 6. Gonzal. Glos. 5. §. 10. n. 25.* quos Barbosa *ad cap. cum secundum, de Præbend. n. 7. Vers. Quæstio,* citat cum alijs, asserens cum Castropal. hanc esse probabiliorem. Rationes apud Castropalarum habes; quibus addo alias. Tum quia illa duo capita dist. 70. loquuntur simpliciter de ordinato sine titulo, ne verbum quidem de ordinato cum titulo ficto, contra quem nullæ inueniuntur pænæ, ergo

90 Tridentinum nullas dicitur innouare pænas, quæ non existunt, innouatio enim habet pro obiecto rem alias existentē, neq; enim dicitur renouari, quod nonquam extitit. Tum quia esto loquerentur etiam de ordinato titulo ficto, adhuc Cōcilium ad eas innouandas respectu tituli ficti non extenderetur, sicut eas non innouat respectu tituli non extantis, de quo potissimum loquitur textus vtriusq; capitis dictæ dist. 70. quia si Concilium non innouat pænas respectu tituli non extantis, de quo fit expressa mentio in ea dist. 70. multo minus innouat pænas contra promotum ex titulo ficto, de quo nullum verbum in ea dist. 70. Tum quia

91 rem non extare, & esse, sed fictā, æquiparantur, itaut fictum patrimoniū spectetur ac si non esset factum; *arg. l. Quoties ff. qui satisd. cogantur. l. Si autē nullū C. de legit. hæred. Thomaset. reg. 117. Simon Vaz de locis lit. N. n. 31.* sed Concilium nihil innouat contra promotum sine titulo, ergo neq; contra promotū cum titulo ficto, qui æquiparantur titulo non extanti.

92 Tertiū genus bonorū de legatis pijs pro missis, vel elemosinis, & dotib. distribuendis, spectari potest dupliciter. *Primo,* vt bona sunt incorporata ecclesiæ, vt ex eius fructib. sustententur ministri ecclesiastici celebrātes, vel vt ex eisd. fructib. dentur elemosinæ, & dotes. *Secundo,* quatenus legatorū, bona remanent apud seculares, qui tenētur satisfacere; huius autē generis bona apud laicos remanentia spectari possunt dupliciter prout omnia hæreditatis bona indistincte; & generaliter remanent obligata

onerib.

oneribus legatorum; vel quatenus talis fundus, talis domus &c. solum destinatus fuit ad satisfaciendū legatis. *In primo sensu* huiusmodi bona onerata legatis pijs incorporata ecclesiæ, seu alteri loco pio sunt exempta vtroq; iure diuino, & canonico à collectis, & onerib. laicorū. *ex cap. Quāquam, de censib.* sunt enim bona ecclesiastica, cum sint deputata ad cultū
93 diuinum ex conditione ipsorum legatorum, licet non sint incorporata titulo beneficij, ita tamen ecclesiæ propria sunt, vt non nisi bona ecclesiarum dici possint, & de patrimonio Christi sunt, quod enim relinqui-
94 tur clericis, ecclesię censetur relictum *l. Annua. §. Actio ff. de annuis legat.* Et dicuntur esse sub regimine ecclesiæ, *cap. Nouerint* 10. *q.* 1. Et ita docent *Perez de Lara lib. 2. de Anniuers. cap. 6. num.* 16. *Vers. Et non solum*, & alij infra citandi.
95 In secundo sensu puto non dari exemptionem, quouis modo bona spectentur, quia nec sunt bona ecclesiæ, nec ecclesiastica; cū nullū habeant titulū ex ecclesiasticis, cum non sint incorporata, neq; proinde ab ecclesiasticis regantur, sed sunt bona mere laicalia, arg. eorū, quæ tradit *Rota par. 5. decis.* 238. Quicquid dicat præfatus *Perez, & Alphōs. de Leone, quos citat Pasqual. de Sacrif. Missæ q.* 1036. *n.* 6. limitans, si sint separata ab hæreditate, gaudere scilicet immunitate, non autem, si legatum sit soluendum de massa communi totius hæreditatis, in quo sensu cum ipso conuenio, non autem in priori ipsius, quia vt dixi, iuxta vtriusq; inspectionem bona semper remanent laicalia. Eius autem ratio, quod specialis fundus destinatus dicatur conuersus in vsum pium, & cultum Dei, hoc
96 non sufficit, non enim res, & fundus talis recipit nomen ecclesiasticæ rei, nisi aut incorporetur ecclesiæ regatur, & administretur ab ecclesiasticis, debet enim ecclesia esse proprietaria, & domina rerum cum administratione per suos ministros, vt de profana fiat ecclesiastica.
97 Quartum genus bonorū consistit in bonis patrimonialib. laicalib. quorū personæ ecclesiasticæ sunt domini proprietarij, possessores, &c. Huius generis bona gaudent priuilegio clericali, vt sint exēpta ab oneribus, & gabellis, & collectis, quæ imponuntur rebus per potestatē laicā, quæ cū iurisdictionem non habeat in ecclesiasticos, vt notum est, ideo eorū bona aggrauare non possunt; & id verū est non solum iure canonico, sed etiam diuino, vt id testatur Pontifex Romanus in cap. Quamquam 4. de censib. in 6. ibi: *Cum igitur ecclesia, ecclesiasticaq; personæ, ac res ipsarum, nō solum iure humano, quinimmo & diuino à seculariū personarum exactionib. sint immunes.* Bona ergo non solum ecclesiarum, sed neq; propria ipsorū clericorum collectari, nec onerari exactionib. possunt, expresse *cap. Non minus 4. cap. Aduersus 7. de immun. eccles. cap.* 1. *&* 3. *eod. in 6.* in quibus locis prohibetur laicis impositio onerum, & gabellarum super bonis ecclesiarum, & ipsorum ecclesiasticorum, & si occurrat grauis necessitas pro subueniendo communi vtilitati reipublicæ Episcopus, & clerici nō

98 possint quicquam in subsidium contribuere, nisi de speciali licentia Sedis Apostolicæ, sub pæna excommunicationis contra imponentes, & exigentes particulares personas, eis etiam auxilium, consilium, aut fauorem dantes etiam occulte, & interdicti contra vniuersitates, referuatorum; & suspensionis contra Prælatos, & ecclesiasticos aquiescentes eis absq; expressa licentia Sedis Apostolicæ, vt patet ex cap. 3. eodem in 6. Adest etiam excommnnicatio Bullæ Cænæ Domini 18. contra exigentes, accipientes, procurantes, auxilium, consilium, vel fauorem dantes in prædictis, tam contra bona ecclesiarum, quam personarum ecclesiasticarum.

99 Quę autem conditiones requirantur, vt de bonis ecclesiasticis subueniatur reipublicæ, referuntur *in decis. 105. apud Tambur. tom. 3.* quæ est Peniæ *in Brundúsina Gabellæ 13. Febr. 1604.* de qua re etiam *Diana par. 9. tract. 1. resol. 11.* de eadem immunitate bonorum ecclesiasticorum Merlinus decis. 902. quam etiam extendit idem Tambur. *dec. 104. & Diana in calce part. 5. dec. 11.* Aliam decis. *sub num. 105.* extendit idem Tambur. *quæ est Burati 19. Aprilis 1619.*

100 Bona ergo non solum ecclesiarum, sed etiam propria clericorum gaudent priuilegio immunitatis, vt non possint aggrauari à potestatibus secularibus, neq; per eorum statuta, & pragmaticas, etiam propter communem vtilitatem, vel necessitatem. Ita Felin. *in cap. Ecclesia S. Mariæ num. 89. Decius ibidem num. 55. de constit. Gramat. dec. 100. num. 9. & 16. Marta part. 4. casu 1 num. 39. Grassus Effect. 2. num. 199. & 200. Sperellus dec. 12. num. 18. quos pro se citat Ciarlin. cap. 138. num. 26.* Alios plures refert Barbosa *in dictis cap. 7. de immun. & 4. de censibus in 6.* Nec obstat, quod huiusmodi bona dicantur mere laicalia, & non ecclesiastica; ex quo nullum habeant specialem titulum nec beneficij, nec patrimonij

101 Christi, neque nomine ecclesiæ gubernentur ab ecclesiasticis, neq; sint subrogata in locum bonorum ecclesiasticorum, vt patrimonium clericale, quod subrogatur in locum beneficij, nam antiquo tempore nullus ordinabatur nisi cum vero titulo beneficij, in cuius locum ob multitudinem clericorum, qui videbantur necessarij pro spirituali seruitio Christianorum suffectum fuit clericale patrimonium, cuius bona nō nisi clericus administrat pro sui sustentatione, nec ea alienare, & relinquere potest sine licentia Episcopi, ex quo patet ea connumerari inter bona ecclesiastica, vnde ea sunt magis priuilegiata, quam patrimonialia laica-

102 lia, cum non substituantur pro beneficijs, vt clericale, & ita docet cum alijs *Ciarlin. cap. 138. num. 24.* nihilominus ipsa scilicet bona patrimonialia clericorum laicalia gaudent priuilegio exemptionis ex supra probatis, quia ab exemptione personæ infertur exemptio bonorum eius, vt priuilegium exemptionis sit perfectum vt dixi supra sub num. 70.

Quæres 5. An huiusmodi bona patrimonialia laicalia clericorum sint subiecta datijs & gabellis, si pro ea Clerici negotientur? 103

103 ℟. Affirmatiue, quia id exprimitur in dicto cap. Quamquam, de censib. in 6. illis verbis: *Pro rebus proprijs, quas non causa negotiandi deferunt, vel deferri faciunt, seu transmittunt, &c.* Vnde clerici negotiatores post
104 tertiam monitionem perdunt priuilegium clericale quo ad sua bona, de quibus scilicet debēt soluere datia, & gabellas, expresse *cap. fin. de Vita & honest. Cler.* Et ita docent omnes Doctores, quos locis prædictis citat Barbosa, posita scilicet illa monitione trina, & non aliter. Negotiator
105 autem non est, qui vendit fructus suæ possessionis, Decius *in cap. Ecclesia S. Mariæ de constit. fine l. Legatis 63. ff. de legat. 3.* Numquid dicitur ne-
106 gotiator, qui alio modo non potest imprimere sua Manuscripta, nisi suis impensis, vel concordando cum impressore emendo tot libros, si postea illos vendat? Dico, quod non, quia cum non vnus liber cudatur, sed quamplurimi, vt exigit natura huius artis in bonum commune, & auctor vnico indigeat, alios cogitur vendere, vt seruetur indemnis, & recuperet expensum, ideo lucrum cum non intendatur, sed sequatur ex conditione huius artis, lucrator non dicitur negotiari, sed solus impressor, qui directe lucrum intendit, & quærit. Deinde vendens fructus superfluos ad propriam sustentationē, quos ex sua possessione percepit, non dicitur negotiator ex dictis, ergo neq; qui vendit fructus partus sui intellectus mercator dicitur.

Quæres 6. An bona ecclesijs aquisita ex quouis titulo, emptionis, donationis, hæreditatis, legatis, &c. transeant cum oneribus suis ad ecclesiam, in cuius dominium, & possessionem transeunt? Quæstio non est de oneribus censuū, liuellorū, emphiteusiū, & de fideicommissis, & alijs obligationibus realibus, transeunt enim cum his oneribus, vt exigit iustitia commutatiua inter contrahentes, vel alio modo disponentes. Restat ergo quæstionis difficultas circa tributa, quibus bona erant onerata antequam peruenirent ad manus ecclesiarum, & aliorum piorum locorum.

Notandum pro resolutinne, onera esse in triplici differentia, alia sunt ordinaria, alia extraordinaria, alia ex his mixta, & sermo est de reali, nam personale non transit, cum allegatis à Barb. Axiom. 199. num. 5. & 6.
Onus ordinarium, quod solet appellari census, & tributum Principi debi-
107 tum, est quid certum, & determinatum, in numero, vel pondere, aut mensura, ac proinde inuariabile affixum fundo durans perpetuo cum ipso fundo transiens ad quamquam personam, aut communitatem quouis modo priuilegiatam, cum fundus propter talem oneris impositionem sit obligatus, & hipothecatus pro Principe, vnde dicitur imponi rebus ipsis pro ipsis rebus præscindendo à persona eidem subiecta. Ita Bart. *in l. Vn. C. de vacat. public. muner. lib. 10. Iason in lect. 1. leg. Placet C. de Sacros. Eccles. num. 6. Bald. Vol. 5. consil. 407. initio, Mantica lib. 11. de tacitis tit. 18. num. 13.* Vocatur etiam prædiale, quia collectum soluitur

ex fructibus prædiorum, *ex l. Indictiones C. de ann. & tribut. lib. 10. Capta Reg. 96. num. 40. Bellon. conf. 40. initio, Bursat. conf. 42. num. 7. Ansossius apud Gaticum vol. 2. fol. 598.*

108. Onus vero extraordinarium est illud, quod ex causis occurrentibus imponitur, vnde non habet certam solutionem, sed variabilem, quæ determinatur habito respectu ad indigentiam reipublicæ in casibus occurrentibus, quando Communitas indiget pecunijs. Imponitur autem personis, vel capiti, vel bonis illorum, & huiusmodi onus non recipit hypothecam, quæ solum cadit super re certa, & in taxatione habetur etiam respectus officialium, cui in re hac debetur stipendium. Ita *Bartol. conf. 180. initio, Menoch. conf. 297. num. 3. Gallia consil. 59. num 51. Mantica cit. num. 15. cum alijs dictus Ansossius apud Gaticum Vol. 2. fol. 599.* Extraordinarium dicitur etiam illud, quod est impositum, sed nondum declaratum in numero, mensura, nec pondere, quia adhuc incertum dicitur. *Angelus de Vbaldis conf. 24.*

109 Mixtum vero onus dicitur illud, quod imponitur personis pro rebus, ita quod obligatio cadit formaliter super personam, quantitas vero pecuniæ super rem, ex cuius fructibus solutio determinatur. *Bald. in l. Propter honorem C. Qui bonis cedere poss. Ioannes Baptista Caccia apud Gaticum Vol. 1. fol. 726. num. 22.* His præmissis.

110 ℞. Onus ordinarium iam impositum rebus dum sunt in dominio secularium transit cum illis apud ecclesiam, & personas ecclesiasticas, ex hoc communi axiomate: *Res transit cum onere suo*, scilicet, reali affixo

111 inuariabiliter rei transeunti; in terminis huius axiomatis, *cap. Pastoralis 28. cap. Cum non sit 33. de decimis, cap. Si quis 42. 16. q. 1. Glos. V. Sub tributo; cap. Non minus 4. de immun. Glos. V. Bonorum, cap. 1. de immun. in 6.* Ita ex his textibus quamplures cum Barbatia *Vol. 3. conf. 1. Rimin. Iun. lib. 1. conf. 25. num. 13. Nicol. Euerard. conf. 42.* extenso apud Hieronymum Gaticum Ordinis S. Dominici, sæpius citatum, in sua Catena Aurea Colligentem Doctores benemeritos de Immun. Eccles. *Vol. 1. fol. 247. & fol. 288. vbi Ioannes Baptista Trottus fol. 51. Michael Angelus Caccia Nouariensis, fol. 127. Petrus Paulus Buttinonus Mediol. fol. 141. Iacobus Mandellus de Alba lib. 1. conf. 8. ibidem fol. 407. Fabricius Zumallus fol. 615. Lancellotus Gallia conf. 50. ibidē fol. 677. Carolus Ruinus lib. 4. conf. 117. apud eundem Gatticum Vol. 2. fol. 55. Angelus de Vbaldis conf. 24. fol. 77. Dominicus Gemin. conf. 19. fol. 79. Domin. Ansossius fol. 597. Diana par. 1. tract. 2. resol. 42. Vers. Non reticeam; Sperellus dec. 35. num. 4.* Alios plusquam quadraginta refert Barbosa *ad cap. Non minus 4. de Immun. Eccles. num. 6.* Et mi-

112 rum non est, quod hæc sententia tot habeat sectatores, quia etiam tempore D. Ambrosij Principi tributum soluebat ecclesia, ex cap. Si tributum 27. 11. q. 1. *Si tributum petit Imperator, non negamus, agri ecclesiæ soluunt tributum.* Intellige de agris, qui tunc cum tali onere transierunt.

runt ad ecclesiam, vt colligitur ex cap. Tributum 22.23.q.8.ibi: *Quia de exterioribus ecclesiæ, quod constitutum antiquitus est, pro pace, & quiete, qui nos tueri, & defensare debent, Imperatoribus persoluendum est.* Datur ergo ab ecclesia tributum Principi, non in signum subiectionis, cum ecclesia nulli laico quantumuis magno, & subli͂mi etiam Imperatori, qui filius Ecclesiæ primarius est, sit subiecta, sed in recognitionem defensionis sibi
113 exhibitæ à Principe. Ecclesia ergo soluit huiusmodi onus, quod fatetur esse annexum rebus, quas aquisiuit cum tali onere, ne ergo sit iniusta, cum iustitiæ sit cultrix, tenetur soluere tributum suis rebus annexum. Quare cum Princeps nolit defraudari de suo tributo, nec iustum sit, quod eius subditi super alienis rebus grauentur vltra quod eis contingit, merito ecclesia hoc soluit.

114 Postquam autem bona transierunt ad ecclesiam cum antiquo tributo, deinceps oneranda nequaquam sunt, quia de laicalibus transierũt in ecclesiastica, & ita incæperunt esse de dominio, & proprietate ecclesiæ, nulli deinceps seculari potestati regali, ducali, aut imperiali subiecta, ac proinde exempta à quibuscunq; tributis, & oneribus deinceps non imponendis, quæ onera respectu ecclesiæ non essent realia & inuariabilia, sed extraordinaria, & variabilia nullatenus imponenda, cum hæc prohibeantur *cap. Non minus 4. de immun. & cap. 1. & 3. eod. in 6. & in Bulla Cænæ, excom.* 18.

115 Graues non desunt auctores, qui negant bona oneribus affecta transire ad ecclesiam cum oneribus, quos refert Gaticus Vol.1.fol.387. & Vol.2.fol.67. cum Bernardino Landriana, & Natta. Probant *primo*, per canones, & leges, *cap. Non minus de Immun. & cap. 1. eod. in 6. cap. Quamquam, cap. Peruenit, de censib. in 6. l. Placet C. de Sacros. Eccles. l. 1. & 2. & Auth. Item nulla communitas C. de Episc. & Cler.* in quibus locis bona ecclesiarum eximuntur à quibuscunq; oneribus etiam ordinarijs, & non tantum extraordinarijs. Probant *secundo*, quia mutatione personæ, mutatur conditio rei, *Bart. par. 1. cons.* 180. & mutatione personæ mutatur priuilegium, *l. Paulus §. 1. ff. de aquir. hæred.* Probant *tertio*, quia nemo plus iuris potest transferre in alterum, quam sibi competere dignoscatur, Reg. 79. in 6. Sed in translatione rei à laico ad ecclesiam non potest ab illo transferri hoc onus tributale, cum in eo sit resolutum, & extinctum, ergo non dicitur res transire cum onere suo. Probant *quarto*, quia sicut res ecclesiæ translata ad laicum statim incipit esse subiecta tribu-
116 to, ex quo facta est laicis, *Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 14. num. 45. & 46.* Ita è contra laicalis res, ipso iure, quo efficitur ecclesiastica eximitur ab
117 obligatione tributi. Probant *quinto*, quia imponere onera, & gabellas est actus iurisdictionis potestatis secularis super suos subditos; sed ecclesia, & ecclesiastici non sunt subditi potestatibus secularibus; nec su-
118 per istos possunt exercere aliquem actum iurisdictionis non solum cri-

minalis, sed nec ciuilis, vt luce clarius est, *cap. 1. cap. Si Imperator 11. dist. 96. Cap. Non placuit 23. cap. Laicis 24. 16. q. 7. cap. Ecclesia 10. de constit. cap. Cum laicis 12. de reb. eccles. non alien. cap. Decernimus 2. de iudic. cap. Tua 25. de decim.* Ergo impositio onerum non potest simul cum re à laico transire ad ecclesiam, impositio enim quo ad imponentem supponit iurisdictionem, & quo ad impositum respicit personam subiectam imponenti onus super eius bona. Probant *sexto*, quia semel Deo dicata non possunt amplius transferri in profanos vsus, Reg. 51. in 6. siquidem illorum Deus est specialis dominus, & patronus pro ecclesia, quæ est eius Sponsa.

Sed hæc non obstant, cum illud axioma *Res transit cum onere suo*, scilicet reali, & ordinario ad quemcumq. etiam priuilegiatum, qui illud respuere non potest, cum sit affixum perpetuo rei. Argumenta autem non probant, contra id, quod supra diximus, sed confirmant, quod diximus in præcedenti quæstione non posse grauari bona postquam ad ecclesiam, seu ecclesiasticos peruenerunt, non vero bona iam oneribus affecta non transire cum oneribus, vt patet ex vi ipsorum argumentorum mox soluendorum.

Ad primum patet ex dictis, si quidem sacri canones, & leges prohibent, ne quis audeat imponere onera, talleas, & gabellas bonis ecclesiarum, vel ecclesiasticorum, & nihil disponunt de bonis laicalibus transeuntibus ad ecclesiam, seu ecclesiasticas personas.

119 Ad secundum, quod mutatione personæ mutetur etiam conditio rei, *ex l. 1. C. de imposit. lucr. lib. 10. Bald. lib. 1. cons. 31.* id verificatur, vt non possit amplius onerari, & grauari, sicut grauabatur, dum res erat possessa sub persona laica, dum enim ecclesia incipit esse in possessione rei ad se translatæ, vtitur suo priuilegio, vt deinceps non grauetur; sicut
120 facit fiscus, qui succedens priuato pro antiquo tempore vtitur iure priuati, sed postquam successit, vtitur suo priuilegio, *l. Fiscus 6. ff. de iure fisci* quod facit ad rem nostram, æquiparantur enim ad inuicem
121 fiscus, & ecclesia, *Bart. & Imola in l. Si cum Dominem ff. de fideiuss. & in vlt. l. 1. de impos. sub §. Res vero*, vbi dicitur, quod res transit cum suo grauamine; reddit rationem ibidem *Glos. V. Transferetur*, quia si onus
122 non sit solutum, quasi comitatur rem, sicut onus hypothecæ præteriti tributi, *l. Imperatores ff. de public.* Vnde *Glos. V. Potestatem, cap. si tributum 27. 11. q. 1.* ait, quod omnia bona illorum, qui tenentur alicui
123 soluere tributum, sunt illi iure pignoris obligata, *ex l. 1. C. In quib. caus. pign. contr.* Argumentum ergo nihil contra nos probat, dum conuincit non posse imponi noua tributa, non vero non esse soluenda antiqua in futurum. Et quod ecclesia soluat tributum de rebus emptis subiectis tributo, expresse l. Si diuina 8. C. de exact. tribut.

124 Ad tertium, ex Reg. Nemo plus iuris &c. dico, eam Regulam esse veram,

veram, quia nemo dat, quod non habet, *Cap. Daibertum 24. l. q. 7. cap.*
125 *Quomodò 41. dist. 4. de consecr.* Vnde latro vendens rem furto sublatam non transfert dominium in emptorem, quia illud in se non habe-
126 bat, ac proinde emptor rem tenetur restituere, cum eius nõ sit, *l. in ciuilem 2. C. de furtis*. Neque vsurarius potest in alium transferre dominium vsurarum, cum illud sibi non potuerit aquirere, *Bonac. de mutuo p. 14. num. 3.* Nec impugnatur propter hoc nostrum responsum, quia
127 non ex vi contractus, aut alio titulo transferens dicitur hoc ius soluendi tributum transferre in ecclesiam, sed transit non iure priuato,
128 sed auctoritate legis, quæ hoc onus reale infixit fundo irreuocabiliter, *ex cit. leg. Si diuina 8. C. de exactor. Tribut.* Et circa eam Reg. Nemo
129 dat, quod non habet obserua ex Thomasetto Reg. 191. Si dans non habet actu, & formaliter rem dandam, sufficere si habeat virtualiter, vel causaliter, nam sacerdos existens in peccato mortali gratiam non habet, tamen illam confert pænitenti absoluendo illum bene dispositum ad illius receptionem, in quo casu sacerdos dicitur illam habere causaliter in virtute absolutionis. Onus ergo tributarium transit auctoritate legis non traditione rei facta per laicum.

Ad quartum respondetur, argumentum nihil probare in proposito, quia consequens non bene infertur ex antecedenti, nam in hoc asseritur, quod fundus statim ac est sub dominio laici fit subiectus futuris tributis, in consequenti vero infertur, quod res statim ac fit ecclesiæ eximitur non solum à futuris, sed etiam à præteritis, infertur ergo in conclusione, quod premissum non fuit in antecedente; debet ergo ecclesia continuare solutionem antiqui tributi, & eximi à nouis in futurum; sicut è contra, laicus subijcitur nouis, & futuris tantum tributis, & eximitur ab oneribus ecclesiasticis, quæ soluebat ecclesia suis Prælatis.

Ad quintum dico, illud argumentum nihil probare ad rem, quia contra onera antiqua imposita rebus antequam perueniant ad ecclesiam non loquitur antecedens, sed tantum contra onera non imponenda à laicis super bona possessa ab ecclesia, quod verum est, vnde debebat inferre hoc, quod in præmissis assumpsit, non illud, de quo nihil in præmissis.

130 Ad sextum dico, quod cum donans, seu vendens ecclesiæ non possit tradere ius, quod suum non est, non dedicauit Deo alienum ius, sed tantum proprium, quod sibi competebat, ideo illud non potuit dedicare Deo, sed tantum quod suum erat. Quare ius tributi remansit in sua profanitate, & de hoc non loquitur argumentum.

Quæres 7. An ecclesiastici gaudeant priuilegio fori tam criminalis, quam ciuilis, Deo directe largiente?

131 R. Ecclesiastici habent à Deo immediate priuilegium vtriusq; fori, vt scilicet non possint citari, iudicari, nec puniri in persona, nec in bonis, & hoc est certum, & probatum in præcedentibus maxime quo ad pri-

priuilegium fori criminalis num. 11. *Nolite trangere Christos meos*; nu. 14. *Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei*; num. 15. *Qui vos spernit, me spernit*. Quæ auctoritates potissimum probant priuilegium fori criminalis. Ex quibus etiam probatur priuilegium fori ciuilis, qui enim citat, & iudicat super bonis ecclesiarum, & ecclesiasticorum, sine dubio illos tangit, dum per sententiam cogit illos ad eius executionem; immo & spernit illos, quos sibi subijcit iudex incompetens. Et vtrunque priuilegium à Deo ecclesiasticis datum mandat obseruari Federicus Imperator relatus in Auth. ante l. 32. C. de Episc. & cler. his verbis. *Sta-*
132 *tuimus, vt nullus ecclesiasticam personam in criminali quæstione, vel ciuili trahere ad iudiciũ seculare præsumat cõtra cõstitutiones imperiales, & canonicas sanctiones*. Vbi subditur, quod laicus trahens ecclesiasticum ad seculare tribunal cadit à iure suo, & causam perdit, & ita docent citati à Barbosa super hanc Autenticam num. 7. & antecedenteis sub num. 4. refert Doctores paucos, qui ex hoc textu probant exemptionem clericorum esse de iure humano, quibus opponit sequenti num. 5. plusquã
133 viginti Doctores asserentes esse de iure diuino ecclesiasticorum exemptionem, & hoc est ita verum, vt dixerim supra sub num. 29. oppositam carere probabilitate. Ad hoc autem statutum imperiale dixi iam illud esse executiuum iuris diuini, & canonici, & non inductiuum noui iuris.

Quæres 8. Quis primo concessit priuilegia clericalia clericis?

134 ℞. Primo Deus, Secundo Petrus cum suis successoribus, tertio Imperatores, ita quod Pontifices Romani, & Imperatores per suas constitutiones concessionem à Deo factam clericis, & alijs personis potius demandauerint, & iusserint obseruandam esse. *Primum* de diuina concessione patet ex hactenus dictis in hoc capite. *Secundum* de concessione S. Petri probatur ex Epist. 1. S. Clementis ad Iacobum, his verbis: *Si qui ex fratribus habent negotia inter se inter cognitores seculi non iudicentur, sed apud Presbiteros ecclesiæ quicquid illud est, dirimatur*. Anacletus anno 84. creatus in sua 1. Epist. prope finem incipit; *Priuilegia enim ecclesiarum, & Sacerdotum Sancti Apostoli iussu Saluatoris intemerata, & inuiolata omnibus decreuerunt manere temporibus*. Idem statuit Alexander I. anno 109. creatus, in cap. Relatum 14. 11. q. 1. Alia exempla refert Diana par. 7. tract. 1. resol. 7. contra Rabardeum asserentem priuilegia clericorum originem habuisse ab Imperatoribus. Sed iste vir nomine Michael Rabardeus Optatus Gallus, quẽ Diana ex professo par. 7. initio impugnat, toto cælo errat, quia manifeste constat præscinden-
135 do etiam à iure diuino, & comparando Pontifices cum Imperatoribus, illos præcessisse istos in concessione priuilegiorum, nam nullus Imperator vsque ad Constantinum, qui creatus fuit anno 306. concessit priuilegia clericis, cum omnes eius prædecessores fuerint persecuti ecclesiam; & ecclesiasticos vsq; ad internecionem, priuilegia ergo Impe-

ratorum

ratorum incæperunt ab ipso Constantino, qui lumine fidei perfusus, & illuminatus concessit, vt ecclesiæ publice ædificarentur, quod antea prohibebatur ab Imperatorib. fidem Christi contemnentibus. Pro hac re lege Cod. in tit. de Sacros. Eccles. & tit. de Episc. & Cler. nam in l. Omnia. 33. C. de Episcop. & Cler. Confirmantur omnia priuilegia ab Imperatoribus concessa locis pijs à Constantino vsq; ad Leonem creatum 457. & subsequenter Fredericus voluit eos gaudere priuilegio fori tam criminalis, quam ciuilis, cuius verba retuli præced. quæstione. Patet ergo manifeste, Imperatores fuisse vltimos in confirmatione priuilegiorum Clericalium.

136 Nec Scotus in 4. dist. 13. q. 2. Vers. dicitur tamen: ibi: *Illud priuilegium videtur concessum ab Imperatore Constantino.* Intendit asserere, quod Constantinus primo concesserit priuilegium fori criminalis, ex quo perditur degradatione actuali à Sacerdote tradendo curiæ seculari ad vltimum supplicium; sed solum, quod fuit primus inter Imperatores, qui voluit vt

137 obseruaretur tale priuilegium clericis concessum à Deo, cuius Imperatoris verba retuli supra sub num. 18. Quod si Comitulus *lib. 1. Reprobas. q. 93. apud Dianam par. 7. tract. 1. resol. 7. num. V.* voluisset æquo intellectu considerare, non dixisset, ipsum grauiter errasse; neq; enim Scotus aperte dixit, illud priuilegium originem traxisse à Constantino, sed concessum, quod non arguit originationem, cum quis concedere posit aliquod priuilegium ab alio iam concessum, non errauit ergo Scotus, sed Comitolus trahendo in malam partem dictum Scoti, quod poterat bene interpretari.

Quæres 9. An Pontifex Romanus posit abrogare huiusmodi priuilegia clericalia, vel saltem ea limitare, & concedere laicis facultatem non solum puniendi ecclesiasticos, sed etiam imponendi onera super bonis ecclesiarum, & ecclesiasticorum? Ratio dubitandi est, quia ex dictis patet, hæc priuilegia fori criminalis, & ciuilis, & exemptionis ab oneribus esse à Deo concessa ipsis ecclesijs, & ecclesiasticis personis; ergo illa eis auferre non potest, & cum legem Dei auferre non possit, & cum eis huiusmodi priuilegia non dederit.

138 ℞. Papa non potest abrogare, & destruere priuilegia fori, & exemptiones ab oneribus, & gabellis, sed tantum limitare, & dispensare ex causa, vt ecclesiastici in prædictis subijciantur laicis in certis casibus.

139 Primum probatur, quia abrogare ius diuinum requirit potestatem absolutam, & independentem; quam nulla creatura habet, cum omnia in esse, & operari dependeant à Deo primo motore; sed nulla creatura quamuis eminens, nec ipse Pontifex eam habet, vt patet; ergo non potest hæc priuilegia abrogare, & destruere. Hoc deducitur ex cap. *Sunt quidem* 6. 25. q. 1. Quare Papa non potest facere legem generalem, quod omnes clerici conueniri possint indifferenter coram iudice laico, per-

per hoc enim destruit priuilegium fori. Ita docent *Cardin. Alex. & Abbas in cap. Perpendimus de sent. excom. Nata lib. 3. consf. 495. num. 15. Roland. à Valle lib. 1. consf. num. 15. cum multis alijs Graffus Effectu 1. num. 19. Barb. ad cap. Ecclesia S. Mariæ 10. num. 21.*

140 Secundum, quod possit limitare, declarare, & in illis dispensare, probatur, quia cum Deus non deficiat in necessarijs, credendum est, suo Vicàrio ea omnia concesisse, quæ rationi non aduersantur, sæpe enim casus occurrunt necessarij, in quibus Pontifex dispensando declarat subditos non obligari tunc legem seruare, sed posse Papam apponere manum, quam Deus ipse apposuisset in beneficium communitatis. Vide de hac dispensatione super ius diuinum naturale, & positiuum decalogi Doctores, quos citat Barb. ad cap. Non est 3. de Voto, vbi discrepant Doctores in modo, quo Papa potest agere, alij asserentes, ipsum scilicet dispensare, hoc est tollere obligationem à subdito, alij dicunt declarare in tali causa legem non obligare subditum, sed quicquid sit de hoc, omnes sentiunt Papam posse limitare hæc priuilegia, & patet ex praxi, nam in Bulla Cænæ supponitur, posse iudices seculares de licentia Papæ expressa, carcerare, & sententiare etiam ad mortem ecclesiasticos, & in cap. 2. Nullus excusatur tempore necessitatis à murorum, seu ciuitatis custodia, de immun. eccles. vbi in cap. Aduersus 7. vrgente necessitate de licentia expressa, & obtenta ecclesiastici præstant subsidium laicis, cum eorum facultates non suppetunt, iuxta quod supra dixi sub num. 98.

141 Ego autem non curando de vocabulis, sed de re, dico Pontificem dando licentiam laicis potestatibus iudicandi criminaliter, seu ciuiliter ecclesiasticos in persona, seu in rebus non dispensare, non declarare ius diuinum, sed potestatem sibi à Deo communicatam delegare laicis, vt eam nomine suo exerceant, quod est diuersum à concessioue priuilegiorum à Deo facta clericis, vt non sint de foro laicali, non autem Deus prohibuit Pontifici delegationem huius generis.

Quæres 10. An Episcopus aliquid possit diminuere de his priuilegijs?

142 ℟. Negatiue, quia non potest mutare ius canonicum, multo minus alterare diuinum, vnde nihil prodesse potest consensus ipsius clerici, cum his priuilegijs renuntiare non possit, vt infra probabo. Neque enim Episcopus potest dare licentiam suo clerico, vt consentiat in iudicem laicum, vt docet *Glos. V. Clerici, cap. Significasti 18. de foro compet.* Et ita docent *Suarez lib. 4. de immun. cap. 31. num. 4. Farinac. q. 8. num. 13. Castropal. p. 11. num. 3.*

Quæres 11. An ipse ecclesiasticus possit renuntiare huiusmodi priuilegijs?

143 ℟. Nullus potest renuntiare priuilegijs clericalibus verbo volens perseuerare cum habitu, & tonsura in statu ecclesiastico; vtique vero facto ipso deserendo statum clericalem depositione vestis cum tonsura, si sit

Clericus

clericus vel primæ tonsuræ, vel in minoribus etiam constitutus, vel nouitius in religione; Clerici vero in sacris constituti, sicut & professi, sicuti non possunt deserere statum suum, ita neq. renuntiare priuilegijs nec facto nec verbo.

Prima pars de priuilegijs non renuntiandis exprimitur in c. *Si diligenti* 12. de foro comp. prope finem his verbis! *Cum non sit beneficium hoc per-*
144 *sonale, cui renuntiare valeat, sed potius toti collegio ecclesiastico publico sit indultum, cui priuatorum fictio derogare non potest*. Priuilegium enim clericale, canonis, & fori atq. rerum non conceditur ratione personæ sed in honorem status ecclesiastici. Est communis *Couar. in cap. Quamuis, de pactis par. 2. initio num. 9. Barb. ad dictum cap. num. 4. Farinac. q. 8. num. 16. Suar. lib. 4. de immun. cap. 31. initio, Castropal. p. 11. initio. Grassus Eff. 1. num. 42. & 43.* Ita quod nec cum iuramento facta renuntiatio valeat, vt docent omnes cum eod. Grasso num. 46. locis ci-
145 tatis; vnde neq. Episcopus in hoc consentire potest, nec consensus de facto præstitus valet, vt dixi supra, & docent *Suarez cit. num. 4. Grassus num. 48. Scaccia lib. 1. de iudic. cap. 11. num. 28. Farinac. num. 13. Castropal. num. 3.* Non potest ergo simplici verbo renuntiationis ecclesiasticus abdicare à se hæc priuilegia, cum non sint propria personæ, sed status ecclesiastici, vtiq. vero de facto, vt mox probabo.

146 Secunda pars, quod in minoribus constituti, & solũ tonsuratus possint de facto renuntiare priuilegijs clericalibus etiam priuata auctoritate; probatur, quia possunt libere ab hoc statu recedere deserendo habitum, & tonsuram, viuendo seculariter; vt ducendo vxorem, profiscendo ad militiam, vel etiam artem exercendo indecentem statui clericali, hoc enim est de facto renuntiare priuilegijs, seu potius ea perdere per tale
147 factum, quod indecens est statui ecclesiastico, vt bene distinguit *Gloss. V. de facto cap. fin. de Vita, & honest. cler.* vbi, quod priuilegium verbo non potest renuntiari, sed vtiq. facto perdi. Et id patet ex praxi, quotidie enim videmus clericos minoribus initiatos, & nouitios redire ad seculum relinquentes statum ecclesiasticum, quod rationabili causa existente nullum est peccatum, vt docent *Toletus lib. 4. cap. 18. num. 4.*
148 *Azor. par. 1. lib. 13. cap. 14. q. 14. Sanchez lib. 7. disp. 31. num. 7. Barbos. ad cap. 5. sess. 23. num. 7.* Nouitius pariter infra annum probationis, si non habet votum perseuerandi, potest recedere absq. apostasiæ nota; & noxa inquit textus *in cap. Consulti 20. de Regular.* Non peccat ergo recedens vt docent omnes super dictum caput, saltem mortaliter, *ex Sanchez lib. 9. disp. 33. num. 18. lib. 4. cap. 1. num. 26. Peyrin. de Prælato cap. 1. num. 104. Ego cum alijs cap. 9. de Profess. regul. q. 21. num. 43.* Neuter ergo recedendo fit apostata, quia non habet obligationem persistendi in eodem statu.

149 Tertia pars de constitutis in sacris, & professis quibuscumq. etiam laicis

laicis, quod non possint renuntiare priuilegijs ecclesiasticis nec verbo, nec facto, probatur quia non possunt deserere statum ecclesiasticum, & deserentes de facto fiunt apostatæ, sunt enim ambo perpetuo Deo consecrati solemni voto continentiæ, & professionis, vnde Pontificale præscripsit Episcopis, vt moneant eos, qui volunt recipere subdiaconatum his verbis: *Fratres dilectissimi ad sacrum Subdiaconatus ordinem promouendi, iterum atq. iterum considerare debetis attente, quod onus hodie vltro appetitis; hactenus enim liberi estis, licetq. vobis pro arbitrio ad secularia vota transire; quod si hunc ordinem susceperitis, amplius non licebit à proposito resilire, sed Deo, cui seruire regnare est perpetuo famulari, &c.* Ex quibus verbis patet non esse peccatum mortale redire ad seculum ante receptionem subdiaconatus ex communi apud *Barb. ad cap. 4. num. 7. sess. 23.* Itaque clericus initiatus minoribus sicut tonsuratione aquisiuit priuilegia, ita eis renuntiat, seu verius ea perdit desertione status ecclesiastici, relicto habitu, & tonsura, viuendo sæculariter. Id autem facere non potest in sacris constitutus, & professus, quia statum ecclesiasticum deserere non potest.

150 Hinc sequitur clericum tonsura, vel minoribus initiatum redeundo ad seculum sicut, & nouitium fieri iterum secularem, & esse purum laicum in ordine ad priuilegia clericalia, cum amplius non sit clericus, ideo nec meretur priuilegia clericalia, vt patet illo axiomate: mu-
151 tatione enim personæ mutatur priuilegium, l. locatio 9. ff. de public. & vectigal. *Graffius in addit. ad lib. 2. Cap. 116. num. 5. Grilenz. conf. 69. num. 3.* maxime quando fit transitus ad statum incompatibilem cum priori, vt notaui *Resol. 36. q. 32. num.* 88. Attenditur quoq. in omnibus
152 vltimus status, vt docet *Rota par. 8. dec. 69. num. 18. & 19.* Cum ergo vltimus status sit secularis, hic attendendus est in persona, & sic vti carens priuilegijs ecclesiasticis, cum non amplius sit ecclesiasticus. Quamuis autem non amplius sit clericus, nec persona ecclesiastica reuersus ad seculum, amissis omnibus priuilegijs non tamen amittit caracterem, cum is in anima inamissibiliter sit impressus, nulla potestate humana destruibilis vt docent omnes cum Rota extensa à Barbosa Allegat. 49. num. 17. vbi quod bigamia realis, & interpretatiua licet
153 exuat clericum omnibus priuilegijs, & statu ecclesiastico, cap. Vn. de bigamis in 6. non tamen ei aufert caracterem, & sic bigamia non est contraria clericatui, nec illi repugnat, vt docent *Ioan. Andr. in cap. Super de bigamis num. 12. Rota in Nouis dec. Vn. de bigam. Nauar. de Reddit. monit. 5. q. 57. num. 9. 12. & 13. Archid. in cap. Lector dist. 34. num. 2.* Clericus ergo in minoribus deserens clericatum non relinquit caracterem, respectu cuius dicitur clericus, sed respectu priuilegiorum laicus est, & pro tali habendus est, *Rebuffus de pacifica possess. num. 193 Nauar. consil. 1. de bigam. ex eis Corradus de dispensat. Apostol. lib. 2. cap. 1. num.*

1. num. 9. Tabiena V. Bigamia num. 4. Angel. num. 10. Sanchez lib. 7. disp. 46. num. 12. Candidus de ordine disquis. 56. art. 6. num. 13. In sacris constitutus, & professus continuo retinent non solum caracterem, sed clericatum cum suis priuilegijs, licet quandoq. hæc amittant, vt suo loco dicetur.

Quæres 12. An aliqua consuetudine tolli possint, & abrogari priuilegia clericalia?

255 ℞. Nulla consuetudine quamtumuis immemorabili tolli possunt priuilegia à personis ecclesiasticis. Ratio est, quia hæc priuilegia procedunt à iure diuino, vt probatum fuit initio huius capitis; sed Dei vo-
156 luntati nemo resistere potest, Genesis cap. 50. 19. nec inducere consuetudinem contrariam eius ordinationibus, de quo nullus dubitat, esto talis consuetudo prætenderetur immemorabilis, *cap. 1. de consuet. Azor. par. 1. lib. 5. cap. 13. q. 2. Surd. cons. 301. num. 52. Barb. ad cap. 10. de constit. num. 20. Sperellus decis. 37. num 28.* Hæc autem consuetudo
158 contra priuilegia ecclesiarum, & clericorum reprobatur à iure, *cap. Clerici, de iudic. cap. cum terra 14. de elect. cap. ad nostram 3. cap. cum inter 5. de consuet. Cap. Nouerit 49. de sent. excom.* Iure quoq. ciuili reprobatur per Auth. *Cassa C. de sacros. eccles.* ergo nullius est momenti, neque vmqnam vires resumere potest, cum omnes actus eius ab initio, & continue reprobati sint. Confirmatur, quia consuetudo reiecta, &
159 impedita per decretum irritans nonquam subsistit nec viget etiamsi per mille annos exercita fuerit, quia decretum irritans inhabilitat personas, quæ nunquam valide, nec vtiliter operari possunt, defectu habilitatis, & potestatis, & inficit titulum, & possessionem, & operatur nullitatem vsq. ab initio, ex adductis à *Rota par. 4. tom. 2. decis. 312. num. 39. & 40. & tom. 3. decis. 574. & par. 5. dec. 48. num. 6.* Sed in cap. Aduersus 7. de immun. Quæcunq. acta à laicis facta contra immunitatem ecclesiarum, & ecclesiasticorum declarantur perpetuo nulla, ergo nulla consuetudo est, nec induci potest contra ecclesiasticam immuuitatem. Rem hanc fuse prosequuntur *Sperell. dec. 37. Diana par. 1. tract. 2. resol. 4. & par. 4. tract. 1. resol. 1.* vbi ex communi sententia tenet, nec in aliquo particulari casu, hanc consuetudinem locum habere posse, cum nullo modo existat; *& par. 7. tract. 1. resol. 18.* refert iure esse omni-
160 no reprobatum Rabardeũ, neq; præsumi potest tolerantia Papæ, per quam dari possit subsistentia huic consuetudini, quia cum sit vtroque iure reprobata, & singulis annis per Bullam Cænæ Domini infirmetur efficaciter, non potest rationabiliter talis tolerantia præsumi, sed oppositum omnino inferri *Vericell. tract. 8. q. 1. num. 9. & 10.* Vide *Barb. in cap. Ecclesia 10. de constit.* Vbi reprobat opinionem eorum, qui asserunt, clericos prętendentes se oppressos contra iustitiam posse per viam violentiæ recurrere ad principes laicos, impugnando eorum argumenta.

Quæres

Quæres 13. An saltem lege, vel statuto laicali posſit derogari priuilegijs clericalibus saltem quo ad exemptionem bonorum, vt poſint collectari, & oneribus grauari?

161 ℟. Negatiue, Probatur tum quia si non poteſt conſuetudo, quæ potentius operatur, quam ſtatutum, *Alex. lib. 6. conſil.* 119. *num.* 10. *Felin. in cap.* 1. *de ſponſal. num.* 4. Ergo multo minus Statutum. Tum

162 quia ſtatuere eſt actus iuriſdictionis, *l.* 1. *ff. de iuriſd. om. iud. Baldus lib.* 1. *conſ.* 31. *Decius in cap. Quæ in eccleſiarum, de conſtit. num.* 38. Vnde ſtatuti ius, & poteſtas regulatur à iuriſdictione, *ex eodem Decio in cap. Eccleſia, eodem num.* 89. Sed laici contra eccleſiam, vel eccleſiaſticas perſonas, & earum bona nullam habent iuriſdictionem, vt docent omnes in cap. Eccleſia S. Mariæ, vbi id expreſſe determinatur, ergo nihil ſtatuere poſſunt in præiudicium eccleſiarum, & eccleſiaſticarum perſonarum, & earum bona, cum terra ſacerdotalis de iure diuino, vt initio probatum fuit, ſit libera ab omni onere. Ita quod nec aliqua cauſa honeſta, poſſit vim dare huiuſmodi ſtatutis ex allegatis *à Sperello deciſ.* 10. *initio, dec.* 12. *num.* 18. *dec.* 123. *num.* 5. *&* 6.

Quæres 14. An leges, & canones de immunitate eccleſiaſtica ſint late, an ſtricte interpretanda tam in dubio iuris, quam in dubio facti.

163 ℟. Interpretanda eſt late, cum materia de ſe fauorabilis, iuxta Reg. fauores ſunt ampliandi, & odia reſtringenda. Deinde ſumma eſt ratio, quæ pro religione facit, *l. ſunt perſonæ* 43. *ff. de relig. & ſumpt. funer.* Maxime cũ à Deo ſpecialiter data ſit eccleſijs, & earũ miniſtris ex probatis ſub prima quæſt. hic. In dubio ergo ſiue iuris, ſiue facti fauendum eſt immunitati non ſolum ab eccleſiaſticis ſed etiam à Principibus, & iudicibus laicis. Ita omnes *cum Giurba conſ.* 10. *num.* 25. *Senatus Granat. dec.* 29. *num.* 6. *Ciarlin. cap.* 116. *num.* 62. *Sperell. dec.* 60. *num.* 13. *Diana par.* 6. *tract.* 1. *reſol.* 30. *q.* 6. *Farinac. q.* 8. *num.* 3. *& cap.* 8. *de immun. num.* 123. *Graſſus Eff.* 1. *num.* 531. *&* 532. Procedit tam in dubio iuris, quam facti, tam quia vtrunq. ſpecificatur ab ipſa immunitate, ad quam terminatur. Tum quia vtrunq. dependet à materia fauorabili eccleſiæ, ac proinde ſemper redundat ad honorem eccleſiæ, cum etiam fauetur ipſi reo pretendenti fauorem dependenter ab eccleſia, cui nullum præiudicium eſt faciendum.

Quæres 15. Quando concurrunt opiniones circa cauſas fauorabiles, vt eſt hæc de immunitate, quarum vna eſt minus communis, & altera magis communis ſibi oppoſita: Vel vna ſingularis, altera ſibi oppoſita communis. Quænam eſt ſequenda? Præmitto opinionem illam

164 eſſe probabilem, quæ vna, vel pluribus ſolidis rationibus firmatur mouentibus intellectum opinantis ad aſſentiendum potius vni parti,

165 quam oppoſitæ. Communis autem opinio eſt illa, quam ad minus ſex Doctores tenent, quam ex profeſſo tractarunt, *Nauar. cap.* 27. *n.* 289.

Sin-

Singularis ergo, seu non communis dicetur ea, quæ minoribus numero Doctoribus, seu peritis constat. His præmissis.

℟. Quamuis sequi possit opinionem magis communem, quia illa præsumitur magis adhærere veritati, si tamē sit munita probabilibus rationibus, quia non à multitudine Doctorum, sed a rationibus sumit suam probabilitatem *l. 1. §. sed neq. C. de iure vetari onucl.* Attenditur ergo opinio communis in iudicando, si sit probabilis *Rota par. 6. dec. 304. num. 4.* in opinionibus vero æqualibus iudex habet arbitrium, ex allatis à *Vericello tract. 2. q. 18.*

166 Nihilominus multi tenent etiam in opinionibus eam esse sequendam, quæ fauet immunitati ecclesiæ, cum semper causa sit fauorabilis. Ita docent *Grat. cap. 88. num. 6. cap. 131. num. 2. Pacian. Resp. 7. num. 123. Diana par. 6. tract. 2. resol. 4. fine, & tract. 1. resol. 24. Ciarlin. cap. 129. num. 48. & 49.* Et cum in his persona gaudens immunitate semper sit rea, ideo ei fauendum cum opinione, quæ pro ea facit, *Nauar. cap. 27. num. 287.*

CAPVT. TERTIVM

De Priuilegijs Ecclesiarum, Monasteriorum, & locorum Piorum.

1 *Ecclesia alia materialis, & localis.*
2 *Basilica dicitur domus Regia.*
3 *Basilica dicitur maior ecclesia.*
4 *Fundata sine auctoritate Episcopi non est ecclesia.*
5 *Alia formalis, seu viuens, & personalis, quæ est spiritualis Congregatio baptizatorum profitētium eandem Christi fidem sub Pontifice Romano.*
6 *In qua sunt etiam animæ Purgatorij.*
7 *Localis multiplex est à denominatione locorum.*
8 *Formalis vnica est ab vnitate fidei sub Romano Pontifice.*
9 *Vniuersalis, quia amplectitur omnes ad se venientes per baptismum.*
10 *Capax est vtraque bonorum tam mobilium, quam immobilium.*
11 *Quando cæpit habere, & possidere stabilia.*
12 *Dominium triplex, Supremum absolutum, & independens soli Deo, & Christo conueniens. Medium, seu proprietatis competens non solum singularibus personis, sed etiam corpori morali, & communitati. Infimum competens Principi non pro se, sed pro communitatis vtilitate, & necessitate.*

13 *Deus habet dominium supremum super omnes res ecclesiæ, & quidem speciali modo, quia eius patrimonium sunt.*
14 *Quod idem dominium habuit Christus in terris, & nunc.*
15 *Donum Dei est quicquid habet ecclesia.*
16 Dominus his opus habet. 1. *à Dominio Christus. Matth.* 21. 3.
17 Misit immundos spiritus in porcos. *Marci* 5. 12.
18 *Donatione transfertur dominium traditione rei.*
19 *Ecclesia localis habet dominium proprietatis sibi relictorum.*
20 *Dona ecclesiarum dicuntur earum dotes.*
21 *Ecclesia, & Rectòr sponsa, & sponsus.*
22 *Sponsa est domina suæ dotis.*
23 *Rector administrationem habet, non dominium rerum ecclesiæ.*
24 *Domini duo in solidum esse non possunt.*
25 *Rector est procurator, non dominus rerum ecclesiæ.*
26 *Est dominus suorum redditum.*
27 *Papa habet dominium vniuersale plenum super omnia bona ecclesiarum.*
28 *Collegiata est domina rerum sibi relictarum.*
29 *Ecclesia, & monasterium habent dominium.*
30 *Heres, & legatarius sunt domini sibi relictorum.*
31 *Monachus quicquid aquirit suo monasterio aquirit.*
32 *Locus pius est ille, in quo exercentur opera pia.*
33 *Loca pia erecta auctoritate Episcopi dicuntur religiosa, & ecclesiastica, non autem alia.*
34 *Hospitale, & Confratria sunt domini sibi relictorum.*
35 *Veniunt sub nomine* ecclesiæ.
36 *Laici nullam potestatem habent super bona ecclesiarum.*
37 *Iudicando, vel imponendo onera.*
38 *Ecclesia localis domina est sibi relictorum.*
39 *Eius bona collectari non possunt.*
40 *Neque monasteriorum.*
41 *Venientium sub nomine* ecclesię.
42 *Milites non tenentur hospitari regulares.*
43 *Hospitales, & Confratriæ gaudent priuilegijs clericalibus.*
44 *Etiam loca pia non ecclesiastica.*
45 *Destructa ecclesia auctoritate Episcopi perdit priuilegia.*

DE

DE PRIVILEGIIS ECCLESIARVM, ET LOCORVM PIORVM.

1 ECclesia alia dicitur materialis, alia formalis. Materialis ecclesia est fabrica, & ædificium auctoritate Episcopi fundata, in qua fideles conueniunt ad orandum, ad recipienda Sacramenta, & ad audienda diuina officia. Appellatur etiam Basilica, quod nomen etiam ante Catolicam Ecclesiam significabat pallatium Regis, seu locum, in quo agebantur publica negotia, nunc significat Ecclesiam, & merito, quia est domus Regis æterni, vnde quælibet ecclesia vocari potest Basilica, quia in omnibus habitat Christus Rex Æterni Patris Filius, *cap. Omnes Basilicæ* 10. 16. *q*.7. *Ioannes Andr. in cap. Nobis, V. Ecclesiam de iurepatr.* Templum ante consecrationem vocat Basilicam, post consecrationem Ecclesiam, sed hæc speculatio nihil vtilitatis est; sed potior significatio videtur esse ea, vt
2 illæ ecclesiæ solum vocentur Basilicæ, quæ sunt maiores, vt Romæ Basilica Saluatoris, S. Petri, S. Pauli, & similes, vt docet *Barb. de iure eccles.*
3 *lib.2.cap.1.num.* 10. Appellatur Oratorium ab exercitio orandi in eo,
4 *cap.6.& 7.dist.42.* Fabrica autem fundata sine auctoritate Episcopi ecclesia non est, sed ædificium profanum, non ecclesiasticum, nisi post modum ab eo approbetur, cap. Nemo 9. dist.1. de consecr.
5 Ecclesia vero formalis, quæ est viuens dicitur, & personalis, est spiritualis congregatio hominum baptizatorum diuinam fidem profitentium sub Pontifice Romano ordinata ad cultum diuinum. Hanc definitionē latius explicaui *in meo Sacro Tribunali cap.1.q.4.à num.* 18. impressionis Lugdunensis. Vocaui Viuentem, & Personalem, quia constituitur ex
6 personis viuentibus siue vita spirituali, vt includerem etiam animas morientium in gratia Dei, quæ detinentur in Purgatorio, cum enim nondum perceperint æterna gaudia non possunt dici de ecclesia triumphāte, in qua non exercentur actus militiæ, & tribulationis, sicut in hoc mundo super terram, & sub terra; siue vita corporali, vt qui in ecclesia Dei congregantur corpore, & anima siue spirituali in Purgatorio.
7 Ecclesia localis à diuersitate locorum appellatur, Romana ab vrbe Roma, à Mediolano Mediolanensis, à Bononia Bononiensis, &c. Ecclesia vero personalis vnica est nuncupata Romana à Pontifice, qui in dirigendo eam in rebus fidei, & morum, errare non potest, nec decipere fideles, cum Christus Petro, & eius successoribus legitimis
8 promiserit infallibilitatem illis verbis: *Fides tua nonquam deficiet*, vt latius docui & firmaui in eodem Sacro Tribunali cap. 5. per totum. Ecclesia ergo Romana appellatur vniuersalis, & generalis loco non restricta,

9 cum in vniuerſum mundum ſe extendat, cuius dogmata, quæ ad fidem, & mores vniuerſæ eccleſiæ, omnes fideles, omnes eccleſiæ locales, ſi volunt eſſe eccleſiæ Chriſti debent ſequi ſine vlla diſcrepantia, & credere, aliter huius eccleſiæ, quæ Chriſti vnica ſponſa eſt, filij non ſunt, nec illius membra. Hæc autem Eccleſia Romana vt vniuerſalis plures, imo omnes ſpecies verarum eccleſiarum viuentium habet ſub ſe, quibus cõmunicat ſua ſacra dogmata; vnica ergo eſt vnitate dogmatum fidei, multiplicatur vero in ſuis ſpeciebus, quibus ea communicat recipientibus, aliter ſi reſiſtant, non ſunt de Eccleſia Dei. Differunt inter ſe localis, & perſonalis, quod illa eſt immobilis à loco ad locum, vt patet ad occulũ, hæc vero eſt mobilis quoad perſonas, cum vnus fidelis poſſit eſſe modo ſub vna eccleſia locali, modo ſub alia, immobilis tamen eſt in dogmatibus, quæ ſunt æternæ veritatis. Sed greſſum dirigamus ad quæſtiones.

Quæres 1. An vtraque eccleſia localis, & perſonalis ſit capax bonorum temporalium tam immobilium, quam mobilium? Dico *temporalium*, quia non eſt dubitandum de ſpiritualibus, quibus quotidie viuens nutritur.

10 ℞. Affirmatiue, & probatur, quia nullo iure diuino naturali, aut poſitiuo eccleſia prohibita fuit aquirere, & poſſidere bona ſiue mobilia, ſiue immobilia, quia ſine illis temporaliter, & corporaliter ſeruari non poteſt, eccleſia enim adiuta in temporalibus proficit in ſpiritualibus, *cap. Fundamenta 17. §. Iſti de elect. in 6. cap. Per venerabilem, Qui filij ſint legit.* Id autem clare deducitur ex Sacra Scriptura, nam Iudas vti diſpenſator portabat loculos Ioan. 13. 29. *Loculos habebat Iudas*, & in eis aliquando habuit ducentos denarios, vt legitur Marci 6. 37. *Euntes emamus ducentis denarijs panes, & dabimus illis manducare.* Per plures annos poſt mortem Chriſti ſtabilia, & immobilia, quæ homines retinent in patria ad culturam agrorum non habuerunt Apoſtoli, nec eius ſucceſſores, ne detinerentur, dum per vniuerſum mundum ituri erant ad prædicandum; vnde Melchiades Papa relatus cap. Futuram 15. 12. q. 1. inquit: *Futuram eccleſiam in gentibus Apoſtoli præuidebant, idcirco prædia in Iudæa minime ſunt adepti, ſed pretia tantummodo ad fouendos egenos.* Quare paulo poſt cæperunt poſſidere ſtabilia, vt teſtatur Vrbanus relatus cap. Videntes 16. 12. q. 1. *Videntes Summi Sacerdotes, & alij, atque Leuitæ, & reliqui fide-*
11 *les plus vtilitatis poſſe afferre, ſi hæreditates, & agros, quos vendebant, eccleſijs, quibus præſidebant, Epiſcopi haberent, eo quod ex ſumptibus eorum tam præſentibus, quam futuris temporibus plura, & elegantiora miniſtrare poſſent fidelibus communem vitam ducentibus, quam ex pretio ipſorum, cæperunt prædia, & agros, quos vendere ſolebant matricibus eccleſijs tradere, & ex ſumptibus eorum viuere.* Ex his patet etiam immobilia agros, & prædia acceptari à miniſtris eccleſiæ, quæ tamen vendebant, vt ex pecunia ſe, & pauperes alerent; & ſubſequenter cæperunt oblata retinere,

vt

vt melius occurrerent indigentijs pauperum. Rem hanc latius tractaui in Sacro Tribunali cap. 1. q. 40. num. 201. Vbi hæreticorum argumentis respondi. Rem hanc fuse prosequitur Barbosa lib. 3. de iure eccl. cap. 17. sub initium.

Quæres 2. Sub cuius dominio sunt res mobiles, & immobiles ecclesiarum? Præmitto triplex dominium. Primum dicitur supremum, vniuersale &
12 absolutum, atq; independens, quod cōpetit soli Deo vti omnium rerum creatori, & Christo eius filio redemptori nostro, iuxta illud Psal. 23. *Do-*
13 *mini est terra, & plenitudo eius*, citati *in cap. Tua nobis 26. de decim. cap. Saluator 8. 1. q. 3. cap. Qui Christi 1. cap. Qui abstulit 6. 12. q. cap. Cum secundum 26. de Præbend.* In quibus locis dicitur, quod bona ecclesijs data, sunt de patrimonio Christi, & sic illorum dominiū Christus dominus habet, id quod notaui etiam cap. 2. n. 23. & 26. Secundum genus dominij est illud quod quis habet super re propria, de qua habet ius disponendi nomine proprio, nisi à lege prohibeatur, de quo agitur in tit. de aquirendo rer. dom. Tertium dicitur dominium improprium, quod est ius disponendi de re in bonum tantum commune, nisi ea prohibeatur disponenda, vnde Princeps nihil sibi appropriare potest, cum tunc dispositio non dicatur facta in commune bonum. *Bart. in l. Si quis vi. §. Differentia ff. de aquir. possess. num. 4.*

14 ℞. Dominium bonorum tam immobilium, quam mobilium, & se mouentium est penes Christum loquendo de dominio supremo, & independens; Ecclesia vero quælibet habet dominium secundi generis, quod est dependens à dominio supremo, super omnia bona sibi relicta quouis titulo. Eius vero Rector nullum habet domiuium nisi super fructus rerum, quos suos facit per administrationem illorum, nomine ipsius ecclesiæ, in qua administrationem habet.

15 Prima pars de Christo domino rerum ecclesiarum patet ex allatis textibus, nam quicquid habet ecclesia est donum Dei, *cap. Saluator 8. 1. q. 3.* ergo apud ipsum est dominium, cum hoc in donatione perfecta tran-
16 sferatur in donatarium *l. in ædibus 9. §. Donari, ff. de donat.* Confirma-
17 tur ex multis locis sacræ scripturæ, misit immundos Spiritus in porcos in mari suffocatos, & erat magnus grex Marci 5. 12. quod Iesus non fecisset, si non fuisset illorum dominus; asina quoq. & pullo eius vsus fuit Christus tamquam re sua, ait enim Matthæi 21. 3. *Si quis vobis di-*
18 *xerit aliquid, dicite, quia Dominus his opus habet*. i. Christus, qui illius dominium habet, *Dominus*. i. patronus. Christus ergo non solum nunc sed etiam quando viuebat cum Apostolis dominium habebat rerum sibi oblatarum, & hoc multis sacræ Scripturæ textibus probat *Glos. V. Asserit Extrau. Ioannis XXII. incip. Cum inter, de verbor. signif. Rota par. 6. dec. 139. num. 20.*

19 Secunda pars, quod ecclesia ipsa materialis, & localis habeat domi-

nium secundi generis rerum omnium sibi donatarum, vel quouis alio
modo aquisitarum, probatur tum quia ecclesia est capax bonorum
cuiuscunq; generis, ergo si illi aquiruntur, illorum dominium habere
dicitur, & sine traditione possessionis fit illorum domina, *l. Vt inter 19.*
C. de sacros. eccles. Tum quia res ecclesiarum dicuntur ipsarum dotes,
20 nulla enim fundatur ecclesia sine dote, *Glos. V. Domum Cap. Nemo 9. dist.*
1. de consecr. Vnde & eius Rector dicitur Sponsus, & ecclesia eius spon-
21 sa, *cap. licet 4. de translat. Episcop. Glos. V. in coniugorum, cap. 1. 34. q. 1.*
22 Sed sponsa est domina suæ dotis, & dicitur eius patrimonium, *l. 3. §. Sed*
vtrumq; in fine ff. de minor. l. in rebus 30. C. de iure dotium, ergo, & ecclesia
sub suo habet dominio suā dotē, cū sit eius patrimoniū. ecclesia ergo suæ
dotis, & omniū sibi oblatorū ipso iure est domina immediata. Et ita do-
cent *Bart. in l. 1. C. de sacros. eccles. in 6. quæst. quinta quæst. princip. Tiraquel.*
de pia causa priuileg. 39. Menoch. de Arbitr. casu 256. nu. 28. Bursat. cons. 55.
num. 30. ex illis Rota par. 7. dec. 212. num. 4. Castropal. de iust. p. 7. §. 3.
num. 2. Vers. Tametsi Barb. ad l. fin. C. de sacros. eccles. num. 9.
23 Tertia pars, quod Rector ecclesiæ solum habeat administrationem
non dominium rerum immobilium, probatur, tum quia eiusdem rei duo
in solidum, & in eodem ordine dominij domini in solidum esse non pos-
24 sunt *l. Si quis certo 5. §. Si duobus vehiculum ff. commod.* Tum quia sicut
dotis dominium habet vxor, & non maritus, ex supradictis, qui solam
habet administrationem, Vide Barb. ad l. Doce Ancillam 9. C. de rei
vend. Doctores distinguentes dominium naturale apud vxorem, & ci-
uile apud maritum, hoc est ratione administrationis, & sic non est pro-
prie dominium, sicut illud vxoris; ita ecclesia sponsa habet domi-
nium super dote sua, & non eius sponsus Rector. Ita quod apud Re-
ctorem neq. dominium, neq. dotis ecclesiæ possessio est, sic docent
Alex. lib. 1. cons. 81. num. 17. Paris. lib. 1. cons. 24. num. 5. Rota in Ne-
uis. decis. 1. de restit. spogliat. Caputaq. par. 3. dec. 174. num. 4. ex illis
Rota par. 6. dec. 291. num. 8.
25 Quarta pars, quod Rector habeat administrationem dotis, & bono-
rum ecclesiæ cui præficitur, probatur tum ex dictis mox, tum quia Re-
ctor est procurator, & non dominus rerum ecclesiæ, *cap. Fraternitatem.*
2. de donat. ex cap. fin. 12. q. 1. ibi. *Procurationem gerimus, non proprie-*
tatem nobis vsurpatione damnabili vendicamus. Vide Doctores super
cap. Edoceri 21. de Rescript.
26 Quinta pars, quod sit dominus solum fructuum ecclesiæ, cui seruit,
probatur, quia illorum est vsufructuarius, habens illorum dominium
vtile pro sustentatione vitæ suæ, cum facultate de illis disponendi pro
libito. Ita communior opinio docet *cum S. Thoma 2. 2. q. 185. art. 7.*
& quolib. 6. q. 8. art. 12. ad 3. sequitur cum alijs Barb. lib. 3. de iure cap.
17. num. 10. Respondens obiectis. Licet enim in primitiua ecclesia
omnia

omnia essent communia ad vsum ministrorum, pauperum, & fabricæ, tamen processu temporis facta bonorum diuisione partitione parochialium ad euitandas discordias, fuit necessarium vnicuiq. ecclesiæ assignare propria bona pro sustentatione ministrorum, & ipsius ecclesiæ vtilitate, qui enim seruit altari, de altari viuere debet. Itaque Rectores, & beneficiati sunt domini suorum redditum, & de illis disponere possunt pro suo libito, ita obtinuit praxis, & consuetudo immemorabilis ab omnibus approbata.

Quæres 2. Quale dominium, administrationem, & potestatem habeat Romanus Pontifex super bona quæcunq. ecclesiarum in vniuerso orbe terrarum.

27 ℞. Papa est dominus non tamen proprietarius, sed vniuersalis omnium bonorum ecclesiarum per vniuersum orbem, habens liberam absolutam, & plenam potestatem, & administrationem, atq. dispensationem super eisdem bonis ecclesiasticis independenter à quacumq. etiam suprema potestate Imperatorum, & Regum disponendi de illis iuxta potestatem sibi à Deo collatam in concessione Papatus, ita quod beneficium vni concessum dare alteri potest, ex causa, & non aliter. Ratio est, quia Christus Dominus reliquit eum in locum suum, vt visibiliter disponeret de bonis ecclesijs relictis, in bonum commune, sicut ipse Dominus fecisset, si nobiscum visibiliter mansisset, ergo de bonis ecclesiæ debet disponere ex iusta causa, sicut ipse Christus, cuius est dispensator misteriorum Dei, non dominus absolutus, cum in administratione à Christo debeat dependere. Et cum hoc dominium sit vniuersale non solum ratione omnium ecclesiarum, verum etiam respectu personarum ecclesiasticarum, & pauperum, atq; ipsarum ędificiorum, in commodum proprium superfluum huiusmodi bona conuertere non potest, sed tantum, quantum decet eius dignitatem; tale enim dominium proprietatis non est respiciens scilicet eius tantum vtilitatem & commodum, sed vniuersale, & quasi improprium referendum in commodum, & vtilitatem reipublicæ ecclesiasticæ, iuxta superius dicta de triplici dominio, & hoc dominium appellari etiam potest dominium iurisdictionis, & potestatis, per quam Pontifex dispensare, & distribuere potest bona ecclesiastica iuxta potestatem a Deo sibi traditam illis verbis; Quæcunq; ligaueris, vel solueris super terram, erunt ligata, vel soluta in cœlis. Verbum enim *Quæcunq;* est vniuersalissimum comprehendens præsentem materiam. Et quod Papa habeat dominium liberum, & plenum disponendi res ecclesiarum docent *Decius consil. 341. num. 8. & 9. Baldus consil. 175. Socinus Senior Vol. 1. consil. 13. cum alijs Fagnanus par. 5. ad cap. Relatum, Ne cler. vel mon. à num. 26. Merlinus decis. 775. num. 20.* vbi dicit, quod Papa est dominus omnium bonorum ecclesiarum, & habet iure monarchico plenam dispositionem in vniuersa ecclesia. Et in alia eius-

dem dec. 486. vbi de feculari ratione beneficiorum omnium regulari- um Canonicorum S. Auguſtini in Catalonia. Et in alia Coccini dec. 81. num. 9. & 10. par. 5. Recent.

Quæres 3. An Eccleſia Collegiata ſit domina proprietaria ſuorum bonorum, an corpus Collegij Canonicorum?

28 ℞. Omnia bona relicta eidem dicuntur eſſe in dominio proprietatis eccleſiæ collegiatæ, quia & ipſa eſt eccleſia, cui additur qualitas collegialitatis, ſine adeptione iurium eiuſdem in ratione eccleſiæ, ſed eccleſia quælibet domina, & proprietaria ſuæ dotis, & rerum ſuarum ex probatis ſub q. 1. ergo & collegiata localiter, & materialiter ſpectata. Quatenus vero perſonaliter ſpectatur, & vt viuens in corpore morali membrorum Collegiatorum, ſub hac conſideratione ipſum corpus rerum ſuæ eccleſiæ adminiſtrationem habet in ratione communitatis, ſinguli vero Canonici, & beneficiati ſuorum fructuum ſunt domini, & proprietarij ſicut dictum fuit in præcedenti quæſtione priori.

Quæres 4. An eccleſia, an monaſterium, an corpus in communi, vel particulariter ſit dominus rerum ſuarum?

29 ℞. Eccleſia regularis, & monaſterium eſt dominus proprietarius ſuorum bonorum, corpus vero regulare in communi eſt pariter dominus, quandocunq; eidem relinquitur aliquid exprimendo in obliquo eccleſiam ſuis ordinis, ſicut è contra dicitur eccleſia domina proprietaria eorum, quæ ſibi relinquuntur exprimendo in obliquo ipſum monaſterium, ſeu religioſos e. g. ſi quis relinquat hoc modo Lego, inſtituo meum hæredem eccleſiam Fratrum S. Coſmæ. Item, Relinquo Fratribus S. Mariæ domum meam, &c. Ratio horum eſt, quia hæres inſtitutus, vel legatarius fit dominus rerum ſibi relictarum, ſi eſt capax *ex tit. de aquir. rerum dom.*

30 *& Inſtit. de diuiſ. rerum. §. Per traditionem.* Fit enim patrimonium eius, cui aquiritur, *Rota par. 5. dec. 259. num. 9. Barboſa in Auth. Ex teſtamento C. de ſecundis nupt. num. 4.* Confirmatur illo axiomate: Quicquid aquirit

31 monachus, aquirit pro monaſterio, non dicit ſuæ eccleſiæ, *ex cap. Vn. 18. q. 1. Gloſ. penult. in cap. 1. de teſtam. Nauar. tom. 2. Comment. 2. de Regul. num. 3. Rodriq. tom. 2. q. 29. art. 5. Leſſ. lib. 2. cap. 21. dub.* 11. Itaque ille eſt dominus proprietarius, cui relinquitur, ſiue ſit eccleſia, ſiue monaſterium, bonorum autem vtriuſq; adminiſtrationem habent ſuperiores monaſterij.

Quæres 5. An alia loca pia habeant dominiū rerum quarumcunq. ſibi reli-

32 ctarum? Locus pius eſt ille, cuius exercitium ordinatur ad opera pietatis, vt ad alendos pauperes, ad recipiendos peregrinos, cæcos, orphanos &c. In his ſimilibus occupantur hoſpitalia, & Confraternitates.

33 Sunt autem in duplici differentia hi loci, alij ſunt erecti auctoritate Epiſcopi, & dicuntur religioſa, & eccleſiaſtica cum rebus ſibi adiacentib. & cohærentib. quibus locis ipſorum bona incorporantur, & ſic eodem

dem

dem iure censentur, quo ipsa loca pia, quæ sicut sunt religiosa, & ecclesiastica, ita & res earum, vnde sunt de foro ecclesiæ, sicut ipsa loca ex cap. 3. de foro compet. Ita multis citatis Barb. lib. 2. de iure cap. 11. num. 66. ad 90. Alij vero erecti sunt ex pietate fidelium laicorum sine vlla auctoritate Episcopi ideo remanent loca quidem pia nuncupata ex pijs operibus, quæ ibi exercentur, sed non possunt dici religiosa, nec ecclesiastica, quia hæ denominationes non nisi ab Episcopo recipiuntur, quando eius auctoritate fundantur, vnde in ecclesiasticis adest ecclesia, vel altare, vel capella, à quibus desumitur ratio spiritualitatis, religiositatis, seu ecclesiastici; in profanis vero nihil illorum inuenitur, nisi pium sub inuocatione alicuius sancti sine illius dedicatione ab Episcopo facta, licet adsit altare ex lapide sacro, ista ergo loca pia sacra non sunt, nec ecclesiastica, quia titulum non habent ab Episcopo erectum.

34 ℟. Locus pius vtriusq. speciei habet dominium proprietatis omnium bonorum sibi relictorum, illi enim vti capaci incorporantur per eorum traditionem; & loquendo de religiosis, & ecclesiasticis scilicet fundatis auctoritate Episcopi, probatur, quia hi loci in fauorabilibus veniunt
35 sub nomine ecclesiæ, vt hospitale, Confraternitas, & similes, *Menoch. Remedio 1. Recuper. num. 24. Mascard. concl. 869. num. 11. cum alijs Barb. ad cap. Si quis 6. de reb. eccles. alien. n. 5.* Sed ecclesiæ habent dominium rerũ suarũ, vt probatũ fuit sub q. 1. ergo & loca pia. Quorũ bonorum administratio residet apud officiales à corpore confratrum destinatos ad id munus, vt de Confraternitatibus colligitur ex Bulla Clem. VIII. incip. *Quaecunq.* 115. his verbis §. 8. *Quibus etiam ministris, officialibus, & alijs prædictis, elemosinas, & alia oblata Christianæ caritatis subsidia, iuxta modum, & formam per ordinarium loci præscribendum, &c. potestas detur.* Nihil autem in proprios vsus conuertere possunt, cum solam facultatem habeant disponendi pro alijs, non pro se, iuxta tenorem officij, ad quod fuerunt electi. Idem dicendum est de omnibus alijs locis pijs. Vide Merlin. dec. 632. num. 4. & 5. vbi quod Confratres manutenendi sunt in administratione suæ Sacristiæ, quia sunt eorum Confraternitates de foro ecclesiæ, Rota par. 5. dec. 144. num. 17.

Quęres 6. An potestas laica aliquam habeat potestatem dominij super res, & bona ecclesiarum, monasteriorum, & aliorum locorum piorum?

36 ℟. Nullam habere potestatem iudicandi de reb. siue mobilibus, siue immobilibus ipsarum ecclesiarum, &c. neque super illis imponendi gabellas, & alia onera ex quacunq; causa etiam vrgentissima. Probatur. Tum ex dictis cap. 2. num. 9. quia terra sacerdotalis est libera à quocũq; iudicio, & exactione seculari ex Sacra Scriptura. Tum quia bona ecclesiarum sunt sub potestate iurisdictionis ecclesiasticę, quę exercetur per iudices ecclesiasticos, priuatiue ad laicos. Et ita docent Sacri Canones,
37 quod laici in his se ingerere non possunt *cap. 1. & 19. dist. 96. cap. indicatum*

tam 5. dist. 89. cap. In noua 22. 16. q. 7. cap. fin. de reb. eccles. alien. Nisi de licentia Episcopi, *cap. laici 37. cap. Inuentum 38. 16. q. 7.* A quo Confrates eam licentiam habent ex citata Bulla Clementis VIII. In Bulla quoq; Cęnę Domini id grauiter interdicitur in excom. 17. & 18.

Quęres 7. An ecclesia materialis gaudeat priuilegijs clericalibus? Hoc est, an sit quo ad eius bona exempta à foro ciuili, & à gabellis, & alijs oneribus contributionum. Nam hic sermo est tantum de ecclesia materiali, & locali, non de viuente, & personali.

38 ℞. Gaudet exemptione ab vtroq; Primum probatur, quia vt dictum fuit mox, potestas secularis in ratione iudicij nullam potestatem habet in causis ciuilibus bonorum ecclesiarum, ergo iudex laicus super illis iudicare non potest. Tum quia terra sacerdotalis, cuiusmodi sunt bona ecclesiarum, est libera, vt probatur cap. 2. num. 9. subiecta solum iudicibus ecclesiasticis, *cap. Decernimus 2. cap. Quanto 3. de iudic. cap. Si clericus 5. de foro comp.* Vnde in Bulla Cęnę Domini excommunicantur, qui personas ecclesiasticas, capitula, conuentus, & collegia ecclesiarum quarumcunq; coram se ad suum tribunal trahunt, vel trahi faciunt, directe, vel indirecte, quouis quæsito colore. Sermo hic est de tractu ciuili & quo ad bona siue sint propria ipsarum Ecclesiarum, seu Capitulorũ, Conuentuum, & Collegiatarum, siue ipsarum personarum ecclesiasticarum, quæ vti reæ trahendæ sunt ad forum ecclesiasticum, certum enim est, quod actor trahens debet sequi forum rei, *cap. 5. & 8. de foro comp.*

39 Alterum, quod bona ecclesiarum non possint collectari, nec subijci gabellis, & alijs oneribus, probatur. Tum quia imponere gabellas, & onera est actus iurisdictionis, sed laicus nullam habet iurisdictionem nec super personas ecclesiasticas, nec super eorum bona siue propria, vel ecclesiarum, vt patet ex q. 6. ergo super eis gabellas, & onera imponere non potest. Tum quia sunt de patrimonio Christi ex q. 2. ergo nullo modo possunt subijci alicui gabellæ, vel tributo, cum Christus nulli humanæ creaturæ, & quo ad personam, & quo ad suum patrimonium subijciatur. Et ita expresse prohibetur *cap. Non minus 4. Cap. Aduersus 7. de Immun. cap. 1. & 3. eod. in 6. Clem. eod. & Extrauag. Innoc. XXII. eod.* & Bulla Cænæ Domini excommunicans imponentes collectas, decimas, & alia onera ecclesiasticis, & eorum, & ecclesiarum, ac monasteriorum bonis. De qua vide Bonac. disp. 1. q. 19.

Quæres 8. An monasteria, & conuentus religiosorum vtriusq; sexus gaudeant exemptione suorum bonorum ne subijciantur in causis ciuilibus, & oneribus laicis?

40 ℞. Ab vtrisque sunt exempta sicut bona Ecclesiarum Clericorum, vt colligitur ex allegatis textibus in præcedenti quæstione, nam in cap. 3. de immun. in 6. fit etiam mentio de regularibus personis, & ecclesijs

ipsis

ipsis regularibus, præterquam quod monasteria, & conuentus in fauo-
41 rabilibus veniunt sub nomine ecclesiæ, *Verall. par. 1. dec. 289. num. 1. Camillus Borella in summa decis. par. 1. tit. 2. num. 13. Barbosa V. Ecclesia num. 10.* Sed ecclesiæ gaudent, ergo & monasteria. Et ita docent omnes cum *Tambur. tom. 1. disp. 15. q. 21. Vide Bullam Pij V. incip. Dum ad vberes XI.* concedentis amplissimam exemptionem ordinum Mendicantium pro eorum personis, & rebus à solutione gabellarum, & quarumcunq;
42 contributionum, & ab onere hospitandi milites. Quam extendunt Quaranta V. Priuilegia Regularium, & Confect. Bulla 2.

Quæres 9. An loca pia, vt Hospitalia, & Confratriæ gaudeant priuilegijs clericalibus? nimirum ab exemptione fori ciuilis, & gabellarum, & aliorum onerum?

43 ℞. Affirmatiue, quia ordinanda sunt hospitalia ab Episcopo, *Cap. De xenodochijs, & cap. Ad hæc, de Reliq. domib.* vbi Barbosa citat quamplures, & ex opinione multorum hanc exemptionem extendit etiam ad bona hospitalium, & aliorum locorum piorum; licet non sint fundata
45 auctoritate Episcopi, sunt enim ordinati huiusmodi loca ad pietatis opera, consequenter debent gaudere priuilegijs piæ causæ. Idem colligitur ex cap. Cum contingit Clem. de relig. domibus. De confraternitatibus Vide Barb. lib. 2. de iure cap. 11. num. 82. ad 90.

Quæres 10. An ecclesia destructa, seu alter locus pius gaudeat priuilegijs quibus gaudebat ante destructionem?

45 ℞. Non gaudet, cum amplius non sit, vnde eius bona cum suis priuilegijs vniuntur alteri ecclesiæ. Ita *Tiraq. in tract. Cessante causa 8. 1. num. 312. Sanch. lib. 9. disp. 15. num. 37.* Gaudet vero immunitate pro eis, Si ab alio fuit destructa, quam ab Episcopo, quia per solam destructionem auctoritate Episcopi potest profanari, in quo casu solum perdit hoc priuilegium. Ita alijs citatis *Barb. lib. 2. de iure cap. 3. num. 62. Ego de Immun. cap. 3. q. 5. num. 24.*

CAPVT QVARTVM

De Aquisitione Priuilegiorum Clericalium.

1 *Priuilegium canonis concessum fuit anno 1139.*
2 *Priuilegium fori criminis, & ciuilis.*
3 *Exemptio à gabellis, & alijs oneribus.*
4 *Priuilegia clericalia aquiruntur deputatione personæ Dei seruitio.*
5 *Per receptionem Tonsuræ, aut habitus religiosi.*
6 *Duo genera Christianorum, laicorum, & ecclesiasticorum.*
7 *Clericus tonsuratione aquirit priuilegia.*
8 *Ex tonsuratione sequitur caracter clericalis, & ex vtroque priuilegia.*
9 *Iura quoq. mentionem faciuut de his priuilegijs.*
10 *Clerici saluatici quanam priuilegia habeant.*
11 *Inualide promoti nihil aquirunt, vtique male promoti.*
12 *Cap. 10. sess. 7. & 23. de ordinatis ab extraneis.*
13 Gaudere *supponit habere priuilegium gaudentem.*
14 *Promoti ab alieno Episcopo non gaudent priuilegij vsu ex Vrbano VIII.*
15 Gaudeant *importat pœnam comminatoriam sumptam cum negatione.*
16 *Promotus per saltum omissa tonsura aquirit priuilegia.*
17 *Ordinatus ante annos discretionis aquirit priuilegia.*
18 *Collatione habitus religiosi aquiruntur priuilegia.*
19 *Probatur per Auth.* Ingressi *de sacros. eccles.*
20 *Etiam à Militaribus.*
21 *Et nouitijs omnibus.*
22 Ingressi *sc. receptione habitus, & professionis.*
23 *Nouitius gaudet priuilegijs fori criminalis, & ciuilis.*
24 *Atque gabellarum.*
25 *Nouitij etiam Militares.*
26 *Sixtus V. subiecit criminosos ingredientes iudicibus secularibus.*
27 *Sustulit Clem. VIII. volens, eorum professionem valere.*
28 *Moniales etiam nouitiæ primo ingressu aquirunt priuilegia.*
29 *Moniales gaudent priuilegijs regularium.*
30 *Demonstratiue, & taxatiue stare.*
31 *Tertiarij S. Francisci triplicis generis, non religiosi, & solitarij; regulares, & in commnnitate viuentes.*
32 *Ab initio habiti sunt personæ ecclesiasticæ.*
33 *Tertiarij, & alij in domibus suis non gaudent priuilegijs.*
34 *Bulla Leonis X.* Dum intra.
35 *Non gaudent priuilegio canonis.*

36 *Mulieres cum solo voto simplici gaudent omnibus priuilegijs.*
37 *Contra opinionem aliorum improbabilem.*
38 *Tertiarij S. Francisci habent Regulam Nicolai IV.*
39 *Mulieres hæ violantes votum perdunt priuilegia.*
40 *Viuentes in cõmuni vel obedientia voluntaria Pius V. coegit ad professionẽ.*
41 *Legatum relictum mulieri monachandę datur recipienti habitũ in domo sua.*
42 *Tertiarij cum religiosis habitantes gaudent eorum priuilegijs.*
43 *Tertiarij seruientes monialibus gaudent.*
44 *Familiares gaudent ijsdem.*
45 *Collegium faciunt tres.*
46 *Eremitæ gaudent priuilegijs clericalibus.*
47 *Seruus promotus aquirit priuilegia illis priuandus respectu domini.*
48 *Nisi ponat alium in suum locum.*
49 *Excarceratus cum fideiussione promotus non gaudet respectu iudicis.*
50 *Ordinati infra annum sedis vacantis non gaudent priuilegio fori criminalis.*
51 Gaudeant *requirit sententiam declaratoriam.*
52 *Ordinatus ab extraneo non gaudet priuilegio fori criminalis.*
53 *Ordinatus ab extraneo Episcopo cum falsis dimissorijs non gaudet priuilegio fori.*
54 *Mala promotio non impedit aquisitionem priuilegiorum cum dentur à Deo.*
55 *Nulla promotio illicita impedit aquisitionem priuilegiorum.*
56 *Ordinatus sine dimissorijs aquirit illa.*
57 *Etiam simoniace ordinatus.*
58 *Et per saltum.*
59 *Sp urius, & homicida.*
60 *Fugiens è Carcere.*
61 *Exiliatus item promotus.*
62 *Bigamus quoq. promotus.*

DE AQVISITIONE PRIVILEGIORVM CLERICALIVM.

N præſenti capite agendum eſt de aquiſitione priuilegij clericalis,per quos actus ſcilicet aquiratur,& quibus perſonis aquiratur. Præmitto vnum, priuilegium clericale diuidi in priuilegium canonis, quo clericum percutiens incurrit excommunicationem
1 Papæ reſeruatam, quam induxit Innocentius II. anno 1139. & ſic eſt
2 tantum de iure canonico. Et in priuilegium fori dicens exemptionem à poteſtate ſeculari ratione perſonæ, & ratione rerum; reſpectu perſonæ in ordine ad ſubiectionem, quod in tribus perſona eſt exempta, *Primo*, ne puniatur in corpore per ſententiam, & alijs modis vexetur, citatione,captura,carcere,&c.& hoc vocatur priuilegium fori criminalis,quo perſona dicitur exempta à iudice ſeculari. *Secundo*, nec cogatur ſeruire in officio aliquo ſeculari. *Tertio*, ne ſubijciatur quo ad vim coactiuam
3 legibus,& ſtatutis ſecularium poteſtatum. Priuilegium ſpectatum ratione rei duo importat. Primo, ne perſona eccleſiaſtica quo ad bona non ſolum eccleſiarum, quorum adminiſtrationem habet, ſed etiam ſuorum bonorum,quorum perſona eccleſiaſtica eſt proprietaria,& domina trahatur coram iudice ſeculari, & dicitur hoc priuilegium ciuilis fori.Immo & priuilegium fori criminalis, vt non puniatur pæna pecuniaria, aut ablatione ſuorum bonorum à iudice ſeculari ob delictum. Demum hoc priuilegium eximit ab oneribus, gabellis,& datijs impoſitis à poteſtatibus laicalibus. His præmiſſis.

Quæres 1. Quando, & quibus actibus aquiruntur huiuſmodi priuilegia à perſonis eccleſiaſticis?

4 ℞. Priuilegia huiuſmodi aquiruntur per actum deputationis perſonæ per ſuperiorem eccleſiaſticum ad Dei ſpeciale ſeruitium in eccleſia præſtandum. Per hunc ergo deputationis actum ſeruitio eccleſiæ perſona de laica,& ſeculari fit eccleſiaſtica,& deſcribitur in Catalogo ſtatus eccleſiaſticorum, vt probaui ſub capite primo, & ipſo iure priuilegia huiuſmodi aquirit à Deo immediate, poſita deputatione huiuſmodi per publicam auctoritatem miniſtrorum eccleſiaſticorum.

5 Quoniam autem Chriſtianorum duo ſunt tantum genera, nempe laicorum,& eccleſiaſticorum, & horum pariter duo, nempe clericorum, & monachorum ex probatis cap. 1. per totum,ideo duobus modis contingere poteſt huiuſmodi deputatio, per quam aquiruntur priuilegia cle-
6 ricalia,vel collatione primæ tonſuræ, vel collatione habitus religioſi, iuxta quod probatur in ſequentibus.

Quæres 2. Quando,& per quem actum Clericus tam verus, quam Saluaticus aquirat priuilegia clericalia? 7

7 ℞. Clericus verus per tonsurationem ipso Iure aquirit priuilegia clericalia, nam per primam tonsuram de laico fit Clericus transeundo à foro seculari relicto ad forum ecclesiasticum, & hoc ex diuina dispositione, posita enim tonsuratione per legitimum ministrum Deus facit clericum, conferendo illi caracterē; per quem persona tonsurata differt
8 à reliquis Christianis, & disponitur ad Dei seruitium ad recipiendum ordines, & ipsum caracterem immediate sequuntur priuilegia. Res est certa, & probata in Pontificali Romano sub tit. de clerico faciendo, nam Episcopus post collationem primæ tonsuræ monet tonsuratos his verbis; *Filij carissimi animaduertere debetis, quod hodie de foro ecclesiæ facti estis, & priuilegia clericalia sortiti estis. Cauete igitur, ne propter culpas vestras illa perdatis, & habitu honesto, bonisq; moribus, ac operibus Deo placere studeatis.* Loquitur autem pluraliter. *Priuilegia clericalia sortiti estis.* ac proinde de omnibus supradictis sermo est, nempe de priuilegijs canonis, fori criminalis, & ciuilis, ratione personæ, & rerum.

9 Competunt ergo clericis non solum in sacris, sed etiam in minoribus constitutis, immo tonsuratis tantum, vt dicitur in allegata auctoritate Pontificalis, Episcopus enim ad illos solum dirigit verba suæ animaduersionis, Et ita docent omnes cum Tridentino *sess.* 23. *cap.* 6. Idem statuitur *in causa* 11. *q.* 1. *fere per totum, cap. Et si clerici* 4. *cap. Clerici* 8. *de iudic. cap.* 1. *&* 2. *de foro compet.* De foro criminali, & ciuili prædictis locis; & de gabellis, *cap. Non minus* 4. *cap. Aduersus* 7. *de immun. cap.* 1. *&* 3. *eod. in* 6. *in Clem. Vn. eod. tit. & in cap.* 1. *extrauag. Comm.* Vide Bonac. *in Bulla disp.* 1. *q.* 16. *p.* 3. *Farin. q.* 8. *num.* 1. *&* 5. *Castropal. p.* 6. *de criminali, p.* 7. *de ciuilibus, p.* 9. *de Gabellis, & tributis. Barb. lib.* 1. *cap.* 39. *§.* 5. *num.* 15. *Alleg.* 13. *per totam.*

10 ℞. 2. Clericos saluaticos sic dictos, quia non tonsurantur, per publicā deputationem factam ab Episcopo aquirere tantum priuilegium fori criminalis, & ciuilis personæ à seruitijs personalibus, respectu bonorum nullum; & debent seruire gratis duo tantum in Cathedralibus, & vnus in collegiatis iuxta responsum Sacræ Congregationis extensum per Barbosam *lib.* 1. *de iure cap.* 39. *§.* 3. *num.* 20. vbi vocantur Diaconi saluatici, quos ego vocaui personas ecclesiasticas in ordine ad ea priuilegia cap. 1. num. 35.

Quæres 3. An tonsuratus inualide, vel illicite tantum aquirat priuilegia clericalia?

11 ℞. Inualide tonsuratus nihil aquirit, cum nec sit factus clericus, nec vllum acceperit caracterem, ergo neque aquisiuit priuilegia clericalia, hæc enim consequuntur ad clericatum, & caracterem, tamquam effectus ad suam causam. Illicite vero ordinatus adhuc cum valide sit ordinatus, ac proinde accepit caracterem, consequenter etiam priuilegia clericalia, cum vere clericus euaserit sacra tonsuratione. De primo habeo

beo Donatum par.4.tract. 2. q. 9. dicentem nulliter ordinatum carere priuilegio fori,adde tu omni priuilegio carere, cum per nullam tonsurationem adhuc sit merus laicus.De secundo patet ex Tridentino sess. 7.cap.10.vbi infra annum vacationis sedis ordinatus etiam cum literis
12 dimissorijs,seu reuerendis ab alieno Episcopo in minoribus ordinibus nullo priuilegio clericali præsertim in criminalibus gaudet. Et licet ibi nulla fiat mentio de prima tonsura,sed tantum de ordinibus minoribus, nihilominus non excluditur prima tonsura, vna enim lex declarat aliam maxime circa eandem materiam; Tridentinum autem sess.23.cap. 10.decreuit tonsuratum conrra decretum dicti capitis non gaudere vsu sui priuilegij;ergo idem dicendum est de tonsurato contra formam dicti capitis 16.sess.7.Itaq;illicite,valide tamen tonsuratus recipiendo caracterem clericatus, aquirit quoq; priuilegia illum consequentia, Deus enim sua opera non facit imperfecte, ergo donando caracterem tradit etiam priuilegia, quæ statum clericalem consequuntur. Confirmatur id ex quodam responso Sacræ Congregationis relato à Fagnano par. 2. ad cap.Cum contingat, de Ætate num. 117. vbi,cum ei relatum fuisset Episcopum Cauensem declarasse, quendam Clericum primæ tonsuræ priuilegio fori priuatum,eo quod tonsura non imprimeret caracterem. Sacro Congr.binis literis 12.Maij 1620.& 16.Nouembris 1621.eidem Episcopo iniunxit, vt decretum reuocaret, & obliteraret. Imprimitur ergo caracter,& aquiruntur priuilegia etiam ex illicita ordinatione, vt melius ad propositum nostrum respondit eadem Sacra Congregatio apud eundem num. 118.quemdam Abbatem valide contulisse primam tonsuram & caracterem impressisse cuidam sibi non subdito, ac proinde aquisisse priuilegia clericalia.

Dices in præcitato cap.10.sess.7.potius contrarium infertur,nimirum ordinatum ab alieno Episcopo sede vacante nullum aquirere priuilegium,inquit enim textus:*Et sic ordinati si in minoribus ordinibus fuerint constituti nullo priuilegio clericali præsertim in criminalibus gaudeant.* Nam priuilegio non gaudere idem est ac illud non recepisse in sua ordinatione,qui enim habet priuilegium illo vti potest,nō vero,qui illo caret.
13 R. Verbum *gaudere* importare vsum priuilegij iam habiti, ille enim proprie gaudet, qui re vtitur sibi fauorabili, ergo supponitur inesse personæ, vnde non debet gaudere,censetur illo priuari quo ad vsum,ac proinde cum priuatio supponat habitum, consequenter in casu nostro supponitur priuilegium clericale, sed pro tunc sine vsu, vt insinuat illa negatio. *Nullo priuilegio.* Et hanc responsionem comprobo per Bullam
14 Vrbani VIII.incip. *Secretis* 33. vbi quod ordinati ab alieno Episcopo etiam tonsurati cum falsis literis non gaudeant fori priuilegio, his verbis;*Nihilominus, secuta tamen prius desuper iudicis ecclesiastici declaratione, fori priuilegio minime gaudere.* Idest priuilegio aquisito gaudere non possunt,

possunt, tamen cum debeat sequi declaratio, vt subsint iurisdictioni seculari, manifestè infertur ipsos habere priuilegium, sed illis non prodesse post declarationem. Confirmatur, quia verbum *gaudeant* importat, pœnam esse comminatoriam, & sic non priuari, nisi per sententiam, vt dicunt *Nauar. consf. 28. de tempor. ordin. Sanchez lib. 7. disp. 46. num. 18. Barbosa ex illis ad cap. 10. dicta sess. 7. num. 22. Bonac. in Bulla disp. 1. q. 16. p. 3. num. 5. Vers. Respondeo primo.* Ergo supponitur priuilegium clericale aquisitum in promotione illicita, sed sic ordinatum in pœnam illius vsu esse priuandum per sententiam.

Quæres 4. An omissa tonsuratione promotus ad aliquem ex ordinibus minoribus, vel solum in sacris e. g. in Subdiaconatu constitutus in tali ordinatione aquirat priuilegia clericalia?

16 ℞. Affirmatiue, per quemcunq; ordinem primo receptum etiam per saltum aquirit priuilegia. Probatur, quia ordinatio per saltum facta tenet, vt docent omnes Canonistæ *in Cap. Vn. de Clerico per saltum ordin.* & in ea imprimitur caracter, licet non recipiat executionem, ibidem cum alijs Barbosa num. 8. Ergo & recipit priuilegia clericalia, habent enim connexionem cum caractere, ita quod ad illum consequuntur.

Quæres 5. An ordinatus ante annos discretionis aquirat priuilegia clericalia?

17 ℞. Affirmatiue, quia recipit caracterem, ex citatis à Barbosa *in dictum cap. Vn. de clerico per saltum promoto, num. 6.* Ergo aquirit priuilegia clericalia.

Quæres 6. An, & quomodo monachi, & religiosi aquirant priuilegia clericalia?

18 ℞. Collatione habitus religiosi facta ab habente potestatem conferendi habitus, per huiusmodi enim habitus regularis receptionem persona fit ecclesiastica, & ponitur in statu ecclesiastico, & aquirit priuilegia clericalia. Probatur per Auth. *Ingressi monasteria ipso ingressu se,*
19 *suaq; dedicant Deo, ne ergo de his testentur, vt pote nec domini rerum.* Habetur post leg. 12. C. de Sacrosf. Eccles. Dum ergo per ingressum religiosi habitus receptione homo non solum personam suam, sed etiam bona Deo dedicat, consequenter bonorum eius per huiusmodi dedicationem Deus modo speciali dicitur fieri dominus, & bona transeunt in patrimonium Iesu Christo; ex quo sequitur talia bona non esse amplius sub dominio secularium, ac proinde ex hac dedicatione persona ingressa dicitur aquisiuisse priuilegia clericalia, per quæ exempta est à foro tum criminali, tum ciuili, tum à gabellis, & priuilegium canonis adeptus; Itaque religiosi professi claustrales gaudent omnibus priuilegijs clericalibus, patet de priuilegio canonis, cap. Si quis 29. 17. q. 4. De priuilegijs fori criminalis, & ciuilis *Decian. lib. 4. cap. 9. num. 29. & 30. ex eo Grassus Effectu 1. num. 108. Dal Bene par. 1. cap. 1. dub. 9. Castropal. p. 2. num. 10.*

Qui idem dicunt de exemptione à gabellis, tum quia singuli professi licet non sint capaces dominij, tamen in ratione communitatis, & ecclesiæ, gaudent priuilegio à gabellis, cum eorum bona sint sub patrimonio Christi, cui se cum bonis dedicarunt. Tum quia sunt personæ ecclesiasticæ non minus ipsis clericis, ex dictis cap. 1. num. 24. ergo gaudent priuilegijs non solum fori, sed etiam gabellarum ex citatis iuribus sub num. 9.

20 Dicta procedunt etiam de Militaribus professis, vt docent omnes, quos citat *Grassus Effectu 1. num. 100. Barb. Allegat. 12. num. 45. Castropal. cit. num 10. Vers. Sexto, Dal Bene par. 1. cap. 1. dub. 11.* Sunt enim vere religiosi, & personæ ecclesiasticæ ex communissima opinione, cui nullus contradicere debet negando esse personas ecclesiasticas.

Quæres 7. An, & quando nouitij tam claustralium, quam militarium aquirant priuilegia clericalia?

21 ℞. In collatione habitus nouitiorum facta à superiore nouitius aquirit priuilegia clericalia, vt probatum fuit præcedenti quæstione, ex quo enim non solum professus, sed etiam nouitius per primum ingressum se, & sua bona dedicat Deo per dictam authenticam aquirit priuilegia, & fit de foro ecclesiastico, & sic eximitur à foro seculari quo ad criminalia, dum personam suam dedicat Deo, & quo ad ciuilia, & gabellas ex dedicatione rerum suarum, esto enim de illis infra annum disponere possit bimestri ante professionem ex Tridentino sess. 25. cap. 16. nihilominus id non tollit huiusmodi dedicationem rerum, nisi secuta professione, consequenter dedicatio rerum durat vsq; ad terminum professionis, qua posita cessat, quia erat inducta reuocabiliter, & sub conditione, nisi aliter disponatur de bonis.

22 Nec obstat, quod plerique Doctores, quos citaui cap. 10. de Paupertate religiosa num. 4. per ingressum exponat professionem, qui est secundus ingressus, tamen non absurde intelligi quoq; potest de primo ingressu respectu nouitiorum, in quo sensu intellexit *Benedictus Ægidius in Repet. l. 1. C. de Sacros. Eccles. part. 4. §. 2. num. 19. Marta de iurisd. par. 4. casu 95. num. 18. cum alijs.* Nouitius ergo cum sit persona ecclesiastica ex probatis cap. 1. num. 25. gaudet in primis priuilegio canonis, expresse cap. Religioso 21. §. Quamuis, de sent. excom. in 6.

23 Gaudet quoq; priuilegijs fori vtriusq; & gabellarum, tum quia seipsũ, & bona sua primo ingressu Deo dedicat; tum quia fit persona ecclesiastica receptione habitus. Est communis *apud Barb. Allegat. 12. num. 37. Marta par. 4. casu 121. num. 22. Farinac. q. 8. num. 46. Castropal. p. 2. num. 10. Vers. Secundo Grassus Effectu 1. num. 78.* Non solum clerici, sed etiam laici, & conuersi, *Glos. V. Electionibus, cap. Ex eo 32. de elect. in 6. Nauar. consil. 25. de priuileg. Barb. cit. num. 38.*

24 De exemptione à gabellis, & alijs oneribus laicalibus docent *Gutierez*

de

de Gabellis q.95.num.22.Castropal.p.2.num.10.Sanch.lib.6.cap.10.num.16.Diana par.1.tract.2.resol.37.Barbosa ad cap.Aduersus 7. de immun.nu.11.& lib.1.de iure cap. 39. §. 2. num.40.Riccius par. 3.resol.132.Donatus par.4.tract.6. q. 27. Ego cap.11.de professione regul. q. 22. in Editionibus Veneta,& Lugdunensi.*Dal Bene par.1. cap. 1. dub.9.num.4.Grassus Effectu 1.num.131.*Quicquid dicant pauci sine vllo fundamento.

25 Idem dicendum est de nouitijs militaribus,cum & ipsi, suaq; Deo dedicent;& sint personæ ecclesiasticæ. Ita *Dal Bene par. 1. cap. 1. dub.11. num.2.& 3.Diana par.4.tract. 1. resol. 36.Barbosa Alleg.12.num. 46.Alleg.13.num.14. & lib. 1.de iure cap. 39.§.5.num.26.*

26 Dices cum nonnullis, nouitios claustrales non gaudere priuilegio fori ex Bulla Sixti V.incip. *Cum de omnibus* 71.in qua iussit criminosos religionem ingressos omnino esse expellendos, & attenta nullitate susceptionis habitus, & professionis, iudices laicos posse illos capere,& punire non expulsos à religione, si constiterit ipsos iudices ante susceptionem habitus de ipso crimine aduersus eos accusationem suscepisse, vel inquisitionem instituisse, vt etiam legitur in eius sequenti Bulla incip. *Ad Romanum*, illius declaratiua.

27 ℞. Clementem VIII. in sua incip. *In suprema* 83. dictas Bullas reduxisse ad terminos iuris communis, illis verbis *Quo ad eam partem, per quam eorum, qui formam in eisdem constitutionibus præscriptam de cætero non seruauerint, & quo ad alios casus ibidem expressos, in quibus receptorum in quibuscunq; etiam Mendicantium ordinibus professio nulla declaratur,ad terminos iuris, & Sacrorum Canonum, perinde ac si præcedentes constitutiones in illa parte editæ non fuissent, auctoritate Apostolica tenore præsentium reducimus.* Nullus autem ex sacris canonibus statuit criminosos ingredientes religionem esse puniendos ab eo seculari iudice, qui ante illorum ingressum recepit accusationem, vel inquisitionem,ergo criminosi ingressi statim incipiunt gaudere priuilegijs clericalibus. Quare cum horum professio valida sit, valida quoq; erit collatio, & receptio habitus religiosi in ordine ad probationem, & professionem. Et ita docet Bartolomæus Vecchius Capucinus in Praxi Nouitiorum disp. 12. quem pro se citat Diana *part.1.tract.1. resol.33.*referens ex eo,quod licet nouitius non possit puniri à iudice seculari in persona, posse tamen in bonis.Donatus autem par.4.tract.2.q.9.& 11. asserit adhuc nouitios accusatos, vel inquietos posse capi, & puniri à iudice seculari,quia eorum receptio nihil operatur, cum sit irrita,ac proinde non gaudent priuilegio fori, & canonis. Sed meo iudicio id improbabile est, quia Clemens VIII. reduxit Bullas Sixti ad terminos iuris communis respectu nouitiorum, ac proinde ex parte ipsorum receptio habitus, & professionis voluit valere, remanentibus pænis contra superiores,qui in nouitiorum receptione non seruant formam in illis præscriptam. Citat autem

tem pro se Sanchez lib.4.cap.1 .vbi num.21.nihil dicit in terminis priuilegiorum,sed professionem istorum criminosorum,& aliorum debitis, & ratiocinijs reddendis obnoxiorū,& illicitam esse horum receptionem ex parte admittentium, qui adhuc subduntur pœnis, si non seruant formam in eis præscriptam.

Quæres 8. An moniales nouitiæ, & professæ gaudeant priuilegijs clericalibus?

28 R. Affirmatiue,nam illis aquiruntur per collationem habitus religiosi legitime illis factam per suos superiores, iuxta dicta de viris nouitijs, & professis,nam moniales illorum gaudent priuilegijs, quæ ipsis aptari
29 possunt,*D. Anton.par.3.tit.16.cap.3.Paludanus in 4.dist.38.q.2.num.17. Silu.V.Religio 3. num. 3. Angel. V. Nouitius num.6.Tambur. disp.17.q.1. initio,de Abbatissis, Donatus par.1.tract. 6. q. 3.* vbi citat ad hoc Bullas Pontificias. Quod verum est,esto non sint amplius subiectæ suis regularibus, cum non mutauerint substantialia regulæ, & regularis status, propter quod participant priuilegia regularia,esto in Bullis Pontificijs fiat mentio de subiectione earum Prælatis regularibus, quia talis ex-
30 pressio sumitur demonstratiue & prout res se habebat tempore Bullæ conditæ, non autem taxatiue, cum deceat Principis beneficium esse mansurum,vt docet *Tambur.cit.num.5.& Ego resol.52.num.69.*vbi,quod in fauorabilibus veniunt sub nomine religiosorum, *Castropal. p. 2.num. 10.initio.*Et sunt personæ ecclesiasticæ, vt probaui cap.1.num.27.

Itaque gaudent non solum priuilegio canonis, ex cap. De monialibus 33. de sent.excom.Sed etiam priuilegio fori criminalis,& ciuilis,*Deçian.lib. 4.cap.9.num.31.Grassus Eff.1.num.97.Bonac.in Bulla disp. 1. q.1. p.3.num. 15.Tamb.de Abbatissis disp. 17. q. 6.* Non subduntur Gabellis, nec alijs oneribus laicorum *Tambur.tom.1.de Abbatibus disp. 15.q.18.*Vbi de decimis non soluendis, & q. 21. de gabellis, & de Abbatissis disp. 17.q.5.

Quæres 9. Quandonam Tertiarij S.Francisci, & aliorum Ordinum aqui-
31 rant priuilegia clericalia? Præmitto,Tertiarios esse in triplici differentia nostris temporibus. *Primo* namq; ex sua institutione degebant in proprijs domibus cum proprio, & cum vxoribus in sua professione promittentes seruare diuina præcepta cū Regula,quam illis præscripsit S.Pater Franciscus confirmatam à Nicolao IV. in sua Bulla incip. *Supra mortem* 1.in Bull.Nouo sub datum 15.Augusti 1289.Vbi quod non possunt visitari à laicis sub cap.16. Subduntur Episcopis quo ad dispensationes in abstinentijs cap. 18. Quo ad punitionem vero sunt subiecti Visitatori electo per eos vel sacerdoti regulari alicuius approbatæ religionis,vel Custodi, seu Guardiano Ordinis Minorum ex quo infertur
32 eos ab initio fuisse personas ecclesiasticas, quod & firmauit Sixtus IV. in Bulla incip. *Sacrosancta* in nostro Archiuio Bullarum impressarum Bulla 161. & apud de Sillis fol. 49. & Confectium Bulla 8. sequendo plures

plures solemnissimos (vt dicit Bulla) vtriusq; Doctores, qui docuerunt, illos vti personas religiosas, & ecclesiasticas gaudere immunitate, & libertate ecclesiastica, sub datum Calendis Decembris 1473. *Secundo* Fratres Tertiarij S. Francisci dicuntur illi, qui sub solemni professione trium votorum viuunt in communitate sicut omnes alij regulares aliorum ordinum, sub eadem Regula, detractis nonnullis, vel sub Regula Leonis X. accepta ex priori Regula S. Francisci, & hi omnes originem trahunt ab illis Tertiarijs, de quibus diximus, qui se eleuauerunt in statum proprie religiosum, cum iam haberent Regulam S. Francisci iam approbatam, de quibus Ego egi in meo Cronicon de Tertiarijs Regularibus, cuius ordinis ego indignus sum alumnus & professor; & hos gaudere immunitate, & priuilegijs clericalibus nulla est difficultas, cũ sint vere, & proprie religiosi, & personæ ecclesiasticæ, & sic quod dictum fuit de alijs religiosis tum professis sub q. 6. tum nouitijs q. 7. applicandum est his Tertiarijs dictis regularibus ad differentiam aliorum, de quibus supra, qui dicuntur Tertiarij seculares. Tertij generis Fratres dicuntur illi, qui collegialiter viuunt, vel cum Claustralibus habitant. His præmissis quæstio restringitur ad Tertiarios seculares in proprijs domibus degentes, qui sunt primi generis; & ad eosdem cum claustralibus habitantes, nam de secundis non est difficultas, cum constet esse vere religiosos, vt dixi. Neque quæstio procedit de Tertiarijs in communi viuentes collegialiter sub obedientia voluntaria, quia tales religiosi sine solemni professione sustulit Pius V. per suam Bullam incip. *Lubricum vitæ* 76. in Bull. Nouo. Quibus expeditis.

33 ℟. Tertiarij primi generis in suis domibus cum habitu religioso nullo gaudent priuilegio Clericorum Canonis, fori, aut gabellarum, tam masculi, quam fæminæ, exceptis mulieribus vouentibus castitatem. Qui vero masculi, & fæminæ cum religiosis claustralibus habitant aquirnnt priuilegia regularia ab ipso puncto receptionis habitus religiosi sibi per legitimum superiorem collati.

34 Prima pars, quod Tertiarij in proprijs domibus degẽtes nullis gaudeant priuilegijs clericalibus, probatur per Bullam Leonis X. incip. *Dum intra* 22. §. 19. his verbis: *Fratres autem, & Sorores Tertij Ordinis; necnon Mantellati, Corrigiati, Pizocatæ, Cordelati, & alij quocunq; nomine nuncupati, in proprijs domibus habitantes, sepulturam vbi voluerint, eligere valeant. Sed die Paschatis tantum Eucharistiam, necnon Extremam Vnctionem, cæteraq; Ecclesiastica Sacramenta, Pænitentiæ Sacramento dumtaxat excepto, à proprio Sacerdote accipere; & ad onera, quæ laicis incumbunt, perferenda teneantur; & in foro seculari coram iudicibus secularibus conueniri possint. Et ne censura vilescat ecclesiastica, & ne minoris auctoritatis interdicti sententia reputetur, ijdem dicti Tertij Ordinis ad diuina audienda in ecclesijs suorum Ordinum, tempore interdicti nullatenus admittantur, si cau-*

ſam dederint interdicto, vel cauſam ipſam renuntiant, ſeu foueant, aut dantibus auxilium, conſilium, vel fauorem quoquo modo præſtiterint.

Et ita, quod non gaudeant priuilegijs fori criminalis, & ciuilis, nec ſint exempti à gabellis, & alijs oneribus docent omnes *cum Miranda par.1. q.36.art.4.concl.3.Dal Bene par.1.cap.4.dub.13.num.9.Verſ.Dixi,Caſtrop. p.2.num.10.Verſ. Quinto,Barb. Allegat. 12.num.41. Verſ.Controuerſum. Donatus part.4. tract. 17. q.7.* Vbi probat non eſſe perſonas religioſas, neq; eccleſiaſticas, licet, addo ego, pro talibus habitas fuiſſe ante Bullam Leonis X. *Suar.diſp.22.de cenſur.num.20.* excludens eos à priuilegio Canonis, *Ciarlin.cap.18.num.16.* ab omni priuilegio; *Idem Dal Bene cap.2. dub.4.ſect.4.num.10.Bonac. in Bulla diſp.2.q.3.p.6.ſect.3.num.10. Caſtropal.diſp.3.de cenſur.p.23.§.1.num.14. Barboſa in can.29.17.q.4.num.15.* In terminis de priuilegio Canonis, quo non gaudent. Non obſtantibus

35 illis, qui contrarium ſententiant, nimirum eos gaudere omnibus priuilegijs clericalibus, quia loquuntur ante Bullam Leoninam.

36 Secunda pars de exceptione mulierum vouentium, quod gaudeant omnibus priuilegijs ſui ordinis, eſt expreſſa in dicta Bulla Leonis 10. ſub §.20. his verbis: *Ac mulieres virginalem, ſeu Cælibem, aut Caſtam vidualem expreſſo voto, & ſub dicto habitu vitam ducentes, priuilegijs, quibus Fratres Ordinis, cuius Tertiæ Regulæ habitum geſtant gaudere debeant.*

Sorores ergo huius generis licet ſub voto tantum caſtitatis, & ſimplici viuentes in proprijs domibus, aut conſanguineorum, ſeu affinium, vt idem Pontifex declarauit in ſequenti Bulla incip. *Nuper in ſacro.* ibidem extenſa, gaudent priuilegijs eius ordinis, cuius habitum geſtant, nempe Canonis, fori criminalis, ciuilis, & rerum ſuarum, ne ſubdantur iudicibus ſecularibus, neq; gabellis, & alijs oneribus, quia ſunt perſonæ eccleſiaſticæ, vt dixi cap.1.num.29. Et ita docent quatuordecim Doctores, quos pro ſe citat Donatus *par.4. tract. 17.q.3. num.17.* inter quos cito *Portellum V.Tertiarij num.7.Compend.Rodriq.reſol. 137.num.8. Dianam par.1.tract.2. reſol.84.par.4.tract.1.reſol.31. Verſ.Notandum, Barb.lib.1. de iure cap.39.num.41. & cap.43.num.7.Gratian.cap.413.num.38.& cap. 449.num.8.*

37 Contra hanc opinionem, quæ omnino certa eſt, cum expreſſe firmetur in Bulla prædicta Leonis X. & in ſequenti eiuſdem declaratiua prioris, ſe opponant *Rodriquez tom.3.q.72.art.3.Verſ.circa quas, & q.74.art.11. & Rogens Sanfelicius tom.3.dec.418.* apud dictum Donatum à num.8. negantes, mulieres Tertiarias votum Caſtitatis habentes, & in domibus ſuis degentes gaudere priuilegijs. *Probant primo*, quia hæ Tertiariæ nec proprie, nec improprie, nec large, nec ſtricte ſunt perſonæ ecclaſiaſticæ, vt patet de Tertiarijs viris extra ſepta monaſterij degentibus, neq; hæ fæminæ habent Regulam, neq; profitentur vota religionis, bona poſſident, habent velle, & nolle, & poſſunt contrahere matrimonium.

monium. *Probant secundo* votum cælibatus harum mulierum ad præscriptum Concilij Lateranensis in dicta Bulla Leonis X. non est solemne, sed simplex; sed hoc votum non impedit, quin hæ mulieres possint valide contrahere matrimonium, quamuis peccent contra votum castitatis. *Probant tertio*, quia Episcopus non tenetur explorare earum voluntatem, dum domi faciunt hoc votum, an illud emittant libere, vel coacte, sicut explorat in fæminis volentibus profiteri cum monialibus intra monasterium, ex cap. 17. sess. 25. vbi de istis mulieribus sermo non est. *Probant quarto*, quia faciunt solum votum Castitatis sine alijs duobus, vt declarauit Leo in alia Bulla, & ideo non inducit obligationem monachalem, sed tantum obligat ad sui obseruationem. *Probant quinto* ex cap. Indemnitatibus 43. §. Supradicta, de elect. in 6. vt mulieres in seculo viuentes, vt pænitentiam agant, & liberius vacent Deo, si communem vitam degant sub vnius superioris obedientia, gaudent priuilegio fori, alias non. *Probant sexto* ex constitutionibus Pij V. & Gregorij XIII. Consonis Concilio Tridentino, quæ quidem constitutiones per clausulas ibi appositas nonquam censentur abrogatæ, nisi in specie abrogentur. *Probant septimo* Thorres, & dictus Sanfelicius, quia sic seruatur, & ita decisum fuit.

Ego autem miror, hos Doctores ita sentire contra expressam, & claram mentem Concilij Lateranensis concedentis his mulieribus votum castitatis habentes extra clausuram degentibus, vt debeant gaudere priuilegijs eius ordinis, cuius habitum portant, & suppono eos vtramque Bullam legisse, & noluisse intelligere, vt male pro suo arbitrio conseruarent, & corroborarent opinionem, quæ probabiliter vigebat ante Concilium Lateranense, licet etiam opposita esset multo magis probabilior non solum pro his fæminis, sed etiam pro masculis degentibus in suis domibus, quam approbauit generaliter Sixtus IV. vt vidimus supra initio quæstionis. Itaq; istorum opinio contra has fæminas est omnino improbabilis, cum aperte repugnet determinationi Concilij Lateranensis volentis, quod hæ fæminæ gaudeant priuilegijs sui ordinis.

Pro responsione argumentorum obseruandum est, quæ in illis assumuntur media intentum nullatenus probare, nec has fæminas excludere à priuilegijs.

Ad primum dico, has fæminas esse personas ecclesiasticas, vt expresse asserit Sixtus IV. in citata Bulla loquor de Tertiarijs S. Francisci, ad cuius similitudinem sermo de alijs intelligitur, cum Leo X. de omnibus simul eodem modo loquatur. Et patet ex probatis cap. 1. Vbi, quod ea dicitur persona ecclesiastica, quæ deputatur Dei seruitio auctoritate publica ecclesiæ, hæ autem mulieres per illud votum factum in manibus superioris regularis deputantur, & dedicantur Deo, ergo sunt personę ecclesiasticæ, vt probaui ibidem num. 29. Subdit, quod non habent Regulam,

lam, non legerunt Bullam Nicolai IV. supra citatam confirmantis
33 Tertiariorum S.Francisci Regulam, *Glos. V. Obedientiam Clem. 1. de relig. domib.* Subiungit quod non profitentur vota religionis, bona possidēt, & matrimonium possunt contrahere, intellige valide, non licite. Hæc vti vera conceduntur, non tamen excludunt eas à statu ecclesiastico, cui in genere sufficit publica ecclesiæ deputatio ad Dei seruitium, vt dixi. Clerici seculares sunt vere, & proprie personæ ecclesiasticæ, & tamen carent Regula, bona possident, & in minoribus constituti ducentes virginem adhuc remanent personæ ecclesiasticæ, ergo cum hæc non destruant rationem ecclesiastici in clericis, nec in fæminis.

Ad secundum argumentum dico verum esse hoc votum esse simplex, & contractum ab eis matrimonium valere, licet mulier contrahendo peccauerit mortaliter ponendo impedimentum obseruationi sui voti. Quid inde? Neque enim votum simplex destruit rationem ecclesiastici, nec votum solemne ponit personam ecclesiasticam, alias nouitij non essent personæ ecclesiasticę, votum ergo vt sic non facit personam ecclesiasticam, *Barbosa ad cap. 24. de priuileg.* Matrimonium autem non tollit,
39 nec ponit personam in statu ecclesiastico, vt dictum fuit. Verum quidem est, quod Sorores huius generis omnino perdunt priuilegia clericalia, quia illis conceduntur sub illa qualitate voti celibatus, ibi: *Expresso voto, & sub dicto habitu vitam ducentes.* Hæ duæ qualitates simul quandiu illis adhęrent operantur in eis vsum priuilegiorum, quibus si se vel altera spolient, depositione habitus, secularem accipiendo, vel contractione matrimonij, ipso iure perdunt priuilegia, quę illis duabus qualitatibus inhęrebant personæ, quę omnino fit laica, & secularis.

Ad tertium de exploratione mulierum ingredientium clausuram, vt sint moniales verum quidem est. Concilium loqui de illis, non de existere volentibus in proprijs domibus. Sed hinc nihil inferri potest contra priuilegia harum mulierum, & sic argumentum ineptum est, & inutile.

Ad quartum pariter conceditur totum, & quod illud votum nullam inducit obligationem monachalem, ergo hæ mulieres non sunt personæ ecclesiasticę, non bene infertur, quia clerici seculares non vouent, nec vllam habent obligationem monachalem, ergo non sunt personę ecclesiasticę, vana est consequentia.

Ad quintum in cap. Indemnitatibus solum disponitur, quod moniales nisi sint professę nō eligant, nec eligantur nisi sint expressę professæ, quoniam autem in certis prouincijs adsunt quędam mulieres, quę nec proprijs renuntiant, nec professionem emittunt regularem, ideo ad has Pontifex non extendit, quod dixit de monialibus. Ergo ex his nihil inferri potest contra nostras Sorores, quę non sunt de genere earum mulierum; pręterquamquod in eo textu ne verbum quidem de priuilegijs clericalibus.

40 Ad sextum dico, Bullam Pij V. incip. *Circa pastoralis officij* §.5.3. solum disponere de mulieribus Tertiarijs cuiuscunq; ordinis in communi viuentes cum solemni voto, vel sine eo cogendas esse ad professionem, & clausuram. De illis vero, quę in proprijs domibus degunt, ne verbum quidem. Idem disponit Gregorius XIII. in sua incip. *De sacris virginibus* §.6. Idem Gregorius in alia incip. *Ex benigna* 7. apud Confect. pro nobis facit, non pro Donato loco cit. par. 4. tract. 17. q. 3. num. 7. vbi dicit, eundem Pontificem innouasse omnia priuilegia, & extendisse illa ad omnes Tertiarios, & Tertiarias etiam de Tertio ordine de Penitentia in Congregatione tamen viuentes, seu seorsum, disiunctim, & singilatim, prout clare colligitur ex illis verbis; & ponit verba, quę tamen non faciunt pro eius sinistra interpretatione, sed contra ipsum expresse sunt, vt patet ex verbis Bullę ab eo relatis hoc tenore.

Necnon Ordinibus Fratrum Minorum Regularis Obseruantiæ, & Sanctæ Claræ, ac Tertio de Pænitentia nuncupato etiam in Congregatione sub obedientia Fratrum Minorum de Obseruantia huiusmodi degentibus, Superioribus, Fratribus, Monialibus etiam Tertiarijs nuncupatis, Sororibus, Personis, Monasterijs, Domibus, Ecclesijs, & locis præfatis, &c. In quibus verbis ab eo rescriptis, neq; in tota Bulla exprimuntur illa verba: *Secus seorsum, disiunctim, & singillatim* ab eo ibidem posita tamquam à dicta Bulla extracta, cum in ea non legantur. Et certe illud aduerbium. *Etiam in Congregatione* includit nostras Tertiarias non solum in congregatione viuentes, sed etiam sub voto viuentes in proprijs domibus, & ad has primo videtur Pontifex respexisse per illud verbum *Etiam* ampliatiuum exprimens casum minus dubitabilem, & implicans casum magis dubitabilem ex allatis à Barbosa hac dict. 112. per totam.

Ad vltimum dico honoris causa illam decisionem intelligi quo ad fęminas carentes voto, aliter decisio facta contra habentes votum iniusta, & iniqua est cum sit contra expressam dispositionem Concilij Lateranensis, habentem decretum irritans.

Adiungi potest responsio huic casui, an legatum relictum mulieri, quando monachabitur possit dari mulieri Tertiariæ recipienti habitum alicuius approbatæ religionis cum voto simplici castitatis ad formam huius Bullę Leonis X.

41 ℞. Potest dari, immo dandum est mulieri nominatæ licet non ingrediatur clausuram monialium sub tribus votis solemnibus, sed maneat in seculo sumendo habitum religiosum à superiore ordinis, qui eius castitatis votum recipiat, vt possit consequi legatum, & hoc alia ratione non probatur, nisi quia gaudet omnibus priuilegijs eiusdem ordinis, quibus gaudent religiosi, & moniales sub tribus votis dicti Ordinis, cuius habitum illa recepit, in hoc enim æquiparantur monialibus sub tribus votis in clausura manentibus. Rem hanc latius probaui con-

fil.

lam, non legerunt Bullam Nicolai IV. supra citatam confirmantis
33 Tertiariorum S.Francisci Regulam,*Glos. V.Obedientiam Clem. 1.de relig.domib.* Subiungit quod non profitentur vota religionis, bona possident, & matrimonium possunt contrahere, intellige valide, non licite. Hæc vti vera conceduntur,non tamen excludunt eas à statu ecclesiastico, cui in genere sufficit publica ecclesiæ deputatio ad Dei seruitium, vt dixi. Clerici seculares sunt vere, & proprie personæ ecclesiasticæ, & tamen carent Regula, bona possident, & in minoribus constituti ducentes virginem adhuc remanent personæ ecclesiasticæ, ergo cum hæc non destruant rationem ecclesiastici in clericis, nec in fæminis.

Ad secundum argumentum dico verum esse hoc votum esse simplex, & contractum ab eis matrimonium valere,licet mulier contrahendo peccauerit mortaliter ponendo impedimentum obseruationi sui voti.Quid inde? Neque enim votum simplex destruit rationem ecclesiastici, nec votum solemne ponit personam ecclesiasticam, alias nouitij non essent personæ ecclesiasticę, votum ergo vt sic non facit personam ecclesiasticam, *Barbosa ad cap. 24. de priuileg.* Matrimonium autem non tollit,
39 nec ponit personam in statu ecclesiastico, vt dictum fuit. Verum quidem est,quod Sorores huius generis omnino perdunt priuilegia clericalia,quia illis conceduntur sub illa qualitate voti celibatus, ibi: *Expresso voto, & sub dicto habitu vitam ducentes.* Hæ duæ qualitates simul quandiu illis adhęrent operantur in eis vsum priuilegiorum, quibus si se vel altera spolient, depositione habitus, secularem accipiendo, vel contractione matrimonij, ipso iure perdunt priuilegia, quę illis duabus qualitatibus inhęrebant personæ, quę omnino fit laica, & secularis.

Ad tertium de exploratione mulierum ingredientium clausuram, vt sint moniales verum quidem est. Concilium loqui de illis, non de existere volentibus in proprijs domibus. Sed hinc nihil inferri potest contra priuilegia harum mulierum, & sic argumentum ineptum est, & inutile.

Ad quartum pariter conceditur totum, & quod illud votum nullam inducit obligationem monachalem, ergo hæ mulieres non sunt personæ ecclesiasticę, non bene infertur, quia clerici seculares non vouent, nec vllam habent obligationem monachalem, ergo non sunt personę ecclesiasticę, vana est consequentia.

Ad quintum in cap. Indemnitatibus solum disponitur, quod moniales nisi sint professę nō eligant,nec eligantur nisi sint expressę professæ, quoniam autem in certis prouincijs adsunt quędam mulieres, quę nec proprijs renuntiant, nec professionem emittunt regularem, ideo ad has Pontifex non extendit, quod dixit de monialibus. Ergo ex his nihil inferri potest contra nostras Sorores, quę non sunt de genere earum mulierum; pręterquamquod in eo textu ne verbum quidem de priuilegijs clericalibus.

49

40 Ad sextum dico, Bullam Pij V. incip. *Circa pastoralis officij* 8. §. 3. solum disponere de mulieribus Tertiarijs cuiuscunq; ordinis in communi viuentes cum solemni voto, vel sine eo cogendas esse ad professionem, & clausuram. De illis vero, quę in proprijs domibus degunt, ne verbum quidem. Idem disponit Gregorius XIII. in sua incip. *De sacris virginibus* 8. §. 6. Idem Gregorius in alia incip. *Ex benigna* 7. apud Confect. pro nobis facit, non pro Donato loco cit. par. 4. tract. 17. q. 3. num. 7. vbi dicit, eundem Pontificem innouasse omnia priuilegia, & extendisse illa ad omnes Tertiarios, & Tertiarias etiam de Tertio ordine de Penitentia in Congregatione tamen viuentes, seu seorsum, disiunctim, & singilatim, prout clare colligitur ex illis verbis; & ponit verba, quę tamen non faciunt pro eius sinistra interpretatione, sed contra ipsum expresse sunt, vt patet ex verbis Bullę ab eo relatis hoc tenore.

Necnon Ordinibus Fratrum Minorum Regularis Obseruantiæ, & Sanctæ Claræ, ac Tertio de Pænitentia nuncupato etiam in Congregatione sub obedientia Fratrum Minorum de Obseruantia huiusmodi degentibus, Superioribus, Fratribus, Monialibus etiam Tertiarijs nuncupatis, Sororibus, Personis, Monasterijs, Domibus, Ecclesijs, & locis præfatis, &c. In quibus verbis ab eo rescriptis, neq; in tota Bulla exprimuntur illa verba: *Secus seorsum, disiunctim, & singillatim* ab eo ibidem posita tamquam à dicta Bulla extracta, cum in ea non legantur. Et certe illud aduerbium. *Etiam in Congregatione* includit nostras Tertiarias non solum in congregatione viuentes, sed etiam sub voto viuentes in proprijs domibus, & ad has primo videtur Pontifex respexisse per illud verbum *Etiam* ampliatiuum exprimens casum minus dubitabilem, & implicans casum magis dubitabilem ex allatis à Barbosa hac dict. 112. per totam.

Ad vltimum dico honoris causa illam decisionem intelligi quo ad fęminas carentes voto, aliter decisio facta contra habentes votum iniusta, & iniqua est cum sit contra expressam dispositionem Concilij Lateranensis, habentem decretum irritans.

Adiungi potest responsio huic casui, an legatum relictum mulieri, quando monachabitur possit dari mulieri Tertiariæ recipienti habitum alicuius approbatæ religionis cum voto simplici castitatis ad formam huius Bullę Leonis X.

41 ℞. Potest dari, immo dandum est mulieri nominatæ licet non ingrediatur clausuram monialium sub tribus votis solemnibus, sed maneat in seculo sumendo habitum religiosum à superiore ordinis, qui eius castitatis votum recipiat, vt possit consequi legatum, & hoc alia ratione non probatur, nisi quia gaudet omnibus priuilegijs eiusdem ordinis, quibus gaudent religiosi, & moniales sub tribus votis dicti Ordinis, cuius habitum illa recepit, in hoc enim æquiparantur monialibus sub tribus votis in clausura manentibus. Rem hanc latius probaui consil.

fil 46. Manuscripto. Idem cum alijs tradit ipse Donatus num. 23.

42 Tertia pars, quod Tertiarij Fratres, & Sorores cum claustralibus manentes gaudeant priuilegijs, probatur ex eadem Bulla his verbis: *Collegialiter autem viuentes, seu cum claustralibus habitantes, ac mulieres virginalem, seu cælibem, aut castitatem vidualem expresso voto, & sub dicto habitu vitam ducentes, priuilegijs, quibus Fratres Ordinis, cuius Tertiæ Regulæ habitum gestant, gaudere debeant.* Modo autem nulli sunt collegialiter viuentes, sed omnes effecti sunt religiosi sub tribus votis ad formam Constitutionis Pij V. quam citaui initio quæstionis, reliquum ergo intelligitur de habitantibus cum religiosis sub tribus votis in conuentibus, & monasterijs Tertiarijs viris. Clausula vero inserta intelligitur de mulieribus huiusmodi, de quibus diximus in præcedenti secunda parte, quę immo locum etiam habere potest in alijs Sororibus, quæ manent intra claustra monialium cum solo voto Castitatis, ne sint deterioris conditionis earum, quæ cum eodem voto manent extra clausuram.

Et ita de his Tertiarijs cum claustralibus habitantibus, quod gaudeant priuilegijs sui ordinis, ac proinde sint exempti à foro criminali, ciuili, & à gabellis, & alijs oneribus tum personalibus, tum realibus, ea ratione, tum quia sunt personæ ecclesiasticæ ex probatis cap. 1. num. 29. tum quia familiares religiosorum gaudent eorum priuilegijs maxime fori *ex Abbate, & Socino Gratian. cap. 413. num. 42.* Docent in terminis istis *Gratian. cap. 449. num. 8. Castrop. p. 2. num. 10. Vers. Quinto. Barb. Alleg. 12. num. 41. Bonac. in Bulla disp. 1. q. 16. p. 3. num. 17. Dal Bene par. 1. cap. 4. dub. 13. num. 12. Vers. Quod adeo verum est.*

Quæres 10. An Tertiarij manentes extra claustra, sed prope, vel etiam remote, vnus, vel duo, aut plures seruientes monialibus mendicantibus gaudeant priuilegijs clericalibus?

43 ℞. Affirmatiue, quia ex deputatione facta per superiores monialium cum gestatione habitus aquirunt priuilegia clericalia tam canonis, quā fori vtriusq; & exemptionis à gabellis, & alijs oneribus; sunt enim personæ ecclesiasticæ, vt dixi cap. 1. num. 30. Familiares enim religiosorum

44 gaudent eorum priuilegijs, vt alijs citatis refert Gratian. cap. 413. num. 42. Id autem deducitur *ex cap. Ecclesiarum seruis 69. 12. q. 2. & ex cap. Nullus 2. de foro comp. iuncta Glos. V. Minores.* Et ex Bulla Leonis illis verbis: *Collegialiter autem viuentes, aut cum claustralibus habitantes.* Nam

45 si tres sunt seruientes simul habitantes, cum faciant collegium, *Bart. in l. Prætor ff. Vi bonor. rapt. ex l. Neratius 85. de Verbor. sign. ex Glos. V. Vbi Congregatio cap. 1. 10. q. 1. Barbosa cap. 2. de Canon. num. 12.* dicuntur viuere collegialiter, & sic gaudent priuilegijs sui ordinit: Immo & in sequentibus verbis: *Cum claustralibus habitantes*, comprehenduntur, habitant enim prope monasterium, & victum, ac vestitum recipiunt à monialibus, quibus inseruiunt, dum viuunt de eisdem elemosinis. Ita docent

Bonac.

Bonac. in Bulla disp. 1. q. 16. p. 3. num. 18. Dal Bene cap. 4. dub. 21. Morla in Emporio iuris part. 1. tit. 2. num. 140. ex eo Grassus Eff. 1. num. 131. vbi subdit ex dicto Morla, id restringi ad ecclesias in terris Pontificis; sed errat, quia ecclesia vbiq; confert priuilegia suis seruis, cum in toto orbe terrarum illis indigeat.

Quæres 11. An Eremita aquirat priuilegia clericalia?

46 ℞. Affirmatiue, si recepit habitum religiosum ab Episcopo, vel superioro regulari, sub quorum obedientia respectiue viuat in loco remoto à secularibus incumbens orationi, cum his enim requisitis est persona ecclesiastica ex probatis cap. 1, à num. 31. ad 34. ergo gaudet priuilegijs clericalibus. Ita docent *Bonac. in Bulla disp. 1. q. 16. p. 3. num. 18. Vers. Ex quo, Grassus Effectu 1. num. 102. Castropal. p. 2. num. 10. Dal Bene cap. 4. dub. 13. num. 15.*

Quæres 12. An ex mala promotione aquirantur, & simul perdantur priuilegia clericalia? Refero prius quinq; casus, in quibus ex mala promotione clericus non gaudet priuilegijs clericalibus.

47 Primus ex cap. Ex antiquis 9. dist. 54. Vbi dicitur de seruis promotis sine consensu domini, quod sunt restituendi illi his verbis: *Exuti religioso priuilegio ad dominorum suorum possessiones iusta debuerint admonitione compelli.* Vbi quod Sacerdos remanet in suo ordine, cæteri restituuntur dominis suis. Per admonitionem ergo factam ab Episcopo compulsi statim perdunt priuilegia omnia, respectu ipsius domini, non aliorum, illa enim retinent, vt docet *Suar. disp. 51. de censur. sect. 3. num. 13. Campanilis in Diuers. iuris canon. Rubr. 11. cap. 8. num. 6. ex eis Barb. ad cap. 2. dist. 54. num. 3.* Etiam priuilegium canonis perdunt, vt docet idem *Suar. cit. sect. 1. num. 48. Molina de iust. tract. 3. disp. 56. num. 2.* contra Angelicam *V. Seruitus num. 5. Sayr. lib. 6. cap. 14. num. 5. Glosam V. Ceciderit dist.*

48 *cap. 2.* Si tamen in sacris constituti offerant alium in seruitutem, sunt liberi, & priuilegijs suis vtuntur, quia sufficienter satisfactum est damno illato domino, vt colligitur ex cit. cap. 9. Ita *Suarez cit. sect. 3. Toletus lib. 1. cap. 59. num. 4. Miranda tom. 1. q. 17. art. 2. concl. 3. & ex eis Barb. ad cap. 11. dicta distinc. 54. num. 2.* Et ex his patet ad quæstionem, seruum male promotum, hoc est, contradicente domino, aquisiuisse priuilegia clericalia, ex quo illis exuendus est, carens enim non exuitur, sed habens.

49 Secundus casus est in laico pro causa criminali carcerato cum fideiussione dimisso, qui si interim promoueatur recipit quidem caracterem valide ordinatus, aquirens proinde priuilegia, sed illis ab Episcopo priuandus, & restituendus suo iudici, quia non minus est seruus iudicis reus iste, quam seruus ordinatus contra voluntatem domini sui; sed is exuitur priuilegijs, ex mox dictis, ergo & reus existens in possessione iudicis. Ita *Anna consil. 140. num. 11. Grassus Effectu 1. num. 1142. ex illis Fagnanus ad cap. Magnus, de obligat. ad ratioc. num. 87.* Infertur quoq; ex hoc casu, re-

um hunc promotum licet male, aquisiuisse priuilegia illis exuendum.

50 Tertius casus colligitur ex cap. 10. sess. 7. Tridentini, vbi promotus sede vacante ad ordines minores infra annum à die vacationis etiam cum literis dimissorijs, seu reuerendis Capitulorum ecclesiarum, nisi fuerit beneficio ecclesiastico recepto, vel recipiendo coarctatus, *nullo priuilegio clericali præsertim in criminalibus gaudeat*. Quamuis ea negatiua, *Nullo priuilegio gaudeat* importare taliter male promotum non aquisiuisse priuilegium fori criminalis, tamen res ita non se habet, cum enim illud

51 verbum *gaudeat* importet pænam comminatoriam, vt docent *Nauar. cons. 28. de temp. ordin. Sanch. lib. 7. disp. 46. num. 18. ex illis Barb. ad cit. cap. 10. sess. 7. num. 22. Bonac. in Bulla disp. 1. q. 16. p. 3. num. 5. Vers. Respondeo primo.* non incurritur, nisi post sententiam priuantem illum suis priuilegijs, vel priuilegio illo fori criminalis, ergo supponitur illum ea aquisiuisse in sua promotione. Ergo, ex hoc capite mala promotio non impedit aquisitionem priuilegiorum.

52 Quartus casus ex cap. 10. sess. 23. vbi promoti cum literis sui superioris ab alio, quam à suo Ordinario, siue seculares, siue regulares eodem priuilegio fori criminalis non gaudeant. Ergo idem dicendum est, sicut de præcedenti.

53 Quintus casus habetur ex Bulla Vrbani VIII. incip. *Secretis* 33. his verbis sub §. 4. *Italos vero si quos in posterum clericali caractere insigniti, vel ad minores ordines promoueri ab alieno Episcopo cum falsis dimissorijs, etiamsi qualitatibus per Concilij Tridentini decretum cap. 16. sess. 23. requisitis præditi sint, nihilominus, secuta tamen prius desuper iudicis ecclesiastici declaratione, fori priuilegio minime gaudere, sed seculari iurisdictioni, vt antea, plene in omnibus subiacere, & subiectos esse respectiue volumus.* Ordinatus ergo cum falsis dimissorijs non gaudet priuilegio fori, secuta tamen declaratione, ergo ante eam gaudet, quod signum est simul cum caractere recepisse hoc priuilegium cum alijs. Ex his

54 ℟. Ex quauis mala promotione non impeditur aquisitio priuilegiorum, quamuis male promotus non possit gaudere priuilegio clericali, vt ex allatis casibus probatum fuit. Ratio est, quia priuilegia clericalia sunt de iure diuino, quæ Deus confert ordinato ad impressionem caracteris, ergo nullo impediri possunt defectu, & illicita promotione, cum Dei ordinationi nullus resistere possit. Vide dicta q. 3.

Quæres 13 An ex quauis alia illicita promotione impediatur aquisitio priuilegiorum?

55 ℟. Nulla alia illicita promotio impedit, nec priuat priuilegijs aquisitis; neutrum enim aliquo iure exprimitur. Confirmatur, quia si non impediuntur in prædictis casibus enumeratis in præcedenti quæstione, in quibus mortificantur, multo minus in alijs, in quibus nulla fit mentio de illorum impedimento, nec mortificatione. Hinc sequitur.

56 Primo, ordinatum, seu tonsuratum sine literis dimissorijs non impediri à consecutione priuilegiorum clericalium. Ita *Marta de iurisd. par. 4. casu 149. num. 7. Bonac. in Bulla disp. 1. q. 16. p. 3. num. 5. Vers. Respondeo 2. Riccius par. 3. resol. 318. Barb. Alleg. 8. num. 19.* Quicquid dicat Diana *par. 3. tract. 1. resol. 62. & par. 4. tract. 1. resol. 26.* ordinatum sine dimissorijs minime gaudere priuilegio fori. Sed in hoc errat citando pro se Bullam Vrbani VIII. quæ, vt visum fuit supra sub num. 53. loquitur tantum de promotis cum falsis literis, non autem sine literis, quia nullus inuenitur, qui velit ordinare sine literis, multi vero qui ordinant cum literis, quæ ab eis creduntur veræ, licet quandoq; sint falsæ, ibi: *Cum falsis literis*, hæc enim verba non includunt negationem dimissoriarũ, sed precise earum falsitatem; & cum nullus ordinet quemquam sine literis, ideo Bulla Vrbani ad hunc casum non se extendit arg. l. Nam ad ea ff. de legib. quæ sc. raro accidunt, lex non se extendit.

57 Secundo sequitur, simoniace ordinatum non impediri à consecutione priuilegiorum, cum nullibi hæc pæna imponatur simoniace ordinatis, licet multis alijs pænis onerentur, vt videre est in Extr. 2. de simon. in Bulla Pij V. incip. *Cum primum* 5. Sixti V. incip. *Sanctum* 91. & Clem. VIII. incip. *Romanum* 40. quas extendit Quaranta V. Ordo.

58 Tertio sequitur, promotum ante legitimam ætatem, & extra tempora aquirere priuilegia clericalia, cum valide sit ordinatus cum impressione caracteris, ad vtrunq; enim sequitur consecutio priuilegiorum, cum nullo iure prohibeatur eorum aquisitio ex dictis defectibus. Ita *Diana par. 4. tract. 1. resol. 26. ex Squilantes cap. 7. dub. 3. num. 29.* Contra Bernardum Diaz, Rolandum, & Cassaneum, quos citat Pereira par. 2. de Manu Regia cap. 26. num. 18. Vasquez Alleg. 45. num. 20.

58 Quarto sequitur, ordinatum per saltum e. g. omissa tonsura, vel alio ordine, aquirere priuilegia, quæ non habebat defectu primæ tonsuræ, nullibi enim inuenitur prohibita huiusmodi aquisitio priuilegiorum. *Diana p. 9. tract. 4. resol. 5. Vers. Nota etiam* dicit, aquirere priuilegium Canonis. Dic tu, & priuilegium fori, quia omnia simul aquiruntur, nam Pontificale inquit: *Hodie de foro ecclesiæ facti estis, & priuilegia clericalia sortiti estis.* Ergo omnia, neq; enim potest esse de foro seculari, qui est de foro ecclesiæ.

59 Quinto spurius, & homicida, licet non possint vti irregulares licite promoueri ad ordines, tamen promoti valide ordinantur, consequenter aquirunt priuilegia clericalia etiam in tosuratione, vt docet *Alex. lib. 6. cons. 149. initio Roland. à Valle cons. 4. num. 19. & seq. ex illis Fagnanus par. 2. ad cap. Magnus, de obligat. ad ratioc. num. 75.*

60 Sexto, fugiens è carcere, si tonsuretur, cum recipiat caracterem valida existente promotione, consequenter etiam priuilegia, cum horum aquisitio nullibi prohibeatur. Nec dicas hunc comparari seruo, quia id falsum

sum est, nam seruus caret libertate; fuga autem à carcere est species libertatis, *l. Quis sit fugitiuus* 17. *§. Idem recte ff. de adil. edict.*

61 Septimo, in exilium missus à iudice seculari, si nondum finito tempore exilij promoueatur ad primam tonsuram aquirit priuilegia clericalia, cum eam valide receperit licet illicite; nec obstat, quod sit seruus pænę, quia hæc impedit solum licitam promotionem, non validam tonsurationem cum aquisitione caracteris, & priuilegiorum.

62 Octauo, laicus bigamus promotus, licet prohibeatur, tamen valide ordinatur cum caractere, & priuilegijs, cum nullibi id prohibeatur, licet clericus bigamus ea perdat ex cap. Vn. de bigamis in 6. vt infra latius dicam suo loco.

63 Nono censuratus, hoc est excommunicatus, vel suspensus, aut interdictus, si promoueatur, aquirit priuilegia clericalia, quia censura non impedit illorum aquisitionem, cum talis effectus illis non tribuatur à iure aliquo. *Diana par. 4. tract. 1. resol. 26. fine.*

CAPVT QVINTVM

De Priuilegio fori Clericorum beneficiatorum.

1 *Decretum Tridentini Cap. 6. Seß. 23. extenditur,*
2 *Beneficium Ecclesiasticum definitur, & declaratur.*
3 *Nullus illud obtinere potest nisi saltem tonsuratus sit expletis 13. annis.*
4 *Beneficium ex parte iuris quid spirituale est, ex parte fundi corporale.*
5 *Perpetuitas est de essentia, & intrinseca ratione beneficij.*
6 *Res Deo, & ecclesiæ dicata non potest conuerti in profanos vsus.*
7 *Perpetuitas intrinseca oritur ex perpetuitate officij exercendi, & ex institutione.*
8 *Perpetuitas ex parte Collationis non est intrinseca beneficio.*
9 *Beneficium Papa potest conferre ad nutum, & ad tempus.*
10 *Priuilegium fori importat exemptionem personæ, & bonorum à laica potestate.*
11 *Forus laicus, & ecclesiasticus omnino sunt diuersi.*
12 *Sola Collatio sufficit ad gaudendum priuilegio.*
13 *Contra nonnullos requirentes etiam possessionem.*
14 Habere *importat dominium, & proprietatem.*
15 *Renuntians perdit primo Collationem, postea possessionem.*
16 *Possessio sufficit, licet titulus fuerit nullus.*

17 *Sufficit beneficium, licet ex eo fructus non percipiantur.*
18 *Etiam litigiosum.*
19 *Resignans, non amplius gaudet, nisi sibi reseruauerit possessionem.*
20 *Quodcunq; beneficium sufficit.*
21 *Manuale, & non manuale beneficium quid sit.*
22 *In dubio censetur non manuale, & perpetuum.*
23 *Manuale beneficium conseruat Beneficiato priuilegium fori.*
24 *Capellania alia ecclesiastica, alia laicalis.*
25 *Illa conseruat priuilegium fori cum sit Beneficium.*
26 *Coadiutoria est ius seruiendi coadiuto non valenti ministrare in Ecclesiá.*
27 *Coadiutor non gaudet priuilegio fori. Contrarium tenent alij.*
28 *Commendatarius gaudet priuilegio fori.*
29 *Prestimonium beneficium ecclesiasticum est ius percipiendi certam portionem ex beneficio alieno extractam, & datur in titulũ pro subsidio studij.*
30 *Gaudet illo priuilegio fori.*
31 *Pensio est ius exigendi fructus ex alieno beneficio, sine titulo.*
32 *Pensionarius non gaudet*
33 *Contra nonnullos.*
34 *Tridentinum in hoc capite continet magis de odio, quam de fauore.*
35 *Beneficia ante Tridentinum dabantur post septennium.*
36 *Nunc post 13. cœpto 14. tantum.*
37 *Pensiones exprimuntur in Bullis, vt beneficiarius se obliget pensionario.*
38 *Beneficiarius gaudet priuilegio fori, licet non seruet alia tria requisita.*
39 *Homicida in sex casibus perdit beneficium ipso iure.*
40 *Et in casu, quo non gestat vestem talarem, & tonsuram ex Bulla Sixti V.*
41 *Prefatæ pœnæ ipso iure incursæ non exequuntur, nisi per sententiam declaratoriam.*
42 *Pœna enim priuationis requirit sententiam hominis declaratoriam delicti.*

D E

DE PRIVILEGIO FORI CLERICORVM BENEFICIATORVM.

Vamuis, vt visum fuit præcedenti 4. capite promoti ad clericatum, aquirant priuilegia clericalia, vt tamen illis vti, & gaudere possint, loquendo de priuilegijs fori criminalis, & ciuilis, atq; rerum suarum; sunt necessariæ aliquæ conditiones, quæ recensentur in cap. 6. sess. Tridentini 23. pro tonsuratis, & constitutis tantum in ordinibus minoribus, non autem pro imitatis sacris ordinibus, vt patet ex sequenti Decreto eiusdem Concilij huius tenoris.

1 *Nullus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus constitutus ante decimum quartum annum beneficium possit obtinere. Is etiam fori priuilegio non gaudeat, nisi beneficium ecclesiasticum habeat; aut clericalem habitum, & tonsuram deferens alicui ecclesiæ ex mandato Episcopi inseruiat; vel in seminario clericorum; aut in aliqua Schola, vel vniuersitate de licentia Episcopi, quasi in via ad maiores ordines suscipiendos versetur. In clericis vero coniugatis seruetur constitutio Bonifacij VIII. quæ incipit:* Clerici, qui cum vnicis; *modo hi clerici alicuius ecclesiæ seruitio; vel ministerio ab Episcopo deputati, eidem ecclesiæ deseruiant, vel ministrent, & clericali habitu, & tonsura vtantur. Nemini quo ad hoc priuilegio, vel consuetudine etiam immemorabili suffragante.*

In hoc capite, vt procedamus clariori modo, agendum est tantum de priuilegio fori respectu beneficiati clerici, pro cuius intelligentia præmittenda sunt duo, Primo quid sit beneficium? Secundo quid importet priuilegium fori.

2 Beneficium autem ecclesiasticum est ius perpetuum recipiendi per Clericum fructus ex bonis immobilibus frugiferis ecclesiæ ratione spiritualis officij, auctoritate ecclesiastica. Ex hac definitione, quæ à nullo negari debet in re, quatuor colligo esse de ratione beneficij. *Primo*, quod sit ius perpetuum annuos fructus percipiendi ex re frugifera immobili sub dominio ecclesiæ existenti, ipsa enim est domina proprietaria bonorum suorum, vt probaui cap. 3. num. 19. *Secundo*, quod sit institutũ auctoritate ecclesiastica, laicorum enim id munus non est, cum non possint rem profanam spiritualizare, & facere ecclesiasticam, dum nullam habent potestatem spiritualem fori ecclesiastici. *Tertio*, datur cum onere recitandi diuinum officium, & administrandi sacramenta fidelibus, & alia mumera ecclesiastica exercendi, & precipue celebrandi missam, & alia diuina officia, iuxta conditiones, obligationes & onera, quæ imponuntur beneficiarijs in fundatione beneficiorum, *Quarto*, solis clericis

3 conferuntur, in quibus duo ex necessitate requiruntur ex dicto capite

T riden-

Tridentini, & quod clericus ad minus sit tonsuratus, & quod expleuerit annum ætatis suæ decimum tertium. Hæc autem collatio fit vel à Papa, vel ab Episcopo, vel ab alio Prælato etiam regulari, iuxta conditiones in fundatione appositas.

4 Alia duo præterea consideranda sunt, vnum, quod hoc ius beneficiorum est spirituale, & incorporale ex annexione diuini officij, quod beneficiatus præstare debet ex cap. fin. de rescr. in 6. adhærentia enim spiritualibus sunt spiritualia *arg. l. Quæ religiosis 43. de Vsur.* & quia etiam per institutionem potestatis ecclesiasticę spiritualizatur. Ipsa vero res immobilis corporalis, & frugifera cum suis fructibus remanet corporalis, & profana in se cum ordine tamen ad spiritualitatem ipsius iuris, respectu cuius dicitur esse de foro ecclesię. Dantur autem annui fructus clerico beneficiato, quorum est dominus, vt probaui cap. 3. num. 26. propter ministerium, quod facit ecclesiæ, quia qui altari seruit, de altari viuere debet, ex 1. Corinth. 9. 13.

5 Alterum est perpetuitas essentiale beneficio, cum enim fundetur super re immobili frugifera, quæ in se perpetuo manet, auctoritate ecclesiastica res Deo oblata & ecclesię acceptatur ab eius ministris, & transit sub patrimonio Christi, *ex probatis cap. 3. num. 13. & 14.* ideo cum illi per-
6 petuo sit dedicata, non potest in profanos vsus conuerti, *cap. Ecclesiæ 9. de immun. eccles. Reg. 51. in 6.* ac proinde perpetuo manet sub iure bene-
7 ficij. Et hęc perpetuitas oritur quoq; ex officio per ministros exercendo in ecclesia, cum enim detur illud, *ex cit. cap. fin. de rescr. in 6.* necesse est, quod beneficium sit tale, quale exigit eius officium; sed officium in ecclesia militante perpetuo exercendum est donec ea vniatur cum triumphante, ergo & beneficium debet institui perpetuum, & eius ministri sibi inuicem succedentes ex eius fructibus sustentari possint.

8 Huiusmodi autem perpetuitas in beneficijs spectari potest dupliciter. *Primo* respectu institutionis, in quo semper sensu est in illis, iuxta mox probata. *Secundo* respectu ipsius clerici beneficiati, cui confertur perpetuo i. dum vixerit. Hęc perpetuitas respectu clerici cessat, quando ex aliquo suo defectu meretur priuari, in quo casu priuatus dicitur moraliter mortuus. Illa vero semper durat, cum sit essentialis, & intrinseca beneficio, posterior vero nō cū sit accidentalis; quare Papa pro suo arbitrio
9 potest conferre beneficium ad nutum suū alicui, & auferre etiam in tali casu sine causa, *Glos. V. Perpetui, cap. Vn. de capell. in 6. cap. Si gratiose 5. de rescr. in 6. Glos. V. A Romano.* Vide Castropal. disp. 1. de Benefic. p. 5. Et ex his tolluntur varię altercationes super perpetuitate beneficiorum.

10 Priuilegium fori, de quo in hoc Tridentini capite; importat exemptionem non solum personę quo ad casus criminales, & ciuiles, quod Clericus non possit iudicari in persona, nec in bonis suę ecclesię, nec in bonis suis proprijs condemnari nec criminaliter, nec ciuiliter; sed etiam quo-

ad grauamina, & impositiones onerum, & gabellarum per ministros seculares. Id ergo important illa verba *Fori priuilegio non gaudeat*. Sine enim actione fori ea fieri non possunt, esse enim de foro alterius, & ei subijci, sunt idem, Clerici autem omnes sunt de foro ecclesiæ, ergo exempti à foro seculari, non enim coutuntur hi duo fori. Et ita docent

11 *Suarez lib.4. in Defens. fidei cap.27. num.14. Layman. lib.4. tract.9. cap.7. num.3. Castropal. p.9. de Reuer. num.13. Barb. ad cap. Aduersus 7. de Immun. num.7. Dal Bene par.1. cap.1. dub.5. sect.5.* referens opiniones. Est communis contra aliquos apud Dianam *par.1. tract.2. resol.36.* vbi refert decisum contrarium à S. Cögr. Non placet, quia clericus esset fauorabilior quo ad bona, quam ad personam, quod est absurdum. Sed accedamus ad quæstiones.

Quæres 1. An habens solum titulum beneficij, hoc est, collationem sine eius possessione gaudeat priuilegio fori?

12 ℞. Sufficit sola beneficij collatio facta à legitimo superiore, per eam enim dicitur habere beneficium, iuxta verba Tridentini: *Nisi beneficium ecclesiasticum habeat*, ante enim collationem habet ius ad rem, post

13 vero ius in re, *cap. Quamuis, fine, de concess. præbend. Glos. ibidem in fine casus. Habere* enim proprie importat proprietatem, & dominium, non possessionem, *l. Habere 188. ff. de verb. signif. Mar. Anton. lib.3. resol.48. num.12. Vers. Primo.* Et ita docent *Paris. lib.7. de Resignat. q.1. num.47. Conar. lib.3. Variar. cap.16. initio, Bonac. in Bulla disp. 1. q.16. sect.1. p.6. num.24. Fagnan. par.3. ad cap. Si quis, de foro comp. num. 30. Castropal. p.5. num.5. Barbosa in cap.6. sess.23. num.12. Dal Bene par.1. cap.4. dub.5.* Requirentes, quod collatio sit valida.

Contrarium, quod non sufficiat collatio quamuis valida, sed necessaria sit

14 possessio collati beneficij, aliter ex hoc capite non gaudet priuilegio fori docent *Clarus q.36. Vers. Hoc autem, Menoch. cons.350. num.6. Mascard. concl.302. num.16. & 17. Farinac. q.8. num.70.* Asserentes non solum teneri probare vnum, sed etiam alterum, scilicet collationem, & possessionem beneficij, si vult se eximere à potestate seculari. Probatur *Primo*, quia absq; possessione ius tituli ex collatione non est firmum, dum per possessionem corroboratur, ex Parisio cit. num.101. *Secundo*, quia si solus titulus sufficeret ad hoc priuilegium, competeret eodem tempore possidenti, & instituto, quod est absurdum, cum possessio postponatur titulo.

Ad primum argumentum respondeo, titulus legitime collatus est firmissimus, ita quod possessio firmatur per titulum, quem possessor si turbatur tenetur ostendere ad sibi firmandam possessionem, *Glos. V. Obtineri Reg.1. in 6.* vnde possessio facilius perditur, quam titulus, *ex allegatis ab eodem Parisio lib.1. q.5. num.18.*

15 Ad secundum respondeo non sequi, quia clarum est collationem præcedere

cedere possessionem. In casu autem resignationis renuntians perdit primo collationem, secundo possessionem, resignatarius primo aquirit collatum beneficium, subsequenter eius possessionem, & hoc procedit in resignatione, in vacatione nullus dicitur possidere.

Hinc à fortiori sequitur solam actionem sine intitulatione non sufficere, quia nullo modo clericus dicitur habere beneficium. *Riccius par. 3. resol. 319.*

Quæres 2. An sola possessio sufficiat, quando titulus, & collatio fuit nulla, eo quod e.g. beneficium collatum fuit irregulari, illegitimo, &c.

16 ℞. Sufficit, quia dicitur habere beneficium, qui illud possidet, neq; enim nos distinguere debemus, vbi lex non distinguit, sed sequi factum, quod ipsa lex indicat, cum enim possessio sit quid facti, ea probata, defendit clericum, ne subijciatur iudici seculari. Ita decisum fuit in Magna Curia Vicar. Neapolit. *Franc. dec. 189. Thorres in Compend. decis. Neapol. V. Clericus. Dal Bene par. 1. cap. 4. dub. 6. Grassus Eff. 1. num. 340. & 1194. Barbosa in hoc cap. 6. sess. 13. num. 13.* Stante ergo nullitate collationis, post priuationem beneficij, in futurum perdit priuilegium fori, nisi habeat alia requisita in hoc capite expressa.

Quæres 3. Quid si ex beneficio nullus percipiat fructus numquid gaudet priuilegio fori.

17 ℞. Affirmatiue, quia reuera habet beneficium, licet aliquos non percipiat fructus, nam perceptio illorum non est de intrinseca ratione beneficij, quod consistit in iure percipiendi fructus, non in exercitio, & perceptione illorum. Ita Barbosa *Alleg. 12. num. 7. Riccius par. 3. resol. 312. Castropal. p. 2. num. 3. Dal Bene par. 1. cap. 4. dub. 5. fine*, referens S. Congr. respondisse 18. Martij 1618. quod promotus ad ordines cum collatione beneficij reditus duorum scutorũ annuorum priuilegio fori gaudet.

Quæres 4. An habens beneficium litigiosum gaudeat priuilegio fori?

18 ℞. Affirmatiue, quia qualitas litigiosi illi adueniens non destruit naturam, & essentiam beneficij, sed immo illius existentiam probat, & tantum perturbat titulum, & possessionem eius, ergo cum adhuc dicatur habere beneficium gaudet priuilegio fori.

Quæres 5. An qui resignauit beneficium gaudeat priuilegio fori?

19 ℞. Non gaudet, quia per resignationem perdidit omne ius, quod in beneficio habebat, *Paris. vol. 4, cons. 143. num. 19. Craueta cons. 341. num. 3.* quos & alios citat *Riccius par. 3. resol. 308. num. 1.* qui ita sentit in hac quæstione. Addo ego, prosequi gaudimentum priuilegij fori, si sibi reseruauit possessionem vsq; ad collationem faciendam à Prælato resignatario, vsq; enim ad illud tempus dicitur habere possessionem, & eam sibi retinere, *ex Parisio lib. 1. q. 5. num. 37.* quam perdit per actualem collationem factam resignatario. Renuntiatio autẽ suum sortitur effectum, quando acceptata fuit à superiore, & non ante, vt docet idem Paris. cit. num. 24.

Quæres 6. Quale debeat esse beneficium, vt Clericus dicatur gaudere priuilegio fori? Nam multiplex est, aliud est Curatum, habens scilicet adiunctam curam animarum; aliud simplex carens cura animarum; aliud Iuspatronatus nuncupatus.

20 ℞. Quodcunq; beneficium ecclesiasticum ex illis sufficit ad vsum priuilegij fori ad textum Concilij, quod sicut non distinguit inter beneficia, ita & veniunt sub nomine beneficij.

Quæres 7. An habens manuale beneficium gaudeat priuilegio fori?

21 Beneficium manuale est illud, quod confertur ad tempus, & tolli potest ex alijs causis, quam à iure expressis. Non manuale vero, quod simpliciter perpetuo confertur, non auferibile nisi ex causis in iure expressis. Ita *Glos. V. Electione in Clem. Et si principalis, de rescr. & Clem. Quia re-*

22 *gulares, de supplend. negl. Prælat. Castropal. de benef. disp.* 1. *p.* 2. *num.* 4. In dubio censendum est perpetuum, non Manuale, quia perpetuitas est qualitas beneficij propria ex parte collationis.

23 ℞. Gaudet, quia beneficium manuale est proprie, & vere beneficium, non enim caret perpetuitate intrinseca, iuxta dicta sub num. 5. & 7.

Dices, multi cum Castropal. cit. num. 7. Riccio par. 4. dec. 204. num. 9. tenent, Manuale esse improprie beneficium, cum perpetuo non conferatur.

℞. Primo Fagnanus *in cap. Ad audientiam de Rescript. sub num.* 117. 118. & 120. Manuale proprie venire sub nomine *beneficij* in fauorabilibus, non in odiosis, sed textus Tridentini est fauorabilis, ergo comprehendit etiam beneficium Manuale. Secundo, illa temporaneitas ex parte conferentis ad tempus, & ad nutum suum non est qualitas intrinseca, & essentialis, sicut perpetuitas ex parte institutionis, iuxta dicta sub num. 5. ergo ea manualitas non reddit beneficium improprie tale, sed relinquit illud simpliciter tale, dum remanet adhuc cum sua perpetuitate intrinseca.

Quæres 8. An habens capellaniam gaudeat priuilegio fori? Duplex est

24 capellania; vna ecclesiastica, quæ confertur ab Episcopo, vel alio Prælato in titulum; altera dicitur laicalis instituta à testatore, vel ab alio mandante pro se celebrari missas, & alia diuina officia cum facultate suis hæredibus eligendi capellanum, qui celebret. Illa dicitur collatiua, Hæc electiua. *Suarez lib.* 4. *de Horis Canon. cap.* 22. *num.* 11. Vbi dicitur illa prior verum beneficium cum obligatione recitandi Horas Canonicas. De vtraq: *Rota par.* 2. *dec.* 254. *par.* 4. *tom.* 1. *dec.* 571. *num.* 1. *tom.* 3. *dec.* 697. *num.* 2. *&* 3. In quibus locis prior Capellania dicitur beneficium cum sit fundata auctoritate Episcopi, cum illis *Castropal. de benef. disp.* 1. *p.* 6. *per totum.*

25 ℞. Capellaniam habens collatiuam primi generis gaudet priuilegio fori, est enim vere, & proprie beneficium, de quo loquitur textus Concilij,

cilij. Ita docent *Riccius par.2.dec.190.num.10. Barbosa hic ad Trident. num.16.& Allegat.12.num.9. Castropal. de Reuer p.2.num.3.* Capellanus vero electus ab hæredibus testatoris ex hoc capite non gaudet priuilegio fori, quia non dicitur habere beneficium.

26 Quæres 9. An habens coadiutoriam gaudeat priuilegio fori? Coadiutoria est ius seruiendi coadiuto non valenti ministrare in ecclesia, ideo illi datur coadiutor. Duplex est, Perpetua, & ad tempus. Illa cum futura successione à solo Papa datur. Coadiutoria autem non est proprie beneficium, cum clericus coadiutor habeat solum merum exercitium seruiendi carens titulo, & possessione beneficij, quæ sunt tantum apud Coadiutum. *Rota par.4.tom.1.dec.410.num.5.* Quod autem non sit proprie beneficium de communi Doctores refert Barbosa *lib.3.cap.10. num.50. de iure.*

27 ℞. Non gaudere, quia nec titulum, nec possessionem beneficij habet, ergo nec beneficium. Quicquid dicant in contrarium *Nicolaus Garz. de de benef.par.2.cap.5.num.98. Sebast.Cæsar. de eccles.Hierarch. disp.14.§.9. num.8. Squilans de priuileg. Cler. cap.7. num.11. Torrebl.lib.15.de Magia cap.6.num.7.ex illis Barb. Allegat.12.num.9. & hic in Trident.num.17. & Castropal.p.2.num.3.* ea ratione, quia illa coadiutoria habet adnexum obsequium spirituale, quod perpetuum beneficium vocari potest saltem ad hunc effectum gaudendi priuilegio fori. Quæ vt insufficiens reijcitur, cum Tridentinum requirat consecutionem beneficij, non obsequium sine beneficio, neq; enim obsequium facit clericum beneficiarium.

Quæres 10. An habens beneficium in commendam gaudeat priuilegio fori?

28 ℞. Affirmatiue, quia habens beneficium in commendam dicitur reuera beneficium habere, quia commenda est titulus, *cap. Qui plures 3. 21.q.1. cap. Dudum 54. de elect.* In quibus locis dicitur, quod quis potest habere plura beneficia, vnum in titulum, alterum in commendam, vide ibi Glos. V. intitulatam. Et ita tenet *Riccius par.3.resol.311.per totam.*

Quæres 11. An habens præstimonium gaudeat priuilegio fori? Præsti-
29 monium autem, de quo vsus viget in Hispania, est beneficium ecclesiasticum quod potestate ecclesiastica confertur clerico in subsidium, vt commodius studere possit. Definitur autem in titulum, & propter officium, quia sic præstimoniati tenentur recitare Horas Canonicas, *ex Nauar.cap.21.de orat.num.9. Soto lib.10. de iust.q.5.art.3. Suarez lib.4.de Horis cap.22.num.8.* His positis.

30 ℞. Gaudere, quia reuera dicitur habere beneficium ecclesiasticum, est enim præstimonium vere beneficium, *ex allatis à Barb.lib.3.de iure cap. 4.num.64.& cap.8.num.14.* Ita docent idem *Barb. ex Alleg. 12.num.11. Gonzal. ad Reg. 8. Cancell. Glos.15.§.2.num.10. Castropal. p.2.num.3.* De

prætimonijs vel beneficijs fit mentio *in cap. fin. de conceß. prabend. in 6.* in Tridentino *seß. 14. cap. 9. & seß. 23. cap. 18.*

Quæres 12. An habens pensionem gaudeat priuilegio fori? Pensio est
31 ius exigendi certos fructus ex alieno beneficio. Differt à prætimonio, quod datur in titulum cum obligatione ad Horas Canonicas, neutrum reperitur in pensione, quæ etiam non habet rationem perpetuitatis ex parte suæ institutionis, cum extinguatur morte pensionarij, beneficium autem perpetuo durat, & ex natura sua transit à persona ad personam, quod non inuenitur in pensione.

32 ℞. Non gaudere, quia vt patet ex mox dictis pensio non est beneficium. Et ita docent *Paril. lib. 1. de Resign. q. 10. num. 70. fine*, ex S. Congr. 19. Iunij 1586. *Graßus Effectu 1. num. 1199. Garz. de benef. par. 1. cap. 5. num. 70. Riccius par. 2. dec. 71. num. 11. & dec. 192. num. 10.*

33 Contrarium, quod pensionarij gaudeant priuilegio fori docent *Barbosa Alleg. 12. num. 8. Castropal. p. 2. num. 4. Dal Bene par. 2. cap. 4. dub. 4. Fagnanus ad cap. Ad audientiam de Rescr. num. 131. ad cap. Cum in cunctis, de elect. num. 103.* Probant *Primo*, quia in fauorabilibus pensio venit sub nomine beneficij. *Secundo*, quia data in titulum dici potest ius perpetuum percipiendi fructus, siquidem non finitur durante vita, quæ autem pro tota vita conceduntur, perpetua sunt. *Tertio*, quia rationes adductæ à parte contraria probant pensionem sub nomine *beneficij* non comprehendi in odiosis, vtique in fauorabilibus, vt est casus præsens de priuilegio fori. Hos quoque Sperellus sequitur dec. 66. à num. 34. ad 38. *Quarto* ita respondit Sacra Congregatio immo ipse Pontifex die 18. Decembris anno 1576. nimirum Clericum primæ tonsuræ in habitu incedentem, pensionem, non beneficium, habentem, nec ecclesiæ seruientem gaudere priuilegio fori ad instar obtinentis beneficium. His non obstantibus.

Persistendum est in priori opinione, quia pensio beneficium non est. Tum quia ius percipiendi fructus ex alieno beneficio extinguitur pensio morte pensionarij; morte vero beneficiati non extinguitur beneficium, cum ex parte sua fit perpetuum. Tum quia beneficio adnexa est obligatio recitandi Horas Canonicas, non pensionibus. Tum quia pensio non oritur ex beneficio, ergo non habet rationem beneficij, quod ex alio non nascitur. Tum quia pensio ex sua natura non intitulatur, sicut beneficium.

Ad primum argumentum respondetur, esto nomine *beneficij* veniat pensio, in fauorabilibus, nihilominus in Tridentino nomen *beneficij* sumitur eodem modo secundo loco, sicut primo; in primo autem loco sumitur
34 præsse, proprie, & stricte, vt omnes concedunt, ergo & secundo loco, probatur quia vtraque dispositio habet magis de odioso, quam de fauorabili, nam nullus clericus sicut non potest habere beneficium nisi

post

post decimum quartum annum ætatis, ita neq; gaudere priuilegio fori nisi habeat beneficium, vel, &c. vtraq; ergo dispositio refert odium, si enim non extarent hæc duo decreta Tridentini certe clerici inferioris
35 ętatis possent habere beneficia post septennium de iure communi, ex allatis à Barb. ad cap. 2. de Ætate num. 4. quod Tridentinum reduxit ad annum decimum quartum, ante quem nullus clericus potest beneficium
36 obtinere, sufficit autem attingere dictum 14. annum, vt decisum refert idem Barbosa cit. num. 5. Et sic tollitur ratio D. Fagnani differentialis.

Ad secundum dico perpetuitatem beneficij non referri ad personam, sed ad naturam ipsius beneficij, quod mortuo beneficiario adhuc viget, & confertur alteri, de qua perpetuitate dixi supra num. 5. Castropal. autem loquitur de perpetuitate ex parte beneficiati, quod est extra rem, quia pensio extinguitur morte pensionarij, non vero beneficium morte beneficiati, quod alteri confertur.

Ad tertium patet ex dictis in responsione ad primum, vtramq; dispositiuam Tridentini, in quibus fundantur nostræ rationes habere magis de odio, quam de fauore, ideo cum supponatur falsum in eo argumento nihil probatur.

Ad quartum cum producantur responsiones contrariæ, argumentum nihil probat, quia vna responsio alteram perturbat.

Prosper Fagnanus locis citatis producit duas rationes ad probandum, quod pensionarius gaudet priuilegio fori. *Primo*, quia Cancellaria habet pensionarium pro beneficiato, ideo vult exprimi in Bullis pensiones, sicut beneficia. *Secundo* quia Pius V. Bulla sua coegit pensionarios ad dicendum officium saltem B. Mariæ paruum, ergo pensio beneficium est.

37 Ad primam dico, Regulam Cancell. 44. velle, vt exprimantur pensiones, quia non expediuntur literæ beneficiorum resignatorum, nisi de consensu illius, qui pensionem soluere debet, vt securus sit pensionarius.

Ad secundum, ex eo quod pensionarius obligatur recitare officium B. V. non infertur, quod pensio sit beneficium, quia in sacris constituti tenentur ad Horas Canonicas, quod onus maius est, & tamen plerique carent beneficio. Deinde obligatio non constituit beneficium, sed ad hoc iam constitutum sequitur, ergo pensioni non potest tribuere rationem beneficij.

Quæres 13. An beneficiarius ad gaudendum priuilegio fori debeat esse munitus tribus requisitis in hoc capite Tridenrini expressis, hoc est, gestare habitum clericalem, tonsuram, & seruire ecclesiæ?

38 ℞. Negatiue, quia particula *seu* in textu Tridentini vti disiunctiua sequentia requisita mox dicta separat à beneficiatis, postulans illa in clericis minoribus ad effectum gaudendi priuilegio fori ad formam Tridentini. Est communis *apud Barb. hic num.* 11. vbi ad hoc recenset trigin-

ta Doctores, *& Alleg. 12. num. 6.* Sequitur Riccius *par. 3. resol. 350. & par. 4. dec. 357.*

Quæres 14. An ipso iure priuatus beneficio perdat etiam priuilegium
39 fori? e.g. homicida in sex casibus, scilicet, ex abortu, ex assassinio, ex parricidio, ex Cardinalicidio, ex Episcopicidio, & ex Prælaticidio, & ex odio S. Officij, quos referunt *Castropal. de benef. p. 8. disp. 6. Thesaurus Iesuita de Pœnis V. Homicidium cap. 1.* Ex Bulla quoq; Sixti V. incip. *Cum Sa-*
40 *crosanctum 92.* Contra quoscunq; beneficiatos, & pensionarios, qui non deferentes vestem talarem, & tonsuram incurrunt ipso iure eorum priuationem. De qua Fagnan. agit *par. 3. ad cap. Si quis, de foro comp. Barb. Allegat. 9. num. 16. Sperellus dec. 66. à num. 27.*

41 ℟. In neutram pœnam Clericus beneficiatus incurrit nisi per sententiam declaratoriam facti, quod scilicet commisit tale homicidium, vt supra, qualificatum, quod non gestauit vestem talarem, nec tonsuram. Ratio est, quia lex inferēs ipso iure pænam priuationis, ad eius tamen
42 executionem vlterius requiritur sententia declaratoria, quod tale delictum commiserit, propter quod incurritur pæna priuationis ipso iure, communis ergo sententia est, quod pæna non incurritur executiue, nisi per sententiam declaratoriam delicti incursi ferendam in causis ecclesiasticis per iudicem ecclesiasticum. Ita docent communiter Doctores, quos citat Barb. *ad cap. Cum secundum, de hæret. in 6. num. 8.* In terminis Bullæ Sixti V. respondit S. Congreg. 6. Octobris 1612. Clericum beneficio ipso iure priuatum non perdere priuilegium fori, nisi per sententiam facti declaratoriam à iudice ecclesiastico ferendam ipso clerico citato, referente dicto Fagnano *num. 5. Sperel. dec. 66. à num. 20.* Idem Fagnan. num. 26. dicit, non requiri, quod Clericus beneficiatus seruiat ecclesiæ, Bulla enim Sixti requirit tantum vestem talarem, & tonsuram, nulla mentione facta de seruitio ecclesiæ præstando. Itaq; priuilegium fori à beneficiatis perditur non defectu habitus, & tonsuræ, sed respectu priuationis beneficij posita declaratione huiusmodi defectus.

CAPVT SEXTVM

De Priuilegio fori Clericorum non Beneficiatorum.

1 *TRIA requiruntur in eo ad gaudendum priuilegio fori, habitus, tonsura, & seruitium ecclesiæ.*
2 *Decretum Tridentini in omnibus suis partibus est odiosum.*
3 *Lex est odiosa imponens grauamen.*
4 *Olim post septennium clericus erat capax beneficij simplicis.*
5 *Ante Tridentinum clericus gaudebat priuilegio fori gestans habitum, vel tonsuram.*
6 *Tria illa copulatiue sunt necessaria ad vsum priuilegij fori.*
7 *Copulatiua requirit concursum copulatorum.*
8 Nisi *importat formam.*
9 *Tonsura est magnę solemnitatis.*
10 *Tonsuratus tenetur seruire ecclesiæ, si vult gaudere priuilegio fori.*
11 *Decretum loquitur de clerico cuiuslibet ætatis tam maioris, quam minoris.*
12 *Habitus clericalis debet esse nigri coloris, quo ad longitudinem seruatur vsus patriæ modo descendat ad crura.*
13 *Synodus Nembrina extenditur.*
14 *Omissio habitus per octomestre facit perdere priuilegium fori.*
15 *Deposito habitus, & illius desertio diuersa sunt, hac non illa eijcit priuilegium.*
16 *Casus depositionis referuntur.*
17 *Casus desertionis referuntur.*
18 *Tonsura, hoc est clerica, fit in posteriori parte superiori capitis, renouanda singulis mensibus.*
19 *Caluities succedit in caluis loco tonsuræ.*
20 *Seruitium spirituale eccclesiæ est necessarium pro vsu priuilegij, etiam sine cotta.*
21 *Temporale seruitium pro ecclesia non sufficit.*
22 *Mandatum Episcopi ad seruiendum ecclesiæ non est necessarium.*
23 *Seruitium potest fieri ecclesiæ etiam regulari.*
24 *Seruitus sufficit vnica saltem in mense.*
25 *Etiam in oratorio Confraternitatis.*
26 *Qui seruiuit præcedente mense captus gaudet.*
27 *Monitio trina vbi est necessaria.*
28 *Non tamen in his requisitis Tridentini.*

29 *Sententia declaratoria est necessaria.*
30 *Clerici in Sacris non subduntur huic decreto.*
31 *Clericus in minoribus deponens habitum præsumitur illum deserere, non in sacris.*
32 *Religiosi professi, nouitij, & eorum Tertiarij non sunt comprehensi in hoc decreto.*
33 *Consuetudo induci potest contra Tridentinum.*
34 *Quidam negant induci posse contra Concilia.*
35 *Consuetudo potest derogare Concilijs etiam generalibus.*
36 *Consuetudo induci potest contra leges solo consensu interpretatiuo.*
37 *Lex Conciliaris non est potentior lege papali.*
38 *Concilia non includunt clausulam derogatoriam.*
39 *Clausula* Nemini quo ad hoc priuilegio, &c. *cap. 6. sess. 23.*
40 *Sublata consuetudine, &c. intelligitur de præterita non in futurum.*
41 *Amittens priuilegium fori, etiam canonis in hoc cap. 6. sess. 23.*
42 *Torreblancæ opinio est probabilis, & corroboratur.*
43 *Cap. 6. Sess. 23. intelligitur affirmatiue, & negatiue.*
44 *Synodus Parmensis explicatur.*
45 *Monitio, & citatio differunt.*
46 *Mercede seruiens ecclesiæ gaudet priuilegio.*
47 *Seruitij loco sufficit studere cum habitu, & tonsura.*
48 *Etiam sine licentia Episcopi.*
49 *Quibuscunq; scientijs, non tamen medicinæ.*
50 *Episcopus excluso iudice seculari etiam prauemente potest punire suum clericum.*
51 *Carentem priuilegijs Tridentini.*
52 *Responsum S. Congreg. refertur.*
52 *Non creditur, nisi exhibeatur in forma probante.*

DE

DE PRIVILEGIO FORI CLERICORVM NON BENEFICIATORVM.

1 IN hoc capite agendum est de priuilegio fori in ordine ad Clericos non beneficiatos prima tonsura, seu ordinibus, tantum minoribus insignitos, qui vt gaudere possint eo priuilegio debent esse muniti tribus requisitis ad tenorem cap. 6. sess. 23. Tridentini, his verbis: *Is etiam fori priuilegio non gaudeat, nisi beneficium ecclesiasticum habeat.* De quo satis dictum est in præcedenti capite. *Aut clericalem habitum, & tonsuram deferens, alicui ecclesiæ ex mandato Episcopi inseruiat.* De quibus requisitis hic agendum est, præscindendo interim à Clericis in Seminarijs, & in Scholis, de quibus postea.

2 Præmitto vnum, quod hoc Decretum Tridentini in omnibus suis partibus est odiosum, quia addit grauamen clericis iam priuilegiatis, cui non subijciebantur ante ipsum Concilium in ordine ad gaudimentum huius priuilegij fori, vt mox probabo, ergo est odiosum ex quo imponit
3 grauamen, ex hoc enim lex denominatur odiosa, vt docent omnes cum *Suarez lib. 5. de legib. cap. 2. num. 3.* sicut & quæ limitat ius commune, *idem num. 15. Tiraquel. de Retract. in præfat. num. 65. Ioann. Andr. in cap. fin. de verb. signif. in Glos. V. Similibus.*

4 Nam loquendo in primis de clericis, isti post septennium iure communi poterant recipere beneficia simplicia, vt probaui *cap. præced. num. 36.* Vnde Faguanus *ad cap. In cunctis de elect. num.* 104. ait, per hoc caput Tridentini corrigi ius commune, dum clericus ante decimum quartum annum non potest habere beneficium, sicut poterat ante Concilium.

5 Ante Concilium pro gaudimento priuilegij fori sufficiebat ferre vel tonsuram, vel habitum, & nullum præscribebatur seruitium ecclesiæ, vnde secundum communem opinionem clericus in minoribus non beneficiatus, non coniugatus sine habitu incedens priuilegio fori gaudebat vsq; ad trinam monitionem, post quam non resumens illum, perdebat priuilegium fori, ita testatur *ex Claro q. 36. Vers. Hac autem, Fagnan. ad cap. Si quis, de foro compet.* Quæ trina monitio non est modo necessaria post Tridentinum, vt dicam infra; nec sufficit vnum ex illis tribus, iuxta inferius dicenda, quod alias sufficiebat, nempe gestatio habitus, aut tonsuræ tantum. Ita docent *Glos. V. Non potest, cap. Ioannes 7. de cler. coniug.* carens tonsura gaudet priuilegio fori, *Ioannes Andr. in cap. Contingit 45. de sent. excom. in 2. opposit. ibidem Cardinalis, Cepolla cons. 11. num. 42. Capra cons. 97. num. 87. Vers. Aut incedit in habitu, quos citat Fagn. ad dictum cap. num. 60. Barb. Alleg. 12. num. 21.* Innixi eo cap. Contingit,

vbi loquitur textus disiunctiue de habitu, vel tonsura ad gaudendum priuilegio fori; & in hoc differebat Clericus non coniugatus à coniugato, nam hic non gaudebat priuilegio fori, nisi simul detulisset cum habitu clericali tonsuram; *ex cap. Vn. de cler. coniug. in 6.* cui Tridentinum addidit seruitium ecclesię, ne modo sit melioris conditionis, quam clericus inconiugatus, cum quo in hoc comparatur, licet antea is esset melioris conditionis, quam nunc, quia antea cum vnico requisito gestationis habitus, vel tonsuræ gaudebat priuilegio fori, ad cuius gaudimentum requirebatur antea delatio vestis, & tonsuræ, cui nunc Tridentinum adiunxit seruitium ecclesiæ. Et ex his patet Tridentini Decretum hoc esse odiosum.

Nec obstat, quod adducit Fagn. ad dictum cap. Si quis, de foro compet. per Concilium videri aliquo modo innouatum ius antiquum, quam nouum statutum factum, nam in cap. fin. dist. 92. promoti deputabantur ad seruitium ecclesiæ cantantes, & psallentes Horas Canonicas diu, & noctu. Non obstat, inquam, quia ibi nulla fit mentio de vsu priuilegij consequendo ex hac pia seruitute, sed tantum dicitur, quod nolentes psallere eijciantur de clero .i. excommunicentur, vt legitur in summario. His præmissis.

Quæres 1. An dicta tria requisita gestandi habitum, tonsuram, & seruitium in hoc capite præscripta copulatiue requirantur ad vsum priuilegij fori?

6 R. Affirmatiue, nam exprimuntur cum copulatiua *Et* requirente concursum illorum trium, ita quod vnum, nec alterum ex illis tribus sufficiat, sed omnia tria illa debet probari in clerico, aliter non gaudet pri-
7 uilegio, sed illud amisit. Copulatiua ergo requirit concursum copulatorum, *Felin. in cap. 2. de Rescr. num. 3. Vers. Copula, Paris. Vol. 1. cons. 95. num. 6. Decian. lib. 4. cons. 44. num. 52. Ludouis. dec. 308. num. 7.* Et confirmatur,
8 quia ea dictio *Nisi* in hoc capite importat formam, *Osasch. dec. 174. num. 2. Grat. Vol. 1. cons. 15. Mar. Anton. lib. 1. resol. final. casu 32. Vers. Pro Episcopo, Barb. hac dict. 117. num. 10.* Qua non seruata .i. si clericus his tribus non sit munitus non gaudet priuilegio fori, sed corruit, cum non seruauerit formam, quæ dat esse priuilegio, hoc est conseruat in esse, vt verius loquar. Et ita docent *Riccius par. 4. dec. 154. & par. 3. resol. 309. Castropal. p. 2. num. 7. Barb. hic num. 21. Alleg. 12. num. 19. Fagnan. ad dictum cap. Si quis de foro compet. num. 19. & 46. Dal Bene par. 1. cap. 4. dub. 8. num. 4. & 26. Sperell. dec. 26. num. 4. Vericell. tract. 8. q. 8.*

Contrarium, quod sufficiat deferre habitum sine tonsura, tenent *Mar. Anton. lib. 3. resol. 48. num. 8. & 10. Capiblancus de officio Baronum tom. 1. Pragm. 8. par. 3. num. 29. Eliseus Danza in Pugna Doct. cap. 1. de Cler. num. 15. quos* refert *Diana par. 4. tract. 1. resol. 93.* cuius dubij resolutionem remittit ad Sacram Congregationem. Quia tonsura non est tantæ solemni-

lemnitatis,nec demonstrat clericum, sicut facit habitus. Et Mar.Anton. ait,quod licet Tridentinum loquatur per copulatiuam, sicut cap. Si iudex, de sent. excommun.in 6. tamen Doctores ius antiquum explicant disiunctiue, ergo & ita explicandum est Tridentinum, ne corrigat ius antiquum.

Respondetur ex tenore Tridentini requiri illa tria copulatiue, & probatum fuit, & ad primam rationem nego non esse magnæ solemnitatis,
9 immo maximæ, quæ & ipsa distinguit clericum à non clerico,licet non ita patenter,facit ergo officium suum, ergo merito pro forma apponitur. Ad secundum dico Concilij statutum addere huiusmodi grauamina clericis, ac proinde corrigere ius antiquum, vt probaui supra sub num.

Quæres 2. An clericus tantum tonsuratus debeat illa tria seruare, si vellit gaudere priuilegio fori? Ratio dubitandi est, quia per tonsurationem Clericus nullam recipit potestatem spiritualem, per quam ex officio possit seruire ecclesiæ, cum prima tonsura solum personam faciat de laico clericum distinguendo eam à laicis, & disponendo ad recipiendos ordines, cum ergo ex officio non possit seruire ecclesiæ,saltem hoc tertium requisitum seruare non tenetur, ex quo non potest, eodem modo seruire,quo ordinati inseruiunt ecclesiæ,licet possit deferre habitum,& tonsuram, quæ videntur sufficere ad gaudimentum priuilegij fori. His non obstantibus.

10 ℞. Teneri seruire, *si vult gaudere priuilegio fori*, siquidem textus loquitur etiam de initiato prima tantum tonsura, sic enim incipit hoc caput:*Nullus prima tonsura initiatus*.Et infra loquens de priuilegio fori, prosequitur his verbis: *Is etiam fori priuilegio non gaudeat*. Pronomen *is* refertur non solum ad ordinatos in minoribus, sed etiam ad tonsuratum, cum relatiuum referat omnia præcedentia. Et ex illis patet responsio ad rationem dubitandi, nam tonsuratus & si ex officio suæ promotionis,cum nullum receperit ordinem, non dicatur seruire ecclesiæ, tamen eidem seruire potest psallendo, inseruiendo missæ,& incedendo in processionibus, quæ non requirunt ordinem.

Quæres 3. An Clericus tonsuratus, vel in minoribus constitutus cuiuslibet ætatis, siue maior siue minor ætate teneatur seruare hæc tria requisita, si vult gaudere priuilegio fori? Dubitandi occasionem præbet illud pronomens *is*,nam vti relatiuum refert initiatum sub ætate minori ibi: *Ante decimum quartum annum beneficium possit obtinere* nullus sc. clericus & sic sermo est de clericis minoribus ætate. Quare Franciscus Torreblanca de Magia lib. 3.cap.9.num.40.& ex eo Didacus Antonius Frances Episcopus Barbastrensis in suo Pastorali Regularium par. 3. Voto 3. num. 11. & seq. tenent, Tridentinum ob eam rationem nihil disponere de clericis ætate maioribus; Quos paulo ante sequebar in causa cuiusdam clerici nomine pariter Ioseph sicut & ille præfati Episcopi;

copi; sed nunc re melius, & verius perpensa muto opinationem in certam veritatem. Infra q.21.

11 R. Clericus cuiuscunq; ætatis, si vult gaudere priuilegio fori debet seruare illa tria ad formam Tridentini, quia loquitur de clericis cuiuslibet ætatis in prima dispositione de beneficijs illis verbis: *Nullus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus constitutus ante 14. annum beneficium possit obtinere* habet enim hunc sensum, Clericus ante 14. annum non potest obtinere beneficium, vtique post illud tempus, importat enim dispositionem negatiuam respectu impuberum vsq; ad annum decimum tertium completum, & respectu aliorum maioris ætatis habet conceptum affirmatiuum in sua dispositione, ita quod quilibet clericus expleto anno 13. etiam si esset centum annorum potest obtinere beneficium, ergo Tridentinum manifeste in ea dispositione de beneficijs obtinendis loquitur de Clericis excedentibus annum 13. ergo etiam de eisdem in maiori ætate constitutis. Quare pronomen *is* subsequens in textu refertur ad clericos cuiuscunq; ætatis, vt non possint gaudere priuilegijs, nisi seruent illa tria; & ex his patet ad rationem dubitandi. Doctorem non inueni ita loquentem, nec distinguentem.

Quæres 4. Qualis debeat esse habitus clericalis primum requisitum ad gaudendum priuilegio fori?

12 R. Debet esse vestis decens statum religiosum, nigri scilicet coloris, & longa iuxta vsum patriæ. Probatur ex cap. fin. 21. q. 4. vbi dicitur, quod debet esse quo ad colorem honesta, inter coloratas vestes decentior semper fuit habita nigri coloris; vnde in Clem. 2. de Vita, & honest. Cler. Clerici prohibentur irrigatas, & partitas vestes portare, hoc est, diuersi coloris, vt notat ibi Glos. V. Partita, sub pœna amissionis fructuum ipso iure sui beneficij per semestre, carentibus beneficio etiam in Sacris constitutos imponitur pæna inhabilitatis ipso iure ad beneficia.

Dixi, *longa iuxta vsum patriæ*, licet enim in iure describatur talaris, *cap. pen. dist. 23. Glos. V. Sacerdotali cap. 3. 21. q. 4.* Vnde & dicitur Stola, *Glos. V. Stolis cap. 2. 21. q. 4.* i. stans ad talos, est enim vestis longa vsq; talos pedis. Tamen in Concilio id non exprimitur, vnde hoc reliquit iuxta morem regionis, & patriæ, quod habet *Glos. initio caus. 21. q. 4.* Et ita docent *Farin. q. 8. num. 69. Bonac. in Bulla disp. 1. q. 16. sect. 1. p. 6. num. 30. Grassus in Præfat. à num. 270. ad 280. Sperell. dec. 17. num. 44.*

13 Sinodus Nembrina fol. 97. hæc statuit: *Qui beneficium, aut pensionem non habent, vel tantum non percipiunt ex bonis ecclesiasticis, quantum in sua constitutione Sixtus V. requirit, si nullam ferant vestem, quæ speciem habeat clericalis habitus, pro prima, & secunda vice mulctabuntur pæna decem aureorum; tertia vero vice omni clericali priuilegio priuabuntur. Ii etiam qui induent genus illud Sagi, quod vulgo dicitur Giustacore, aut viatoriam penu-*

lam,

lam, quæ italicè dicitur Palandrano, eandem pænam incurrent. Reijcitur ergo ab habitu clericali Giustacore, & Palandranum, vnde horum alterum gestatio non excusabit à præfatis pęnis; quod si sub Palandrano loco Mantelli, habeat vestem clericalem attingentem talos, vel aliquanto breuiorem ad semi crura, dum itinera sunt lutosa, vt contingit in hieme, immo tunc prudentis est fimbriam vestis eleuare etiam ad genua, ne deturpetur, non erit reus harum pænarum, nec poterit priuari nisi postquam bis alias soluerit dictam pænam; iterum infra q.22.

Quæres 5. Quamdiu durare debeat depositio habitus clericalis, vt clericus deponens dicatur priuilegium fori perdidisse?

14 ℟. Qui non detulit per octo menses continuos habitum clericalem non gaudet priuilegio fori. Ita ex Sellio in Selectis cap. 18. num. 19. decisum 28. Martij 1628. refert Barbosa ad hoc caput num. 29. his verbis: *Clericum repertum à curia seculari sine habitu clericali, donec doceat de suo clericatu in carceribus laicis posse detineri, dummodo non sit notorie clericus, & si per octo menses ante carcerationem habitum dimiserat priuilegio clericali nullo modo gaudere, si à curia, vt supra captus fuerit in tali habitu.* Dicunt prædicti. Confirmari id potest, quia iure communi ex cap. Vn. de Vita, & hon. in 6. decernitur, quod Clerici ioculatores per annum continuum id infame exercitium frequentantes, post id tempus perdunt omne priuilegium clericale. Si ergo istis annus conceditur ad sibi prouidendum, vt infames deserendo non perdant priuilegia, à fortiori idem tempus esset concedendum in casu nostro, cum depositio habitus non sit tam graue delictum, cum & illum clerici deserere possint redeundo ad seculum, ergo non videntur perdidisse priuilegium, qui non excesserunt octomestre in non gestatione habitus. In Hispanijs depositio habitus per quadriennium, & in Francia pariter, facit perdere hoc priuilegium, vt refert Dal Bene part. 1. cap. 4. dub. 8. num. 16. Sed quoniam id nonnullis minime placet, alia via responderi potest.

15 Notandum aliud esse deponere habitum, vt non reliquatur, sed ex aliqua causa, vt post factum resumatur, siue causa sit licita, hæc enim non facit perdere hoc priuilegium. Aliud est deserere habitum animo redeundi ad seculum, quod licet, relinquendo statum ecclesiasticum cum suis priuilegijs. Exemplis res declaratur.

Primo, deponitur causa infirmitatis, non deseritur. *Farinac. q. 8. num. 67.* & in domo licite deponitur, & in lecto, *Sperell. dec. 132. n. 29. & 30.* Vnde captus non dicitur sine habitu, cum non teneatur illum deferre in domo ad hunc effectum.

Secundo, tempore bacchanalium deponitur, non deseritur ab eo, qui incedit laruatus, similiter ad piscandum, ad ludendum, ad saltandum &c.

Tertio, si clericus pauper, exercet opus rurale ad sui sustentationem, vel etiam recreationis causa in suo hortulo. *cap. 1. de celebr. missar.*

Quarto,

Quarto, si deponat ad occidendum inimicum, ad luxuriandum, ne cognoscatur, non dicitur illum deferere. *Bonac. in Bulla disp. 1. q. 16. sect. 1. p. 6. num. 26. Dal Bene cap. 4. dub. 8. num. 20. Ciarlin. cap. 20. num.* 56. Idem dic in similibus casibus, in quibus causa non habet tractum successiuum inducens depositionem habitus.

17 Dimissio vero habitus ex causa habente tractum successiuum est proprie desertio habitus, & transitus ad statum laicalem inducens amissionem priuilegiorum, quando ergo clericus deponit habitum faciendo actum contrarium statui clericali, censetur illum deferere, & nolle amplius esse in numero clericorum, ac proinde incipit carere priuilegijs, e.g. si ducat vxorem, si fiat miles, si publice exerceat aliquam artem mechanicam, &c. Barb. ad cap. 3. de Apost. num. 4. ait, vt clericus dicatur priuatus priuilegio ob non gestationem habitus, necessaria est tanta perseuerantia, vt publice existimetur laicus. Quare qui per annum dimisit habitum, ista perseuerantia per notabile tempus inducit animum renuntiandi clericatui, & priuilegijs, vt docent *Decian. lib. 4. cap. 9. num. 92. Farinac. q. 8. num. 68. Guazin. Defens. 20. cap. 9. num. 37. Alderan. Mascard. de General. Statutorum interp. concl. 1. num. 111. apud Sperellum dec. 26. num. 9.*

Quæres 6. Qualis debeat esse tonsura? Et an semper deferenda, aliter perdatur priuilegium?

18 ℞. Tonsura est illa orbicularis Capillorum abrasio in capite magis tendens ad partem posteriorem capitis, & sic nomen *Tonsuræ* in Tridentino accipitur ad differentiam Primæ Tonsuræ, quam expressit initio eiusdem capitis, per quam abscinduntur capilli in parte inferiori ad aures, vt dicitur in Pontificali, & dicitur *Prima*, quia præcedit secundam tonsuram; quæ fit orbiculariter in posteriori parte capitis, quæ vocatur *Clerica*, vt notat *Glos. in casu, fine, cap. de Cler. coniug. in 6.* de qua plura *Glos. V. Et tonsuram Clem. 2. de Vita, & hon.* Est autem renouanda ad minus singulis mensibus, dum enim capilli crescunt, figura in Tridentino nuncupata tonsura, quia fit ex tunsione capillorum, euanescit, ideo renouanda, cum & ipsa sit necessaria ad gaudimentum priuilegij fori, vt probatum fuit supra sub q. 1. Vt docent ibi allegati. Quod si aliquando omittitur tonsuratio, non ideo semper perditur priuilegium, quia verba Tridentini non sunt ita rigorose, nec captiose interpretanda, vt continuo sine intermissione deferatur cũ habitu, cum aliquãdo ex causa habitus deponatur sine desertione, vt probatum fuit §. præced. sic & tonsura ex obliuione, vel ex defectu tonsoris, vel ex aliqua alia causa, quæ non arguat desertionem ipsius; neq; enim in hoc Tridentini capite adest tale verbum, quod physicam continuationem delationis habitus, & tonsuræ importet, vnde ea verba ciuiliter, & moraliter accipienda sunt, & non cum tanto rigore, illud enim dicitur continue fieri, quod

pro

pro maiori parte temporis sit, vt in hac re dixit Quaranta V. Habitus clericalis,in Addit.

Quæres 7. Quid dicendum est de caluis ex natura, vel factis ex culpa morbi gallici, aut aliter nonquid tenentur deferre hanc tonsuram, vt gaudeant priuilegio fori?

19 ℞. Non esse necessarium,quia ad impossibile nemo tenetur, non enim possũt radi capilli,vbi nõ sunt.*Sanchez lib.7.disp.46.apud Dal Bene cap.4. dub.8.num.6.Castropal.p.2. num.* 7. ait, gestationem habitus ita esse frequentem, & continuam, vt tamen non excludat aliquando intermissionem, cum sufficiat, quod Clericus fuerit solitus vtrunq; gestare, à frequenti enim vsu denominatio est accipienda, *Farinac. q. 8.num.66. Barbosa Alleg.* 12.*num.*20.*Sanch.cit.num.*8.

Ego autem dico, Caluitiem esse loco tonsuræ, quia cum tonsura sit abrasio, seu abscissio capillorum in posteriori summitate capitis, quæ est illorum ablatio, bene infertur, caluitiem succedere loco tonsuræ, dum capilli non extant,quos extantes præcidit rasura subsequenter exercentes, quod impedimentum tollit caluities ponens perpetuam spheram nuditatis in vertice capitis. Ex hoc ergo clerici calui dicuntur & ipsi habere clericam non indigentem renouatione.

Quæres 8. An præter delationem habitus clericalis, & tonsuræ sit necessarium seruire ecclesiæ? & quale sit illud seruitium?

20 ℞. Est necessarium seruire ecclesiæ ex illis verbis: *Alicui ecclesiæ inseruiat.* Hæc autem seruitus debet esse spiritualis, & ex officio præcipue ordinum susceptorum, cum id præscribatur tamquam via ad maiores ordines, vt dicit ibi Tridentinum: *Quasi in via ad maiores ordines suscipiendos versetur.* Non potest ergo clericus per hoc seruitium melius disponi,& fieri idoneus ad superiores ordines,nisi exercendo in ecclesia actus suorum ordinum, & superinde psallendo, seruiendo missis, & interessendo processionibus,qui sunt actus communes,licet non ex officio ordinis omnibus, clericis etiam solum tonsuratis. Hoc ergo seruitium consistit in spiritualibus,de quibus supra dixi.Ita *Couar.lib.2.Variar.cap.* 1.*num.*9. *Mussil. in Addit. ad Capiciam dec.*161.*num.*10.*Grassus Effectu* 1. *num.* 1177. *ex illis Sperell.dec.* 26.*num.*14. *Dal Bene par.* 1. *cap.*4.*dub.*8. *num.*36. *Riccius par.* 3.*resol.*309. Contra aliquos quos pro se citat *Diana par.* 3. *tract.* 1. *resol.* 69. Non est autem necessarium seruire cum cotta *ex Dal Bene cap.*4.*dub.*8.*num.*32. quia importat cotta decentiam, & ornatum, quæ non infringunt realem seruitutem, quam solam exigit Tridentinum.

Quare inseruiens Ecclesiæ pro Aduocato, pro Notario, aut Procuratore non dicitur seruire ecclesiæ ad hunc effectum gaudendi priuilegio fori, vt dicunt præcitati;& cum *Barbosa lib.*1.*de iure cap.*39.*§.*2. *num.* 53. & *Dal Bene cit.* referentibus declarationem S. Congr. 28. Ianuarij 1603.

G afferentis

21 asserentis non gaudere immunitate fori, qui seruiunt solum in aperiendis ianuis ecclesiæ, & in accendendis lampadibus. Hic tamen ego habeo difficultatem, cum reuera sit seruitus spiritualis, quam ostiarius facit aperiendo, & claudendo portas ecclesiæ, cum id illi assignetur pro suo officio, & cimbalum percutere, vt dicitur in Pontificali, ergo ianitoris, & campanarij officium exercens videtur ex hoc gaudere priuilegio fori.

Quæres 9. An ad hoc spirituale seruitium in ordine ad gaudimentum priuilegij fori sit necessarium mandatum Episcopi deputantis clericum ad seruitium talis ecclesiæ?

22 ℞. Mandatum, de quo Tridentinum his verbis: *Alicui ecclesiæ ex mandato Episcopi inseruiat*, expressum, nec speciale est necessarium, sufficit interpretatiuum inclusum in ipso seruitio, Tridentinum enim requirit seruitium hoc in actu, & effectu, & aliud non intendit per illud mandatum, nisi executionem, vnde mandatum expressum non est necessarium, quia qualitas mandati, vel licentiæ est leuis, & satis est, vt concurrant illa tria, quæ sunt potiora. Respondit S. Congregatio referente Fagnano par. 3. ad cap. 51. quis, de foro comp. num. 23. his verbis: *Sed hanc difficultatem sustulerunt duæ antiquæ decisiones Congregationis, quarum altera declarauit, priuilegio fori gaudere clericum minorum ordinum in habitu, & tonsura incedentem, inseruientemq; ecclesiæ, tametsi absq; vllo mandato Episcopi. Altera determinauit, talem clericum inseruientem alteri ecclesiæ, quam ei, cui mandauerat Episcopus, vt inseruiret, nihilominus gaudere priuilegio fori, nimirum, quia qualitas mandati, vel licentiæ est leuis, satisq; est concurrere, quæ potiora sunt, &c.* Sufficit ergo, quod clericus alicui ecclesiæ seruiat realiter. Ita docent *Mar. Anton. lib. 3. resol. 48. Riccius par. 4. dec. 111. Vers. Sed in hoc, & ibidem dec. 154. num. 2. Barb. hic num. 32. & Alleg. 12. num. 14. Sperell. dec. 26. num. 31. Dal Bene cap. 4. dub. 8. num. 27.* Clarius ergo absq; alio mandato censetur deputatus ecclesiæ parochiali, in qua Sacramenta recipere debet, & solent Episcopi in literis testimonialibus ordinationis id exprimere. Ex quibus infertur, clericum ecclesiæ de mandato Vicarij Episcopi, gaudere priuilegio clericali, ex allatis *à Diana par. 9. tract. 6. resol. 6.*

Quæres 10. An seruitium præstitum à clerico seculari cum suo habitu, & tonsura ecclesiæ regulari etiam non parochiali sufficiat ad gaudendum priuilegio fori.

23 ℞. Affirmatiue, quia in Tridentino per illa verba *Alicui ecclesiæ inseruiat*, nulla fit ecclesiarum limitatio, ergo sub eo vocabulo veniunt tam regulares, quam seculares, in vtrisq; enim ex æquo seruiri potest in ordine ad ascendendum ad maiores ordines. Quod verum est, etiam si Episcopus deputasset clericum ad seruitium ecclesiæ secularis, quia mandatum, & licentia, seu deputatio huiusmodi non inficit seruitium

realiter

realiter factum, quod solum attenditur à Concilio in ordine ad gaudium priuilegij fori. Non potest tamen Episcopus clericum secularem deputare ad seruitium ecclesiæ Regularis, nisi velit superior regularis, cum ecclesia sit exempta à iurisdictione Episcopi.

Quæres 11. Quanta debeat esse ista seruitus, an sufficiat semel in mense seruire ecclesiæ, canendo semel in Choro, vel missæ, aut vni processioni inseruire?

24 ℟. Debet esse frequens in seruitio ecclesiæ; & non sufficit bis, aut ter seruire, sed debet continuare, & perseuerare in seruitute, vt docent *Gratian. cap. 440. num. 6. Diana par. 1. tract. 2. resol. 34. Vers. Notandum, Riccius part. 4. dec. 111. num. 5. Grassus Eff. 1. num. 1183. Barb. Alleg. 12. num. 14. & hic num. 33.* referens responsum S. C. eum, qui in synodo præstitit obedientiam Episcopo, & per paucas vices fuit in choro, & in processionibus gaudere priuilegio fori. Quare putat clericum huic oneri satisfacere, & priuilegio fori gaudere, licet semel in mense seruiat ecclesiæ, vel seruiendo missæ, aut cantando in choro, &c. quia reuera dicitur seruire ad hunc effectum per paucas vices ex dicto responso Sacræ Congregationis. Vnde non est opus, vt seruiat omnibus diebus festiuis, & dominicis, vt contra Burgium docet *Dal Bene cap. 4. dub. 8. num. 32.*

Quæres 12. An clericus satisfaciat seruiendo Ecclesiæ, Confraternitatis, sicut si seruiat ecclesiæ regulari? an etiam in Hospitali?

25 ℟. Affirmatiue, quia seruit *alicui ecclesiæ*, de mente Tridentini, quod ad nullam ecclesiam limitauit seruitutem, sed vnamquamque reliquit aptam, & idoneam ad id munus, & seruitutem, *Diana par. 1. tract. 2. resol. 34. Dal Bene cap. 4. dub. 8. num. 34.*

Quæres 13. An qui seruiuit præcedenti mense, sed non in hoc, in quo captus fuit ex mandato iudicis secularis, gaudeat priuilegio fori?

26 ℟. Affirmatiue, quia dicitur proxime seruisse, neq; enim quotidie tenetur seruire, id enim non exprimitur in Concilio. Confirmatur, quia iuris interpretatione ille dicitur seruire, qui nihil operatur, ex eo, quod fuit impeditus, vel quia litem habebat, quia erat infirmus, quia erat in villa, &c. non est ergo necesse, quod seruierit illo tempore, quo occidit, vel quo captus fuit. Ita *Grassus Effectu 1. 1180. Galletus V. Clericus à Riccio citatus par. 4. dec. 111. num. 5. à Sperello dec. 26. num. 29. & 30. Diana part. 1. tract. 2. resol. 34.*

Quæres 14. An vt Clericus perdat priuilegium fori præter defectum illorum trium requisitorum hactenus explicatorum, prætereà requiratur

17 illa trina monitio, de qua fit mentio *in cap. fin. de Vita, & hon. Cler. & cap. In audientia 25. & cap. Contingit 45. de sent. excom.* in quibus Clerici dimissis habitu, & tonsura, non perdunt priuilegium clericale, nisi post tertiam monitionem eis faciendam à suis Prælatis, si vlterius procedunt in re sibi prohibita.

28 ℞. Negatiue, quia Tridentinum requirit tantum abiectionem, vel habitus, vel tonsuræ, vel seruitij, nulla facta mentione monitionis, ad quam sequatur amissio priuilegij, quod ipso iure perditur defectu vnius ex illis tribus requisitis, vt patet in textu. Et ita docent omnes cum Barbosa *ad dictum cap. 25. de sent. excom. num. 3. Allegat. 12. num. 22. Ciarlin. cap. 36. num. 48. Riccius par. 1. resol. 540. Fagn. ad cap. Si quis, de foro comp. num. 21.* refert decisum a Sacra Congregatione.

Quæres 15. An saltem requiritur sententia declaratoria, quod non seruauerit vnum ex illis tribus?

29 ℞. Affirmatiue, ratio conuincens est hæc, quia pæna legalis non incurritur nisi per sententiam declaratoriam eius causæ, propter quam incurritur, vt docent omnes, quos citaui supra cap. 5. num. 41. & 42. & iterum dicam in cap. de Amissione priuilegij clericalis; sed priuatio priuilegij fori in Tridentino est legalis contra clericos incedentes sine habitu, & tonsura, ergo non incurritur executiue, nisi per sententiam factam ab Episcopo, quod Clericus non seruauerit præscripta in Tridentino pro gaudimento priuilegij fori. Ita *Castropal. p. 6. num. 5. Grassus Effectu 1. num. 710. & seq. Dal Bene par. 1. cap. 6. dub. 5. sect. 2. num.* 8. Iterum infra cap. 9. num. 6.

Quæres 16. An Clerici in Sacris constituti sine illis tribus requisitis gaudeant priuilegio fori?

30 ℞. Nullum horum est necessarium ex vi Tridentini, quia loquitur solum de tonsuratis, seu minoribus initiatis. Ratio differentiæ est, quia in Sacris constituti retrocedere non possunt ad seculum sine vitio apostasiæ ab ordine ex cap. 1. de Apost. vnde si inueniantur sine habitu, aut clerica non possunt præsumi reuersi ad seculum, & sic facti de statu

31 laicali; initiati vero tonsura, vel minoribus, cum sine peccato possint redire ad seculum, & fieri de statu laicali, si inueniantur sine signis clericalibus præsumi possunt transisse ad statum laicalem. Ita Antonellus *de regim. eccles. Episcop. cap. 1. num. 6.*

Quæres 17. An religiosi, tam nouitij, Tertiarij, & professi subdantur huic Decreto Tridentini ad gaudendum priuilegio fori?

32 ℞. Negatiue, cum enim sit odiosum restringens gaudimentum priuilegij non est extendendum ad illos, cum religiosi in odiosis non veniant sub nomine Clericorum. Confirmatur, & quia non sunt capaces beneficiorum; & quia nec dicuntur esse in seminarijs Episcoporum; & quia illis Episcopus non assignat cuinam ecclesiæ debeant seruire. Nemo contradicit, cum textus Tridentini sit clarus.

Quæres 18. An consuetudo inducta non seruandi vnum, vel alterum ex illis tribus requisitis ad vsum priuilegij fori ad formam Tridentini, valeat, & vires acceperit? Ratio dubitandi est, quia Tridentinum in fine huius capitis damnat omnes consuetudines etiam innumemorabiles his

verbis;

verbis: *Nemini quo ad hoc, priuilegio, vel consuetudine, etiam immemorabili, suffragante.*

33 ℞. Consuetudo inducta valet, quia non est contra immunitatem clericorum, sed illis fauorabilis, ac proinde cum disponat hæc consuetudo idem, quod intendebat ius antiquuum per nouum correctum, vt non teneantur clerici ad illa tria copulatiue, iudicanda est probabilis, & rationabilis, vt dicunt Rochus de Curte in tract. de statutis sect. 6. nu. 11. vbi in terminis putat, valere consuetudinem, quod clerici gaudeant priuilegio clericali, etiam si habitum, & tonsuram non deferant, citans pro se *Fulgos. cons.* 123. Et idem docet *Bartol. Thegeus in tract. de crimin. part.* 15. *num.* 19. Quos citat, sed non sequitur.

Fagnanus par. 3. in cap. Si quis, de foro compet. num. 63. & 65. dicit, verius esse, propositam consuetudinem Ecclesiæ Mediolanensis non esse obseruandam, quia consuetudo contra concilia generalia legitime,

34 & valide introduci non potest *ex Host. & Ioanne. Andr. in cap. cum laicis, de reb. eccles. non alien.* probantibus *per tex. in cap. Canones, & cap. Sicut sancti d. st.* 15. in quibus locis asseritur, Concilium generale esse obseruandum sicut Euangelium. Rationem quoq; affert, quia lex conciliaris videtur habere clausulem derogatoriã ad sequentes contrarias dispositiones. Præterea requiritur expressus Papæ consensus, vt valeat consuetudo ex Rota apud Caualerium, in causa Romanæ Concordiæ S. Petri 12. Febr. 1610.

35 Sed contra, quod scilicet consuetudo valeat contra legem conciliarẽ, nam Tridentinum in hoc capite sustulit priuilegia, & consuetudines etiam immemorabiles, quæ obstabant legibus conciliaribus, de quibus fit mentio in cap. Vn. de cler. coniug. in 6. vt notat ipse Fagn. num. 62. ibi autem Bonifacius VIII. innouat constitutionem Concilij Lateranensis, & Parisiensis, licet hoc non sit generale tamen non tollit vim huius argumenti, ergo Concilium Tridentinum abrogando eas consuetudines, supponit, vires habuisse contra Concilium etiam generale, & hoc est certum etiam de mente Tridentini, quod in plerisq; capitibus plurium sessionum, in quib. agitur de Reformatione, reuocat cõsuetudines inductas contra Cõcilia generalia, quæ in suo robore permansissent, si illas non sustulisset, ergo inducibilis est consuetudo contra Concilia.

36 Confirmatur id, quia consuetudo induci potest rationabilis contra leges pontificias, cũ solo legali, & interpretatiuo consensu Papæ *ex cap. fin. de consuet. l. De quibus ff. de legib.* quam sententiam Castropal. de consuet. p. 2. §. 4. num. 3. appellat communem, & receptissimam, citando *Panorm. ibidem num.* 13. *Sanchez lib.* 7. *disp.* 4. *num.* 11. *&* 14. *& disp.* 82. *num.* 20. *Suarez lib.* 7. *de legib. cap.* 13. *à num.* 6. *Bonac. disp.* 1. *de legib. q.* 1. *p. fin.* §. 1. *num.* 34. *Diana par.* 6. *resol.* 13. *de consuet. vers. verum, & vers. Et ideo, vbi citat Rotam coram Coccino Ianuarij* 1625.

 Sed

37 Sed leges conciliares non sunt potentiores legibus factis à Pontifice extra Concilium cum illas Papa confirmet, & corroboret, sicut sine eius auctoritate non valent, cum ab eo vires recipiant; vt multis citatis docet ipse *Pagnan. par. 2. ad cap. Antigonus, de Pactis num. 44.* Ergo sicut derogatur consuetudine legibus papalibus, ita est Conciliaribus.

Ad cap. Canones, cap. Sicut sancti dist. 15. respondeo, Concilia generalia esse veneranda, & obseruanda sicut Sanctum Dei Euangelium quod ad ea, quæ spectant ad fidem, quo ad reliqua derogari posse in aliquibus per contrariam consuetudinem.

38 Ad primam eius rationem negatur, Concilia includere eam clausulam contra consuetudines, nisi exprimatur, cum sit odiosa, ac proinde non subintelligitur. Ad secundam, falsum esse requiri expressum Papæ consensum ad inducendam consuetudinem, cum ex receptissima sententia, vt dixi supra, sufficiat consensus interpretatiuus, & legalis.

Quæres 19. An illa clausula: *Nemini, quo ad hoc priuilegio, vel consuetudine, etiam immemorabili suffragante.* Referatur ad omnes partes dispositiuas, an solum ad vltimam respectu clericorum coniugatorum? Item an referatur tantum ad derogationem præteritarum consuetudinum, an etiam ad futuras?

39 ℟. Ad primum, eam clausulam referri ad omnia præcedentia, *ex l. Et si 3. §. Filius ff. de liber. & posth. cap. Secundo 41. cap. Inquisitioni 71. de appellat.* maxime cum agatur hic de priuilegio fori in omnibus partibus dispositiuis huius capitis. Confirmatur, quia in hoc capite respectu omnium partium corrigitur commune, quo alias clericus cum altero ex requisitis gaudebat priuilegio fori, vt dictum fuit supra, ergo corrigitur quoq; & tollitur simpliciter consuetudo respectu totius capitis. Et ita in his terminis loquitur Fagn. ad dictum cap. Si quis, de foro compet. num. 60. & 61.

40 ℟. Ad secundum, per illam clausulam non impediri, nec abrogari futuram consuetudinem, quæ introduci potest, vt probaui præced. q. & confirmatur per *Glos. V. consuetudine Clem. Statutum de elect.* dicentem, sublata consuetudine censeri solum reuocari eam, quæ est de præterito, non in futurum introducitur, quam sequuntur *Domin. in cap. 1. de consuet. in 6. col. fin. & Abbas num. 8. apud Barb. claus. 87. num. 11. Suarez lib. 7. de legib. cap. 7. num. 2. apud Dianam par. 6. tract. 5. resol. 24.* Qui Barb. cit. distinguit, si verba referantur ad consuetudinem, quæ tunc vigebat non censetur prohibita consuetudo futura, vtiq; si verba generaliter prolata comprehendere possint futuram consuetudinem; in causa autem nostro, & clausula: *Nemini quo ad hoc, priuilegio, vel consuetudine etiam immemorabili suffragante.* Sed sola præterita tempore conditi decreti Concilij poterat suffragari tunc, ergo illa sola fuit subdita, non in futurum inducenda, quia initio conditi decreti non poterat suffragari cum nondum esset.

Quæres

Quæres 20. An amittens priuilegium fori defectu alicuius ex requisitis Tridentini, perdat etiam priuilegium canonis?

41 ℞. Clericus tonsuratus, & etiam in minoribus ordinibus constitutus, non deferens habitum, tonsuram, nec ecclesiæ seruiens ad tenorem Tridentini, licet ipso iure amiserit priuilegium fori, nondum tamen illud Canonis perdidit, quod tamen in consequentiam perdit, postquam iudex ecclesiasticus sententiam tulit declaratoriam, ipsum non amplius gaudere priuilegio fori, remittendo ipsum ad curiam secularem propter aliquod delictum, quo venit puniendus. Ante ergo declarationem gaudet priuilegio canonis, immo & fori, quia præter sententiam iuris requiritur quoq; sententia hominis, vt patebit infra in cap. de Amissione priuilegij clericalis, gaudet ergo priuilegio canonis, quia Tridentinum non loquitur de illius amissione, sed tantum de amissione priuilegij fori, quod longe diuersum est ab illo, quod solum post declarationem, quod clericus non gaudet priuilegio criminalis, amittitur, ea ratione, quia amplius non est clericus, sed laicus non secus ac ille, qui abiecto habitu & tonsura duxit in vxorem corruptam, vel aliter non vult amplius esse clericus. Et cum hac distinctione saluatur vtraque opinio, & responsum Sacræ Congregationis, quæ die 16. Octobris 1582. declarauit, eos, qui priuilegio fori priuantur in cap. 6. sess. 23. non intelligi priuatos priuilegio Canonis, quam refert Fagnan. par. 3. ad cap. Si quis; de foro compet. extremis verbis illius capitis, & probat id pluribus a num. 72. vsq; ad finem, intelligendũ secundum priorem partem distinctionis, quod scilicet, clericus per Tridentinum priuatus priuilegio fori defectu requisitorum, non censetur priuatus ex vi eiusdem Tridentini ante declaratoriam, priuilegio Canonis, *cum Gonzal. Glos. 5. §. 5. num. 7. cum alijs Diana par. 1. tract. 2. resol. 34. Riccius par. 1. resol. 541. num. 5. & par. 3. decis. 315. num. 4. Barb. Alleg. 12. num. 32. & ad cap. 29. 17. q. 4. num.* 9. Post vero declarationem, quod Clericus non gaudeat amplius priuilegio fori, neq; proinde priuilegio canonis, intelligendi sunt alij cum *Feliciano, Suarez, Bannes, apud Dianam, & Barb. ad dictum cap. 29. 17. q. 4. num.* 8. Declaratus enim non gaudere priuilegio fori in criminalibus, certe nec gaudet priuilegio canonis, cum amplius non sit clericus, sed laicus. Vide etiam Dal Bene cap. 4. dub. 9. Vide iterum infra cap. 9. q. 22.

Quæres 21. An probabilis sit opinio Torreblancæ, quam secutus sum consulendo pro D. Ioseph de Aleo in consil. 98. & contra quam respondi supra hic sub q. 3.

42 ℞. Est probabilis, ac proinde Tridentinum in eo cap. 6. sess. 25. non loquitur de clericis prima tonsura, & ordinibus minoribus insignitis in maiori ætate constitutis, sed tantum de impuberibus, & puberibus. Id autem clare probatur ex verbis illius capitis: *Nullus initiatus ante decimum*

mum quartum annum possit obtinere beneficium. Hic sermo est de impuberibus, & puberibus, non de maioribus, vt patet expressione præfati anni. Præterea ea verba. *Vel in Seminario clericorum, aut in aliqua Schola,* vel Vniuersitate *de licentia Episcopi quasi in via ad maiores ordines suscipiendos versetur.* Applicari non possunt maioribus, quia similes personæ prouectæ ætatis non recipiuntur in seminario, quod institutum fuit pro pueris; cap. 18. ead. sess. Nec inueniuntur in scholis, nec dicuntur esse in via ad maiores ordines, quod proprium est puberum, cum maiores ætate, si obtineant dispensationem simul omnes ordines maiores suscipere valeant. Quare cum maioribus prædicta applicari non possunt, nec ipsa lex conciliaris ad ipsos adaptari potest, *arg. l. 4. §. Toties ff. de damno infecto, cap. Indemnitatibus, §. fin. de elect. in 6.* Quare subsequens dispositio Tridentini illis expressa verbis: *Is etiam fori priuilegio non gaudeat* refertur solum ad impuberes, & puberes, quibus sine dubio omnes præfatæ clausulæ Tridentini applicari possunt, congrue referendo, iuxta quod mox dicam. Confirmatur. Tum quia hæc opinio valde fauet immunitati clericorum, ne à laicis iudicentur, ergo sequenda ex sua probabilitate, *Gratian. cap. 88. num. 6. cap. 131. num. 2. Diana par. 6. tract. 1. resol. 24. prope finem alijs citatis.* Tum quia Tridentini dispositio odiosa est, adiungit enim onera, & grauamina iuri antiquo, quod clericis omnibus concedebat sine illis priuilegium fori, iuxta quod dixi supra sub num. 2. ergo restringenda est, vt supra.

Quidam Doctor in causa contra clericum maioris ætatis probat, opinionem Torreblancæ aduersari Tridentino, per sequentia verba: Quia in principio Concilium disponit nullum clericum ad beneficium esse admittendum nisi postquam sit peruentus ad ætatem quatuordecim annorum, postea dicit: *Is etiam fori priuilegio non gaudeat, nisi beneficium ecclesiasticum habeat.* Ergo si repetita intelligitur qualitas ætatis minoris quatuordecim annis in hac secunda dispositione quo ad fori priuilegium, dabitur clericus beneficiatus minor quatuordecim annis, & consequenter resultat contrarietas in eodem capite, quia potest conferri beneficium clerico minori annis quatuordecim. Vel si hoc negatur, dispositio Concilij contrahit impossibilitatem, dum vult clericum beneficiatum, qui reperiri non potest, frui posse priuilegio fori. Hęc D.S.

43 Non conuincit hoc argumentum omnino falsum, nam illa dispositio beneficialis exprimitur negatiue in ordine ad clericum impuberem, affirmatiue vero respectu puberis, & facit hunc sensum, quem nemo negare potest, sc. clericus impubes vsq; ad 14. annum exclusiue non potest obtinere beneficium, vtiq; vero puber ab anno decimo quarto. Qualitas ergo puberis non impuberis repetitur in clerico beneficiato gaudente priuilegio fori. In sequenti vero dispositione de tribus requisitis, & alijs intelligitur vtraq; qualitas impubertatis, & pubertatis repetita,

petita, aliter nec alij clerici puberes non beneficiati gauderent priuilegio fori, si illa dispositio restringeretur ad minores quatuordecim annis. Textus ergo loquitur de vtrisq; respectu priuilegij, de impuberibus negatiue quo ad beneficium, affirmatiue vero de puberibus. Et ex his omnino certis tollitur contrarietas, & impossibilitas in opinione Torreblancæ, qui, vt diximus, loquitur, vt nos explicauimus.

Et ex his infertur, cũ D. Ioseph nõ comprehendatur sub dispositione Tridentini, pro eo attendendum esse ius commune, non Tridentini, ac proinde sufficere, quod detulerit habitum clericalem vt docent *Farin. q. 8. num. 91. Gratian. cap. 190. num. 10. cum alijs Fagn. par 3. in cap. si quis, de foro camp. num 60. & 61. Barb. Alleg. 12. num 21.* qui nu.22. subdit, attento iure antiquo non posse clericum declarari priuatum priuilegio fori, nisi post trinam monitionem.

Neq; est necessarium, quod clericus deferat vestem talarem, sed talem, qualem exigit mos patriæ, & regionis, *ex Farin q.8. num. 69. Bonac. in Bulla disp. 1. q. 16. sect. 1. p. 6. num. 30. Sperell. decis. 17. num. 44.* Talem enim vestem talarem non exprimit Tridentinum.

Quæres 22. Quid determinet Synodus Nembrina Illustrissimi D. D. nostri Caroli Episcopi Parmæ, circa delationem habitus clericalis?

44 ℞. Sub fol. 97. legitur sequens decretum. *Qui beneficium* quod supra extensum sub num. 13. non repeto. Sed de eo emergunt duæ dificultas Prima, an clericus captus cum veste appellata Giustacore gaudeat priuilegio fori quousq; bis mulctatus declaretur postea non gaudere, & remitti curiæ seculari; Secunda, an dictum Decretum sit contra Tridentinum, quod non requirit trinam monitionem, sicut videtur requirere Synodus.

℞. Ad primam, talem clericum in vim huius Synodi non posse immediate priuari, vel declarari priuatus priuilegijs clericalibus, nisi præcedat illa duplex mulctatio, qua secuta, & prosequens deferre Giustacore, declarandus est non amplius gaudere priuilegio, & aliter non potest Synodus intelligi, cum clare loquatur.

℞. Ad secundam, dictum decretum non aduersari Tridentino, cum nihil disponat de mulctis, ergo cum id reliquerit arbitrio Prælatorum, potuit Episcopus circa hoc disponere, sine violatione Tridentini: Nec quis dicat, Tridentinum non requirere trinam monitionem, vt probatum fuit supra sub num. 27. vt videtur exigere Synodus. Respondetur enim id falsum est, esto enim non possit mulctare sine citatione clerici, non tamen

45 sequitur necessariam esse monitionem, quia aliud est citatio, aliud monitio, ea enim ordinatur ad mulctum, monitio vero ad resipiscendum, & obediendum legi. Neque in Tridentino mandatur iudici, vt Clericus, qui non seruat ea requisita statim declaretur priuatus, sed simpliciter dicitur. *Priuilegio fori non gaudeat*, & cum requiratur sen-

tentia

tentia declaratoria, quod non seruauerit illa tria, antequam carent priuilegio, & Tridentinun super ea nihil disponat, reliquit hunc modum sub dispositione Synodorum, merito igitur Illustr. D. Episcopus, declarationem protrahit post secundam mulctam. Et ex his patet Synodum non aduersari Tridentino.

Quæres 23. An clericus non gratis, sed mercede seruiens ecclesiæ in habitu,& tonsura gaudeat priuilegio fori?

46 R. Affirmatiue, quia Tridentinum requirit simpliciter seruitium ecclesię nihil determinando de mercede,neq; gratis seruitute,ergo sufficit seruitus siue gratis,siue mercede fiat,nam operarius dignus est mercede sua, & qui altari seruit, de altari viuere debet.

Quæres 24. An Clerici Scholares existentes in seminario, vel extra studentes ad gaudendum priuilegio fori præter studium, debent habere etiam illa tria requisita, sc. deferre habitum, & tonsuram, & seruire ecclesiæ?

47 R. Pręter habitum, & tonsuram requiritur aut seruitium ecclesię,vel quod sit in Seminario, aut Schola de licentia Episcopi, vt non obscure deducitur ex verbis hisce Tridentini cap.6.sess.23.*Is etiam fori priuilegio non gaudeat, nisi clericalem habitum, tonsuram deferens alicui ecclesiæ ex mandato Episcopi inseruiat,vel in Seminario Clericorum,aut in aliqua Schola,vel Vniuersitate de licentia Episcopi*. Qui ergo non seruit, necesse est, vt sit vel in Seminario, vel in Schola aliter non gaudet hoc priuilegio, quia prædicta tria sunt necessaria ad gaudendum priuilegio, habet ergo Clericus electionem vnius ex duobus,aut seruire ecclesię, aut esse in Seminario, aut in Schola; igitur aut studere,aut seruire cum delatione habitus, & tonsurę vbique. Et ita declarauit S. C. referente Fagnano par.3.in cap.Si quis, de foro compet.num.19.his verbis: *Ad hoc, vt fori priuilegio gaudeat,requiri, & sufficere ea, quæ aliquo ex infrascriptis capitibus sigillatim sunt adnotata. Vt obtineat beneficium ecclesiasticum. Vt clericalem habitum, & tonsuram deferens in aliquo Seminario de licentia Episcopi degat. Vt in habitu, & tonsura incedens in aliqua Schola de licentia Episcopi versetur. Vt habitum,& tonsuram gestans in aliqua Vniuersitate de licentia Episcopi moretur*. In his ergo omnibus requirit semper delationem habitus, & tonsuræ, loquendo autem de beneficiatis nullam facit mentionem de habitu, & tonsura, ergo sine his gaudet priuilegio fori.

48 Sicut autem supra sub q. 9. num. 2. dictum fuit, non esse necessarium mandatum Episcopi deputantis clericum ad seruitium ecclesiæ, ita neq; licentia est necessaria pro Schola, hoc ipso, quod clericus realiter studet,& scholam frequentat; in seminario autem nullus recipitur sine illius consensu.Textus,& S.C.distinguunt scholam ab Vniuersitate, vnde nomine Scholæ venit etiam priuata, nomine Vniuersitatis publica, cuiusmodi sunt Scholæ Iesuitarum, immo & aliorum ordinum, qui ex

præscripto

præscripto Tridentini debent docere suos non solum Sacram Scripturam ex cap. 1. sess. 3. sed etiam alias scientias, & Philosophiam, nam hæ scientiæ multum conducunt ad Sacram Scripturam, immo & scientiæ legales valde vtiles sunt clericis & religiosis; vnde his incumbentes dicuntur morari in Vniuersitate, excluso tamen Studio Medicinæ, quod non prodest Canonistis, nec Theologis, non obstante cap. fin. Ne Cler. vbi Gomez in Reg. De non toll. q. 3. fine, ex Abbate in cap. Ne magnopere num. 8. dicit, licere clericis, & religiosis ad maiorem perfectionem, & intelligentiam in scholis publice ius ciuile audire.

Quæres 25. An Clericus declaratus non gaudere priuilegio fori, adhuc puniri possit ab Episcopo?

℞. Negatiue, quia per eam declarationem aquisitum fuit ius iudici seculari, in eius enim gratiam facta fuit declaratio, & id confirmatur ex Responso Sacræ Congreg. infra sub num. 52. extenso, illis verbis: *Subsint iurisdictioni Episcoporum, aut Ordinariorum, illorumq; cognitioni, ne dum in causis, in quibus ijdem Episcopi, seu Ordinarij præuenerunt, vel etiam in quibus non peruenerunt, videlicet, si neq; à iure, neq; ab homine, per declarationem, seruatis seruandis factam priuilegijs clericalibus denudati, seu priuati sint.* Et aliud non vult dicere ex Riccio Bonac. in Bulla disp. 1. q. 16. sect. 1. p. 6. num. 33. cum alijs dicentibus, Patres in Concilio concedentes laicis posse punire clericos, si carent requisitis, non ideo abstulisse iurisdictionem Ordinarijs, intellige posse illos punire, non declarando eos carere priuilegio fori, etiam instante fiscali laico pro declaratione, vt possit aquirere ius ad puniendum.

Quæres 26. An Episcopus in omni casu, quo in minoribus constitutus delinquens, licet non gaudeat priuilegio fori ad tenorem Tridentini, possit illum punire cum exclusione iudicis secularis, licet is præuenerit per captum clericum non gaudentem priuilegijs?

51 ℞. Affirmatiue, quia non est rationabile, quod per delictum, aut defectum Subditi, superior perdat potestatem, quam in eum habet. Et ita respondit Sacra Congregatio Romano Pontifice non semel approbante, vt refert Sperell. decis. 133. num. 84. Vers. Et propterea, eius tenoris.

52 *Die 12. Nouembris 1630. Facta relatione Sanct. D. N. in causa Leodiensi 9. eiusdem in S. Congr. Concilij proposita. Sanct. Approbauit declarationem factam, vt Clerici etiam non habentes requisita cap. 6. sess. 23. de Reform. licet ipsi tamquam contrauenientes ordinationi S. Concilij, non possint per se ipsos allegare priuilegium fori; nihilominus subsint iurisdictioni Episcoporum, aut Ordinariorum, illorumq; cognitioni, ne dum in causis, in quibus ijdem Episcopi, seu Ordinarij præuenerunt, verum etiam, in quibus non præuenerunt, videlicet, si neque à iure, neq; ab homine per declarationem seruatis seruandis factam, priuilegijs clericalibus denudati, seu priuati sint.*

Hanc

Hanc autem declarationem, vt subiungit idem Sperellus idem Pontifex sæpius confirmauit, & canonizauit, & signanter in sequenti resolutione.

Die 1. Augusti 1634. idem Sanct. D.N. occasione relationis status Ecclesiæ Neapolitanæ ad remouendam omnem difficultatem, denuo iussit omnino obseruari supradictam opinionem supra firmatam in causa Leodiensi.

Hoc responsum est valde vtile ipsi clerico, & facit ad sedandas lites inter vtrunq; forum, ipsi clerico, quia magno cum dispendio ipsius rei probatur gaudere, vel non gaudere priuilegio fori; facit quoq; pro quiete iudicantium, quia hac responsione manifeste constat, iudicem secularem debere sine altercatione restituere clericum, siue gaudeat priuilegio fori, siue non.

An credendum sit Sperello, vel alteri referenti tale responsum ad verbum?

53 ℞. Iudicem non teneri credere, nisi exhibeatur in forma authentica, scilicet, solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti, & Secretarij eiusdem Congregationis, pro tempore existentium munitum. Ita de mandato Vrbani VIII. edidit Decretum Sacra Congregatio, extensum apud Dianam par. 11. tract. 8. resol. 53.

CAPVT SEPTIMVM

De Priuilegijs Clericorum Coniugatorum cum virgine.

1 C*Lerici coniugati alij non sunt bigami, qui sc. cum virgine contraxerunt, alij bigami.*
2 *Laicus habens vxorē virginē potest promoueri ad omnes ordines.*
3 *Cap. Vn. de cler. coniug. in 6. extenditur.*
4 *Cap. 6. sess. 23. extenditur quo ad Clericos coniugatos.*
5 *Conditiones requisitæ, vt coniugatus gaudeat priuilegijs.*
6 *Quæ sunt canonis, & fori criminalis.*
7 *Non autem fori ciuilis, & gabellarum.*
8 *Criminosus punitur in corpore, & etiam in bonis.*
9 *Clericus coniugatus quo ad bona habetur pro laico.*
10 *Incapax beneficij, obtentum perdit.*
11 *Et pensionis.*
12 *Vicarius esse non potest.*
13 *Vxor eius non gaudet priuilegijs.*
14 *Quia pendent à clericatu, cuius ipsa est incapax.*
15 *Qualis debeat esse eius habitus, & tonsura.*
16 *Quale eius seruitium.*
17 Ministerij *vox comprehendit seruitium tam temporale, quam spirituale.*
18 *Copulatiue seruare debet ea requisita.*
19 *Monitio trina in his non est necessaria.*
20 *Contrahens cum muliere à se corrupta dicitur duxisse virginem.*
21 *Ducens corruptam putatam virginem non gaudet priuilegijs.*
22 *Ducens mulierem corruptam extra copulam gaudet.*
23 *Non est necesse, quod sponsus sit virgo.*
24 *Bigamia sumitur per nominationem à sponsa alias corrupta ab alio.*
25 *Bigamia non contrahitur à ducente vxorem ab alio marito non cognitam.*
26 *Bigamia oritur ex binis nuptijs validis consumatis.*
27 *Bigamia ex inualido priori matrimonio etiam consumato non oritur in secundo matrimonio.*
28 *Impedimentum non præstat, quod de iure non sortitur effectum.*
29 *Inualide factum pro non facto habetur.*
30 *In sacris dispensatus ad vxorem gaudet priuilegijs.*
31 *Probare debet vxorem esse virginem.*
32 *Renuntiare priuilegijs non debet.*
33 *Recuperantur resumpto habitu.*
34 *Mortua vxore recuperantur.*

DE PRIVILEGIIS CLERICORVM CONIVGATORVM CVM VIRGINE.

1 PRo complemento tractatus de priuilegio fori ad tenorem cap. 6.sess. 23. reliquum est, vt videamus, an, & quomodo Clerici tonsurati, seu etiam in minoribus constituti, & coniugati gaudeant priuilegio fori ad formam eiusdem capitis. Et quoniam clerici coniugati sunt in duplici differentia, alij cum vnica, & virgine coniuncti in matrimonio; alij cum corrupta coniuncti, qui vocantur bigami. Hic agendum est de coniugatis cum virgine, in sequenti de coniunctis cum corrupta.

Quæres 1. An clericatus debeat præcedere matrimonium cum virgine, an subsequi illud? Et an sit differentia inter vtrunq; actum?

2 ℟. Laicus habens vxorem virginem potest promoueri ad ordines minores, etiam sine licentia vxoris, quia hoc illi non præiudicat, cum isti ordines adiunctum non habeant votum castitatis. Quod si vlterius procedere velit ad ordines sacros, id facere non potest, nisi de consensu vxoris, quæ si est iuuenis debet & ipsa profiteri in aliqua religione, si est senex sufficit votum simplex continentiæ manendo extra domum mariti promoti ad sacros ordines. Ita *ex cap. Episcopus dist. 77. & cap. Coniugatus, de conuers. coniugat. Sanch. lib. 7. disp. 39. num. 6. Castropal. de Sponsal. disp. 3. p. 6. §. 11. num. 18. & seq.* E contra Clericus in minoribus non prohibetur deducere vxorem virginem, & quidem semel, iuxta caput, quod mox referam, & cum ea consumare matrimonium, & secum viuere eo quod non habet votum continentiæ, vlterius vero procedere ad ordines sacros non prohibetur, tamen vxor consentiens in promotionem debet vouere continentiam, & viuere in domo separata, si senes sit, si iuuenis ingredi, & profiteri in religione ex citatis Doctoribus. Siue ergo præcedat clericatus, siue non, parum refert ad præsens institutum, cum matrimonium semper dicatur contractum cum vnica, & virgine. De priuilegijs ergo clericalibus istorum hic agendum, ad tenorem cap. Vn. de cler. coniug. in 6. & cap. 6. sess. 23. Referam dictum titulum, sequentis tenoris.

3 *Clerici, qui cum vnicis, & virginibus contraxerunt, si tonsuram, & vestes deferant clericales, priuilegium retineant canonis ab Innocentio Papa II. prædecessore nostro editi in fauorem totius ordinis clericalis; & cum iuxta Parisiense Concilium nullus clericus distringui, aut condemnari debeat à iudice seculari, præsenti declaramus edicto, huiusmodi clericos coniugatos pro commissis ab eis excessibus, vel delictis, trahi non posse criminaliter, aut ciuiliter ad iudicium seculare; nec ab ipsis secularibus iudicibus eos debere per-*

sonaliter

sonaliter, vel etiam pecuniariter, nè per vnam viam concedatur eisdem iudicibus, quod per aliam negatur, vllatenus condemnari. In cæteris autem, si vt præmittitur, tonsuram, vel vestes deferant clericales, etiam in præmissis eos gaudere nolumus priuilegio clericali.

4 Hoc Decretum Tridentinum sess. 23. cap. 6. innouauit, & adiunxit grauamen seruiendi ecclesiæ præter delationem habitus, & tonsuræ his verbis. *In clericis vero coniugatis seruetur constitutio Bonifacij VIII. quæ incipit.* Clerici, qui cum vnicis, *modo hi clerici alicuius ecclesiæ seruitio, vel ministerio ab Episcopo deputati, eidem ecclesiæ deseruiant vel ministrent, & clericali habitu, & tonsura vtantur.* Hæc duo Decreta Bonifacij, & Tridentini explicantur in sequentibus quæstionibus in ordine ad vsum priuilegiorum clericalium tam canonis, quam fori, in criminalibus, ciuilibus, & gabellis.

Quæres igitur 2. quæ conditiones requirantur in clerico coniugato, vt gaudeat priuilegio canonis, & fori?

5 ℞. Tria. *Primo*, quod clericus vnicam, & virginem tantum duxerit. *Secundo*, quod deferat vestes clericales, & tonsuram. *Tertio*, quod seruiat ecclesiæ sibi ab Episcopo deputatæ. Hoc postremum exprimitur in Tridentino, priora duo habentur etiam in constitutione prædicta Bonifacij VIII. Itaque ex parte Tridentini dicitur dispositio odiosa, dum grauat clericum, si vult gaudere priuilegio canonis, & fori, ad seruiendum ecclesiæ, quod Bonifacius non adiunxit suæ constitutioni contentus illis tribus, matrimonio cum vnica, & virgine, tonsura, & veste clericali. Et ita docent omnes *cum Castropal. p. 2. num. 9. Ciarlin. cap. 53. num. 11. Barbosa Allegat. 12. num. 25.*

Quæres 3. An clerici coniugati gaudeant priuilegio fori non solum quo ad criminalia, sed etiam quo ad ciuilia, & gabellas?

6 ℞. Gaudent tantum quo ad criminalia, itaut non possint puniri neq; in persona, neq; in bonis suis, vt clare dicitur in textu. Et ita docent omnes cum *Farinac. q. 8. num. 7. Sanch. lib. 7. disp. 46. num. 22. Barb. ad dictum cap. Vn. de Cler. coniug. num. 81. Ciarlin. cap. 53. num. 4. Dal Bene cap. 4. dub. 11. sect. 1. num. 11.*

7 Non gaudent ergo priuilegio fori quo ad sua bona, sed trahuntur ciuiliter ad iudicem laicũ, & onerantur gabellis, sicuti si essent laici. Probatur expresse per *cap. Ex parte 9. de cler. coniug.* vbi, quod isti clerici in rebus suis non gaudent priuilegio clericali, vt etiam probatur ex cit. textu Vn. vbi nulla mentio fit de bonis eorum exemptis nisi respectu criminalis causæ, in qua nec pecuniariter puniri possunt, vnde textus concludit: *In cæteris autem si vestes, vel tonsuram deferant, eos gaudere nolumus priuilegio clericali.* Et ita docent præter citatos Canon. in præcitatis textibus, *Couar. cap. 31. Variar. num. 6. & 7. Gutier. de iuram. cap. 17. num. 11. & 12. Barb. Alleg. 12. num. 25. & ad cap. 6. Trident. num. 44. Dal Bene cit. num. 11. Sanchez loco pro se citat 25. Doctores.* Di-

Dices, obstat expresse textus cap. Vn. supra extensi ibi: *Trahi non posse criminaliter, nec ciuiliter*. Ergo gaudet vtroq; priuilegio fori, criminalis scilicet, & ciuilis. Confirmatur, quia Tridentini verba *Non gaudeat priuilegio fori* comprehendunt vtrunq; forum, immo, & gabellas, vt probaui initio capitis 5. num. 10. Et ita docent *Marta de iurisd. par. 4. casu 153. Riccius par. 4. dec. 320. num. 5. Grassus Eff. 1. num. 81. Barb. ad cap. 6. sess. 23. num. 44. Alleg. 12. num. 25. Vers. Quamuis*. multis alijs citatis.

8 Respondetur veriorem esse opinionem, iura restrinxisse priuilegium fori solum ad criminalia. Ad primum dico, iudicem posse procedere contra criminosos, & delinquentes duobus modis criminaliter distringendo personam, & ciuiliter in bonis, quæ est causa ciuilis, secundum quam vnus litigat contra alium super bona, non super crimine. Ad confirmationem dico Tridentinũ comprehendere vtrunq; priuilegium fori personæ scilicet, & rerum, vt probaui cap. 5. num. 10. respectu clericorum non coniugatorum. Respectu vero coniugatorum innouat constitutionem Bonifacij VIII. & eis adiungit seruitium ecclesiæ, ne isti sint magis priuilegiati clericis non coniugatis in illis requisitis, quos voluit esse pares, dispares vero in priuilegijs, ita enim conueniebat statui illorum. Quare clerici coniugati reputantur quo ad bona

9 sua vti laici, vt multis allegatis *Ciarlin. cap. 53. num. 6.*

Quæres 4. An clericus coniugatus sit capax beneficij?

10 ℞. Negatiue, ex cap. Sane 2. de cler. coniug. nam cap. Vn. de cler. coniug. in 6. aliud illi non concedit, nisi priuilegia canonis, & fori criminalis, vt visum fuit. Est communis *Flamin. lib. 4. de resign. q. 2. num. 7. Barb. ad cit. cap. 2. num. 2.* alijs citatis, ita quod nec Episcopus cum eo dispensare potest, *Sanchez lib. 7. disp. 42. num. 18. Garz. par. 7. de benef. cap. 5. num. 4. ibidem Barb. & Alleg. 72. num. 78. Ciarlin. cap. 53. num. 42. Castropal. disp. 6. de benef. p. 3. §. 8. num. 7.* Quod si clericus ducat vxorem licet virginem etiam in minoribus constitutus ipso iure & priuatus beneficio, quod obtinet, *Sanch. lib. 7. disp. 42. Castropal. cit. num. 3.* Et alij omnes.

Quæres 5. An sit capax pensionis? & eam habens ducendo vxorem perdat illam.

11 ℞. Clericus habens pensionem ipso iure perdit eam per contractum matrimonium, quia alio priuilegio clericali non gaudet, nisi canonis, & fori criminalis, ergo illud perdit ducendo vxorem, nec proinde vlterius capax est dum matrimonium perdurat. Ita *Gigas de pens. q. 54. num. 4. Puteus lib. 2. dec. 449. Rota par. 8. decis. 33. num. 2.* Ea ratione, quia pensio datur ratione clericatus, qui expirat per matrimonium. Sed meo iudicio, hæc ratio non habet locum in clerico coniugato cum virgine, quia clericatus in eo adhuc viget, & honoratur ratione priuilegij canonis, & fori criminalis; procedit ergo in clericis bigamis, qui omnino sunt exuti clericatu, & statu ecclesiastico meri laici. Quæ-

Quæres 6. An Clericus coniugatus possit esse Vicarius Episcopi?

12 ℞. Negatiue, quia alio priuilegio clericali non gaudet, nisi canonis, & fori criminalis, unde cum habeatur in alijs pro laico, non potest esse Vicarius. Ita *Sbrozius de officio Vicarij lib. 1. q. 31. Barb. Alleg. 54. num. 6. Sanch. lib. 7. disp. 48. num. 14. Ciarlin. cap. 53. num. 8.* Qui dicunt ei committi posse negotia temporalia.

Quæres 7. An eius vxor gaudeat priuilegijs clericalibus?

13 ℞. Negatiue, quia est incapax spiritualis qualitatis, clericatus scilicet, propter quem clerici gaudent priuilegijs canonis, & fori criminalis. Et ita quod non gaudeat priuilegio canonis docent *Imola in cap. 2. de foro compet. num. 3. ibi Alex. de Nano num. 21. Felin. num. 3. cum alijs Sanchez lib. 7. disp. 47. initio.* Quod non gaudeat priuilegio fori docent *Ioannes Andr. ad Speculat. tit. de cler. coniug. cum alijs Sanch. lib. 7. disp. 47. num. 3.* Nonnulli tenent oppositum, quia vxor gaudet priuilegijs mariti, quod

14 verum est, quando priuilegia oriuntur a causa, cuius capax esse potest mulier; constat autem hoc priuilegium canonis, & fori criminalis oriri à qualitate clericatus, cuius est incapax mulier.

Quæres 8. Qualem habitum, & tonsuram debeat deferre clericus coniugatus, vt gaudeat priuilegio canonis, & fori criminalis?

15 ℞. Eundem habitum, & tonsuram deferre debet, & eodem modo, quibus vtuntur clerici non coniugati, si volunt gaudere dictis priuilegijs, iuxta dicta cap. 6. à num. 12. ad 17. de habitu clericali, & à num. 18. ad 19. ibi enim dicta applicantur etiam ad clericos coniugatos.

Quæres 9. Quale seruitium clericus coniugatus debeat præstare ecclesiæ vt gaudeat priuilegijs canonis, & fori criminalis?

16 ℞. Debet seruire vel spiritualiter in choro cantando, & psallendo, seruire missis, & interesse processionibus; vel etiam temporaliter officio Notarij, & Procuratoris, Ianitoris, Campanarij, Scopatoris, &c. Differt autem seruitium præstandum à clericis simplicibus ab eo, quod est faciendum à clericis coniugatis, vt colligitur ex diuerso modo loquendi textus in Tridentino; nam de clericis non coniugatis dicitur *Alicuius ecclesiæ inseruiat.* Loquendo vero de coniugatis, inquit: *Alicui ecclesiæ seruitio, vel ministerio ab Episcopo deputati, eidem ecclesiæ seruiant, vel mi-*

17 *nistrent.* Nam verbum *Ministerium* est officium commune spirituali, & temporali, Christus enim spiritualia, & temporalia suis discipulis ministrabat.

Quæres 10. An clericus coniugatus debeat habere copulatiue hæc tria requisita, vt gaudeat priuilegijs canonis, & fori criminalis?

18 ℞. Affirmatiue, nam exprimuntur per coniunctiuam, iuxta dicta de clericis non coniugatis cap. 6. q. 1. num. 6. Multis allegatis: *Ciarl. cap. 53. num. 11. Castropal. p. 2. num. 9.*

Quæres 11. An ad perdendum hæc priuilegia requiratur trina monitio

H facienda

facienda clerico non deferenti habitum, nec tonsuram, nec seruienti ecclesię?

19 ℞. Negatiue, quia id non exigitur neq; in cap. Vn. neque in Tridentino, cum ipso iure dicatur priuatus per sententiam iuris, hoc ipso, quod deficit in vno ex tribus illis requisitis, iuxta quod dictum fuit in cap. 6. num. 27. Et ita docent *Couar. cap. 32. Practic. quaest. num. 1. Grassus Effectu 1. num.* 84.

Quæres 12. An clericus contrahens cum muliere à se corrupta gaudeat priuilegijs?

20 ℞. Gaudet, quia adhuc dicitur contraxisse per fictionem iuris cũm virgine, quia non diuisit carnem ab ea, dum suam cum vnica commiscuit, & vniuit, ac proinde fingitur duxisse virginem. Confirmatur, quia ex cap. Debitum 5. de bigamis, contrahens cum desponsata tantum alteri non euadit bigamus, quia cum non fuerit cognita à sponso primo, & sic ab altero non cognita pro virgine habetur in eo quod ducens eam non fit bigamus. Ita *Glos. V. Contraxerunt, in hoc cap. Vn. de cler. coniug. in 6. Sanchez lib. 7. disp. 84. num. 14. Suarez disp. 49. Sect. 3. num. 6. Castropal. de cens. disp. 6. p. 8. num. 4. & de Reuer. disp. Vn. p. 2. num. 9.*

Quæres 13. An gaudeat priuilegijs ducens corruptam, quam putabat virginem.

21 ℞. Negatiue, quia is est bigamus priuatus omni priuilegio, cap. Vn. de bigam. in 6. Ita docet *Glos. in cap. Nemo 12. dist. 32. Sanch. disp. 84. num. 15. Sayrus lib. 6. de cens. cap. 4. num. 11. cum alijs Barbosa ad hoc cap. 12. dist. 32.*

Quæres 14. An gaudeat priuilegio ducens mulierem, quæ seipsam vitiose manibus corrupit, vel per aliam personam sine copula?

22 ℞. Gaudet, quia corruptio inducens bigamiam debet procedere à copula inter personas diuersi sexus.

Quæres 15. An gaudeat priuilegio clericus, qui fornicatus fuit cum muliere, ducens postmodum virginem?

23 ℞. Affirmatiue, quia viri corruptio non facit hominem bigamum, sed fæminæ corruptio. Ratio ergo cur fæmina debeat esse virgo, & non vir, ea est, quia vir significat Christum, qui sibi synagogam copulauit, & quia noluit ei obedire, dimisit eam in infidelitate sua corruptam, & sibi adiunxit ecclesiam gentium, quæ illi seruiuit, & seruit in fide existens immaculata, & sine ruga in nullo corrupta semper illi fidelis, ideo maior castitas requiritur in vxore, quam in viro, qui ad similitudinem Christi potest diuidere carnem suam, hoc est, habere successiue plures vxores, sicut Christus sibi successiue copulauit synagogam, & ecclesiam. *Glos. V. Cognitum, cap. Debitum* 5. *de bigamis*. Quare Theologi cum *S. Thoma in 4. dist. 27. q. 3. art. 1. quaest. 3.* aiunt, virum non à se, sed ab vxo-

24 re sumere speciem bigamiæ tamquam à termino, ideo à diuisione car-

nis

nis vxoris per corruptionem denominatur vir bigamus .i. carens vnitate carnis ob diuisionem vxoris cognitæ alias ab alio, *Castropal. de censur. disp. 6. p. 8. num. 4.*

Quæres 16. An clericus contrahens cum muliere, quam virginem duxerat alter, sed non cognitam, quia vir eius mortuus est antequam consumaret matrimonium, gaudeat priuilegijs?

25 ℟. Affirmatiue, quia dicitur contraxisse cum vnica, & ea virgine, ea enim sponsa non dicitur suam carnem diuidere cum secundo marito, dum à priori non fuit cognita. Confirmatur, quia diuisio carnis oritur

26 ex binis nuptijs consumatis, *cap. Cognoscamus* 14. *dist.* 34. Expresse cap. Debitum 5. de bigamis, vbi ergo non est bigamia ibi est matrimonium cum vnica virgine. Ita *Sanch. lib. 7. disp. 46. num. 3. Castropal. de Reuer. p. 2. num. 9.*

Quæres 17. An primo matrimonio cum virgine contracto, & nullo declarato post consumationem illius, dicatur secundo contrahens pariter cum virgine gaudere priuilegijs?

27 ℟. Affirmatiue, quia cum primum matrimonium etiam consumatum non conuenit, ducens secundam virginem non dicitur contraxisse bigamiam, quæ solum incurritur ex binis nuptijs consumatis, veris, & validis, vt dixi in præced. quæstione, ergo gaudet priuilegijs; non enim præ-

28 stat impedimentum, quod de iure non sortitur effectum, Reg. 52. in 6.

29 inualide enim factum reputatur ac si non esset factum, *l. Non putauit §. Non quæuis ff. de bonor. possess. contra tabul. l. 1. §. Nihil, ff. de inoffic.* Ergo contraxit cum vnica virgine. *Sanch. lib. 7. disp. 46. num. 3.*

Quæres 18. An in Sacris constitutus, si ex dispensatione Apostolica ducat virginem in vxorem, gaudeat priuilegijs? Pariter idem quæritur si ducat viduam?

30 ℟. Gaudet in vtroque casu, quia dispensatio impedit contractionem bigamiæ similitudinariæ in vtroq; casu. Immo hæc bigamia sicut non ponit priuilegium, ita nec tollit, cum sacer ordo inducat huiusmodi priuilegia. Ita decisum *ex Cellio refert Barb. ad cap. 6. sess. 23. num. 45.*

Quæres 19. An clericus coniugatus teneatur probare suam vxorem fuisse virginem, quando eam duxit, ad effectum gaudendi priuilegijs in casu si ei obijciatur fuisse corruptam ab alio?

31 ℟. Affirmatiue, & sufficit, quod testes dicant, mulierem reputatam fuisse virginem. Ita omnes cum *Couar. in Pract. quæst. cap. 31. num. 7. Vers. Tertio, Farinac. q. 8. num. 8. Grassus Eff. 1. num. 89. Ciarlin. cap. 53. num. 13. & 14.*

Quæres 20. An clericus coniugatus possit his priuilegijs renuntiare non solum facto, sed etiam verbo?

32 ℟. Verbo renuntiare non potest, sed tantum facto, desertione requisitorum, quod est potius ea perdere, quam illis renuntiare, vt dixi cap. 2.

H 2 num.

num. 146. ad 150. Dicitur enim in textu cap. Vn. de cler. coniug. in 6. *Si tonsura, & vestes deferant clericales priuilegium retineant canonis, &c.*

Quæres 21. An perdita priuilegia desertione habitus, possit ea recuperare resumendo habitum, tonsuram, & seruitium ecclesiæ?

33 ℞. Affirmatiue, etiam resumendo illum, quia licet illa perdiderit per sententiam iuris, tamen cum ante sententiam iudicis declaratoriam ea absolute non perdiderit quasi tantum in eo suspensa fuerint, facile recuperantur, cum in eo non fuerint extincta, nisi sequatur declaratio, quod deficit in requisitis.

Quæres 22. An, qui priuilegijs vsus non fuit viuente vxore, possit illis vti ea mortua, resumptione habitus, quam abiecerat, quando duxit vxorem?

34 ℞. Potest, resumptione habitus, quia in eo non erant extincta, sed tantum suspensa, cum matrimonium cum vnica, & virgine illa non destruat, nec extinguat. Ita tenent multi cum *Sanchez lib. 7. disput. 46. num. 49. Barb. Allegat. 12. num. 27. Ciarlin. cap. 53. num. 21.* An requiratur licentia Ordinarij in resumptione dicam infra sub cap. 10. q. 7.

CAPVT

CAPVT OCTAVVM

De Priuilegijs Clericorum Bigamorum.

1 *Clerici coniugati alij sunt cum vnica, & virgine, alij cum pluribus, vel vna corrupta, & hi dicuntur bigami.*

2 *Lamech inuentor bigamiæ, seu potius poligamiæ, qui simul plures habet vxores.*

3 *Bigamia probibet susceptionẽ ordinum, & exercitium susceptorum iure ecclesiastico.*

4 *Bigamia est diuisio carnis prouueniens ex copula matrimoniali.*

5 *Bigamia supponit vnionem* Erunt duo in carne vna.

6 *Quod intelligitur etiam de vnione cum meretrice.*

7 Sanctior est copula mentium, quam corporum *S. Bonauentura.*

8 *Copula triplex Carnalis licita, Carnalis illicita, & spiritualis, sic triplex bigamia.*

9 *Bigamia vera est diuisio carnis prouueniens ex duplici matrimonio consumato primo cum virgine, secundo cum quacunq; muliere.*

10 *Contrahitur etiam ante baptismum, cum sit ex defectu.*

11 *Matrimonium cum vnica, & virgine consumatum non generat bigamiam.*

12 *Duo eius matrimonia debent esse valida, & consumata.*

13 *Interpretatiua oritur ex matrimonio consumato cum vidua post mortem prioris viri.*

14 *Secundo hæc oritur ex matrimonio consumato cum corrupta ab alio extra matrimonium.*

15 *Tertio oritur ex matrimoniali copula cum propria vxore, quæ adulterauerat.*

16 *Ducens vxorem alias à se tantum cognitam non fit bigamus.*

17 *Bona fides quod vxor ducta sit virgo non excusat à bigamia.*

18 *Ex matrimonio nullo cum corrupta non contrahitur bigamia.*

19 *Copula illicita non inducit bigamiam veram, nec interpretatiuam.*

20 *Textus loquentes tantum de bigamia similitudinaria.*

21 *Similitudinaria bigamia non sunt capaces voto solemni carentes.*

22 *In similitudinaria requiritur matrimonium attentatum, in alijs validum, & consumatum.*

23 *Coactus cognoscere adulteram adhuc est bigamus.*

24 *Bigamia vera, & interpretatiua incurritur sine peccato, alia cum peccato.*

25 *Ducens virginem sponsam non cognitam à priori viro non fit bigamus.*

26 *Non est bigamus cognoscens virginem, si priorem vxorem corruptam non cognouit.*

27 Non est bigamus cognoscens secundam virginem, non cognita prima.
28 Fornicatio non producit bigamiam.
29 Similitudinaria oritur ex habēte votū solemne castitatis cognoscendo vxorē
30 Vera, & interpretatiua oritur ex matrimonio valido, similitudinaria ex nullo.
31 Licet contrahat cum virgine.
32 Religiosi omnes ex voto cognoscendo à se ductam fiunt bigami.
33 Religiosa professa nubendo fit bigama.
34 Bigamia præter exclusionem ab ordinibus excludit etiam à beneficijs, & alijs.
35 Iurisdictio duplex alia fundatur in clericatu, alia in professione.
36 Vota biennij inducunt bigamiam.
37 Votum castitatis simplex non inducit bigamiam.
38 Bigamia vera, & interpretatiua contrahitur à laicis, & clericis in minoribus, similitudinaria à solis habentibus votum solemne castitatis, vel biennij.
39 Bigamus nullus promoueri potest, nec ministrare in susceptis.
40 Bigamus valide ordinatur, sed illicite.
41 Laicus bigamus promotus aquirit priuilegia clericalia.
42 Non fit tamen capax beneficij, nec pensionis.
43 Priuilegium canonis aquirit.
44 Et fori criminalis, & ciuilis.
45 Atque rerum suarum.
46 In pœnalibus non fit extensio de casu ad casum.
47 Capax non est prælaturæ, nec alterius officij ecclesiastici.
48 Deijci potest bigamus ad priorem statum laicalem.
49 Deijcitur i. deponitur.
50 Professione bigamia tollitur.
51 Clericus initiatus tonsura, & minoribus factus bigamus perdit omnia priuilegia.
52 Caracter per superuenientem bigamiam non deletur.
53 Clericus tamen factus bigamus pro laico habetur.
54 Vnde bigamia hæc est contraria clericatui.
55 Incapax beneficij, pensionis, & aliorum officiorum ecclesiæ.
56 Resumptione habitus, & tonsuræ post mortem vxoris non recuperat priuilegia.
57 Bigamia facit perdere beneficia, & pensionem etiam matrimonio rato tantū.
58 Bigami similitudinarij non perdunt priuilegia clericalia.
59 Nec beneficia, & pensiones ipso iure, nisi secuta sententia.
60 Similitudinarij sunt ipso facto excommunicati.
61 Est hæreticus dicens posse ducere vxorem.
62 Et ducentes sunt vehementer suspecti de hæresi.

DE PRIVILEGIIS CLERICORVM BIGAMORVM.

1 Clerici coniugati sunt in duplici differentia, alij, qui ducunt in vxorem vnicam tantum mulierem,& illam virginem,de quibus actum est in præcedenti capite. Alij sunt, qui contrahunt matrimonium cum corrupta ab alio, quam à ducente, & hi dicuntur bigami, de quibus hic agendum est, & de eorum priuilegijs, si aliquibus gaudent,pro cuius rei intelligentia.

Quæres 1. Quis fuerit inuentor bigamiæ? Et quis bigamos prohibuerit ab ordinibus ecclesiasticis?

2 ℟. Inuentorem dicunt fuisse Lamech. in Genesi Cap. 4.19. vbi dicitur, quod accepit sibi in vxores Ada, & Sella, quæ simul cum eo viuebant. Hic tamen nos bigamiam non sumimus hoc modo, sub quo vocatur Poligamia, cum quis scilicet, simul duas habet vxores, vel plures viuentes eodem tempore, qui cum sit de hæresi suspectus subditur iudicio S.Inquisitionis,de quo dixi in meo Sacro Tribunali cap. 22. à quæst. 30. Sed hic sermo est de eo bigamo, qui successiue plura contraxit matri-
3 monia, iuxta inferius dicenda. Bigamia autem est canonicum impedimentum prohibēs susceptionem ordinum originem trahens ab Apostolis,nam S.Paulus 1.ad Timoth.cap.3.initio,inquit: *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse vnius vxoris virum.* In primitiua enim ecclesia,qui plures habuerat, successiue non poterat esse Episcopus,vtique qui cum vnica, & virgine contraxerat, quod excludit bigamiam. Postmodum Apostoli vnanimi consensu leges condiderunt canonicas, ne vllus bigamus promoueretur ad ordines, vt patet ex eorum Canonibus 17.18. & 19.& in Decreto, & Decretal. in tit. de bigamis sæpius idem prohibetur.

betur. Ita docent omnes Theologi *in 4. dist. 33. Scotus q. 2. Vers. Dico ergo, Faber de ordine disp. 3. num. 235.*

Quæres 2. Quid, & quotuplex sit bigamia?

4 ℞. Est diuisio carnis proueniens ex copula carnali in matrimonio. Diuisio autem supponit duorum vnionem, iuxta illud Genes. 2. 24. *Et erunt duo in carne vna*, quod intelligitur non solum de copula matrimoniali, & licita ex allegata auctoritate, sed etiam de copula meretricali, fornicaria, & illicita, secundum illud Corint. 1. cap. 6. num. 16. An *nescitis,*
5 *qui adhæret meretrici, vnum corpus afficitur, erunt, inquit, duo in carne vna.* Immo ex copula spirituali mentium fit vnio hominis cum corpore
6 Christi, ibid. num. 15. *Nescitis quoniam corpora vestra sunt membra Christi.* Facit, quod dicit S. Bonauentura in Lucam cap. 11. *Sanctior est copula*
7 *mentium, quam corporum.* Copula ergo alia est spiritualis, qua anima fidelis in gratia exiitens dicitur vnita Deo, qua ratione ordinatus in subdiaconum, & nouitius profitendo, se Deo consecrantes per solemne votum castitatis copulantur Deo. Hinc fit, quod sicut triplex est copula
8 vniens duo simul, nempe carnalis licita ex matrimonio carnali, illicita ex fornicatione, & spiritualis ex matrimonio spirituali ordinationis, & professionis religiosæ, vt dictum fuit; ita & triplex est bigamia ex triplici matrimonio, scilicet, carnali vero, ex quo oritur bigamia vera, carnali ficto, ex quo oritur interpretatiua, & spirituali matrimonio, ex quo oritur bigamia similitudinaria, respectu vnionis, à qua initium habet ipsa bigamia, quæ specificatur per diuisionem, sine qua existere non potest, & hoc magis infra patebit in explicatione harum specierum, quæ sunt bigamia vera, interpretatiua, & similitudinaria.

Quæres 3. Quid sit bigamia vera, & propria?

9 ℞. Est diuisio carnis alias vnitæ in priori matrimonio valido, & consumato cum vnica, & virgine, proueniens ex secundo matrimonio pariter valido, & consumato cum quacunq; muliere quamuis etiam virgine. Hæc definitio explicatur; namque requiruntur duo matrimonia carnalia, valida, & consumata, in primo datur vnio carnis inter virum, & vxorem, quæ virgo duci debet à viro, qui alias nullum contraxit matrimonium; in secundo pariter valido, & consumato, dicitur caro diuisa, ex quo appellatur bigamia. Cum autem ambo matrimonia debeant esse valida, non potest vir simul habere duas vxores, sed post mortem vnius ducendo secundam euadit bigamus cognoscendo illam; prima autem vxor, cum qua vir contrahit debet esse virgo, si enim duceret corruptam non incurreret hanc bigamiam, sed interpretatiuam, de qua mox; secunda vero sufficit si sit vel virgo, vel corrupta. Præterea, ista duo matrimonia debent esse consumata cum eodem viro respectu vtriusq; vxoris, nam bigamia perficitur ex diuisione carnis alias vnitę, vnio autem, & diuisio eiusdem oritur ex duobus copulis licitis. Demum hæc

bigamia

10 bigamia oritur ex prædictis matrimonijs contractis non solum post baptismum, sed etiam ante, vel etiam vno ante baptismum, altero post contracto, baptisma enim non tollit hunc impedimentum, cum non sit peccatum, sed defectus tollendus solum per dispensationem. De hac bigamia agitur *cap. Acutius 2. cap. Deinde 3. dist. 25. cap. Maritum 3. dist. 33. cap. Si quis 8. cap. Cognoscamus 14. dist. 34. & alibi.*

11 Ex his infertur, quod si quis primo contrahit cum virgine, eam cognoscendo non fit bigamus per hoc, quia nec ipse, nec ipsa diuisit carnem, cum non adsit hic diuisio carnis, sed tantum vnio, ergo primum matrimonium dicitur à viro contractum cum vnica, & virgine, quod est necessarium ad inducendam bigamiam per subsequentem carnis diuisionem.

12 Quare hæc duo matrimonia debent esse valida, & consumata, aliter non contrahitur hæc bigamia. Ita omnes *Sayrus lib. 6. cap. 3. num. 18. Angelus V. Bigamia num. 1. Faber de ordine disp. 3. num. 228. Hiquæus in 4. Sent. Scoti dist. 33. q. 2. num. 10. Vers. Petes, Bonac. de Irregul. q. 2. p. 5. num. 2. Barb. 49. initio Vers. Vera bigamia, Miranda tom. 2. q. 8. art. 2. Sanch. lib. 7. disp. 83. num. 2. Castropal. de cens. disp. 6. p. 8. num. 2.* In hac ergo specie bigamiæ vir est causa bigamiæ proprie dictæ, cum ipse sit non solum causa vnionis, sed etiam diuisionis maxime, quando ambæ vxores sunt virgines.

Quæres 4. Quid sit bigamia interpretatiua?

13 ℞. Est illa, quæ prouenit à copula matrimoniali cum propria vxore ab alio corrupta. Quod contingit tripliciter.

Primo, quando quis ducit in vxorem viduam mortuo priori marito, nam ea carnem, quam vnierat cum primo marito, diuidit copulando se cum secundo, vtroq; matrimonio existente valido. Ita colligitur *ex cap. Si quis viduam 13. dist. 34. cap. Lector 18. eod. cap. De bigamis 3. de bigamis,* & alibi. Ita supracitati.

14 Secundo, quando quis ducit corruptam ab alio per copulam illicitam, & fornicariam, *Cap. Curandum 9. cap. Præcipimus 10. cap. Si quis 15. dist. 34.* Est communis.

15 Tertio, quando propria vxor fuit adultera, nam maritus postea eam cognoscendo cum eo diuidit carnem, quam coniunxerat cum adultero. Est textus expressus *in cap. Si cuius 11. cap. Si laici 12. dist. 34.* Procedit primo, esto per vim fuisset violata eius pudicitia, siue maritus habeat cognitionem, seu dederit causam, siue non, quia bigamia non est pæna proueniens ex delicto, quod possit ignorantia excusare; sed est defectus, qui sine peccato incurritur. Ita *Castropal. de cens. disp. 6. p. 8. num. 3. Faber de ordine disp. 3. num. 260. Sanch. lib. 7. disp. 84. num. 15. Sayr. lib. 6. cap. 4. num. 19.*

Quæres 5. An ducens vxorem à se tantum corruptam ante matrimonium

nium fiat bigamus in cognoscendo eam per copulam matrimonialem?

16 ℟. Negatiue, quia carnem, quam cum illo ante matrimonium fornicarie vnierat, per copulam matrimonialem subsequentem non diuisit, sed magis se illi vniuit per copulam licitam, vnde fingitur duxisse virginem. Ita docent omnes *cum Glos. V. diuisit, cap. Debitum 5. de bigamis, Sayr. lib. 6. cap. 4. num. 17. Hiquaeus tom. 9. in Scotum dist. 33. q. 2. num. 11. Vers. Vltimum, Faber de ordine disp. 3. num. 256. Sanch. lib. 7. disp. 84. num. 14. Barb. Allegat. 49. num. 7.* Aliqui oppositum sentiunt apud Sanchez, quorum rationibus respondet, quibus etiam patet ex dictis; quia nulla carnis diuisio in hoc casu inueniri potest, cum caro carni semper vnita fuerit, & nonquam diuisa, cum nullo alio se vnquam copulauerit, vt casus supponit.

Quæres 6. An bona fides, quod mulier ducta sit virgo excuset à bigamia, si est corrupta ab alio?

17 ℟. Negatiue, quia bona fides solum excusat à peccato, non à defectu, vti est bigamia, qui non est peccatum. Ita *Diana multis citatis par. 4. tract. 2. resol. 41. Barbosa Alleg. 49. num. 9. Bonac. q. 2. de irregul. p. 5. num. 10.* E contra credens ducere corruptam, quæ reuera est virgo, illam cognoscendo non fit bigamus, cum carnem vniat, non diuidat. Confirmatur, quia non ex errore, non ex opinione inducitur bigamia, sed ex reali copula matrimoniali cum corrupta ab alio *Sanchez cit. disp. 84. num. 8.*

Quæres 7. An ducens viduam, & eam cognoscendo, incurrat bigamiam, si eius matrimonium est nullum?

18 ℟. Negatiue, quia bigamia prouenit ex copula matrimoniali, non fornicaria, vt esset hæc, *ex cap. Quia de bigamis.* Ita Sanchez *lib. 7. disp. 84. num. 11.* Nec obstat cap. Nuper. & cap. fin. cum ea ratione, quod habuerit affectum contrahendi, effectu subsecuto copulæ. Quia illi textus loquuntur de bigamia similitudinaria, quæ contrahitur ex copula matrimonij damnati contra habentes uotum solemne castitatis. Certum enim est, bigamiam ueram, & interpretatiuam prouenire ex copula licita, similitudinariam uero solum ex illicita, ut infra patebit q. 13. Idem dicendum est, si quis contraxit duo matrimonia inualida, nam nullam ex hoc incurrit bigamiam, siue duxerit corruptam, siue uirginem, quia per copulam illicitã nõ contrahitur bigamia uera, neq; interpretatiua,

19 ut docent *Auila, Henriq. Coninch. quos contra se citat Castropal. disp. 6. p. 8. num. 8. & 10.* & quamplures alios citat Sanchez lib. 7. disp. 84. num. 3. asserentes esse bigamum ex duobus matrimonijs licet inualidis, & nituntur citatis textibus *cap. Nuper, cap. fin. de bigamis, & cap. Decernimus 2. Quotquot 24. 27. q. 1.* Quia sufficit affectus maritalis cum effectu secuto, licet deficiat significatio Sacramenti, quod importat unitatem Christi cum Ecclesia, a qua nonquam se diuisit.

20 ℟. In illis textibus fieri mentionem tantum de bigamia similitudinaria,

ria, quæ importat hoc commune cum alijs bigamis, nempe duo matrimonia, alterum unionis, alterum diuisionis, cum ea differentia, quod matrimonium in uera bigamia primum debet esse carnale, & ualidum cum uirgine consumatum, in interpretatiua sufficit etiam fictum cum corrupta modo uerum & ualidum sit, & consumatum secundum. In similitudinaria matrimonium debet esse spirituale per clericum in sacris constitutum, uel professum contractum per solemne uotum castitatis ualidam, dicens unionem animæ cum Christo eius sponso, & subsequens carnale, per quod persona Deo solemniter dicata copulando se carnaliter cum muliere diuidit unionem spiritualem, quam cum Christo contraxerat, & euadit bigamus similitudinarius per sacrilegam. Vnde præcitati textus, & adducta ratio nihil aliud probant, quàm bigamiam similitudinariam, & nullo modo ueram, aut interpretatiuam,
21 quarũ non sunt capaces Deo consecrati per solemne uotũ castitatis, qui solum incurrunt similitudinariam ducendo uxorem, licet inualide propter uotum solemne, quod est impedimentum dirimens attentatum matrimonium. Itaq; ad contrahendam bigamiam ueram, & interpretatiuam sufficit, & necessarium est, ut secundum saltem matrimonium sit
22 ualidum, & consumatum; ad contrahendam uerò similitudinariam, primum, quod est spirituale necessario debet esse ualidum, secundum, quod est carnale, debet esse nullum.

Quæres 8. An maritus à iudice coactus cognoscere uxorem suam adulteram, eo quod non potuit probare adulterium, per hanc copulam inuoluntarie factam, euadat bigamus interpretatiuus?

23 ℞. Affirmatiue, quia ex textib. supracitatis 11. & 12. dist. 34. id colligitur, cum absolute loquantur, quod nullo modo talis admittatur ad ministerium ecclesiæ; ergo siue cogatur, siue sponte accedat ad uxorem adulteram incurrit bigamiam; neq; enim est delictum, sed merum impe-
24 dimentum, quod sine peccato incurritur. Ita docent *D. Thomas in 4. dist. 27. q. 3. art. 1. quæst. 3. ad 4. D. Anton. par. 3. tit. 28. cap. 3. Rodriq. tom. 1. cap. 158. concl. 3. Sanch. lib. 7. disp. 84. num. 17. Barb. ad dicta cap. 11. & 12. dist. 34.* ubi citat alios auctores.

Quæres 9. An ducens in uxorem uirginem alterius sponsam non consumato matrimonio, morte superueniente, uel monasterio ingresso, eam cognoscendo, fiat bigamus?

25 ℞. Negatiue, quia eadem causa non potest producere simul, & semel contrarios effectus; sed copula cum hac uirgine producit unionem duorum in carne una, ergo eiusdem diuisionem, quæ inducit bigamiam, efficere non potest. Ita *ex cap. Delictum 5. de bigamis, Saynus lib. 6. cap. 4. num. 9. 13. & 16. Sanch. lib. 7. disp. 83. num. 4. cum alijs Barb. hic num. 2.*

Quæres 10. An contrahens cum uidua, mortua ante consumationem matrimonij, fit bigamus contrahendo cum uirgine, uel uidua secuta copula? 26

26 ℞. Non fit bigamus cognoscendo uxorem suam uirginem, utique si cognoscat uiduam. Primum probatur, quia cum ea carnem non diuisit defectu copulæ. Ita Couar. *in Clem. Si furiosus part. 1. §. 2. num. 2. Maiol. de irregul. cap. 33. Vecchius in Traxi Nouit. disp. 5. dub. 3. num. 3. Rota par. 2. Recent. dec. 519. num. 5. Barb. ad cap. 5. de bigamis num. 2.* Secundum patet ex q. 4. quia eam cognoscendo diuidit carnem, quam antea mulier alteri coniunxerat.

Quæres 11. An contrahens cum uirgine mortua ante consumationem matrimonij, fiat bigamus cognoscendo aliam uirginem, cum qua postmodum contraxit?

27 ℞. Negatiue, quia hic est tantum unio carnis, non diuisio, ex qua oritur bigamia. Confirmatur, quia ex uidua mortua ante consumationem matrimonij non oritur bigamia ex secundo matrimonio cum uirgine, ex probatis q. 9. Ita expresse *cap. fin. dist. 34. Capella Tholosana q. 253. fine, Sayrus lib. 6. cap. 4. num. 2. & 3. hic Barbosa.*

Quæres 12. An ex pluribus fornicationibus oriatur bigamia ex parte uiri?

28 ℞. Negatiue, quia in fornicationibus deficit copula uere matrimonialis necessaria in secundo matrimonio uero, per quam diuiditur caro Ita *cap. Fraternitatis 7. dist. 34. cap. Quia 6. de bigamis, Rodriq. part. 1. cap. 158. concl. 1. Barb. hic num. 2. & Allegat. 49. num. 12. Sanchez lib. 7. disp. 83. num. 3.* Dixi *ex parte viri*, quia bigamia suam speciem accipit ex parte fæminæ quouis modo cognitæ, ut enim dictum fuit sub q. 4. ducens corruptam fit bigamus eam cognoscendo, cum respectu illius fiat bigamus interpretatiuus.

Quæres 13. Quid sit bigamia similitudinaria?

29 ℞. Est illa, quæ contrahitur a personis Deo solemniter dedicatis per uotum solemne castitatis, attentantibus matrimonium de facto, cognoscendo ductam à se siue uirginem, siue corruptam, siue à se, siue ab alio. Ratio est, quia ducendo uxorem se diuidit à Christo, cui in unitate Spiritus promiserat continentiam, & unit se mulieri affectu maritali. Ita *cap. Presbiter 4. dist. 28. cap. Si Subdiaconus 17. dist. 34. cap. Nuper, cap. fin. de bigamis*, in quibus locis & alibi agitur de ordinatis in Sacris; *cap. Quotquot 24. cap. Monacho 32. 27. q. 1.* de religiosis professis. Et ita docent omnes *cum Nauar. cap. 27. num. 105. Suar. disp. 49. de cons. sect. 4. num. 6. Sayrus lib. 6. cap. 4. num. 22. Sanchez lib. 7. disp. 85. Barb. Allegat. 49. num. 15. Castropal. disput. 6. de cons. p. 8. num. 11. & 12. Hiquæus tom. 9. ad Scotum in 4. dist. 33. q. 2. num. 12. Faber de ordine disp. 3. num. 261.*

30 Differt autem hæc bigamia a reliquis, nam uera causatur à duobus matrimonijs ualidis, & consumatis, interpretatiua pariter procedit à duobus, sed sufficit, quod secundum sit consumatum uerum, & ualidum matrimonium, primum potest esse etiam fictum, ut in meretricibus.

Biga-

Bigamia uero similitudinaria licet respiciat & ipsa duo matrimonia, primum tamen debet esse spirituale, vt visum est,& validum,secundum vero debet esse carnale, non verum, sed nullum, & fictum impedimentum ne attentatum exeat uero ad esse ualidum, cum solemne uotum illud dirimat; itaq; bigamia oritur ex matrimonio ualido carnali consumato respectu veræ, & interpretatiuæ, similitudinaria uero ex copula sacrilega nullius matrimonij.

Quæres 14. Quid si in Sacris constitutus, uel professus contrahat cum virgine numquid fit bigamus similitudinarie cognoscendo eam?

31 ℞. Affirmatiue, quia diuidit se à Christo, cui se vnierat per solemne uotum, & unitur mulieri, hæc enim bigamia habet diuisionem per copulam cum muliere, cui se uniuit relinquendo spiritualem unionem Christi.Ita pluribus citatis *Sanch. lib. 7. disp. 85.num.5. ex Glos. fin.cap. Sane, de cler. coniug.Castropal. dist. 6.de cons.p.8.num.12. Barb.Alleg.49. num. 15.*

Quæres 15. An omnes religiosi professi non solum Clerici in Sacris constituti, sed etiam in minoribus, & laici, seu conuersi, qui ordinibus carent, si ducant uxorem eam cognoscendo fiant bigami similitudinarij?

32 ℞. Affirmatiue, quia ex uoto castitatis cum Christo contraxerunt matrimonium spirituale, professio enim appellatur matrimonium spirituale,ut probaui cap.18.de profess. regul.q.27.num.50.sed se coniungendo carnaliter cum muliere etiam uirgine dicta, diuiditur à Christo, ergo fit bigamus.Ita ex capitibus citatis *24. & 32.27.q. 1. Sanchez lib. 7.disp.85.num.8.Bonac.q.2.de Irregul.p.5. Vers. Bigamia, Sayrus lib.6.cap. 4.num.22.Castropal.disp.6.de cons.p. 8.num.11. Barb. ad cit.cap. & Allegat.49.num.15.*

Quæres 16. An religiosa professa nubendo uiro fiat bigama ab eo cognita?

33 ℞. Affirmatiue, ut colligitur ex cap. Quotquot 24. 27. q.1. citato ex illo uerbo *Præuaricatæ* communi personis utriusq;sexus. Ratio est,quia non minus mulier professa unit se Deo per solemne uotum castitatis, quam uir, & masculus, sed is cognoscendo mulierem à se ductam præuaricatur, & diuidit se à Christo, ergo pari ratione mulier professa ducendo uirum,& ab eo cognita, diuidit se à Christo,cui promiserat nolle se commisceri alicui homini.Ita docent *Henriq. lib.12.de matrim.cap.6. num.10.in Comment.lit.H.Castropal. disp.6.de cens.p.8. num. 11. Sanch.lib. 7.disp.85.num.8.*& clarius *lib.5.cap.9.num.23.Tambur.de iure Abbatissarum disp.28.q.13.Pellizar.de monial.cap.8. q.33.num.46.* Asserentis non solum religiosam professam se vnientem cum homine in figura matrimonij, esse bigamam similitudinariam, sed etiam uiduam secularem esse bigamam interpretatiue, & irregularem, non respectu ordinum,

cum

cum mulieres illorum sint incapaces, sed quo ad Prælaturam, & superioritatem in religione. De qua re etiam *Barbosa lib. 1. de iure cap. 45. num. 22.*

Compendiator Rodriquez resol. 2. num. 23. reijcit hanc sententiam, quia lex pænalis loquens de viris, non extenditur ad fæminas, & probat, tum quia irregularitas est inducta à iure ad arcendum primo, & directe viros à susceptione ordinum, quorum fæminæ sunt incapaces. Tum quia non sunt capaces iurisdictionis spiritualis, ergo frustra implicantur bigamiâ, quæ illis nocere non potest, non enim fæmina fit bigama, sed vir per ipsam.

34 ℟. Illud cap. Quotquot 24. 27. q. 1. expresse, & directe loqui de fæminis religiosis. Ad primam rationem dico, irregularitatem præter exclusionem ab ordinibus, alios habere effectus, nam reddit illos incapaces beneficiorum, & iurisdictionis spiritualis ordinariæ, vt omnes docent cum *Bonac. p. 4. de irregul. Castropal. p. 5.* Et licet loquantur de beneficijs, & iurisdictione, quæ fundantur in clericatu, tamen comprehenditur etiam officium superioritatis in quibusdam ordinibus Mendicantium
35 respectu virorum laicorum, qui sunt capaces superioritatis, & religiosarum fæminarum Abbatissarum, Priorissarum, &c. quarum officium est potestas spiritualis iurisdictionis fundata in professione, quæ sine dubio est quid spirituale, vt pluribus probaui in Sacro Tribunali *cap. 2. q. 3. à num. 12. & tom. 3. resol. 78. num. 104. & tom. 4. resol. 110. q. 21.*

Quæres 17. An vota biennij, quæ in Societate Iesu non sunt solemnia, inducant bigamiã in professo cognoscente vxorem à se ductam?

36 ℟. Affirmatiue, quia vota biennij producunt eos effectus, quos solemnis professio parit, vt expresse colligitur ex Bulla 89. Gregorij XIII. incip. *Ascendente* §. 17. & 18. Ergo possunt inducere bigamiam, si professus abutatur voto castitatis ducendo, & cognoscendo à se ductam. In his terminis *Pelliz. tract. 7. cap. 5. num. 88. citans Fillitucium, & Præpositum*, diuidit enim se per copulam affectu maritali à Christo, cui se vnierat per votum castitatis religiosum.

Quæres 18. An ex voto simplici castitatis in seculo emisso incurratur bigamia tam ex parte masculi, quam fæminæ votum hoc habentium?

37 ℟. Negatiue, quia iura loquuntur tantum de voto castitatis emisso intuitu ordinis sacri, vel professionis regularis, dedicatio enim personæ, quæ Deo vnitur per votum castitatis dependere debet ab auctoritate ecclesiæ, & non à persona priuata, *Sanch. lib. 7. disp. 85. num. 11.*

Quæres 19. An seculares, & ecclesiastici, nimirum clerici, & religiosi eodem modo contrahere possint quamlibet bigamiæ speciem, quæ est Vera, Interpretatiua, & Similitudinaria?

38 ℟. Primo, secularis solum potest contrahere duas priores species. Veram contrahit, cum matrimonium secundum consumat cum quali-

bet

bet muliere virgine, vel vidua, diuiditur enim tunc caro, quæ antecedenter vnita erat in præcedenti matrimonio. *Secundo* contrahit laicus bigamiam interpretatiuam, cum ducit mulierem corruptam ab alio, quam à se. Non potest vero laicus contrahere similitudinariam, quæ supponit vnionem ex voto ab ecclesia inducto, quo caret persona laica, & secularis. Hæc patent ex hactenus dictis. *Tertio*, Clericus in minoribus constitutus, & etiam tonsuratus eodem modo possunt contrahere bigamiam scilicet secundam vxorem, vel corruptam iuxta mox dicta. Cum autem careat voto, non potest incurrere bigamiā Similitudinariam. *Quarto* demum Clericus in Sacris constitutus, & religiosus vtriusq; sexus professus solum bigamiam similitudinariam, & non alias contrahere possunt, quia hæc specificatur à voto posita carnali copula in figura matrimonij. Itaq; cum vnaquæq; bigamia suam habeat speciem, vna non commiscetur cum alia, nam differunt specie inter se, siquidem vera oritur ex matrimonio vero consumato supponente aliud matrimonium verum. Interpretatiua oritur ex matrimonio consumato cum vidua supponente aliud matrimonium verum, uel fictum. Demum Similitudinaria oritur ex copula carnali attentati matrimonij per habentem solemne votum castitatis. Patent hæc omnia ex supradictis.

Quæres 20. An omnis bigamus siue laicus, siue ecclesiasticus ex illis tribus bigamiæ speciebus sit irregularis, itaut non possit promoueri ad Primam Tonsuram, ad ordines minores, neq; ad maiores?

39 ℞. Affirmatiue, vt clare colligitur ex textibus allatis in definitionibus singularum eius specierum. Bigamia ergo vti irregularitas nuncupata ex defectu impedit susceptionem ordinum, & exercitium susceptorum. Est communis, *Sayrus lib.6.cap.3.& 4. Bonac.p.5. Suarez disp. 49. de cens. Sanch. lib.7. disp.84. Faber de Ordine disp.3. num. 227.* Nullus contradicit. Ratio huius prohibitionis, quia multiplicans nuptias ualde suspectus est de incontinentia, quam abhorrere debent ministri ecclesiæ, ut alijs ualeant prædicare continentiam, non solum uerbo, sed etiam exemplo. Hæc autem irregularitas uocatur ex defectu Sacramenti, quia bigamus deficit in repræsentatione unionis Christi cum ecclesia, quæ est unius una, quam unitatem significare non potest bigamus, qui carnem suam diuisit, merito igitur ob hanc imperfectionem impeditur ab ordinibus recipiendis. Tale impedimentum non habet, qui unicam, & uirginem duxit, qui ideo non arcetur ab ordinibus, cum repræsentet huius Sacramenti unionē Christi cum Ecclesia uirgine, quæ caret macula, & ruga semper manens unita Christo sponso suo.

Bigamus non solum est irregularis quo ad ordines, sed etiam quo ad primam tonsuram, esto non sit ordo, ut clare dicitur in Can.18. Apostolorum illis uerbis: *Qui duas sorores duxit, aut consobrinas, Clericus esse non potest.* Sed clericus fit per tonsurationem, ergo hanc recipere bigamus prohi-

prohibetur. Idem expresse colligitur ex testibus allegatis sub q. 3. & 4. prohibentibus simpliciter, ne bigamus fiat clericus, nullus autem clericus fieri potest, nisi per primam tonsuram.

Quæres 21. An bigamus sine dispensatione recipiens Primam Tonsuram, uel ordines ualide ordinetur, & caracterem recipiat?

40 ℟. Affirmatiue, licet peccet mortaliter. Probatur, quia huiusmodi prohibitio non continet decretum irritans, immo nec continere potest, quia quandocunq; adest materia, & forma cum intentione ministri, & suscipientis, ordo sortitur suum effectum. Est communis apud Sayrum *lib. 6. cap. 1. num. 25. Bonac. q. 1. de irregul. p. 4. num. 1. Suarez disp. 40. de cens. sect. 1. num. 1.* Procedit etiam respectu Primæ Tonsuræ cum exeat in actum per sua essentialia non obstante bigamia. Ita *Diana par. 11. tract. 5. resol. 1. Vers. Hinc deducitur*, contra aliquos.

Quæres 22. An laicus bigamus sine dispensatione promotus ad Primam Tonsuram, & ad ordines aquirat priuilegia clericalia?

41 ℟. Affirmatiue, quia ad consecutionem caracteris sequitur aquisitio priuilegiorum, vt probaui cap. 4. Positam enim tonsuram sequuntur priuilegia, dum enim laicus per Primam Tonsuram fit clericus, & de foro ecclesiastico, necessario aquirit priuilegia clericalia, id enim regulariter importat esse de foro ecclesiastico. Confirmatur, quia nullo iure impeditur ab aquisitione priuilegiorum, sed tantum manet suspensus ab executione ordinum. Id colligitur ex cap. Si quis viduam 13. dist. 34. iuncta Glos. & Turrecr. vbi, quod minus punitur laicus bigamus promotus, quam clericus factus bigamus, qui priuatur priuilegio clericali, ergo non ille, qui ex eadem promotione implicat posse prouenire priuilegiorum aquisitionem, & priuationem; sufficit ergo, quod maneat suspensus ab executione ordinum, vel ab eorum susceptione.

Quæres 23. An laicus bigamus siue vere siue interpretatiue factus clericus sine dispensatione, sit capax beneficiorum, & pensionum?

44 ℟. Negatiue, quia cum beneficium detur ad seruitium, & officium præstandũ ecclesiæ, cui non potest bigamus seruire ex cap. 17. sess. 23. ideo cap. capax non est beneficij, vt docent *Rebuffus de pacif. possess. n. 19. Sayrus lib. 6. de censuris cap. 5. num. 9. cum alijs Barb. hic num. 4. & Alleg. 49. num. 17.* Idem dic de pensione, si enim excluditur à clericatu, ita & pensione, quæ solis clericis datur. Potest dici, quod non excluditur à pensione, quia nullum seruitium debet pensionarius præstare ecclesiæ, sed solum recitare officium paruum B. Mariæ.

Quæres 24. An laicus bigamus factus clericus, aquisierit priuilegium canonis? Intellige semper sine dispensatione.

43 ℟. Affirmatiue quia promotione ad Primam Tonsuram aquirit priuilegia clericalia, ergo, & hoc, cum nullibi prohibeatur eius aquisitio.

Quæres 25. An talis aquisierit priuilegium fori criminalis, & ciuilis?

44 ℟.

44 ℞. Affirmatiue, quia nullibi prohibetur istis huiusmodi priuilegium. Confirmatur, quia gaudet priuilegio canonis, vt mox dictum fuit, ergo & hoc fori, & quidem à fortiori, turpe enim est, clericum distringi à laico iudice.

Quæres 26. An talis gaudeat priuilegio rerum suarum, vt non possit subijci oneribus dationum, & gabellarum?

45 ℞. Affirmatiue, quia hoc exemptionis priuilegium eis ablatum non est, sunt enim veri clerici constituti in statu ecclesiastico, ergo non sunt priuati hoc exemptionis beneficio.

Dices, clerici coniugati cum virgine non gaudent hoc priuilegio, *cap. Ex parte 9. de cler. coniug.* & dixi cap. 7. num. 7. Ergo nec bigamus iste.

46 ℞. Cum in pænalibus non sit facienda extensio à casu ad casum. *l. Factum cuiq; §. In pænalibus ff. de regul. iur. cap. In pænis, de regul. iuris*, & diuersi sint casus, alius est enim clericus coniugatus, alius non coniugatus, ideo non valet inferre ab uno ad alium.

Quæres 27. An talis sit capax Prælaturæ, aut alterius officij ecclesiastici?

48 ℞. Negatiue, quia vt irregularis sicut non potest sine dispensatione promoueri, & de facto promotus officium ordinis non potest exercere, ita neq; capax est Prælaturæ, aut potestatis dependentis ab ordine. Colligitur ex cap. 17. seu. 23. vbi bigami arcentur à seruitio ecclesiæ, ergo ab officijs, & Prælaturis ecclesiasticis.

Quæres 28. An talis bigamus sine dispensatione promotus sit deijciendus a statu ecclesiastico, in quo se posuit per receptam tonsurationem, vel ordinem aliquem ex minoribus.

48 ℞. Est in libertate Episcopi eum detrudere, & remittere ad statum laicalem, quia in ecclesiam clericorum non intrauit per ostium; nihilominus si procuret dispensationem retineri potest cum alijs clericis. Nec obstat cap. Si quis viduam 8. dist. 50. vbi dicitur: *Si quis viduam, aut ab alio dimissam duxerit, non admittatur ad clericatum, quod si irrepserit, deijciatur* Intellige, nisi procurauerit sibi dispensationem. Vel dic *deijcia-*

49 *tur*, hoc est deponatur, qui non possit exercere aliquem ordinis actum, ex Turrecr. hic, Carb. Allegat. 49. num. 18. importat ergo, quod non habet executionem ordinis.

Quæres 29. An professione bigamia tollatur, vel baptismo?

50 ℞. Bigamia contracta ante baptismum abstergitur professione, & baptismo, si post viuit cum bona opinione *cap. Laici 6. dist. 33.* Et ita tenet *Anton. in cap. fin. de bigamis num. 9. & ibi Abbas num. 2.* Contrarium tenent *Suarez d. sp. 49. sect. 6. num. 16. Sanch. lib. 7. disput. 86. num. 4. cum alijs Peyrin. de Prælato q. 4. cap. 5. num.* 100. Concordari possunt, istos loqui de bigamis talibus effectis post baptismum. Et licet baptismus non tollat defectus, vt est bigamia, sed solum peccata originalia, & actualia, vt docent omnes cum *Scoto in 4. Sentent. dist. 33. q. 2. Vers. Cum igitur, tom.*

 9. num.

9.num.7.Sanch.lib.7.disp.83.num.9. Tamen Romanus Pontifex, vt fecit Innocentius I. relatus in præcitato cap. hunc effectum adijcere potest baptismo, sicut fecit professioni, hoc enim modo infideles alliciuntur ad fidem catolicam.

Hactenus actum est de laicis bigamis vere, vel interpretatiue promotis sine dispensatione, quibusnam priuilegijs gaudeant, vel non gaudeant; restat videre e contra de clericis post promotionem factis bigamis ducendo vxorem, qui sunt in duplici differentia, alij sunt clerici in minoribus constituti; alij sacris initiati audentes ducere vxorem, & similiter professi, illi vocantur bigami veri, vel interpretatiui, isti dicuntur similitudinarij, vt patet supra in proprijs quæstionibus.

Quæres 30. An clerici initiati iam Tonsura, vel minoribus ordinibus, si antequam ascendant ad maiores fiant bigami vere, vel interpretatiue ipso iure sint priuati omnibus priuilegijs clericalibus?

51 R. Affirmatiue ex decretali Siricij Papæ electi anno 384. relata cap. Quisquis 5.dist.84.his verbis: *Quisquis clericus, aut viduam, aut certe secundam coniugem duxerit, omni ecclesiasticæ dignitatis priuilegio mox nudetur, laica sibi tantum communione concessa.* Et quia dubitabatur, an hæc denudatio, & priuatio priuilegiorum esset ipso iure, an requireret sententiam iudicis, Gregorius X. relatus in 6. titulo de bigamis respondit, esse latæ sententiæ his verbis: *Altercationis antiquæ dubium præsentis declarationis oraculo decidentes, bigamos omni priuilegio clericali declaramus esse nudatos; & coercitioni fori secularis esse addictos, consuetudine contraria non obstante. Ipsis quoq; sub anathemate prohibemus deferre tonsuram, vel habitum clericalem.* Ista ergo priuatio afficit solum clericos tonsuratos, & etiam in minoribus constitutos, qui post clericatum duxerunt vel viduam, vel secundam coniugem, vnde excluduntur ducentes vnicam, & virginem; necesse quoq; est, quod matrimonium sit validum, vnde hæc pæna locum non habet in Sacris constitutis, neq; in professis, quorum attentatum matrimonium semper est nullum. Est communis, *Suar. disp. 49.de cens.sect.5. num.5.Sayrus lib. 6.cap.5.num.2. Castropal. p. 8. de cens. sect.5.num.5.Sayrus lib.6.cap.5.num.2.Castropal.p.8.de cens.num.13.Grassus Effectu 1.num.991.* qui cum quibusdam num. 998. hanc pænam restringit solum ad bigamos proprios, sed reuera errat, quia ex primo textu clare colligitur vtrunq; bigamum, verum, & interpretatiuum affici hac pæna.

Quæres 31. An hæc bigamia vera, seu interpretatiua priuans clericum omni priuilegio, destruat in eo caracterem, & statum ecclesiasticum, ita vt fiat merus, & purus laicus, ac si nonquam fuisset clericus?

52 R. Caracter clericalis semper manet non solum in ordinatis, sed etiam in tonsuratis tantum, quia in vtrisq; est signum spirituale, nullum habens contrarium, per quod destrui possit. Confirmatur, quia de eius

nudatione

nudatione non fit mentio in præfatis textibus, neq; enim venit sub nomine priuilegij clericalis, quod consequitur ad ipsum caracterem, Theologi enim distinguunt tres ordinum effectus, caracterem, gratiam, & immunitatem, quæ comprehendit priuilegia canonis, & fori personæ, & rerum, caracter ergo non venit sub nomine priuilegij, quo bigamus priuatur. Bigamus ergo retinet solum caracterem. Ita *Rota par. 2. dec. 357. num. 4. par. 5. dec. 7. num. 3. dec. 12. num. 25. dec. 50. num. 6. & 7. dec. 450. num. 8. & 9. Riccius par. 1. dec. 20.* Perdendo autem priuilegia clericalia, & prohibitus deferre tonsuram, & habitum sub excommunicatione comminatoria pro clerico non est habendus, nisi ratione caracteris, sed pro laico, ac si nonquam fuisset clericus, & hoc in ordine ad fauores, & priuilegia, in his enim æquiparatur seculari, qui nullo clericali priuilegio gaudere potest, & cum habeat caracterem mortificatum, vt dixit
53 Rota cit. dec. 450. num. 14. censendus est secularis, & laicus, cum nihil patenter retineat de spectantibus ad clericatum. Ita docent *Rebuffus de pacifica possess. num. 193. Nauar. cons. 1. de bigamis, Conradus de dispensat. Apostol. lib. 2. cap. 1. num. 9. Tabiena V. Bigamia num. 4. Angelus num. 10. Sanchez lib. 7. disp. 46. num. 12. Candidus de Ordine disquisit. 46. art. 6. num.* 13. Debet ergo viuere, & vestire seculariter sicut faciunt alij laici, vnde Socinus in cap. 1. de Apostatis num. 8. dicit, quod hæc bigamia est con-
54 traria clericatui, quia illum destruit in suis priuilegijs, licet non corrumpat caracterem. Dicta procedunt de eo, qui non fuit dispensatus super ea ad retinendum aliquod priuilegium, vt obseruat Turrecr. in citatum cap. Quisquis 5. dist. 84.

55 Colligitur hinc hunc esse incapacem beneficij, pensionis, & dignitatis ecclesiasticæ dum est priuatus omni priuilegio, ea enim sunt clericorum priuilegia ex eo, quod seculares illorum sunt incapaces. Confirmatur, quia alij bigami facti scilicet ante clericatum talibus priuilegijs non gaudent, vt probatum fuit supra, multo minus isti, qui præter caracterem nihil aliud de clericatu habent.

Quæres 32. An mortua vxore resumptis habitu, & tonsura recuperet priuilegia clericalia, quibus nudatus fuerat?

56 ℞. Negatiue, quia adhuc viget bigamia, donec dispensetur, continuo influens in suum effectum priuationis priuilegiorum, neq; enim resumptio habitus, & tonsuræ hanc habent facultatem conferendi de nouo priuilegia, quibus nudatus fuerat.

Quæres 33. An clericus beneficium habens, vel pensionem, aut officium ecclesiasticum perdat hæc per superuenientem bigamiam? Quod est etiam quærere an clericus perdat beneficia, & alia ducendo vxorem?

57 ℞. Bigamia inducit amissionem beneficij, & pensionis ipso iure, quo clericus ducit vxorem viduam, vel secundam, etiam nondum consumato matrimonio, probatur, quia transeundo per matrimonium ad statum

laicalem pro laico habetur, ac proinde illud statim perdit, & similiter pensionem, & alia officia propria clericorum, cum vti de numero laicorum factus illorum possessionis fiat incapax, ergo ipso iure amittit illa, ita in terminis de Beneficijs, multis citatis, *Sanchez disp. 42. num. 4. & 5. & colligitur ex cap. 1. de Cler. coniug. vbi Barb. num. 2. quamplures citat, & ipse Sanchez.* Perduntur quoq; pensiones, vt docent *Clarus q. 74. Vers. Clericus, Nauar. de orat. cap. 21. num. 53. Grassus Effectu 5. num. 12. cum alijs Barb. cit. ad cap. 1. de clericis coniugat. num. 6. & Allegat. 57. num. 206. Castropal. de benef. disp. 6. p. 3. §. 7. num. 4. Bonac. q. 1. de Irregul. p. 4. num. 6.* Procedunt dicta, licet nullum sit matrimonium defectu solemnitatum Tridentini, *Gratian. cap. 5. num. 39. Ricciull. lib. 7. cap. 2. num. 32. Barb. cit. num. 9.* Non vacat si deficiat consensus, vt obseruat ibidem num. 10. idem Barbosa citans Doctores, qui num. 11. ait beneficium non vacare per sponsalia.

Quæres 34. An bigami similitudinarij, quales sunt ordinati in Sacris, & professi in approbata religione, perdant priuilegia clericalia, beneficia, & pensiones, & incurrant excommunicationem?

58 ℞. Primo, non perdunt priuilegia clericalia canonis, & fori personæ, & rerum, quia nullibi in iure nudantur his priuilegijs, sicuti minoribus initiati, propter eam differentiam, quia in Sacris constituti, & professi continuo manent in suo statu clericali, & ecclesiastico, sicuti etiam professi, non enim recedere possunt à suo statu, vt possunt initiati inferioribus ordinibus, qui sine apostasia redire possunt ad seculum, ac proinde isti vti seculares sunt ipso iure priuati priuilegijs clericalibus, quæ laicis non competunt, non autem in Sacris constituti, neq; professi, cum remaneant sicut prius in suis statibus ecclesiasticis.

59 ℞. Secundo, beneficia ipso iure, & pensiones non perdere, nisi secuta sententia, vt colligitur *ex cap. Decernimus 2. dist. 28. cap. Eos 10. dist. 32. cap. Placuit 3. ead.* vbi mandantur remoueri ab officio, & beneficio. Ita docent *Sanchez lib. 7. disp. 43. num. 4.* qui *disp. 85. num. 10.* vult eum nonnullis hanc irregularitatem bigamiæ esse potius ex delicto contracti matrimonij per prohibitos, *Barb. ad cap. 1. de cler. coniug. num. 7.* multis citatis, *Fagnanus tom. 2. ad cap. Nuper, de bigamis num. 26.* Et hæc est differentia, quod minorib. initiati matrimonium contrahentes ipso iure perdunt beneficia, quia hæc irregularitas vti ex defectu, & non ex delicto non requirit declaratoriam sicut bigamia in Sacris, & professis importans delictum, ac proinde requirens sententiam respectu priuationis incurrendæ in beneficijs.

60 ℞. Tertio, sunt ipso facto excommunicati, quamuis non cognouerint mulierem ductam siue viduam, siue virginem, nō reseruatur, ita *in Clem. Vn. de consang. Sayrus lib. 3. cap. 22. num. 21. cap. 23. num. 34.* Comprehenduntur etiam fæminæ, *Bonac. in Bulla disp. 2. q. 4. p. 1. Farinac. q. 138. num.*

num. 97. Demum asserentes Clericos in Sacris constitutos, & professos
61 solemniter posse matrimonium contrahere, & contractum esse validum excommunicantur in *can.9.sess.* 24. Ac proinde ita asserentes sunt formaliter hæretici. Contrahentes vero sunt vehementi suspecti de hæ-
62 resi, ac proinde subiecti officio S.Inquisitionis, *Carena par.2.tit.17.num.10.Ego in Sacro Tribunali cap.22.q.28. num. 53.* Textus Tridentini dixit *solemniter* ergo non est hæreticus asserens Iesuitas ex biennio professos posse contrahere, quia non sunt solemniter professi.

Dices ex primo, & secundo responso sequi clericos bigamos similitudinarie peccantes in contrahendo matrimonium esse melioris conditionis, quam sint clerici bigami veri, vel interpretatiui, qui non peccant ducentes vxorem; sicut professi, & in sacris constituti, cum isti non perdant *priuilegia*, nec beneficia, nisi per sententiam; illi vero ipso iure omnia perdunt; puniuntur ergo innocentes, & peccatores exempti sunt, quod magnam arguit iniquitatem.

63 ℞. Hoc argumentum bene concludit, quando iudex procedit ad punitionem ex culpa præcedente, quod non facit legislator, qui legaliter punit, etiam culpa non existente, modo adsit causa ad tenorē Reg.23.in 6.vbi, quod sine culpa, nisi subsit causa, &c.quia clericus in minorib. qui intendebat seruire Deo, sed reddidit indignum ad gaudendum priuilegijs clericalibus, & beneficijs, dum eligit seruire vxori, iuxta illud Apostoli P. Corinth. 7.34. *Qui autem cum vxore est, solicitus est, quæ sunt mun-*
64 *di, quomodo placeat vxori, & diuisus est.* Nota postrema verba *Et diuisus est.* i. reliquit statum clericalem reuersus ad secularem, merito igitur est nudatus priuilegijs, & beneficijs in ipso actu contractionis matrimonij, quæ non conueniunt secularibus. Illi vero, idest, professi, & in sacris constituti neutrum perdunt ipso iure, quia cum etiam post matrimonium remaneant in statu clericali, à quo non possunt recedere, æquum est vt non perdant per illud delictum priuilegia, & priuentur beneficijs propter sacrilegium perpetratum in attentatione matrimonij, se diuidendo à Christo.

Quæres 35. An bigami veri, & interpretatiui prohibeantur ingredi religionem?

65 ℞. Non prohibentur, cum ingressus tam primus, quam secundus non sit promotio ad Primam Tonsuram, neq; ad ordines, vt notum est, & de ingredientibus in ordine conuersorum docent *Nauar. cons. 8. de conuers. coniugat. Vecchius de Nouitijs disp. 5.dub. 3.num. 2. cum alijs Peyrinus de Pralato q.2.cap.5. num.* 100. Addo ego recipi etiam posse alios in numero Clericorum ad seruitium Chori, cum, vt dixi, id non sit promotio ad ordines, & quod bigami laici recipiantur dixi supra sub q. 29. num. 50. ex textu cap. Laici 6. dist. 33. Et quo ad clericos bigamos factos ducendo vxorem, probatur, nam *in cit. cap. 5. dist. 84. & cap. Vn. de bigamis in 6.*

in 6. relatis supra sub q. 31. prohibentur solum deferre tonsuram, & vestem clericalem, & hoc viuente vxore, non tamen arcentur ab ingressu religionis, ergo admitti possunt, & gaudebunt omnibus priuilegijs regularium suorum, quæ consequuntur per primum ingressum in religionem.

Quæres 36. An Papa possit dispensare super qualibet bigamia?

66 ℞. Affirmatiue, quia omnis à iure ecclesiastico inducta fuit, vt dixi sub q. 1. ergo dispensare potest. Redditur tamen in hoc difficilis propter honorem Apostoli Pauli, qui dicitur hoc induxisse canonicum impedimentum. Est communis, *Sanchez lib. 7. disp. 86. num. 6. Hiquæus cum Scoto tom. 9. in 4. sent. dist. 33. num. 7. & 13. Faber de ordine disp. 3. num. 262. Donatus Ordinis Prædicatorum splendor de rebus Regular. part. 3. tract. 5. q. 34.*

Dices, bigamiam esse de iure diuino, vnde in cap. Nuper 4. de bigamis dicitur: Non liceat dispensari. Responsum est in promptu, ex dictis namq; constat esse de iure ecclesiastico; & illa verba; *Non liceat dispensari,* so-

68 lum important difficultatem, non impossibilitatem, ex citatis Doctoribus. Immo dato, quod hoc bigamiæ impedimentum esset de iure diuino, adhuc Papa Christi Vicarius dispensare poset, habet enim à Deo in casibus occurrentibus necessarijs, & vrgentibus potestatem dispensandi in omnibus, extra articulos Fidei, & Sacramenta, ut docent Canonistæ, & plerique Theologi, prout refert *Diana par. 8. tract. 3. resol. 2.*

Quæres 37. An Episcopus possit dispensare cum suis bigamis ad ordines quoscunque?

69 ℞. Non potest in vera, & interpretatiua, sed tantum in similitudinaria. Primum probatur *ex cap. Quicunq; 56. dist.* 50. vbi dicitur illis adempta omnis spes promotionis, ergo & dispensationis, & in cap. Si quis 8. eod. dicitur, quod si bigamus irrepserit, deijciatur; *& in cap. Quisquis 5. dist. 84. & in cap. Vn. de bigamis in 6.* non solum sunt ipso iure priuati priuilegijs, sed etiam spoliati habitu, & tonsura, ergo videntur indispensabiles. Est communis Doctorum, quos citat *Barb. Allegat. 49. num. 22. Donatus par. 3. q. 35. num. 7.* referens responsum S. Congr. quod Episcopus non possit dispensare laicum bigamum ad Primam Tonsuram, & beneficium simplex. Barbosa *quoq; in Decis. Apost. Collect. 69. V. Bigamus*, refert *ex Aldano, & Lezana V. eod. num. 4. fine,* non posse Episcopum dispensare cum Ostiario bigamo, vxore mortua, vt in ordine suscepto ante bigamiam interpretatiuam ministret, anno 1630. 13. Aprilis in Teretrana.

S. Thomas, & ex eo Sanchez lib. 7. disp. 86. num. 11. cum multis ex antiquis tenent Episcopum dispensare bigamum, ex cap. Lector 18. dist. 34. Sed reuera id ibi Episcopis non conceditur, sed ipse Pontifex illum Lectorem dispensauit. S. quoq; Thomas excusandus est, quia suo tempore

alterca-

altercabantur, an bigamus esset priuatus priuilegijs clericalibus an priuandus ex vi cap. Quisquis 5. dist. 84. quam altercationem sustulit Gregorius X. in Concilio Lugdunensi relato cap. Vn. de bigam. cui Concilio non potuit interesse morte præuentus; postmodum vero Doctores, qui scripserunt fauore Episcoporum, vt possint dispensare, audiendi non sunt, quia satis clarum ex eo Concilio eos non posse dispensari, dum mandat sub anathemate non posse deferre habitum, nec tonsuram, arguens id carere illos dispensationis.

Secundum, quod possit dispensare in bigamia similitudinaria, probatur *ex cap. 1. Qui Cler. vel vou. cap. Sane 4. de cler. coniug.* vbi, quod Episcopus potest in Sacris constitutos dispensare in vsu susceptorum, & in promotione ad vlteriores, qui de facto duxerant vxores quascunq; siue corruptas, siue virgines. Est communis, *Sanchez lib. 7. disp. 86. num. 20. Castropal. p. 8. num. 19. Donatus par. 3. tract. 5. q. 35. fine Barb. Allegat. 49. num. 26. & 27.* vbi ait dispensare etiam in similitudinaria, si ex delicto oriatur, ex matrimonio contracto cum vidua, vel corrupta, & non tantum cum virgine. Ego autem dico in Sacris constitutum ducentem in vxorem quamcunq; fœminam, siue viduam, siue corruptam, siue virginem dispensari posse super huiusmodi bigamia similitudinaria, quæ simul esse non potest interpretatiua, nec vera, cum differant inter se specie, ex dictis supra in earum definitionibus. Et licet dari casus possit, quod quis sit bigamus uerus, & interpretatiuus, & etiam similitudinarius, ut si quis
70 sine dispensatione bigamus fiat clericus in minoribus, & postea ducat uxorem corruptam, uel uirginem, & uxore mortua, recipiat subdiaconatũ, uel profiteatur in religione, & deinde attentet matrimonium, & aliter contingere non potest, in hoc casu Episcopus non potest dispensare in similitudinaria, impediente uera, uel interpretatiua, & ita intelligendum est *cap. Nuper 4. de bigamis, Glos. V. Dispensatiue cap. 1. Qui cler. vel vou. cap. Sane 4. de cler. coniug.*

Quæres 38. An Prælati Regulares dispensare possint cum suis nouitijs, & professis in quacunq; specie bigamiæ?

71 ℞. Possunt solum dispensare in similitudinaria iure ordinario, sicut Episcopi, tam in contracta post professionem, quam ante. Sic docent *Suarez disput. 49. de cens. sect. 6. num. 18. Lezana V. Bigamia num. 6. Castropal. p. 8. num. 21. Donatus par. 3. tract. 5. q. 36. num. 1. Barb. Allegat. 49. n. 31.* Non uero possunt dispensare in uera, neq; interpretatiua, tum quia negatur Episcopis ut uisum fuit. Tum quia excipitur in eorum priuilegijs, ut legi potest in eorum Maremagno apud Lezanam *tom. 5. Prædicatorum §. 42. in eorum Bulla, in Comment. num. 127. Minorum in Bulla §. 49. Eremitarum S. Augustini §. 44. Seruitarum §. 36. Minimorum §. 49. Carmelitarum §. 54. & 63.* Exceptio ergo ista habenda est pro certa regula negante Regularibus dispensationem super bigamia ex defectu, esto de ea ex-

ceptione non fieret expressa mentio, nisi in terminis proprijs nomina-
72 retur eius dispensatio concessa. Ita docent *Rodriq. tom. 1. q. 24. art. 2. Miranda tom. 2. q. 8. art. 1. q. 5. Vecchius de Nouitijs disp. 15. Barbosa Alleg. 49. num. 30.* Et sic reuoco, quod dixi resol. 11. num. 33. Quorum aliqui dicunt posse dispensare ad ordines minores.

Donatus citatus par. 3. tract. 5. q. 36. num. 6. multis citatis tenet, Prælatum Regularem suos subditos dispensare posse in bigamia quoq; uera, & interpretatiua ex ui priuilegiorum, sicut dispensant in similitudinaria.

Probat primo ex priuilegio Cartusianis concesso eorum Generali, vt suos subditos dispensare possit in omnibus irregularitatibus in foro conscientiæ nulla excepta, ac etiam in homicidio voluntario circa altaris ministerium. *Bruno Chassaing. Ordinis Minor. in Recollect. Priuileg.* qui multa dicit, posse fieri à Regularibus per eorum priuilegia, quę certe iam abrogata sunt, tract. 4. cap. 1. Propos. 4. ait, hanc concessionem factam fuisse Cartusianis à Sixto IV. & referri in Compend. Priuileg. *Mendic. V. Absolutio extraordinaria quo ad Fratres §. 4.* Sed talis concessio non dicitur facta Cartusianis, vbi Vers. Aduerte, dicit subintelligi exceptionem bigamiæ; præterquam quod illud est viuæ vocis oraculum, & non autenticum, ideo cum sit sublatum ad nihil deseruit. Adde, quod ab illa vniuersali *In omnibus irregularitatibus* excipitur semper bigamia vera, & interpretatiua, vt supra dixi.

Probat 2. ex priuilegio concesso Minoribus à Sixto IV. quod possint dispensari in omnibus irregularitatibus, exceptis homicidio, & mutilatione, *ex Compendio V. Absolutio extraordin. num. 5.* ergo includitur cum cæteris irregularitatibus etiam bigamia, quia non potest includi in exceptione cum irregularitate ex homicidio, quæ omnium est grauissima.

℞. Illud priuilegium non esse ex Bulla, sed oraculum supra allatum, ac proinde nihil probare Præterea, esto irregularitas ex homicidio voluntario sit maxima, ac proinde in eius exceptione non videatur inclusa;
72 nihilominus in ordine ad dispensationem pari passu videntur currere, vnde negata dispensatione irregularitatis ex homicidio, intelligitur etiam negata in bigamia, cum in hac Papa cum magna difficultate dispenset, vt patet ex cap. Nuper 4. de bigamis, quare esto in exceptione non exprimatur, subintelligitur tamen in ea expressa, vt dixi initio huius quæstionis; & cum idem Sixtus IV. in vtroq; Magno mari Prædicatorum, & Minorum, in exceptione eam expresserit, non est verisimile in illo oraculo velle concedere illius dispensationem, quam sibi retinuit in vtroq; Marimagno.

Probat 3. ex Priuilegio à Martino V. Vallisoletanis concesso dispensandi super omnibus irregularitatibus prouenientibus etiam ex homicidio, membrorum truncatione, aut enormi sanguinis effusione, modo aliquid horum trium non sit notorium.

℞. Esse

℟. Esse viuæ vocis oraculum, licet autenticum; quod vtique reuocatum nostris temporibus nihil probat, nihil valet; refertur in Compend. Mend. V. Dispensare num. 24. Addo, quod in iure non inuenio irregularitatem incurri propter sanguinis effusionem, nisi sequatur mors, vel membri mutilatio, ergo pro suspecto habetur, arguit in concedente imperitiam.

Probet 4. ex priuilegio Ordini Dominicanorum concesso à Iulio II. dispensandi in omnibus irregularitatibus etiam Papæ reseruatis.

℟. Illud esse oraculum viuæ vocis, ac proinde modo non subsistere. Nec valet, quod subiungit, Vrbanum VIII. oracula Papæ facta suis officialibus, inter quos sunt Generales Ordinum, declarasse adhuc vigere. Quia

73 Donatus licet hic asserat, Generales esse Papæ officiales, tamen id negat part. 1. tract. 16. q. 11. Immo idem Iulius II. apud Rodriq. Bulla eius 17. in priuilegijs dispensandi mandat seruari Maremagnum Sixti IV. qui, vt vidimus initio, excludit à dispensatione bigamiam.

Probat 4. ex Priuilegio Bullato Pauli III. incip. *Exponi*, concesso eisdem Vallisoletanis Benedictinis dispensandi super quibuscunq; irregularitatibus per eos contractis pro tempore quauis occasione.

℟. Licet hoc priuilegium sit Bullatum, & extenditur à Rodriq. Bulla 10. huius Pontificis, tamen in ea Bulla, & similibus semper intelligitur excepta bigamia, & homicidium, quorum dispensatio cum maxima difficultate conceditur, vt dictum fuit supra. Et pro hac re facit illud com-

74 mune axioma: In generali concessione non veniunt ea, quæ quis verisimiliter in specie non esset concessurus, nisi cum maxima difficultate. Et præterea ea, quæ speciali nota, & eleganti nomine digna non veniunt sub generali concessione.

Nec valet respondere axioma procedere, quando in concessione exprimuntur maiores casus, vt patet in concessione Martini V. & Iulij II. cum dictione *etiam* maxime in priuilegijs regularium amplianda, quia sunt leges perpetuæ.

Contra enim est, quia argumentum hoc supponit subsistentiam concessionis, quæ respectu illorum Pontificum fuit vti oraculum, vt superius dictum fuit. Deinde, certe Papa talem dispensationem non solet concedere in specie, multo minus in genere. Demum vt patet initio quæstionis subintelligitur semper excepta bigamia cum homicidio, nisi eorum dispensatio in terminis istis concedatur.

CAPVT

CAPVT NONVM

De Amiſſione Priuilegiorum Clericalium.

1 *Pontificale Romanum aſſerit poſſe perdi priuilegia clericalia.*
2 *Quæ ſunt canonis, & fori criminalis, ciuilis, & rerum.*
3 *Abutens priuilegio meretur illud perdere.*
4 *Pæna priuationis priuilegij non aſſeritur, niſi ſit expreſſa in iure.*
5 *Cum ſit inducta ab ipſo iure.*
6 *Sententia declaratoria requiritur ad amiſſionem priuilegiorum.*
7 *Pæna etiam iuris ipſo facto inflicta non exequitur niſi per ſententiam.*
8 *Qualitas dat iuriſdictionem non habenti, quando debet operari cum ea.*
9 *Iudex laicus ſuper clericum aquirit iuriſdictionem per ſententiam declaratoriam, quod perdiderit priuilegium fori.*
10 *Sententia ſolum in ſubditos actu fertur.*
11 *Iudex eccleſiaſticus declarando clericum non gaudere priuilegio fori, adhuc habet illum ſibi ſubditum.*
12 *Condemnans ad triremes perpetuo clericum merentẽ mortẽ, iure condemnat.*
13 *Promotio mala in quinq; caſibus inducit amiſſionem priuilegij fori.*
14 *Defectus vnius ex requiſitis à Tridentino inducit amiſſionem priuilegij fori.*
15 *Beneficiatus non ferens veſtem, & tonſuram perdit priuilegium ex Sixto V.*
16 *Ducens vxorem quando perdit priuilegium.*
17 *Mimi perdunt priuilegia.*
18 *Hæreticus ſolum per declarationem.*
19 *Aſſaſſinus perdit priuilegia.*
20 *Aſſaſſinus qui occidit pretio accepto.*
21 *Clericus occidens Principem alias ſuum non perdit priuilegia.*
22 *Crimen læſæ maieſtatis requirit lædentem eſſe actu ſuum ſubditum.*
23 *Geſtans arma non perdit illa, nec priuilegia.*
24 *Miles vero perdit.*
25 *Cenſuratus non perdit.*
26 *Nec irregularis.*
27 *Nec depoſitus, ſed ſolum degradatus.*
28 *Tranſit enim in poteſtatem iudicis ſecularis.*
29 *Poſt degradationem.*
30 *In quibus caſibus Degradandus eſt tradendus curiæ ſeculari.*
31 *Officium laicale habens non perdit priuilegia.*
22 *Negotiator perdit priuilegium fori.*
33 *Macellarius, & caupona perdunt priuilegium.*

34 Im-

34 *Immiscens se enormibus.*
35 *Incorrigibilis, qui post trinam monitionem, non se emendat.*
36 *Monitio qualis debeat esse?*
37 *Enormia delicta quanam sint?*
38 *Clericus mentiens se clericum non perdit priuilegia.*
39 *Mandax non perdit priuilegia.*
40 *Perdens vnum priulegium non perdit aliud.*
41 *Dicta de clericis habent locum in religiosis.*
42 *Priuilegia, quæ extincta, quæ suspensa in clericis?*
43 *Dubia resoluenda in fauorem rei.*
44 *Fauendum immunitati.*
45 *Opinionem minus probabilem, & minus communem potest sequi iudex pro clerico.*

DE AMISSIONE PRIVILEGIORVM CLERICAL.

1 POntificale Romanum Gregorij XIII. loquens Tonsuratis dirigit ad eos sequentia verba: *Filij carissimi animaduertere debetis, quod hodie de foro ecclesiæ facti estis, & priuilegia clericalia sortiti estis. Cauete igitur, ne propter culpas vestras illa perdatis, & habitu honesto, bonisq; moribus, ac operibus Deo placere studeatis.* Per Primam ergo Tonsuram aquiruntur priuilegia clericalia, per ipsam enim promotus à statu laicali, & seculari transit ad clericalem, & statum ecclesiasticum, & aquirit priuilegia clericalia, quæ potissimum
2 sunt priuilegium fori tam criminalis, quam ciuilis respectu personæ, & bonorum suorum, per illud enim eximitur à seculari iudice, coram quo iudicari non potest criminaliter, nec ciuiliter, nec onerari gabellis, datijs, & tributis in suis bonis. In hoc capite agendum est de amissione dictorum priuilegiorum fori, & canonis quoq; sunt enim amissibilia ab illis propter eorum culpas, & alias ob causas, vt patebit infra; adest enim illud commune axioma, quod ille perdit suum priuilegium, quo ille abu-
3 titur, *cap. Vbi ista 7. dist. 74. cap. Priuilegium 63. 11. q. 3. cap. Licet quibusdam 18. de Regul. Cap. Tuarum 11. de priuileg. cap. fin. de Pænit. fine in 6.* Modi autem quibus perduntur referuntur à *Glos. V. Priuilegium cit. cap. 63. & V. Contrauenerint, cap. Cum accessissent, de constitut.*

Præmitto quæstionibus vnum, ad incurrendam nempe amissionem priuilegiorum clericalium, itaut clericus dicatur per illorum perditionem esse factus de foro seculari, & subiectus iudici seculari, vel quo ad om-
4 nia, vel quo ad aliquid, requiri duo. Vnum, quod hæc pœna amissionis, seu priuationis priuilegiorum non est asserenda, nec imponenda clericis, nisi reperiatur expressa in iure canonico, pęna enim à iure inflicta non

5 non asseritur, nisi sit in iure expressa, *Glos. V. Exul cap. fin. de iurepatr.* vbi Barbosa plures refert Doctores; amissio autem priuilegiorum clericalium sine dubio est pæna iuris, vt infra patebit, ergo asserenda, nec infligenda clericis, nisi inueniatur lege Apostolica inflicta.

6 Alterum est, quod iudex secularis non potest trahere ad suum tribunal, nec citare, aut punire, vel criminaliter, nec ciuiliter agere contra ecclesiasticum, nisi prius iudex ecclesiasticus illum declaret perdidisse priuilegia omnia, vel aliquod eorum, facta enim declaratione, clericus statim fit subditus, & de foro seculari, in eo, in quo declaratus fuit non gaudere exemptione. Et hoc esse necessarium probatur. Tum quia pæna etiam
7 iuris non incurritur nisi per sententiam iudicis latam declaratoriam delicti, vel alterius causæ, propter quam pæna incurritur, *l. Eius qui 29. de iure fisci*, ibi: *Verum oportet constare prius, & de crimine pronuntiari.* cap. Cum secundum 19. *de hæret. in fine, in 6.* idem dicit, *Bartol. super dictam legem, alijs citatis hic Barb. num.* 8. Tum quia qualitas, quæ dat iurisdic-
8 tionem non habenti, in primis probanda est l. 2. §. sed si *dubitatur. ff. de iudic. cum alijs Bartol. in l. Multum ff. de condit. & dem. Farinac.* in terminis istis, *q. 8. num. 58. & 86. Panorm. in cap. Si clericus 5. de foro comp. num. 6. & 9. Castropal. de Reuer. disp. Vn. p. 6. num. 3. & 5. Grassus Effectu* 1. *num.* 713. *ad* 716. Sed iudex laicus nonquam habet iurisdictionem super cle-
9 ricum, esto de iure clericus inciderit in pænam priuationis priuilegiorum ipso iure inflictam, nisi post declarationem factam à iudice ecclesiastico super delicto, vel causa inducentibus priuationem priuilegij, huiusmodi enim sentētia tribuit iurisdictionem iudici laico, qui certo scit, se posse eam exercere super suum subditum talem declaratum per eam sententiam. Confirmatur id ex Bulla Gregorij XIV. de immun. reorum ad ecclesiam confugientium, qui puniri non possunt, nisi postquam iudex ecclesiasticus declarauerit, illos non gaudere immunitate. Pariter Vrbanus VIII. vt retuli cap. 4. num. 53. statuit, ordinatos Prima Tonsura, vel Minoribus falsis dimissorijs ab alieno Episcopo facta declaratione per iudicem ecclesiasticum de mala ordinatione, non gaudere priuilegio fori, sed subiacere iudici seculari, sicut prius.

Hæc autem sententia ferenda est à iudice ecclesiastico, & non à seculari, vt dicitur *in cap. Si iudex 12. de sent. excom. in 6. & in cap. Cum secundum 19. de hæret. in 6. supra citata*, & in Bullis præcitatorum Gregorij, & Vrbani. Ratio est. Tum quia fertur de materia ecclesiastica. Tum quia omnis sententia à iudice non habente sub se, & sibi subiectam personam, pro qua, vel contra quam fertur, nulla est, *deg. fin. C. si non à compet. iud. cap. Ad audientiam 3. de consuet. cap. 4. de indic.* Vnde Trident. sess. 14. cap. 7. inquit: *Natura, & ratio iudicij illud exposcit, vt sententia in subditos*
10 *dumtaxat feratur*; certum autem est ecclesiasticos continuo esse subiectos iudicibus ecclesiasticis, non solum ante huiusmodi sententiam, sed etiam

etiam post, non enim per eam sententiam à se abdicat potestatem, sed tantum declarat, iudicem secularem agere posse contra eum, in eo sensu, quod si iudex ecclesiasticus facta declaratione, quod non gaudeat priuilegio fori, carceratum remittat ad iudicem secularem, tunc illum
11 iudicabit iudex secularis tantum, in casu autem fugæ à manibus iudicis, si caperetur à ministris Episcopi, tunc iudex ecclesiasticus vti præueniens, & qui non abdicauit à se iurisdictionem in habitu titulo præuentionis, excluso iudice seculari, iudicium faciet contra ipsum, iuxta dicta cap. 18. num. 28. & facit Resp. Sacræ Congreg. extensum in cap. 6. num. 52. Et sic intelligendi sunt Bonac. quem citaui cap. 6. num. 50. & Grassus Eff. 1. num. 1289. vbi ex Scaccia, & alijs dicit, quod iudex laicus poterit clericum carentem priuilegio fori, condemnare ad supplicium mortis, quod merebatur, licet iudex ecclesiasticus loco mortis eum condemnauerit ad triremes in perpetuum. Non placet, quia iudex ecclesiasticus, cum recte, & iuridice functus fuerit officio suo, condemnando clericum ad triremes perpetuo, cum non possit ad mortem condemnare, nullum ius videtur habere iudex laicus, tum quia idem bis pro eadem causa non est puniendus. Tum quia hæc pœna æquiparatur morti, immo ex sua diuturnitate videtur maior, & non vna mors, sed mille mortes. Tum quia sequitur hoc absurdum, quod clericus habens vsum suorum priuilegiorum non posset digne, & iuste puniri ab Episcopo in casu, quo mereretur mortem, si non posset tradi seculari, eo quod habet vsum suorum priuilegiorum, non enim omne homicidium priuat priuilegijs clericalibus. Citatus Bossius hoc non dicit, legi enim attente, & non inueni. His præmissis.

Quæres 1. An ex mala promotione perdantur priuilegia? Quæstio supponit Tonsurationem siue bene, siue male receptam, nam ea contrarios effectus producere non potest, nimirum aquisitionem priuilegiorum, quæ ad illam semper sequuntur, vt probaui cap. 4. & eorum amissionem, vnde quæstio refertur ad promotionem ordinum tam minorum, quam maiorum.

13 ℞. In quinq; casibus mala promotio infert amissionem priuilegiorum, seu non gaudimentum illorum, propter Primam Tonsuram, iuxta quod dixi eodem cap. 4. q. 12. à num. 47. ad 54. Remitto illuc Lectorem, ne bis idem rescribam.

Quæres 2. An, & quomodo defectu requisitorum in Tridentino clericus perdat priuilegium fori?

14 ℞. Defectu vnius ex illis tribus requisitis ipso iure perdi priuilegium fori, vt probaui cap. 6. q. 1. vbi etiam retuli contrariam opinionem asserentium ad amissionem priuilegij ea copulatiue requiri, ita quod gaudet priuilegio, qui vnum ex illis seruat, præsertim deferendo habitum, & hæc opinio non est improbabilis.

Quæres

Quæres 3. An beneficiatus non gestans habitum, nec tonsuram, nec seruiens ecclesiæ perdat priuilegium fori?

15 ℞. Negatiue ex vi Tridentini, quia illa tria non requirit beneficiato clerico, vt probaui cap. 5. num. 38. Attenta vero constitutione Sixti V. perdit, si non defert habitum, & tonsuram, ex adductis eod. cap. num. 40. & ita docent *Bonac. in Bulla disp. 1. q. 16. sect. 1. p. 6. num. 21. Dal Bene cap. 4. dub. 7.* Item dic de Pensionario, qui nominatur sub Bulla prædicta Sixti V.

Quæres 4. An ducens vxorem perdat priuilegium fori?

16 ℞. Ducens vnicam, & virginem priuilegium canonis, nec fori criminalis perdit, si diferat habitum, tonsuram, & seruiat ecclesiæ, vtique reliqua fori ciuilis, & gabellarum, vt probaui cap. 7. num. 4. ad 7. factus vero bigamus verus, vel interpretatiuus ipso iure perdit omnia priuilegia clericalia, ex probatis cap. 8. num. 51. Procedunt dicta respectu Clericorum Tonsuratorum, & in minoribus constitutorum, nam in Sacris, si ducant vxorem, priuilegia non perdunt ex ibi dictis. num. 58.

Quæres 5. An Ioculatores, Goliardi, seu Buffones exercentes hanc artem perdant priuilegia clericalia?

17 ℞. Clerici etiam sacris initiati per annum hanc artem continuo exercentes, sunt ipso iure priuati omni priuilegio clericali. Infra annum ter moniti si non desistunt, per sententiam iudicis ecclesiastici, à quo fuerunt moniti, priuantur. Expresse *cap. Vn. de Vita, & hon. Farinac. q. 8. num. 97. Bonac. in Bulla disp. 1. q. 16 sect. 1. p. 6. num. 1. Vers. Dixi.* Possunt tamen infra annum dispensari, ne perdant priuilegium, vt ex *Deciano, & Ambrosino docet Bonac. cit. num. 12.*

Quæres 6. An hæreticus careat priuilegijs clericalibus?

18 ℞. Ex vi hæresis non amittit priuilegia, sed tunc cum degradatur tradendus curiæ seculari *ex cap. Ad abolendam 9. de hæret.* Nullibi enim inuenio hanc priuationem ex vi hæresis. Et ita intelligendi sunt *Farin. q. 189. num. 33. Barbosa ad cap. 29, 17. q. 4. num. 2.* contra allegatos à Diana *par. 9. tract. 4. resol. 12. in fine.*

Quæres 7. An assasinus sit priuatus priuilegijs clericalibus?

19 ℞. Clericus etiam in sacris constitutus assasinus caret omni priuilegio clericali, cum sit diffidatus. i. occidendus impune à quolibet, ex cap. 1. de homicidio in 6. Est communis, *Barb. in Bulla disp. 1. q. 16. sect. 1. p. 6. num. 16. Castropal. de Reuer. p. 6. num. 3. Cæsar de Tascimallis in libello inscr. Pausinomus constituto 46. num. 95.* multis citatis, *Farinac. q. 8. num. 82.* vbi ait non requiri degradationem, sed tantum declarationem per iudicem ecclesiasticum, quod sit assasinus, *sub num. 85.* Assasinus autem ille di-

20 citur, qui pretio accepto occidit proximum. De quo latius egi in tract. de Homicidio cap. 12.

Quæres 8. An occidens Principem perdat priuilegia clericalia?

21 ℞. Negatiue, quia hæc priuationis pœna nullibi in iure exprimitur. Adde quod homicidium à clerico factum in personam Principis alias sui non esse crimen læsæ maiestatis, quod proprie committitur à seculari tantum actu subdito occidente suum Principem. Ita *Farin. q.* 112. 22 *num.*231. Vnde nec tradendus est curiæ seculari, *Barbosa lib.* 3.*consf.*22. *Barb.ad cap.Si quis* 19. 22. *q.* 5. Sed solum puniendus est à iudice ecclesiastico, *Farinac.cit.num.*232.*&* 233. *& decis.crim.*241. *fine, Diana par.* 3. *tract.*1.*resol.*16.*Panimolla, const.* 46. *num.*72.

Quæres 9. An gestans arma sine licentia perdat priuilegia clericalia?

23 ℞. Negatiue, quia nullibi in iure exprimitur hæc pœna. *Dal Bene par.* 1.*cap.*4.*dub.*2. *num.* 22.

Quæres 10. An factus miles perdat priuilegia?

24 ℞. Affirmatiue, quia vere dereliquit habitum, attento præsertim Tridentino, & sic respectu ordinum minorum. In sacris vero constitutus exercens militiam, post trinam monitionem, prosequens ipso iure perdit omne priuilegium clericale, tamquam incorrigibilis, si se exercuit in enormibus, vt docet Carena resol. 11. per totum, respondendo Doctoribus, quos trahit in suam sententiam num. 14. nimirum clericum militem siue in minoribus, siue in sacris perdere priuilegia fori, & canonis, quando exercuit sæua, post trinam monitionem non se resipiscendo. Et ita est, quia in cap. Ad audientiam 25. de sent. excom. quæritur an miles clericus perdat priuilegium Canonis, postea Papa in responsione subdit; *De priuilegio clericorum subsidium aliquod habere non debent.* Responsio enim est generalis de priuilegio clericali, quod vtrunque comprehendit.

Quæres 11. An censuratus perdat priuilegia? Hoc est, Excommunicatus, Suspensus, & Interdictus.

25 ℞. Negatiue, quia nullibi in iure reperitur hæc pœna priuationis priuilegiorum per censuratos. Confirmatur, quia nulla censura perit hunc effectum priuationis, Dal Bene *par.* 1. *cap.*2.*dub.*4. *sect.*3.*num.*8. *Grassus Effectu* 1.*num.*641. Etiamsi insordescat in excommunicatione, ac etiam sit denuntiatus, & non toleratus, quia hæ qualitates talem non inferunt pœnam, cum non sint maioris efficacię ipsa censura, quicquid dicat idem Grassus in seq.numeris, alijs allegatis cum suis rationibus, quæ tangunt naturam, & efficaciam ipsius excommunicationis, non hunc priuationis effectum, qui non pertinet ad censuram, sed ad legislatorem, qui hoc non statuit, ergo id inferendum non est ex illorum rationibus, quæ non sunt actiuæ, sed ex legislatore.

Quæres 12. An irregularitas priuet clericum priuilegijs clericalibus?

26 ℞. Negatiue, quia inter eius effectus is non numeratur. Ita *Molina tom.*4.*disp.*56.*fine, ex eo Carena resol.*11.*num.*16. *Riccius par.*3.*resol.*314. *&* 294. *Grassus Eff.*1.*num.* 526.

Quæres

Quæres 13. An clericus depositus, seu degradatus amittat priuilegia?
27 ℞. Depositus talis dictus verbaliter nullum perdit priuilegium, quia hæc pæna non connumeratur inter effectus depositionis, quæ solum priuat clericum officio, & beneficio absq; spe illa recuperandi. Degra-
28 datus vero ea perdit, ex cap. Degradatio 2. de Pænis in 6. hisce extremis verbis: *Exuimus te omni ordine, beneficio, & priuilegio clericali*. Ita docent *Bonac. de Censur. disp. 4. initio, Barb. hic, & Allegat.* 100. *num.* 2. *Sua-*
29 *rez disp.* 30. *de censur. sect.* 1. *nu.* 8. *Castropal. de cens. disp.* 4. *p. fin. num.* 2. *&* 5. vbi quod degradatus transit in potestatem iudicis secularis, ac si nonquam fuisset clericus.

Quæres 14. In quibus casibus clericus sit degradandus, vt possit tradi curiæ seculari?
30 ℞. In omnibus casibus, in quibus clericus tradendus est curiæ seculari, degradandus est, qui tres in iure enumerantur. Primus est, quod degradatur hæreticus formalis, & contumax, *cap. Ad abolendam, cap. Excommunicamus, de hæres. & cap.* 1. *eod. in* 6. *Barb. Alleg.* 110. *num.* 111. Secundo degradatur falsificator literarum Apostolicarum, *cap. Ad falsariorum, de crimine falsi.* Tertio degradatur exercens sodomiam. Etiam si sit Cardinalis, *Pius V. const.* 70. *Barbosa Allegat.* 110. *num.* 19. Et quia nullibi prohibetur degradatio clerici incorrigibilis enormia delicta committentis, patet degradari, & sic practicatur, vt docet *Farin. q.* 8. *num.* 81. Vide huiusce rei opiniones apud Dianam *par.* 1. *tract.* 2. *resol.* 129. *Vers. Sed aliquis, Castropal. de cens. disp.* 4. *p. fin. num.* 13. *Grassus Eff.* 1. *num.* 836.

Quæres 15. An clericus accipiens officium laicale perdat priuilegia?
31 ℞. Negatiue, *ex cap. Cum contingat* 13. *de foro comp.* vbi, coram suo Episcopo conueniendus est, nisi priuilegium, vel consuetudo aliud inducat. Confirmatur *ex cap. Sacerdotibus* 2. *Ne cler. vel mon.* Vbi licet prohibeantur esse officiales laicorum, non tamen priuantur priuilegijs clericalibus. Verba enim illa: *Indignum est eis ab ecclesia subueniri, per quos constat in ecclesia scandalum generari.* Non important, ipsum posse puniri à iudice laico, sed ecclesiam non debere ei parcere, sed seuere punire illum iuxta excessus suos, quos etiam ratione officij perpetrauit. Ita *Abbas in cap. Cum contingat cit. Couar. in Tract. cap.* 33. *num.* 6. *Decian. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 143. *Bonac. de leg. disp.* 10. *q.* 2. *p.* 1. *§.* 1. *num.* 24. *Diana par.* 1. *tract.* 2. *resol.* 18. *cum alijs Barb. ad cit. cap. Sacerdotibus, num.* 4. *Dal Bene par.* 2. *cap.* 9. *dub.* 35. *sect.* 1. *num.* 16. Distinguit, quo ad districtionem subesse iudici ecclesiastico, quo ad redditionem rationum laico patrono, cogendus tamen per ecclesiasticum, si renuat reddere rationem.

Contrarium, quod iudicari, & puniri possit a iudice laico docent *Farinac. q.* 8. *num.* 98. *Cenedus Collect.* 61. *num.* 6. *Borella de Præstantia Regis Catolici cap.* 71. *num.* 34. citati cum alijs à Barbosa ibidem. Qui nituntur citatis textibus iam explicatis.

Quæres

Quæres 16. An negotiator perdat priuilegia clericalia?

32 ℞. Clericus negotiator perdit solum priuilegia fori ciuilis, & gabellarum. Si post trinam monitionem non deserit negotiationem, posita demum declaratione, quod post tertiam monitionem prosecutus fuit negotiationem statim perdit dicta priuilegia *cap. fin. de Vita, & honest.* Et ita docent omnes, *cum Bertach. de Episcopo par. 1. lib. 4. num. 96. de Gabellis par. 3. num. 3. Aufrer. de potest. iudicis laici super pers. eccles. Regula 1. fallent. 16. num. 24. Grassus Eff. 1. num. 844. Barb. ad hoc cap. num. 2.* Diana *par. 1. tract. 2. resol. 46. par. 2. tract. 1. resol. 44. & par. 4. tract. 1. resol. 28. Bonac. disp. 1. Bullæ q. 16. sect. 1. p. 6. num. 14. Panimolla const. 46. à num. 106. & seq.* De dicta trina monitione.

Quod si post trinam monitionem se retrahat à negotijs, immo etiam post declarationem, obediendo subsequenter, ex hoc capite recuperat priuilegium fori ciuilis, & rerum, cum non amplius sit negotiator, priuilegium enim hoc non erat suppressum, perditum simpliciter, nec extinctum, sed suspensum, & mortificatum propter negotiationem, & ea tantum durante. Ita *Glos. V. Suis facultatibus, in cit. cap. fin. de Vita, & hon. ibi alijs citatis Barbosa.*

Quæres 17. An agens macellarium, seu cauponam perdat priuilegia?

33 ℞. Clericus coniugatus, qui per se ipsum eam exercet artem ter monitus, & non desistens, vel desistens, sed rediens ad idem priuatur omni priuilegio clericali. Clericus vero non coniugatus cum habitu, & tonsura illud exercens nullum perdit priuilegium quo ad personam, sed quo ad res suas. *Clem. 1. de Vita, & hon. cler. Decian. lib. 4. cap. 9. num. 136. Grassus Effectu 1. num. 968. Bonac. in Bulla disp. 1. q. 16. sect. 1. p. 6. num. 15. Farinac. q. 8. num. 43.*

Quæres 18. An immiscentes se in delictis enormibus perdant priuilegia clericalia?

34 ℞. Clericus minoribus, seu maioribus initiatus se enormibus delictis immiscens, post depositionem, post excommunicationem, & post anathematizationem, non correctus, sed vlterius in alio crimine deprehensus comprimendus est per potestatem secularem, signum euidens, quod amisit priuilegia clericalia. *cap. Cum non ab homine 10. de iudic.* Illa tria includunt monitionem, vnde communis est opinio, quod clericus se immiscens enormibus, siue portet habitum, siue non, requiri trinam monitionem. Ita *Suarez disp. 22. sect. 1. num. 9. Ambros. cap. 7. num. 28. Bonac. in Bulla disp. 1. q. 16. sect. 1. p. 6. num. 11. Vers. Sed mihi, Castropal. p. 6. num. 5. Farinac. q. 8. num. 54.* Vbi quod non requirit hanc trinam monitionem. Dic tu, trinam monitionem requiri respectu constitutorum in sacris, & in casu quo agatur de perditione priuilegiorum respectu incorrigibilitatis; si vero agatur tantum de amissione priuilegij fori respectu depositionis habitus, seu tonsuræ, non requiritur, nisi declaratoria ad formam Tridentini.

Quæres 19. Quid sit incorrigibilitas in clerico ad effectum perdendi priuilegia clericalia?

35. ℞. Incorrigibilitas consistit in trina monitione, quæ nullum sortita est effectum emendationis in monito. Ille ergo est incorrigibilis, qui ter monitus, ac proinde super tria delicta punitus, vlterius delinquit. Id colligitur ex ipsa trina monitione, qui enim in prima monitione resipiscit, non corrigitur secunda vice, qui vero non emendatur in prima, nec in secunda monitione, sed vlterius delinquit, certe tertio monetur. De hac trina monitione habetur expresse *cap. fin. de Vita, & hon. cler. cap. In audientia 25. cap. Contingit 45. de sent. excom. Clem. 1. de vita, & honest.*

36 Vbi quod monitio debet esse expressa, ita quod nominibus proprijs moniti debent exprimi cum suis cognominibus, qui declarandi sunt carere priuilegijs, vt dicit ibi Glos. V. Nominatim; non sufficit ergo monere in genere, sed monendorum nomina, & cognomina exprimenda sunt, nec sufficit vna pro tribus, sed tres esse debent distinctæ cum interuallo aliquot dierum ab vna ad alteram, Glos. V. Tertio. Et ita docent omnes, Anton. *Gomez tom. 1. Variar. cap. 2. num. 6. Couar. in cap. Cum tibi, de testam. num. 5. Menoch. lib. 4. præsumpt. 9. num. 5. Gutier. lib. 1. Canon. cap. 1. num. 27. Suar. disp. 9. de cens. sect. 2. num. 10. Sayrus lib. 2. de cens. cap. 12. num. 17. & lib. 5. cap. 1. num. 11. Gratian. cap. 190. num. 11. Barb. in dicta Clem. num. 11. Grassus Eff. 1. num. 893.*

Quæres 20. Quænam sint ea delicta enormia, propter quæ incorrigibilis perdit priuilegia?

37 ℞. In cap. Cum non ab homine 10. de iudicijs, nominantur homicidium, furtum, & periurium. Farinac. q. 8. num. 59. loquendo de iure ciuili, ait, illud delictum esse enorme, quod in magnum damnum, & iniuriam proximi perpetratur. Iure vero canonico, quod infamiam inducit; & quod exercitium ordinum, retentionemq; beneficiorum impedit in clericis. Enumerantur autem *in cap. Infames 17. 6. q. 2. Grassus Effectu 1. num. 923. citat Doctores.*

Quæres 21. An à iudice interrogatus, quisnam sit, laicusne, an clericus, si fateatur se laicum, cum reuera non sit laicus, perdat priuilegia?

38 ℞. Negatiue, quia nullibi in iure reperitur per mendacium perdi priuilegia clericalia. Ita *Foller. in Praxi p. 1. partis 3. §. Et si confitebuntur num. 122. Guidopapa Sing. 534. Gironda Hispanus de explicat. priuileg. q. 183. quos, & alios citat Riccius part. 4. dec. 9. num. 5.* Vbi addit mendaci-
39 um non puniri nisi in casibus à iure expressis, *cap. Quisquis 11. q. 3. Menoch. de arbitr. centur. 3. casu 276. num. 9.* Et ita conclusum fuit in Curia Archiepiscopali Neapolitana, vt idem Riccius testatur.

Quæres 22. An perdens priuilegium fori, amittat etiam illud canonis: Et è contra perdens priuilegium Canonis, perdat etiam illud fori?

40 ℞. Amittens vnum non perdere aliud necessario, quia non habent necessa-

necessariam connexionem ad inuicem, relatiuo ad illos canones, qui inducunt eorum amissionem ex diuersis causis. Attento tamen Concilij Decreto illud Canonis in consequentiam perditur, vt dixi cap. 6. num. 41. Quandoq; perditur illud Canonis, non fori, vt in casu, de quo in cap. Si vero 3. de sent. excom. vbi clericus turpiter inuentus cum vxore, matre, sorore, vel filia, percussus caret priuilegio canonis, quia percutiens non incurrit excommunicationem; & tamen non perdit priuilegium fori. Clericus ergo in minoribus retinet priuilegium canonis, licet non gestet habitum, nec tonsuram, nec seruiat ecclesiæ, licet tunc non gaudent priuilegio fori de iure Tridentini, quo tandem dicitur exutus posita declaratione, quod non seruauerit præscripta Tridentini, & in consequentiam perdit quoq; illud canonis.

Quæres 23. An dicta de clericis locum habeant etiam in professis?

41 ℞. Affirmatiue, respectiue tamen ad delicta, & artes ciuiles, sicut enim clerici perdunt priuilegia clericalia, ita & professi. Vide citatos *à Diana par. 1. tract. 2. resol.* 129.

Quæres 24. An in supradictis casibus priuilegia amissa sint extincta, & perpetuo amissa, non tantum suspensa?

42 ℞. Quandiu durat causa, propter quam sunt amissa, tandiu perseuerat in esse eorum perditio, quia causa deperditiua continuo influit in eorum remotionem; cessante vero causa, cessat quoq; eius deperditionis effectus, & sic recuperantur amissa priuilegia, recepto iterum habitu, tonsura, & seruitio ecclesiæ ab ijs, qui seruire tenentur. Qui vero manifeste deseruerunt habitum, & statum clericalem, viuendo seculariter, vt possunt facere in minoribus constituti, dicuntur magis ea perdidisse, quam quod sint in eis suspensa. De suspensione autem illorum colligitur *ex Clem. 1. de Vita, & hon. ibi Glos. V. Quandiu, & cap. fin. de Vita; & hon. vbi Glos. fin. arg. cap. 4. & 5. 15. q. 6.* in quibus locis suspenditur priuilegium fidelitatis debitæ à subditis suo Principi, seu Patrono, quousq; permanserit in delicto suo, quo remoto, restituitur. Ita docent *Silu. V. Excom. 6. num. 4. Grassus Effectu 1. num. 1232. Bonac. in Bulla disp. 1. q. 16. sect. 1. p. 6. fine, Barb. ad cap. fin. tit. de Vita, & hon.* in fine. Suspenditur priuilegium canonis in eo, qui turpiter inuentus fuit cum vxore, &c. iuxta dicta q. 22. num. 40, ex quo occidens illum non est excommunicatus.

Quæres 25. An iudex secularis possit procedere contra clericum, quando dubitatur, an gaudeat priuilegio fori? Seu melius quæras, an in dubio sit resoluendum pro iudice, contra clericum. Certum enim est, vt dictum fuit initio huius capitis, iudicem secularem non posse procedere contra clericum, nisi prius iudex ecclesiasticus declarauerit, illum non gaudere priuilegio fori. Restat ergo difficultas in eo, an ipse iudex ecclesiasticus in dubio, an clericus amiserit hoc priuilegium debeat ferre sententiam fauore rei contra iudicem secularem?

43 R. In dubio, resoluendum est, clericum gaudere priuilegio fori. Ratio est. Tum quia cum partium iura sunt obscura, reo fauendum est potius, quam actori, *cap. 11. de Reg. iur. in 6*. Clericus autem est reus, & iudex secularis actor. Tum quia fauorabiliores rei potius, quam actores habentur, *l. 168. ff. de regulis iur.* Tum quia semper in dubijs benigniora proferenda sunt, *l. 57. ff. eod.* Tum quia in re dubia benigniorem interpretationem sequi non minus iustius est, quam tutius, *l. 153. ff. eod.* Con-
44 firmatur, quia in dubijs circa immunitatem ecclesiæ, ei fauendum est, & eius clericis. Ita docent omnes *cum Sperello dec. 60. num. 13. Giurba cons. 10. num. 25. Farinac. cap. 8. de Immun. num. 123. & q. 8. num. 33. Grassus Effectu 1. num. 531. Diana par. 6. tract. 1. resol. 30. q. 6.* Dixi etiam *cap. 2. q. 14. num. 163.*

Quæres 25. Pro quo declarare debet iudex ecclesiasticus, quando sunt opiniones pro clerico, & pro iudice seculari?

45 R. Potest iudex declarare clericum gaudere immunitate, & priuilegio fori, licet opinio, quæ facit pro clerico sit minus probabilis, & minus communis, dummodo fulciatur solidis rationibus, neq; enim in hoc casu agitur de iustitia, quæ prosit vni, & præiudicet alteri, cum dum causa ventilatur, iudex laicus nullum ius habeat in clericum. Præterea iudex ecclesiasticus est dominus non solum causæ, sed etiam personæ clerici spectati etiam vt rei, potest enim si vult, eum punire, excluso iudice seculari, etiamsi declarauerit pro iudice seculari contra clericum, per hoc enim non abdicat à se iurisdictionem suam ordinariam, & fortiorem, quam sit ea iudicis laici, quæ dependet in fieri à declaratoria iudicis ecclesiastici, vt dixi hic num. 11. Cum ergo respectu opinionum locum habeat comparatio rei, & actoris, pro ipso reo contra iudicem actorem faciunt dicta in præcedenti quæstione. Doctores citaui cap. 2. q. 15. num. 166.

CAPVT DECIMVM

De Mutatione Fori, & Status occasione delictorum.

1 *QVatuor modis mutatur forus.*
2 *Nemo iudicatur ab alieno iudice.*
3 *Nisi se illi subijciat.*
4 *Iurisdictio contentiosa afficit personam in territorio iudicantis.*
5 *Modis tribus quis est subditus in criminalibus, origine, domicilio, & delicto.*
6 *Fortior est iurisdictio ex delicto, quam ex alijs duobus modis.*
7 *Iudex fit in actu per citationem etiam solum verbalem.*
8 *Perpetuando suam iurisdictionem etiam contra eum, qui solum mutauit forum.*
9 *Non contra eum, qui mutauit non solum forum, sed etiam statū secularem in ecclesiasticum.*
10 *Probatur iuribus diuino, & humano vtriusq; iuris.*
11 *Mutans ergo solum forum remanet adhuc subditus iudici, qui eum citauit.*
12 *Status secularis ita opponitur ecclesiastico, vt nihil illius remaneat in transeunte ad ecclesiasticum.*
13 *Nouitij gaudent priuilegio fori, & mutant statum, & se, suaq; dicant Deo.*
14 *Mutatio fori licet maxime à seculari ad ecclesiasticum.*
15 *Pœna est contraria voluntati.*
16 *Concurrentibus duabus causis attenditur potior magis quam minor.*
17 *Laicus delinquens factus clericus non punitur à laico praueniente citatione.*
18 *Iurisdictio ecclesiastica est potentior, & ideo facit cessare laicalem.*
19 *Status dignior minus dignum comprimit.*
20 *Nec in bonis puniri potest.*
21 *Bona enim sequuntur personam, & eius conditionem.*
22 *Priuilegij enim concessio vtrunque copulatiue comprehendit.*
23 *Exemptus simpliciter quo ad omnia censetur priuilegiatus.*
24 *Confugiens ad ecclesiam nec in bonis molestari potest.*
25 *Opinio aduersariorum probantium iudicari posse clericum post delictum.*
26 *L. 1. ff. de pœnis in pœnis inspicitur tempus delictis, sc. in imponendis.*
27 *L. 19. ff. de iurisd. omn. iud. quod mutans forum adhuc subijciatur priori iudici, qui citauit intelligitur quo ad mutationem tantum fori.*
28 *Esse in diæcesi, & de diæcesi differunt.*
29 *Exemptus locus dicitur esse extra diæcesim.*
30 *Diæcesis, & territorium aliquando pro eodem accipiuntur.*

31 *L. 7. ff. de iudic. quod superueniens priuilegium non eximat priuilegiatum à iurisdictione prioris iudicis, intelligitur; si non mutauit statum.*
32 *Leges ad inuicem contrarias non allegantur.*
33 *Iurisdictio non potest perpetuari, quando superuenit alia maior.*
34 *Reconuentio per laicum contra clericum non datur in criminalibus.*
35 *Accusatus non potest accusare, nisi prius se purget.*
36 *Immunitas ecclesiæ non solum ecclesijs, sed etiam personis conceditur.*
37 *Argumentum valet ab immunitate ecclesiæ ad priuilegium fori.*
38 *Laicus de crimine perpetrato in seculo punitur à iudice ecclesiastico factus clericus.*
39 *Promotus in carcere aquirit priuilegium, & sic non potest amplius puniri à iudice laico.*
40 *Diligentibus, non negligentibus iura subueniunt.*
41 *Fugiens à carcere, promotus non potest amplius puniri à iudice laico.*
42 *Promotus nemo dicitur in fraudem ad declinandum forum.*
43 *Iure suo vtens nulli facit iniuriam.*
44 *Fugere è carcere iusto licet.*
45 *Relinquens locum obligationis ad eam euitandam non peccat.*
46 *Dolum non facit vtens iure suo.*
47 *Status mutatio in melius nulla probibetur.*
48 *Citatus non tenetur se tradere manibus iudicis.*
49 *Carceratus fracto carcere non peccat fugiendo.*
50 *Cap. 4. sess. 23. explicatur.*
51 *Minoribus initiatus sine peccato redit ad seculum.*
52 *Peccatum non impedit aquisitionem priuilegiorum.*
53 *Fraus reperitur in probibitis.*
54 *Iure suo vtitur agens sine peccato.*
55 *Quando illud excludi potest ex concursu alterius causæ.*
56 *Fraus in promotione quando præsumatur in sententia aliorum.*
57 *Resumptione babitus recuperantur priuilegia.*
58 *Caracter non perditur amissione priuilegiorum.*
59 *Vnde à solo iudice ecclesiastico puniuntur.*
60 *Habitus desertio facit perdere vsum priuilegij, & resumptio recuperare.*
61 *Contumacia non potest plus operari, quam consensus in iudicem.*
62 *Mutata persona mutatur status rei.*
63 *Finis vltimus attenditur in omni materia.*
64 *Status in quo persona conuenitur, inspiciendus est.*
65 *Mutatio fori licet vnicuiq; si non sit captus.*
66 *Bona afficiuntur priuilegio personæ.*
67 *Resumptio habitus vt sit legitima, debet fieri de licentia ordinarij.*
63 *Abijciens habitum fit secularis.*
69 *Priuilegium nemo per se aquirit.*

70 *Priuatus legitime seipsum à pœna eximere non potest.*
71 *Propria auctoritate posse resumi habitum docent.*
72 *Clericus semper est clericus quo ad caracterem.*
73 *Priuilegia perduntur per derelictionem habitus.*
74 *Recuperantur ex tunc.*
75 *Irregularis de licentia ordinarij resumit habitum.*
76 *Non est actus ordinis, sed restitutionis.*
77 *Clericus post delictum viuens seculariter de eo delicto punitur ab ordinario.*
78 *Mutatio status dignioris in minus dignum non facit perdere ius quæsitum.*
79 *Delinquens clericus, & laicus simul, quisq; à suo iudice punitur.*
80 *Causa continentia non diuiditur in ciuilibus.*
81 *Magis dignum trahit ad se minus, in fauorabilibus.*
82 *L. Si quis vxori ff. de furtis, explicatur.*
83 *Laicus, & clericus post delictum facti Nouitij a iudice regulari solum iudicantur.*
84 *Nihil retinent de secularitate.*
85 *Non possunt puniri à iudice laico.*
86 *Nec clericus factus Nouitius ab ordinario alias suo.*
87 *Clericus etiam Parochus ingreditur inconsulto Episcopo.*
88 *Sixti V. Bulla refertur contra criminosos.*
89 *Nouitij contrahunt domicilium in religione.*
90 *Exemptio regularium amplissima quo ad personas, loca, & bona.*
91 *Nouitij gaudent priuilegijs professorum.*
92 *Mutatione fori, & personæ prior iudex perdit ius suum.*
93 *Subditus fit quis ratione originis, domicilij, & delicti dantis iurisdictionem.*
94 *Et quidem fortiorem, quam alij duo fori.*
95 *L. Quid ergo ff. de ijs, qui not. infam. explicatur.*
96 *L. Si quis 6. de furtis l. fin. de furtis fin. fin. de priuat. delict. l. Licitatio ff. de public. & vectig.*
97 *L. Quæ in prouincia C. Vbi de crim. agi oport.*
98 *L. fin ff. de iurisd. om. iud.*
99 *Secularitatis qualitas tollitur per superuenientem qualitatem ecclesiastici potentiorem.*
100 *Ac proinde illam destruentem.*
101 *Mutatio fori, & status fortior, & potentior, quam mutatio solius fori.*
102 *L. Si quis 21. C. Ad legem Cornel. de falsar.*
103 *Clericus reuersus ad seculum adhuc punitur ab Episcopo.*
104 *Ecclesiastici non ligantur legibus ciuilibus quo ad criminalia.*
105 *Bulla Sixti V. exponitur.*
106 *Tertiarij delinquentes ante ingressum puniuntur à regularibus.*
107 *Tertiarij seculares à solo seculari iudicantur.*
108 *Nouitij puniuntur à suis superioribus de delictis commissis tempore nouitiatus.*

DE MVTATIONE FORI, ET STATVS OCCASIONE DELICTORVM.

1 SOlent malefactores delictis perpetratis mutare forum, quod quantum spectat ad præsens institutum contingere potest *Primo* transeundo de vno territorio ad aliud. *Secundo*, mutando statum personæ, & forum quoq; vt accidit laico, dum post delictum promouetur ad Primam Tonsuram, vel fit Nouitius in aliqua religione. *Tertio*, è contra, quando Clericus, vel Nouitius post perpetratum crimen abiectis habitibus clericali, seu religioso reuertuntur ad seculum, antequam promoueantur ad Subdiaconatum, vel professionem. *Quarto*, cum secularis alias clericus post commissum delictum resumit habitum, & tonsuram, similiter si Nouitius iterum fiat, vt declinent forum eius iudicis, sub quo deliquerunt.
2 Præmittendum autem est, quod nemo potest iudicare, nisi suos subditos, & non aliorum subditos, *cap. Iudicare de subditis* 61. 11. *q.* 3. Iurisdictio enim exercetur in subditos, l. Si idem 11. ibi: *Intra iurisdictionem iudicantis sit.* Non enim quis iudicari potest pro, vel contra ab extraneo
3 iudice, nisi se illi subijciat, l. Est receptum 14. ibi: *Subijciat se iurisdictioni alterius ff. de iurisd. omn. iudic.* Non sufficit autem delinquentem habere sibi subditum, sed præterea ipse iudex debet intra suum territorium iudicare, aliter iudicatus extra territorium non tenetur obedire iudici, iuxta l. fin. eod. *Extra territorium ius dicenti impune non paretur. Idem & si supra iurisdictionem suam velit ius dicere.* Et hoc idem dicitur cap. 2. de constit. in 6. Iurisdictio enim contentiosa, qualis potissimum est
4 illa, quæ exercetur in criminalibus, cohæret loco, & territorio, sicut nebula in tota palude, *Paris. Vol. 4. cons. 16. num. 21. Curt. Iun. consil. 41. num. 9. cons.*

9.consf.158.num.24.Octau. Glorit.Resp.3.num.9. cum alijs Barb.ad dictum cap.2.de constit.num. 10. Quod delinquens debeat esse intus, & in territorio iudicantis docet S. Paulus eximius legum Doctor 1. Corinth. cap.5.num.12.*Quid enim mihi de ijs,qui foris sunt iudicare? Nonne de ijs, qui intus sunt. vos iudicatis,nam eos, qui foris sunt,Deus iudicabit.*

5 Tribus autem modis delinquens supponitur iurisdictioni iudicis, & fit illi subditus. Primo, ratione originis, quia delinquit in loco, vbi natus est,*l.Incola ff.de municip.* Secundo, ratione domicilij, *l.1.ff. de interd. & releg. l. Relegatorum §. Interdicere autem, eod. & cap. fin. de foro compet.* Tertio,ratione delicti perpetrati in territorio alieno,*l.1.C.de iurisd.om.*
6 *iud.l.1.& l.Si cui,§.penult.de accusat.l.Solent.ff.de custod.reor.* Farinac.q. 7. sub initium, subdens, hunc tertium modum esse alijs potentiorem. Differunt autem in eo, quod ratione originis, & domicilij quis dicitur subditus etiam antequam delinquat, ita quod iudex ex sola existentia originis, vel domicilij dicitur habere iurisdictionem in eos; ratione vero delicti tunc iudex incipit habere iurisdictionem in delinquentem, quam ante delictum non habebat,cum nullo modo esset antea illi subditus,ex quo aduena,adeo quod per solam perpetrationem delicti commissi in eius territorio aquisiuit iurisdictionem contra ipsum.

7 Notandum autem est, quod in iudice duo spectantur,potestas in habitu,quam aquirit origine, domicilio, vel delicto, iuxta superius dicta;& exercitium,cum actu agit contra malefactorem, tunc enim iudex dicitur esse per citationem non solum realem .i. per capturam, sed etiam per citationem verbalem, & in scriptis, & vtraq;perpetuat iurisdictio-
8 nem in iudice,ita quod superueniens priuilegium fori pro reo, pendente iudicio, nihil prodest reo, nec tollere potest iudicis iurisdictionem in actu cæptam ita quod iudicium ab eo finiendum est, à quo cæptum fuit,*l.Vbi cæptum 30.ff.de iudic. l. Si quis postea 7.eod.l. Cum quadam puella 19.de iurisd.omn.iud.* procedit in iudice originis, seu domicilij, respectu vero iudicis ex delicto tantum,vt contingit in aduenis, requiritur captura, ne vti possit priuilegio, vt colligitur *ex Auth. Qua in Prouincia, C. Vbi de crim. agi oportet.*

9 Procedunt dicta in eo, qui simpliciter mutauit forum, non statum personæ, vt patet *ex l.Si filius 6. ff. de tutel. & ratioc.* vbi pater tenetur de dolo facto à filio circa administrationem tutelæ, dum erat filius sub patria potestate, si vero erat emancipatus non tenetur, mutatio ergo status eximit idem in facto milite, qui non solum mutauit forum, sed etiam personæ statum,vt fecit,qui nomen dedit militiæ;non remittendus puniendus à priori iudice, sub quo postulatus fuerat de homicidio, *l. Qui cum vno 4. §. Reus, ff. de re milit.* Quo eodem priuilegio vtantur ecclesiastici,tam clerici,quam Religiosi Nouitij, & professi, valet enim argumentum à milite armatæ militiæ ad militem cælestis militiæ Eucard. loco 36.

10

10 Et quidem hoc verum est non solum argumento deducto à dicta lege, de re milit. sed etiam iure diuino auctoritatibus citatis cap. 2. de orig. priuileg.cler. *Nolite tangere Christos meos. Qui vos spernit me spernit*, & similibus. Quæ auctoritates dicuntur à Deo pro omnibus ecclesiasticis, cum omnes sint pars hæreditatis Dei. Habent ergo diuinum priuilegium ecclesiastici, vt non tangantur, non spernantur a iudicibus secularibus, qui dum iudicant illos, quorum non sunt iudices, dicunt tangere, hoc est, distringere, & spernere, grauem enim iniuriam, & damnum infert non iudex fungens officio iudicis, quo caret.

Leges quoq; ciuiles approbant, quod Deus donauit personis ecclesiasticis, vt legitur in Auth. Statuimus C. de Episc. his verbis: *Statuimus, vt nullus ecclesiasticam personam in criminali quæstione, vel ciuili trahere ad iudicium seculare præsumat contra constitutiones imperiales, & canonicas sanctiones*. Rem latius explicaui cap. 2. sub initium a num. 18. lex ergo ciuilis expresse, & clare prohibet ne quis iudex secularis præsumat trahere ad suum iudicium personam ecclesiasticam in criminalibus, non distinguendo, inter delicta, neque inter tempus quo fuerunt commissa, siue in seculari, siue in statu ecclesiastico, neque proinde nos distinguere debemus, consequenter trahendi non sunt coram iudice seculari, neq; pro delicto commisso ante, neq; post, si enim possent trahi pro delicto antea commisso, iam non seculares, sed ecclesiasticæ personæ traherentur, dum fieret iudicium tempore, quo sunt ecclesiasticæ, & sic violaretur hæc lex, quæ simpliciter prohibet vexationem personarum ecclesiasticarum in criminalibus, non enim persona exui potest hac conditione, dum iudicatur super delicto commisso ante receptum statum ecclesiasticum per sacram tonsurationem.

11 Quod autem supradicta lex *Si quis postea* cum alijs intelligatur de simplici mutatione fori, quæ non impedit iurisdictionem prioris iudicis, probatur etiam per cap. Proposuisti 19. de foro compet. vbi fit mentio tantum de mutatione fori, non personæ, ibi: *quia post modum iurisdictionis alterius esse cepit* Vnde secundum Ioannem Andream hic non procedit in clerico, qui licet mutauerit forum laicalem in ecclesiasticũ, non potest puniri super delicto a iudice seculari, quod commiserat dum erat laicus, licet citatus fuerit ante promotionem, quia non solum forum, sed etiam personæ statum mutauit alium aquirendo statum, nempe ecclesiasticum, per quem excluditur potestas laicalis simpliciter, & absolute respectu cuiuscunq; delicti quouis tempore perpetrati, iudex enim laicus potestate seculari iudicat, seculariter autem iudicare non potest, nisi personam sibi seculariter subditam, dum iudicium exercet,
12 certum autem est, quod ecclesiastica nihil secularitatis habet; siquidem hi duo status se inuicem excludunt a persona, cap. *Duo sunt genera* 7. 12. q. 1.

13 Et loquendo de Nouitijs, præter dicta, cum & ipsi sint personæ ecclesiasticæ, vt probaui cap. 1. num. 25. stabilitur magis per Auth. *Ingressi* vbi dicitur, quod religionem ingressi non solum seipsos, sed etiam sua bona dedicant religioni, euidens argumentum, quod nullus iudex laicus potest contra eos procedere super delictis in seculo commissis, condemnando eos in persona, nec in bonis, neque enim laicus super ea, quæ Deo dicata sunt, potestatem, & iurisdictionem habet, propter plura, & quia mutarunt forum, mutarunt statum, & quia se, & sua Deo dicarunt. Vide Grassum Effectu 1. num. 78.

14 Quoniam autem vnicuiq; licitū est mutare forum, & statum, vt docent *Socin. in cap. fin. de foro compet. q. 10. Marcambr. consil. 69. num. 87.* maxime in ordine ad clericatum, & monachatum, cum persona per hanc mutationem se Deo specialiter dedicet, nec proinde fraus hic præsumenda est directe, tum quia naturale est cuiq; fugere pænas, cum sint contrariæ
15 voluntati hominis *D. Thom. 2.2. q. 18. art. 3.* tum quia quando concur-
16 runt duæ causæ, vna naturalis, altera accidentalis, prior attenditur, *l. Qui habent 3. ff. de tutelis.* Similiter cum concurrunt causa finalis, & impulsiua, illa attenditur magis, *Sotus in 4. dist. 15. q. 2. art. 3. apud Megalium consi. 23. num. 12.* Seruire autem Deo est causa finalis, & naturalis respectu promotionis, fuga vero pænæ, & declinatio fori est causa accidentalis, & impulsiua inducens executionem promotionis.

Quæres igitur 1. An laicus post crimen perpetratum promotus ad Primam Tonsuram possit iudicari, & puniri à iudice laico?

17 ℞. Negatiue licet præuentus fuerit citatione, nec in persona, nec in bonis. Probatur *Primo*, quia per promotionem ipso iure aquisiuit priuilegium fori ecclesiastici ex Pontificali Gregoriano, cuius verba retuli cap. 4. num. 8. ergo exemptus est à foro seculari; quem per promotione dereliquit, neq; enim delictum quamuis grauissimum potest impedire aquisitionem priuilegij clericalis, cum nullo iure reperiatur tale impedimentum introductum prohibens aquisitionem priuilegiorum clericalium, maxime cum talis effectus à Deo, non ab homine procedat
18 ex dictis cap. 2. & 4. *Secundo*, quia potentior est iurisdictio, & subiectio ecclesiastica, quam vtraq; secularis, ea enim originem trahit à sacra promotione in personis ecclesiasticis, hæc vero ab humana potestate, illa proinde est maior, & independens, hæc minor, & dependens, cum omnis potestas desuper sit, Paulus ad Roman. 13. initio, necesse est ergo, quod ecclesiastica præualeat, sequitur sic promotum omnino aquisiuisse priuilegium fori, vt à iudice seculari distringi non possit. *Tertio*; quia accusatus de crimine capitali, factus postmodum miles non remittitur ad iudicem secularem, sed iudicatur à iudice militiæ, *l. Qui 4. §. Reus ff. de re milit.* Ergo clericus factus post delictum non potest iudicari à seculari, cui subdebatur ille tempore delicti. Consequentia probatur, quia

quia valet argumentari à milite armatæ militiæ ad militem cælestis
militiæ, *Euerard. loco 56. Barb. loco 71.* Confirmatur, quia aquirens no-
19 uum statum præstantiorem, & digniorem eximitur ab inferiori statu,
onere, & seruitute, nam Iudæus, vel paganus in seruitute positus, si fiat
Christianus euadit liber *l. Fraternitatem* 15. dist. 52. Tutor positus in di-
gnitate, vel factus senator absoluitur ab onere tutelæ, *l. Spadonem 17. §.*
Scire ff. de excusat. tutor. Arbiter sacerdos factus non tenetur arbitrari,
sed sit liber, *l. Nõ distinguemus 37. ff. de arbitr.* Laicus qui habebat munus,
& officium laicale eximitur a muneribus factus sacerdos, *l. Prætor 12. ff.*
de Vacat. & excusat. muner. Ex quibus deducitur mutatione status infe-
rioris ad statum maiorem, non esse amplius personam subiectam, quod
ad illum priorem, cum non amplius sit sub illo. Confirmatur 2. quia si-
cut laicus post delictum perpetratum aquirit priuilegium, vt non possit
molestari à suo iudice seculari, quamdiu manserit in ecclesia, vel loco
religioso ex Bulla Gregoriana, eo magis si promoueatur ad Primam
Tonsuram, vel ad ordines, cum mutet statum, quem laicus confugiens
ad ecclesiam non mutat. Ita docent *Bonac. de legib. disp. 10. quæst. 2. p. 1.*
§. 1. num. 16. & in Bulla disp. 1. q. 16. sect. 1. p. 5. num. 8. Marta de iurisd. par.
4. casu 121. num. 8. Genuens. cap. 8. num. 5. cum alijs Diana par. 1. tract. 2.
resol. 26. Giurba cons. crim. 15. num. 32. multis alijs citatis.

Secundum, quod non possit puniri in persona, docent omnes præcitati, in
quo conueniunt cum alijs Doctoribus sentientibus laicum post cõmis-
sum delictum effectum clericum non posse puniri corporaliter, in quo
omnes conueniunt, differentes solum in eo, quod tales effecti clerici pos-
sunt puniri in suis bonis, vt infra dicam respõdendo contrariæ opinionĩ.

20 Tertium, quod tunc nec in bonis puniri possint, probatur. Tum
quia ab exemptione personæ infertur exemptio bonorum, quia bona
21 sunt accessaria personæ, & propter hominem creata, *ex l. In pecudum*
ff. de vsu. Oldrad. cons. 83. num. 3. l. fin. de censib. alijs citatis Sperel. dec.
135. num. 61. Tum quia priuilegium clericale censetur plene, & per-
22 fecte concessum in promotione, cum proueniat à Deo posita tonsura-
tione per Episcopum, opera enim à Deo prouenientia non sunt imper-
fecta, sed plena, & completa. Tum quia Pontificale loquitur gene-
raliter, & pluraliter his verbis: *Hodie de foro ecclesiæ facti estis, & pri-*
uilegia clericalia sortiti estis. Forus autem ecclesiæ eximit non solum per-
sonam, sed etiam bona illius à iudice seculari, Bulla Cænæ Domini ex
com. 15. Promotus non vnum aquirit tantum priuilegium scilicet per-
sonæ, sed plura, cum in numero plurali exprimantur, his verbis, *Pri-*
uilegia Clericalia, ergo, & hoc de bonis eorum. Tum quia exemptus
23 simpliciter, censetur vniuersaliter exemptus, *Glos. v. Aliquid, cap.*
Frater noster 52. 16. q. 1. Tum quia reus confugiens ad ecclesiam post
delictum non potest molestari in persona, neq; in rebus suis puniri, ex
Grego-

Gregoriana, attento cap. id constituimus 36. 17. q. 4. ibi: *De morte, & debilitate, & omni pænarum genere sint securi*. ergo multo minus laicus effectus clericus, cum in omnibus sit effectus de foro ecclesiæ. Et ita docet Genuens. *in Praxi Neapol. cap. 8. num. 4. & alij*.

25 Contraria opinio, quod clericus factus post commissum delictum debeat remanere subiectus iudici seculari, sicut fuisset, si non fuisset promotus ad Primam Tonsuram, & ordines minores est quamplurium Doctorum, inter quos plerique id concedunt in casu, quo promotus fuit in fraudem iudicis secularis; & inter illos quidam concedunt esse puniendum non corporaliter, sed tantum in bonis suis. Vide Doctores citatos *à Gratiano cap. 226. num. 29. & 30.* in quibus locis asserit, promotum in fraudem non posse puniri corporaliter, sed tantum in bonis. *Giurba cons. 15. num. 32. & 35. Bonac. de legib. disp. 10. q. 2. p. 1. §. 1. num. 18. Vers. Ex dictis, Grassus Eff. 1. num. 1071. & seq. Pasqualig. q. 304. num. 3. & 8.*

Probant hanc opinionem *Primo* ex l. 1. C. de Pænis, vbi dicitur, quod in delictis inspicitur tempus commissi delicti. *Secundo*, ex l. Cum quædam puella 19. *ff. de iurisd. omn. iudic.* vbi mutatio fori post sententiam, vel litis contestationem non impedit prioris iudicis iurisdictionem. *Tertio ex l. Si quis postea 7. ff. de iudic.* vbi, quod priuilegium fori superueniens, pendente iudicio, non eximit quem à iurisdictione *Quarto, ex cap. Designata 2. cap. Præterea 3. dist. 51.* Vbi Imperator reuocat suos curiales promotos contra suam voluntatem, ergo non gaudent priuilegijs clericalibus. *Quinto ex cap. Ex antiquis 9. cap. frequens 10. cap. Si seruus 19.* de seruis non ordinandis sine consensu dominorum suorum, aliter reuocantur ab illis ad seruitutem. Euidens argumentum, quod laicus promotus post delictum non gaudet aliquo priuilegio, sed remanet de foro laicali, sicut prius.

26 Ad primum ex l. 1. C. de pænis nihil contra nos, quia ibi sermo est de pœnis imponendis, cum quæritur, an reus puniendus sit pæna, quæ vigebat tempore commissi delicti, an alia, quæ erat in vsu tempore sententiæ? Respondet Vlpianus inspiciendum esse tempus delicti. Nihil vero in eo textu agitur sub quo iudice conueniendus sit, & puniendus qui commisit delictum, & postea mutauit forum. Ita *Dynus in l. Idem Vlpianus ff. de excusat. tut. apud Fagn. par. 2. ad cap. Magnus, de obligat. ad ratioc. Decius in cap. Proposuisti, de foro compet. num. 50.*

27 Ad secundum ex l. 19. de iurisd. om. iud. colligi mutationem fori non impedire iurisdictionem prioris iudicis, quando mutatio est simpliciter localis; in casu autem nostro mutatur forus cum priuilegio adiuncto, nam promotus mutat statum, quia de laico fit clericus, & aquirit priuilegium, quod illum eximit in totum à iurisdictione, respectu cuius antea suberat iudici laico. Immo in casu præsenti promotus non solum mutat statum aquirendo priuilegium, sed quodam modo mutat etiam

locum

locum cui cohæret iurisdictio laicalis, *l.fin.C.Vbi,& apud quos*, nam persona exempta licet dicatur esse in territorio, non tamen dicitur esse de territorio, sed extra illud, & coincidit cum ea distinctione esse in diæ-
28 cesi, sed non de diæcesi, exemptus ergo dicitur esse in territorio secundum situm, non secundum subiectionem, *Panorm. in cap. Apostolicæ 9. de donat. num. 3. Sigism. Capucin. de elect. dub. 51. num. 2. Sperell. dec. 504. num. 47. Ciarlin. cap. 10. num. 5. Gonzal. Glos. 43. à num. 180.* Quia locus excemp-
29 tus cum suis personis dicitur esse extra territorium, & diæcesim eius superioris, à quo est exemptus. *Ioan. Andr. in Clem. de foro compet. V. Quia nomine, Glos. V. Aut earum parte, Rodriq. tom. 1. q. 36. art. 1. §. Primum,* vbi quod Episcopus non potest visitare ecclesias exemptas existentes intra suam diæcesim, quia censetur esse extra diæcesim quo ad subiectionem, *Puteus lib. 3. decis. 83. Rota par. 2. Diuers. dec. 207. Vitalin. in Clem. 2. de priuileg. num. 44.* Laicus ergo promotus ad clericatum non mutat simpliciter locum, de qua mutatione loquitur citata lex, sed statum laicalem in clericalem aquirendo priuilegium exemptionis à iurisdictione iudicis laici, & totus fit de foro ecclesiastico sine mutatione locali secundum situm, sed tantum secundum subiectionem, & sic allatus textus nihil probat contra nos.

30 Addo sub nomine *diæcesis* venire etiam *territorium*, & pro eodem recipiuntur, *ex Cochier. Ciarlin. cap. 220. num. 73. text. in Clem. Ne Romani, de elect. vbi Glos. V. Diæcesis, Rota part. 1. dec. 615. num. 6.* Differunt solum in eo, quod locus dicitur diæcesis respectu iurisdictionis episcopalis, territorium vero respectu iudicis secularis.

31 Ad tertium ex l. 7. ff. de iudic. quod superueniens priuilegium fori, iudicio pendente, priuilegiatum non eximat à iurisdictione prioris iudicis, respondeo in primis verum esse, si non adiungitur mutatio status, deinde in eo textu, & sequenti sermonem esse de causa ciuili, non criminali; deinde oppono alium textum l. Qui cum vno 4. de re milit. de quo dixi supra, quod homo delinquens, & postea factus miles debet puniri à iudice militiæ, sic factus clericus à iudice ecclesiastico. Vel dic leges ad inuicem contrarias non allegari, secundum Bartol. *in l. In am-*
32 *biguo ff. de reb. dub. num. 2. Alex. in l. 1. ff. solut. matr. col. 2. Felin. in cap. 1. de const. circa finem.* Aut dic in præcitatis agi de causa ciuili, vt dixi, in l. autem 4. de criminali.

Ad quartum, & quintum nihil contra nos, nam in textibus allegatis in quarto Imperator reuocat de facto, non de iure quosdam curiales; in quinto restituuntur serui in minoribus ordinati sine consensu suorum dominorum, non enim erant sui iuris, ideo seruus vt res aliena restituitur domino suo, ecclesia enim est cultrix iustitiæ. Adde in his textibus non de causa criminali tractari.

Prosper Fagnanus in cap. Magnus, de obligat. ad ratioc. à num. 25. ad 75.

quæstio-

quæstionem hanc fuse tractat referendo opiniones, qui tandem sub num. 54. ponit has conclusiones in causis criminalibus.

Prima est, iudex sæcularis, qui verbaliter citauit laicum, qui post commissum delictum factus est clericus, potest in causa illa procedere, & pronuntiare. Reprobaui supra sub num. 17.

Secunda. Idem iudex potest sententiam suam exequi realiter in bonis clerici. Reieci supra sub num. 20.

Tertia. Non tamen post eandem sententiam exequi in persona, nec clericum personaliter distinguere. Est communis.

Quarta. Iudex secularis, qui pro criminali causa realiter .i. per capturam personæ citauit laicum, qui dum detineretur, factus est clericus, potest eum distringere, & punire etiam in personam.

Non placet prima, & secunda eius conclusio superius à nobis iam impugnatæ, tollunt enim gratis, & sine fundamento priuilegium clericale fori, quod tamen tolli non potest, nec impediri, quin aquiratur, cum illud sequatur ex diuina dispositione ad caracterem clericalem, vt docet ipsemet Fagnanus par. 2. ad cap. Cum contingat de Ætate, num. 82. & 112. & tamen hic negat id, dum vult laicum post delictum promotum puniri posse à iudice seculari, à quo tamen puniri non potest, dum actu habet priuilegium nondum illo denudatus per sententiam iudicis ecclesiastici. Impugnat autem rationes contrariæ opinionis, quas in sequentibus defendo.

Inpugnat primo rationem Bellameræ, qui dicebat, laicum esse incapacē puniendi clericum propter priuilegium ordini concessum, supponendo, iurisdictionem perpetuari in iudice laico, quia fuit præuentus ante clericatum propter principium habile, licet postea ad eum casum peruenerit à quo non potuit inchoari. Et confirmat exemplo clerici reconuenti coram eodem iudice seculari.

33 Contra est, quia non potest perpetuari iurisdictio, quando superuenit alia maior iurisdictio vt est non solum diuina, sed etiam ecclesiastica maior laicali, *cap. Suscipitis 6. dist.* 10. *cap. Duo sunt* 10. *dist.* 96. *cap. solicite de maior.* Sed ecclesiæ potestas declarat in Tonsuratione valide collata, tonsuratum, eo die, quo tonsuratur, desinere esse de foro laicali, & fieri de foro ecclesiæ, & sortiri omnia priuilegia clericalia de iure diuino, ergo impossibile est, quod laicalis iurisdictio possit perpetuari, contra diuinam dispositionem, & ecclesiasticam declarationem. Reconuentio autem iure exprimitur cap. 1. de mutuis petit. vbi incon-

34 tinenter fieri debet post litem contestatam coram eodem iudice, & hoc solum in causis ciuilibus, non in criminalibus, *Glos. V. Aut condemna-*

35 *ri cap. de foro compet.* quia accusatus non potest accusare in eodem iudicio, nisi prius se purgauerit, ita *3. q. 11. per totam*, *Farinac. q. 8. nu.* 99. Euanescit ergo iurisdictio laicalis ipso actu Tonsurationis, superueniente ecclesiastica, quæ secularem perimit. Impu-

Impugnat 2. ideo rem Deo dedicatam non restitui priori domino, quia non potest amplius redigi ad profanos vsus; at vero clericus non ita eximitur à potestate seculari, quia in certis casibus remanet subiectus.

Contra est, quia nullo sacro canone, aut alia lege ecclesiastica inuenietur tonsuratum esse subiectum iudici laico, alias destrueretur formalis ratio Tonsurationis, quæ de laico, facit clericum, & de foro ecclesiæ cum suis priuilegijs, clericus ergo simpliciter eximitur à potestate laicali, itaut ex nullo delicto remaneat subiectus seculari potestati, cum nullo iure id caueatur.

Impugnat 3. quia alia est ratio rei inanimatæ, alia animatæ, nam res inanimata Deo dicata non restituitur, restituitur vero animata, vt patet cap. Ex antiquis dist. 54. vbi seruus permittens in se ordinationem restituitur domino suo, quia deliquit, sicut qui tonsuratur, vt se subtrahat à suo iudice, ergo adhuc est sub iudice laico, sicut seruus sub domino.

Contra est, quia non delictum priuat seruum priuilegio clericali, sed in causa huius priuationis est præiudicium, quod patitur dominus in seruitute vnde ibidem in textu seruus sic ordinatus contra voluntatem domini exuitur per ecclesiasticam potestatem suo priuilegio, & restituitur suo domino. Nullibi vero in iure reperitur, exuendum esse priuilegio clericali promotum, cum ex promotione illius nullum præiudiciũ sit illatum iudici, nulla n. iudicis violatur iustitia, sicut contingit in ordinatione serui. Ea ergo differentia rei animatæ, & inanimatæ, nõ facit ad rem, nec paritas in delinquendo impellit ad restitutionem in vtroq; casu, sed tãtũ in priori ob lęsionẽ iustitię, quę nõ reperitur in posteriori.

Impugnat 4. quia non valet arguere ab immunitate ecclesiarum ad priuilegium fori, quandoquidem priuilegium fori, fuit concessum rei animatæ .i. clericis; at immunitas non fuit concessa confugientibus, sed rei inanimatę .i. ecclesiæ, quæ non est præuenta, & cuius priuilegium ita violatur per extractionem liberi, sicut captiui, cum sit locale.

36 Contra est, quia immunitas ecclesiastica non solum ecclesijs, sed etiã personis indiuisibiliter concessa fuit, cum sit in honorem illius, & in commodum istius; & non potest adæquate intelligi, nisi ambo simul percipiantur, vt notum est, vnde, & appellatur priuilegium mixtum ex ecclesia, & persona *ex allatis à Sperello dec. 59. initio*. Et notaui *in Tract. de Immun. eccles. cap. 22. q. 3. num.* 11. Ex quo patet valere ar-

37 gumentum ab immunitate ecclesiastica ad priuilegium fori, cum vtrunque concedatur personis, cum relatione, hoc ad ordinis dignitatem, illud ad ecclesiæ honorem, & sic vtrunq; in consequentiam personis conceditur.

Quæres 2. A quonam ergo iudice iudicandus erit iste clericus antea laicus dum commisit delictum? Absurdum enim est, quod remaneat impunitus?

38

38 ℞. Puniendus est à iudice ecclesiastico. Ratio, quia illi est subiectus in actu tempore iudicij punitiui non ratione delicti, sed clericatus, omnino exemptus à iudice seculari, cui suberat tempore commissi delicti in habitu tantum, & non in actu exercendi iudicij, cum soli ecclesiastico eo tempore subijciatur etiam actu. Confirmatur, quia ex probatis non potest puniri a iudice seculari tempore iudicij, ergo ab ecclesiastico, cum non detur medius iudex inter ipsos. Ita *Clarus q. 36. num. 48. Ambros. cap. 19. num. 5. & alij omnes* in casu non sit puniendus a seculari, in sententia etiam Aduersariorum.

Quæres 3. An promotus dum detinetur in carcere sub iudice seculari possit puniri in persona, & bonis ab eodem iudice seculari? Affirmat Fagnanus supra Vers. Quarta. Est magis speculatiuus, quam practicus.

39 ℞. Promotus hoc modo non potest puniri à iudice seculari. Probatur, quia per promotionem amisit forum laicale, & aquisiuit forum ecclesiasticum cum omnibus suis priuilegijs, id enim est effectus necessario procedens à iure diuino, posita Tonsuratione, vt patet ex dictis hic sub num. 10. & cap. 4. per totum. Confirmatur, quia iudex vti negligens sibi imputet amissionem sui subditi, iura enim non subueniunt negli-
40 gentibus, sed diligentibus, *l. Non enim 16. ff. ex quibus causis maior.* Et negligentiæ ignosci non debet, *l. Veluti 7. ff. de edendo.*

Non dicas, carceratus, si cum fideiussione dimittatur domum suam, & interim promoueatur, non gaudet priuilegio fori, ex dictis cap. 4. num. 49. Ergo idem dicendum est, & quidem a fortiori in casu nostro, cum non exierit carcerem. Respondetur enim, me ibi dixisse, ad promotionem illum secutum fuisse priuilegia clericalia, & forum mutasse, ac proinde non posse distringi nec in persona, nec in bonis. Verum quidem est, quod iudex ecclesiasticus potest declarare, eum vti non posse priuilegio, cum quasi reputetur seruus non valens vti suo priuilegio. In casu autem præsenti iudex non meretur reportare hoc commodum ex sua negligentia, præterquam quod censetur renuntiasse iuri suo.

Sed quid dicendum in casu, quo carceratus fracto carcere fugit, & paulo post promouetur ad primam Tonsuram, numquid iterum capi poterit, & puniri a iudice laico?

41 ℞. Non posse capi iterum, nec puniri à iudice laico, quia promotione aquisiuit priuilegia clericalia amisso foro seculari a quo transiuit ad forum ecclesiasticum. Confirmatur, quia per fugam aquisiuit suam libertatem, iuxta de hac re dicta cap. 4. num. 60.

Quæres 4. An post delictum promotus dicatur in fraudem ordinatus ad declinandum forum secularem?

42 ℞. Negatiue. Tum quia qui vtitur iure suo nulli facit iniuriam, nec
43 fraudem, *cap. Quod debetur 2. 14. q. 1. cap. Cum ecclesia 31. de elect. Glos. V. Iniuriam*, modo id faciat non animo nocendi, sed vt sibi prosit. Sed

L laicus

laicus iste recipiendo ordines, aut solum Primam Tonsuram certe nulli facit iniuriam maxime iudici, & sibi valde prodest, ergo promotus vtitur iure nulli præiudicando. Tum quia licet fugere è carcere etiam iusto, *Mazuchell. de casibus reseruat. disp. 2. cap. 3. num. 13.* ergo & declinare forum secularem per Tonsurationem, quæ est medium honestum, & ordinatum ad mutandum forum secularem in ecclesiasticum, licet enim mutare *ex allegatis hic num. 14.* Tum quia sicut licet recedere à loco, vbi
45 est præceptum laicale ieiunandi, vel abstinendi ab operibus seruilibus, seu audiendi missam, etiam si recedat, vt se eximat ab obligatione, quia non adstringitur ibi manere ad satisfaciendum obligationi locali, vt alijs citatis docet *Diana par. 1. tract. 9. resol. 18. & 19. Pasqual. de ieiunio decis. 214. vbi num. 3.* plures citat in hãc sententiam, quia non facit fraudem legi, etiamsi se subtrahat ab illius obligatione, quia nullus videtur
46 dolo facere, qui suo iure vtitur *Reg. 56. ff. de reg. iur. l. quod & lex 3. ff. de liber. homin. exhibend.* Ita & iste promotus hoc Tonsurationis medio iu-
47 re suo vtitur ad recedendum à foro seculari. Tum quia in hoc non tenetur obedire iudici manendo in statu laicali, cum mutatio status nulli prohibeatur ab inferiori ad superiorem, & perfectiorem, ergo cum in hoc non fiat iniuria iudici, neq; fraus, aut dolus committitur contra iudicem. Et ita docet *Marta de iurisdic. part. 4. casu 121. num. 18. & 19.* Vide ipsum.

Contrarium, quod laicus in fraudem promotus dicatur, quando promouetur post citationem non solum realem per capturam, sed etiam verbalem, docent *Farinac. q. 8. num. 66. & 110. Barb. Allegat. 12. num. 29. cum alijs Castropal. de Reuer. p. 3. num. 3.* Probant *Primo* ex Trid. sess. 23. cap. 4. *Prima Tonsura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis, &c. de quibus probabilis coniectura non sit, eos non secularis iudicij fugiendi fraude, sed vt Deo fidelem cultũ præstent.* In hoc autẽ casu Prima Tonsura præsumitur recepta non ad seruiendum Deo, sed ad declinandum forum laicale, quod est contra mentem Concilij, ergo nec Tonsuram, nec priuilegium recipit. *Secundo* iste promotus peccat mortaliter recipiendo Tonsuram, vt docent *Bannes 2. 2. q. 12. art. 1. §. De secunda, Ledesma par. 1. Summæ de Sacram. ordin. cap. 7. concl. 3. cum alijs Barb. ad hoc cap. num. 6.* ergo vt indignus non recipit priuilegium fori. *Tertio* dolus, & fraus nemini debent patrocinari, *cap. Sedes 15. cap. Ex tenore 16. de rescr.* Quia ex dolo nemo lucrum consequi debet, l. Ne ex dolo 13. de dolo malo. *Quarto* ex consecutione taliter priuilegij fori immunitas hæc est fomentum delictorum.

Respondeo primo generaliter, præfata argumenta supponere delinquentem promoueri in fraudem iudicis, quod tamen per ea argumenta non probatur, sed oppositum per nos probatum fuit, promoueri scilicet sine fraude, dum vtitur iure, neque enim tenetur remanere in eo statu, in quo erat

erat tempore delicti, vt cadat in manus iudicis, nec citatus tenetur com-
48 parere, & tradere se in manibus eius, nec carceribus, *Farin. q. 48. num.* 17. immo carceratus potest licite fugere fracto etiam carcere, *ex Lessio*
49 *lib. 2. cap. 31. dub. 5. Pasqual. q. 98. num. 7.* Ergo à fortiori potest promoueri, vt eius iudicium effugiat.

50 Ad primum ex Tridentino dico, illum textum referri ad ordinatorem, & sic fraudem se tenere ex eius parte, non ex parte promoti, qui suum quærit commodum, & conseruationem suæ libertatis, & vitæ, habet enim duplicem causam suæ promotionis, vt dixi num 16.

51 Ad secundum, probabilior est opinio, quæ negat, promotum præcise, vt gaudeat priuilegijs clericalibus, nolens vlterius ascendere ad ordines, peccare mortaliter, pro qua opinione septem Doctores refert contra se Barbosa Allegat. 11. num. 16. & pro se sex, ea ratione, & quia id vergit in maximum reipublicæ detrimentum, necnon in grauem ecclesiæ iniuriam. Sed neutrum verum est, non detrimentum, quia id Respublica non patitur, cum delinquens puniatur à iudice ecclesiastico; non iniuria, quia sicut sine peccato, quod iniuria supponit, recedere potest ordinatus in minoribus, vt colligitur ex Pontificali Gregoriano in tit. de ordinat. Subdiac. his verbis. *Fratres dilectissimi ad sacrum Subdiaconatus ordinem promouendi, iterum, atq; iterum considerare debetis attente, quod onus hodie vltro appetitis; hactenus enim liberi estis, licetque vobis pro arbitrio ad secularia vota transire; quod si hunc ordinem susceperitis, amplius non licebit à proposito resilire, sed Deo, cui seruire regnare est, perpetuo famulari.* Ita & sine peccato promoueri ad Primam Tonsuram, & ad ordines minores cum intentione non vlterius progrediendi, dum enim ei licet regredi ad seculum, quia in receptione Tonsuræ non obligatur ascendere, licet quoque sumere illam cum intentione vlterius non progrediendi, dum nullam contraxit obligationem sumendi ordines. Itaq; ex verbis Pontificalis aperte constat, promotum ad seculum reuersum nec venialiter peccare, ergo supradicta opinio ex hoc capite erit improbabilis, dum legem expressam in contrarium habemus. Vlterius, dato etiam quod sit peccatum promoueri cum intentione non vlterius procedendi, non ideo promotus caret priuilegio fori, quia nullo iure
52 probatur, peccatum impedire aquisitionem priuilegiorum, sicut nec impedit impressionem caracteris, ad quem necessario sequitur consecutio priuilegiorum. Adde, quod animus procedendi, vel non procedendi ad ordines, & seruiendi Deo, est de ijs, quæ latent in animo promoti, ideo nihil operantur ad extrinsecum, nec expedit vti iuramento, quia promotus exponeretur periculo pejerandi, quicquid dicant allegati à Grasso Effectu 1. num. 1100. & 1125.

Ad tertium dico, verum quidem esse, quod fraus, & dolus nemini debent patrocinari, tamen in huiusmodi promotione nec dolus, nec fraus reperitur,

peritur, dum promotus vsus fuit iure suo, nemo enim expectare tenetur sui capturam, dum ei licet mutare forum, vt effugiat manum iudicis,
53 nam dolus, & fraus habent locum in ijs actionibus, quæ prohibentur, vt dicit *Fagundez Precepto 1.lib.1.cap.7.num.7.apud Dianam par.1.tract. 9.de ieiun. resol.* 19. vt dixi ex eodem Diana in probatione quæstionis. In casu autem nostro nulla lex prohibet reis mutare forum laicalem in ecclesiasticum.

Ad tertium, hanc exemptionem non esse fomentum delictorum, dico, quia ab Episcopo reus promotus puniendus est, ne delicta remaneant impunita.

Dices, tunc quis vtitur iure suo, cum agit aliquid sine peccato, seu cum agit aliquid sibi non prohibitum; sed rei irregularitatis, cuiusmodi sunt delinquentes fugientes forum secularem, prohibentur promoueri, & si promouentur peccant, ergo tunc non vtuntur iure, sed in fraudem dicuntur promoti.

54 ℞. Primo, reus sine peccato promouetur ad Primam Tonsuram esto sit irregularis, quia irregularitas est canonicum impedimentum, prohibens susceptionem ordinum, & eorum exercitium, vt docent omnes Theologi morales; sed Prima Tonsura non est ordo, vt docent Theologi, & pleriq; Canonistæ, de quibus dixi in libello de Prima Tonsura Mutinæ impresso, & alibi impugnando D. Prosperum Fagnanum.

55 ℞. 2. Prohibetur promotio ratione indignitatis personæ ob irregularitatem, non vero ratione mutationis, & declinationis fori, cum nullibi id reperiatur interdictum, ergo ex hac parte vtitur iure suo, ac proinde hic fraus interuenire non potest.

Quæres 5. Quandonam præsumatur fraus in promotione in sententia eorum, qui eam admittunt?

56 ℞. Præsumitur fraus, quando laicus post accusationem, vel denuntiationem, & in reliquis actibus subsequentibus, etiam post condemnationem, promouetur, aliter promotus ante querelam non præsumitur ordinatus per fraudem, hanc distinctionem refert alijs citatis, & sequitur *Farinac.q.8.num.*110. *&* 111. *Grassus Effectu* 1.*num.* 1076. contra alios cum Castropal.*par.2.de Reuer.disp.Vn.p.3.num.4.cum Suarez de Immun. cap.*15.*num.*17. Præsumi etiam fraudem, quando post delictum statim ante inquisitionem promouetur, quia præsumitur promotus tantum ad forum secularem declinandum, & delictum esse commissum cum spe se priuilegio clericali protegendi a iudice seculari. Sed reuera id præsumi non potest, cum forus secularis hactenus nihil sit operatus, ex cuius actione desumi possit presumptio, quod delinquens ab ea actione motus fuerit ad promotionem.

Quare si clericus probet, se ordinem recepisse animo seruiendi Deo, non dicetur in fraudem tonsuratus, vt si dicat, se ordinem suscepisse ad satisfaciendum

faciendum voto, quod ante commissum delictum fecerat, vtrumq; autem probare debet, & non sufficit iuramentum, Farinac. q. 8. num. 114. aliter quisq; se defenderet iuramento, vnde illud permittendum non est, ad euitandum periurium, sequitur *Bonac. de legibus disp. 10. q. 2. p. 1. §. 1. num. 18. Vers. Alij vero* Tamen Grassus num. 1099. multis citatis tenet defectum probationis supplere posse iuramentum, id mihi non placet ob rationes adductas. Demum post delictum ab Acolitatu transeat ad Subdiaconatum, nulla hic fraus præsumi potest, ex quo ad seculum redire non potest, sicut in minoribus, & Tonsura constitutus regredi potest ad seculum.

Quæres 6. An clericus, qui abiecto habitu clericali viuebat seculariter tamquam alter laicus, commisso delicto, effugiat iudicium seculare resumptis habitu, tonsura, & seruitio ecclesiæ, vt faciunt alij promoti in minoribus?

57 ℟. Resumptione habitus coronæ, & seruitij ecclesiæ statim recuperat priuilegia, quæ habebat, quando primo recepit Primam Tonsuram, ac proinde iudicari, & puniri non potest à iudice seculari. Probatur, quia existens in statu clericali, cum habitu, tonsura, & seruitio ecclesiæ gaudet priuilegijs clericalibus, ac si illa nonquam amisisset, sed talem statum assumit, qui habitum alias relictum resumit, ergo gaudet priuilegijs recuperatis resumptione habitus. Confirmatur, quia amissio priuilegiorum ob non gestationem habitus, & tonsuræ, ex quibus clericus in minoribus regressus est ad seculum, non est pæna priuationis, cum nulla præcesserit culpa ex dimissione habitus, quia clericus in minoribus sine peccato, vt probatum fuit hic sub num. 51. reuerti potest ad seculum, ergo cum non dicatur priuatus priuilegijs, sed illa amisisse, illa recuperat resumptis ijs, quibus illa antea conseruabat. Præterea sic habitum clericalem deferens non ideo perdit caracterem, quia indelebiliter manet impressum in anima, cum nullum habeat contrarium sui ip-

58 sius destructiuum, vt patet ex dictis cap. 2. num. 153. & 154. Ita docent omnes *cum Castropal. p. 3. num. 2. Sanchez lib. 7. disp. 46. num. 29. Suarez lib. 4. de Immon. cap. 27. num. 18. Capra consil. 97. num. 35. Alex. de Neuo cons. 62. num. 2. cum alijs Barb. ad cap. 3. de Apost. num. 4. Ciarlin. cap. 36. num. 47. & cap. 53. num. 20. & 21.* Et circa hoc nulla est difficultas, cum omnes concedant, resumptione habitus cum cæteris requisitis, simpliciter loquendo; & sine relatione ad delictum commissum ante resumptionem habitus, aliter resumens cum relatione ad delictum perpetratum ex contraria opinione adhuc dicitur esse de foro seculari sicut ante propter hoc delictum, cuius argumenta infra perpendentur.

59 Ego autem dico per resumptionem habitus factam esse simpliciter de foro ecclesiæ, ac si illud delictum non commisisset, & id probatur omnibus argumentis, quibus firmatum fuit, laicum delinquentem promotum

ad Primam Tonsuram amisisse forum secularem, & esse de foro ecclesiastico, ac proinde non posse puniri à iudice seculari, iuxta dicta hic sub quæst. 1. Quæstio enim præsens fere nihil ab illa differt, cum in vtraque fiat transitus ad statum clericalem assumptione habitus vel per Tonsurationem, vel per resumptionem requisitorum.

60. Probatur ergo præsens quæstionis resolutio *Primo* quia sicut causa priuationis priuilegij est desertio habitus, per quam clericus à statu clericali transit ad statum secularem, & sic ab vno foro ad alium, ita ea cessante, per resumptionem habitus à foro laicali transitur ad forum ecclesiasticum, ergo à iudice huius fori iudicandus est. Consequentia tenet, quia sicut vigente causa viget effectus, ita ea cessante cessat effectus, *cap. Cum cessante 60. de Appellat. cap. Et si Christus §. Quemadmodum 26. de iureiur. cap. Magnæ 7. ad finem, de Voto*. Probatur 2. Si posset citari,

61 & iudicari à seculari, sequeretur, quod plus operari posset contumacia, quam ipsius clerici consensus, qui non potest consentire in iudicem laicum, *ex cap. Si diligenti, de foro compet.* ergo contumacia non potest esse causa puniendi hunc clericum, si non comparet, cum sit quid minus efficaciæ, quam consensus in iudicem, *ex Bartolo, & Guidopapa Marta par. 4. casu 121. num. 8. l. Si filius, ff. de tutel. & ratioc. distr. Surd. cons. 396. num. 19.* Probatur 3. quia mutatione status, & non solum loci, mutatur forus, *Aufrer. decis. ad Capellam Tolosanam* 144. & mutata conditione

62 personæ, mutatur status rei *l. 1. C. de Imposs. lucr. descr. Rota par. 6. dec. 339. num. 74.* Et in omni materia semper attenditur vltimus status, *Ma-*

63 *rescot. lib. 11. Var. cap. 55. num. 22. Loterius de re benef. lib. 1. q. 34. num. 21. & 24. Rota par. 8. decis. 69. num. 19.* Ergo hic attendendus, cum ergo nunc agatur de causa clericali delinquentis à iudice ecclesiastico expedienda est, cum sit hic, & nunc de eius foro, & non de foro seculari. Probatur 4. ex cap. Si iudex 12. de sent. excom. in 6. ibi: *Tonsuram, & vestem deferens clericales pro tali reputare debemus.* Quia attenditur vltimus sta-

64 tus, reputari ergo debet de foro ecclesiastico. Probatur 5. quia inspici-

65 endus est status, in quo persona conuenitur, *Alex. in l. Nemo ff. de legat. 1. num. 31.* Probatur 6, quia vnicuiq; licet mutare forum si præuentus, & captus non sit, *Bald. in l. Si quis postquam ff. de iud. Barb. ibidem num. 50. Socin. in cap. Penult. art. 4. princip. q. 1. de foro compet. Tuschus lit. P. concl. 646. num. 9. Macabr. cons. 69. num. 88.*

Et ita docent plerique citati à *Castropal. p. 3. num. 2. Vers. Cæterum, Barbos. Alleg. 12. num. 28.* dum dicunt gaudere priuilegio fori, sequitur enim necessario, quod non possint habitum clericalem resumentes puniri à iudice laico & puniri pro delicto commisso, quando erat laicus, vt declarauit Sacra Congregatio apud præcitatos Barbosam, & Castropalaum, atque Ciarlinium cap. 53. num. 22.

Multi tamen contrariæ sunt opinionis asserentes posse adhuc puniri, non obstante

obstante habitus resumptione, quia attenditur tempus delicti commissi, vt probant, eo enim ipso, quod crimen committitur, quæsitum est ius illi, cuius subest iurisdictioni, Auth. *qua in Prouincia C. Vbi de crim. agi oportet.* Sed his respondi sub q. 1. falsum quoq; esse ius aquisitum iudici, cui suberat tempore commissi delicti, in hoc enim attenditur tempus, & conditio personæ, quando iudicanda est, tunc enim est proprie subdita in actu, iuxta quod dixi initio huius capitis.

Alij dicunt puniri posse in bonis, non in persona, quorum argumentis sub prima quæstione respondi. Quibus addo contra illos, quia aquisitio priuilegij fori est indiuisibilis, ergo persona illud aquirit & quo ad se, & quo ad bona in causa criminali. Confirmatur, quia redeundo ad eundem statum in quo alias erat, necesse est aquirere integrum priuilegium, quod ille status exigit, nempe, priuilegium fori quo ad personam, & bona, aliter non dicitur restitutus ad pristinum statum, sed in alium à priori diuersum. Deinde nulla est assignabilis rationabilis causa, cur aquirat vnum, & non aliud, priuilegium personæ, & non rerum, cum hæ sequantur dispositionem, & conditionem personę cum eiusdem pri-
66 uilegio, *Ioan. de Lign. Imola, & Cardin. in Clem. de Immun. Euerard. cons. 42. num. 13.* Res enim sequuntur conditionem personæ, & ei copulantur in ratione priuilegij, ex cap. Quamquam, de censib. in 6. vbi copula vtrunq; coniungit ad idem in ratione immunitatis. Vlterius priuilegia
67 conceduntur, & aquiruntur secundum iuris dispositionem, cap. *Ex parte, de verb. signif. Berous lib. 1. cons. 15. num. 9. Moditius §. Principum placita dub. 212. num. 7. Rodriq. tom. 1. q. 11. art. 6. Reg. 15.* Sed iura in concessione priuilegij fori præsertim criminalis concedunt adæquate, & perfecte, hoc est, vt sit exemptus quo ad personam, & bona sua respectu iudicis punientis, cap. Vn. de cler. coniug. in 6.

Quæres 7. An ad legitimam habitus resumptionem, & priuilegiorum consecutionem requiratur licentia Ordinarij resumentis habitum?

67 ℟. Affirmatiue. Probatur *Primo*, quia non datur regressus ad renuntiata, *l. Quæritur 14. § Si venditor, ff. de ædil. edict.* vbi quod remittentibus actiones suas non datur regressus, quod habet etiam *Glos. in cap. Periculosum* 8. 7. q. 1. Secundo, quia recedens à Collegio animo non redeundi ad illud, propria auctoritate non potest redire, quia ab eo se dismembrauit, ergo idem dicendum est de clerico, qui propria auctoritate se alienauit à consortio clericorum. *Tertio*, quia perdidit statum clericalem transeundo ad laicalem, retinendo solum caracterem sine priuile-
68 gijs, talis enim est laicus in hoc, *Rebuffus de pacifica possess. num. 193. Nauar. cons. 1. de bigamis, ex illis Corradus de dispens. Apostol. lib. 2. cap. 1. num. 9. Rota part. 5. dec. 50. num. 4. & 6. & dec. 450. num. 8. & 9.* Ergo resumere debet habitum de licentia Ordinarij, sine quo nec laicus, qui nonquam
69 fuit clericus, accipere potest solum habitum sine licentia. *Quarto* nemo

per se ipsum aquirit perditum priuilegium, cum id semper detur à priuilegiante, debet enim esse distinctio inter dantem, & recipientem, *cap. fin. de instit.* de natura enim relatiuorum est, vt vnum non sit alterum, Arist. in cap. Ad aliquid. Confirmatur, quia in multis locis id praescribitur in synodis, vt patet in Regiensi apud Ciarlin. cap. 36. nu. 59. & Neapolitana apud Riccium par. 2. decis. 168. Et de hoc nullatenus dubitandum, quando per legem, aut synodum, vel ab homine clericus est priuatus habitu clericali, & tonsura simpliciter, vt quando clericus fit bigamus verus, aut interpretatiuus, aut priuatur habitu ab Episcopo, neque
70 enim paenitentiatus potest se eximere propria auctoritate à paena sibi imposita.

71 Contrarium, quod propria auctoritate possit resumere habitum, etiamsi id prohibeatur in synodo, & consequatur priuilegia, docet *Sperell. dec. 26. num. 19. Riccius par. 2. dec. 168. quem sequitur Diana part. 4. tract. 1. resol. 18. Vers. Notandum.* Probat primo, quia semel Clericus nunquam desinit esse clericus. *Secundo* per dimissionem habitus mortificantur priuilegia, quia clericus eis vti non potest, licet remaneant in habitu, & sint suspensa tantum, & non extincta; vnde sola resumptione priuata habitus fiunt in actu. *Tertio*, cum illis clericus renuntiare non possit, cum sint concessa illi non ratione personae, sed ordinis facile redeunt, & sic priuata tantum resumptione habitus.

72 ℞. Per derelictionem habitus animo viuendi seculariter, priuilegia non solum mortificari, sed perdi, & extingui, vnde ex hoc necessaria videtur ad ea recuperanda non priuata, sed publica habitus resumptio. Quare *ad primum dico*, verum esse, quod semel clericus, semper est cle-
73 ricus, ita quod à seculo reuersus ad statum clericalem non eget de nouo recipere ordines, cum ex caractere continuo maneant, indigere vero auctoritate Episcopi pro resumptione habitus, & recuperatione priui-
74 legiorum, quae ex nunc dicuntur recuperari ex adductis à Ciarlin. cap. 36. num. 52. *Ad secundum* patet priuilegia non solum mortificari, sed etiam extingui ex derelictione status clericalis. *Ad tertium*, derelictione habitus vt seculariter viuat, non dicitur renuntiare priuilegijs, sed ea perdere defectu requisitorum, quae in se conseruare non vult, ideo volens redire, & recuperare priuilegia cum Episcopo agere debet.

Quaeres 8. An Episcopus possit dare licentiam irregulari, & degradato, qui morte non fuit punitus?

75 ℞. Affirmatiue, quia resumptio habitus non est actus ordinis, sed re-
76 stitutio clerici ad statum ecclesiasticum, vt possit gaudere priuilegijs, quibus antea carebat. Ita *Riccius par. 3. decis. 235.* Et sicut non tollit priuilegia ex probatis cap. 9. num. 26. ita neq; impedit eorum recuperationem, nisi sit degradatus, in isto autem non sufficit resumptio habitus etiam de licentia Episcopi, sed specialis dispensatio super degradatione, &

ne,& restitutione priuilegiorum, vt colligitur ex Pontificali Gregoriano.In tit. Ordo suspens. Sacrorum Ordin.fol.205.

Quæres 9. A quonam puniendus sit clericus, qui post delictum abiecto habitu viuit seculariter?

77 ℞. A solo iudice ecclesiastico puniendus est etiamsi præueniatur à iu-
78 dice laico. Probatur,quia mutatione status dignioris in minus dignum ius quæsitum non tollitur,nec tolli potest. Auth. *Quæ in Prouincia C.Vbi de crim.agi oportet.Auth.Licitatio, §.Quod illicite ff. de public.l.fin.de priuat.delict.l. fin. ff. de furtis, Auth.Si necesse C.de donat. inter vir. cap. 2. de translat.Episcopi.* Ex quibus testibus,& alijs,infra citãdis deducitur,mutatione status non tolli ius quæsitum in delictis,nisi aliud adijciatur. Et ita docent fere omnes *cum Farinac.q.8.num.66. Gratian.cap.226. Sayrus lib.12.cap.7.num.9.Vers.Si autem,Grassus num.647.Ciarlin.cap.223.Guazin.Defens.1.cap.10.num.8.Gratian. cap.226. Giurba consil. 15.à num.12. ad* 28.in quibus locis viribus, Doctoribus, & exemplis idem probat respondendo obiectis. Confirmatur id ex Responso Sacræ Congr. approbante Vrbano VIII. relato supra cap.6.q.26,vbi,quod iudex ecclesiasticus, licet sit præuentus à seculari iudice, eo nihilominus excluso,potest suum clericum in minoribus etiam constitutum, licet caret requisitis Tridentini, punire, nã illi in hoc subiectus est ratione caracteris, quem non perdit,licet fiat laicus, quo ad amissionem priuilegiorum. Vide dictum Giurbam dicto cons. 15.respondentem obiectis.

Queres 10. A quonam sit puniendus laicus simul delinquens cum clerico?

79 ℞. Vnusquisq; eorum à proprio iudice distringendus est, quia quilibet iudex suos subditos iudicat, neq; enim hæc complicitas in crimine causat mutationem fori, nec dat iurisdictionem vni in præiudicium alterius. Confirmatur, quia licet vnum sit delictum respectu patientis, multiplex tamen est respectu agentium, ac proinde sicut puniendi sunt diuersi non solum numero, sed etiam specie statuum, ita & formatio processus, & sententia debet esse multiplex, & a diuersis iudicibus. Ita docent *Aymon. lib.2.consil. 232.Couar. quæstion. Var. cap.34.sub initium Osaschius decis. Pedem.* 103. *num.*10.*Clarus q.* 36.*num.* 41. *Grassus* [illegible] 1. *num.*135.

Contrarium,quod in hoc casu laicus sit subiectus iudici ecclesiastico,docet cum multis *Farin.q.8.num.*151. ea ratione, quia priuilegiatum,& magis dignum trahit ad se minus dignum. Alij cum *Castropal.p. 6. num.* 11. *Vers.Cæterum,*è contra dicunt, clericum trahendum esse ad forum seculare,qui tamen postea probat contrarium, vt infertur ex eius probationibus. Conueniunt ergo in hoc, quod ambo sub eodem iudice distringuendi sunt. Probant *Primo,*quia continentia causæ non est diuidenda, ne sequantur diuersæ sententiæ super eodem delicto,nam mors,quæ inferri potest à iudice laico, non potest pronuntiari contra clericum ab

ecclc-

ecclesiastico iudice. *Secundo*, in causis connexis plures licet diuersi fori, coguntur litigare apud eundem iudicem, *l. 1. ff. de quib. rebus apud eund. iud.* Ex sequentibus responsionibus patebit causam esse diuidendam, vt etiam probatum fuit initio.

80 Ad primum ergo argumentum de continentia causæ dico, habere locum in causis ciuilibus, *cap. fin. de rescr. l. Nulli C. de iudic.* in quibus quandoq; concurrunt plures personæ, etiam clerici, ac proinde diuersorum fororum, inter quos non diuiditur continentia causæ, sed sub eodem iudice causa terminanda est respectu omnium, cum negotium sit expediendum vnica sententia. In criminalibus vero respectu iudicum ecclesiastici, & secularis causa patitur diuisionem, quia diuersimode puniuntur delinquentes, laicus ad mortem ex homicidio appensato, clericus vero ad triremes perpetuo.

Ad secundum quoq; eadem responsio danda est, cum ille textus manifeste loquatur de litigijs in ciuilibus.

81 Ad illud axioma: Magis dignum trahit ad se minus dignum. Respondeo locum habere in causis fauorabilibus, vt dicit *Puteus lib. 3. dec. 157.* Si tractio sit fauorabilis, nam *l. Si communem 10. ff. Quemad. seruit.* dicit, pupillum, & tutorem eadem vti via, qua non vteretur si non esset tutor, quia in diuiduis retinet quis per socium, quod per se non potest. Et in cap. Per tuas, de arbitris dicitur, quod laicus simul cum clerico potest esse arbiter, concurrunt duo in eundem effectum, quem diuisim efficere non possunt. Patet etiam ex his non posse deduci quicquam pro continentia causæ criminalis, dum in allegatis sit sermo de ciuilibus, & rebus fauorabilibus extra materiam criminis.

82 Adducunt quoq; l. Si quis vxori, de furtis, vbi fur ratione societatis non gaudet priuilegio societatis, quia vxor furatrix tenetur solum de actione rerum amotarum, socius vero actione furti, & tamen ambo fuerunt socij in furto rerum mariti. Sed ad rem non facit, cum solum detur modus, quo proceditur in hac causa furti, vnde si ambo sunt laici puniuntur ab eodem iudice laico, si socius est clericus, à iudice ecclesiastico, vxor à seculari, diuisibiles enim sunt modi procedendi.

Quæres 11. A quonam sit puniendus Nouitius, qui delictum commisit ante ingressum religionis?

83 ℞. laicus, & clericus quoque, qui post delictum commissum, ingrediuntur religionem, puniendi sunt à solo iudice regulari, & non à iudice seculari laicus alias, nec clericus ab Episcopo etiamsi sit Parochus.

Primum, quod Nouitius puniendus sit solum à iudice regulari pro delicto in seculo perpetrato, dum erat laicus, probatur eisdem argumentis, quibus supra sub q. 1. probatum fuit secularem, qui post delictum promotus fuit ad ordines, esse puniendum ab ecclesiastico iudice; Confir-
84 matur, quia vterq; nihil retinuit de foro seculari, sed in omnibus exemptus

ptus

ptus factus vterque est de foro ecclesiastico, ergo vterq; à solo iudice ecclesiastico puniendus est, vterq; enim ex æquo gaudet priuilegio fori criminalis, probaui de Nouitio hic cap. 4. q. 7. à num. 21. ad 27. vbi, quod Bulla Sixti V. reducta fuit à Clem. VIII. ad terminos iuris communis. Et ita docent *Marta par. 4. casu* 121. *num* 22. *Diana part. 3. tract.* 1. *resol.* 33. *Dal Bene cap. 6. dub.* 14. *sect.* 4. *Grassus Effectu* 1. *num.* 78. *Ego cap.* 11. *q.* 15. *de profess. Regul.*

85 Secundum, quod non possit puniri à laico iudice, cui suberat tempore delicti, probatur, quia nullæ reliquiæ subiectionis remanserunt apud iudicem secularem, respectu cuius erat illi subditus, neq; enim se compatiuntur duo fori secularis, & ecclesiasticus in eodem subiecto, & subdito, vt probaui loco citato multis citatis.

86 Tertium, quod nec Episcopus possit punire clericum alias suum, dum commisit delictum ante ingressum in religionem, probatur. Tum quia nullus clericus, etiamsi sit Parochus, potest à suo Episcopo impe-
87 diri ab ingressu religionis cap. 1. & 2. dist. 19. ergo ingrediendo in totum se eximit ab eius iurisdictione. Tum quia ingressus se totum cum suis bonis dedicat Deo sub potestate superioris regularis, Auth. Ingressi, iuxta dicta Cap. 4. num. 19. & 22. ergo nihil relinquitur pro Episcopo, in quo se fundare possit pro puniendo clerico alias suo. Ita docui cap. cit. ex eo, quod constat de immunitate, & exemptione amplissima religiosorum ab Episcopis.

Dices primo in iudicandis delinquentibus attenditur tempus, quo delictũ fuit commissum, vt dicitur l. 1. ff. de pænis, sed delictum commissum fuit eo tempore quo laicus erat sub iudice seculari, & clericus sub Episcopo, ergo ab his ingressus religionem puniendus est, & non à superiore regulari. *Secundo* ad fundandam, & stabiliendam iudicis iurisdictionem attenditur tempus delicti perpetrati, vt sciantur ad quem spectet iudicium, *l. Quid ergo ff. de suis qui not. infam. Bart. in l. quod ait* §. 1. *Ad leg. iul. de adulter. Abbas in cap. fin. de sent. excom. num.* 2. *Ambr. de Immun. cap.* 19. *num.* 3. *Decian. lib.* 4. *cap.* 20. *num.* 5. Tertio, in delictis initium spectatur fauore rei *l. si quis ff. de furtis*, eo enim ipso, quod crimen committitur, quæsitum illi est ius, cuius subest iurisdictioni, *Auth. Quo in Prouincia C. Vbi de crim. agi oportet. l. Licitacio* §. *quod illicite ff. de public. l. fin. de priuatis delict. l. fin. de furtis*, alijs citatis à Giurba *consil.* 15. *num.* 12. Ac proinde *quarto* iurisdictio quæsita iudici ratione alicuius qualitatis, in criminosi persona constitutionis actus, aut delicti tempore, mutata qualitate non tollitur *Castr. in l.* 1. *C. Vbi de ratioc. agi oportet, & in l. fin. in princ. ff. de iurisd. omn. iud. Giurba ibidem*; sed tempore delicti perpetrati laicus, & clericus erant sub iudice seculari, non regulari, ergo ab alijs, non ab hoc sunt iudicandi. *Quinto*, ita tempus delicti est inspiciendum, vt non prosit mutatio status, *Glos.*

I. V.

§. V. Commissa C. Vbi de crim. agi oportet Gratian. cap. 226. num. 12. Sexto, ficut actoris dignitas non mutat rei forum, ita nec rei dignitas actori obesse debet; nec reum ipsum excusat, *l. si quis securio, fine, ff. ad l. Cornel. de falsarijs.* Vnde nec necesse est, quod iudex ecclesiasticus, vel secularis præueniat regularem, *ex Grasso num. 649. & alijs citatis ab eodem Giurba.* *Septimo*, si clericus committat homicidium dum clericus est, & postea ducat vxorem, pro delicto illo adhuc est suppositus Episcopo, *ex Claro q. 36. num. 11. & 12. Gratian. cap. 226. n. 2.* multis alijs citatis per Giurbam.

Confirmatur exemplis Primo, quia scholaris pro gestis tempore studij conueniendus est coram Rectore studij, licet non sit amplius scholaris *Castr. l. fin. C. de iurisd. omn. iud. Gratian. cap. 226. num. 19.* Secundo, officialis pro gestis in officio debet factus clericus stare sindicatui corā sindicatore, *l. si quis curialis C. de Episcopo & cler.* Tertio qui dum erat miles delinquit, à iudice militari puniendus est, licet desierit esse miles, *ex allatis à Gratiano cit. cap. 226. num. 3. & 19.* Quarto, clericus, qui fuit Notarius in curia Episcopali, si inde recedat, & fiat bigamus cogitur respondere coram Episcopo de gestis tempore sui officij Notariatus, non ratione clericatus, aut bigamiæ, sed officij, quod habuit in curia, *Gratian. num. 18. Giurba cons. 15. à num. 20. ad 28.* Demum in ter-
88 minis nostris hanc difficultatem Sixtus V. in sua Bulla incip. Cum de oneribus 71. in B. Nouo resoluit fauore illorum iudicum, sub quorum iurisdictione erant delinquentes tempore delicti antequam ingrederentur religionem, vt ab illis post ingressum, & non à regularibus superioribus punirentur, ergo huic determinationi standum est, cum sit clara, cuius verba sunt hæc. *Iubemus eos,* scilicet criminosos, *qui sic de facto recepti erunt, habitu spoliari, & à religione expelli, & nihilominus si expulsi non fuerint, volumus, & pariter declaramus habitus susceptionem, & professionem penitus nullam esse censeri. Ac propterea attenta nullitate habitus, & professionis licere quibuscunq; iudicibus, curijs etiam secularibus, ad quos, seu quas spectat, contra eos, vt prius iuris, & facti remedijs opportunis ex officio, vel ad cuiuscumq; instantiam, vel quærelam, ciuiliter, criminaliter, aut mixtim procedere.* Qui in subsequenti Bulla incip. *Ad Romanum* præcedentis declaratoria, quo ad criminosos sic statuit: *Tunc demum id locum habere volumus, & non aliter, cum actis publicis constiterit, ipsos iudices, & curiam secularem ante susceptionem habitus de ipso crimine aduersus eos accusationem suscepisse, vel inquisitionem instituisse.* Vtramq; Bullam extendit Quaranta V. Monasteria, & Conuentus Regularium virorum. Quibus non obstantibus.

Remaneat firma responsio data, quod delinquentes post delicta ingressos religionem, esse puniendos solum à superiore regulari, cum per receptionem habitus non solum mutauerunt forum in omnibus, & per omnia,

nia, cui suberant tempore delicti, contraxerunt enim domicilium intra
89 monasterium, in quo educantur nouitij, vt docent omnes *cum Sanchez lib.4.cap.39.num.20. fine, & lib.6.cap.10.num.22. Suarez tom.4.de Relig. tract.8.lib.2.cap.17.num.14.& 15.Barb. Allegat.4.num. 63.* quos cũ alijs citaui *cap. 11. de Profess.Regul. num. 12. editionis Venetæ, & Lugdunens. tom. 5.* Verum etiam titulo exemptionis & personæ, & loci; siquidem Regularium exemptio tam à laicis, quam ab ordinarijs ecclesiasticis
90 est amplissima quo ad personas, quo ad loca, & quo ad eorum bona etiam respectu Nouitiorum, vt videri potest de omnibus personis religiosis in Marimagno Prędicat.apud Lezanam §.31.& num.93. in specie de Nouitijs in Marimagno Eremit. S.Augustini §.14.num.31.Con-
91 firmatur, quia Nouitij gaudent omnibus priuilegijs professorum, *Riccius par.4.resol.241. quem cum alijs citaui de Profess. regul. cap.12.num.7.* sed professi solum à suis superioribus regularibus iudicantur criminaliter, ergo & Nouitij. Faciunt dicta à Nouario de elect. fori q.46.num.5. Reliquum est, vt respondeatur obiectis.

Ad primum, negamus esse attendendum tempus delicti in quærendo, sub quo iudice delinquens sit iudicandus, vtique vero quando agitur de pæna imponenda, vt dixi supra sub num. 26. Et quidem de laico post delictum facto religioso, quod debeat iudicari solum à iudice regulari, non inspecto sub quo iudice esset tempore delicti patet, quia non solum fo-
92 rum, sed etiam conditionem personæ mutauit, quæ spectanda est, cum iudex laicus nullam personam ecclesiasticam distringere possit, *Decian. lib.4.cap.24.num.2.* cum quo, & alijs, est in *hoc Giurba cons.15.num. 39.* Lex enim 1. de pænis proprie intelligenda est de pæna imponenda, si enim dubitatur quænam pæna sit imponenda an illa, quæ erat in vsu tempore delicti, an alia quæ viget tempore sententiæ, respondet legislator, esse imponendam eam tempore commissi delicti. Item iuuenis occidit alium ante annum decimum octauum expletum, condemnatus vero in anno decimo nono, non confiscantur eius bona, quia attenditur tempus delicti, non sententiæ.

93 Ad secundum, quod ad fundandam iurisdictionem attendatur tempus delicti, vt sciatur quis sit iudex ad puniendum tale delictum, respondeo, quod cum fiat subditus vel ratione domicilij, vel rei, vel contractus, vel delicti ex cap. fin. de foro compet. obiectio solum videtur habere locum, quando quis sortitur forum ratione delicti, tunc enim ad fundãdam iurisdictionem, quæ ante non habebatur, inspicitur tempus delicti, quod dat iurisdictionem non habenti, *ex hoc capite fin. de foro compet.* Vnde ea obiectio fundandi iurisdictionem proprie restringenda est ad forum, vbi delictum fuit commissum, non ad forum domicilij, seu originis, aut rei, seu contractus, cum in his non controuertatur, ex quo res, & contractus non moueantur loco, sicut variabilis est forus domicilij, & deli-

cti

cti in personis delinquentibus cum ea tamen differentia, quod delinquēs in proprio domicilio non oportet, quod delictum fundet iurisdictionem in iudice eiusdem domicilij, cum eam iam habeat, & possit exercere contra delinquentem, quam tamen non habet respectu aduenæ, respectu cuius eam aquirit, & fundat ex delicto, quod committit in suo terri-
94 torio, Quare aquisitio iurisdictionis ex delicto, potior est, cum huiusmodi, iurisdictio sit potentior, & efficacior alijs, vt docet *Riccius part. 2. resol. 88. ex eo Nouarius de elect. fori, sect. 4. q. 12.* De hac autem proprie non agitur hic ab his Doctoribus, cum transiens ad religionem supponatur de domicilio eius iudicis, à quo fit transitus ad statum religionis; vnde si ratione delicti subditus aduena transeat ad religionem etiam in loco, vbi egit delictum, ipso iure desinit iudex præcise esse talis, si delinquens fiat Nouitius, licet enim fundet suam iurisdictionem super delictum, non tamen exercere potest iurisdictionem, nisi illum habeat actu in suis fortijs, cum iurisdictionem solum habeat, nondum in actu, quam actualem aquirit per realem citationem, & capturam, sicut alij iudices, quorum subditi possunt declinare forum, ad quod facit *Decius in cap. Quoniam de rescript. num. 3.* vbi dicit, quod iurisdictio quandoq; competit in habitu, & non in actu, in quo casu subditus fugiens forum iudicis, eximitur ab eius iurisdictione. Itaq; illud axioma: *Tempus delicti attenditur in fundatione iurisdictionis* habet proprie locum contra aduenam delinquentem in alieno territorio, vbi territorij iudex nullam habet iurisdictionem, nisi eam, quam ex delicto aquirit, iudex vero idem respectu propriorum subditorum ex domicilio, re, aut contractu, iam habet iurisdictionem super eos etiam ante delictum, ergo non est opus, quod eam fundet ex delicto. Prædicta autem cum referantur ad simplicem mutationem fori, non habent locum in casu nostro, vbi additur etiam mutatio personæ, ratione cuius euanescit iurisdictio prioris iudicis; ex dictis 27. & 34.

Ad l. Quid ergo 12. ff. de his, qui not. infam. nihil ad propositum, ibi enim dicitur, quod si filius duxit vxorem tempore luctus ignorante patre, pater non sit infamis, licet ratum habeat postea factum filij. Textus reddidit ibi rationem, quia inspicitur initium nuptiarum, non earum
95 exitus ad contrahendum infamiam. Quare non facit ad rem præsentem, non enim inquiritur, quandonam incurratur pæna, sed ad quosnam spectet distringere delinquentes. Abbas citatus ad cap. fin. de sent. excom. pro nobis stat, dum dicit, quod pæna delicto imponitur habito respectu ad tempus delicti, non ad tempus sententiæ. Bartolus vero nihil scribit super ea l. 12. ff. de adult. in meo Codice Veneto. Decianus loquitur tantum de præuentione iudicum. Ambrosinus pro nobis est, vbi num. 4. ait laicum puniri ab ecclesiastico, quia mutauit statum personæ.

96 Ad tertium in ea leg. Si quis 6. de furtis dicitur, furtum à seruo factū in seruitute, non dici manifestum, nisi cum deprehenditur cum furto exportans illud secum, ergo deprehensus cum furto postquam dimissus fuit, non dicitur seruus fur manifestus, quia tempore furti non fuit deprehensus. Quæ decisio legalis non facit pro Aduersarijs, cum ibi doceantur iudices cognoscere, quandonam furtum dicatur manifestum, vel non manifestum, à deprehensione scilicet, non ab ablatione sine deprehensione. Clarum autem est, aliud esse cognoscere furtum manifestum à non manifesto, aliud à quonam puniendus sit fur, de quo nihil. In leg. quoq; fin. eod. nihil ad propositum, solum enim dicitur, quod agens actione furti, debet se subscribere ad pęnam talionis. In leg. fin. de priuatis delictis, solum dicitur, quod agens ciuiliter de crimine, non tenetur se inscribere. Demum in l. Licitatio 9. de public. & vectigal. §. Quod illicite, solum dicitur, quod qui extorsit illicite punitur, & ciuiliter, & criminaliter. Patet ex dictis, nihil inferri posse contra nostram conclusionem.

97 Auth. qua in Prouincia C. Vbi de crim. agi oportet, dicitur, quod captus in loco delicti, vel in quo quis alias sortitur forum conueniri personali, reali, vel etiam mixta actione non obstante quocunq; priuilegio exemptionis. Non obstat, tum quia ecclesiasticus capi non potest negante Bulla Cænæ Domini; tum quia lex ciuilis non potest infirmare priuilegia ecclesiastica; tum quia ea Auth. loquitur de priuilegiatis sine mutatione personæ.

98 Ad qartum respondit in supradictis l. fin. ff. de iurisd. omnium iudiciū solum dicit non puniri existentem extra territorium, & l. 1. C. Vbi de ratioc. sermo est de redditione rationum, quæ non spectant ad præsentem materiam in criminalibus. Qualitas ergo secularitatis, sub qua
99 iudex laicus fundat suam iurisdictionem sine dubio tollitur per superuenientem qualitatem clericatus, seu monachatus, qui status ecclesiastici, cum non possint stare simul cum qualitate secularitatis, necesse
100 est, quod adueniente qualitate ecclesiastica destruatur qualitas præcedens, vti inferior, & minus potens, consequenter iudex laicus non amplius agere potest contra clericum, qui defecit in secularitate.

101 Ad quintum falsum est, quod non prosit mutatio status, nam facit cessare potestatem prioris iudicis, vt patet ex hactenus dictis, non enim est simplex mutatio localis, & fori, sed etiam status personæ, qui vti potentior destruit antecedentia.

102 Ad sextum dico in ea l. Si quis 21. in tit. C. non ff. determinari solum, Tabellionem, qui ante erat decurio, vel post, accusatum de falso in conscribendis instrumentis; esse subijciendum quæstioni .i. torturæ ad eruendam veritatem. Nihil verò, cuinam iudici subijciatur, itaq; dignitas decurionatus cum non excusat à tortura, sicut nec dignitas promotio-

nis

nis ecclesiasticum excusat à tortura, quando eam meretur circa factum perpetratum ante promotionem.

103 Ad septimum dico clericum non obstante reditu ad seculum subijci Episcopo pro delicto commisso tempore clericatus, quia esto redierit ad seculum, tamen cum adhuc Clerici reliquias retineat ratione caracteris indelebilis ab eius anima, hinc est quod puniendus est à solo iudice ecclesiastico, stante coniunctione delicti cum clericatu perfecto. Ingressus vero religionem clericus post delictum puniendus est solum à iudice regulari ob priuilegia, & dedicationem sui factam in religione, respectu cuius est omnino liber à iurisdictione Episcopi. Res autem sic se habere non potest respectu iudicis laici, qui nullum ius, nec priuilegiũ habet distringendi in tali casu clericum licet factum secularem.

104 Ad exempla sub confirmatione, respondeo ad primum, scholarem teneri respondere sub Rectore, licet non amplius sit scholaris, quia non mutauit forum per dimissionem studij in causis ciuilibus, si debeat aliquid occasione studij; qui si sit clericus respondere non tenetur, cum sit exemptus. Idem dic in alijs exemplis, iura enim illa trahi non possunt ad ecclesiasticos, qui non ligantur iuribus ciuilibus, sicut laici.

105 Ad Bullam Sixti V. dico, Pontificem ibi: *Volumus, & declaramus licere quibuscunq; iudicibus* dare licentiam, & facultatem iudicibus secularibus iudicandi criminaliter religionem ingressos, qui erant criminosi ante ingressum. Quæ responsio confirmatur ex Bulla Clementis VIII. qui omnia reduxit ad terminos iuris, ac proinde iudices seculares modo talem facultatem non habent super Nouitios alias criminosos, iuxta dicta cap. 4. num. 26. & cap. 8. num. 4. & 27.

Quæres 12. A quonam puniendus sit Tertiarius, qui ante ingressum religionis delictum commiserat? Nomine Tertiarij venit quilibet ingrediens licet non profiteatur, siue dicatur oblatus, siue co nmissus, aut alio nomine appelletur. De his egi cap. 1. num. 29. & 30. de eorum priuilegijs cap. 4. num. 31. ad 45.

106 ℞. Subduntur iudicibus regularibus, quia gaudent omnibus priuilegijs, quibus fruuntur Nouitij, & Professi ex allatis locis præcitatis, vnde dicta de Nouitijs præced. quæst. illis applicantur. Vide Grassum Effectu 1. num. 92.

Quæres 13. A quonam sint puniendi Tertiarij viuentes in proprijs domibus delinquentes tam ante receptionem habitus, quam post receptionem, & abiectionem habitus?

107 ℞. Semper à iudice seculari, quia quo ad temporalia sunt mere laici, & seculares nullis ecclesiasticorum priuilegijs fori gaudentes, vt probaui cap. 4. num. 34. Solum his priuilegijs gaudent mulieres, quæ habent votum castitatis, vt ibidem num. 36. docui.

Quęres 14. A quonam sint puniendi Nouitij, & Tertiarij dimisso habitu fugientes à religione, nolentes amplius seruire?

108 ℟. Puniendi sunt à superiore regulari, quia sub eius iurisdictione sunt actu cum delictum commiserint viuentes ecclesiastice, & religiose, & pro quouis crimine etiam homicidio. Ita *Abbas in cap. Cum contingat, de ætate num. 21. Nauar. cons. 6. de foro comp. num. 4. Nouarius de elect. fori sect. 1. q. 35. Ambrosin. cap. 22. num. 11. Rodriq. tom. 2. q. 2. art. 10. Farinac. q. 16. num. 46. cum alijs Giurba cons. 15. num. 9.* Non solum si in claustro delinquat, sed etiam extra, cum non desinat esse religiosus, *ex eodē Giurba num. 10. ex Riccio par. 2. dec. 121. & Nouitio cit.* Ego plurib. de iudice Nouitiorum cap. 11. de professs. regular. Quod si fugiat abiecto habitu,
109 euanescit potestas superioris regularis, quia derelicto habitu cum nihil retineat de monachatu subditur simpliciter ei iudici, cui potuisset subesse eo tempore, quo deliquit, in quo differt à clerico, in quo licet habitu abiecto remanet perpetuo caracter clericalis, Ita *Ambros. cap. 22. num. 11. Bouadilla lib. 2. Politic. cap. 18. num. 87. cum alijs Giurba cons. 15. num. 10. Ego resol. 54. num. 131. §. Secundum,* vnde reuoco *quod dixi cit. cap. 11. q. 7. num. 23.* Homo enim imperfectus est, & quotidie mutat opinionem, cum liberum habeat arbitrium illuminatum ab intellectu nunc vno modo, nunc alio, ita quod nonquam in eodem statu manet, esset enim vir aliter perfectissimus, & nollet se cognoscere creaturam.

Quæres 15. An clericus eodem die accusatus coram iudice seculari, quo promotus fuit ad Primam Tonsuram, possit puniri à iudice seculari?

110 ℟. Siue præcedat accusatio promotionem, siue promotio accusationem, & quærelam, non potest iudicari à seculari iudice, cum non obstante delicto, neq; accusatione etiam præcedente Tonsurationem, sit factus de foro ecclesiæ in ipso puncto promotionis, vt multis probauimus hic supra sub q. 1. in dubio vero an præcesserit accusatio, an promotio, concludendum est in fauorem immunitatis, cap. 2. num. 163. Quare fiscalis dicens prius porrectam esse accusationem, quam factam promotionem debet id probare, quicquid dicat ex Scaccia Grassius nu. 1136. fiscalem habere pro se præsumptionem iuris, ac proinde transferre onus probandi in clericum, nam præsumendum est in dubio pro clerico. Sed quicquid de hoc, patet, clericum semper esse de foro ecclesiæ, donec declaretur non gaudere priuilegio.

Quæres 16. Quisnam iudex possit visitare, & cognoscere de corpore delicti personæ ecclesiasticæ, aut laicalis vulneratæ, vel occisę?

111 Est communis sententia, cui nemo contradicit, quod iudex non potest inquirere, nec in causa procedere, nisi prius certam habeat cognitionem de corpore delicti formaliter quoq; vti taliter cogniti, quod scilicet ab homine occisa fuerit persona, si enim à fulmine e.g. vlterius non proceditur, aliter acta nullius sunt momenti, vt docent omnes *ad leg. 1. ff. ad Syllanianum, Farinac. q. 2. per totam, Carena part. 2. de S. Officio tit. 12. num. 170. & part. 3. tit. 1. num. 23. Philippus de Bictis Ordinis Capucinorum*

in Epitome causar. crimin. q. 12. quos citaui in mea Praxi crimin. cap. 6. tom. 5. impressionis Lugdunensis.

112 R. Illum posse, immo debere visitare, & cognoscere de corpore delicti, ad quem spectat inquirere, & formare processum contra delinquentem, ab eo enim processus initium capit, vt patet ex dictis, ergo ab eodem vtrunq; procedere debet.

113 Primo hinc deducitur iudicem ecclesiasticum facere *Visum repertum*, vt aiunt, per se, vel suum fiscalem, quando percutiens, & percussus sunt ambo clerici, quia cum ambo sint clerici, a nullo alio delinquens puniri potest, ergo ab hoc solo praeordinatur processus à visitatione corporis delicti. Et in hoc sensu me declaro super eo, quod dixi cit. cap. 6. num. 11. Non posse laicum iudicem cognoscere corpus delicti clerici occisi scilicet à solo clerico.

114 Secundo infertur, nullum iudicem ecclesiasticum, vel laicum seculares posse Visum repertum facere corporis personae regularis occisae, vel vulneratae ab alio regulari, siue intra claustra, siue extra, quia solus iudex regularis est dominus huius delinquentis, ac proinde cum ab eo solo fieri debeat processus, ab eodem quoq; facienda est recognitio corporis delicti.

115 Sed quoniam ab initio perpetrationis delicti manifeste non constat de persona delinquentis, & quia potest dubitari rationabiliter de cooperatoribus ad homicidium, ideo in vtroq; casu solent procedere tam iudex laicus, quam ecclesiasticus, vt occasione data possint procedere contra delinquentem, quod facere non possent non praemissa cognitione corporis delicti.

116 Tertio infertur, vtrunq; iudicem recognoscere corpus delicti, quando clericus offensus fuit simul ab alio clerico, & laico, quia vterq; delinquens diuisim punitur quo ad paenam temporalem à suo iudice proprio, vt probaui hic q. 10. à num. 79. quoad excommunicationem est subiectus iudici ecclesiastico etiam secularis, quia causae spirituales expediuntur solum ab ecclesiasticis.

117 Quarto infertur vtrunq; iudicem recognoscere occisum, quando delictum est mixti fori, esto delinquens sit laicus, quia delicta mixti fori punibilia sunt, ab vtroque iudice ex praeuentione, iuxta quod dicam infra sub cap. 18. Exemplum pono in percussione facta in Ecclesia, vel extra contra clericum, nam haec est mixti fori, & sic laicus puniri potest etiam a iudice ecclesiastico, si praeueniat delinquentem. Vide Sperellum decis. 3. num. 20. referentem Doctores circa hunc casum percussionis sacrilegae mixti fori.

Dubitatur, cuiusnam sint spolia occisi? R. esse haeredum occisi, soluta mercede illi officiali, qui fecit *Visum repertum*, non enim de facto succedit fiscus, cum nullum ius habeat in occisum innocentem ex hoc capite, ergo solus haeres, 118

118 Quoniam autem contrarium practicatur, si occisus est laicus spoliatur à fisco seculari, si clericus à fisco ecclesiastico, nulla præuentionis ratione attenta in cognitione corporis delicti, quia ab hac non dependet spoliatio occisi, cum præuentio respiciat potius delinquētem, quam patientem. Ratio est, quia vnusquisque occisus ex capite spolij remanet subiectus suo iudici, sicut erat ante, non enim persona ex morte mutat forum quo ad ea, secundum quæ vlterius tractari potest; vnde rei post mortem quæruntur, licet extinctum sit crimen, quo ad bona, quæ ipsorum erant, vt colligitur ex *l. Lucius 9. ff. de iure fisci*, ac proinde idem dicendum de patiente quo ad sui spoliationem, esto enim mortuus sit, & non amplius homo, cum non constet ex anima, solo corpore humano remanente, tamen quo ad bona sua quæcunq; homo est secundum quid, & retinet insignia, vnde clerici cum suis indumentis clericalibus sepeliuntur; ipsi, & laici decedentes excommunicati sed pænitentes ante mortem, qui petierunt absolutionem, obtinent absolutionem, vt possint sepeliri in loco sacro, vt expresse docet Rituale Romanum. Addo, quod probabilis est, percutientem clericum mortuum esse excommunicatum, vt dicam infra de hac excommunicatione; signum euidens, quod in his moralibus mortuus habetur pro tali, qualis erat, dum viueret.

in *Epitome causar. crimin.* q. 12. quos citaui in mea Praxi crimin. cap. 6. tom. 5. impressionis Lugdunensis.

112 R. Illum posse, immo debere visitare, & cognoscere de corpore delicti, ad quem spectat inquirere, & formare processum contra delinquétem, ab eo enim processus initium capit, vt patet ex dictis, ergo ab eodem vtrunq; procedere debet.

113 Primo hinc deducitur iudicem ecclesiasticum facere *Visum repertum*, vt aiunt, per se, vel suum fiscalem, quando percutiens, & percussus sunt ambo clerici, quia cum ambo sint clerici, a nullo alio delinquens puniri potest, ergo ab hoc solo praeordinatur processus à visitatione corporis delicti. Et in hoc sensu me declaro super eo, quod dixi cit. cap. 6. num. 11. Non posse laicum iudicem cognoscere corpus delicti clerici occisi scilicet à solo clerico.

114 Secundo infertur, nullum iudicem ecclesiasticum, vel laicum seculares posse Visum repertum facere corporis personae regularis occisae, vel vulneratae ab alio regulari, siue intra claustra, siue extra, quia solus iudex regularis est dominus huius delinquentis, ac proinde cum ab eo solo fieri debeat processus, ab eodem quoq; facienda est recognitio corporis delicti.

115 Sed quoniam ab initio perpetrationis delicti manifeste non constat de persona delinquentis, & quia potest dubitari rationabiliter de cooperatoribus ad homicidium, ideo in vtroq; casu solent procedere tam iudex laicus, quam ecclesiasticus, vt occasione data possint procedere contra delinquentem, quod facere non possent non praemissa cognitione corporis delicti.

116 Tertio infertur, vtrunq; iudicem recognoscere corpus delicti, quando clericus offensus fuit simul ab alio clerico, & laico, quia vterq; delinquens diuisim punitur quo ad poenam temporalem à suo iudice proprio, vt probaui hic q. 10. à num. 79. quoad excommunicationem est subiectus iudici ecclesiastico etiam secularis, quia causae spirituales expediuntur solum ab ecclesiasticis.

117 Quarto infertur vtrunq; iudicem recognoscere occisum, quando delictum est mixti fori, esto delinquens sit laicus, quia delicta mixti fori punibilia sunt, ab vtroque iudice ex praeuentione, iuxta quod dicam infra sub cap. 18. Exemplum pono in percussione facta in Ecclesia, vel extra contra clericum, nam haec est mixti fori, & sic laicus puniri potest etiam a iudice ecclesiastico, si praeueniat delinquentem. Vide Sperellum decis. 3. num. 20. referentem Doctores circa hunc casum percussionis sacrilegae mixti fori.

Dubitatur, cuiusnam sint spolia occisi? R. esse haeredum occisi, soluta mercede illi officiali, qui fecit *Visum repertum*, non enim de facto succedit fiscus, cum nullum ius habeat in occisum innocentem ex hoc capite, ergo solus haeres,

118

118 Quoniam autem contrarium practicatur, si occisus est laicus spoliatur à fisco seculari, si clericus à fisco ecclesiastico, nulla præuentionis ratione attenta in cognitione corporis delicti, quia ab hac non dependet spoliatio occisi, cum præuentio respiciat potius delinquẽtem, quam patientem. Ratio est, quia vnusquisque occisus ex capite spolij remanet subiectus suo iudici, sicut erat ante, non enim persona ex morte mutat forum quo ad ea, secundum quæ vlterius tractari potest; vnde rei post mortem quæruntur, licet extinctum sit crimen, quo ad bona, quæ ipsorum erant, vt colligitur ex *l. Lucius 9. ff. de iure fisci*, ac proinde idem dicendum de patiente quo ad sui spoliationem, esto enim mortuus sit, & non amplius homo, cum non constet ex anima, solo corpore humano remanente, tamen quo ad bona sua quæcunq; homo est secundum quid, & retinet insignia, vnde clerici cum suis indumentis clericalibus sepeliuntur; ipsi, & laici decedentes excommunicati sed pænitentes ante mortem, qui petierunt absolutionem, obtinent absolutionem, vt possint sepeliri in loco sacro, vt expresse docet Rituale Romanum. Addo, quod probabilis est, percutientem clericum mortuum esse excommunicatum, vt dicam infra de hac excommunicatione; signum euidens, quod in his moralibus mortuus habetur pro tali, qualis erat, dum viueret.

CAPVT VNDECIMVM

De carceratione Personarum Ecclesiasticarum.

1 *Aptura est species citationis, quæ dicitur realis.*
2 *Citatio est vocatio malefactorum in ius coram iudice.*
3 *Dupelx verbalis, & Realis, ad eius valorem tria requiruntur.*
4 *Commissio iudicis, à qua depēdet captura actus iurisdictionis. 27.*
5 *Vnde data à iudice incompetente capturam facit nullam.*
6 *Citatio est principium ordinis iudiciarij.*
7 *Intimatio citationis fit verbo, vel scripto, vel Captura.*
8 *Relatio executæ citationis fit coram iudice.*
9 *Officiali fides adhibetur in spectantibus ad suum officium.*
10 *Citatio legitima perpetuat iurisdictionem etiam in delegato.*
11 *Licet operetur virtute delegantis.*
12 *Iudex prior impeditur per superueniens priuilegium, quo mutatur forus, & qualitas personæ.*
13 *Iudex laicus caret potestate ecclesiastica.*
14 *Potestas maior comprimit minorem.*
15 *Potestas ecclesiastica maior seculari.*
16 *Priuilegium mutans forum, & qualitatem in persona impedit priorem iudicem.*
17 *Captura est actus mandatus à iudice contra suum subditum.*
18 *Vnde duo requirit mandatum, & quod captus sit subditus mandantis.*
19 *Captus perfecte dicitur carceratus.*
20 *Fuga est species libertatis.*
21 *Licet ex carcere etiam iusto, immo, & fracto.*
22 *Carceri se tradere nemo tenetur.*
23 *Carcerem non frangit fugiens ad superiorem.*
24 *Carceris mala referuntur.*
25 *Carcer est ad custodiam, non ad pænam nisi per condemnationem.*
26 *Iniustitia carceris semper obijci potest contra iudicem.*
27 *Iurisdictionis actus est carceratio 4.*
28 *Probatio semiplena requiritur, nisi timeatur fuga.*
29 *Ecclesiasticus non ita facile carceratur sicut laicus.*
30 *Iudex laicus non carcerat ecclesiasticum.*
31 *Aliter est reus censuræ Canonis, & Bullæ Cænæ.*
32 *Etiam illius birruarij capientes.*
33 *Episcopus carcerat suos clericos.*

34 *Regulares suos etiam Nouitios, & Tertiarios.*
35 *Episcopus carcerat regulares extra claustra notoriè delinquentes.*
36 *Non vero intra claustra esto deliquerint extra.*
37 *Extra territorium non fit captura.*
38 *Fragranti in crimine repertus dicitur paratus delinquere, vel distinguens.*
39 *Laicus non potest capere ecclesiasticum repertum in fragranti crimine.*
40 20. *horis detineri potest à viro adulter repertus cum vxore.*
41 *Carceratio à laicis facta in clericum repertum in fraganti crimine nulla est.*
42 *Captura de religiosis non fit per Episcopum in ecclesia regulari.*
43 *Ecclesia regularis exempta ab Episcopo.*
44 *Clericus non potest capi in ecclesia, vtique religiosus.*
45 *Mandatum generale sufficit ad capturam.*
46 *Canonicus sicut alij clerici carceratur.*
47 *Nobiles non carcerantur de iure, consuetudo est in contrarium.*
48 *Iudex laicus non potest committere capturam contra clericum.*
49 *Textus de captura referuntur.*
50 *Laici capientes clericos sunt excommunicati.*
51 *Clericus, de cuius priuilegio dubitatur capi non potest.*
52 *Clerici ignoti licet captura.*
53 *Cap. Si iudex* 12. *de sent. excom. in* 6.
54 *Cognitio clericatus spectat ad iudicem ecclesiasticum.*
55 *Negligentia ecclesiastici iudicis non suppletur à laico.*
56 Suadente diabolo *importat peccatum mortale.*
57 *Ius canonicum non dicit clericum capi posse à seculari.*
58 *Nullum ius aquirit iudex laicus capiens clericum.*
59 *Clericus non excommunicatur pro debitis, si sit pauper, nec carceratur.*
60 *Capere clericum cum habitu, vel sine habitu.*

DE CARCERATIONE PERSONARVM ECCLESIASTICARVM.

1 QVoniam captum est species citationis, abs re non erit, sed ad propositum præmittere aliquid de citatione quantum facit ad nostrum institutum in causis criminalibus contra clericos, & alios ecclesiasticos.

2 Citatio autem definiri potest vocatio delinquentis ad respondendum super interrogationibus sibi faciendis à suo iudice competenti. Duplex est. Verbalis, & Realis. Verbalis est, qua reus verbo, vel scripto vocatur
3 in iure Realis vero est ipsamet captura rei. Vtrúq; colligitur ex *l. Neque 22. ff. de in ius vocando.* Tria autem requiruntur ad eius valorem. Commissio iudicis, Executio citationis, & Relatio nuntij, defectu vnius prædictorum citatio redditur nulla, *Bald. in l. fin. C. de ferijs, Felin. in cap. Gratum, de offic. deleg. col. 3. Carena de S. Officio par. 2. tit. 2. initio Scaccia lib. 1. cap. 39. num. 2. ex illis Guazin. Defens. 10. cap. 2. num. 1.* De singulis requisitis aliquid dicendum.

4 Commissio iudicis est necessaria ad valorem citationis, quia executio citationis dependet ab actu iurisdictionis mandantis citationem, sine cuius auctoritate nemo citari potest verbaliter, nec realiter, *ex Bart. Abbas in cap. 1. de iudic. num. 33. Barb. multis allegatis ad cap. Proposuisti, de foro compet. num. 3. Roland. Vol. 1. consf. 96. num. 32. Fulnius Pacian. lib. 2. de Probat. cap. 48. num. 69. Barb. ad cap. Ex parte 12. de rescr. num. 3.* Et
5 In materia præsenti de citatione ecclesiasticorum, mandatum iudicis secularis nullum est, cum sit à iudice incompetenti, qui personam ecclesiasticam citare non potest, cum enim citatio sit principium ordinis iu-
6 diciarij. *Glos. V. Non conuenti cap. Ecclesia 10. de constit.* & iudex secularis non possit iudicare personam ecclesiasticam, cap. 2. de foro compet. ergo neq; ad hunc effectum citare, consequenter hæc commissio spectabit ad iudicem ecclesiasticum. *Barb. ad cap. Præterea de dilat. num. 6.*

7 Executio citationis consistit, vt nuntius exhibeat verbo, vel scripto citationem in manibus suis, vel ad domum, vel in loco publico affigat scriptam citationem, quando non inuenitur reus, qui solet se abscondere, vel fugere. Intimanda ergo est citatio reo, vt admonitus compareat coram iudice. Colligitur ex l. Si quis postea 7. ff. de iudic. ibi: *In ius vocatus* cap. Proposuisti 19. de foro compet. ibi: *A te citatus.* Quæ verba referri non possunt ad commissionem, sed ad eius effectum, debet ergo reus esse citatus facialiter, & monitus, si potest inueniri, vt dicunt Doctores in præcitatis capitibus, *cum Socin. num. 19. Decian. lib. 4. cap. 21. num. 7. Clarus cap. 31. num. 15.*

8 Rela-

9 Relatio executæ citationis facienda est, cum de ea constare debeat in iudicio, & non præsumatur cum sit quid facti, *Guaz. Defens. 10. cap. 2. num. 2.* & *3.* vbi, quod ei regulariter creditur, nam officialis fides adhibetur in suo officio, *Vantius de nullit. ex defectu citationis num.* 40. Vide *Guaz. Defens. 10. cap. 3.* vbi late de huiusmodi relatione, *Carenam part. 2. de S. Officio num.* 14.

10 Citatio legitime facta, & absoluta iuxta illius tria requisita producit vnum notabilem effectum in iudice citante, nimirum, quod perpetuat illius iurisdictionem contra reum citatum, qui post citationem mutauit forum *l. Si quis postea 7. de iudic.* Vbi dicitur, quod priuilegium fori superueniens pendente iudicio non eximit quem à iurisdictione prioris iudicis. *l. Cum quædam 19. ff. de iurisd. om. iud.* Mutatio fori post sententiam, vel litis contestationem prioris iudicis iurisdictionem non impedit. Nonnulli autem non requirunt litis contestationem, sed dicunt sufficere citationem solam verbalem perfectam scilicet ex illis tribus requisitis, & hoc verius est de iure canonico, vt clare colligitur *ex cap. Gratum 40. cum Glos. V. Vti non cæperit, cap. fin. de officio legat. cum Glos. fin. cap. Proposuisti 19. de foro compet. Glos. V. citatus* Ita docent pleriq; Doctores citati *à Barb. super dictum cap. Gratum num. 3. Gratian. cap. 156. num. 11.* Qui cum aliis dicunt per citationem perpetuari iurisdictionem tam in iudice delegato, quam in ordinario. Et ratio est, quia acceptum est semel iudicium, ibi & finem accipere debet, *l. Vbi 30. ff. de iudic.*

Est autem differentia inter præfatos textus, nam in l. 7. & 19. cap. 19. sermo est de perpetuatione iurisdictionis cæptæ exerceri per priorem iudicem, qui non potest impediri per superueniens priuilegium aut mutationem fori sub alio iudice. In cæteris vero cap. 20. 30. de offici. deleg. & cap. fin. de off. legati sermo est de iudice delegato, qui non obstante delegantis morte cæptum iudicium per citationem potest prosequi,

11 quia licet delegatus operetur, & fungatur iurisdictione alterius, non sua, *l. Solet 16. ff. de iurisd. omn. iudic.* morte tamen delegantis in delegato perseuerat, si reum citauit, *l. More 5. ff. eod.* Vnde in illo casu à nullo priuilegio, vel mutatione fori dicitur iurisdictio impediri, nec à morte, quando citatus fuit reus ante mortem delegantis. In priori vero casu impediri potest iudex prior ab alio iudice, si nondum citauit reum.

12 Aduertendum tamen est, prout probaui præcedenti cap. num. 27. 78. 92. & 101. quod prior iudex quandoq; impeditur per secundum, licet citauerit reum, qui postea mutauit non solum forum, sed etiam qualitatem personæ à statu scilicet secularitatis ad statum ecclesiasticum. Tum quia iudex laicus est inhabilis ad iudicandum criminaliter ecclesiasticum, cum auctoritate diuina, & iure humano non solum canonico, sed

13 etiam ciuili, exemptus sit à iurisdictione seculari, nam ad iudicandum criminaliter clericum necessaria est iurisdictio ecclesiastica, cuius est in-

capax laicus, Graffus Effectu 1. num. 6. *Giurba conf. 67. num. 6. & 7.* Tum quia potestas maior superueniens vincit, & opprimit minorem, iuxta
14 illud Lucæ 11. 22. *Si autem fortior eo superueniens vicerit eum;* sed maior
15 est potestas ecclesiastica, quam secularis, *cap. Suscipitisne 6. dist. 10. cap. Solita 6. de maior.* ergo illa hanc vicit, & superat. Tum quia l. 7. & 19. & cap. 19. loquuntur tantum de mutatione fori, non qualitatis personæ, quod arguit diuersitatem iurisdictionis, illi autem textus loquuntur de eadem iurisdictione scilicet seculari. Demum *l. Vbi acceptum 30. de iudic.* non habet locum respectu personarum priuilegiatarum, quæ ha-
16 bent mutationem fori, & qualitatis, *Socin. consil. 94. num. 3. Natta cons. 590. num. 15. vol. 3. Franch. decis. 100. in fine, cum alijs Nouarius de elect. fori sect. 1. q. 1. num. 20.* Sed transeamus ad capturam quæ est species citationis, vltra ea, quæ de ipsa in genere hactenus diximus.

17 Captura est actus, quo de mandato iudicis apprehenditur malefactor sibi subditus ad effectum carcerandi illum; ne fugiat, sed vt reddat rationem villicationis suæ, & subijciatur condemnationi conuictus, vel
18 confessus de delicto. Ad eam autem, vt iusta sit, duo requiruntur; vnum, quod iudex det mandatum executoribus, ex quo captura dicitur actus iudicialis, & iurisdictionis ex parte commisssionis. Vide Farinac. q. 27. num. 3. & 8. Alterum, quod mandatum dirigatur contra subditum committentis, & mandantis capturam, ratione originis, vel domicilij, vel delicti, iuxta dicta cap. præced. num. 5.

19 Quamuis ligatus per satellites dicatur captus, talis autem absolute & simpliciter nondum dicitur esse sub potestate iudicis, nisi postquam est in carceribus constitutus, vnde si ante carcerationem se eximat è manibus birruariorum, liber dicitur, quia sicut fuga è carcere est species
20 libertatis, *l. Quis sit fugitiuus, 17. §. Idem recte ff. de ædil. edict.* Vnde & fu-
21 gere potest licite è carcere etiam iusto, fracto, *Lessius lib. 2. cap. 31. dub. 5. Pasqual. centur. 1. q. 98. num.* à fortiori fugere è manibus satellitum,
22 neq; enim reus tenetur se tradere in manibus executorum, neq; se carceri mancipare, *Farinac. q. 48. num. 17.* immo carcerem non dicitur fran-
23 gere, qui fugit ad superiorem, *Host. Innoc. & Abbas in cap. Vt debitus, de appellat.* quia itineris arreptio est loco appellationis, *cap. Cum olim, de dolo, cap. Cum causam, de officio deleg. Giurba cons. 69. num. 19.*

24 Carcer autem dicitur omnis locus, à quo quis exire non potest prohibitus inde exire, *Glos. V. Custoditur, l. Qui neque, ff. de verb. signif. Berous dec. 215. num. 15.* Vnde retentus domi habetur pro carcerato, *Rimin. Iun. cons. 738. Gama dec. 318. Riccius par. 2. decis. 226. apud Nouar. Sect. 2. q. 26. num. 13. & 14.*

25 Carcer autem regulariter non datur ad pænam, sed ad custodiam, ne iustum fugiat iudicium, tamen pęnam semper adiunctam habet, *Caball. crimin. resol. casu 142. num. 3.* quia mala mansio est, l. *Item apud Labeonem,*

nem, l. Quaestionis, ff. de iureiur. Tuschus lit. C. concl. 79. num. 2. est cruciatus corporis, *Natta consil.* 319. & species seruitutis, *l. Titio §. 2. ff. de cond. & demonstr. Mascardus de Probat. concl.* 266. *num.* 6. multa incommoda infert, *Franc. dec.* 317. *num.* 4. grauamen continuum infert, *Gomez Variar. par.* 3. *cap.* 10. *num.* 10. *Tusch. lit. C. concl.* 90. *num.* 5. semper excipi potest
26 de carceris iniustitia, *Seraph. de iuram. priuileg.* 132. *num.* 9. *Mar. Anton. lib.* 3. *resol.* 29. *num.* 26. referente Giurba consil. 66. num. 7. vbi, quod non inquirendus, nec puniendus, est carcerandus. Est autem carceratio
27 exercitium iurisdictionis, *Peregr. Variar. lib.* 1. *tit.* 1. *num.* 85. *Giurba consil.* 66. *num.* 6. Praemissis adiungamus quaestiones.

Quaeres igitur primo quid requiratur vt possit carcerari persona ecclesiastica?

28 ℞. Praerequiritur semiplena probatio, nisi timeatur fuga; illud probatur; quia talis probatio est necessaria, quae iudici det ius ad torturandum reum in casu, quo neget delictum, si enim iudex non potest torturae reum subijcere, iniqua est carceratio, quae ordinatur ad punitionem, quae dari non potest reo non conuicto, nec confesso, ergo talia indicia praecedere debent, quae etiam sufficiant ad carcerationem, qualia ad torturam. Ita Farinac. q. 27. à num. 111. & in causis S. Officij, *Carena par.* 3. *tit.* 2. *num.* 24. *Diana par.* 4. *orat.* 8. *resol.* 111. Nisi timeatur fuga, quia tunc quodlibet indicium sufficit esse probatum, immo carceratur ex sola confessione vulnerati, Farinac. q. 27. num. 125. ad 29. Item repertus in fragranti crimine capi potest, constat enim sufficienter de delicto, *Guaz Defens.* 5. *cap.* 3. *num.* 18. *cap.* 8. *& 9. latius de hac re, Philippus de Bictis Capucinus in suo Epitome q.* 79. *num.* 13. Vide quae dixi in Praxi Crimin. cap. 66. per totum tom. 5. Impress. Lugdun.

29 Licet ecclesiasticus non ita facile sit carcerandus sicut laicus propter dignitatem ordinis, vt alijs adductis docet *Farinac. q.* 27. *num.* 72. & 74. *Possent. singul.* 132. cum illi sint in ecclesia Dei, vt candelae super candelabrum alijs lucentes, *Grassus de Effect. cler. in Praeludio num.* 11. Nihilominus, quando constat de eorum delictis, cum extinxerint candelam ex malis actibus fumigantem in odorem male olentem non minus carcerandi sunt, quam laici.

Quaeres 2. Quisnam committere, & mandare possit capturam contra ecclesiasticas personas?

30 ℞. Nullus laicus iudex potest committere capturam contra illas, sed solus earum iudex ecclesiasticus, Episcopus contra suos clericos, & superior regularis contra suos religiosos Nouitios, Tertiarios, & Professos.

Primum, quod nullus laicus possit capere illas, probatur, quia mandatum capiendi est actus iurisdictionis contentiosae, vt dixi supra sub num. 4. & 27. Sed laicus nullam iurisdictionem de se habet contra ecclesiasticos,

eum

31 cum illius sit incapax *ex allegatis à Grasso Effectu 1.num.6.* ergo carcerare non potest ecclesiasticum. Est communis, *Abbas in cap. Vniuersitatis num. 11. de sent. excom. Marsil. conf. 126. num. 23. Zabarella conf. 12. num. 3. cum alijs Grassus Effectu 1. num 1. 584.* Et sunt excommunicati
32 in Bulla Cænæ Domini non solum committentes capturam in causis criminalibus, sed etiam exequentes capturam contra personas ecclesiasticas capiendo illas, de qua censura Bonac. in Bulla disp. 1. q.20.p.1. num. 13. de actione capiendi.

33 Secundum, quod Episcopus mandet capturam suorum clericorum, probatur, quia ipse solus exercere potest iurisdictionem contentiosam in suos subditos, tales ratione originis, vel domicilij, vel delicti quoq; Ita docent omnes *in cap. Vt fama 35. de sent. excom. ibi Abbas num.6.* Vbi quod alij Ordinarij possunt carcerare habentes iurisdictionem fori externi.

34 Tertium, quod Prælati regulares carcerent subditos, probatur, quia & hi habent potestatem iurisdictionis contentiosæ, ergo suos possunt carcerare. Ita *Abbas in cap. præcitato num. 6. Ego resol. 135. tom. 3. q.2.* expresse *cap. Abbates 16. 18. q. 1. Peyrin. in Formul. lit. C. cap. 4. num.* quem cum alijs citaui *in Praxi crim. tom. 5. Impress. Lugdun. cap. 66. num. 17. & de profess. cap. 11. q. 4.*

Quæres 3. An Episcopus possit carcerare regulares?

35 ℞. Vtique repertos in fragranti crimine extra claustra, non autem in monasterio, licet extra commisissent delictum quodcunq; etiam grauissimum. Primum probatur quia ratione delicti fit de foro ordinarij, ergo capi potest, & patet ex praxi, & docent *Portellus par. 1. casu 19. Tiasecius par. 2. cap. 3. num. 43. Nald. V. Episcopus num. 28. Bariola V. Episcopus*, seruata forma Tridentini sess. 25. cap. 14. si notorie deliquerit extra clausuram. Ratio est, quia aliter instare Episcopus non potest Prælato regulari, vt suum subditum puniat, nisi constet ipsum deliquisse extra clausuram, quod probatur per examen factum in curia Episcopali contra religiosum captum in fragranti crimine.

Contrarium tenui resol. 7. q. 10. *cum Compend. Rodriq. resol. 62. num. 8. qui resol. 63. num. 10. Peyrin. ad const. 2. Sixti IV. num. 64.* tenet posse capi, si fuga timeatur, *Diana resol. 132. de Regular.* Sed reuera talem fugæ timorem satellites habere possunt semper (dico ego) ergo possunt absolute semper capere repertum in fragranti crimine, ex quo simpliciter muto opinionem, quam tenui dicta resol. 7. q. 10. & controu. 35. num. 25. & resol. 135. q. 9. tom. 4. impress. Lugdun. & dico, vt supra, posse Episcopum committere capturam contra religiosos Nouitios, Tertiarios, & Professos extra claustra repertos in fragranti crimine.

36 Secundum vero, quod non possit committere capturam contra eosdem religiosos, vt capiantur intra clausuram, probatur expresse *ex Clem. 1. de excessibus*

Gi. 3

excessibus prælator. Clem. V. in sua Bulla incip. Et si cunctorum 2. apudConfect. id prohibetur omnibus ordinarijs locorum sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda. Ratio est, quia captura fieri non potest
37 extra territorium, vt docent omnes, *Bossius de captura num. 39. Anton. Gomez de delictis cap. 9. num. 4. Foller. fol. 31. cum alijs Guazin. defens. 5. cap. 1. num. 27.* Est enim actus iurisdictionis contentiosæ, qui non exercetur extra proprium territorium, in hoc enim casu monasterium censetur esse extra territorium mandantis capturam, vt dixi præced. cap. num. 29. Immo nec capi potest extra monasterium, etiam si deliquerit
38 extra illud, cum non dicatur esse in fragranti crimine, nisi qui actu peccat, non vero qui heri deliquit, hodie enim capi non potest, nec qui mane deliquit, capi potest in vesperis, cum actu non sit in actione delicti. Et sic concordari possunt contrarium dicentes. Vide supradictum Peyrinum in ea constit. Sixti IV. num. 64. vbi de Nouitijs, & professis non subiectis capturæ Episcopi committentis.

Quæres 4. An birruarij possint capere personam ecclesiasticam repertam in fragranti crimine, ad eum finem, vt eam consignent suo superiori? Ac proinde an iudex secularis talium commissionem capturæ dare possit? Infra 21. q. 99. iterum in sententia aliorum.

39 ℞. Nullus laicus, officialis potest capere personam ecclesiasticam repertam in fragranti crimine .i. volentem male agere, vel actu male agendo etiam ad eum finem, vt captum statim consignet suo superiori. Ratio est, tum quia nullum ius canonicum id concedit laicis, vt dicit *Host. in cap. Nuper, de sent. excom. apud Panor. in cap. 10. de iudic. num. 11.* Tum quia laici non possunt capere clericos, & ad iudicium trahere, nisi id de mandato faciant Prælatorum, quorum illi sunt iurisdictioni subiecti, & quorum est corrigere criminosos, vt scribitur *in cap. Vt famæ 35. de sent. excom.* quem textum citat *Glos. V. Deprehensus cap. 10. citato de iudic.* Et idem dicitur *in cap. Si clericos 15. de sent. excom. in 6.* quod Episcopus faciens capere clericos propter eorum excessus per laicos non incurrit excommunicationem. Ex quibus manifeste patet laicum sine mandato Episcopi non posse capere clericum etiam repertum in delicto, ex quo in prædictis textibus captura ordinatur ad punitionem faciendam à proprio Prælato. Ita docent *Marta par. 4. casu 42. num. 17. Megal. de cens. lib. 3. cap. 11. num. 7. Sousa in Bulla Cænæ cap. 16. disp. 82. num. 8. Barbosa in cap. 2. de Vita, & hon. num. 7. ex eo Diana par. 1. tract. 2. resol. 11.*

Communis tamen opinio contrarium docet, secularem nimirum potestatem posse capere, & ligare clericum paratum, vel deprehensum in fragranti crimine, deducendum infra spatium viginti horarum ad suum superiorem ecclesiasticum. Barbosa super dictum cap. Vt famæ, num. 5. refert duodecim Doctores, cum quibus est *Pasqual. q. 8. num. 118. ad 123.*

123. *Grassus Effectu 1. num. 534. ad 553. Dal Bene cap. 6. dub. 12. Bonac. in Bulla disp. 1. q. 16. p. 5. num. 24. & 25. Castropal. p. 6. in fine*, tribus concurrentibus; primo, præsumptione fugæ; secundo, vt non potuerit a proprio Prælato obtineri licentia capiendi illum; tertio, vt statim remittatur ad proprium iudicem. Probant primo, quia id non faciunt suadente diabolo, sed bono fine, vt retrahatur à malo, & innocens defendatur Secundo *ex l. De raptoribus 41. C. de Episcopis, & Clericis* Tertio *ex l. Capite 25. ff. ad leg. Iul. de adulter.*

Respondeo ad rationem, malum impediri posse fine captura, arcendo volentem aggredi proximum; & potest læsus in rebus extrahere rem ablatam è manibus furis absq; eo, quod illum capiat, & deducat ad iudicem puniendum; & in casu, quo debitoris fuga timeatur domi retineri potest, admonendo eius superiorem, vt mittat satellites ad eum capiendum. Vbi ergo agitur de proprio interesse detineri potest domi, & non ex alia causa.

Ad illas leges dico, eas non facere ad rem, cum in eis ne verbum quidem de ecclesiasticis, solum in l. capite fit mentio de illo spatio 20. horarum,
40 quo detineri potest à viro adulter, & nihil aliud; & id conceditur à lege, vt de tali iniuria per iudicem reportare possit vindictam; birruarij autem in nullo læsi tali modo vindictam, si quam iniuriam passi essent, requirere non possunt, ligando, & ducendo eorum læsorem ad iudicem, cum nulla lex eis id concedat, sicut viro. Quare multo minus ligandi sunt ecclesiastici, vt dicitur in cap. 3. de sent. excom. quod nulli laico super clericum tanta datur auctoritas, *iniiciendi scilicet* manus super illum.

Quæres 5. An huiusmodi captura facta de personis ecclesiasticis repertis in fragranti crimine ita sit nulla, vt nullum producat effectum contra captum?

41 ℞. Nulla omnino est, quia facta est à non habente facultatem à proprio eorum superiore, & iudice. Ita *Peregr. Iannin. de citatione reali lib. 1. cap. 1. initio, Boerius dec. 215. num. 33. Baiard. q. 46. num. 1. Caualcan. de bracchio regio par. 2. num. 5. Guazin. Defens. 5. cap. 1. num. 8. & cap. 3. num. 2. Iterum infra q. 11.*

Quæres 6. An Episcopus possit facere capere intra ecclesiam regularem religiosum, qui in ea, vel extra notorie, & cum scandalo deliquit?

42 ℞. Negatiue, quia est locus exemptus non solum monasterium, sed etiam ecclesia, quæ non est subiecta Episcopis ex probatis cap. 10. num.
43 90. Ecclesia cum est exempta, quandocunq; est exemptum monasterium, *Glos. V. Exempto cap. 1. de priuileg. in 6. ibi Archid. Mar. Socin. in cap. Recepimus, de priuileg. num. 97. Rota vol. 2. dec. 54. num.* 11. Vide *Tamb. tom. 1. disp. 15. q. 15.* ergo de mandato Episcopi religiosus in ea capi non potest, sicut non capitur intra clausuram. Prædictis non obstat cap. fin.

16.q.2. quod ecclesiæ monachorum subduntur Episcopis, quia ibi sermo est de illis, quæ tunc carebant exemptione, nostris autem temporibus omnes ecclesiæ regulares exemptæ sunt à iurisdictione Episcoporum maxime contentiosa.

Quæres 7. An ecclesiastici de mandato sui Prælati possint capi in proprijs ecclesijs?

44 ℞. Clericus non potest capi in ecclesia, sicut nec laicus, religiosus vero potest, sicut capitur in monasterio suo, extra vero in alienis ecclesijs capi non potest. De clericis extat cap. Nullus 19.17.q.4. *Nullus clericorum, seruum, aut discipulum suum fugientem ad ecclesiam extrahere audeat.* De religiosis probatur, quia cum quotidie sint in ecclesia ad orandum fere nonquam possent capi, nec proinde puniri. Primum de clericis tenent 37. Doctores, quos pro se citat Barb. *lib.2. de iure cap.14. num.137.* Secundum de religiosis tenent alij 30. quos contra se refert *Barb. lib.2. cap.3. num.135. Dal Bene pro se cap.16. dub.10. sect.12. num.24.* etiam contra clericos. Vide me *de Immun. eccles. pro Reis cap.9. q.3. à num.10. ad 18.* vbi contrarijs respondi.

Quæres 8. Quale debeat esse mandatum ad capiendum ecclesiasticum?

45 ℞. Sufficit generale mandatum, quod datur baricello curiæ episcopalis capiendi clericos sibi subditos pro delictis grauioribus, qui & potest conuocare ex officio non solum officiales suos in genere istos descriptos, sed quandoq; etiam satellites curiæ secularis, si non habet expressam prohibitionem, habens enim facultatem agendi aliquod negotium, si non suppetunt eius vires alios in adiutorium vocare potest, cum quibus possit absoluere officium suum arg. *cap. Præterea 5. fine, cap. Prudentiam 21. §. Sexta, fine, de offic. deleg.* Quod si committatur captura extraneo requiritur specialis licentia, hoc est, cum expressione eius, qui capiendus est, ex quo non est specialis officialis, cui ex officio competat capere malefactorem. Et ita intendo *Glos. V. De mandato, cap. Vt fama 35. de sent. excom.* requirentem speciale mandatum, sc. respectu extranei vocati non officialis ordinarij designati.

Quæres 9. An canonicus possit capi, & carcerari cum generali mandato? Ratio dubitandi est, quia Episcopus debet eligere quolibet anno duos canonicos, cum quibus cognoscat causas delictorum suorum subditorum; accedit, quod regulariter Canonici Catedralium solent esse personæ illustres, quæ de iure non sunt carcerandæ ex adductis à Farinac. q.27. num.77.

46 ℞. Potest carcerari, tamen cum speciali mandato, vt eius conditioni deferatur, de carceratione patet, quia in iure canonico, cui standum est, non inuenitur huiusmodi exemptio, ergo canonicus delinquens carcerari potest. Id supponitur à Barbosa *de Canon. cap.22. num.7. & cap.24. num.42.* alijs citatis.

Nec

Nec obstant adducta in ratione dubitandi, quia ex diuersis non fit illatio ex vulgatis iuribus, aliud enim est adiungi Episcopo in cognoscendis causis delictorum, aliud non posse carcerari. Personæ illustres de iure
47 ciuili non possunt carcerari, nihilominus consuetudo est in contrarium, alijs citatis Guazin. Defens. 5. cap. 3. num. 13. illustris enim dicendus non est, qui se enormitatibus obscuratur.

Quæres 10. An liceat iudici seculari committere capturam, & eius executoribus apprehendere clericum, quem putant carere priuilegio fori e.g. quia vestem clericalem non defert?

48 ℞. Non licet mandare capturam, nec capere clericum etiam minoribus ordinibus initiatum, siue dubitetur de vsu priuilegij fori, siue capiatur in fragranti crimine, vt adducatur ad suum superiorem, siue vt puniatur ab ipso mandante. Licet vero capere clericum taliter ignoratum, putatum laicum, quia incedebat more secularium.

49 Primum, quod non liceat capere clericum taliter cognitum, probatur Primo ex cap. Si vero 3. de sent. excom. ibi: *Officialis vero pro iniectione manuum in clericum non potest sine mandato Romani Pontificis absolutionis beneficium promereri, quia nulli laico super clericos tanta datur auctoritas. &c.* Nulli dubium esse debet, capientes clericum in ipsum inijcere manus, & quod textus iste loquatur etiam de captura, notat ibi Glos. V. Laico. Et non tantum birruarij capientes, sed etiam secularis iudex committens capturam incurrit censuram canonis, *ex cap. Mulieres 6. §. Illi vero de sentent. excom.* Secundo, cap. Vt famæ 35. eod. *Laici vero citra excommunicationis sententiam capere clericos & ad iudicium trahere possunt, si oporteat, etiam violenter, dum tamen id de mandato faciant Prælatorum, quorum illi sunt iurisdictioni subiecti.* Ergo eis suffragari non potest licentia, & commissio iudicis secularis, cuius iurisdictioni clerici non sunt subiecti. Tertio in cap. Si clericos 15. de sent. excom. in 6. sic scribitur: *Si clericos suæ iurisdictioni subiectos propter commissos excessus etiam per laicos capi facias, & eos, ne fugiant in carcere pæna debita postea castigandos includas, te, vel capientes eosdem nulla credimus excommunicatione*
50 *nodari.* Ex his tribus textibus manifeste colligitur, laicos capientes, vel capturas committentes esse excommunicatos. Quare contra istos adest prohibitio in Bulla Cœnæ Domini can. 19. contra interponentes se in causis criminalibus contra personas ecclesiasticas, & eas capientes. Ita *Bonac. in Bulla disp. 1. q. 20. p. 1. num. 13. Megal. lib. 3. de cens. cap. 11. num. 6. & 7.* & alij apud illos.

51 Secundum, quod non possit capi clericus, de cuius vsu priuilegij dubitatur, probatur, Tum quia nullum dat ius laicis capiendi clericum, cum id nullo iure expressum inueniatur. Tum quia esto clericus non gauderet priuilegio fori, adhuc non posset capi, nisi post declarationem, quod non gaudeat, vt patet ex dictis cap. 6. num. 29. & cap. 9. num. 6.

Tertium,

Tertium, quod prohibitio capiendi procedat etiam si capiatur eo fine, vt consignetur suo superiori, patet ex q.4.

Quartum, siue vt puniatur à iudice laico mandante, probatur, quia sicut non potest punire clericum, ita neq; facere capere ad hunc finem. Nec in hoc est aliqua difficultas ex dictis q.2.

52 Quintum deniq;, quod liceat captura clerici putati laici, quia viuit more laicorum, probatur, quia non dicitur manus violentas inijcere in clericum, quem ignorat clericum esse, *ex cap. Si vero 4. de sent. excom.* Ignorantia enim probabilis excusat à peccato, ac proinde à censura, inquit ibidem *Glos. V. Ignorauerit, vbi Doctores citat Barbosa num. 2.* Et in dubio ex parte iudicis sufficit, quod captor iuret se clericum ignorasse, *ibidem in textu, & Barb. num. 8.* Si vidit in eius capite tonsuram, & non credidit clericum? Resp. Glos. V. eodem quod incidit, si vere erat clericus, quia eius credulitas culpabilis fuit, dum vidit tonsuram, aliter si ficta erat tonsura, & sic non erat vere clericus, non incidit, quia veritas attenditur in pænis incurrendis non opinio.

53 Id totum videtur colligi ex cap. Si iudex 12. de sent. excommun. in 6. vbi deciditur, quod malefactor captus remittendus est ad iudicem ecclesiasticum, & quidem statim, si notorie, & publica fama, vel communi æstimatione habetur pro clerico. Idem dicitur, si prius se gerebat pro clerico, & modo deprehensus est cum habitu clericali. Quod si prius se gerebat pro laico, licet modo in clericali habitu deprehensus fuerit, non remittitur, nisi probato prius clericatu, interim tamen iudex laicus in nullo procedet contra illum, donec illi restituatur vti laicus, factus per declarationem eius subditus, ex quo non gaudet priuilegio fori. Itaque captus cum habitu clericali, & pro tali habitus non potest retineri, sed statim remittendus est ad curiam ecclesiasticam sui superioris; si dubitatur de clericatu, non remittitur nisi probato prius clericatu, vt dicam infra in cap. de Remissione captorum.

Dices ex hoc textu colligitur, quod per iudicem laicum capi potest non solum clericus ignoratus, sed etiam pro tali cognitus, ex illis verbis: *Et notorium fuerit, quod idem malefactor sit clericus; qui huiusmodi priuilegio gaudere debeat, statim absq; alia cognitione de clericatu ecclesiasticæ curiæ debet reddi.* Itē subiungitur. *Idē esse censemus si reus ipse ante deprehensionē pro laico publice se non gerens, deprehensus fuit in habitu clericali, &c.* Ergo clericus vt talis cognitus licite capitur per laicam potestatem, statim tamen restituendus, & sic nullam incurrit censuram. Confirmatur, quia excommunicatio canonis supponit iniectionem manuum fieri suadente diabolo, ac proinde peccatum mortale; sed iudex laicus cum suis executoribus capiendo clericum malefactorem, vt puniatur à suo superiore non peccat mortaliter, nec dicitur manus violentas inijcere in clericum diabolo suadente, vt docet ibidem Glos. in casu, ergo immunis est à dictis censuris.

54 R. Primariam Intentionem Bonifacij VIII. fuisse in hac Decretali decidere, ad solum iudicem ecclesiasticum pertinere cognoscere de clericatu capti per iudicem laicum, qui contra captum processum formare non potest, nec procedere, nisi post iudicium super clericatum factum, quod scilicet, vel non sit clericus, vel si sit, quod non gaudet. An vero licite, vel illicite captus sit clericus, nihil de hoc disponit Pontifex, quia super hoc interrogatus nõ fuit; ergo standum est supradictis iuribus, quæ clare loquuntur, nempe, laicũ non posse capere clericum, nisi auctoritate iudicis ecclesiastici, & cum habeat Episcopus armatam familiam, nescio, quo iure laicus se velit ingerere in his, intuitu pietatis, & zelo iustitiæ, ne crimina remaneant impunita, dum iudex ecclesiasticus fungitur suo officio, in quo si est negligens, non potest laicus supplere eius iner-
55 tiam, *ex cap. Qualiter 17. de iudic. Grassis Effectu 1. num. 390. Farinac. consi. 68. num. 10.*

56 Ad confirmationem dico sic capientes, & committentes capturam clericorum, eas incurrere excommunicationes, cum sint formaliter transgressores priuilegij canonis, & Bullæ Cænæ, nam illa clus: *suadente diabolo* importat peccatum mortale, *Sayr. lib. 3. de censur. cap. 26. num. 3.* Non enim zelus iustitiæ bene agit, qui transgreditur iura, quæ pertinent ad immunitatem clericorum, vt non capiantur, nisi de mandato iudicis ecclesiastici, superius allata initio huius quæstionis. Vers. Primum, & hoc verum est, siquidem licet in primo notab. *casus super cap. hoc 12. de sent. excom. in 6.* dicatur, quod iudex secularis sine metu excommunicationis potest capere clericum in delicto deprehensum, tamen subiungit, quod textus hoc non dicit. Et in terminis Bullę Cænæ idem dicit ex Vi-
57 ualdo *Sayrus lib. 3. de cens. cap. 23. fine*, & ea opinio est communis, vt dixi q. 4. tamen quia nullo nititur iure canonico, sed potius originem suam ab auctoritate Doctorum, stante Bulla Cænæ Domini supracitata, quod iudices seculares, cum eorum ministris non possunt se intromittere in causis criminalibus, processando, capiendo &c. clericos, & alias personas ecclesiasticas, sequitur dictam opinionem modo carere sua probabilitate fundata in illorum Doctorum auctoritate, & non in aliquo textu sacrorum canonum, quorum nullus datur. Vide *Graff. in Bulla Cænæ par. 1. decis. cap. 18.* qui dicit, iudicem laicum posse punire clericos minoribus tantum initiatos captos sine habitu, & tonsura non beneficiatos, num. 153. intellige, posita declaratione, quod non gaudeant priuilegio clericali, vt ipse videtur insinuare *in praeced. num. 151. Vers. In his tamen*, & ratio est, quia posita declaratione per iudicem ecclesiasticum, cessat in eis ratio status ecclesiastici, ac proinde iudex laicus dicitur agere contra laicum, non clericum.

Quæres 11. An iudex secularis per capturam clerici malefactoris siue cogniti, siue incogniti quo ad clericatum, cum habitu clericali, siue sine illo, aquirat ius processandi illum? 58

58 ℞. Nullum ius contra illum aquirit, vt expresse dicitur in fine capitis *Si iudex* 12. de sent. excom. in 6. his verbis: *Contra eum tamen interim quiuis processus iudicis penitus conquiescat.* Nullum ergo actum iudicialem contra ipsum facere potest. Et iure merito, quia iudex laicus caret iurisdictione ecclesiastica, qua solum mediante contra clericum procedi potest. Confirmatur, quia per capturam, quæ iniusta, & nulla fuit, non dicitur præuenisse excludendo iudicem ecclesiasticum, præuentio enim supponit iurisdictionem in iudice præueniente, non dat illam non habenti, vt dicam infra in proprio capite de præuentione; & ideo S. Congreg. respondit, non obstante præuentione iudicis laici, adhuc Episcopum, seu alium Ordinarium posse iudicare suum clericum, licet careat requisitis Tridentini, signum euidens, quod captura, vti iniusta nullum ius illi tribuit.

Quæres 12. An clericus debitor carcerari possit à suo superiore?

59 ℞. Quamuis sit communis opinio, quod clericus pro debitis non possit carcerari, vt probant ex cap. Odoardus 3. de solut. vbi Barbosa citat Doctores. Tamen ne verbum quidem dicitur in textu, neq; in Glos. de carceratione, sed solum deciditur, quod si clericus non habet, vnde soluat, & satisfaciat suis creditoribus non debet excommunicari, sed debet dare cautionem idoneam, vt si ad pinguiorem fortunam deuenerit, debita soluat, saltem iuratoriam, si non potest habere fideiussores, vel pignus; & certe si nimis pauper est, neutram cautionem inuenire poterit, & sic sufficiet iuratoria.

Quæres 13. An sit differentia capere clericum cum habitu clericali, vel sine habitu in ordine ad vtrunque forum?

60 ℞. Captus siue cum habitu, siue sine habitu adhuc gaudet priuilegio fori, quamuis caruisset illo siue ante, siue post commissum delictum, & in ipso actu delicti non habuisset, in his enim casibus adhuc gaudet priuilegio, ad cuius non gaudimentum expectanda est declaratoria iudicis ecclesiastici, delictum enim non est causa amissionis priuilegij, nec simplex ad tempus dimissio habitus, sed illius desertio declaranda per iudicem ecclesiasticum, iuxta dicta cap. 6. num. 15. Quando ergo commisit delictum cum veste clericali, quamuis illa careret tempore capturæ, siue etiam ante, siue post commissum delictum, vt respondit S. Cógr. apud *Dianam par. 1. tract. 2. resol. 32. Farinac. q. 8. num. 66. Dal Bene cap. 4. dub. 8. num. 20.* cum multis alijs.

CAPVT DVODECIMVM

De Remiſſione Clericorum Carceratorum.

1 R*Emiſſio eſt tranſmisſio rei ab vno iudice ad alium.*

2 *Remisſio facienda præſcribitur in* cap. Si iudex 12. de ſent. excom. in 6.

3 *De clericatu, & eius requiſitis cognoſcit ſolus eccleſiaſticus.*

4 *Quæſtio iuris eſt eius dubitatio, an factum fuerit legitime, in quo partes concordant. Facti vero eſt, cum partes concordant in iure, & ſuper factum diſcordant.*

5 *De quæſtione iuris cognoſcit eccleſiaſticus, facti vero laicus.*

6 *Sed verius eſt, quod ille vtrunq; cognoſcat.*

7 *Cum clericatus in ſe, & requiſitorum ſit mere ſpiritualis.*

8 *Iudex cognoſcit de ſua iurisdictione.*

9 *De qua ſcilicet eſt capax.*

10 *Qualitas clericatus cum ſuis adiunctis eſt mere ſpiritualis, nam.*

11 *Spirituale abſorbet temporale.*

12 Cap. Si iudex 12. de ſent. excom. in 6. *fundatur in iure diuino.*

13 *Et ideo locum in eo habere non poteſt, non acceptatio illius.*

14 *Nec conſuetudo.*

15 *Contra Bullam Canæ Domini.*

16 *Veneti carcerant, & puniunt clericos ex priuilegio Pontificio.*

17 *Eccleſiaſticus cognoſcit omnes articulos ſuper clericatu.*

18 *De validitate promotionis.*

19 *An captus ſit clericus?*

20 *An gaudeat priuilegio fori?*

21 *An habitus ſit clericalis?*

22 *An habeat tonſuram?*

23 *An ſit beneficiatus?*

24 *An ſit Scholaris, an de Seminario?*

25 *An ſit coniugatus?*

26 *Cognitio non eſt facienda, quando notorium eſt, captum eſſe clericum.*

27 *Notorius clericus dicitur Parochus, Canonicus, &c.*

28 *Notorium non habet locum, vbi cadit aliqua dubitatio.*

29 *Talis præſumitur perſona, qualem demonſtrat habitus.*

30 *Habitus geſtatio non probat clericatum.*

31 *Captura facit iudicem poſſeſſorem capti, dum manet bona fides.*

32 *Literis ordinatoris viſis ſtatim clericus remittendus eſt.*

33 *Etiam in dubio ex Rota.*
34 *Non potest iudex retardare remissionem, vt consulat Principem.*
35 *Consilium respicit futura incerta.*
36 *Remissio fit ad curiam Episcopalem.*
37 *Si literæ apparent falsæ non remittitur.*
38 *Dicens se non gaudere priuilegio adhuc remittitur.*
39 *Sicut & qui dixit, se renuntiasse priuilegio.*
40 *Captus remittitur, licet nec ipse, nec Episcopus petat.*
41 *Remittitur antequam discutiatur, an gaudeat priuilegio fori.*
42 *Captus adhuc subditur Episcopo, qui eum potest punire, si vult.*
43 *Remittendus ante causam iudicatam.*
44 *Consuetudo non valet.*
45 *Iudex tenetur credere literis ordinatoris.*
46 *Retardari non potest remissio ob expensas.*
47 *Limitare non potest iudex tempus cognoscendi.*
48 *Contra morosum in cognoscendo nihil statuere potest.*
49 *Laicus non supplet negligentiam Ordinarij.*
50 *Nec aliud facere contra reum.*
51 *Citandus est fiscus in cognitione clericatus.*
52 *Reus mittitur ad Ordinarium loci, vbi deliquit.*
53 *Forus delicti fortior alijs.*
54 *Nisi sit præuentus ab Ordinario domicilij.*
55 *Modo sit captus in foro delicti.*
56 *Iudex laicus non potest eum relaxare, sed debet mittere.*
57 *Birruarijs non creditur circa delationem habitus.*
58 *Protestatio fit ante remissionem.*
59 *Expensæ fiunt à fisco, si clericus est pauper.*
60 *Paulus Apostolus vti pauper missus fuit expensis fisci.*
61 *Processum cum Clerico non tenetur mittere iudex.*
62 *Appellatio non datur in declaratoria.*
63 *Captus religiosus mittitur ad suum superiorem.*
64 *Episcopus non potest carcerare, nec processare religiosum scandalosum.*
65 *Excommunicatus est iudex nolens mittere clericum.*
66 *Episcopus negligens quærere clericum subijcitur pænis.*
67 *Malefactores capti in ecclesia reducuntur ad Carceres ecclesiasticos.*
68 *Inter iudices fit transmissio carceratorum, si petantur.*
69 *Differt hæc à remissione.*
70 *Confrontatio quomodo fiat.*

DE REMISSIONE CLERICORVM CARCERATORVM.

1 REmiſſio reorum eſt eorumdem tranſmiſſio ab vno iudice ad alium, quod contingit *Primo*, cum clericus captus per miniſtros iudicis ſecularis remittitur ad carcerem iudicis eccleſiaſtici, quem ſi is declarauerit non gaudere priuilegio fori eccleſiæ, ſtatim reſtituet iudici ſeculari, qui eum capere mandauerat. *Secundo*, quando captus in eccleſia reducitur ad carceres eccleſiaſticos, & ſi probetur non gaudere immunitate eccleſiæ conſignatur iudici ſeculari, qui prætendit eſſe ſuum ſubditum ad formam Bullæ Gregorianæ. *Tertio*, cum petuntur carcerati à iudicibus alterius diæceſis. *Quarto*, ex cauſa confrontationis ducuntur ab vno carcere ad alium alterius iudicis. Præmiſſis ſubijcio quæſtiones.

Quæres igitur primo, à quo iure deducatur remiſſio reorum ab vno carcere ad alium diuerſorum iudicum.

2 ℞. In materia præſenti de clericis deducitur ex cap. Si iudex 12. de ſent. excom. in 6. cuius ſumma hæc eſt. Si malefactor captus à iudice laico dicit ſe clericum, huius rei cognitio ad iudicem eccleſiaſticum ſpectat. Et ſi nomine, vel publica fama, vel communi æſtimatione habetur pro clerico ſtatim fit remiſſio. Idem ſi prius ſe gerebat pro clerico, & modo deprehenſus fuit in habitu clericali. Si autem prius ſe gerebat pro laico, licet modo in clericali habitu deprehenſus fuerit, non fiet remisſio, donec fuerit de clericatu probatum. Sed interim contra eum iudex ſecularis in nullo procedet. Vide Sperellum deciſ. 17. & 132. & 133. vbi plura ſuper dictum caput congerit.

Quæres 2. Ad quem iudicem ſpectet cognoſcere de clericatu, & cæteris requiſitis, quando capitur clericus ab executoribus iudicis ſecularis?

3 ℞. Spectat ad iudicem eccleſiaſticum, vt clare deciditur in dictum cap. *Si iudex* his verbis: *Ad iudicem eccleſiaſticum, quia de re eccleſiaſtica, & ſpirituali, vocato tamen iudice ſeculari, vel alio, cuius intereſt, cognitio pertinebit.* Et de hac deciſione nullus dubitare debet, cum ſit clara. Ita omnes Canoniſtæ, quos hic citat Barb. late *Sperell. deciſ. 17. 132. & 133. Ciarlin. cap. 20. à num. 41. Gratian. cap. 191. num. 15. Dal Bene cap. 4. dub. 28. Barb. Alleg. 12. num. 34.*

Contrarium, quod iudex laicus cognoſcat de clericatu perſonæ captæ, docent plerique apud dictum Barb. num. 3. & ſic practicari in Gallijs, Hiſpanijs, & in Regno Neapolitano, diſtinguendo duplex genus quæſtionis, iuris ſcilicet, & facti, ſuper hanc facti cognoſcit iudex laicus, ſuper vero quæſtionem iuris cognoſcit ſolus iudex eccleſiaſticus. Quæſtio

autem

4 autem iuris illa est, quando partes sunt concordes circa factum, & dubitant circa ius, vtrum illud factum legitime interuenerit e. g. constat de matrimonio inito inter Paulum, & Paulam, dubitatur an legitime, & valide sit contractum. *Cynus in l. Arethusa ff. de statu homin. num. 6. Bald. lib. 3. cons. 175. fine, Barbosa senior in l. Titia 35. ff. solut. matrim. Sperell. decis. 8. num.* 58. Quæstio vero facti dicitur, quando partes sunt concordes circa ius, & tantum dubitant circa factum, an scilicet aliquid factum sit, nunc e. g. an præfati contraxerint matrimonium. *Bartol. in dicta l. Titia, num. 8. ibi Barb. num. 24. Castrens. lib. 2. cons. 109. num. 2. idem Sperell. fine.* In terminis nostris de clericatu quæstio iuris consistit in eo, an legitime, & valide promotus sit ad ordines; facti vero, quando dubitatur

5 an captus sit clericus. De prima quæstione cognoscit iudex ecclesiasticus, de secunda secularis inquiunt Doctores, quos citant Barbosa in dictum cap. Si iudex 14. de sent. excom. in 6. & Sperell. dec. 133. à num. 2. Probant primo, quia quilibet iudex cognoscit de sua iurisdictione *l. Si quis ex aliena 5. ff. de iudic. l. 2. ff. si quis in ius voc.* Secundo, quia quæstio facti nihil spiritualitatis habet adiunctum, ergo ea tractari potest à laico iudice. Tertio, dictum cap. *Si iudex* in multis locis receptum non fuit, vt patet ex dictis Regnis, & alijs locis, de quibus Sperellus cit. dec. 133. num. 14. contra se. Quarto demum est consuetudo inducta contra illud cap. vt iudices laici cognoscant, an clericus captus talis sit. Quibus tamen non obstantibus.

6 Dicendum est, ad solum iudicem ecclesiasticum spectare cognoscere, an malefactor captus sit clericus, necne, esto hæc dicatur quæstio facti, & licet de hac tantum loquatur textus, & omnino verum sit, quia ea habet pro obiecto rem spiritualem, & ecclesiasticam, neq; enim separari potest ab hac quæstione licet sit facti ipse clericatus, dum principaliter eius titulus controuertitur. Tamen id confirmatur. Tum quia in exemplis allatis spirituale separatur à temporali, vt notnm est. Tum quia huiusmodi cognitio, de qua in textu, est actus iudicialis, dum exercenda est à iudice; sed iudex secularis est incompetens respectu ecclesiasticorum, cum sit incapax iurisdictionis ecclesiasticæ ex se, *cap. 2. num.* 118. *& cap.* 11. *num.* 13. ergo non potest cognoscere de clericatu. Tum quia iudex secularis clericum malefactorem nonquam habet sub sua iurisdictione, nec illum sibi subditum aquirit, etiam ratione delicti, nisi post declarationem, quod non gaudeat priuilegio fori, ex probatis cap. 9. num. 9. Tum quia iudex ecclesiasticus non obstante declaratione, quod clericus non gaudeat priuilegio fori, adhuc est illi subditus, & punire potest, antequam consignetur iudici laico *cap. 6. num.* 50. *cap. 9. num.* 11. etiamsi fuerit præuentus, & captus à iudice laico, vt respondit S. Congr. cuius verba retuli *dicto cap. 6. num.* 51. Tum quia caracter clericalis, qui immediate ad petitionem Sacræ Ordinationis à Deo animæ infunditur tanto

 effica-

efficaciæ est, vt non possit deleri ab anima promoti, ad quem sequuntur,
7 priuilegia clericalia annexa eidem caracteri, ac proinde clericatus cum suis priuilegijs in quocunq; reperiantur non possunt exuere qualitatem spiritualitatis, neq; proinde cadere possunt sub cognitione iudicis secularis, qui est incapax iudicare spiritualia, & annexa spiritualibus.
8 Ad argumenta in contrariũ respondetur ad primum, *ex Glos. V. Sciatur dictæ l. 2. & ibi Bartol. Sperell. decis. 133. num. 5.* ea iura loqui, quando controuersia viget inter partes, tunc enim iudex cognoscit de sua iurisdictione, non vero si sermo sit dubitationis inter partem, & iudicem, *vt dicit Glos. margin. dicti cap. 5.* Dic tu, illa iura loqui de altercatione, inter
9 iudices eiusdem rationis, qui sunt capaces iurisdictionis eiusdem generis; in casu autem nostro iudex laicus non est capax iurisdictionis ecclesiasticæ, ideo non potest de ea cognoscere, quia sua non est, & id colligitur ex verbis eiusdem textus l. 5. ibi: *Prætoris enim est existimare, an sua sit iurisdictio*, ridiculum autem est existimare, idest, dubitare, an iurisdictio ecclesiastica sit iudicis secularis, cum supponatur ex conditione laicatus esse illius incapacem.
10 Ad secundum respondetur, illud probare ex suppositione, quod quæstio facti nihil continet de spirituali, & ecclesiastico, vt patet in exemplis allatis à Bartolo, & alijs, in quæstione autem facti super clericatu manifestum est qualitatem, & titulum clericatus aliud non continere in se nisi rem ecclesiasticam, & spiritualem, ac proinde id omne quod pertinet ad titulum clericatus, caracteris, & priuilegiorum vsum, esse omnino spirituale, cum hæc omnia sint à Deo positione ordinationis per Dei ministrum. Quod si quid temporalitatis volunt fingere mixtum cum spirituali promotionis, & ad eam consequentis, opponitur illis il-
11 lud commune pronuntiatum, quod qualitas spiritualitatis absorbet qualitatem temporalitatis, *cap. Quod dubijs de consecr. eccl. cap. Lator, cap. Suam il 2. Qui filij sint legit. Puteus lib. 1. dec. 361. Rota par. 6. Recent. dec. 42. num. 13. alijs citatis Sperell. decis. 133. num. 11.*
12 Ad tertium, quod cap. Si iudex, non fuerit vsu receptum gratis asseritur, cum sit fundatum iu iure diuino, ex probatis hic cap. 2. dum omnes ecclesiastici maxime circa causas criminales sint exempti iure diuino, vnde non receptio in his cadere non potest, acceptatio enim legis non habet locum in lege ecclesiastica declarante diuinam, *ex allatis à Diana par. 1. tract. 10. resolut. 1.* vt in casu nostro, ille enim textus declarat id, quod Deus concedit ecclesiasticis, nempe, exemptionem a iudicibus secularibus. Vide Sperellum de hac re num. 16. & seq.
14 Ad quartum dico primo, eam consuetudinem cum sit non tam contra ius canonicum, quam diuinum, esse corruptelam, & nullius momenti, contra enim diuinas ordinationes nulla præualet consuetudo, de hac re infinitos refert Doctores vtriusq; iuris, & Theologos in his termi-
nis

nis Sperell. dec. 133. num. 19. ad 40. Secundo, hæc consuetudo nullas vires recipere potest, nec præscribi, continuo obstante Bulla Cænæ Domini, quæ omnes consuetudines contra exemptiones ecclesiasticorum singulis annis efficaciter destruit, *Gratian. cap. 52. num. 6. Fagnan. par. 6. ad cap. Peruenit, de adulter. num. 44. Ciarlin. cap. 154. num. 48. Sperellus decis. 37. num. 48. Barbosa decis. Apost. V. Præscriptio decis. 595. fine, Vrbanus VIII. in sua Bulla 47. post Append.* id expresse dicit. Demum tertio, quod in prædictis Regnis id practicetur, quod iudex laicus cognoscat de clericatu capti, non potest probare hanc consuetudinem esse rationabilem, dum continuo à Sacris Canonibus, & Bulla Cænæ damnatur, sed potius dicendum est, Summos Pontifices gratiam fecisse Regibus, vt iudices possent cognoscere de clericatu captorum, vt docet Barb. super dictum cap. *Si iudex* num. 3. vt habent Veneti, *referente ex Gigas Farinac.* 16 *q. 8. num. 4.* Eis non sublata per Bullam Cænæ Domini, vt colligitur excom. 19. ibi: *Sine speciali, & expressa licentia huius Sanctæ Sedis.* Principibus enim licentias concessas iudicandi clericos non sustulit.

Quæres 3. An cognitio omnium articulorum super clericatu capti de mandato iudicis laici spectent ad iudicem ecclesiasticum, cui remittendus est captus se dicens clericum, & personam ecclesiasticam? Omnes autem articuli reduci possunt ad sequentes *Primo*, super validitate clericatus. *Secundo*, an captus sit clericus? *Tertio* probato clericatu, an gaudeat priuilegio fori? Et cum ad eius gaudimentum pro clerico Tonsurato, & etiam minoribus initiato requirantur tria, habitus clericalis, tonsura, & seruitium ecclesiæ, an *Quarto* ab eodem cognoscenda sit quantitas, & qualitas habitus an sit clericalis? *Quinto* qualis tonsura sit necessaria? *Sexto* quale seruitium ecclesiæ faciendum? *Septimo*, an sit beneficiatus, casu quo careat illis requisitis? *Octauo*, qualiter in Seminario, vel in Schola sit? *Nono*, an & qualiter sit coniugatus? & si qui alij articuli proponantur contra captum, ad excludendum illum ab vsu priuilegij fori.

17 ℞. Ad omnes istos articulos, & quoscunq; alios prouidere debet iudex ecclesiasticus, quia omnes pendent à radice clericatus, à quo separari non possunt, dum ad personam captam referuntur non sub quacunq; ratione, sed sub respectum clericatus. Patet ex cit. cap. Si iudex 12. de sent. excom. in 6. ibi: *Ad iudicem ecclesiasticum, quia de re ecclesiastica, & spirituali cognitio pertinebit.* Manifestum autem est, dictos articulos esse de re ecclesiastica, & spirituali, quia respiciunt captum quatenus consideratur sub ratione clericatus, qui est res ecclesiastica, & spiritualis, cui coniuncta sunt prædicta in articulis, qui non cognoscuntur nisi cum ordine ad clericatum, ergo ad ipsum solum spectant. Ita *Castropal. de Reuer. p. 4. num. 7. Barbosa Alleg. 12. num. 33.* infinitos refert *Dal Bene cap. 4. dub. 28. num. 3.* Pro singulis articulis aliquid dicam citando Doctores

18 Primus articulus de validitate promotionis cognoscitur à iudice ecclesiastico etiam in sententia Aduersariorum, quia est quæstio iuris,& simpliciter spirituale, nimirum collatio ordinis, quæ fit solum ab Episcopo,& ab Abbatibus quo ad Ordines Minores, & Tonsuram, ergo ab his tantum ecclesiasticis cognoscenda est, an fuerit valida. Ita *Vincent. Franchus decis.182.ex eo Sperell. decis. 17. num.46.Castropal.Barb. & Dal Bene* locis citatis.

19 Secundus, an captus sit clericus? id spectat ad iudicem ecclesiasticum cognoscere. Ita præcitati *cum Couar. cap. 33. quæst. num. 1. Gratian.cap. 190.num.13. Grassus Eff. 1.concl.1257. Mar. Anton.lib.3.resol.48.num.3.*

20 Tertius,an gaudeat priuilegio fori? discutitur ab eodem,est enim priuilegium ecclesiasticum.Ita omnes *cum Sperello decis.17.num.* 10. *Farin. q.8.num.33.& 37.Mar.Anton. num.4.Ciarlin. cap.20.num.42.*

21 Quartus, an habitus sit clericalis, cognoscitur ab eodem, cum dubitetur de qualitate,quæ est ecclesiastica,& spiritualis. Ita *Sperell. decis.* 17. *num.43.& 45.& decis.133.num.42.Couar.cap.33.num.*1. & alij supra citati,alios citat *Sanch.lib.7.disp.46.num.Ciarl.cap.20.num.43.*contra Clarum *q.36.num.11.fine, & num.18. fine* asserentem cognitionem, an habitus sit clericalis spectare ad secularem iudicem, cum sit quæstio facti, in quo reprehenditur à prædictis, quia quæstio non versatur circa habitum materialiter acceptum, sed formaliter,an scilicet habeat aliquid de clericatu,& non aliter spectatur, cum ergo qualitas spiritualis, & ecclesiastica in habitu quæratur, iudicare debet ecclesiasticus. De habitu clericali vide dicta cap. 6.num.5.ad 18.

22 Quintus,an tonsura sit clericalis?iudicatur ab eodem,cum corona clericalis vti speciale signum,quo soli ecclesiastici vtuntur,solius rei ecclesiasticæ rationem habeat. Ita *Mar. Anton. lib. 3.resol.48. num.2.Couar. cap.33.num.*1.De ea dixi *cap.6.num.* 18.*&* 19.

23 Sextus, an captus sit beneficiatus? iudicatur ab Episcopo, cum ius sit spirituale. Ita *Sperell.decis. num.46.*

24 Septimus,an captus sit de seminario,vel in schola? deciditur pariter ab eodem,dum enim præscribuntur in Tridentino, intelliguntur commissa Episcopo,& eius iudicibus. Vide quæ dixi cap. 6.num.47. 48.49.

25 Octauus,an captus qualiter sit coniugatus? resoluitur per iudicem ecclesiasticum. Ita *Sperell.dec.* 17.*num.*11. *Rota in Nouis. decis.3. de sent.excom.*& non remittitur,nisi prius probatis requisitis, ad formam *cap. Vn. de cler.coniug.in 6.* De clericis coniugatis cum vnica, & virgine, qui soli gaudent priuilegio fori criminalis dixi cap.7.per totum.

Quæres 4. An hæc cognitio habenda sit à iudice ecclesiastico respectu omnium clericorum captorum antequam restituantur curiæ ecclesiasticæ?

26 R. Bonifacius VIII. in eo cap. Si iudex 12. de sent. excom.in 6.non esse

esse habendam cognitionem, nec esse informandum iudicem laicum, sed eum debere clericum captum remittere ad curiam secularem in casibus sequentibus verbis expressis: *Et si notorium fuerit, quod idem malefactor sit clericus, qui huiusmodi priuilegio gaudere debeat, statim absq; alia cognitione, vel fama publica, de hoc extiterit, aut ipse pro clerico communiter habebatur, incontinenti etiam ante cognitionem de clericatu ecclesiasticæ curiæ debet reddi. Idem esse censemus, si reus ipse ante deprehensionem pro laico se publice non gerens, deprehensus fuit in habitu clericali, tonsuram scilicet, & vestes deferens clericales, nam talem debemus clericum donec constet de contrario, reputare.* Nulla cognitio, nulla informatio ex hoc textu mit-
27 tenda est ad iudicem laicum, quando mandauit capturam personæ, quæ notorie constabat esse clericum, siue captus sit cum habitu, siue nō. Notorius clericus dicitur Parochus, Abbas, Canonicus, &c. qui pro talibus apud omnes in loco cognoscuntur. Item & ille qui semper detulit habitum, & tonsuram clericalem, in quibus etiam captus fuit, tales enim personæ sic incedentes continuo patent oculis omnium esse clericos, ideo nulla informatio de illis facienda est pro iudice seculari, frustra enim certioratur ille, qui iam certus est, Reg. 31. in 6.

Quæres 5. Qualis cognitio requiratur, vt captus debeat statim remitti ad curiam ecclesiasticam?

28 ℞. Notorius clericus statim remittendus sine alia informatione, vt dictum fuit ex textu claro dicti capitis. Quoniam autem non habet locum vbi cadit aliqua dubitatio, *Milleus in Repert. v. Possessorium recuper. agenti, Surd. consil. 405. num. 24. lib. 3. Bursatt. tom. 2. consil. 349. num. 7. Sperell. decis. 132. num. 12. & 13.* Quare captus sine veste, sine tonsura cum habeatur pro laico ex habitu seculari, talis enim præsumitur, in quali ha-
29 bitu reperitur, *l. Item 15. §. Si quis ff. de iniur. & in hoc cap. Si iudex 12. de sent. excom. in 6.* Et cum quandoq; captus in habitu clericali vere non sit clericus, sed laicus, quia delatio habitus clericalis, & tonsuræ non pro-
30 bat clericatum, cum quis priuata auctoritate sine ordinatione vtrumq; vsurpare de facto possit. Infertur, iudicem laicum non teneri statim remittere clericum captum sine habitu, vel cum habitu, de cuius clericatu dubitari rationabiliter potest, nisi postquam vidit literas testimoniales ordinationis in forma probante. Ita omnes cum *Gratiano cap. 190. num. 16. Farinac. q. 8. num. 36. Grassus Effectu 1. num. 33. Sperell. dec. 17. n. 20. dec. 133. num. 58. Ciarlin. cap. 20. num. 41. 67. & 68. Idem Sperell. dec. 17. num. 11. & decis. 132. num. 74. & 83.*

31 Dices, clericatu probato non esse statim remittendum captum sine veste, & tonsura, cum in hoc casu iudex secularis sit in possessione personæ captæ, cuius non esset possessor, si captus fuisset in clericalibus. Ita *Anchar. cons. 239. Decian. lib. 4. cap. 12. num. 5. Maranta de ordine iudic. par. 4. dist. 11. num. 69. Farinac. q. 8. num. 36. Gratian. cap. 190. num. 16. Scaccia*

lib.

lib.1.de iudic.cap.11.num.99. quos contra se citat *Sperel. decis. 17.num.9.* Detinendus ergo est in carceribus donec constet, an gaudeat priuilegio fori, ita quod non sufficit sola ostensio, quod sit clericus.

32 ℞. Ostensis literis testimonialibus ordinationis statim & incontinenti esse remittendum, quia manifeste, & concludenter patet captum licet in vestibus secularibus esse vere clericum. Ita omnes apud *Sperell. decis 17.num.21. Mar. Anton. lib.3.resol.48.num.24. Barb. Alleg. 12. num. 34. Diana par. 1. tract.2.resol. 27.* quos in hoc sensu citat *Sperell. decis.132. num.25.* cum relatione ad num. 82. Et ita docent etiam citati in obiectione. Quare licet dicatur iudex per capturam eius, qui gerebat se secularem in habitu, possidere captum bona fide, dum ignorabat esse clericum; edocto tamen de clericatu incipit esse possessor malæ fidei, vnde si vult euitare censuras debet statim clericum captum remittere ad carceres ecclesiasticas. Et certe ita facere debet, vt fortiore argumento id

33 probo, quia etiam clericus, de cuius clericatu dubitatur adhuc remittendus est ex Rota coram Seraph. dec. 741. num. 5. à fortiori is de cuius clericatu constat.

Quæres 7. An iudex edoctus de clericatu possit retardare ad effectum consulendi Principem?

34 ℞. Non posse, quia in claris non est opus consilio, hoc enim respicit

35 non iam determinata, & certa, sed futura ambigua, & incerta, *Arist. 3.Ethic.Nauar. com. 1.de Regul.num.7.* Ita sentit *Sperell. dec. 17. num. 18. & 19.*

Quæres 8. An captus remittendus sit in dubio ad curiam ecclesiasticam?

36 ℞. Affirmatiue, quando constat de clericatu, & dubitatur de aliqua alia qualitate ratione enim clericatus iudex ecclesiasticus semper est possessor suorum clericorum. Ita *Ægidius consil. 20. fine, Tuschus lit. C. concl. 328. num.25. Seraph. dec. 741. num.5. ex illis Ciarlin. cap.20.num.49.*

Quæres 9. An sit remittendus si literæ ordinationis apparent falsæ?

37 ℞. Nullus est remittendus, donec realiter constet de veritate clericatus. Ita *Sperell. dec. 17. num.42. Vers. Licet, ex Tapia lib. 1. de iure Regni tit. de Episcop. & cler.* Qui paulo ante cum *Baldo in l. Si qua 22. C. de Episcop. & cler. ...icons.8. initio vol.1. & consil.69. vol.6. Cepolla cons. 10. & 11. Decian. lib. 4. cap. ... num. 112.* dicit, iudicem non debere anxie discutere, an literis aliquid opponi possit.

Quæres 10. An remittendus sit ille, qui asserit non gaudere priuilegio fori?

38 ℞. Adhuc remittendus est, constito iudici, quod sit clericus. Tum quia assertio carentiæ priuilegij supponit in eo clericatum, propter quem remittendus est. Tum quia an careat, nec ne, spectat ad iudicem ecclesiasticum id declarare non ad ipsum captum, vt dixi supra sub q. 3. Vers. Tertius, ergo ipse statim remittendus est sine vlla retardatione. Vide *Sperell. dec. 133. à num.69.*

Quæ-

Quæres 11. An iudex remittat clericum, qui non vult remitti, protestando se priuilegio renuntiasse?

39 ℞. Adhuc remittendum esse, cum clericus non possit directe, & immediate renuntiare priuilegio fori in præiudicium ordinis, cui concessum est, non personæ, vt probaui cap. 2. num. 146. ad 150. Ita *Sbrozius lib. 2. de offic. Vicarij q. 191. num. 11. Decian. lib. 4. cap. 4. num. 116. Grassus Effectu 1. num. 329.*

Quæres 12. An iudice ecclesiastico captum non petente, remittendus sit?

40 ℞. Maxime, constito de clericatu, vt patet illis verbis; *Et is se clericum dicens ad curiam ecclesiasticam petat remitti.* cap. Si iudex 12. de sent. excom. in 6. Immo si neq; ipse captus, nec iudex ecclesiasticus petant remissionem, adhuc remittendus est, quia iudex laicus, sciens captum esse clericum, incipit esse possessor malæ fidei, ergo illum retinere non potest. Ita *Alex. de Neuo cons. 56. à num. 1 ad 9. Bellet. in Disquis. Cler. tit. de fauore cler. person. §. 2. initio, Sbrozius lib. 2. q. 191. num 3. Grassus Effectu 1. num. 134. Sperell. dec. 17. num. 20.*

Quæres 13. An iudex possit retardare remissionem capti, donec constet de gaudimento priuilegij fori?

41 ℞. Constito de clericatu non potest retardare, sed captum statim remittere debet ad curiam ecclesiasticam, antequam decidatur, an gaudeat priuilegio fori. Ratio fit, quia est possessor malæ fidei dum retinet alienum subditum. Ita docent *Couar. cap. 33. num. 1. Marta par. 2. cap. 32. num. 39. Ciarlin. cap. 20. num. 41. Grassus Eff. 1. num. 334. Sperell. decis. 17. num. 10. dec. 132. num. 38. & 39. & 64.* quod verum puto, etiamsi sciret, clericum captum non gaudere priuilegio fori, quia clericus nonquam dicitur amisisse priuilegium fori, nisi per subsequentem declarationem faciendam per iudicem ecclesiasticum, post quem actum iudex laicus incipit habere iurisdictionem super clericum declaratum non amplius gaudere priuilegio fori, *ex probatis cap. 6. num. 29. cap. 9. num. 6.* Et id

42 confirmatur per Responsum S. Congr. à me rescriptum sub dicto cap. 6. num. 52. ibi: *Ne dum in causis, in quibus ijdem Episcopi, seu Ordinarij præuenerunt, verum etiam, in quibus non præuenerunt, videlicet, si neq; à iure, neq; ab homine per declarationem seruatis seruandis factam, priuilegijs clericalibus denudati, seu priuati sint.* Necessaria ergo est declaratoria de gaudimentis priuilegiorum, antequam iudex laicus fiat dominus clerici capti, ergo cum ante declarationem sit possessor malæ fidei, remittere debet.

Quæres 14. An remittendus sit ante causam iudicatam?

43 ℞. Affirmatiue, sufficit enim ostensio clericatus, quæ ipsum constituat in malam fidem, si de illo dubitat. Ita *Sperell. dec. 132. num. 39. & seq.* contra Couar. *cap. 33. num. 3. Vers. Immo & hodie*, asserentem extare consuetudinem, captum non remitti, nisi postquam causa clericatus per

sententiam

sententiam iudicis ecclesiastici fuerit terminata, & transierit in rem iudicatam, volentem per hoc dari posse appellationem, de qua re infra.
44 Cui respondeo, eam consuetudinem forsan praticari in illis partibus, sed nõ ita facile credendũ est consuetudini simpliciter assertæ, nisi probetur, dictus Sperell. num. 40. in Italia talis consuetudo non reperitur, cum ea parum vtilitatis sit carceratis, & præiudicalis ordini clericali, quando clare constat ex litteris ordinatoris captum reuera esse clericum, nec aliquid illi opponere debet, nec anxius esse circa subtilitates iuris, alijs citatis Grassus Eff. 1. num. 335. Et literis testimoniali-
45 bus de clericatu Episcopi ordinatoris iudex laicus credere tenetur, vt docet *Bald. in l. Si qua per calumniam C. de Episc. & Cler. num. 5. Sperel. decis. 17. num. 41. & decis. 132. num. 73.*

Quæres 15. An retardari possit remissio prætextu ex pensarum factarum in captura, & carceratione;

46 ℞. Negatiue, quamuis enim captus pro cibarijs, & alijs expensis teneatur soluere debitum, cum tamen clericus pro debitis non possit carcerari, ex probatis cap. 11. num. 59. multo minus detineri. Ita *Probus ad Monachum in cap. Si iudex 12. de sent. excom. in 6. Sperell. decis. 132. num. 61.* citans *Aufrer. in Repet. Clem. 1. de offic. ordin. num. 76.* quod expensæ sint reficiendæ. Addo ego, quod pro captura, & custodia nihil debeat clericus captus soluere, quando notorium erat, clericum esse personam captam, vt quia erat Parochus Canonicus, &c. iniqua enim & iniusta est talis captura, & carceratio, ergo nihil debetur.

Quæres 16. An iudex laicus possit limitare tempus iudici ecclesiastico ad terminandum articulum an clericus gaudeat priuilegio fori?

47 ℞. Nihil horum potest, tum quia inferior non iubet maiori; Tum quia laicus non imponit legem ecclesiasticis, nec suo superiori, ex cap. Ex insinuatione de appellat. Ita *Mascard. concl. 689. num. 1. Bobadilla in Polit. lib. 2. cap. 18. num. 526. ex illis Sperell. decis. 17. num. 16.*

Quæres 17. quid dicendum si iudex ecclesiasticus sit morosus in cognoscendo, an gaudeat priuilegio fori, necne?

48 ℞. Esto iudex ecclesiasticus esset morosus, non ideo iudex laicus aliquid contra ipsum statuere, neq; contra reum pendente cognitione procedere, illud patet ex dictis in præcedenti quæstione, & confirmatur, quia iudex laicus non potest supplere negligentiam iudicis eccle-
49 siastici, *cap. Ex trãsmissa 6. cap. Licet 10. de foro compet.* E contra vero iudex ecclesiasticus supplet negligentiam secularis, vt ibidem dicitur, & huius differentiæ ratio est, quia solus iudex ecclesiasticus medetur peccatis, quæ ex mera, & negligentia oriuntur, non vero secularis, cuius est tantum procedere circa temporalia, non spiritualia. Alterũ, quod non possit procedere tunc contra reum textus est expressus in dicto cap. Si iudex, extremis verbis. Quicquid dicant nonnulli apud

Mascar-

Mascardum conclus.689. num.2. & 3. asserentes posse laicum iudicem ad vlteriora procedere, quando remissus esset morosus in probanda sua exceptione;sed cum id sit contra priuilegia clericalia,& contra expressum textum, mox citatum, ideo reijciendi sunt, prout eos reijcit ipse Sperell.dicta dec.17.num.17.

Quæres 18. Sed quid agere potest iudex laicus, dum remissus manet in fortijs ecclesiæ?

50 ℞. Certum est, quod interim non potest procedere contra illum, id prohibente Summo Pontifice in sæpe citato cap. Si iudex 12. de sent. excom. in 6. concludente sic: *Contra eum tamen interim quiuis processus iudicis penitus conquiescat.* Actus ergo,quos iudex facit contra remissum, sunt ipso iure nulli, tum ex hac prohibitione efficaci per illam dictionem *Penitus* Barb.hac dict.fine. Tum defectu iurisdictionis,quam iudex non habet,nec recipit nisi post declarationem factam à iudice ecclesiastico,quod clericus non gaudeat priuilegio fori, *ex probatis cap.9.nu.9.*

Verum quidem est, quod captum clericum interrogare potest, & capere informationem de illius statu, & si respondeat, se esse clericum,opponendo hanc exceptionem, & probato clericatu, vlterius procedere non potest, vt modo dixi, sed illum remittere debet ad ecclesiasticum iudicem,ad quem spectat cognoscere,an habeat requisita ad gaudimentum priuilegij fori,iuxta superius dicta in quæsitis.Interim autem ipse iudex laicus opponere potest exceptiones contra probationes factas ad fauorem capti,& tandem data per iudicem ecclesiasticum sententia declaratoria,quod non gaudeat priuilegio fori, tunc iudex laicus contra clericum tamquam contra laicum sibi restitutum procedere potest,& non ante. Quod si Episcopus, vel Ordinarius velit ipse suum clericum iudicare, siue gaudeat priuilegio fori, siue non cessando à declaratione potest procedere in causa, & sententiam ferre, silente iudice laico,qui obstante omissa declaratione, nullum ius accepit contra clericum, vt declarauit S.Congr.cuius verba retuli sub cap.6.num.52. Vide *Sperell.decis.17.num.33. decis.132.num.20.& decis. 133.num.84.*

Quæres 19. An dum cognoscitur causa clericatus per iudicem ecclesiasticum citandus sit iudex laicus,& eius fiscalis?

51 ℞. Affirmatiue,ex textu cap.Si iudex 12.de sent.excom.in 6. illis verbis:*Vocato tamen iudice seculari, vel alio, cuius interest.* Hoc enim est regulare, quod in causis vocantur interesse habentes, qui in præsenti causa sunt iudex,& fiscus,ex causa capturæ clerici,putantes posse illum punire,si declarabitur non gaudere priuilegio fori. Ita docent *Archid.in eo cap.num.1.Caball.consil.crim.11.num.2. Bossius in Pract.de foro compet. num.151.& 155.& tit.de capt.num.40.Farinac.q.8.num.37.cum alijs Sperell. dec.* 17. *num.* 12. qui ait citationem esse necessariam non solum in ipsa declaratione, sed etiam in probatione clericatus; & in omnibus

causam

causam concernentibus dum probatur gaudere, vel non gaudere priuilegio fori, hinc inde dum per partes agitatur causa, qui subiungit, Grassum num. 1272. cum Baldo, & alijs, citationem sufficere in declaratione facienda, & non in alijs actibus?

Quæres 20. Ad quem iudicem facienda est remissio clerici delinquentis?

52 ℞. Ad iudicem loci, in quo clericus deliquit e. g. clericus hic Parmæ occidit, & est Regiensis origine, seu domicilio, remittendus est ad curiam Episcopalem Parmæ, quia huic Episcopo delicti ratione est factus subditus, siquidem inter forum originis, domicilij, & delicti, fortior, &
53 efficacior est forus delicti, vt notaui cap. 10. num. 6. & docent in præsenti casu, *Thesaur. decis. 90. num. 2. Vincent. Franchus decis. 37. num. 1. & 2. Lapus in hoc cap. 12. de sent. excom. in 6.* quamuis delictum fit inchoatum in loco originis, seu domicilij, & consumatum in loco delicti, extra dicta loca, vt docet *idem Franch. num. 5. & 6.* Et ita docent *Abbas in cap. fin. de foro compet. col. 9. Vers. Nota tamen, Socin. in cap. Postulasti, de foro compet. Conar. q. 11. Vers. quinto in delictis Franchus cit. dec. 37. initio, Feder. cons. 2. num. 6. ex illis Sperellus decis. 17. num. 34.* qui num. 37. limitat,
54 nisi præuentus sit per ordinarium originis, seu domicilij, *ex Anchar. in dictum cap. Postulasti, in 2. opposit. & ibi Socin. in 3. art. princip. Franch. num. 3.* Et modo sit captus in loco delicti, aliter non, *ex cap. 1. de priuileg. in 6.*
54 *Aretin. in cap. Licet, de foro comp. Felin. ibid. col. 4. Gram. cons. 27. num. 6. ex eodem Sperello.* Quando ergo non fuit captus in loco delicti, sed extra, remittendus est ad Episcopum, seu Ordinarium loci originis, seu delicti, cuius est cognoscere, an gaudeat priuilegio fori.

Quæres 21. An iudex laicus, postquam agnouit, eum esse clericum, possit illum relaxare?

56 ℞. Negatiue, quia in hoc præiudicat suo iudici; procedit hoc, licet iudex laicus putet, hunc esse innocentem, quia si talis ex parte rei, talem quoq; se probabit coram suo iudice, qui non est præsumendus vindicator, sed iustus iudex. Quidquid dicant nonnulli, quos citat, sed non sequitur *Sperellus decis. 17. num. 39.*

Quæres 22. An credendum sit satellitibus asserentibus se clericum cepisse sine habitu clericali?

57 ℞. Negatiue, quia id tangit vnum ex punctis principalibus, quibus amitti potest priuilegium, vnde illis credendum non est. Hinc est, quod iudex sumit statim informationem, quibus vestibus fuerit carceratus. *Sperellus dicta decis. 17. num. 40. citat Foller, v. Audiantur excusatores num. 42. Baiard. ad Clarum q. 36. num. 16.*

Quæres 23. An iudex aliquam protestationem facere debeat, quando clericum captum remittit ad ordinarium?

58 ℞. Iudex in remittendo clericum captum debet protestare simili clausula: *Saluo iure vindicandi, quatenus de requisitis non constiterit.* Aliter non poterit

poterit amplius eum repetere, sed causa principalis ad Ordinarium pertinebit, exclusiue ad iudicem secularem, quia mittendo clericum videtur renuntiare ius suum. Ita *Aufrer. ad capellam Tholos. dec.* 117. *fine, Craueta de Antiquit. par.* 3. *vers. Videamus num.* 34. *§. Sed non sola, Pacian. lib.* 2. *de probat. cap.* 34. *num.* 49. *Grassus Eff.* 1. *num.* 336. *&* 1276. *ex illis Sperell. dec.* 17. *num.* 31. Addo ego parum nunc referre hanc protestationem, quia ordinarius potest procedere contra clericum in causa principali, nolendo declarare, an gaudeat priuilegio clericali, necne, ex declaratione S. Congregat. iuxta quod dixi cap. 6. num. 52.

Quæres 24. Cuiusnam expensis fiat remissio clerici capti?

59 ℟. Si clericus est pauper fit expensis fisci laicalis, aliter ipse clericus remittendus debet expendere. Primum ex parte pauperis probatur, quia S. Paulus, qui pauper erat, missus fuit Romam ad Cæsarem expensis fi-
60 sci tribunalis Festi, & Agrippæ, vt notat *Aufrer. ad Capellam Tholosanam decis.* 100. *apud Sperell. dec.* 18. *num.* 4. quod autem Paulus esset pauper, dicitur *cap. Dilectissimus, cap. Quia tua, cap. Videntes* 12. *q.* 1. *Farinac. q.* 7. *num.* 39. *fine*. Et deducitur ex textu *l. Lex. Cornelia, §. Si quis librum, ibi:* Præmium constituitur *ff. de iniur. Bald. in l. Generaliter, §. His de præsentibus C. de appellat. num.* 4. *Aufrer. cit. cum alijs Sperell. dec.* 18. *num.* 6. *Vers. Quæ tamen.*

Contrarium, quod clerici pauperis remissio fiat expensis Ordinarij, seu fisci, docent *Lopez ad Diaz cap.* 125. *fine. Bouadilla in Polit. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 329. *tom.* 1. *& tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 8. *Couar. cap.* 33. *num.* 5. quos contra se refert Sperell. cit. num. 6. Ego autem legi Diaz, & Lopez ibi, nihil dicit in meo codice Veneto 1602. apud Societatem Venetam, Couar. hoc dicit, sed nullam adducit rationem, ideo cum alijs non audiendus, cum enim captura sit vitiosa, & petitio Ordinarij legitima, nescio, quo iure fiscus ecclesiæ, qui vtitur iure suo debeat facere has expensas, & non secularis, apud quem captus retineri non potest, ergo remittere illum debet caute, & suis expensis.

Quæres 25. An captus remittendus sit cum copia processus facti in curia laicali?

61 ℟. Non tenetur iudex laicus mittere copiam sui processus cum clerico capto, quia nihil prodest pro iudice ecclesiastico, cum processus post simplicem informationem, cognito clerico, sit nullus, ac proinde non probet contra clericum, vt colligitur *ex l. fin. C. Si non à compet. iud. cap. At si clerici, de iudic. ibi Canon. Farinac. q.* 7. *num.* 43. *cum alijs Sperell. decis.* 18. *num.* 9.

Quæres 26. An fiscus secularis appellet à declaratoria Ordinarij, quod clericus gaudet priuilegio fori?

62 ℟. Non potest appellare, quando constat de clericatu, & de gaudimento priuilegij, vt docent *Bald. in l. Si qua C. de Episc. & cler. num.* 5.

Alex.

Alex.lib.6.conſ.149.num.5.Guazin.Defenſ.1.cap.3.num.7.ex illis Sperell. dec.132.num.70. Confirmatur, quia non datur appellatio, vbi nullum eſt grauamen, ex vulgatis iuribus, in caſu hoc, fiſcus laicalis, nec iudex patiuntur aliquod grauamen, cum nullum ius poſſeſſorium habeant ſuper perſonam clerici, cum nondum ſit declaratum, non gaudere priuilegio, & ſic non ſit de eius foro, ſed omnino de foro Ordinarij, qui propter eius culpam non debet priuari ſua iuriſdictione. Et id confirmatur ex Decreto S. Congregationis, quo cenſuit iudicem eccleſiaſticum poſſe punire clericum carentem priuilegio fori de qua dixi cap. 6. num. 52.

Quæres 27. Ad quem Ordinarium remittendus eſt religioſus captus à miniſtris ſecularibus?

63 ℞. Oſtenſo profeſſionis documento ſtatim remittendus eſt ad ſuum ſuperiorem, cuius eſt punire ſuos ſubditos; neq; in hoc caſu agitanda eſt cauſa, an gaudeat priuilegio fori, cum non ſubdatur decreto Tridentini cap.6.ſeſſ.23.de tribus requiſitis.

Quæres 28. Quid ſi regularis captus ducatur ad carceres epiſcopales, numquid Epiſcopus debeat illum remittere ad ſuum ſuperiorem, formando prius proceſſum contra illum?

64 ℞. Poteſt in opinione ſequentium Doctorum formare proceſſum, & capere informationem, ea ratione, vt occuratur ſeductioni teſtium, ne corrumpantur, & ne informatio deſtruatur ab ipſo regulari. Ita docent *Genuenſ.cap.59.num.3.Piaſecius par.2.cap.3.num.43.Barb. Allegat.105. num.19. Lauretus Franchus num.* 119. *in obſeruat. Paſqualigi ſuper eius controu.* qui num. 120. dicit hanc doctrinam eſſe reijciendam cum Nouario *in Lucerna Regul. v. Delinquentes, Peyrin. ad conſt.2.Sixti IV.§.11. num.63.Ceſpede de exempt.regul. dub.*238. Nam ex Concilio cap.14.ſeſſ. 25.non colligitur huiuſmodi informatio, neq; de carceratione ſit mentio, ſed ſolum dicitur, quod *ſi notorie deliquerit, vt populo ſcandalo ſit, Epiſcopo inſtante à ſuo ſuperiore intra tempus ab Epiſcopo præfigendum, ſeuere puniatur.* Et idem Paſqual.ibidem refert duo reſponſa Sacræ Congregat. *Congregatio reſpondit, ſtatim remittendum eſſe, etiam poſito, quod ſuperior nullam inſtantiam faceret.* Item. *Epiſcopus non poteſt delinquentem incarcerare, vel proceſſare, ſed ſolum inſtare apud ſuperiorem pro pæna.* Et reuera hæc duo reſponſa ſunt conformia textui Tridentini, in quo ne verbum quidem de informatione, neque de carcere, ergo gratis aſſeruntur. Quare ad rationem adductam à Sperello deciſ. 38.num.13. reſpondeo, nec teſtes ſeduci, nec informatio deſtrui, ſi ordinarius ſtatim remittat ad ſuperiorem regularem ſuum ſubditum, quem carcerare non poterat, dum enim à carceribus Epiſcopi recto tramite ad carceres regulares tranſmittitur, neſcio quo pacto ab eo teſtes ſubornari poſſint, & informatio à ſuperiore ſuo capienda deſtrui, hæc enim ſuſpicari nihil aliud eſt, quam male ſentire de proximo, quod non licet.

Quæres

Queres 29. An iudex laicus nolens visis clericatus literis statim restituere captum? Vel si cum dedecore eum remittat, sit excommunicatus?

66 ℟. Est excommunicatus per text. *cap. Si quis suadente 29. 17. q. 4. attento cap. Nuper 29. de sent. excom.* ibi; *qui clericos, sine læsione tamen in custodia detinēt.* Item *ex cap. Quoniam 4. de Immun. eccles. in 6.* Ita docent *Bald. in l. Si qua 22. C. de Episcop. & cler. num. 5. Guidop. dec. 77. 2. fine, Gratian. cap. 190. num. 5. Sperell. decis. 17. num. 48. Nauar. consil. 33. de sent. excom. & idem Sperell. dec. 132. num. 55.* Et in eandem censuram incidunt, qui cum vituperio, & dedecore clericum remittunt ad suum Ordinarium, violant enim immunitatem ecclesiasticam; *ex eisdem apud Sperellum dec. 17. num. 28. & 29. & decis. 132. num. 62.*

Queres 30. An Ordinarius negligens petere suum clericum è manibus iudicis laici incurrat aliquam censuram?

66 ℟. Episcopus, & Ordinarius quilibet negligens petere suum clericum potest remoueri ab administratione, & puniri. Ita *Cassan. consil. 38. Lopez ad Diaz cap. 62. num. 15. & 17. Farinac. q. 8. num. 66. Vers. Amplia 18. Gratian. cap. 190. num. 8. Sperell. dec. 17. num. 51.* Vbi & periurus dicitur, quia iurat quantum poterit illos seruare illęsos, aliter priuatur Episcopatu, *cap. Cum quidam, de iureiur.* Et alijs suis beneficijs, *cap. 2. de rescr. cap. Querelam, de iureiur. ex Cassan. cons. 38. Grassus Effectu 1. num. 330. & seq.* Procedit, vt sub dictis pęnis sit petendus etiam si nolit, vt docent *Foller. tit. Reperti culpabiles num. 32. Bart. in l. Præcepit C. de Canon. statut. Bald. in l. 1. ff. de rei vendic. Grassus 329. cum alijs Sperell. dec. 17. num. 52.*

Quæres 31. An clerici, & alij malefactores ab ecclesijs extracti conducendi sint ad carceres ecclesiasticas?

67 ℟. Affirmatiue ex Bulla Gregoriana, quod ad laicos illis verbis: *Quodq; delinquentes laici prædicti, postquam vt præfertur, ab ecclesijs, locisne sacris extracti, & capti fuerint ad carceres curiæ ecclesiasticæ reponi.* Et multo magis idem seruandum est ad fauorem status clericalis, ita quod nullus ab ecclesia extrahendus est, nisi de speciali licentia Episcopi cum interuentu personæ ecclesiasticæ, vt latius dicitur in eadem Bulla Gregorij XIV. de qua plura dixi in proprio tractatu.

Quæres 32. An iudices requisiti transmittant licite malefactores ad suos

68 iudices, in quorum territorio delictum commiserunt? Præmitto, hanc remissionem differre à restitutione clerici capti à iudice seculari, qui tenetur remittere illum, licet non petatur, quia super eum nullum ius aquisiuit, in hac autem necessaria est petitio; in illa & non ista concurrit duplex carceratio; in priori iudex ecclesiasticus cogit secularem ad remissionem si resistat, non autem in hac, & alia patent in responsione.

69 ℟. Remissio huius generis non fit, nisi petatur ab eo iudice, in cuius territorio mittendus graue perpetrauit delictum, subditus ratione domicilij, seu originis, a quo fugam arripuit post delictum; non autem si

O fuit

fuit subditus tantum ratione delicti; necessarium autem est, quod petatur per literas authenticas continentes delictum iam esse probatum; & quod agatur criminaliter; non obligatur autem mittere, nisi quando ambo iudices sunt ab eodem Principe iubente missionem; mittere non potest, qui dedit saluum conductum. Hæc locum habent etiam inter iudices ecclesiasticos respectu clericorum.

70 Prima pars, quod mittantur, nisi petantur, probatur, quia missio hæc fit ad fauorem alterius iudicis, ergo petere debet si vult gratiam. Ita docent omnes *Clarus q.38. Farinac. q.7. num.38. Decian. lib.4. cap. 19. initio, ex illis Guaz. Defens.1. cap.17. num.2.*

71 Secunda pars, quod mittatur tantum subditus ratione originis, seu domicilij, non ratione delicti ad petentem, probatur, quia incola per fugam non desinit esse subditus, sicut qui erat aduena factus subditus præcise ratione delicti pro eo tempore, quo reperitur in loco delicti. Ita *Socinus in cap. Proposuisti, de foro comp. num. 14. Farin. q.7. num. 27. Guaz. num. 3.*

72 Tertia pars, quod non mittatur, nisi visis literis testificantibus de probatione delicti, probatur, quia cum missio ordinetur ad punitionem, debet sibi constare de delicto. Ita *Clarus q.38. Vers. Est autem. Farinac. q. 7. num. 34. Decian. lib.4. cap.19. num. 15. Mar. Anton. lib.3. resol.33. num.2. Guaz. num. 5. & 8. & seq. Tuschus tom.6. concl.152. num.9.*

73 Quarta pars, quod delictum sit graue, probatur, quia missio huius generis est, ergo & graue delictum mouere debet iudicem ad petendum. Ita *Clarus q.38. Vers. Scias tamen, Farinac. q. 7. num.36. Decian. lib.4. cap. 19. num.5. Guaz. Defens. 1. cap.17. num.11.*

74 Quinta pars, quod non adsit obligatio, nisi quando sunt ambo sub eodem Principe, probatur, quia iudex requisitus non subordinatur requirenti; nec par in parem habet imperium; nec vlla lex id præcipit, ergo nisi accedat iussio Principis vtriusq; non obligatur. Ita *Clarus q.38. Vers. Sed quid, Bossius de foro comp. num.51. Farinac. q. 7. num.25. Decian. lib.4. cap.19. num.10. Bald. lib.4. consl.18. Guaz. Defens.1. cap.17. num.23. & 25.*

75 Sexta pars, quod non mittatur habens saluum conductum, patet ex eius natura, qui importat assecurationem, ne offendatur. Ita *Clarus q. 28. Vers. Bene verum est, Guaz. Defens.1. cap.17. num.16.*

76 Septima pars, si agatur criminaliter, probatur, quia hæc missio ordinatur ad punitionem, ergo restringenda est ad causas criminales. Ita *Clarus q. 38. num.23. Farin. q.7. num. 37. Guaz. num. 12.* Alia vide apud ipsos, quæ non videntur multum pertinere ad præsens institutum, in quo agitur de clericis, respectu quorum fit quoque remissio, ab vno Episcopo ad alium Ordinarium iuxta exigentiam delictorum & personarum. Impensæ autem fieri debent per iudicem petentem, habet enim interesse ex officio suo, & mittens vti gratiam faciens, de

suo,

suo, aut sui fisci id facere non debet. Vide Sperell. decis. 18. ex Doctoribus ab eo citatis aliquid colligere poteris.

Quæres 33. An quando facienda est confrontatio rei cum personis alterius iudicis, remissio fiat ad carceres rei patientis confrontationem, an ad carceres agentis confrontationem?

77 ℞. Remissio fiat à carcere agentis ad carcerem patientis, actor enim sequitur forum rei; & minus periculum est in remissione eius, de cuius damno non agitur, quam eius, de cuius damno tractatur. Quare iudex laicus pro confrontatione sui rei potest petere à iudice laico, vt remittat sibi suum carceratum, & è contra.

CAPVT DECIMVM III.

De Probatione Clericatus.

1 *PRobatio est demonstratio rei dubiæ per medium legitimum.*
2 *Per testes, per literas authenticas, per inditia indubitata, & per*
3 *Iuramentum defectu aliorum, est enim species probationis, &*
4 *Confirmatio veritatis.*
5 *Clericatus non præsumitur, cum sit quid facti.*
6 *Homo nascitur laicus, vnde prior est status laicalis, quam clericalis.*
7 *Probatur clericatus primo per literas authenticas ordinatoris.*
8 *Secundo, per librum ordinatorum.*
9 *Tertio, per literas peregrinationis.*
10 *Quarto, per expressionem clericatus in sententia lata.*
11 *Quinto, per assertionem Cardinalis.*
12 *Sexto, per attestationem Notarij.*
13 *Septimo, per Bullas Datariæ.*
14 *Octauo, per probationem Canonicatus.*
15 *Nono, per collationem beneficij.*
16 *Decimo, per remissionem ad curam Episcopi.*
17 *Vndecimo, per exhibitionem etiam solum Hostiariatus.*
18 *Summa minor continetur in maiori.*
19 *Promotus per saltum nullus præsumitur.*
20 *Duodecimo, per confessionem partis aduersæ.*
21 *Tertio decimo, per exercitium ordinis sacri.*
22 *Quartodecimo, per publicam famam, & vocem.*
23 *Quintodecimo, per communem reputationem.*
24 *Iuramento demum probatur.*

25 *Omnes prædicti modi probant clericatum.*
26 *Testes duo requiruntur.*
27 *Vnus non sufficit, vbi agitur de præiudicio tertij.*
28 *Clericatus de sui natura nulli præiudicat, nisi extra se.*
29 *Testes duo licet singulares sufficiunt.*
30 *Non omni exceptione maiores.*
31 *Etiam in matrimonio carnali.*
32 *Non rogati sufficiunt.*
33 *Testes debent reddere rationem sui dicti.*
34 *Nouitiatus quomodo probetur;*
35 *Professio quomodo probetur.*
36 *Scribens in libro, se sponte profecisse adhuc reclamare potest.*
37 *Liber legalis probat.*
38 *Libri defectu professio probatur per testes.*
39 *Testes tales esse debent, quales in probatione clericatus.*
40 *Religiosi possunt esse testes in hac causa.*
41 *Literis Prælatorum authenticis creditur.*
42 *Possessio clericatus quomodo probetur.*
43 *Possessione probata, fiscus debet probare contrarium.*
44 *Literæ extranei ordinatoris probant clericatum, & datam.*
45 *Licentiam, si eam alleget in suis.*

DE PROBATIONE CLERICATVS.

Dictum fuit in præcedenti capite, clericum captum ex mandato curiæ ſecularis ignotum hac qualitate, ſe aſſerentem clericum, debere probare titulum ſui clericatus, aliter forum declinare non poterit. Ideo hic agendum eſt de probatione clericatus.
1 Præmitto, quod probatio, quæ eſt demonſtratio rei dubiæ per medi-
2 um legitimum, *Gloſ. initio C. de Probat.* fieri poteſt quatuor modis. Primo per teſtes; ſecundo per inſtrumenta, & authenticas literas; tertio per indicia indubitata, *l. fin. C. de probat.* Quarto demum per iuramen-
3 tum, eſt enim cōfirmatio veritatis, *cap. Et ſi Chriſtus 26. de iureiur.* Et pro veritate habetur *l. Nam poſtea 9. ff. de iureiur.* Habet vim probationis *l.*
4 *Sed & ſi 11. §. Si cum ff. eod.* Et datur ſolum in defectum aliarum probationum, *l. Tutor 35. eod.* Eſt enim medium ſubſidiarium, vnde non admittitur, ſtante præſumptione ſcientiæ, neq; cum aliquid eſt notum, *Decius in cap. Cognoſcentes, de conſtit. num. 46. 47. & 48.* His præmisſis.

Quæres 1. An præſumatur clericatus? An vero ſit probandus?

5 ℞. Non præſumitur, ſed probandus eſt ab aſſerente illum, omnis enim
6 homo naſcitur laicus, *Decian. lib. 4. cap. 6. num. 117. Ciarlin. cap. 20. num. 4.* & deinde fit clericus, vnde prius eſt ſtatus laicalis, quam clericalis, cum illo enim homo naſcitur, & ab eodem per ſacram promotionem tranſit ad ſtatum clericalem, ſtatus ergo laicus, & ſecularis originem trahit à natura, à qua dicitur naturalis, clericalis vero & eccleſiaſticus procedit à diuina ordinatione miniſterio Epiſcopi, ad quem ex officio pertinet ordinare, & de laico facere clericum per ſacram tonſurationem. Ex his infertur aſſertum clericatum eſſe probandum, vt docent omnes cum *Ciarlin. cap. 20. num. 4. Caſtropal. de Reuer. p. 4. num. 2. Maſcard. concl. 302. num. 13. infra citandis.*

Quæres 2. Quibus modis probatur clericatus?

7 ℞. Multis modis, & primo quidem potisſimum per literas autenticas ipſius ordinatoris, *ex cap. Poſt ceſſionem 7. de probat. iuncta Gloſ. v. literas.* Et ita docent *Gramat. dec. 81. Seraphin. deciſ. 713. num. 1. Rota par. 4. tom. 2. deciſ. 67. num. 4. Rota part. 5. deciſ. 34. num. 3. deciſ. 348. num. 4. deciſ. 385. num. 14. part. 6. deciſ. 101. num. 2. Canaler. deciſ. 483. num. 6. Ottobon. dec. 130. num. 3.* Debent autem literæ eſſe authenticæ, hoc eſt ſubſcriptæ ab Epiſcopo ordinatore, vel à Cancellario illius, ſeu etiam à Secretario Epiſcopi, & ſigillatæ, vt colligitur ex citata Gloſ. v. Literas. Inter autem probationes clericatus hæc eſt potiſſima, cum procedat de manu ordinatoris, vel eius Cancellarij, qui interfuit ordinationi.
8 Secundo liber ordinatorum, quem appellant *la Vacchetta*, reſeruatus in archiuio Epiſcopali cum cæteris ſcripturis probat clericatum, cum ex

eo tanquam ab originali extrahantur literæ testimoniales ordinum susceptorum, si enim creditur copiæ authenticæ propter originale, à à fortiori ipsi originali, secundum illud Aristotele: Propter quod vnum quodq; & illud magis, Ita docet *Felin. in dictum cap. Post cessionem, de probat. num. 3. Craueta consil. 134. num. 41. Mascard. concl. 305. num. 2. cum alijs Sperell. dec. 17. num. 23.*

9 Tertio probatur per literas commendatitias, seu peregrinationis, in quibus proprius Ordinarius appellat clericum suum subditum, *ex allatis à Sperello dec. 17. num. 21.*

10 Quarto probatur quoq; si in sententia lata per iudicem ecclesiasticum sententiatus vocetur clericus. *Seraphin. dec. 713. num. 3.*

11 Quinto probatur per assertionem Cardinalis dicentis, talem personam esse clericum. *Bald. in Proem. Decret. num. 23. Archid. in cap. Nihilominus, dist. 90. ex illis Mascard. concl. 305. fine.*

12 Sexto probatur per attestationem Notarij, vt docet *Seraphin. dec. 755. num. 1.*

13 Septimo probatur ex Bullis Datariæ, nam Datarius non concedit literas, nisi prius iustificato clericatu. *Merlin. dec. 896. num. 1.* vbi citat *decis. 78. Ludouis. num. 5. & dec. 490. num. 6. & par. 2. decis. 523. initio.*

14 Octauo ex Canonicatu probatur clericatus, quia Canonicatus non confertur nisi clericis. *Rota par. 8. decis. 166. num. 48.*

15 Nono ex beneficio collato probatur clericatus, beneficia enim non conferuntur nisi clericis, cap. 6. sess. 23. Ita *Probus ad Monachum in cap. 1. de temp. ordin. in 6. num. 10. Vers. Et quod tacita, Gabriel lib. 2. consl. 181. num. 55. & 57. Paris. lib. 4. de resign. q. 2. num. 68.*

16 Decimo probatur per remissionem factam personæ curiæ ecclesiasticæ per iudicem laicum, vt asserit *Seraphin. decis. 713. num. 4.*

17 Vndecimo, probatur clericatus exhibitione testimonialium literarum vnius ex ordinibus etiam Hostiariatus, nemo enim fit Hostiarius nisi prius fuerit promotus ad Primam Tonsuram, nec promouetur ad maiores, nisi initiatus minoribus, eorum enim receptio gradatim facienda est. Probatis ergo ordinibus maioribus, est probatus clericatus. Ita *Puteus lib. 2. dec. 134. num. 5. Bald. in l. De solemnibus, C. de fide instr. Rota par. 5. dec. 126. num. 3. Riccius par. 2. dec. 113.* Et in hoc nulla debet esse
18 difficultas, quia sicut summa minor est in maiori, *l. 1. §. Si stipulanti ff. de verb. obligat.* Et cum nullus præsumatur promotus per saltum, cum
19 hic saltus sit peccaminosus, ita initiatus Hostiariatu, censetur recepisse Primam Tonsuram, quæ est minor ordinibus.

20 Duodecimo probatur ex confessione partis aduersæ. *Rota par. 7. decis. 162. initio, Grassus in Prælud. num. 201. Nouar. de elect. fori sect. 2. q. 53. num. 19.* Vnde si captus à foro seculari, & coram iudice renuntiat clericatui volens esse subiectus illi iudici, sperans sibi pro futurum, vel quia

in breui speratur gratia Principis ob filium Primogenitum mox nasciturum, iudex secularis talem admittens renuntiationem, fatetur inde, & probatur per ipsum clericatus, vnde si petatur ab Episcopo, remittendus est sine ostensione, & probatione clericatus, nec iudex tueri se potest ex renuntiatione, quæ nulla fuit, ex probatis cap. 2. num. 146. ad 150.

21 Decimo tertio probatur clericatus per exercitium ordinis sacri, vt quia visus fuit canere cum manipulo Epistolam, seu Euangelium cum stola, seu celebrare missam, per hos enim actus, qui non nisi à clericis exercentur probatur clericatus. De celebratione *Rota par 1. dec. 629. num. 3. par. 2. decis. 252. num. 6. & par. 4. tom. 1. dec. 343. num. 2.*

22 Decimo quarto probatur per publicam famam, & vocem *ex cap. Si iudex 12. de sent. excom. in 6. Rota par. 1. dec. 613. num. 4. par. 2. dec. 116. num. 3. par. 8. dec. 44. num. 5. & 19. part. 9. dec. 233. num. 1. dec. 371. num. 8. Merlin. dec. 160. num. 3. Bald. in l. Si solemnibus, de fide instr. Rota par. 3. dec. 562. num. 5. Verallus decis. 277. Sperell. decis. 17. num. 26.*

23 Decimo quinto probatur per communem reputationem, quia scilicet habitus fuit, & communiter reputatus clericus per plures annos, vt quia continuo gessit habitum, & clericam, & exercuit actus clericales. Colligitur *ex cap. Si iudex 12. de sensu excom. in 6.* Ita Innoc. *in cap. Innotuit, de eo, qui furt. ord. Gabriel. l. b. 2. consi. 181. num. 52. & 57. Paris. lib. 4. de Resign. q. 2. num. 70. Rota par. 7. dec. 162. num. 2. Grassus in Prælud. num. 204.*

24 Demum iuramento quoq; probatur clericatus, & in subsidium, quando scilicet nullum habetur aliud medium ad illius probationem. Ita *Claudius Tutius Allegat. 19. num. 3. ex eo Rota par. 7. decis. 159. num. 11.*

Quæres 3. Ex quonam ex prædictis modis probatur clericatus in ordine ad remissionem capti asserentis se clericum?

25 ℞. Quilibet illorum modorum sufficit ad probandum clericatum, cum non possint haberi litteræ testimoniales ordinatoris. Singuli enim ex illis modis concludenter probant titulum clericatus, vt constat ex hactenus dictis. Excipitur tamen iuramentum ipsius clerici, cui in hoc non creditur, cum agatur de eius interesse declinandi scilicet forum. Et ita docent præcitati, maxime Sperellus.

Quæres 4. Quot testes requirantur in probatione clericatus, quando desunt literæ testimoniales?

26 ℞. Vnus testis non sufficit, cum agatur de præiudicio tertij nimirum fisci, & iudicis, vnicuiq; enim propria iurisdictio seruanda est, aliter ordo confunditur, *cap. Peruenit 39. 11. q. 1.* Vnico enim testi non creditur, quando agitur de interesse alterius, cui potest præiudicari. Ita *Fa-*

27 *rin. q. 87. num. 42. Marta par. 2. de iurisd. cap. 31. num. 6. cum multis alijs Barb. ad cap. Si iudex 12. de sent. excom. in 6. num. 3.* Quare cum agatur hic

de præiudicio tertij, nempe de iurisdictione, quæ est res magni momenti, duo testes sunt necessarij. Ita *Couar. cap. 33. quæstionum num. 3. Rota par. 2. decis. 509. num. 2. Farinac. q. 8. num. 41. cum alijs Barb. ad dictum cap. num. 12.*

Contrarium, quod sufficiat vnus testis, docent plerique apud *Barb. cit. num. 13. Nouarim de elect. fori sect. 2. q. 53. num. 24.* Rationem reddunt, quia clericatus est actus, qui inspecta eius natura nulli præiudicium infert.

28 Sed reuera hæc opinio in materia remissionis est improbabilis, & Couar. eo cap. 33. num. 3. appellat temerariam. Quare esto clericatus de se nulli noceat, cum sit res sancta, tamen relatiue spectata in ordine ad personam respectu iurisdictionis, importat præiudicium, vnde requirit plenam probationem, quæ perficitur depositione duorum ad minus testium, cum desunt literæ testimoniales.

Quæres 5. An hi duo testes sufficit, quod sint singulares? an debeant esse contestes in actu, quo probatur clericatus?

29 ℞. Non est necessarium, quod sint contestes, sed sufficit, quod sint singulares in actibus diuersis, & etiam in tempore, quia clericatus aquiritur diuersis actibus, & successiuis, nam laicus prius tonsuratur, & post aliquas preces, & orationes induitur Cotta, idem seruatur in collatione ordinum, nam promouendus non semel accedit coram Ordinatore, sed pluries, ergo ordinatio probari potest ex diuersitate actuum, & temporis, quis enim interfuit tonsurationi, & recessit, alter vero superueniens vidit Episcopum induere clericum cotta. Idem accidit in probatione clericatus per actus ipsorum ordinum exercitos diuersis in locis, & temporibus, quos soli ordinati facere possunt iuxta dicta sub num. 21. Quod sufficiant testes singulares docent *Angel. in l. 2. ff. de testam. aper. Bertach. v. Clericus, Gram. cons. 110. num. 4. cum alijs Grassus in Prælud. num. 217.* Ea ratione, si enim sufficit vnicus testis, à fortiori duo licet non sint contestes.

Quæres 6. An debeant esse omni exceptione maiores?

30 ℞. Negatiue, cum in cap. Si iudex 12. de sent. excom. in 6. id non exprimatur. Confirmatur, quia valet argumentari à matrimonio carnali ad spirituale, cuiusmodi est clericatus, & professio regularis nuncupata matrimonium spirituale, Barb. loco 70. sed in matrimonio carnali probando non requiruntur testes omni exceptiones maiores, de communi

31 Doctorum *apud Barbosam ad cap. 1. sess. 24. num. 121.* vbi, quod consanguinei, domestici, infames, & fæminæ sufficiunt, ergo idem dicendum est de testib. respectu clericatus.

Quæres 7. An debeant esse rogati?

32 ℞. Negatiue, quia in matrimonio carnali non requiruntur, *Nauar. consil. 11. de cland. despens. Barb. Alleg. 32. num. 139. & in Trid. sess. 24. ad cap. 1. num. 134. Sanchez lib. 3. disp. 41. num. 7.* ergo nec in spirituali, vt docui cap. 18. de profess. Regulari num. 111. in vtraque editione.

Quæ-

Quæres 8. An huiusmodi testes debeant reddere rationem sui asserti?

33 ℞. Affirmatiue, dicendo. Est clericus, quia vidi eum ordinari ab Episcopo N. in tali loco; quia Episcopo assistebam in actu ordinationis, per quam hunc ordinauit. Item vidi canentem illum Euangelium solemniter paratus etiam cum Stola. Vidi missam celebrantem publice, &c. Ita citati sub num. 21. supra, Ita *ex Grasso in Prælud. num. 210. Nouarius sect. 2. q. 53. num. 13*. Vbi ex eo dicit, non probare rationem sui dicti, quia viderunt talem exercere officia ad clericos spectantia, & etiam missas celebrare, quia nisi celebratio sit diuina, huiusmodi ratio non esset sufficiens, & consequenter tales non probarent. Exercitium ergo horum actuum, scilicet, canendi Epistolam, Euangelium, & celebrandi missam debet esse diuinum serio factum, & cum solemnitate sacrarum scilicet vestium. Et sic intelligendi sunt illi Doctores.

Quæres 9. Quomodo probetur aliquem esse nouitium alicuius Ordinis, cuius habitum recepit?

34 ℞. Eisdem modis, quibus probatur clericatus, nam in libris Monasterij notatur ingressus, & receptio habitus singulorum nouitiorum, per extractionem igitur notatæ receptionis habitus nouitiorum; per extractionem igitur notatæ receptionis habitus nouitiorum in forma authentica, hoc est, subscriptæ, & sigillatæ à superiore monasterij probatur illum esse nouitium. Si desit liber, probatur per testes, qui viderunt eum recipientem habitum solemniter, vel conuersari cum alijs in choro, in refectorio, in processionibus cum gestatione habitus religiosi. Et sufficiunt testes duo cuiuscunq; conditionis, iuxta dicta de testibus pro probando clericatum.

Quæres 10. Quomodo probetur quem esse professum?

35. ℞. Probatur primo per librum nouitiatus præscriptum in Constit. Clementis VIII. pro Nouitijs, his verbis: *Superior cuiuslibet conuentus, in quo nouitiatus fuerit constitutus, particularem librum habeat, in quo vniuscuiusq; nouitij professio registretur, illamq; nouitius professus propria manu, & duo testes, qui præsentes fuerint, subscribant. Conuersus vero literarum ignarus professus in eorumdem testium, qui se subripserunt, præsentia, propria manu signum Crucis apponat. Asserueturq; liber, & custodiatur in Archiuio, vbi scripturæ ad monasterium, seu conuentum pertinentes reponi consueuerunt.* De hoc libro facit mentionem Donatus *Ordinis Prædicatorum in suo opere de Rebus Regular. par. 4. tract. 10. q. 4. num. 6. 7. & 8.* Subiungens

36 quod S. C. mandauit, nouitium subscriptioni debere addere ætatem suam, & fateri per scripturam se sponte esse professum. Id non placet, quia si metu profitetur, metu etiam scribet sponte se profecisse, & ideo per hoc non dicitur ratificare suam professionem, si inuitus profecit, quia etiam coacte, & materialiter tantum scripsit: *Sponte professionem emisi*; scripsit ergo manu, non mente mutando voluntatem, vnde per

hoc

hoc non impeditur à reclamatione. Liber autem huiusmodi sane probat, cum sit legalis, lege scilicet Pontificia institutus, sicut enim probant alij libri legales e.g. liber Baptismi, *Mandos Reg. 18. q. 210. num. 4. Gra-*
37 *tian. cap. 155. num. 14. & cap. 767. num. 47. Ego cap. 7. de profess. regular. num.* 17. ita & iste, cum sit legalis. Quare copia extracta cum subscriptione, & sigillo superioris regularis firmata probabit, ac si esset publicum instrumentum per Notarium signatum.

38 In defectum libri professio probatur per testes, qui fuerunt præsentes, dum nouitius professionem emisit. Ita *cap. 4. 20. q. 2. cap. Nuper 51. de testib. Bald. hic num. 5. Felin. num. 1. Aretin. num. 4. de testib. Berous lib. 1. consil. 29. num. 10. Caualer. decis. 271. num. 4. Barbosa ad idem cap. 51. de testib. num. 3. Scotus in 4. dist. 38. q. Vn. Vers. Dico, Ego cap. 18. de profess. regul. num. 311.*

Quæres 11. Quales debeant esse testes probantes professionem capti?

39 ℞. Tales, quales requiruntur in probatione clericatus, eodem enim passu currit probatio vnius, & alterius, maxime in hac causa remissionis capti ad curiam ecclesiasticam. Etiam eiusdem ordinis religiosi possunt esse testes in præsenti materia, ipsi enim id melius sciunt præ cæ-
40 teris. Et ita docent *Canon. in cap. Nuper de testib. Abbas, Felin. & Bald. Mascard. concl. 1243. num. 29. Ego tom. 5. Impress. Lugdun. cap. 18. num. 111. de profess. regul. & ibidem Impress. Veneta.*

Quæres 12. An Episcopi literis authenticis, & Prælati regularis, teneatur credere iudex secularis, quod captus sit ecclesiasticus?

41 ℞. Affirmatiue, quia fidem indubitatam faciunt literæ superiorum per ipsos subscriptæ, & sigillatæ, *Glos. v. Authenticas, cap. Cum in ecclesijs 10. de maior. Glos. v. Literas, cap. Post cessionem 7. de Probat. Barb. ibidem num. 2.* Et ita docet Sperell. in his terminis *dec. 132.* num. 73.

Quæres 13. Quomodo quis dicatur esse in possessione clericatus?

42 ℞. Qui per decennium incessit in habitu, & tonsura, & seruitio ecclesiæ dicitur esse in possessione clericatus, *per Mascard. concl. 302. num. 6. & 304. num. 18. Vbi num. 6. ex Rota in Nouis. dec. 2. de filijs presbiter, in Addi. 2. num. 5.* etiam per triennium.

Quæres 14. Quid si captus probet possessionem clericatus, sed non titulum, sit remittendus cum hac sola probatione possessionis?

43 ℞. Remittendus est, quia hactenus pro clerico habendus est, donec fiscus secularis probet contrarium, quod scilicet non sit clericus, vt docet *Viuian. lib. 6. de Iurepatr. cap. 1. num. 50. & 51. quem citat Nouar. sect. 2. de elect. fori. q. 53. num. 8. alijs citatis*, Videtur hoc procedere cum clerico incola, non vero extero, & vltramontano; remanet ergo, quod in hoc casu valde probabilis sit opinio, quod obligatio probandi captum non esse clericum transferatur in fiscalem, vt docet *Grassus in Prælud. num. 225.*

Quæ-

Quæres 15. An literæ patentes extranei Episcopi probent clericatum? E. g. Episcopus Regiensis contulit clericatum subdito Episcopi Parmensis. Numquid illæ probant clericatum ad hunc effectum, quod debeat remitti ad curiam ecclesiasticam Parmensem?

44 ℞. Affirmatiue, quia fidem facit per instrumentum authenticum de actu ordinationis à se facto; quod procedit siue ordinauerit illum cum licentia Episcopi Parmensis, siue non, certum enim est, quod valide est ordinatus, licet non licite defectu licentiæ proprij Episcopi. Et satis est, quod in literis ordinatoris dicatur de licentia sui Episcopi, hæc enim
45 particula probat habuisse licentiam à suo Episcopo recipiendi Primam Tonsuram ab extraneo, vt docent *Gabriel lib. 2. consil.* 181. *num.* 17. *Cæsar de Grassis decis.* 1. *de præsumpt. ex illis Rota part.* 5. *dec.* 126. *num.* 4.

Dices, huiusmodi literæ extranei ordinatoris nihil illi suffragantur, quia ordinatus ab extraneo sine licentia proprij Ordinarij non gaudet priuilegio fori criminalis, ex adductis cap. 4. num. 52.

℞. Ordinatum hoc modo adhuc gaudere priuilegio fori, donec declaretur ab Episcopo amplius non gaudere ex probatis ibidem num. 51. & 53.

CAPVT DECIMVM IV.

De Iudicē Laico Criminali contra Ecclesiasticos.

1 *IS Non potest iudicare ecclesiasticos.*
2 *Dominus est, qui iudicat suos subditos.*
3 *Iudex laicus tunc incipit esse dominus malefactoris ecclesiastici, cum declaratur non gaudere priuilegio fori.*
4 *Consuetudine induci non potest, vt iudicet illos.*
5 *Non potest procedere contra illos ex quouis grauissimo delicto.*
6 *Propositio vniuersalis omnia comprehendit, quæ alias non comprehenderentur.*
7 *Clericus occidens Principem non est reus criminis læsæ maiestatis.*
8 *Monetarius non punitur à iudice laico.*
9 *Arma non auferuntur à clericis per ministros laicos.*
10 *Neque venator, aut piscator in loco reseruato.*
11 *Neque vsurarius.*
12 *Sodomita degradatur.*
13 *Exercere dicitur, qui quater vltra egit.*
14 *Patiens non dicitur exercere.*
15 *Correlatiua non iudicantur ad imparia etiam in pœnis, si militat eadē ratio.*
16 Exercere *importat solam actionem.*
17 *Pœnæ sodomitarum incurruntur solum post sententiam.*
18 *Sodomia non est abusus bestiarum.*
19 *Nec mulierum.*
20 *Delinquens cum seculari, vnusquisq; à suo iudicatur.*
21 *Iudex laicus non potest distringere clericum sui offensorem.*
22 *Neque carentem superiore in loco delicti.*
23 *Saluam guardiam frangens non punitur.*
24 *Rempublicam perturbans non punitur.*
25 *Salamon Rex, & Sacerdos.*
26 *Insordescens in excommunicatione non punitur.*
27 *Insordescens pro hæresi hæreticus putatur, pro alijs vero suspectus.*
28 *Deponens falsum coram iudice laico ab eo non punitur.*
29 *Iudicans clericum ignotum nihil agit.*
30 *Male actum reuocatur.*
31 *Reconueniri non potest.*
32 *Accusatus non potest accusare, nisi prius se purget.*
33 *Feudatarius non iudicatur à domino.*

34 *Officialis delinquens à Principe non punitur.*
35 *Non perdit ob confiscationem bonorum paternorum.*
36 *Equites regulares non puniuntur à iudicibus regijs.*
37 *Maltenses ad hoc habent speciale priuilegium.*
38 *Puniuntur ab Episcopo officiales eius offendentes.*

DE IVDICE LAICO CRIMINALI CONTRA ECCLESIASTICOS.

1 CErtissimum est, iudicem secularem non posse criminaliter procedere contra ecclesiasticos respectu quorumcumq; delictorum, dum habent vsum priuilegij fori criminalis, vt clare docent non solum ius diuinum, de quo abunde dixi cap. 2. sed etiam Canonicum *Caus.* 11. *q.* 1. *per totam, cap. Decernimus* 2. *cap. & si clerici* 4. *cap. clerici* 8. *de indic. cap. Nullus* 2. *cap. Si diligenti* 12. *cap. cum Contingat* 13. *de foro compet.* Ratio est, quia so-
2 lus dominus suos subditos iudicat, iuxta illud Pauli 1. Corinth. 4. num. 5. *Qui autem iudicat me, Dominus est,* Episcopus autem, & quilibet alius ordinarius est dominus suorum subditorum, quousq; sint declarati, non amplius gaudere priuilegio fori criminalis, ita quod iudex laicus
3 non incipit esse dominus ecclesiastici delinquentis, & malefactoris, nisi per declarationem, quod non gaudet priuilegio, per hoc enim iudex laicus incipit aquirere iurisdictionem in clericum quo ad hoc factum laicum, quod latius probaui cap. 6. num. 29, cap. 9. num 6. Et quia facilis est vsurpatio iurisdictionis, idcirco ad tollendos huiusmodi abusus, ne radices figant in præiudicium ordinis ecclesiastici obstat Bulla Cœnæ Domini impediens efficaeiter huiusmodi abusus sub Excom. 19. de qua in sequenti Capite.
4 Ita quod nec consuetudine induci potest, quod iudex secularis possit procedere criminaliter contra ecclesiasticas personas, cum Deus ipse priuilegium hoc fori illis concesserit, cum dixit *Nolite tangere Christos meos*, vt latius probaui cap. 2. nulla enim consuetudo valet contra Dei legem, vnde eam canones supracitati reprobant, cum Bulla Cœnæ Domini, vt dixi. Demum id agnoscens ius ciuile, mandauit Auth. ante l. 32. C. de Episcop. & cler *Statuimus, vt nullus ecclesiasticam personam in criminali quæstione, vel ciuili trahere ad iudicium seculare præsumat contra constitutiones imperiales, & canonicas sanctiones.* Ad quæstiones.

Quæres igitur primo an iudex secularis pro grauissimo delicto possit procedere contra personam ecclesiasticam? E.g. in crimine læsæ maiestatis humanæ?

5. R.

5 ℟. Negatiue, quia ita deciditur *in cap. Clerici* 8. *de iudic.* ibi *Vt de omni crimine clericus debeat coram ecclesiastico iudice conueniri*. Cap. cum non ab homine 10. eod. vbi generaliter loquitur illis verbis: *Quibuscunq;*
6 *fuerint criminibus deprehensi* Propositio enim vniuersalis omnia comprehendit, quæ alias non comprehenderet, *Ant. Monach. dec. 69. num. 8. ex eo Rota par. 7. dec. 62. num. 7.* D. August. in Psal. 8. tom. 8. inquit: *Nihil excipit, cum dicit omnia*. Ergo nec excipit crimen læsæ maiestatis, quod grauissimum ab omnibus reputatur. Et loquendo de crimine læsæ maiestatis, quod in hoc iudex laicus non possit procedere contra ecclesiasticum, certum est quia occidens Principem non potest in-
7 currere homicidium hoc qualificatum, cum eius subditus non sit, *Farinac. q. 112. num. 231.* Vnde nec à iudice seculari puniri potest, *Bossius tit. de crimine læsæ maiest. num. 86. Vers. Communis, & de foro compet. num. 136. & 137. Farinac. q. 8. num. 30. Clarus q. 36. num. 22. Grassus Effectu 1. num. 568.* Nec tradendus est curiæ seculari, *Barbatia lib. 3. conf. 22. Barbosa ad cap. Si quis 19. 22. q. 5.* Sed à solo suo iudice ecclesiastico venit puniendus, *Farinac. q. 112. num. 232. & 233. & q. 8. num. 28. & 30. & decis. crim. 241. fine, Diana par. 3. tract. 1. resol. 16. Panimolla constituto 46. num. 72.*

Contrarium, quod iudex secularis in hoc casu possit procedere contra clericum, immo & Episcopum, docent *Clarus cit. q. 36. & in §. Læsæ maiestatis, Vers. Hinc infertur, Bossius tit. hoc num. 86. fine*, quos contra se citat *Farinac. q. 8. num. 28.* Dicentes, quod licet prior opinio sit de iure verior, tamen de facto, immo de iure quoque iudicè laicum procedere contra clericum. Probantes *Primo* ex cap. *Si quis* 19. 22. q. 5. vbi si quis contra Regem, & dominum suum machinatur in mortem, etiam Episcopus, Presbiter, & Diaconus, si hoc crimen commiserit, degradetur. *Secundo,* non valet ex hoc antecedente: Clericus conspirando contra suum Principem secularem non committit crimen læsæ maiestatis, ex Clem. Pastoralis de appellat. Inferre, ergo non potest ab eo puniri de tali conspiratione, cum multa dentur crimina, quæ ex sua atrocitate, licet commissa à clericis, puniuntur à laicis; clarum habemus exemplum de clerico assasino, de quo cap. 9. num. 19. Tertio, quia ecclesiastici naturaliter originarij dicuntur esse in dominio ipsius Principis, qui in suo statu vniuersale habet dominium, *alijs citatis ab eodem Farin. q. 8. num. 29. & 30. Grasso num. 572.* vbi quod licet non sit subditus ratione fori, est tamen subditus ratione fidelitatis. His non obstantibus.

Persistendum est in responsione, quia hoc crimen nullū ius dat iudici laico procedendi contra clericum, cum per hoc crimen non perdat priuilegium fori, nullo enim iure exprimitur hæc pœna amissionis priuilegij ex cap. 9. num. 22.

Ad primum dico, textum loqui de illis, qui fidelitatem cum iuramento promi-

promiserunt Principi, etiam clerici, qui tale sacrilegium commiserunt, machinando contra eum mortem, debent degradari, ita quod nisi post degradationem ius habet procedendi contra eũ, quia tunc nõ contra clericum priuilegiatum, sed contra laicum quasi talem procedit auctoritate legis, non ex officio suo. Vide Barb. hic, vbi per degradationem intelligit depositionem. Dic vlterius, illum textum legem non facere, cum sit dictum D. Augustini, immo in eius operibus non inuenitur, quare talis textus attendendus non est.

Ad secundum dico, bonam esse illationem, quia crimen læsæ maiestatis non dat iurisdictionem laico, nec à clerico aufert priuilegium, ergo ex hoc capite clericus non potest puniri à iudice laico propria auctoritate, neq; in hoc delicto, neq; in alijs.

Ad tertium, originatio solum probat; quod fuit ab origine naturaliter subditus, sed dum à statu laicali transit ad statum ecclesiasticum, hunc aquisiuit cum deperditione prioris, sunt enim simul incompossibiles, nulla ergo ratione consideranda est originaria subiectio, dum deficit in transitu ad clericatum, vnde nec dicitur illi subditus ratione fidelitatis, quam illi non iurauit ratione originis.

Quæres 2. An monetarius puniri possit à iudice seculari?

8 ℞. Negatiue, quia nullo iure habetur, hoc delictum priuare clericum priuilegio fori, nec dare iudici seculari potestatem puniendi ecclesiasticos monetarios, aut monetarum tonsores. Ita *Gram. decis.* 163. *Roland. consil.* 4. *num.* 3. *cum alijs Graffus Effectu* 1. *num.* 576. Contra monetarios Pius V. edidit Bullam sub 111. quam innouauit Vrbanus VIII. in sua 75. incip. *In suprema.*

Quæres 3. An possit auferre arma quæcumq; ecclesiasticis?

9 ℞. Negatiue, quia nullo iure canonico iudici seculari id conceditur, neq; per illorum delationem perdit priuilegium fori, ex dictis cap. 9. q. 9. num. 23. Habent proprios superiores, qui arma illis concedunt, cum opus est, & gestantes sine illorum licentia puniunt, ergo nulla ratio suadet, quod seculares possint ecclesiasticos armis spoliare. Est communis sententia Doctorum 40. quos recenset *Barb. ad cap. In audientia* 25. *de sent. excom. Ciarlin. cap.* 15. *num.* 83. *& cap.* 20. *num.* 71. *Bonac. disp.* 10. *de legib. q.* 2. *p.* 1. *§.* 1. *num.* 2. *Decian. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 140. *Farin. q.* 8. *num.* 96. *q.* 108. *num.* 21.

Quæres 4. An procedere possit contra venatorem, & piscatorem?

10 ℞. Rem venatam, seu piscatam, in loco, vbi est Principis reseruatio, eripere potest de eius manibus, quia est res sub dominio reseruantis. Procedere autem contra illum puniendo in persona, vel rebus suis nequaquam potest, quia in his non est dominus. Ita *Salcedo ad Diaz cap.* 65. *fine, Morla q.* 16. *num.* 16. *Cenedus Collectan.* 37. *num.* 19. *ex illis Graffus num.* 863. Addo, quod illis auferre non potest canes, & instrumenta venationis, aut piscationis, cum sua sint.

Quæ-

Quæres 5. An procedere possit contra vsurarium ecclesiasticum?

11 ℞. Negatiue, quia nullo iure id illi conceditur, nec vsurarius caret priuilegio. Grassus num. 1002. quicquid dicant Ioannes Monachus, & Ioannes Andreas apud ipsum sine fundamento.

Quæres 6. An ecclesiasticus sodomita distringatur à iudice laico?

12 ℞. Negatiue, nisi post degradationem, & traditionem curiæ seculari, vt statuit Pius V. in duabus suis Bullis, prima incip. *Cum primum* 5. §. 11. Secunda incip. *Horrendum* 72. his verbis: *Omnes, & quoscunq; Presbiteros, & alios clericos seculares, & regulares, cuiuscumq; gradus, & dignitatis, tam dirum nefas exercentes omni priuilegio clericali, omniq; officio, dignitate, & beneficio ecclesiastico præsentis canonis auctoritate priuamus, ita quod per iudicem ecclesiasticum degradati potestati statim seculari tradantur.*

Occurrunt hic duæ potissimum difficultates prima quid importet exercere hunc actum? Secunda, an patiens subijciatur his pænis?

13 Ad primam, ille dicitur exercere hunc actum, qui ex vsu continuato id vitium exercet, *Rodriq. tom. 1. q. 30. art. 19. Sayrus lib. 7. de cens. cap. 12. num. 23. cum alijs Barb. ad cap. 4. de excessib. prælator. num. 7.* Excusatur à pænis, qui quater probatur exercuisse hoc vitium *Mazuchell. de casib. Mediol. disput. 2. cap. 22. num. 10.*

14 Ad secundum, his pænis non subijcitur patiens, quia perpetrare, & exercere hoc vitium, non est illud pati, sed agere tantum. Ita nonnulli apud Barbosam citandum.

Contrarium, quod etiam patiens subijciatur his penis, docent *Floronus, Coriolanus, Diana, Bonacina, apud Barbosam ad cap. 4. de excessib. num. 12. Vers. Sexto, Mazuchel. disp. 2. cap. 22. num. 7.* & alij apud ipsos. Probant *Primo,* quia dispositum in vno correlatiuorum, censetur etiam dispositum in altero. *Secundo* tam patiens, quam agens proprie dicitur perpetrare, seu exercere hoc vitium, ergo pari pæna puniuntur.

15 Ad primum dico, verum quidem esse, quod correlatiua non iudicantur ad imparia etiam in pænalibus ab Euerardo in hoc loco num. 9. quando scilicet militat in vtroque eadem ratio, *ex ibi allegatis, & à Barb. loco hoc 29. num. 2. & 3.* Sed hic non militat eadem ratio, cum experientia notum sit, huius vitij causam instigantem esse regulariter agentem, ipsum vero patientem non instigare, sed tantum pati, ætas enim puerorum huius vitij ignorantiam, & impotentiam arguit, eos non posse dici perpetrare, & exercere tale vitium. Et quod patientes non subduntur pænæ mortis certi iuris est ex eorum minoritate.

16 Ad secundum, falsum est, verbum *exercere* importare vtrunq; cum luce clarius sit, significare solam actionem, quod quoq; ex eius compositione, & etimologia deducitur *Ex* & *Arceo* scilicet, agendo arceo à me ignauiam, & pigritiam, vnde & exercitus militum dicitur, quia continuo agunt militando contra hostes, exercere, ergo non est pati, sed tantum agere.

17 Numquid pænæ incurruntur ante sententiam? Nequaquam etiam in foro conscientiæ. Ita *Suarez de cens. disp. 31. sect. 4. num. 22. Saynus lib. 7. cap. 12. num. 24. Sanchez lib. 7. disput. 46. num. 18. Bonac. q. 4. de matrim. p. 11. num. 2. Barb. ad cap. 4. de excessib. num. 11. Vers. Septimo.* De his, & alijs pænis vide *Farinac. q. 147. Quaranta v. Sodomia, Panimollam in suo Prausinomo constituto 46. à num. 47. ad 54.*

18 Harum pænarum non est reus abutens bestijs, quia reuera non est sodomia. Ita *Nicolaus Garzias par. 11. de benef. cap. 11. num. 204. Diana par. 2. tract. 3. Miscell. resol. 66.* Multi tenent contrarium citati à Barb. in dictum cap. 4. de excessib. num. 11. Sed meo iudicio inæpte, quia in odiosis, & pænalibus verba sunt stricte, & proprie accipienda. Nam sodo-
19 mia vere, & proprie accepta, de qua cap. 19. Genes. num. 5. *Vocaueruntq; Lot, & dixerunt ei, vbi sunt viri, qui introierunt ad te nocte? educ illos huc, vt cognoscamus eos.* Est seminis humani emissio intra vas stercorarium hominis masculi ab alio masculo, est ergo conmixtio masculorum inter se, vnde excluditur non solum bestiarum, sed etiam fæminarum abusus. Ita *Floronus par. 2. de casibus reseru. casu 7. §. 1. n. 9. Bonac. q. 4. de matrim. p. 11. Barb. ad cap. 4. de excessib. num. 10. D. Thom. 2. 2. q. 154. art. 8. ibidem Caietanus, Defendens de casib. Comi disp. 3. casu 5. num. 578. Mazuchell. disp. 2. cap. 22. initio.* Qui sodomiam vocant coitum inter personas eiusdem sexus.

Quæres 7. An clericus delinquens simul cum seculari puniri possit à iudice seculari?

20 ℞: Negatiue, & probaui cap. 10. q. 10.

Quæres 8. An clericus capi, & puniri possit à iudice seculari offenso?

21 ℞. Non posse, quia per iniuriam illatam iudex nullum aquirit ius procedendi contra sibi iniuriam illatam; neq; per id perdit suum priuilegium. Confirmatur, quia id est vindicare propriam iniuriam, quod nemo facere debet, sed recurrendum est ad superiorem iniurantis, vt iustitiam faciat. Quod procedit, siue agat officium Aduocati, siue Procuratoris, vel alia ratione, quia nihil ex his tribuit eidem ius procedendi contra clericum, cum nullus ex canonibus talem facultatem ei concedat.

Carolus Grassus Effectu 1. num. 935. probat duabus rationibus posse iudicem secularem clericum sibi insultantem distringere. *Primo*, quia clericus exercens aliquid contrarium clericatui amittit priuilegium fori; sed exercens aduocatum, &c. facit aliquid contrarium clericatui, vt probat 11. & 12. ergo perdit priuilegium, & sic tamquam alter laicus puniri potest à iudice seculari, quem offendit. *Secundo* potest illum capere tanquam in fragranti crimine deprehensum, ergo.

Hæ rationes nullius sunt momenti. Vnde ad priorem dico respondendo ad hominem ex ipso Grasso Effectu 12. num. 4. non perdere priuilegi-

um,quia non est ars vilis, neq; sordidum exercitium, propter quod perditur priuilegium. Adde,quod argumentum eius non facit ad rem, quia aliud est exercere artem, aliud iniuriare iudicem. *Ad secundam* dico, neq;in hoc casu posse capere clericum sibi iniuriantem, cum debeat recurrere ad eius superiorem, vt illum distringat. Quod in nullo casu iudex laicus mandet capturam ecclesiasticorum propria auctoritate probaui supra sub cap. 11.

Quæres 8. An clericus in loco, vbi deliquit, non habens superiorem, posſit à iudice seculari capi, & puniri? Iterum infra q. 18.

22 ℞. Id facere non poteſt, quia nullo iure canonico illi hæc poteſtas tribuitur. Nec obſtat, quod in loco non habeat clericus ſuperiorem, quia talis carentia non tribuit facultatem iudici ſeculari. Præterquamquod in omnibus ciuitatibus habetur Epiſcopus, vel iudex eccleſiaſticus, cuius eſt corrigere delicta eccleſiaſticorum.

Plerique cum Graſſo num. 963. tenent contrarium referentes exempla contra nonnullos Equites Maltenſes, qui fuerunt capti de mandato iudicis laici, & tranſmiſſi ad ſuum iudicem eccleſiaſticum, nam abſentia iudicis competentis tribuit iurisdictionem iudici non competenti.

Sed ego non inuenio ius afferens inter iudices diſparis ſtatus tribuens facultatem ex abſentia alterius. Iterum infra q. 18.

Quæres 9. An clericus contraueniens Saluæguardiæ, & illam frangens posſit puniri de mandato Principis?

23 ℞. Negatiue, quia nullo iure canonico id reperitur conceſſum. *Ita Guidopapa dec. 77. Verſ. Sed an iudex, cum alijs Graſſus num.* 1004. *contra nonnullos ab eo citatos nulla ratione ſuffultos.*

Quæres 10. An clericus perturbans rempublicam posſit puniri à iudice laico, tamquam inquietus?

24 ℞. Negatiue, cum huic malo posſit prouideri per ſuperiorem eccleſiaſticum à Magiſtratu admonendum. Quicquid dicat Graſſus num. 1011. cum alijs fundatis in eo, quod legitur 3. Reg. cap. 2. de Salomone Rege, qui fecit interficere Abiathar Sacerdotem. Sed hoc non ob-

25 ſtat, quia Salomon erat etiam Sacerdos cum poteſtate ſpirituali ex cap. 7. lib. 2. Paralip.

Quęres 11. An clericus contemnens excommunicationem puniri posſit à iudice ſeculari? Contemnere, ſeu inſordeſcere dicitur ille, qui iam contumax, & inobediens excommunicatur, & in excommunicatione per annum permanet nolens obedire, neque abſolutionem ab ea quęrere. Doctores *in cap. Excommunicamus* 13. *de hæret. & cap. Cum contumacia* 7. *eod. in* 6.

26 ℞. Inſordeſcens in ea ſolum ab Epiſcopo, vel Inquiſitore puniri poteſt, quia eſt ſuſpectus de hęreſi, quod eſt crimen reſeruatum ſolum prędictis, *Cap. Vt inquiſitionis* 18. *§. Prohibemus, de hæret. in* 6. *Farinac. q.* 186. *num.* 154. *Barb. ad dictum cap.* 18. *num.* 7.

Con-

Contrarium, quod in hoc casu possit se intromittere etiam iudex laicus, quando ecclesiasticus non potest ob potentiam excommunicati illum punire, docent nonnulli cum Grasso num. 1012, & 1013. Sed reuera id omnino falsum est, quia Episcopus, & Inquisitor sunt potentes tum per se, tum per laicam potestatem, cum mandare possint, vt sibi contumacem capiant, & consignent, ex cit. cap. 18. Et hic confutatur error Bertachini apud dictum Grassum num. 1035. asserentis iudicem secularem posse punire clericum fidem subuertentem, cum is casus sit mere ecclesiasticus, ita quod nec incidenter laicus potest se in eo intromittere, ex cit. cap. & docent citati à Farinac. & Barbosa.

27 Nota autem, quod insordescens in excommunicatione propter delictum hæresis excommunicatum, habendus est pro hæretico, *ex cap. Excommunicamus* 13. *de hæret.* citandus tamen ad allegandum causam, quare non debeat declarari hæreticus. Insordescens vero propter aliud delictum habetur solum pro suspecto de hæresi, *cap. 3. in fine, Sess. 25. in Tridentino, vbi Barbosa citat Doctores num. 34. & in præcitato cap. 13. num.* 11.

Quæres 12. An clericus delinquens coram iudice seculari e.g. deponendo falsum, vel producendo falsum instrumentum, puniri ab eo possit?

28 ℞. Negatiue, quia nullibi in iure reperitur, quod per delictum mendacij, aut periurij clericus perdat priuilegium fori. Ita docent omnes cum *Hostiensi, Butrio, Innocentio, Ioanne Andrea, & Felino in cap. Verum, de foro compet. Farinac. q. 8. num. 26.* alijs relatis Grassus *num.* 1147. *Ciarl. cap. 48. num. 10. &* 11. qui Grassus præced. num. alios in contrarium recenset, nullo fultos fundamento.

Quæres 13. An iudex secularis procedens contra clericum, quem putabat laicum, rite, & valide agat, & non comparens ipsum condemnet in contumaciam, immo definitiue, si probatum sit delictum contra illũ?

26 ℞. Acta contra clericum siue notum, siue ignotum in ratione clericatus, probato concludenter clericatu, ipso iure nulla, & inualida sunt, defectu iurisdictionis in procedente, ac proinde omnia acta debent carere iuribus, & pro nihilo haberi. Ita *ex cap. Cum super 23. de offic. deleg. Decius consil. 198, num. 3. Diana par. 6. tract. 8. resol. 4. Vers. Verum, Pasqualig. q. 72. initio.* Defectus enim iurisdictionis insanabilis est, *ex allegatis à Gnaz. Defens. 1. cap. 1. num. 4.* Et ita docent citati *à Grasso num.* 1287. Quare cum omnia acta sint nulla, & lata sententia, vt quæ procedunt à iudice incompetente, nunquam reuiuiscere possunt, & clericus perpetuo agere poterit de nullitate, vt dicunt omnes *cum Paulo de Castro in l. 2. ff. si quis in ius voc. num. 9. Vers. Breuiter Prospero Fasseto cons. 23. num. 7.*

30 *ex eis Grassus num.* 1292. Ita quod iudex requisitus tenetur ea acta reuocare, quia male, & iniuste facta emendẽda sunt, & corrigenda, ex Auth. de Nupt. collat. 4. Vbi Imperator inquit: *Non enim erubescimus corrige-*

re, quæ prius diximus, nec ab aliis corrigi expectare volumus. Vnde *ex cap. Graue 19. de offic. ordin.* dicitur: *Iudex, quæ male egit per seipsum emendare debet.* Colligunt *ex l. præses 6. C. quomodo, & quando, l. 4. C. de accusat. Anchar. consil. 184. Felin. consil. 49. num. 19. Decian. lib. 4. cap. 9. num. 61. fine, & num. 115. ex illis Grassus num. 358.*

Quæres 14. An clericus reconueniri possit coram iudice laico in criminali, coram quo ipse clericus conuenerat laicum?

31 ℞. Negatiue, quia accusatus non potest accusare in eodem iudicio,
32 nisi prius se purgauerit. Confirmatur, quia reconuentio non dat ius, sed illud supponit; certum autem est, iudicem laicum nullum habere ius in reconuentione, ergo non potest esse iudex reconuentionis. Ita *Glos. v. Non tenet, cap. 4. de iudic. Glos. v. Aut condemnare, cap. 2. de foro compet. Clarus q. 2. num. 3. cum aliis Barbosa in cap. Ex literis, de litis contest. num. 7. Guazin. Defens. 1. cap. 7. fine, Farinac. q. 8. num. 99. Bonac. in Bulla disp. 1. q. 16. sect. 1. p. 6. num. 8. limit. 2. Castropal. de Reuer. p. 6. num. 9. Grassus num. 763. & 766.* Asserentes procedere, etiam si in causa criminali procedatur ciuiliter.

Quæres 15. An clericus feudatarius possit puniri à suo domino?

33 ℞. Negatiue, etiam si deliquerit in causa feudali, siue agatur criminaliter, siue ciuiliter in crimine, quia nullibi reperitur id concessum iudici seculari, qui nec directe, nec indirecte potest distringere ecclesiasticas personas. Ita *Couar. in cap. Verum, de foro compet. num. 2. & 3. Butrius, & Abbas num. 17. ibidem, Surd. lib. 2. consl. 193. num. 15. Berous lib. 1. consl. 82. num. 11. cum aliis Grassus num. 726. & 727.*

Quæres 16. An clericus officialis Principis secularis, si delinquat in officio, puniatur ab eodem Principe?

34 ℞. Negatiue, expresse cap. Cum contingat 13. de foro compet. vbi, quod coram suo Episcopo conueniendus est, nisi priuilegium, vel consuetudo aliud inducat. Ita *Abbas in dictum cap. Couar. in Practicis quæst. cap. 33. num. 6. Decian. lib. 4. cap. 9. num. 143. Bonac. de legib. disp. 10. q. 2. p. 1. §. 1. num. 24. Diana par. 1. tract. 2. resol. 18. cum aliis Barb. in cap. Sacerdotibus 2. Ne cler. vel mon. Dal Bene par. 2. cap. 9. dub. 35. sect. 1. num. 16.* Quo ad districtionem, quo vero ad redditionem rationum cogendus est ab Episcopo.

Contrarium, quod possit puniri à Principe, tenet *Farinac. q. 8. num. 98. cum Cenedo Collect. 61. num. 6. Camillo Borella de præstantia Regis Catol. cap. 71. num. 34. apud dictum Barbosam.* Probans primo *ex cap. Cum contingat 13. de foro compet.* ibi: *Vel consuetudo aliud inducat.* Secundo ex cap. præcitato Sacerdotibus 2. Ne cler. vel mon. illis verbis: *Indignum est eis ab ecclesia subueniri, per quos constat in ecclesia scandalum generari.* Ergo cum ecclesia illis non subueniat præcipiendo ne puniantur, liberum erit iudici laico distringere tales delinquentes.

Ad

Ad primum dico, eam consuetudinem sublatam esse per Bullam Cænæ Domini. Ad secundum, verba illa non important, ipsum posse puniri à iudice seculari, sed ecclesiam non debere illi parcere, immo seuere castigare iuxta excessus suos in illo officio perpetratos, vt docent præcitati.

Quæres 17. An filius clericus simul cum alijs filijs laicis priuetur bonis paternis ex delicto patris in crimine læsæ vtriusq; maiestatis.

35 ℞. Negatiue, quia leges ciuiles neq; directe, neq; indirecte possunt punire clericos non solum in persona, verum nec etiam in bonis, cum in neutro subdantur legibus ciuilibus. Confirmatur, quia lex confiscationis est valde odiosa, ergo restringenda. Prætereà non afficit filias fæminas Clarus v. Læsæ maiestatis num. 10. vnde sunt dotandæ, ibidem Baiardus v. Contra, ergo multo minus clericos, qui nullo modo subduntur Principi seculari. Quare filio clerico debetur legitima. Ita *Glos. in cap. Satis peruersum 7. dist. 56. alijs citatis Grassus Effectu 45. num. 2.* Licet Glos. id dicat; tamen solum ibi sermo est de beneficio non auferendo a iudice laico, cum non pertineat ad bona paterna. Dicta locum non habent in fisco ecclesiæ ex contraria ratione, quia scilicet clericus subditur ecclesiæ legibus, sic ecclesia aquirit.

Quæres 18. An ecclesiastici exempti, & immediatè subiecti Sedi Apostolicæ, qui non habent superiores in Regnis, vbi delinquunt, puniri possint à iudicibus regijs?

36 ℞. Negatiue. Tum quia aliter eorum priuilegia exemptionis nullius essent momenti. Tum quia absentia superioris non dat ius secularibus iudicibus in clericos. Tum quia simpliciter non carent superioribus ecclesiasticis, cum in vnaquaq; ciuitate adsit Episcopus, qui in casibus enormibus potest eos capere, vt consignentur suis superioribus.

Quæstio hæc procedit maximè contra ecclesiasticos milites, qui non habent vbique superiores suos præsentes, asserentibus nonnullis, posse puniri à iudicibus regijs, qui sunt *Pereira de manu regia par. 2. cap. 22. num. 18. Bobadilla tom. 1. lib. 2. cap. 18. num.* 127. quos cum alijs refert, Diana *par. 4. tract. 1. resol.* 73. & impugnat ipse Diana cum Camillo Borella *in Addit. ad Speculum Bellug. Rubr. 11. §. Videndum lit. G.* vocante hanc opinionem iniquam, quam falsam dicit *Megal. lib. 3. de censur. cap.*

37 *11. num.* 37. Et id verum est, vt colligitur ex Bulla 37. incip. *Æqua* Clementis VIII. decernentis, ne aliquis minister, aut officialis etiam imperialis sub pæna excommunicationis reseruatæ Papæ extra articulum mortis, audeat aliquem Fratrem S. Ioannis Ierosolimitani, militem, aut religiosum, donatum, aut familiarem, seruitorem, necnon presbiteros seculares eorum ecclesijs inseruientes, dum eis inseruiunt, & alias quascunq; personas dicti hospitalis declarare, quod assassinij crimen commiserint, neq; ad pænarum executionem deuenire, nisi prius per superiores eorum adiuncto sibi loci Episcopo, declaratum fuerit, eos tale

assassinium commisisse, non obstante quauis etiam antiquissima, & immemorabili consuetudine in contrarium forsan quomodolibet vigente. Vide *Pasqual. ad Franchum par. 1. num. 118. Cespedem de exempt. Regular. dub. 253.*

38 Si quis Eques Maltensis delinquat in personas Curiæ Episcopalis, dum suum officium exercet, vel alias iurisdictionem Episcopi impediens ab eodem puniri potest, vt respondit S. Congr. *apud Barbosam lib. 1. de Iure cap. 43. num. 154.* Dicta de his locum habent in militibus aliorum ordinum, sunt enim & ipsi personæ ecclesiasticæ.

CAPVT DECIMVM V.

De Excommunicatione Bullæ Cænæ Domini contra processantes Clericos.

1 *Referuntur verba Bullæ.*
2 *Causa criminalis tractatur à iudice competente ad puniendum reum.*
3 *Pæna vnius metus multorum.*
4 *Pæna facit causam criminalem, ordinaria, & extraordinaria?*
5 *Capitalis, & non capitalis.*
6 *Criminalisne, an ciuilis, censenda ciuilis.*
7 *Ciuilis causa, quæ non tendit ad punitionem?*
8 *Quænam personæ comprehendantur in Bulla?*
9 *Magistratus quid, & quotuplex?*
10 *Magistratus venit quilibet officialis in eo.*
11 *Princeps, & Rex non venit sub nomine Magistratus.*
12 *Rex dicitur Magistratus causaliter, non formaliter.*
13 *Notarius, qui auctorizat instrumenta.*
14 *Scriba, qui rescribit acta, seu instrumenta.*
15 *Executores sunt obedientes iudici.*
16 *Accusator, seu querelans non est reus huius censuræ.*
17 *Præbens solum occasionem, accusatio non est actus iudicialis ex parte accusantis.*
18 *Neque testes.*
19 *Neque aduocati, & Procuratores.*
20 *Neque fiscalis.*
21 *Nullam incurrunt censuram Bullæ.*

22 *Neque eam quæ est contra trahentes, quæ respicit ciuilia.*
23 *Consiliarij alij assessores, alij dantes consilia in scriptis.*
24 *Actiones sunt quinque huius Bullæ.*
25 *Vnaquaq; earum de per se infert censuram.*
26 *Processus quid, & quotuplex.*
27 *Lis dicitur contestari per responsionem in citatione.*
28 *Conclusio in causa facit silere partes.*
29 *Ab ea acta processus dicuntur fieri nota.*
30 Sicut audio iudico *Ioan.* 5. 30.
31 *Sententia est pars processus.*
32 *Processus scribendus est.*
33 *Ore tenus processare non dicitur sed priuatim interrogare.*
34 *Recipiens dicta testium contra clericum complicem cum laicus non est reus.*
35 *Processans ad effectum remittendi non excusatur.*
36 *Neque, si ita agat sine animo puniendi.*
37 *Ex sola acceptatione querelæ fit reus huius censuræ.*
38 *Iudicium incipit à citatione, processus à querela acceptata.*
39 *Processus habet tractum successiuum ex multis actibus.*
40 *Prohibito toto censentur prohibitæ distincte omnes eius partes.*
41 Bannire *quid importet.*
42 *Verba cum effectu sunt accipienda maxime in odiosis.*
43 *Priuatim monens clericum, vt recedat, non est reus.*
44 *Princeps per se non potest bannire clericum suspectum, vel perturbantem rempublicam.*
45 Capere *quid importet?*
46 *Sententia condemnatoria etiam sine executione facit iudicem reum censuræ.*
47 *Sententia in scriptis debet redigi.*
48 *Executio refertur ad sententiam.*
49 *Iudex ecclesiasticus procesans non suum subditum non est reus.*
50 *Ecclesiasticus officialis Principis incurrit hanc censuram.*
51 *Clericus consentiens in iudicem laicum hunc non excusat à censura.*
52 *Processans ad vindictam, non in ordine ad sententiam adhuc incurrit.*
53 *Negligentia ordinarij non excusat iudicem laicum.*
54 *Nullus inferior potest causam criminalem delegare laicis.*
55 *Etiam coniunctim cum Clerico.*
56 *Papa solus delegare potest.*
57 *Licentia qualis debeat esse.*
58 *Veneti habent hanc licentiam.*
59 *Delegatus tenetur ostendere suum priuilegium.*
60 *Quænam personæ ecclesiasticæ gaudeant hoc priuilegio Bullæ.*

DE EXCOMMVNICATIONE B. C. D. CONTRA PROCESSANTES CLERICOS.

ON inuenio censuram latæ sententiæ contra iudices seculares distringentes personas ecclesiasticas, ideo contra istos adest excommunicatio lata in Bulla Cænæ Domini §. 19. huius tenoris.

1 *Excommunicamus, & anathematizamus omnes, & quoscunq; Magistratus, & Iudices, Notarios, Scribas, Executores, & Subexecutores, quomodolibet se interponentes in causis capitalibus, siue criminalibus contra personas ecclesiasticas, illas processando, banniendo, capiendo, seu sententias contra illas proferendo, vel exequendo, sine speciali, specifica, & expressa huius sanctæ Sedis Apostolicæ licentia; quique huiusmodi licentiam ad personas, & casus non expressos extendunt, vel alias, illa perperam abutuntur, etiam si talia committentes fuerint Consiliarij, Senatores, Præsidentes, Cancellarij, Vicecancellarij, aut alio quouis nomine nuncupati.* Super qua proponuntur sequentes quæstiones, & resoluuntur.

Quæres 1. Quid sit causa capitalis, & criminalis, de quibus in hac Bulla?

2 ℞. Causa criminalis est illa, quæ criminaliter tractatur, contra delinquentem à iudice competente ad effectum puniendi malefactorem in

3 ordine ad publicam vtilitatem pæna enim est metus multorum, *Deuter. 17. 13. cap. Quapropter 47. 2. q. 7. cap. fin. de Calumn.* Pæna ergo inflicta ad publicam vindictam specificat causam criminalem, & distinguit à ciuili, quæ ciuiliter tractatur ad commodum priuatum. Ita communis peritiorum opinio apud *Clarum q. 1. Vers. Ex quorum, Farin. q. 100. num. 3. & seq. Menoch. de arbitr. casu 275. num. 6. Barb. ad. Rubr. de Iudic. num. 4. Ego in Traxi cap. 92. q. 4. tom. 5. impress. Lugdunensis.*

4 Pæna autem constitutiua, seu qua cognoscitur, causam esse criminalem, alia est ordinaria, quæ scilicet à lege, vel statuto est imposita malefactoribus. Extraordinaria vero ea est, quæ arbitrio iudicis imponitur condemnatis; dicitur arbitraria, quia non est expressa in iure, sicut ordinaria. Alia est afflictiua corporis, quæ subdiuiditur in capitalem. Capitalis consistit in diminutione capitis per mortem, vel naturalem vltimi supplicij violentæ separationis animæ à corpore; vel ciuilem, per deportationem, seu relegationem, & exilium, seu pœnam triremium, de quibus Farinac. q. 19. Et per hęc explicantur ea Bullę verba *In causis capitalibus* scilicet pęnarum mortis, exilij, & triremiū, in terminis istis Bonac disp. 1. Bullę q. 20. p. 1. num. 4.

5 Sub alijs verbis, *Seu criminalibus*, continentur alię causę criminales, sed non capitales, cuiusmodi est tortura, fustigatio, berlina, membri

trunca-

truncatio, efossio oculi, &c. Alia non est afflictiua corporis, sed bursę euacuatio, dicta pęna pecuniaria, quę si applicetur fisco, arguit causam criminalem, non autem si detur parti, quia tunc causa est ciuilis, cum non tendat in publicam vtilitatem, sed priuatam. *Ita Clarus q. 1. Vers. Ex quorum, Farinac. q. 100. num. 15. Bonacina disp. 1. q. 20. p. 5. num. 5.* Vnde excluditur à causa criminali iudicium, quod fit ciuiliter super delicto sine vllo ordine ad puniendum ipsum delinquentem.

6 In dubio, an causa sit criminalis, an ciuilis, consenda est ciuilis, secundum *Menoch. lib. 1. de Arbitr. q. 88. num. 1. 5. & 6. Buccaronus de differ. inter iudicia ciuil. & crim. Præmisso 3. ex illis Barb. ad Rubr. de iudic. num. 5.* in dubijs enim pænalia locum non habent.

7 Causa ciuilis est illa, quę oritur ex contractu, vel etiam ex delicto, sed sine ordine ad punitionem, ad commodum tantum personę priuatę. Ita pręcitati, qui causam ex ciuili, & criminali mixtam vocant illam, in qua agitur ad interesse fisci, & ad commodum partis .i. accusatoris. Ita Doctores *cum Farinac. q. 100. num. 50. qui num. 52.* ait, dicendam esse prorsus criminalem.

Quæres 2. Quænam personæ afficiantur hac censura?

8 ℞. Sequentes, Magistratus, Iudices, Notarij, Scribæ, Executores, & Subexecutores. Item Consiliarij, Senatores, Præsidentes, Cancellarij, & Vicecancellarij, & alij quouis nomine nuncupati. De singulis dicendum.

9 Magistratus est officium honorificum personis officialibus tribuens potestatem super subditos. Quatuor autem sunt ordines Magistratuum. Primi ordinis vocantur illustres; Secundi Spectabiles; Tertij clarissimi, & his competit potestas meri, & mixti imperij, hoc est, inquirendi, & puniendi delicta, *l. Imperium ff. de iurisd. omn. iud. l. Illicitas §. Qui vniuersas ff. de offic. Præsid. ibi Glos. v. Ius gladij, Oldrad. cons. 10. num. 2.*

Quarti ordinis Magistratus sunt illi, qui minorem habent potestatem, *ex Glos. v. Tribuuntur l. 1. ff. de officio eius cui mand. iurisd.* Alia est diuisio Magistratus in eos, qui sunt maioris ordinis, & qui sunt ordinis minoris, *l. Honor 14. §. Gerendorum, ff. de muner.* Maioris ordinis erant consules, Censores, Prætores, Dictatores, &c. Minoris ordinis erant Ædiles, Quæstores, Tribuni &c. De maioribus Cicero lib. 3. de legibus inquit: *Videtis igitur hanc esse Magistratus crim. vt præsit, præscribatq; recta, & vtilia, & coniuncta cum legibus. Vt enim Magistratibus leges, ita populo præsunt Magistratus, vereq; dici potest, Magistratum esse legem loquentem, legem autem mutum Magistratum.*

Itaque omnes officiales, qui Magistratum constituunt siue maiorem, siue minorem se interponentes in causis criminalibus clericorum sunt rei huius excommunicationis *Bonac. disp. 1. Bullæ q. 20. p. 2. num. 2.*

Duæ hic occurrunt difficultates de nomine Magistratus. Prima, an sub nomine,

DE EXCOMMVNICATIONE B. C. D. CONTRA PROCESSANTES CLERICOS.

NON inuenio censuram latæ sententiæ contra iudices seculares distringentes personas ecclesiasticas, ideo contra istos adest excommunicatio lata in Bulla Cænæ Domini §. 19. huius tenoris.

1 *Excommunicamus, & anathematizamus omnes, & quoscunq; Magistratus, & Iudices, Notarios, Scribas, Executores, & Subexecutores, quomodolibet se interponentes in causis capitalibus, siue criminalibus contra personas ecclesiasticas, illas processando, banniendo, capiendo, seu sententias contra illas proferendo, vel exequendo, sine speciali, specifica, & expressa huius sanctæ Sedis Apostolicæ licentia; quique huiusmodi licentiam ad personas, & casus non expressos extendunt, vel alias, illa perperam abutuntur, etiamsi talia committentes fuerint Consiliarij, Senatores, Præsidentes, Cancellarij, Vicecancellarij, aut alio quouis nomine nuncupati.* Super qua proponuntur sequentes quæstiones, & resoluuntur.

Quæres 1. Quid sit causa capitalis, & criminalis, de quibus in hac Bulla?

2 ℞. Causa criminalis est illa, quæ criminaliter tractatur, contra delinquentem à iudice competente ad effectum puniendi malefactorem in
3 ordine ad publicam vtilitatem pæna enim est metus multorum, *Deuter.* 17. 13. *cap. Quapropter* 47. 2. *q.* 7. *cap. fin. de Calumn.* Pæna ergo inflicta ad publicam vindictam specificat causam criminalem, & distinguit à ciuili, quæ ciuiliter tractatur ad commodum priuatum. Ita communis peritiorum opinio apud *Clarum q.* 1. *Vers. Ex quorum, Farin. q.* 100. *num.* 3. *& seq. Menoch. de arbitr. casu* 275. *num.* 6. *Barb. ad. Rubr. de Iudic. num.* 4. *Ego in Praxi cap.* 92. *q.* 4. *tom.* 5. *impræss. Lugdunensis.*

4 Pæna autem constitutiua, seu qua cognoscitur, causam esse criminalem, alia est ordinaria, quæ scilicet à lege, vel statuto est imposita malefactoribus. Extraordinaria vero ea est, quæ arbitrio iudicis imponitur condemnatis; dicitur arbitraria, quia non est expressa in iure, sicut ordinaria. Alia est afflictiua corporis, quæ subdiuiditur in capitalem. Capitalis consistit in diminutione capitis per mortem, vel naturalem vltimi supplicij violentæ separationis animæ à corpore; vel ciuilem, per deportationem, seu relegationem, & exilium, seu pœnam triremium, de quibus Farinac. q. 19. Et per hæc explicantur ea Bullę verba *In causis capitalibus* scilicet pęnarum mortis, exilij, & triremiũ, in terminis istis Bonac disp. 1. Bullę q. 20. p. 1. num. 4.

5 Sub alijs verbis, *Seu criminalibus*, continentur alię causę criminales, sed non capitales, cuiusmodi est tortura, fustigatio, berlina, membri

truncatio, efossio oculi, &c. Alia non est afflictiua corporis, sed bursę euacuatio, dicta pęna pecuniaria, quę si applicetur fisco, arguit causam criminalem, non autem si detur parti, quia tunc causa est ciuilis, cum non tendat in publicam vtilitatem, sed priuatam. *Ita Clarus q. 1. Vers. Ex quorum, Farinac. q. 100. num. 15. Bonacina disp. 1. q. 20. p. 5. num. 5.* Vnde excluditur à causa criminali iudicium, quod fit ciuiliter super delicto sine vllo ordine ad puniendum ipsum delinquentem.

6 In dubio, an causa sit criminalis, an ciuilis, consenda est ciuilis, secundum *Menoch. lib. 1. de Arbitr. q. 88. num. 1. 5. & 6. Buccaronus de differ. inter iud cia ciuil. & crim. Præmisso 3. ex illis Barb. ad Rubr. de iudic. num. 5.* in dubijs enim pænalia locum non habent.

7 Causa ciuilis est illa, quę oritur ex contractu, vel etiam ex delicto, sed sine ordine ad punitionem, ad commodum tantum personę priuatę. Ita pręcitati, qui causam ex ciuili, & criminali mixtam vocant illam, in qua agitur ad interesse fisci, & ad commodum partis .i. accusatoris. Ita Doctores *cum Farinac. q. 100. num. 50. qui num. 52.* ait, dicendam esse prorsus criminalem.

Quæres 2. Quænam personæ afficiantur hac censura?

8 ℞. Sequentes, Magistratus, Iudices, Notarij, Scribæ, Executores, & Subexecutores. Item Consiliarij, Senatores, Præsidentes, Cancellarij, & Vicecancellarij, & alij quouis nomine nuncupati. De singulis dicendum.

9 Magistratus est officium honorificum personis officialibus tribuens potestatem super subditos. Quatuor autem sunt ordines Magistratuum. Primi ordinis vocantur illustres; Secundi Spectabiles; Tertij clarissimi, & his competit potestas meri, & mixti imperij, hoc est, inquirendi, & puniendi delicta, *l. Imperium ff. de iurisd. omn. iud. l. Illicitas §. Qui vniuersas ff. de offic. Præsid. ibi Glos. v. Ius gladij, Oldrad. cons. 10. num. 2.*

Quarti ordinis Magistratus sunt illi, qui minorem habent potestatem, *ex Glos. v. Tribuuntur l. 1. ff. de officio eius cui mand. iurisd.* Alia est diuisio Magistratus in eos, qui sunt maioris ordinis, & qui sunt ordinis minoris, *l. Honor 14. §. Gerendorum, ff. de muner.* Maioris ordinis erant consules, Censores, Prætores, Dictatores, &c. Minoris ordinis erant Ædiles, Quæstores, Tribuni &c. De maioribus Cicero lib. 3. de legibus inquit: *Videtis igitur hanc esse Magistratus crim. vt præsit, præscribatq; recta, & vtilia, & coniuncta cum legibus. Vt enim Magistratibus leges, ita populo præsunt Magistratus, vereq; dici potest, Magistratum esse legem loquentem, legem autem mutum Magistratum.*

Itaque omnes officiales, qui Magistratum constituunt siue maiorem, siue minorem se interponentes in causis criminalibus clericorum sunt rei huius excommunicationis *Bonac. disp. 1. Bullæ q. 20. p. 2. num. 2.*

Duæ hic occurrunt difficultates de nomine Magistratus. Prima, an sub

nomine,

nomine, Magiſtratus veniat vnica perſona officialis, nempe caput? An ſingulæ perſonæ? An corpus ipſum Magiſtratus? Secunda, an ſub nomine Magiſtratus veniat Princeps, Imperator, Rex, Dux, &c?

10 Ad primum dico, venire omnes perſonas ſingulariter ſpectatas ſe interponentes in cauſis criminalibus clericorum, non enim excommunicatur congregatio, & corpus morale, vt patet ex 2. Canone Bullæ, vbi diſtinguuntur perſonæ à Capitulis, Collegijs, & Vniuerſitatibus, nam illæ excommunicantur, hæc vero interdicuntur.

11 Ad ſecundum dico, illos non venire ſub nomine Magiſtratus, quia Bulla, quando vult eos includere, de illis mentionem expreſſam facit, vt videri poteſt excom. 7. 8. 14. & 18. in hoc autem Canone de illis nulla fit mentio. Confirmatur id, quia Princeps ipſe non eſt Magiſtratus, ſed is conſtituitur ex eius officialibus, quibus ſupereminet, & pro capite, non ipſum Principem, ſed alium habet ſubiectum ipſi Principi, qui omnibus ſuam delegat poteſtatem.

Dices, in l. 2. ff. de orig. iur. §. Quo ad Magiſtratus, Rex dicitur Magiſtratus, quia habet omnem poteſtatem; & hoc docet *Megal. lib. 3. de cenſur. cap. 11. num. 3. per l. Poteſtatis 215. de verb. ſignif.* cum potiſſima acceptio Magiſtratus ſit, quod habeat imperium coercendi malefactores.

12 Sed reuera allati textus id nequaquam probant, ſed ſolum id ſignificant, quod Rex, & Princeps eſt Magiſtratus non formaliter, ſed cauſaliter, quia Magiſtratus ab eo inſtituitur, & ab eodem accipit ampliſſimam poteſtatem. *Bonac. cit. q. 20. num. 2.* hos ſub nomine Magiſtratus ex Filliucio non comprehendit, ſed ſolum Gubernatores, Proreges, Præſides Prouinciarum, Senatores, &c.

Iudicis nomen expreſſum in Bulla de ſe notum eſt, & venit ſolum iudex criminalis, non autem ciuilis, cum is non tractet cauſas criminales, ſicut ille.

13 Notarij nomen ſatis notum eſt de illis, qui publica auctoritate creati ſunt ad conficienda inſtrumenta publica, & in terminis iſtis, qui acta criminalia autenticant contra eccleſiaſticos, vel ſimpliciter ſcribunt in proceſſibus, qui contra illos fiunt. *Bonac. cit. q. 20. num. 3.*

14 Scribarum nomine veniunt quicunq; ſcriptores ſcribentes acta proceſſus, vel aliquid contra clericos. Ex eodem Bonac. num. 4.

15 Executores ſunt miniſtri inferioris conditionis exequentes iuſſa iudicum, & eorum ſententias contra clericos, vt ſunt birruarij, curſorij, nuntij, carnifex, & huius generis, tubatores banni, legentes, & proclamantes bannum, ducentes bannitum extra territorium, vel vrbem. Coadiutores ad eas actiones vocati ab executoribus appellanrur ſubexecutores. Ita *Vgolin. §. 3. num. 2. Duardus q. 8. num. 4. Regin. lib. 9. nnm. 385. ex illis Bonac. q. 20. puncto 2. num. 5. & 6.*

Quæres 3. An accuſatores, & querelantes clericos coram iudice laico criminaliter ſint rei huius excommunicationis? 16

16 ℞. Negatiue, probatur. Tum quia talis non est Magistratus, Iudex, Notarius, Scriba, Executor, nec Subexecutor. Tum quia querelans nullam facit ex actionibus ibidem expressis, cum non processet, nec banniat, nec capiat, aut sententiam proferat, nec exequatur. Ita *Alterius disp. 20. cap. 1. col. 3. Vers. Hæc excommunicatio, Filliuc. tract. 16. cap. 11. quæst. 8. ad finem num. 313. Duardus Canon. 19. q. 8. num. 6. cum alijs Bonac. q. 20. p. 2. num. 11.*

Nihilominus aliqui dicunt comprehendi etiam accusatores, & querelantes, seu denuntiantes, quia ab istis incipit processus, & sic dicuntur ipsi processare.

17 Respondetur tamen quærelantem non dici processare, sed solum præbere causam ad processandum, non enim quærela, nec accusatio est actus iudicialis ex parte agentis, sed fit talis solum respectu iudicis acceptantis illam. Confirmatur, quia processus incipit à citatione, secundum *Bartol. Iasonem, & alios in Rubr. C. de in ius vocando, apud Bonac. q. 20. p. 1. num. 9. Vers. Secunda*, qui tamen *num. 9. Vers. Ad fundamentum* dicit, processum non semper incipere à citatione, sed quandoq; ab inquisitione, & ab acceptatione querelæ, ad quam sequitur inquisitio, & sic patet querelantem non subijci huic censuræ.

Quæres 4. An testes deponentes contra clericum criminaliter incurrant hanc excommunicationem?

18 ℞. Negatiue ob rationes adductas in præcedenti responso. Confirmatur, quia testes respectu processus se habent tamquam suggerentes materialiter materiam probatiuam, non vero formantes processum; in Bulla autem exprimuntur actiones, non passiones se tenentes ex parte materiæ. Ita præcitati.

Quæres 5. An Aduocati, Procuratores, & alij agentes, & instigantes iudicem contra ecclesiasticum sint rei huius censuræ.

19 ℞. Negatiue. Tum quia nullum ex dictis actionibus interponunt in causa. Tum quia non exprimuntur in numero interponentium se in dictis actionibus, ergo rei non sunt ex hoc capite.

Quæres 6. An fiscalis comprehendatur in hac excommunicatione?

20 ℞. Negatiue, ob dictas rationes, nullus enim est expressorum in textu, nec facit aliquam ex dictis actionibus, propter quas incurritur excomunicatio, sed eius officium est procurare res fisci, quæ dicuntur esse de patrimonio Principis.

Quæres 7. An supradicti sub q. 3. 4. 5. & 6. incidant in aliquam aliam censuram eiusdem Bullæ, vel alterius canonis, & decretalis.

21 ℞. Negatiue, si enim allegetur Bulla sub can. 15. respondetur ibidem esse sermonem de excommunicatione contra trahentes ecclesiasticos ad forum seculare in causis ciuilibus tantum, *Nauar. cap. 27. num. 72. Fagnanus ad cap. Nullus, de foro compet. num. 14. Bonac. q. 16. sect. 1. p. 14.*

1. *p.* 14. *num.* 14. & 19. Et ita est, ne in Bulla idem casus bis repetatur sine causa & frustratorie, leges enim id abhorrent, ne vna quidem syllaba debet in lege superfluere, Glos. v. tamquam Cap. Solitæ 6. de maior. Gonzal. Glos. 13. num. 72.

Neque incurrunt in excommunicationem canonis, quia neminem percusserunt, nec in carcerem coniecerunt. Nec obstat, quod consentientes, & consulentes sint excommunicati, quia restringitur canon ad consentientes, & consulentes in percussionem.

Dices, in hoc canone exprimuntur Consiliarij, qui videntur coincidere cũ Aduocatis nam, & hi proprie consilium dant.

23 ℞. Consiliarij sunt duplici differentia, alij à dando consilium quibuscunq; petentibus sine assessione; alij ab assidendo, qui scilicet sunt assessores iudicis, seu Principis, *l. consiliarijs* 5. *ff. de officio Assessoris*. Textus canonis loquitur de secundis, non de primis.

Nota quoq; quod expressi in fine nostri canonis restringuntur ad abutentes licentia distringendi ecclesiasticos, non vero deferuntur ad supradictos, qui propria auctoritate, seu officio audent se interponere in causis ecclesiasticorum criminalibus.

Quæres 8. Quænam sint actiones, per quas incurritur excommunicatio.

24 ℞. Quinque sunt actiones prohibitæ contra ecclesiasticos, hoc est, processare, bannire, capere, sententiare, & exequi sententiam. Verbum *se interponentes* est actio generica, quæ de illis dicitur, in quibus imbibitur tamquam genus in suis speciebus, & ab illis non distinguitur in operatione, sed tantum in definitione, & logicaliter. Quare non sunt sex, quicquid dicat *Sayrus lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 2. & *Bonac. cit. q.* 20. *p.* 1. esse sex. Ad incurrendam autem hanc censuram sufficit vna

25 ex dictis actionibus, nam textus vtitur particulis disiunctiuis *Seu*, & *Vel* alternatiuis, de quarum natura est, quod ad effectum sufficit vnius adimpletio, arg. Reg. 70. in 6. De singulis agendum est.

Quæres 9. Quid importet verbum *Processando?*

26 ℞. A definitione processus colligitur responsio. Processus autem est series actorum iudicialium in scriptis redactorum per Notarium coram Iudice ab initio querelæ acceptatæ ab eo vsq; ad sententiam definitiuam. Vide quæ dixi *in Praxi crimin. impressionis Lugdun. tom.* 5. *cap.* 82. *sect.* 5. *à num.* 47. & *in cap.* 100. vbi illum diuisi in offensiuum, Defensiuum, & sententiatiuum. Acta autem in eo scripta sunt querela acceptata à iudice, depositiones testium, & hæc pertinent ad processum offensiuum sic dictum respectu querelati, qui per talia acta dicitur offendi. Respectu vero Iudicis nuncupatur informatiuus, qui instruitur, & venit in cognitionem delicti, in quo sensu accipitur in hoc canone Bullæ. In eo quoque querelatus, probato saltem semiplene delicto citatur verbaliter, vel realiter per capturam, & in prima interrogatione dicitur

dicitur constitui, & cum eo lis contestari, vt dixi cap. 67. num. 12. do-
27 mum datis illis defensionibus concluditur in causa, ita quod actor, &
28 reus vltra non possunt procedere, sed solum expectare debent sententiam iudicis, & tunc acta processus incipiunt esse notoria, cum in causa
29 est conclusus, vt notaui cap. 38. q. 4. ex eadem Praxi, & in his consistit processus Defensiuus. Tandem processus sententiatiuus finitur per probationem sententię, quæ est conclusio, & absolutio totius processus, cuius partes informatiua, & defensiua sunt vti præmissæ ad inferendam conclusionem in sententia consistentem, vt dixi cit. cap. 82. sect. 5. num. 51. Infertur enim, & fertur secundum allegata, & probata in processu informatiuo, & defensiuo, secundum doctrinam Christi Domini Ioan. 5. 30. *Sicut audio, iudico*, cap. Iudicat 4. 3. q. 7. l. Illicitas 6. §. Veritas ff.
30 de officio Præsidis. Quod autem, & ipsa sententia sit pars processus
31 docet communior, & verior opinio apud *Farinac. consil. 156. num. 32. Guazin. Defens. 22. cap. 2. num. 6.* licet dicat, venire late sumpto vocabu-
32 lo processus, qui in scriptis fieri debet, *cap. Si quis 45. 11. q. 1. cap. Quoniam 11. de Probat.* Itaque ad rem nostram, hic prohibetur processus non solum quo ad querelam acceptatam à iudice, sed etiam quo ad depositiones testium, respectiue ad iudicem, respectu cuius præfati actus dicuntur iudiciales, non respectu querelantis, aut testium deponentium, qui non includuntur in hac Bulla, vt probaui q. 3. & 4.

Quæres 10. An Iudex, Notarius, &c. ore tenus vocans, & examinans clericum sit reus huius censuræ?

33 ℟. Negatiue, quia per hoc non dicitur processare, cum nihil in scriptis sit relatum, nec talis actus proprie dici potest iudicialis, sed priuata interrogatio. Ita docet *Nauar. cons. 32. de sent. excom. Alterius lib. 5. can. 19. disp. 20. cap. 1. Vers. Quæres, cum alijs Castropal. de censuris disp. 3. p. 20. num. 4. Bonac. in Bulla disp. 1. q. 20. p. 2. num.* 10. Volunt tamen, hunc sic examinantem verbaliter clericum incidere in Canon. 15. Sed vt dixi sub q. 7. in canone illo 15. non agitur de causis criminalibus, sed tantum ciuilibus. Prædicta intellige, nisi clericus detineatur violenter, quia tunc detinens incidit in sententiam Canonis. Si quis 29. 17. q. 4. per cap. Nuper 29. de sent. excom.

Quæres 11. An recipiens dicta testium contra clericum, qui simul cum laico perpetrauit delictum, laicum processando sit reus huius censuræ?

34 ℟. Iudex recipiens dicta testium contra clericum complicem in delicto cum seculari, si vlterius non procedit, non incidit in hanc censuram, quia non dicitur processare clericum, sed tantum per depositionem contra eum factam deuenire in ampliorem cognitionem delicti contra proprium subditum. Ita omnes teste *Bonac. q. 20. p. 1. num. 9. Vers. Idem.*

Quæres 12. An iudex processando clericum, ad effectum mittendi processum suo superiori incurrat hanc excommunicationem?

35 ℞. Affirmatiue, quia vere processat, neq; talis finis releuat iudicem à formalitate processus, neq; proinde excusat illum ab hac censura. Ita *Bonac. in Bulla disp.* 1.*q*.20.*p*.1.*num*.7.

Quæres 13 An processans sine intentione puniendi clericum incurrat hanc censuram?

36 ℞. Affirmatiue, quia vnaquæq; actio, cuiusmodi est processare expressa in hac Bulla, vt probaui supra sub q. 8. de per se sufficit ad inferendam censuram contra agentem, sine ordine ad aliam, vnde non est necessarium, quod huiusmodi actiones specificentur in ordine ad punitionem, quæ sequitur ad sententiam. Animus ergo puniendi non est necessarius ad incurrendam hanc excommunicationem, sed sufficit processus ratione sui. Ita *Riccius par.*4.*resol.*461.*Bonac.q.*20.*p.*1.*num.*7. *Diana par.* 1.*tract.*2.*resol.*52.*part.*3.*tract.*1. *resol.* 52. Contrarium tenent *Graff. lib.* 4.*cap.*18.*num.*134. *Reginal. lib.*9.*cap.*26.*num.* 384. Sed non probant.

Quæres 14. An iudex acceptans querelam, ex ea præcise incurrat hanc excommunicationem?

37 ℞. Iudicem acceptantem querelam, & Notarium, seu alium eam scribentem contra clericum, incidere in hanc excommunicationem, quia dicuntur processare, processus enim incipit à querela acceptata, vt dixi supra sub q.9. Quicquid dicat Bonac.*cit. q. q.*20.*p.*1.*num.*9.*Vers.Respondeo*, iudicem acceptata querela, vlterius non procedendo non incurrere hanc censuram, quia secundum vsum communem loquendi non dicitur processare. Non enim id placet, cum ab acceptatione querelæ initium capiat processus ex dictis q. 9. ideo enim dicitur processus, quia constat ex pluribus actibus iudicialibus, qui successiue fiunt, ita quod vnusquisq; eorum sufficit ad denominandum iudicem processantem.

Dices primo, processus incipit à citatione rei, *Glos. Vn.l. Vbi captum ff. de iudic.Glos.v.Citationes Clem.* 1. *de iudic.cum alijs apud Barbosam in Rubr. de iudic.* Ergo iudex per solam acceptationem querelæ non dicitur processare. *Secundo*, processus ex supradictis completur per conclusionem in causa, cum acta inter partes vlterius non procedant, vt post conclusionem in causa, cum acta inter partes vlterius non procedant, vt post conclusionem deueniatur ad sententiam, *ex allegatis à Guaz.Defens.*22. *cap.*2.*num.* 2. Ergo nec ipsa citatio sufficit, licet ab ea incipiat processus, cum non perficiatur nisi in conclusione causæ, ac proinde excommunicatio non incurritur, nisi finito processu per conclusionem in causa, neq; enim per actus imperfectos incurruntur censuræ.

38 Ad primum dico, citatas Glosas non loqui de processu, sed de iudicio, quod cum sit actus trium personarum, iudicis, actoris, & rei, necessario incipit à citatione ipsius rei, *ex cap.Forus* 10.*de verb. signif.* Processus vero est series actorum iudicialium à querela ad conclusionem in causa in scriptis redactorum, vt supra dictum fuit. Vel dic processum defen-

siuum

siuum incipere à citatione rei, offensiuum vero à querela acceptata.
39 Ad secundum, verum quidem est, quod processus completur in conclusione causæ, cum ei de iure nihil vlterius addendum sit, nihilominus ad hanc excommunicationem incurrendam non requiritur hoc complementum, sed sufficit quilibet actus iudicialis, e. g. querela acceptata qui est primus actus in scriptis redacta, ad eam censuram incurrendam, natura enim processus, vt indicat eius etimologia, habet tractum successiuum, ita quod in quolibet actu inserto iudex dicitur processare, ac proinde incidere in hanc censuram, cum enim interdicitur aliquod to-
40 tum, prohibentur omnes eius partes, & ad hoc facit illud axioma: Totius, & partis idem ius, *l. Quæ de tota 75. ff. de rei vend. cap. Pastoralis 28. §. Idem cum totum ff. de offc. deleg.*

Quæres 14. Quid importet verbum *Bannire?*

41 ℞. Bannire est malefactorem expellere extra territorium bannientis, *ex tit. de Interd. & releg. l. 5. & 7.* Vide Ciarlin. cap. 161. vbi plura de bannitis. Banniens ergo etiam præcise, & sine processu, incurrit hanc censuram, cum vnaquæq; ex dictis actionibus prohibitis sufficiat ad inducendam hanc excommunicationem ex q. 8. Non sufficit autem bannitio, nisi cum effectu sequatur expulsio, verba enim cum effectu acci-
42 pienda sunt maxime in odiosis, *cap. Hæc autem verba 17. de Pænit. dist. 1. cap. Relatum 4. de cler. non resid. Miranda q. 4. de monial. art. 5. Thomasét. reg. 304.* bannum ergo debet sortiri suum effectum. Procedit siue bannum sit perpetuum, siue ad tempus, neq; enim circunstantia temporis mutat naturam bandimenti. Ita alijs citatis Bonac. q. 20. p. 1. num. 11.

Quæres 16. Quid si iudex mittat officialem, vel alium, vt dicat clerico, recede à dominio; aliter te banniet? numquid est reus huius censuræ?

43 ℞. Negatiue, quia id non est proprie bannire, sed tantum admonere de futuro exilio.

Quæres 17. An Princeps banniens clericum suspectum, seu perturbantem rempublicam sit reus huius excommunicationis?

44 ℞. Affirmatiue, habet enim remedium sibi prouidendi recurrendo ad superiorem eius, qui debet expellere ecclesiasticum inquietantem rempublicam. Princeps ergo id per se facere non potest, quia suspicio, & inquietudo non dant illi hanc facultatem. Vide Grassum num. 1039.

Quæres 18. Quid importet verbum *Capiendo?*

45 ℞. Idem, quod captura, quæ est actus, quo apprehenditur malefactor in ordine ad carcerem, homo enim capitur non vt capiatur, sed vt carceretur, ne fugiat. Tunc ergo dicitur perfectè captus, cum est in carceribus reclusus, vt dixi cap. 11. num. 19. Quare per solam capturam non incurrit hanc censuram, vtique censuram canonis, cum satellites iniecerint manus violentas suadente diabolo in clericum sine mandato iudicis ecclesiastici, cap. Vt famæ, de sent. excom.

Bonac.

Bonac. disp. 1. q. 10. p. 1. num. 12. cum Filliucio, Alterio, & Nauarra videntur sentire sufficere solum apprehensionis actum; sed non placet, quia apprehensio sine carceratione est actus imperfectus.

Quæres 19. Quid importent hæc verba: *Seu sententias contra illas proferendo?*

46 ℟. Sententia in terminis huius Bullæ est condemnatio clerici ad subeundum pœnam à iudice laico prolatam. Iudex ergo est reus huius censuræ proferendo sententiam proprio ore, vel per alium, etiam si non sequatur executio, quia inter vtranq; actionem prolationis, & executionis mediat *Vel* disiunctiua indicans, vnum sine altero sufficere ad incursionem excommunicationis, vt dixi supra q. 8. Sola autem editio, seu scriptio sententiæ non sufficit ad incurrendam eam pœnam, sed vlterius requiritur prolatio, vt patet ex verbis textus relatis in quæstio-
47 ne; ad quod facit *l. Statutis 3. C. de sent. ex periculo*, vbi dicitur, non sufficere, sententiam scribi, nisi legatur, & verbis proferatur, nec sufficit verbis proferri, nisi ante scribatur. Et in *Clem. Sæpe, de verb. signif.* vbi dicitur, quod redigatur in scriptis etiam in causis summarijs.

Quæres 20. Quid importet verbum illud: *Vel exequendo?*

48 ℟. Executionem eius, quod iudex in sententia sua protulit faciendum contra clericum condemnatum, ergo actio ista executoria supponit sententiam iam prolatam, vt executioni demandari possit. Et hoc gerundium, sicut alia refertur ad personas supradictas initio textus huius excommunicationis, nempe, ad Magistratum, iudicem, & alios conducentes clericum extra territorium in exilium, ad triremes.

Quæres 21. An iudices ecclesiastici se interponentes processando, &c. Clericos, super quos non habent potestatem, incidant in hanc censuram?

49 ℟. Negatiue, quia fertur tantum contra iudices laicos, vt ex textu literæ clare colligitur. Ita omnes cum *Bonac. p. 2. num. 8.*

Quæres 22. An ecclesiasticus de licentia Pontificis factus officialis alicuius Principis secularis incurrat hanc censuram interponendo se in causis criminalibus ecclesiasticorum?

50 ℟. Affirmatiue, quia tunc agit vt officialis laicus, non vt ecclesiasticus, cum sub hac qualitate non consideretur, sed sub ea secularitatis. Ita *Barb. ad cap. 2. de foro compet. Bonac. p. 2. num. 8. Vers. Hoc tamen.*

Quæres 23. An iudex secularis interponens se in causa criminali clerici consentientis excusetur ab hac excommunicatione?

51 ℟. Non excusatur, quia talis consensus nullius est momenti, *ex cap. Si diligenti 12. de foro comp.* Ita docet *Bonac. p. 2. num. 9.*

Quæres 24. An processans, vel carcerans, &c. clericum non in ordine ad sententiam, sed ad vindictam sumendam mediantibus illis actibus non vlterius procedendo, sit reus huius excommunicationis?

52 ℟. Affirmatiue, quia facit actionem hic prohibitam esto non ordinetur ad punitionem per sententiam, vnaquęq; enim dictio suum sortitur effectum independenter ab alia. Ita docent citati supra sub q.13.*Bonac. disp.1.in Bulla q.20.p.primo num.7.Diana par.3.tract.1.resol.52.*

Quæres 25. An in casu negligentiæ iudicis ecclesiastici secularis possit procedere contra clericum sine reatu huius censuræ?

53 ℟. Non posse, probatur *per cap. Qualiter 17.de iudic.*ibi: *Ne pro defectu iustitiæ clerici trahantur à laicis ad iudicium seculare, quod omnino fieri prohibemus.* Vt docent omnes cum *Barbosa ad dictum cap.17.num.2. Farinac.consil.68.num.10. Graffus num.390.* Ergo si se interponat est reus huius excommunicationis.

Quæres 26. An Episcopus, & Prælatus etiam regularis possint dare licentiam iudicibus laicis procedendi contra ecclesiasticos subditos suos? Et sic effugere hanc censuram?

54 ℟. Negatiue, quia nullibi in iure est expressum, quod inferiores possint similes causas criminales delegare secularibus contra clericos, immo nec possunt dare licentiam, quod consentiant in iudices seculares, *ex cap.Significasti 17.de foro compet.* Et ita docent *Host. super cap.2.num.1.*
55 *Abbas num.4.& 5.Decius num.35.Ripa num.34.Barbat.consil.45.num.8. Vol.2.ex illis Barb.ad dictum cap.2.num.4.* Subiungamus, nec laico simul cum clerico causas huiusmodi committi posse, *ex Abbate hic num.44. Roland.Vol.1.consl.4.num.4. Decian.lib.4.cap.9.num.70.& 73. Scaccia de Iudic.lib.1.cap.11.num.39.& 40.*

Quæres 27. An Papa hanc potestatem distringendi ecclesiasticos dare possit?

56 ℟. Affirmatiue, habet enim plenitudinem potestatis, vnde potest dare hanc licentiam laicis procedendi contra ecclesiasticas personas in causis criminalibus, vt expresse dicitur *cap.2.& 3.11.q.1.& cap.2.de foro compet.* & hinc in textu Bullæ his verbis: *Sine speciali, specifica, & expressa*
57 *huius Sanctæ Sedis Apostolicæ licentia.* Ergo habentes licentiam huius tenoris sine hac censura poterunt procedere contra clericos malefactores; necessarium tamen est, quod licentiam non trasgrediantur, nec illa abutantur, aliter incidunt, vt subiungitur his verbis: *Quique huiusmodi licentiam ad personas, & casus non expressos extendunt, vel alias illa perperam abutuntur.* Licentia autem hæc debet esse expressa, & specifica, non quo ad personas in indiuiduo, & nominatim extra casum singularem, sed sufficit generica, quod scilicet possit iudex laicus distringere clericum malefactorem, vt tradit Suarez disp.21.sect.2.num.103. Verba autem priuilegij bene scrutanda sunt, si enim fit mentio de clericis non comprehenduntur religiosi, quia tale priuilegium est odiosum, sub quo vocabulo non veniunt religiosi; nec in maioribus constituti, quando licentia limitatur ad clericos minores.

Q 58

58 Principes ergo huiusmodi licentiam in scriptis habentes ea vti possunt, non enim eis aufertur per hanc Bullam, sed potius confirmatur. Lego *apud Gigas q.94. de Pension.referentibus Farinac. q.8 num.4. & Fagnano par.1. ad cap. Ad audientiam, de Rescript. num.* 122. Rempublicam Venetam hanc habere licentiam. Gigas recenset Farinac. num. 4. non sublatam per Bullam, vt dixi cap. 12. num. 16.

Verba autem constitutionis, seu priuilegij, quod Clemens VII. concessit Reipublicæ referuntur à Gigante q. 94. de pensionibus sub num. 8. & sunt hæc: *Statuimus, & ordinamus, quod de cætero post trimestre à die publicationis præsentium computandum, tam coniugati, quam alij dicti Dominij clerici, etiam ad minores ordines promoti, non beneficiati, nec in Sacris Ordinibus constituti cuiuscunq; dignitatis, status, gradus, ordinis, vel conditionis fuerint, priuilegio clericali in criminalibus dumtaxat gaudere nequeant, sed tales clericali caractere insigniti, ac in minoribus ordinibus constituti non beneficiati, & alij, qui ætatis legitimæ ad ordines sacros suscipiendos, si ordinem sacrum non susceperint, delinquentes pro tempore per iudices seculares capi, inquiri, & iuxta eorum demerita omnibus pænis, quibus meri laici delinquentes de iure puniri deberent, libere, & licite puniri possint, nec se sub prætextu priuilegij clericalis tueri, & defendere & ad curiam Ecclesiasticam recurrere valeant.* Hæc ille. Ab effectu tamen audio, maiorem esse illorum potestatem iu Ecclesiasticos.

Quæres 28. An iudex teneatur ostendere copiam huius licentiæ procedendi contra clericum, si petatur ab Ordinario clerici?

59 R. Affirmatiue, quia cum in causa procedat iure alieno, præsumitur alienam vsurpasse iurisdictionem; quæ præsumptio eliditur ostensione licentiæ, & priuilegij, vnde & in actis registranda est penes Curiam Episcopalem. *l. Vn. C. de mand. Princip. cap. Cum in iure, de offic. deleg. Extr. Iniuncta, de elect. Glos. v. Ex inspectione cap. Porro, de priuileg. Grassus num. 34. Craueta cons. 319. fine, Castr. lib. 2. cons. 31. Pasqual. in Selectis q. 273. num. 5.* Et dicitur iudex laicus procedere iure delegato, non propria auctoritate, quia nullam habet ex se contra ecclesiasticas personas.

Quæres 29. Quinam veniant sub nomine *Personarum ecclesiasticarum?*

60 R. Veniunt omnes homines vtriusq; sexus publica auctoritate ecclesiastica deputi ad Dei seruitium peculiare. Et ita veniunt in primis clerici à Prima Tonsura vsq; ad Episcopatum vtrinq; inclusiue, deinde Religiosi omnes à receptione habitus regularis vsq; ad eosdem professos, siue sint Clerici, siue Laici, siue Nouitij, siue Commissi, Tertiarij, oblati cum professis degentes, Equites quoq; militares cuiuscunq; ordinis, moniales quoq; & earum nouitiæ, &c. Ita *Bonac. disp. 1. in Bulla. q. 16. p. 3. initio Riccius par. 4. resol. 461. num. 2. & 3.* Prædicta patent cap. primo in hoc tractatu.

C A-

CAPVT DECIMVM VI.

De Priuilegio Fori Ciuilis Ecclesiasticorum.

1 *Priuilegium importat exemptionem ne trahantur coram iudice seculari.*
2 *Clerici omnes etiam solum Tonsurati gaudent hoc priuilegio.*
3 *Prima Tonsura perficitur in ordinibus.*
4 *Initiati minoribus gaudent hoc priuilegio si habent requisita Tridentini.*
5 *Priuilegium fori includit ciuile, & criminale.*
6 *Priuilegium hoc eximit clericum tam ab actione reali, quam à personali.*
7 *In iudicio tam extraordinario, quam ordinario, etiam possessorio.*
8 *In bonis etiam patrimonialibus.*
9 *Clerici coniugati etiam cum vnica non gaudent priuilegio fori ciuilis.*
10 *Neque bigami.*
11 *Gaudent in causa possessorij.*
12 Cap. Petimus 11. q. 1. *explicatur.*
13 Cap. fin. de iudic. *explicatur.*
14 Cap. Causam 7. qui filij sint leg. *explicatur.*
15 *Causa possessorij est quid facti.*
16 *Clerici Saluatici gaudent quo ad personam tantum.*
17 *Clericus feudatarius conuenitur coram domino feudi.*
18 *In causis possessorij, & petitorij ciuilibus,*
19 *Non Criminalibus.*
20 *Laicus vassallus à clerico domino iudicatur.*
21 *Fidelitas iuratur domino etiam per Episcopum.*
22 *Clericus conuenit coram ordinario laicum detentorem rei ecclesiæ, vel suæ.*
23 *Laici sunt infesti clericis.*
24 *Laicus laicum non conuenit coram ecclesiastico, nisi eius index negligat facere iustitiam.*
25 *Iudex non est, qui non vult facere iustitiam.*
26 *Reconuentio datur.*
27 *Religiosis competunt dicta de clericis.*
28 *Religiosi non conueniuntur coram Episcopo.*
29 *Vt declarauit Sacra Congregatio.*
30 *Neque Militares.*
31 *Neque prædictorum Nouitij.*
32 *Qui gaudent priuilegijs professorum.*
33 *Veniunt sub nomine Clericorum.*

34 *Moniales gaudent priuilegio fori ciuilis.*
35 *Et priuilegijs virorum sui ordinis, etiam si non sint subiectæ.*
36 *Tertiarij, & alij Oblati degentes collegialiter, vel cum claustralibus, & mulieres voto adstrictæ in suis domibus.*
37 *Religiosi conueniuntur inter se coram suis superioribus.*
38 *Actor sequitur forum rei.*
39 *Conseruator iudex eorum.*
40 *Conseruatoris defectu trahuntur coram ordinario.*
41 *Coram Conseruatore religiosi non trahunt seculares debitores.*
42 *Conseruatores defendunt regulares contra iniurias manifestas.*
43 *Conseruatores fiunt etiam per Ierosolimitanos.*
44 *Religiosi conueniunt seculares coram eorum iudicibus.*
45 *Prauentionis locus datur inter conseruatorem, & superiorem.*
46 *Monasteria inter se litigantes recurrunt ad conseruatorem rei.*
47 *Secularis creditor religiosi priuati recurrit ad conseruatorem, vel superiorē.*
48 *Controuersia relicta à defuncto coram laico est expedienda.*
49 *Citatio:* si sua putauerit interesse *licet etiam pro clerico.*
50 *Clericus conuenitur, repræsentans personam defuncti, si cum eo litem contestatus est coram seculari.*
51 *Clericus non potest conueniri coram laico, etiam prætextu negligentiæ iudicis ecclesiastici.*
52 *Iudex ecclesiasticus fulminat censuras contra iudices seculares se ingerentibus in causis ecclesiarum, & ecclesiasticorum.*
53 *Iudex ecclesiasticus maior seculari.*
54 *Iudex maior iudicat minorem.*

DE PRIVILEGIO FORI CIVILIS ECCLESIASTICORVM.

1 N hoc capite agendum est de priuilegio fori ciuilis, per quod personæ ecclesiasticæ exemptæ sunt à iudicibus secularibus, coram quibus trahi, nec conueniri possunt in ciuilibus causis, non solum actione personali, sed neque reali respectu bonorum non solum ecclesiarum, sed neq; respectu bonorum propriorum.

Probatum autem est cap. 2. q. 3. 4. & seq. clericos, & alias personas ecclesiasticas habere hoc priuilegium fori ciuilis tam personaliter, quam realiter non solum de iure diuino, sed etiam illud possidere de iure humano tam ciuili, quam canonico. Ideo hoc præmisso.

Quæres primo, quinam clerici gaudeant hoc priuilegio fori ciuilis?

2 ℞. Non solum Episcopi, & constituti in Sacris, sed etiam minoribus initiati, immo & Prima Tonsura solum affecti eo gaudent priuilegio, quod alio euidenti argumento non videtur à me probandum nisi auctoritate Pontificalis, de clerico faciendo, vbi habentur hæc verba: *Filij carissimi animaduertere debetis, quod hodie de foro ecclesiæ facti estis, & priuilegia clericalia sortiti estis.* Loquitur ordinator ad Tonsuratos tantum; si ergo illi gaudent priuilegio hoc, dum loquitur de priuilegijs in plurali, à fortiori initiati ordinibus minoribus, & maioribus, cum per
3 susceptionem ordinum Primam Tonsuram non amiserint, sed eam in se inamissibiliter perfecerint.

Clerici ergo etiam solum tonsurati trahendi sunt coram Episcopo suo iudice cap. 1. de foro compet. & alibi sæpius, non autem coram iudice seculari, *cap. Nullus 6. cap. Quęcunq; 7. cap. Nullus 8. cap. Placuit 43. 11. q. 1. fere per totam, cap. Qualiter 17. de iudic. cap. Si diligenti 12. de foro compet.* Iure quoq; ciuili idem præscribitur, ne ecclesiasticæ personæ trahantur ad iudicium seculare Auth. Statuimus C. de Episcop. & cler. his verbis: *Statuimus, vt nullus ecclesiasticam personam in criminali quæstione, vel ciuili trahere ad iudicium seculare præsumat.* Et hæc omnia confirmantur in Bulla Cœnæ Domini Excom. 15. contra trahentes ecclesiasticas personas ad tribunalia secularia, de quà dicam in sequenti cap. Vide *Castropal. de Reuer. disput. Vn. p. 7. Grassium Effectu 1. num. 10. & seq. Farinac. q. 8. num. 5. Bonac. in Bulla disp. 1. q. 16. p. 3.*

Quæres 2. An clerici pro gaudimento huius priuilegij fori ciuilis, vt non trahantur ad iudicium seculare debeant habere requisita Tridentini cap. 6. sess. 23.?

4 ℞. Affirmatiue, nempe initiati Prima Tonsura, & quatuor ordinibus

minoribus, de his tantum loquitur Tridentinum, & non de constitutis in sacris. Ne ergo clerici trahi possint coram iudice laico, debent vel habere beneficium ecclesiasticum, vel si eo carent debent deferre habitum, tonsuram, & seruire ecclesiæ, vel esse in Schola, aut Seminario, iuxta dicta in præcedentibus capitibus, præsertim cap. 6. Et quod Tridentinum loquatur de priuilegio non solum fori criminalis, sed etiam ciuilis, patet ex eo, quod forum locum habet ex æquo tam in causis ciuilibus, quam criminalibus, cum vtrobique lites exerceantur non solum

5 delictorum, sed etiam bonorum, cap. Forus, de verb. signif. Ita *Castropal. p. 7. initio, Dal Bene par. 1. cap. 7. sect. 1. num. 1. & 2.* & alij.

Quæres 3. An per hoc priuilegium eximantur à iudice ciuili tam actione personali, quam reali?

6 R. Affirmatiue, ex neutro enim capite trahi possunt, cum priuilegium hoc debeat esse perfectum, non mancum, cum persona priuilegiata respectu vtriusq; actionis semper dicatur læsa, si ei priuilegium integre non seruetur. Confirmatur, quia iura superius allegata loquuntur generaliter de exemptione personæ, & rerum, & addo textum clarum in cap. Quamquam 4. de censib. ibi: *Cum igitur ecclesiæ, ecclesiasticæq; personæ, ac res ipsarum* Priuilegium enim coniungit vtrunque simul, res enim sunt propter personam, & eam sequuntur, vt dixi cap. 10. num. 21. & 66. Ita docent omnes Canon. *in cap. Si diligenti 12. de foro compet. Dal Bene cap. 7. dub. 12. Castropal. p. 7. num. 2. Marta par. 4. cent. 1. casu. 18. num. 27. Grassus num. 10.* Contra nonnullos *cum Farinac. q. 8. num. 21.* non audiendos, cum iura illis aduersentur.

Quæres 4. An hæc exemptio clericis competat tam in iudicio extraordinario, quam in ordinario?

7 R. Affirmatiue, tam in possessorio, quam in petitorio, *cap. Continua 5. 11. q. 1. alijs citatis Grassus. num. 18.*

Quæres 5. An huiusmodi exemptio sit respectu bonorum non solum ecclesiæ, sed etiam patrimonialium ipsius clerici?

8 R. Affirmatiue, *ex cit. cap. Quamquam 4. de censib. in 6. Dixi hic supra sub q. 3. & cap. 2. q. 4. Doctores citat Grassus num. 10. & 15.*

Quæres 6. An clerici coniugati cum vnica, & virgine gaudeant priuilegio fori ciuilis?

9 R. Non gaudere, vt probaui cap. 7. q. 3. num. 7.

Quæres 6. An clerici bigami gaudeant priuilegio fori ciuilis?

10 R. Negatiue, expresse *cap. Quisquis 5. dist. 84. cap. Vn. de bigamis in 6.* in quibus locis clare dicitur, quod clericus bigamus, bigamia scilicet vera, quia successiue habuit duas vxores, vel interpretatiua, qui duxit viduam ab alio corruptam, perdit omnia priuilegia, ergo etiam hoc fori ciuilis, vt latius docui cap. 8. q. 30. num. 51. Bigamus vero secularis mortua vxore promotus etiam sine dispensatione gaudet priuilegio hoc, quia

quia nullibi priuatur illo, nam quod dicitur clericum bigamum esse denudatum omni priuilegio, intelligitur de clerico per clericatum ducente vxorem, non è contra de laico bigamo promoto post mortem vxoris, vt probaui ibidem q. 25. num. 44.

Quæres 7. An in causa tantum possessorij trahendi sint ad forum laicale?

11 ℞. Negatiue, non solum si causa agatur inter clericos, vt notum est, sed etiam inter clericum, & laicum super possessione beneficij, à qua clericus eiectus fuit ab alio clerico, vel laico, quia hæc causa est mere, & pure ecclesiastica, cum specificetur ab ipso beneficio, quod originem, & radicem habet à spiritualitate exercendi spirituale ministerium, *Lessius lib. 2. de Iust. cap. 34. dub. 1. cum alijs, & D. Thoma 2. 2. q. 100. art. 1.* Ergo tractanda est solum coram iudice ecclesiastico. Confirmatur, quia causa petitorij in beneficijs fit coram ecclesiastico, *ex clem. Vn. de causa possess. & Clem. Vn. de sequestr. possess.* Ergo & causa possessorij, ex dictis iuribus. Ita docent *Mar. Anton. lib. 1. resol. 91. Couar. q. 34. num. 1. fine, Azor. par. 1. lib. 5. cap. 14. q. 1. Farinac. q. 8. num. 23. Sublimit. 2. Castropal. p. 7. num. 4. §. Cæterum, Dal Bene cap. 7. dub. 7. & 8.*

Contraria opinio à prædictis relata, quod recurri possit ad iudicem laicum, est multorum, Probatur *Primo* per cap. Petimus 11. q. 1. cap. fin. de iudic. cap. causam 7. Qui filij sint legit. *Secundo*, quia causa possessionis est magis quid facti, quam iuris, cap. cum nostris, de concess. præbend. *Tertio*, quia talis causa est magis temporalis, & profana, quam spiritualis, & ecclesiastica.

12 Ad primum dico, in illo cap. *Petimus* Concilium Cartaginense III. decernit, licere Episcopo, cuius parochia ab alio inuasa fuit, petere auxilium Principis secularis contra inuasorem sæpius monitum nolentem restituere; auxilium autem, quod Episcopus petit ab illo, non arguit potestatem esse in Principe ad agendum pro ecclesia, sed esse merum factum ipsius dependens ab ipso Episcopo, qui adiuuatur ad recuperandam possessionem suæ Parochiæ.

13 Ad cap. fin. de iud. dico, potestatem Florentinam ibidem non egisse contra communitatem laicalem in causa beneficiali, sed tantum laicaliter, & de facto coegit illam recognoscere Rectorem ecclesiæ electū. Alij dicunt, sermonem ibi esse de iurisdictione seculari, cum *Castropal. & dal Bene, locis citatis.*

14 Idem dicendum est ad cap. causam 7. qui filij sint leg. ibi enim agitur de causa possessoria pertinente ad hæreditatem temporalem, non ad matrimonium, nec agebatur inter clericos, *ex eisdem Doctoribus, & Barbosa ad hoc caput num. 3.*

15 Ad vtranq; rationem, priori quidem respondetur, esto causa possessoris quid facti quo ad suum ortum, non tamen perdit qualitatem spiritualitatis, ideo à suo iudice ecclesiastico est tractanda. Posteriori di-

co, eam causam esse omnino ecclesiasticam cum specificetur à beneficio, à quo est inseparabilis. Rem hanc bene explicat Mar. Anton. lib. 1. resol. 91.

Quæres 8. An clerici saluatici gaudeant hoc priuilegio?

16 ℞. Sac. Congr. his verbis: *Fori autem priuilegio in criminalibus omnino in ciuilibus, quo ad corporis districtionem, & immunitate ab oneribus personalibus, non autem ab alijs, durante, seruitio frui debent*. Archepiscopo Neapolitano, decimo, calendas Augusti 1623. relatis à *Barbosa ad cap. 6. Sess. 23. num. 38. ex Riccio part. 4. resol. 480.* de illis dixi etiam *cap. 1. à num. 35. ad 37.* Istos creare potest Episcopus, & Capitulum sede vacante, vt ex Nouario tradit *Diana part. 8. tract. 4. resol. 51.*

Quæres 9. In causa feudali coram quo iudice citandus est clericus?

℞. Conueniendus est coram domino feudi etiam si sit laicus, tam in cau-
17 sa possessorij, quam petitorij, non vero in causa criminali intuitu feudi cum agitur criminaliter. Si autem laicus ab ecclesia teneat feudum coram ecclesiastico feudatario conueniendus est in omnibus. Feudatarius quilibet etiam Episcopus iurat fidelitatem domino feudi.

Prima pars de clerico conueniendo coram iudice domini laici, probatur expresse *per cap. cæterum 5. de iudic. cap. Ex transmissa 6. cap. verum 7. de foro compet.* Est communis, *Farinac. q. 8. num. 22. Castropal p. 7. num. 3. Barb. ad dictum cap. cęterum num. 2. Dal Bene part. 1. cap. 7. dub. 3. Bonac. in Bulla disp. 1. q. 16. sect. 1. p. 6. num. 6. Grassus num. 718.*

18 Secunda pars de causa possessorij, & petitorij coram eodem iudice, affirmatur *ab eodem Bonac. Instrigl. de feudis centur. 2. art. 94. num. 12. Barbosa in dictum cap. cæterum 5. de iudic. num. 3.* contra alios, quos refert, & sequitur Grassus num. 132. & 133. asserentes solum habere locum, quando causa possessorij reciperet adminiculum petitorij, aliter causa possessorij præcise cognoscitur ab ordinario inquiunt isti, ex Glos. v. Quandiu.

Sed recedendum non est à Responso, quia nulla videtur assignabilis ratio differentię, cur in petitorio adeundus sit dominus, & non etiam in possessorio, cum vtraq; causa habeat pro obiecto ipsum feudum, & pro subiecto eundem clericum. Neq; cap: Ex parte 15. *de foro compet. adductum à Glos. v. Quandiu, cap. Cæterum iam cit. de iudic.* probat eius intentum, cum ibi Regina vidua recursum habuerit, tamquam miserabilis persona inquit *Belletus p. 1. tit. de fauore cler. reali §. v. num. 39.* ad Romanum Pontificem, non quia causa possessorij esset tractanda coram ordinario tantum, sed quia aliunde iustitiam habere nõ poterat.

19 Tertia pars de causa criminali tractanda coram ordinario probatur. quia allegati textus concedunt iudicium ciuile domino feudi ciuiliter tantum, & non criminaliter expediendum. Ita *Farinac. q. 8. num. 22. Castropal. fine Grassus num. 726.*

20 Quarta pars de laico vassallo ecclesiæ à iudice ecclesiastico iudicando, probatur eisdem iuribus, quia causa feudalis ciuilis tractatur coram domino feudi. Ita *Menoch. Remed. 3. Retinendæ num. 409. Surd. consil. 193. num. 2. Grassus num. 743. cum alijs Barb. ad cap. Verum 7. de foro compet. num. 2.*

21 Quinta pars de fidelitate iuranda à Vassallo domino suo habetur lib. 2. Feudorum tit. 5. 6. & 7. etiam ab Episcopo, cum in hoc non cogatur ad iurandum, sed iuret sponte ad effectum obtinendi titulum honorificum Comitis, Marchionis, &c. ex eodem lib. tit. 10. vnde aquirit in inuestitura non titulum aliquem congruum ecclesiasticis, sed laicis tantum, vnde & pro laico spectatur feudatarius. Ita docent *Cassan. in Catalogo par. 5. consid. 24. Vers. 138. Barb. ad cap. Verum 7. de foro compet. num. 4. Cancer. lib. 3. Variar. cap. 13. Olibanus de iure fisci cap. 10. num. 3. Grassus num. 513. cum alijs iterum Barb. ad cap. Cæterum 5. de iudic.* Ecclesiastici ergo tenentur legibus feudalibus ac si essent laici, dum subsunt domino, *Afflict. in cap. 1. de Capitulis Coradi 6. Item si clericus, num. 25. Capicia decis. 27. num. 28. Sbrozius de offic. Vicar. q. 26. num. 25. Barbosa ad dictum cap. Verum 7. de foro compet. num. 5.* In alijs autem causis tum criminalibus, tum ciuilibus trahendus est coram suo ordinario, quia tunc spectatur vt clericus. Ita *Canon. ad dictum cap. Cæterum 5. de iudic. Hostiens. num. 6. Abbas num. 13. Felin. num. 8. Decius num 45. cum alijs idem Barb. ibidem num. 4.*

Quæres 10. An ecclesiasticus possit conuenire laicum coram suo iudice ecclesiastico? Ratio dubitandi est, quia *Actor sequitur forum rei, cap. Si clericus 5. cap. cum sit 8. de foro comp.* Forus autem rei laici est iudex secularis, vt iudicium sit vniuocum inter ipsos.

22 ℞. Clericus pro re ecclesiæ, vel propria conuenire potest laicum rei detentorem coram suo iudice ecclesiastico, vt expresse dicitur in cit. *cap. Si clericus 5. de foro compet. vbi Barb. num. 2.* quamplures citat Doctores. Et hoc est speciale priuilegium fauore ecclesiarum, & personarum ecclesiasticarum, ne eorum bona occupentur à laicis, qui semper

23 infesti fuerunt clericis, vt dicit *Glos. v. captus est cap. Presbiter 12. dist. 81.* & *per cap. Laici 14.* vbi id exprimitur 2. q. 7. Ita docet etiam Barb. Senior *in l. Si quis ex aliena, de iudic. num. 140.* Non excluditur iudex secularis ipsius rei, qui coram eo trahi potest, vt alijs citatis docet etiam *Dal Bene cap. 7. dub. 2. sect. 2. num. 6.*

Quęres 11. An laicus conuenire possit alium laicum coram iudice ecclesiastico?

24 ℞. Negatiue, nisi in casu, quo iudex secularis negligeret facere iustitiam, expresse *cap. Licet 10. cap. Ex tenore 11. de foro compet.* Doctores citat ibi Barbosa. Ratio prioris est, quia actor debet sequi forum rei, ex dictis quæst. præcedenti; sed reus est secularis, ergo eum conuenire debet coram iudice seculari, vt totum iudicium ex tribus personis con-

stans

stans sit vniuocum. Ratio posterioris est, quia iudex ecclesiasticus supplere potest, immo debet, secularis negligentiam requisitus ab actore probante prius sibi negatam fuisse iustitiam per secularem, vt ibi docent allegati à Barbosa. Et hinc fit, quod laicus in hoc casu requirit iudicem ecclesiasticum tamquam competentem, quia secularis, qui non
25 vult facere iustitiam, iudex non est, *cap.* 1.23.*q.* 2.*cap. Forus* 10.*de verb. sign.* Quare laicus recurrendo ad ecclesiasticum contra alterum laicum, adhuc dicitur sequi forum rei, ex quo secularis talis non est, in cuius locum in tali casu succedit ecclesiasticus.

Quæres 12. An clericus reconueniri possit ciuiliter, à laico conuento coram eodem iudice? De reconuentione criminali dixi cap. 14. num. 31. non posse.

26 ℞. Posse, sed statim, & incontinenti post litem contestatam, expresse *cap.* 1.*de mutuis petit.* Ita omnes cum *Barbosa ad hoc cap. citatos Bonac. in Bulla disp.* 1.*q.* 16.*sect.* 1.*p.* 6.*num.* 8. *Dal Bene cap.* 7.*dub.* 11. Grassus num. 745. In quo casu iudex laicus procedit tamquam delegatus à lege canonica præcitati capitis.

Quæres 13. An hactenus dicta de clericis locum habeant in religiosis professis tam claustralibus, quam militaribus?

27 ℞. Affirmatiue, nam priuilegium fori ciuilis commune est omnibus personis ecclesiasticis, in quibus terminis loquitur *cap. Quamquam* 4. *de censib. in* 6. *Auth. Statuimus, C. de Episc. & cler. Bulla Cænæ Domini*; sed religiosi tam claustrales, quam militares veniunt non solum sub nomine personarum ecclesiasticarum, vt probaui cap. 1. q. 7, & 9. sed etiam sub nomine clericorum cap. 1. q. 16. ergo dicta de clericis applicanda sunt religiosis. Confirmatur, quia religiosi sunt exempti non solum in criminalibus, sed etiam in ciuilibus, vt non possint conueniri coram or-
28 dinarijs locorum, *Confess. in Summar. Priuileg. tit.* 6.*cap.* 1, *Tambur. tom.* 1.*disp.* 15.*q.* 19. & 20. Et ita decreuit etiam Sacra Congregatio die 10. Octobris 1576. ex Passarello Ordinis Minimorum, referente Lezana in
29 Marimagno Prædicat sub num. 93. his verbis: *Ordinarij in cognitionibus causarum Fratrum Mendicantium, tam ciuilium, quam criminalium, minime se ingerant. Pariter nec in visitatione eorundem Fratrum, vel Ecclesiarum suarum,* nisi quatenus eis per *Concilij Tridentini decreta conceditur.* Ergo multo minus conueniri possunt coram iudice seculari. Ita omnes cum
30 *Decian. lib.* 4.*cap.* 9.*num.* 36. *Natta lib.* 3.*cons.* 495. *num.* 12. *Bald. in l. Officiales C. de Episcop. cum alijs Grassus num.* 108. & 109. Vbi de Militaribus S. Stephani, & S. Lazari, *idem Diana resol.* 51. vbi etiam de Fratribus S. Ioannis de Media Cruce. *Idem par.* 4.*tract.* 1.*resol.* 36. de Equitibus Calatrauæ, & Alcantaræ, & ibidem de Melitensibus *resol.* 86. & *Dal Bene cap.* 1.*dub.* 11. citatis Doctoribus. *Nouarius sect.* 2. *q.* 69.

Quæres 17. An Nouitij tam Claustralium, quam Militarium gaudeant priuilegio

priuilegio fori ciuilis, vt non possint trahi coram iudicibus secularibus?
31 ℞. Affirmatiue. Tum quia gaudent priuilegijs professorum, *Miranda tom. 2. q. 34. art. 16. Sanch. lib. 4. cap. 39. num. 17. Sayrus in Thesauro lib. 7. cap. 10. num. 6. Ego de profess. regular. cap. 12. q. 4.* Est enim pars communitatis, & de familia conuentus. Tum quia veniunt sub nomine ecclesiasticorum, *ex adductis cap. 1. quaest. 8.* Tum quia in fauorabilibus
33 veniunt sub nomine clericorum, *Bonac. cit. q. 16. p. 3. num. 10. Farinac. q. 8. num. 46. Barb. Alleg. 12. num. 7. Castropal. p. 2. num. 10.* Et ita docent *Canon. cum Host. in cap. Statuimus de Regular. Vers. Posse, Archid. Ioannes Andr. Gemin. & Franchus in cap. Religioso, de sent. excom. in 6. Iason in Auth. Si qua mulier C. de Sacrosf. Eccl. num. 59. cum alijs Marta par. 4. casu 121. num. 24. Nouarius de elect. fori sect. 3. q. 63. num. 5.*

Quæres 15. An moniales cum suis nouitiabus gaudeant priuilegia fori ciuilis, vt non trahantur coram iudice ciuili laico?

34 ℞. Gaudent. Tum quia veniunt sub nomine clericorum, & personarum ecclesiasticarum, ex dictis cap. 4. num. 29. Tum quia participant
35 priuilegia virorum professorum, *S. Anton. par. 3. tit. 16. cap. 3. Palud. in 4. dist. 38. q. 2. num. 17. Siluv. v. Religio 3. q. 3. Angel. v. Nouitius num. 6. Tamb. de Abbatissis disp. 17. q. 11. initio, Grassus num. 101. Castropal. p. 2. num. 10.* Esto non amplius sint subiectæ superioribus regularibus, vt docet *Tambur. cit. num. 5. Ego tom. 3. resol. 52. num. 69. & 333.* Gaudent ergo priuilegio fori. Ita docent *Decian. lib. 4. cap. 9. num. 31. Grassus num. 97. Tambur. cit. q. 6. Bonac. q. 16. p. 3. num. 15. Nouarius de elect. fori sect. 2. q. 45. num. 8.*

Quæres 16. An Tertiarij, oblati, & similes gaudeant hoc priuilegio?

36 ℞. Affirmatiue, si collegialiter viuant inter se, vel habitent cum claustralibus, non solum viri, sed etiam mulieres virginalem, seu cælibem, aut castitatem vidualem expresso simplici voto agentes cum habitu regulari eiusdem ordinis virorum professorum, gaudent enim eorum priuilegijs, ita quod non possunt conueniri coram iudicibus secularibus criminaliter, nec ciuiliter; sicut trahunt alij Tertiarij vtriusq; sexus extra claustra, seu collegia degentes singulariter in proprijs domibus, etiam fæminę sine voto, expresse Bulla Leonis X. incip. *Dum intra 22. quam extendit etiam Confect. fol. 127.* De his dixi etiam *cap. 1. num. 29. & 30. cap. 4. num. 31. ad 45. & cap. 10. num. 106. ad 110.* Et ita docent *Bonac. q. 16. p. 3. num. 17. & 18. Grassus à num. 92. ad 96. Dal Bene cap. 1. dub. 10. cap. 4. dub. 13. num. 6. ad 10. Barb. Allegat. 12. num. 41. Suarez de Censur. disp. 22. num. 20. Castropal. p. 2. num. 10.*

Quæres 17. Coram quo conueniendi sunt religiosi vtriusq; sexus cum suis Nouitijs, & Tertiarijs, si non possunt conueniri coram laicis?

37 ℞. Inter se conueniuntur coram suis superioribus regularibus. Actores vero seculares clerici, & laici religiosos prædictos trahunt, & conueniunt

ueniunt non solum coram superioribus regularibus, verum etiam coram suis conseruatoribus, & in defectum horum coram ordinarijs locorum. Ipsi vero religiosi actores non possunt seculares trahere coram superiore suo regulari, nec conseruatore, sed tantum coram iudicibus ipsorum clericorum, vel laicorum.

Prima pars de conuentione inter ipsos regulares patet ex illo communi
38 axiomate: *Actor sequitur forum rei. l. Iurisdictionem 2. l. In criminali 5. c. de iurisd. omn. iud. l. fin. c. in rem actio l. 2. c. vbi apud quam* Iure canonico, *cap. experientiæ 15. cap. Si quisquam 16. 11. q. 1. cap. Si clericus 5. cap. cum sit generale 8. de foro compet.* Debent ergo religiosi habentes inter se litem recurrere ad suum superiorem regularem, qui est eorum iudex ordinarius, nimirum, Localis, Prouincialis, & Generalis. Est communis *Host. & Innoc. in cap. cum ab ecclesiarum, de offic. ordin. Silu. v. Iudex, D. Anton. par. 3. tit. 9. cap. 1. §. 1. Petrus Belasius in suo Promptuario Regulari v. Iudex num. 5.*

39 Secunda pars de eorum conseruatore probatur per ea, quę refert Confect. *in Summar. tit. 4. Et Ego resol. 95.* vbi de conseruatoribus ad Bullam Gregorij XV. *Barb. Allegat. 106.*

40 Tertia pars, quod in defectum conseruatorum succedat Episcopus, probatur expresse in Bulla Gregoriana incip. *Sanctissimus 9. §. 7. Eiusq; electionis, seu assumptionis documentum infra tempus huiusmodi penes acta curię ordinariorum exhibere, & dimittere teneantur, alioquin eo termino elapso quandiu conseruatores secundum formam præsentis constitutionis non elegerint coram eisdem ordinarijs conueniantur.* Qui ergo carent Conseruatore citantur coram ordinario loci, vt dicitur etiam sub §. 4. quandiu illo carent, aut non fuerit legitime electus ad formam constitutionis Gregorianę, & nisi exhibuerint religiosi documentum electionis Curię ordinarius non dicitur exequi posse suum officium, cuius exercitium incipit ab illo documento in actis curiæ registrato.

41 Quarta pars, quod religiosi non possint coram conseruatoribus trahere seculares clericos, & laicos, probatur expresse per eandem Bullā §. 9. *Ad hæc statuit sanctitas sua, & coram ipsis conseruatoribus, regulares, ac personæ suprascriptæ conueniri quidem, & trahi debeant, sed alios conuenire, aut trahere non possint. Itaut memorati conseruatores in causis in quibus regulares, & alij actores fuerint, nullam prorsus iurisdictionem habeant, sed in ijs tantum in quibus rei extiterint; neq; extra ciuitates, aut diœcesim, in quibus fuerint deputati, contra quoscunq; procedere præsumant.*

Vide dictum Barbosam in fine citatę allegat. 106. referentem Responsum S. Congr. quod religiosi defendendi sunt à manifestis iniurijs, ac violentijs, dummodo obseruent formam pręscriptam in constitutionibus In-
42 noc. IV. & Bonifacij VIII. relatis in cap. fin. de officio deleg. in 6. Vbi

etiam

etiam refertur aliud Responsum die 6. Februarij 1627. quo censuit Bullam Gregorij non afficere Religionem Ierosolimitanam nisi quo ad iudices conseruatores, eidem religioni adhuc ius huiusmodi Conseruatores eligendi competere. Vide *Pasqualig. in Franchum à num.* 817. *Lezanam.cap.3.Peyrinū in Formul.cap.20.Donatum par.2.tract.17. per totū.*

44 Quinta pars, quod religiosi possint conuenire clericos, & laicos coram illorum iudicibus, probatur ex eo axiomate: Actor sequitur forum rei, vt dixi supra. Est communis apud Castropal.p.7.initio.

Quæres 18. An detur locus præuentionis inter iudicem Conseruatorem, & Regularem, ex quo laicus potest conuenire religiosum coram quolibet illorum?

45 ℟. Datur, quia quilibet illorum cumulatiue, & in solidum habent iurisdictionem faciendi iustitiam petentibus. Confirmatur, quia Bullæ Conseruatoriæ, cum sint in fauorem, non sunt retorquendæ in odium ipsorum regularium superiorum, vt retorquerentur, si Conseruatoribus concederetur iurisdictio priuatiue ad ipsos superiores regulares.

Quæres 19. Ad quem iudicem debent recurrere regulares vnius monasterij valentes litigare contra alterum monasterium?

46 ℟. Ad Conseruatorem rei monasterij ex illo axiomate, quia actor sequitur forum rei. Et ita docent *Rodriq. tom. 1.q.65.art.15. Miranda tom. 2.q.47.art.12. Portel.v.Conseruator num.11. Donatus par.2. tract.17.q.34.* Procedit, licet monasteria sint eiusdem Ordinis, non enim per hoc tollitur ius præfati axiomatis.

Quæres 20. Quando aliquis religiosus est debitor alicui seculari, ad quem iudicem recurrendum est à creditore?

47 ℟. Potest recurrere ad Conseruatorem, vel ad superiorem debitoris, quia actor sequitur forum rei, forum autem tenet vterq; ex titulo præuentionis. Et respectu Conseruatorum colligitur ex Bulla Gregoriana §.4. illis verbis: *Conuentus, Monasteria, & loca huiusmodi, eorumq; personæ.* Priora verba referuntur ad Officiales, & Conuentuum debitores pro Communitate. Posteriora vero respiciant religiosos respectu proprij interesse, iuxta praxim, & consuetudinem ex immemorabili vsu approbatam in omnibus fere religionibus. Ita *Donatus par. 1.tract. 17. q. 12. num.* 12. Contra Dianam, seu potius eius Compend. *v. Priuilegia Regul. num.11. Rodriq.tom.1.q.65.art.13. Miranda tom. 2.q.47. art.10. Cespeder dub.318.num.13.* Quorum opinio nullo nititur solido fundamento, cum ex mox dictis, Conseruatorem in Bulla Gregoriana constitui iudicem contra conuentum debitorem, & religiosos debitores ratione personæ.

Quæres 21. An Ecclesia, aut persona ecclesiastica conuenienda sit coram iudice seculari, quando testator reliquit controuersiam definiri coram seculari?

48 ℟. Rem esse definiendam coram seculari, quia non sunt rei coacti, nec

nec tracti, sed voluntarij. Ita docent *Suar. lib. 4. de Immun. cap. 14. num. 13. Gutierez lib. 1. practic. quæst. 9. 10. initio, ex illis Castropal. p. 7. num. 5.*

Quæres 22. An ecclesiasticus citari possit à iudice seculari, cum clausula: *Si sua interesse putauerit* & debeat respondere?

49 ℞. Affirmatiue, quia comparendo cum agat pro suo interesse potius est actor, quam reus, & in tali casu obligatur stare iudicio illius, cui se submisit pro suo interesse. Ita *Farinac. q. 8. num. 87. per l. Testamenta C. de testam. ex eo Castropal. p. 7. num. 6.* subdens, quod si non comparet, ab eo iudicari non potest.

Quæres 23. An clericus hæres secularis conueniri possit tanquam repræsentans personam defuncti, coram iudice laico?

50 ℞. Non potest conueniri nisi in casu, quo ante mortem fuerit contestatus litem cum eo coram seculari iudice, quia tunc firmata est iurisdictio iudicis laici. Ita *Scaccia lib. 1. de iud. cap. 11. num. 23. Bart. in l. Hæres absens ff. de iudic. Farinac. q. 8. num. 46. Ampliat. 17.*

Quæres 24. An conuentus coram iudice ecclesiastico negligente facere iustitiam conueniri possit coram seculari?

51 ℞. Negatiue, ex cap. Qualiter de iud. Non enim inferioris est mederi negligentiæ superioris. Ita *Suarez lib. 4. de Immun. cap. 14. n. 20. Azor. lib. 5. cap. 14. q. 2. Farinac. q. 8. num. 46. Ampliat. 23. ex illis Castropal. p. 7. num. 8.*

Quæres 25. An iudex ecclesiasticus possit sub censuris prohibere iudici laico, ne se ingerat in causis ecclesiasticis tam ciuilibus, quam criminalibus suorum clericorum?

52 ℞. Immo debet, intimando illis censuras, quas Sacri Canones fulminant contra iudices seculares. Et ratio huius est, Tum quia Prælatis mandatur cura de ouibus suis non solum quo ad animam, sed etiam quo ad eorum gradum ecclesiasticum, ne contemnentur à laicis. Tum quia tutari debent totis viribus iura ecclesiarum suarum, & immunitatem personarum ecclesiasticarum. Tum quia seculares corrigere debent, ne committant sacrilegia distringendo clericos, vocando eos ad sua tribunalia. Tum quia iudex ecclesiasticus cum sit maior seculari,
53 cap. 10. num. 18. agere potest in minorem, & maior iudicat minorem,
54 & non è contra, *cap. Omnes 2. 6. q. 1. l. Labeo 3. §. Tractemus ff. de recept. arbitr.* Ita docent *Angel. in l. Consulta diualia C. de testam. Cepolla cons. 10. num. 2. Boer. dec. 114. num. 2. Grassus num. 654. Bonac. disp. 1. in Bulla quæst. 16. sect. 1. p. 6. num. 7.*

C A-

CAPVT DECIMVM VII.

De Excommunicatione B. C. D. contra trahentes Clericos coram Iudice Laico.

1 R*eferuntur verba Bullæ.*
2 *Tractio est vocatio coacta, & inuoluntaria hic probibita.*
3 *Tractio vero voluntaria non cogens, sed alliciens hic non prohibetur.*
4 Prætenso officio *trahere .i. auctoritatiue.*
5 *Personæ ecclesiasticæ non trahibiles numerantur.*
6 *Iudex, faciens, & procurans coram se tractionem est reus huius censuræ.*
7 *Et non alij.*
8 *Trahens clericum vt absoluatur reus est censuræ.*
9 *Absoluitur quilibet à suo iudice competente.*
10 Præter iuris canonici dispositionem *exponitur.*
11 *In hoc canone agitur tantum de tractione ciuili.*
12 *Persuadens solum sine coactione non est reus.*
13 *Iudex trabens non ad suum, sed alienum tribunal non incurrit.*
14 *Iudex solus, & non instantes, reus est excommunicationis.*
15 *Vexans clericorum consanguineos, seu famulos, vt hac ratione clerici cogantur accedere ad eius tribunal, est reus huius censuræ.*
16 *Birruarius capiens non est excommunicatus hac censura.*
17 *Iudex trahens Capitulum, Conuentum, seu Collegium ecclesiasticum est reus huius censuræ, licet non nominet personas illorum.*

DE EXCOMMVN. B.C. D. CONTRA TRAHENTES CLERICOS CORAM IVDICE LAICO.

Via autem trahentes ecclesiasticos ad tribunalia secularia, de quibus actum est in præcedenti capite, incurrunt in decimam quintam excommunicationem Bullæ Cænę Domini, ad propositũ erit de ea tractare sub hoc capite, cuius verba sunt sequẽtia.

1 *Quiue ex eorum prætenso officio, vel ad instantiam partis, aut aliorum quorumcunq; personas ecclesiasticas, Capitula, Conuentus, Collegia ecclesiarum quarumcunq; coram se, ad suum tribunal, audientiam Cancellariam, Consilium, vel Parlamentum, præter iuris canonici dispositionem, trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directe, vel indirecte, quouis quæsito colore.*
Pro intelligentia eius, vt sciamus, quandonam quis sit reus huius censuræ, in primis explicandum est, quid sit trahere?

Quæres igitur primo, quid sit *Thahere* ad tribunal seculare personas ecclesiasticas?

2 ℞. Est vocatio personæ ecclesiasticæ coacte facta à iudice seculari coram se prætenso iure, vel ad instantiam partis, vel aliorum quorumq; Tractio igitur de sui natura est actus inuoluntarius, vnde homo inuitus dicitur trahi, & contra suam voluntatem, vnde dixit Virgilius 2. Æneidum. *Altaria ad ipsa trementem traxit.* Facit illud Sacrę Scripturæ Lucæ 12. 58. *cum autem vadis cum aduersario tuo ad Principem in via da operam liberari ab illo, ne forte trahat te ad iudicem.* Et de Sanctis, qui inuiti trahuntur dicitur ab eodem cap. 21. 12. *Trahentes ad reges, & Præsides.* Importat igitur proprie actum inuoluntarium, & coactionem vocati ad comparendum coram iudice; nullus enim reus libenter comparet eo, à quo nihil boni sperat, dum solum malum timet. Vide *Suarez disp. 21. de censur. sect. 2. num. 78. quem citat Bonac. disp. 1. in Bulla q. 16. sect. 1. p. 4. num. 3. Sayrum libro 3. cap. 19. num. 6. Castropal. disp. 3. de cens. p. 16. num. 3. vers. Lædunt.*

3 Verumtamen & est aliud genus tractionis voluntarium nuncupatum, iuxta illud: *Trahit vnumquemq; sua voluptas* Et Cicer. 4. offic. inquit *omnes ducimur, & trahimur ad cognitionis, & scientiæ cupiditatem* .i. allicimur, & sponte ducimur, de qua voluntaria tractione, qua Pater cælestis trahit homines ad se non cogendo, sed alliciendo Ioan. 6. 44. agit D. August. tract. 26. in Ioann. relatus Feria 4. infra octauam Pentecostes.

Quæres 2. Quid sit *prætenso officio* trahere ad suum tribunal?

4 ℞. Hæc clausula importat tractionem auctoritatiue factam à iudice formaliter spectato vt iudice, nemo enim trahere dicitur ad suum tribunal

bunal alium, nisi habeat potestatem saltem prætensiuam sic agendi ex officio suo, vel ad instantiam tertij, procedere ergo debet in causa vti iudex ac si vere talis esset, cum tamen talis reuera non sit, ex quo persona tracta non est illi vere subdita. Ita *Sayrus lib. 3. cap. 19. num. 3. Vgolinus in hac excom. §. 1. num. 11. Vers. 9. Duardus q. 10. num. 1. cum alijs Bonac. q. 15. sect. 1. p. 4. num. 10. Castropal. p. 16. num. 3. Vers. Notandum.*

Quæres 3. Quænam sint *personę ecclesiastica* gaudentes hoc fori ciuilis priuilegio, ne trahantur coram iudicibus secularibus?

5 ℞. Sunt in primis omnes clerici à Prima Tonsura vsq; ad Episcopum, vtrinque inclusis. Item omnes regulares vtriusq; sexus non solum professi, sed etiam nouitij, & Tertiarij eorum commensales, & mulieres adstrictæ voto castitatis degentes in proprijs etiam domibus, & alijs, de quibus *dixi cap. praced. & in cap. 1. fere per totum. De quibus Bonac. q. 16. p. 3.*

Quæres 4. Quænam sint personæ, quæ trahere non possunt ecclesiasticos?

6 ℞. Omnis iudex non solum secularis, verum etiam ecclesiasticus trahens auctoritate laicali incidit in hanc excommunicationem e. g. Cardinalis Prorex, Episcopus Gubernator trahentes auctoritate laicali, non enim trahere possunt ecclesiastica, cum dicantur iudices seculares. Ita *Caiet. v. Excommunicatio cap. 29. Filliuc. tract. 16. cap. 10. Duard. can. 15. q. 1. num. 1. & q. 28. num. 1. Reginald. lib. 6. cap. 23. num. 350. ex illis Bonac. p. 5. num. 2. Castropal. p. 16. num. 3.*

7 Iudex secularis, licet sit persona ecclesiastica, trahendo prætenso iure, .i. ex officio suo, & non solum per se, sed etiam ad instantiam partis incurrit hanc censuram, vel procurans, vt clericus trahatur, infra q. 10.

Quæres 5. An iudex trahens ad se auctoritatiue clericum ad effectum absoluendi illum, incidat in hanc censuram?

8 ℞. Affirmatiue, quia absolutio supponit subiectionem in absoluendo,
9 & iurisdictionem in absoluente, *Grassus num. 157. Decian. lib. 4. cap. 9. num. 9.* Ita *Bonac. q. 16. p. 5. num. 13.*

Quæres 6. Quid importent illa verba. *Præter iuris canonici dispositionem.*

10 ℞. Important hoc, quod dantur aliqui casus in iure expressi, virtute quorum iudex laicus trahens auctoritatiuo clericum ad suum tribunal non incurrit hanc excommunicationem. Eorum primus est bigamorum, de quo præced. cap. 9. 5. Secundus est in causa feudali, ibidem q. 9. Tertius in reconuentione, ibidem q. 12. Quartus in causa hæreditaria, ibidem q. 21. Quintus in clausula: si putauerit sua interesse, ibidem q. 22.

Quæres 7. An in hoc canone agatur de tractione solum ciuili, an etiam criminali?

11 ℞. Solum de ciuili, probatur. Tum quia hic trahuntur Capitula, Conuentus, & Collegia ecclesiarum, quibus tamen non competit tractio

R crimi-

criminalis, cum corpus morale non dicatur delinquere, sed corpus naturale. Tum quia nullus ius canonicum supponit clericos delinquentes iudicibus laicis, sed semper exemit. Tum quia exemit illos tantum in certis causis ciuilibus, ergo loquitur tantum de casibus ciuilibus. Et ita probaui supra cap. 15. num, 22. Bonac. dum hæc promiscue tractat locis citatis videtur velle in hoc canone agitur de vtraq; tractione.

Quæres 8. An iudex persuadens clerico accedere ad suum tribunal sit reus huius excommunicationis?

12 ℞. Negatiue, quia talis persuasio non est tractio coacta, nec auctoritatiue facta, sed voluntaria ad lites sedandas. Ita *Sayrus lib. 3. cap. 19. num. 6. cum alijs Bonac. p. 4. num. 12.*

Quæres 9. Iudex procurans clericum trahi non coram se, sed ad aliud tribunal numquid incurrit hanc censuram?

13 ℞. Negatiue, quia ei in hac tractione non aptantur verba Bullę dicitur enim *coram se ad suum tribunal*, cum ergo trahit ad tribunal alterius iudicis, non dicitur trahere coram se ad suum tribunal. Ita *Bonac. p. 4. num. 13. Castropal. p. 16. num. 3. Vers. Notandum.*

Quæres 10. An non solum iudex ad se trahens, verum etiam an illa persona, quæ instat coram iudice vt ecclesiasticus trahatur, sit excommunicatus?

14 ℞. Negatiue, quia nullus alius, præter iudicem dicitur auctoritatiue trahere, ergo solus iudex, & non alij, incurrunt hanc excommunicationem. *Bonac. cit. p. 4. num. 11. de communi, Castropal. cit. Vers. Notandum, Sayrus lib. 3. cap. 19. num. 6.*

Quæres 11. An vexans consanguineos, seu famulos clericorum, vt hac ratione ipse clericus cogatur accedere ad tribunal laicum incurrat hanc excommunicationem?

15 ℞. Affirmatiue, id enim important ea verba: *Vel procurant indirecte quaquis quæsito colore.* Ita docent omnes *cum Bonac. n. 15. & 16. Castropal. num. 3. Suarez disp. 21. sect. 2. num. 78.*

Quæres 12. An capiens personam ecclesiasticam sit reus huius censuræ?

16 ℞. Negatiue, quia birruarius non est iudex, nec dicitur auctoritatiue capere. Ita *Bonac. p. 4. num. 14. & 19.* vbi, quod iudex faciens capere est reus huius excommunicationis. Dic tu, si facit capere pro causa ciuili, nam pro criminali incurrit excom. 19. de qua dixi cap. 16.

Quæres 13, An iudex trahens Capitulum, Conuentum, seu Collegium non nominando personam ecclesiasticam illorum incurrat hanc censuram?

17 ℞. Affirmatiue, quia verba Bullæ non solum exprimunt personas ecclesiasticas, scilicet singulariter, & nominatim, quæ non debent trahi, sed etiam easdem in communi vt indicant ea verba *Capitula, Conuentus, & Collegia.* Ita omnes cum *Bonac. p. 3. num. 19. Decian. lib. 4. cap. 9. num. 41. Grassus num. 126.*

CA-

CAPVT DECIMVM VIII.

De Præuentione inter Iudices.

1 *Præuentio est præcedentia inter plures iudices in iudicando.*
2 *Quicunq; sint illi inter se, siue maior, siue minor.*
3 *Siue etiam Papa, & Ordinarius.*
4 *Habentes iurisdictionem singuli firmatam antequam citent.*
5 *Præueniens ergo non aquirit illam per citationem.*
6 *Iurisdictio debet esse totalis, & cumulatiua.*
7 *Præuentio non datur inter delegantem, & delegatum.*
8 *Citatio verbalis dat præuentionem.*
9 *Vnica sufficit, quod*
10 *Sit valida, & legitima.*
11 *Et ea sufficit.*
12 *Facta ad instantiam partis.*
13 *Citatio debet esse executa, & registrata in processu.*
14 *Citatio vnius ex complicibus.*
15 *Præuentio est res odiosa.*
16 *Querela non sufficit.*
17 *Captura licita dat præuentionem.*
18 *Facta sunt potiora verbis.*
19 *Realis citatio præualet verbali etiam præcedenti vltra vnum diem.*
20 *Carceratio spontanea vti dolosa non dat præuentionem.*
21 *In dubio temporis citatio stat pro maiori iudice.*
22 *Iudicis præuentio facit silere iudicem præuentum.*
23 *Præuentus laicus factus clericus facit cessare præuentionem.*
24 *Iurisdictio citatione non perpetuatur contra factum clericum.*
25 *Præuentio non datur inter ecclesiasticum, & secularem contra clericum.*
26 *Iudex secularis incipit esse dominus clerici declarati non gaudere priuilegio fori, postquam traditus fuit curiæ seculari.*
27 *Captura de mandato laici non dat præuentionem.*
28 *Nisi post declarationem capiatur clericus.*
29 *Datur inter iudices Conseruatorem, & superiorem regularem.*
30 *Et Episcopum atq; superiorem.*
31 *In paruis conuentibus habet iurisdictionem Episcopus, & superior.*
32 *Quales debeant esse illi sex religiosi.*
33 *Lex admitit exceptionem causæ rationabilis.*
34 *Responsa S. Congr. circa iurisdictionem Episcopi, & superioris regularis in paruis conuentibus.*

35 *Præuentio colligitur ex num. 12. & 13. horum responsorum.*
36 *Præuentio datur inter Priorem, Prouincialem, & Generalem.*
37 *Prima correctio est Abbatis.*
38 *Non tamen priuatiue quo ad alios in ratione primitatis.*
39 Ordinarij locorum *nomine veniunt solum habentes territorium cum personis clericorum, & laicorum.*
40 Ordinarius *dicitur habens potestatem ordinariam.*
41 *Potestas inferiorum ordinatur ad superiores.*
42 *Iudex quatenus talis non est subditus, sed sui iuris in officio.*
43 *Subditur solum rationi legis sibi constitutæ.*
44 *Præuentionem non dat corpus delicti visitatum.*
45 *In delictis mixti fori datur præuentio.*
46 *Mixti fori delicta referuntur.*

DE PRÆVENTIONE INTER IVDICES.

1 PRæuentio iudicialis est præcedentia inter plures iudices iurisdictionem iam habentes in solidum, & cumulatiue, quorum præueniens iudicat cum exclusione alterius iudicis præuenti. Ita hanc definitionem colligo ex iuribus, & Doctoribus citandis in sequentibus quæstionibus proponendis, & resoluendis pro eius intelligentia.

Quæres 1. Quales debeant esse huiusmodi iudices sibi inuicem præuenientes?

2 R. Possunt esse ordinarij ambo, vel delegati similiter, seu alter ordinarius, & alter delegatus, siue sub eodem capite, siue sub diuersis. Item vnus potest esse Ecclesiasticus, alter Secularis; vel ambo Ecclesiastici, vel Seculares. Diuersitas ergo iudicum non impedit præuentionem, immo eam magis indicat. Quare datur præuentio etiam inter Papam,
3 & Episcopum, seu alium Ordinarium, vt docent omnes cum *Gonzal. ad Regul. 8. Cancell. §. 3. Proœm. num. 9. & 10. Barb. ad cap. Dudum 14. de Prabend. in 6. num. 7.* Datur ergo præuentio inter prædictos. *Mar. Socin. in cap. Proposuisti, de foro comp. num. 8.* Inter Ordinarium loci, & Legatum, *Abbas in cap. Cum in ecclesia, de appellat. num. 5.* Inter plures ordinarios, *ex eodem Abbat. in cap. Vt debitus de appellat. num. 22.* Inter maiorem, & minorem iudicem. *Farinac. q. 7. num. 52. Vide Guaz. Defens. 1. cap. 9. & 10.*

Quæres 2. An isti iudices debeant ante præuentionem habere actu iurisdictionem, & non aquirere eam per citationem, aut querelam?

4 R. Affirmatiue, quia præuentio est actus iurisdictionis, cum procedat à citatione, vt mox probabo, ea autem citatio est actus iurisdictionis, nemo

mo enim citare potest,nisi habeat prius potestatem, & iurisdictionem, dum sit de mandato iudicis. *Abbas in cap.1.de iudic.num.4. & 33. Decian.lib.4.cap.21. num.19.* vbi, quod citatio sine iudicis commissione non inducit præuentionem in ipso iudice, ergo iudex citans vt dicatur præuenire debet antecedenter habere iurisdictionem in se contra citatum. Ita *Glos.v.Non habet, l. Si quis postea 7.de iudic.*ibi:*Sufficit ergo tempore ci-*
5 *tationis vocatum esse de foro vocantis.* Præueniens ergo non aquirit iurisdictionem per citationem, sed solum exercitium, quod addit iurisdictioni,quam antea habebat.Ita omnes *cum Mar.Socin.ad cap.Proposuisti, de foro compet.num.15.Seraphin.dec. 1018. num.5.*

Quæres 3. Qualis debeat esse huiusmodi iurisdictio in iudicibus, vt possit dari inter eos præuentio?

6 ℞. Ea debet esse totalis, non partialis,ita quod vnicuiq;eorum competat in solidum, & vnus ab alio non dependeat in agendo, ex quo enim vnus sine alterius adiutorio agere potest, necesse est, quod quilibet eorum in operando sit causa totalis ad differentiam causæ partialis, quæ sine alia operari non potest,ob propriam insufficientiam. Ita Doctores *in cap. Cum plures 8.de offic. deleg. in 6. Couar. q.26. Vers. Secundo est animaduertendum. Decian.lib.4.cap.20.num.16. Michael Ferrus Manrique de præced.q. 28. initio.*

Quæres 4. An detur præuentio inter delegantem, & delegatum ab ipso?

7 ℞. Negatiue, quia de ratione præuentionis est, vt præueniens faciat cessare iurisdictionem iudicis præuenti;sed delegatus non potest facere cessare delegantem, si voluerit se intromittere in causa à suo delegato iam cæpta,cum ille in agendo operetur virtute illius, vnde & delegans potest reuocare delegatum etiam post causam cæptam, *Decius in cap. Quod vult deo, de iudic.lect.1.num.* 147. ergo inter eos non datur præuentio.Ita *ex l. Iudicium 58.ff.de iudic. Decian.lib.4.cap.20.num.15.*

Quæres 5. An iudex per citationem solum verbalem aquirat præuentionem cum exercitio suæ iurisdictionis,& perpetuatione illius?

8 ℞. Per vnicam citationem verbalem, legitimam, & validam aquiritur præuentio iudici, qui constituitur in possessione exercitij suæ iurisdictionis,à quo remoueri non potest, sed illud perpetuat vsq;ad expeditionem causæ. Ita omnes colligunt *ex l. Si quis 7. l. Vbi acceptum 30.ff. de iudic.& in cap.Proposuisti,de foro compet. ibi Mar. Socin.num. 17. Manrique q.28.de Præced.Peregr.de iurisd.lib.1.num.132.Mascard.concl.1233. num.6.7.& 8.Guazin.Defens.1.cap.9. num.7.*

9 Prima pars, quod sufficiat vnica citatio, probatur, quia nullo iure requiritur pluralitas citationum.Ita *Glos.v. Citationes Clem.1.de iudic.*vbi reddit rationem, quia per primam citationem firmatur iudicium, perpetuatur iurisdictio, & præuenitur. Ita *Mar. Socin. cit.num.18. Decian. lib.4.cap.21.num.5.Sanchez lib.8.disp.28.num.14.Mascard. concl.1233. num.7.*

Secunda pars, quod citatio debet esse valida, probatur, quia inualida nullum potest præuentionis effectum producere, cum nihil sit, & pro non facta habeatur. Ita *Farinac. q. 118. num. 9. Baron. in Addit. ad q. 15. num. 25. Mar. Socin. in dictum cap. Proposuisti* ibi: *A te legitime citatus num. 4. & 20. Abbas num. 6. Barb. num. 5. Farinac. q. 7. num. 61. Decian. lib. 4. cap. 21. num. 4.*

11 Tertia pars, quod ipsa verbalis citatio sufficiat, probatur, quia actu subijcit citatum iudici citanti, & *Glos. l. Si quis 7. ff. de iudic.* vtitur verbo *vocationis* quæ est citatio verbalis. Ita *Mascard. num. 8. Decianus num. 3. Socin. num. 17. Guazin. num. 6.*

12 Quod sit facta ad instantiam partis probatur, quia ex parte rei præsumitur fraudulenta ad declinandum forum. Ita *Abbas in cap. 1. de iudic. num. 4. Decian. num. 6. Socin. num. 18.*

13 Citatio autem hæc verbalis debet esse perfecta, & absoluta, qualis est ea, quæ fit de mandato iudicis, intimatur parti, & registratur in actis processus, qua posita iurisdictio perpetuatur in iudice, vt multis probaui cap. 11. initio.

Quæres 6. An ex citatione vnius ex complicibus aquiratur præuentio etiam respectu aliorum, qui non fuerunt citati?

14 ℟. Solum respectu citati, quia cum præuentio sit res odiosa, dum au-
15 fert alijs exercitium iurisdictionis, vt patet ex eius definitione, ideo restringitur præcise ad citatum. Ita *citati à Farinac. cap. 7. num. 62.*

Quæres 7. An sola querela, vel sola inquisitio sine citatione inducat præuentionem?

16 ℟. Non sufficit querela vbi proceditur ad instantiam partis, sed præterea necessaria est citatio querelati. Ita *Rota par. 2. dec. 685. num. 5. Farin. q. 7. num. 56. & consil. 160. num. 14. & 27. Decian. lib. 4. cap. 21. num. 6.* qui subdit sufficere inquisitionem factam ad instantiam iudicis, secundum *Bartol. C. de iudic. & in l. fin. C. de bon. auct. iud. Socin. in dictum cap. Proposuisti, num. 18.* dicit, iudicem præuenire si ex officio suo inquirat, quia tunc cum non extet actor, ipse dicitur citare reum.

Quęres 8. An ex citatione reali .i. captura oriatur præuentio?

17 ℟. Affirmatiue, quia si aquiritur per verbalem, à fortiori per realem, quia facta sunt potiora, & efficaciora verbis, *ex l. De pupillo 5. §. Meminisse ff. de operis noui nunt. cap. Dilecti 50. de appellat. ibi Glos. v. Facto prouocare.* Et ita docent omnes *cum Deciano cap. 21. num. 8. Socin. num. 21. Guazin. Defens. cap. 9. num. 13.* Hæc autem citatio proprie locum habet in causis criminalibus, nam in ciuilibus quisq; præsto est, dum agitur de interesse bonorum, ne amittantur per inobedientiam, & contumaciam.

Quæres 9. An citatio realis præualeat verbali?

19 ℟. Affirmatiue, cum sit fortior verbali. Potiora enim sunt facta verbis, *l. Si tamen 48. §. Ei qui ff. de ædil. edict.* Plus enim valet factum, quam verbum,

verbum, *Scaccia lib. 3. de appellat. cap. 2. q. 17. limit. 2. num. 23. Possent sing. 81. fine.* Facta ergo derogant verbis. Et ita docent *Angel. de Malefic. v. Iudex commisit num. 14. Farinac. q. 7. num. 53. Barb. lib. 1. de iure cap. 39. §. 4. num. 56. & 57. Socinus num. 21.* Procedit, siue eodem die præcesserit verbalis, siue in præcedentibus, siue id sit clarum, siue dubium, modo constet de captura vera, & suis requisitis, ex citatis Doctoribus, contra nonnullos asserentes procedere tantum, si eodem die facta sit vtraq; citatio, & ignoretur quænam sit prior, tunc præfertur realis. Sed reuera semper realis est præferenda vti inductiua præuentionis cum elisione præcedentis verbalis, siquidem realis, facta quacunq; comparatione cum verbali, semper retinet suam naturam, quia est fortior, & efficacior verbali.

Quæres 10. An carceratio spontanea eius, qui comparet coram iudice, vt ab eo iudicetur, & non ab alio, dicatur induxisse præuentionem in carcerante?

20 ℞. Negatiue, quia præsumitur dolosa, & fraudulenta, ne præueniretur ab alio, à quo timebat acrius iudicium, quod sperabat mitius ab altero, coram quo sponte comparuit, dolus enim, & fraus nemini debent patrocinari. Est communis apud *Farinac. q. 7. num. 53. Vers. Sublimita primo, & num. 64. & consil. 134. Guazin. Defens. 1. cap. 9. num. 15.*

Quæres 11. Cuinam debeatur præuentio, quando constat reum fuisse citatum verbaliter à duobus iudicibus, sed ignoratur punctus citationis?

21 ℞. Procedit in causa maiorem habens iurisdictionem, cum sit fortior. Ita *Bald. in l. Senatus C. Qui accus. non poss. Decian. lib. 4. cap. 21. num. 10. Socin. num. 21. Vers. Septimo,* Vbi rem hanc fusius tractat.

Quæres 12. An præuentio ita impediat alium iudicem præuentum, ne possit procedere contra reum in eadem causa?

22 ℞. Affirmatiue. Tum quia iniquum est, quod quis vexetur à duobus iudicibus, cum bis idipsum non iudicetur, nec duplex consurgit tribulatio *Nahum cap. 1. num. 9.* Tum quia vbi iudicium fuit cæptum, ibi finiendum est, *l. Vbi acceptum, de iudic.* Iudex ergo, qui præuenit facit silere alios, quorum manus ligare, & os claudere dicitur. Ita omnes cum *Farinac. q. 7. num. 52. Decian. cap. 22. num. 9. Tuschus lit. P. concl. 646.* Vbi, quod procedit etiam inter iudices ecclesiasticum, & secularem in ijs, quæ sunt mixti fori, cum alijs *Ciarlin. cap. 188. num. 8. & 9.* qui *cap. 233. num. 21.* dicit, idem in causis mixti fori, respectu earum personarum, quæ possunt esse subiectæ vtrique iudici. Delicta mixti fori referuntur *in cap. Cum sit generale 8. de foro compet. hic Barb. & Guaz. Defens. 1. cap. 9.*

Quæres 13. An iurisdictio ex præuentione perpetuetur respectu omnium reorum maxime in criminalibus? Nam inter effectus præuentionis numeratur perpetuatio iurisdictionis, vt dixi quæst. 1. cap. 11. num. 10. Et dubitatio potest esse circa personam, quæ dum erat laica citata fuit

R 4 à iudice

Secunda pars, quod citatio debet esse valida, probatur, quia inualida nullum potest præuentionis effectum producere, cum nihil sit, & pro non facta habeatur. Ita *Farinac. q. 118. num. 9. Baron. in Addit. ad q. 15. num. 25. Mar. Socin. in dictum cap. Proposuisti* ibi: *A te legitime citatus num. 4. & 20. Abbas num. 6. Barb. num. 5. Farinac. q. 7. num. 61. Decian. lib. 4. cap. 21. num. 4.*

11 Tertia pars, quod ipsa verbalis citatio sufficiat, probatur, quia actu subijcit citatum iudici citanti, & *Glos. l. Si quis 7. ff. de iudic.* vtitur verbo *vocationis* quæ est citatio verbalis. Ita *Mascard. num. 8. Decianus num. 3. Socin. num. 17. Guazin. num. 6.*

12 Quod sit facta ad instantiam partis probatur, quia ex parte rei præsumitur fraudulenta ad declinandum forum. Ita *Abbas in cap. 1. de iudic. num. 4. Decian. num. 6. Socin. num. 18.*

13 Citatio autem hæc verbalis debet esse perfecta, & absoluta, qualis est ea, quæ fit de mandato iudicis, intimatur parti, & registratur in actis processus, qua posita iurisdictio perpetuatur in iudice, vt multis probaui cap. 11. initio.

Quæres 6. An ex citatione vnius ex complicibus aquiratur præuentio etiam respectu aliorum, qui non fuerunt citati?

14 ℟. Solum respectu citati, quia cum præuentio sit res odiosa, dum au-
15 fert alijs exercitium iurisdictionis, vt patet ex eius definitione, ideo restringitur præcise ad citatum. Ita *citati à Farinac. cap. 7. num. 62.*

Quæres 7. An sola querela, vel sola inquisitio sine citatione inducat præuentionem?

16 ℟. Non sufficit querela vbi proceditur ad instantiam partis, sed præterea necessaria est citatio querelati. Ita *Rota par. 2. dec. 685. num. 5. Farin. q. 7. num. 56. & consil. 160. num. 14. & 27. Decian. lib. 4. cap. 21. num. 6.* qui subdit sufficere inquisitionem factam ad instantiam iudicis, secundum *Bartol. C. de iudic. & in l. fin. C. de bon. auct. iud. Socin. in dictum cap. Proposuisti, num. 18.* dicit, iudicem præuenire si ex officio suo inquirat, quia tunc cum non extet actor, ipse dicitur citare reum.

Quæres 8. An ex citatione reali. i. captura oriatur præuentio?

17 ℟. Affirmatiue, quia si aquiritur per verbalem, à fortiori per realem, quia facta sunt potiora, & efficaciora verbis, *ex l. De pupillo 5. §. Meminisse ff. de operis noui nunt. cap. Dilecti 50. de appellat. ibi Glos. v. Facto prouocare.* Et ita docent omnes *cum Deciano cap. 21. num. 8. Socin. num. 21. Guazin. Defens. cap. 9. num. 13.* Hæc autem citatio proprie locum habet in causis criminalibus, nam in ciuilibus quisq; præsto est, dum agitur de interesse bonorum, ne amittantur per inobedientiam, & contumaciam.

Quæres 9. An citatio realis præualeat verbali?

19 ℟. Affirmatiue, cum sit fortior verbali. Potiora enim sunt facta verbis, *l. Si tamen 48. §. Ei qui ff. de ædil. edict.* Plus enim valet factum, quam verbum,

verbum, *Scaccia lib. 3. de appellat. cap. 2. q. 17. limit. 2. num. 23. Possent singul. 81. fine.* Facta ergo derogant verbis. Et ita docent *Angel. de Malefic. v. Iudex commisit num. 14. Farinac. q. 7. num. 53. Barb. lib. 1. de iure cap. 39. §. 4. num. 56. & 57. Socinus num. 21.* Procedit, siue eodem die præcesserit verbalis, siue in præcedentibus, siue id sit clarum, siue dubium, modo constet de captura vera, & suis requisitis, ex citatis Doctoribus, contra nonnullos asserentes procedere tantum, si eodem die facta sit vtraq; citatio, & ignoretur quænam sit prior, tunc præfertur realis. Sed reuera semper realis est præferenda vti inductiua præuentionis cum elisione præcedentis verbalis, siquidem realis, facta quacunq; comparatione cum verbali, semper retinet suam naturam, quia est fortior, & efficacior verbali.

Quæres 10. An carceratio spontanea eius, qui comparet coram iudice, vt ab eo iudicetur, & non ab alio, dicatur induxisse præuentionem in carcerante?

20 ℞. Negatiue, quia præsumitur dolosa, & fraudulenta, ne præueniretur ab alio, à quo timebat acrius iudicium, quod sperabat mitius ab altero, coram quo sponte comparuit, dolus enim, & fraus nemini debent patrocinari. Est communis apud *Farinac. q. 7. num. 53. Vers. Sublimita primo, & num. 64. & consil. 134. Guazin. Defens. 1. cap. 9. num. 15.*

Quæres 11. Cuinam debeatur præuentio, quando constat reum fuisse citatum verbaliter à duobus iudicibus, sed ignoratur pũctus citationis?

21 ℞. Procedit in causa maiorem habens iurisdictionem, cum sit fortior. Ita *Bald. in l. Senatus C. Qui accus. non poss. Decian. lib. 4. cap. 21. num. 10. Socin. num. 21. Vers. Septimo,* Vbi rem hanc fusius tractat.

Quæres 12. An præuentio ita impediat alium iudicem præuentum, ne possit procedere contra reum in eadem causa?

22 ℞. Affirmatiue. Tum quia iniquum est, quod quis vexetur à duobus iudicibus, cum bis idipsum non iudicetur, nec duplex consurgit tribulatio *Nahum cap. 1. num. 9.* Tum quia vbi iudicium fuit cæptum, ibi finiendum est, *l. Vbi acceptum, de iudic.* Iudex ergo, qui præuenit facit silere alios, quorum manus ligare, & os claudere dicitur. Ita omnes cum *Farinac. q. 7. num. 52. Decian. cap. 22. num. 9. Tuschus lit. P. concl. 646.* Vbi, quod procedit etiam inter iudices ecclesiasticum, & secularem in ijs, quæ sunt mixti fori, cum alijs *Ciarlin. cap. 188. num. 8. & 9.* qui *cap. 233. num. 21.* dicit, idem in causis mixti fori, respectu earum personarum, quæ possunt esse subiectæ vtrique iudici. Delicta mixti fori referuntur *in cap. Cum sit generale 8. de foro compet. hic Barb. & Guaz. Defens. 1. cap. 9.*

Quæres 13. An iurisdictio ex præuentione perpetuetur respectu omnium reorum maxime in criminalibus? Nam inter effectus præuentionis numeratur perpetuatio iurisdictionis, vt dixi quæst. 1. cap. 11. num. 10. Et dubitatio potest esse circa personam, quæ dum erat laica citata fuit

à iudice feculari, numquid contra eam licet poftea promotam ad Primam Tonfuram, iudex fecularis perpetuat fuam iurisdictionem procedendo contra reum,& condemnando eum ad mortem fi meretur non obftante clericatu? Hanc quæftionem refolui cap.10.fub initium.Paucis hic me expediam.

23 R. Negatiue, euanefcit enim per promotionem ad Clericatum, vel Monachatum.Ita docent *Marta de præuent. cap.1. ex eo Guazin. Defenf. 1.cap.10.num.8.* vbi hanc fententiam vocat veriorem, & æquiorem, efto in fraudem,inquit,promotus fuerit, fequitur *Genuenf.cap.8.num.5.*

24 Ratio eft,quia citatio perpetuat iurisdictionem, cuius iudex eft capax, & quam habet antecedenter ad citationem, iudex autem fecularis,cum non fit capax ex officio fuo iurisdictionis ecclefiafticæ contra clericum, nifi ei delegetur à Papa, ideo non poteft fuam iurisdictionem laicalem perpetuare nifi contra laicum,dum eam auctoritate propria poteft de laicali per citationem tranfmutare in ecclefiafticam,cum etiam tunc citatus fit laicus.

Quæres 14. An detur præuentio inter iudices ecclefiafticum, & fecularem contra clericum?

25 R. Non datur, quia iudex fecularis nullam habet iurisdictionem contra clericos,cap.11.num.13.& hoc certum eft, ergo nec ius præueniendi, cum legitime non poffit citare clericum quamuis malefactorem,nifi poftquam per declarationem iudicis ecclefiaftici fententiatus eft non gaudere priuilegio fori,*ex probatis cap. 6.num.29. cap.9. num.6.*

26 tunc enim iudex laicus incipit effe dominus clerici malefactoris fibi traditi, & non ante;cum vfq; ad illud tempus fuerit folus dominus iudicandi Ordinarius illius. Ergo præuentio hic locum habere non poteft refpectu iudicis laici cui neceffarium eft ad præueniendum,vt ante præuentionem habeat in actu iurisdictionem, vt patet ex eius definitione initio hic allata, & probata fub q.2. Confirmatur,quia citatione inualida, & non legitima non aquiritur præuentio ex probatis hic fub num. 10.ergo neceffe eft, quod ante citationem habeat iurisdictionem contra citandum;fed nullam habet iudex laicus contra clericum, ergo eum citare non poteft ad perpetuandam iurisdictionem, quam non habet.

Dices, iudex fecularis paffim carcerat ecclefiafticos in fragranti crimine repertos,aut incorrigibiles, immo & fine habitu clericali repertos,ergo in hoc dicitur præuenire iudicem ecclefiafticum.

27 R. Talem capturam nullam inducere præuentionem, cum fit illicita, & inualida,vt quæ mandata à iudice incompetente, qui ex nulla caufa poteft carcerare perfonas ecclefiafticas, vt probaui cap.11. per totũ,& præcipue quæft. 11. Et ita docent *Aretin. in cap. 1. de iudic. ibi Abbas num.33.Decian.lib.4.cap.21.num.18.ex illis Guazin.Defenf.1.cap.9.num. 23.* loquentes de reperto in fragranti crimine.

28

28 Vnicum puto dari casum, in quo locum habet præuentio inter iudi-ces ecclesiasticum, & secularem, cum scilicet, iudex ecclesiasticus declarauit clericum absentem, & fugitiuum, qui enim post hæc capit illum, dicitur præuenire, quia vterq; iudex ante capturam habet iurisdictionem contra illum; non enim per declarationem Ordinarius amisit suam iurisdictionem, *ex probatis cap.6.num.50.cap. 9.num.* 11.

Quæres 15. An detur præuentio inter Prælatum regularem, & Conseruatorem contra religiosos in causis ciuilibus, quæ coram ipsis expediri possunt?

29 ℞. Affirmatiue, ambo enim habent iurisdictionem ante præuentionem, ergo qui primo citat dicitur præuenire, & alium excludere à iudicio. Et ita probaui cap. 16.q.18.

Quæres 16. An detur præuentio inter Episcopum, & Superiorem regularem in causis tam ciuilibus, quam criminalibus religiosorum commorantium in paruis conuentibus?

30 ℞. Affirmatiue, quia vterque in solidum habet iurisdictionem in regulares, Prælatus quidem sibi competentem ex officio suo, Episcopus tamquam Sedis Apostolicæ delegatus, vt patet ex Bulla Innocentij X. incip. *Vt in paruis*, quam extendit Fagnanus *tom. 5. ad cap. Relatum, Ne clerici, vel mon. num. 71. fol. 420.* cuius summa est hæc.

31 In paruis conuentibus suppressis, & iterum restitutis debent actu degere sex religiosos, quorum quatuor ad minus sint Sacerdotes, subiecti visitationi, correctioni, & omnimodæ iurisdictioni Ordinarij loci tamquam Sedis Apostolicæ delegati. Aliter si actu non alentur sex, gratia restitutionis est nulla exequenda contra ipsos ab Ordinario. Pariter in Conuentibus paruis non suppressis, in quibus non aluntur sex religiosi, subduntur Ordinario, ac si essent in Conuentibus suppressis, & restitutis, quandiu non aluntur sex. Similiter eidem Ordinario sunt subiecti conuentus recepti post diem 21. Iunij 1625. in quibus non aluntur duodecim religiosi.

32 Noto vnum, illos quatuor Sacerdotes sine dubio debere esse professos, alij duo religiosi possunt esse Conuersi, immo & Tertiarij, cum & hi dicantur religiosi, & personæ ecclesiasticæ, de quibus dixi *cap. 1. num. 29. & 30. cap. 4. num. 31. ad 45. & alibi.* Debent esse omnes de familia collocati, vnde Concionator non facit numerum. Potest Episcopus aliquid indulgere super hunc numerum ex legitima causa, non obstante, quod Bulla vtatur verbo *Debeant*, quia lex quælibet admittit exceptionem

33 causæ rationabilis eximentem ab obligatione, *cap. Si quando 5. de rescript.* & meo iudicio, immo & quorumcumq; virorum timoratæ conscientiæ, manutenendi sunt conuentus parui, quoad fieri potest, ob commune bonum spirituale fidelium præsertim in administratione Sacramenti Pænitentiæ.

34 Nonnullæ excitatæ fuerunt dubitationes circa exercitium Episcoporum, & Prælatorum in regimine religiosorum, quas Sacra Congregatio resoluit approbante Alexandro VII. die 27. Iulij 1655. quas extendit idem Fagnanus tom. 2. ad cap. Quanto, de offic. ordin. sub num. 42. tenoris sequentis.

1 *An Episcopus in Conuentibus suæ iurisdictioni subiectis possit Abbates, Priores, Guardianos, & alios Superiores locales deputare, & familiam constituere?* ℞. *Non posse.*

2 *An possit Episcopus à prædictis Conuentibus religiosos amouere?* ℞. *Posse ex rationabili causa, commonito tamen prius superiore regulari, ad quem pertinet, vt eosdem religiosos assignet in alijs conuentibus.*

3 *An Regulares eorundem Conuentuum compelli possint ab Episcopo ad exhibendos libros introitus, & exitus, & reddendas rationes administrationis?* ℞. *Posse compelli.*

4 *An Episcopus in eisdem Conuentibus se ingerere possit in his, quæ regularem disciplinam concernunt?* ℞. *Posse.*

5 *An Ecclesiæ dictorum Conuentuum, & Capellæ Granciarum, in quibus degunt Conuersi pro agrorum cultura ab Episcopo visitari possint?* ℞. *Posse.*

6 *An ipsæ Granciæ, & Conuersi in eis degentes subsint visitationi Episcopi?* ℞. *Subesse.*

7 *Quid in Ecclesijs, seu Capellis Granciarum, in quibus nullus degit conuersus, an similiter subsint visitationi Episcopi?* ℞. *Itidem subesse.*

8 *An liceat Episcopo visitare conuentus tam suppressos, & postea restitutos, quam non suppressos ad effectum cognoscendi, an in illis re ipsa alantur sex religiosi?* ℞. *Minime licere, antequam aliunde constet de fundamento intentionis Episcopi in deficientia numeri constituto.*

9 *An Episcopus visitans huiusmodi Conuentus suæ iurisdictioni suppositos, aut personas in eis degentes, possit à visitatis procurationem exigere in victualibus, vel in pecunia?* ℞. *Expedire, vt S. D. N. decernat, & declaret non licere Episcopo tales Conuentus visitanti quicquam accipere procurationis nomine.*

10 *An iurisdictio Ordinarijs locorum tamquam Sedis Apostolicæ delegatis attributa in supradicto Decreto competat Vicarijs Generalibus Episcoporum, nec non Abbatibus, & alijs inferioribus Prælatis proprium territorium, & iurisdictionem quasi Episcopalem habentibus?* ℞. *Competere.*

11 *An Prouinciales, & alij Superiores Regulares possint eiusmodi Conuentus iurisdictioni Ordinarij subiectos, & religiosos in illis degentes visitare, corrigere, & punire, omnemq; iurisdictionem in eo exercere, sicut poterant ante dictum Decretum?* ℞. *Posse sicut prius, non tamen priuatiue ad Episcopum.*

12 *Si Superior regularis in causa præuenerit contra subditum degentem in aliquo ex eisdem Conuentibus Ordinario subiectis, fabricando processum, vel eum carceri mancipando, an Episcopus possit huiusmodi causam reassumere, ac superiori inhibere?* ℞. *Non posse, nisi ex iusta causa, veluti cum videt superiorem*

periorem regularem ex odio, vel amore, cupiditate, vel metu, aut ex nimia securitate, vel indulgentia quid durius, aut remissius constituere, quam causa deposcit, in quo ipsius Episcopi conscientia oneratur.

13 *Si e conuerso, Episcopus in causa præuenerit contra religiosum in tali Conuentu commorantem, an superiori regulari eo casu liceat illum amouere, & in alio Conuentu collocare, & si de facto collocauerit, an nihilominus Episcopus possit causam prosequi, ac religiosum sic amotum reuocare ad primum Conuentum? ℟. Non licere Superiori regulari religiosum ab Episcopo inquisitum à loco amouere, & si amotus fuerit, posse Episcopum causam prosequi, & illum quibuscumq; remedijs reuocare, etiam inuocato brachio seculari, si opus fuerit, cuiuscunq; loci, in quo religiosus ille reperiatur.*

14 *Si Prouincialis, vel Superior localis voluerit aliquem ex Fratribus à tali Conuentu remouere, an Episcopus prohibere possit? ℟. Non posse.*

16 *Si à Conuentu primum suppresso, ac deinde religioni restituto absint ex aliqua rationabili causa, & ad breue tempus vnus, vel plures ex numero sex religiosorum ibi degentium, an gratia restitutionis sit nulla, & Conuentus remaneat suppressus, vt prius? ℟. Gratiam ob id non esse nullam, cessante omni fraude, nec Conuentum remanere suppressum.*

16 *Quid si à Conuentu non suppresso similiter ex causa rationabili, & ad modicum tempus absit aliquis è sex religiosis ibi existentibus, an durante tali absentia, Conuentus subiaceat iurisdictioni Ordinarij? ℟. Subiacere durante absentia.*

17 *An religioso illo redeunte, vel alias impleto numero sex religiosorum, Conuentus recuperet pristinam exemptionem? ℟. Recuperare.*

18 *Si gratia restitutionis Conuentus suppressi reddatur nulla ex eo, quod in illo ad formam Decreti cum effectu non alantur sex religiosi, & postea contingat, vt eiusmodi numerus impleatur, an gratia restitutionis reuiuiscat? ℟. Non reuiuiscere.*

19 *Ad hoc vt gratia restitutionis sit nulla, & Conuentus denuo remaneat suppressus, propterea quod in eo non sustentantur sex religiosi, an debeat procedere declaratoria Episcopi super facto præuia causæ cognitione? ℟. Debere ita procedere, nec ante declaratoriam licere Episcopo Conuentus possessionem apprehendere, aut religiosos inde expellere.*

20 *An ab huiusmodi declaratoria liceat regularibus ad Sedem Apostolicam appellare ad effectum tam deuolutiuum, quam suspensiuum? ℟. Licere ad effectum deuolutiuum tantum, non autem suspensiuum.*

21 *Cum ex Decreti præscripto quatuor Sacerdotes in his conuentibus degentes debeant esse maturæ ætatis, quænam dicatur ad hunc effectum ætas matura? ℟. Ætatem maturam dici ad hunc effectum completo anno quadragesimo.*

35 Colligitur ex Resp. 12. & 13. ad intentum nostrũ nõ dari præuentionem inter Episcopum, & Superiorem regularem respectu Conuentuum paruorum; absurdum enim esset, quod Episcopus posset corrigere regu-

regulares, & non eorum superior, qui promisit ex voto solemni obedientiam.

Quæres 17. An detur præuentio inter superiores regulares, nempe Generalem, Prouincialem, & Localem?

36 ℞. Affirmatiue, quia vnusquisq; eorum propriam habet à iure iurisdictionem ordinariam vnus independenter ab alio, & in solidum, ergo inter eos dari potest præuentio citando suum subditum. Quare in his terminis Prior, si habet facultatem processandi suos subditos, citando vnum ex illis, ita illum præuenit, vt excludantur Prouincialis, & Generalis, qui non possunt de iure communi auocare ad se causam subditi præuenti, cum excludantur ab exercitio suæ iurisdictionis, sic exigente natura præuentionis ex probatis q. 12. Et ita in re docet Peyrinus de Prælato q. 1. cap. 4. §. 5. num. 122. licet ne verbum quidem dicat de præuentione.

37 Dices primo, id esse contra ius commune, nam dicitur, quod prima correctio est Abbatis, *cap. Corripiantur 17. 24. q. 3. cap. Ea quæ 8. de statu monach. cap. Quanto 7. de offic. ordin.* Quia tota potestas monasterij est in Abbate, *cap. Nullam 9. 18. q. 2.* Ergo non potest præueniri à Generali, nec Prouinciali, aliter ad ipsum non pertineret prima correctio. Et in illis textibus certum est venire Abbatem, & Superiorem localem. Et contra Tridentinum sess. 24. cap. 20. mandans, quod causæ omnes ad forum ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiam si beneficiales sint in prima instantia coram Ordinarijs locorum dumtaxat cognoscantur. Ergo excluduntur alij iudices etiam maiores.

38 ℞. Id non obstare, non primum, quia illud axioma non intelligitur priuatiue ad maiores Prælatos, qui cum inferioribus concurrunt cumulatiue, & sic datur inter eos præuentio. Neque enim cum superior maior præuentione præoccupat inferiorem, illi aufert iurisdictionem, sed tantum impedit illius exercitium. Dic quoq; quod hic sermo est de punitione per iurisdictionem contentiosam, non de correctione paterna, quæ fit sine strepitu iudiciali. Ad Tridentinũ dic ibi esse sermonem de Episcopis, & eorum iudicibus secularibus, ex illis verbis? *Coram Ordi-*

39 *narijs locorum*, quæ excludunt Regulares, vt Doctoribus allegatis docet Barbosa hic num. 9. Nomine igitur *Ordinarij loci* venit solum Episcopus, vel alius Prælatus habens territorium cum personis etiam laicis sibi subiectis vt tradit *Glos. v. Ordinario extr. com. Vn. Ioan. XXII. de Præbend. Floronus casu 4. §. 4. Vers. In contrarium.* Nomine vero *Ordinarij*

40 sine adiectione *loci* veniunt omnes habentes iurisdictionem ordinariam, *Paris. lib. 3. de Resign. q. 11. num. 19. Sanch. lib. 3. disp. 29. num. 5.*

41 Dices secundo, tota potestas minorum superiorum subordinatur maioribus, à quibus in ea exercenda illi dependent, vt docent *Suarez tom. 4. de Relig. lib. 2. cap. 2. num. 22. Lezana tom. 1. cap. 18. num. 87. Pasqualig. decis.*

cis.57.num.8. & q.367. num. 1. Ratio est, quia superiores minores sunt subditi maioribus etiam ex voto obedientiæ, ergo illis in omnibus obedire debent, non obstante præuentione, cum & isti præuenti cum illis subiecti maioribus, ergo in his præuentio locum habere non potest.

42 ℞. Minor quatenus iudex non dicitur quo ad hoc subditus, sed sui iuris est in iudicando, cum à iure habeat potestatem, ita quod iudicium ab eo cæptum finiendum quoq; est, *l. Acceptum, de iudic*. Nec Doctores citati loquuntur in nostris terminis, sed in alio casu, quod scilicet superiores maiores per viam constitutionis, ac vt legislatores, non vt iudices, possunt restringere auctoritatem inferiorum, quod est valde diuersum ab auocatione causarum pendentium coram iudice præuentionis.

43 Mar. Socinus ad cap. Proposuisti 19. de foro comp. num. 25. tractat hanc quæstionem de prçuentione inter regulares cum Federico de Senis. Consil. 140. Sed negotium confuse prosequuntur, ideo omitto eorum dicta, quæ parum erudiunt intellectum.

Quæres 18. An recognitio corporis delicti det prçuentionem iudici primo facienti Visum repertum? De visitatione corporis delicti dixi cap. 10. q. 16.

44 ℞. Negatiue, quia corpus delicti non se tenet ex parte delinquentis, à quo oritur prçuentio, facta illius citatione verbali, vel reali ex q. 5. & seq. sed ex parte patientis, contra quem non agitur.

Quçres 19. An in delictis mixtis detur prçuentio inter iudices ecclesiasticum, & secularem?

45 ℞. Affirmatiue, quia ideo dicuntur mixti fori, ex quo sicut ab vtroque iure prohibentur, ita & à quolibet eorum iudice delinquens punitur, attenta prçuentione, qua vnus prçueniens excludit alterum, ex supradictis; restringendo id totum ad delinquentes laicos, nam prçuentio non datur contra clericos in criminalibus, vt probaui hic q. 14.

Quçres 20. Quçnam sint delicta mixta punibilia ab vtroq; iudice posita prçuentione?

46 ℞. Sunt sequentia. Sodomia, Falsitas in literis Apostolicis; Pax facta; Blasphemia non hçreticalis; Infideles subiecti, Adulterium; Concubinatus, Sacrilegium; Vsurarum crimen; Simonię crimen; Periurium; Iuramentum &c. Vide apud Guaz. Defens. 1. cap. 10. vbi refert Doctores; Sperellus rem hanc fuse tractat Decis. 3. Vbi quibus pçnis Episcopus puniat laicum à se prçuentum. Decis. 92. vbi quod punitus à iudice ecclesiastico, vel ab eodem absolutus, an possit à iudice laico, & è contra; & Decis. 134. vbi de eadem materia fuse agit.

CAPVT DECIMVM XIX.

De Exemptione Ecclesiasticorum à Gabellis.

1 GAbella est onus impositum subditis à Principe non recognoscente superiorem laicum.
2 Tria ad eius iustitiam requiruntur, auctoritas, iusta causa, & proportio distributionis ad vires singulorum.
3 Subditus hic dicitur non solum ratione domicilij, sed etiam rei.
4 Obligatio est soluendi gabellas post sententiam.
5 Non vero cum pactum est super libertate.
6 Vsualium rerum non soluitur.
7 Ecclesiastici à gabellis sunt exempti iuribus diuino, ecclesiastico, & ciuili.
8 Clerici omnes à Tonsurato ad Episcopum.
9 Excommunicati sunt onerantes illos, atq;
10 Cogentes illos alienare bona aquisita.
11 Item exigentes, immo & sponte dantes.
12 Item prohibentes ne laici cum illis contrahant.
13 In Bulla Cænæ Domini.
14 Clerici coniugati sunt obligati soluere gabellas,
15 Saluatici quoq; immo
16 Omnes ecclesiastici negotiatores de rebus negotiatis.
17 Quis dicatur negotiator.
18 Monitio trina est necessaria.
19 Lex vna aliam declarat, supplet, & modificat,
20 Negotiator perdit priuilegium solum quo ad negotiata.
21 Iuramento clerici, vel eius famuli standum, cum altercatur.
22 In dubio recurrendum ad iudicem ecclesiasticum, non ad secularem.
23 Feudatarius soluit gabellam.
24 Clerici minores tenentur si carent requisitis concilij.
25 Tridentinum cap. 6. sess. 23. nomine priuilegij fori includit etiam exemptionem ab oneribus, & gabellis.
26 Bona sunt accessoria personę cuius proinde priuilegijs gaudent.
27 Onera realia transeunt ad ecclesiam.
28 Ad expensas pro reparatione viarum, pontium &c. non tenentur.
29 Ecclesiastici grauantur in spiritualibus pro populo, ergo exonerandi in temporalibus.
30 Incommodum recompensatur per aliud.
31 Episcopus cum clero non potest consentire, nisi accedat licentia Papæ.

32 Cle-

32 Cleri *nomine venit capitulum*.
33 *Multitudo parit confusionem*.
34 *Non sufficit capitulum dicunt alij*.
35 *Contrarium tenetur*.
36 Clerus .i. *Congregatio plurium Clericorum*.
37 *Omnes tangens ab omnibus est approbandum, nisi adsit multitudo*.
28 *Clero renuente cogitur posito Papæ consensu*.
39 *Papę licentia expressa est necessaria in collectatione bonorum*.
40 *Collectantur, quando non sufficiunt facultates laicorum*.
41 *Si necessitas, vel vtilitas est communis laicis, & clericis*.
42 *Si est periculum in mora sufficit consensus Episcopi*.
43 *Adhuc requiritur*.
44 *Non collectantur in reparatione murorum, viarum &c.*
45 L. Placet 5. de Sacros. Eccles. *eximit ab omnibus*.
46 Auth. item nulla C. de Episcop. & Cler.
47 *Ad nulla ergo onera cogi possunt sine Papa*.
48 *Collectæ recipiuntur per laicos iubente Episcopo*.
49 *Custodiunt, & vigilant pro ciuitate*.
50 *Milites hospitari non tenentur*.
51 *Guidagia, & pedagia pro mercibus non soluunt*.
52 *Vtique pro transitu personæ super nauem*.
53 *Religiosis aptantur dicta de clericis*.
54 *Nouitiorum bona sunt exempta*.
55 *Prænouitiorum bona sunt exempta*.
56 *Nouitij clerici ingrediuntur post annum 15. expletum, laici vigesimum*.
57 *Tertiarij, & oblati non collectantur viuentes cum claustralibus*.
58 *Neque moniales cum suis nouitiabus*.
59 *Coloni collectantur de fructibus separatis*.
60 *Confraternitatum bona non collectantur, neque*
61 *Hospitalium etiam non ecclesiasticorum*.

DE

DE EXEMPTIONE ECCLESIASTICORUM A GABELLIS.

1 Abella est onus auctoritate Principis non agnoscentis alium superiorem supra se in temporalibus impositum rebus, vel venalibus, quæ vehuntur huc, vel illuc ad vendendum, & lucrandum, ex quo appellatur hæc gabella Vectigal *ex tit. de public. & vectigal.* Vel Vsualibus, quæ scilicet sunt ad vsum familiæ. Vel quouis alio modo impositum. Ad hoc autem, vt impositio similium onerum sit iusta tria requiruntur. Auctoritas primo
2 Principis. Secundo, ut imponatur ex iusta causa, quæ consistit in necessitate imponentis, non in voluntate, & auaritia eius. Tertio, quod seruetur proportio, vt scilicet quantitas oneris distribuatur iuxta vires subditorum. Ita omnes *cum Suarez de legib. lib. 5. cap. 16. Lessius lib. 2. cap. 33. dub. 1. cum alijs Bonac. de Contr. disp. 2. q. 9. p. 1. num. 2.* Imponitur autem subditis non solum ratione domicilij, sed etiam ratione rei, quæ ve-
3 hitur ad ciuitatem alterius Principis, exigitur enim inueterata consuetudine ab extraneis, qui dicuntur subditi ratione mercium vectarum.
4 Communis est sententia, quod subditi teneantur soluere iustam gabellam eam non defraudando, nonnulli tamen censent, neminem teneri, nisi post condemnationem factam per sententiam, cum similes leges sint pure pænales, præterquamquod videntur onera grauiora, quam æquitas patitur, vt experientia docet, vnde hæc posterior sententia valde
5 probabilis est, immo certissima est, vbi subditi se submiserunt cum pac-
6 to ne grauarentur. Nullus autem tenetur soluere gabellam de rebus vsualibus pro sua familia, vt docet alijs citatis idem Bonac. num. 5. Sed his relictis, quæ non faciunt ad nostrum institutum, accedamus ad quęstiones.

Quæres igitur primo, an personæ ecclesiasticæ gaudeant priuilegio exemptionis à Gabellis, datijs, &c. impositis à laicis.

7 ℞. Esse omnino exemptas iure diuino, ecclesiastico, & ciuili, ita quod eorum bona tam ecclesiastica, quam patrimonialia exempta sunt ab omnibus oneribus impositis à quibuscunq; Principibus secularibus super eorum bona. Hæc omnia fuerunt probata cap. 2. & quidem de iure diuino num. 9. 62. & 69. de iure ecclesiastico, ibidem num. 17. de iure ciuili ibidem num. 19. de bonis ecclesiarum ibidem num. 23. citatis Doctoribus num. 29. de patrimonialibus, num. 97. Vide *Bonac. disp. 1. q. 19. p. 3. §. 2.*

Quæres 2. Quænam sint istæ personæ ecclesiasticæ, quarum bona non possunt onerari gabellis?

℞. Sunt

7. Sunt omnes clerici à Prima Tonsura vsq; ad Episcopatum inclusiue, exclusis clericis coniugatis, saluaticis, & omnibus negotiatoribus quo ad bona negotiationi exposita.

8 Primum de clericis omnibus patet *ex cap. Non minus* 4. renouato *in cap. Aduersus 7. de immun. eccles.* vbi excommunicati sunt ipso iure laici col-
9 lectas imponentes clericis, vel ecclesijs, si post monitionem non desistūt. *cap. 1. eod. in 6.* Seculares potestates ab ecclesijs, vel ecclesiasticis personis tallias, vel exactiones pro rebus, vel possessionibus aquisitis, vel aquirendis exigere prohibentur, neq; possessiones aquisitas, vel aquirendas
10 coarctare ad alienandum; & *in cap. Clericis* 3. eod. in 6. Præcipitur personis ecclesiasticis, ne pro rebus suis, vel ecclesiarum aliquid soluant sine licentia Sedis Apostolicæ, sub quocunq; colore mutui, subuentionis, doni, vel alio quolibet modo. Et quod nec ipsi laici exigant, vel recipiant, nec occupent quocunq; modo deposita ecclesiarum, vel persona-
11 rum ecclesiasticarū, & contrafacientes sunt excommunicati, & Vniuersitates interdictæ, à quibus solus Papa absoluit extra articulum mortis. Et *cap. Eos qui 5. eod. in 6.* Domini temporales prohibentes subditis ne cum personis ecclesiasticis contrahant, vel communia obsequia
12 exhibeant ipso facto excommunicationem incurrunt; non fit mentio de reseruatione, & sic non est reseruata eius absolutio. Clemens autem V. *in sua Clem. de Immun. dictarum cap. Clericis* reuocat, in eo quod dicebatur ibidem quod clerici de consensu Prælati non possunt dare laicis, vbi etiam dicebatur, quod recipientes huiusmodi dona etiam gratis, sunt excommunicati ipso facto. Vnde Benedictus XI. relatus in Extrauag. Com. sub eodem titulo dicit, quod dictum cap. Clericis habet locum tantum quo ad tallias à clericis exigentes, & dantes illis auxilium, & non quo ad soluentes, esset enim nimis durum, quod coacti soluere, incurrerent ipsi clerici etiam censuram, eo magis absurdum esset, si eius essent rei, dantes gratis, vel titulo elemosinæ.

13 Sed nunc attendēda est Bulla Cœnę Domini in 18. Excom. vbi excommunicantur quinque genera personarum *Primo* imponentes onera personis ecclesiasticis, vel bonis earum personarum, aut ecclesiarum, monasteriorum, & aliorum beneficiorum sine speciali, & expressa licentia Papæ. *Secundo*, exigentes prædicta per se, vel per alium directe, vel indirecte. *Tertio*, accipientes prædictæ etiam à sponte dantibus. *Quarto*, procurantes prædicta. *Quinto* demum, Auxilium, Consilium, vel fauorem dantes in prædictis; & hi solum secundario excommunicantur; impositio quoq; & exactio debet esse auctoritatiue. Vide super hac excommunicatione Bonac. disp. 1. in Bulla q. 19.

14 Secundum, quod clerici coniugati etiam cum vnica, & virgine non gaudeant hoc priuilegio exemptionis Gabellarum, probaui cap. 7. q. 3. num. 7. Ita *Couar. q. 31. num. 9. Grassus Effectu 3. num. 4. Suar. lib. 4. de im-*

S *mun.*

*mun.cap.*28.*Bonac.disp.*1.*in Bulla q.*19.*p.*3.*§.*3.*num.*3. De bigamis nulla difficultas cum sint nudati omnibus priuilegijs ex probatis cap. 8. q. 30. num. 51. loquendo de clericis minoribus transeuntibus ad matrimonium cum corrupta, vel bis contrahendo, nam laici bigami post mortem vxoris promoti gaudent omnibus priuilegijs etiam bonorum suorum exemptione ibidem q. 26.

15 Tertium de clericis saluaticis quod non gaudeant hoc priuilegio pro suis bonis patet cap. 16. num. 16.

16 Quartum, quod clerici negotiatores de bonis negotiatis non gaudeant eodem priuilegio à gabellis, probaui *cap.* 3. *num.* 103. & 104. *cap.* 9. *num.* 32. *Bonac.q.*19.*p.*3. *§.*3.*num.*5.

Quæres 3. Quandonam clericus dicatur negotiator ad effectum, vt teneatur soluere gabellam?

17 ℞. Clericus dicitur negotiator, qui aliquid emit, vel contractu onerosо aquirit, vt ex illius venditione lucrum aquirat non ordinatum ad sustentationem suæ familiæ, quam alere potest sine tali lucro. Ita alijs citatis Bonac. cit. num. 6. requirentibus etiam vt res empta, & non mutata eadem vendatur cum lucro, nam si creuit ex industria domini, non dicitur negotiari eam postea vendendo. Ita plerique ex eodem Bonac. Vers. Addunt. Negotiatio ergo consistit in lucro, non in aquisitione pro alenda familia. Negotiari autem non dicitur vendens fructus perceptos ex bonis ecclesiasticis, vel patrimonialibus suis, *de communi idem ibidem num.*6. *Vers. Tertio.*

Quæres 4. An vt clericus negotiator teneatur soluere gabellam requiratur trina monitio, vt desistat à negotiatione, aliter non desistens statim incurrat obligationem soluendi?

18 ℞. Posita trina monitione, si non desistat à negotiatione subijcitur oneribus, & gabellis pro rebus negotiatis. Ita *expresse cap. fin. de Vita, & hon. cler. Rodriq. in Summa cap.* 73. *num.* 11. *cum alijs Bonac. p.* 3. *§.* 3. *num.* 8. *Vers. Secunda, ibidem Barbosa num.* 4. *Castropal. p.* 9. *num.* 15. Intellige negotiatis post monitionem, quia amisit tunc priuilegium quod ad hoc.

Contrarium, quod teneatur soluere gabellam etiam ante monitionem, probant multi apud dictum Bonac. & Grassum Effectu 3. num. 184. quia in cap. Quamquam 4. de censib. clerici negotiatores simpliciter subijciuntur sine expressione monitionis.

Sed sufficienter exprimitur in citato cap. finali, de Vita, & hon. vna lex

19 enim declarat aliam, siue prior sit, siue posterior, l. *Non est nouum* 26. *l. Sed & posteriores* 28. *de iudic.* Vna enim trahitur ad aliam tribus modis, vt determinetur, suppleatur, vel corrigatur, vt dicit Glos. super dictam leg. 26. cap. ergo *Quāquam* declaratur, & suppletur per cap. fin. de Vita.

Quæres 5. An clericus post trinam monitionem non desistens à negotiatione perdat simpliciter priuilegium exemptionis quo ad omnia bo-

na,etiam non subiecta negotiationi? Ratio dubitandi est, quia in textu dicti cap.fin. dicitur,quod clericus post trinam monitionem perdit priuilegium clericale, ergo respectu omnium bonorum.

20 ℞. Perdere solum respectu rerum negotiatorum, & pro eo tantum tempore quo negotiatur ex illis verbis *Dum his se implicant*. Et ita docent *Alterius,& Bonac. cit. num. 9.* Contra nonnullos, quos pro se citat *Grassus Eff.3.num. 177.* nullo suffultos fundamento, sed contra citatum cap.fin.& cap. Quamquam, vbi distinguit bona negotiata, à non negotiatis.

Quæres 6, Quid agendum, quod clericus, & exactores altercantur,inter se super fine, propter quem res deferuntur, an scilicet sint subiectæ gabellæ, nec ne?

21 ℞. Standum est iuramento clerici,vel alterius res conducentis nomine eius,vt docent *Quaranta v.Vectigal.Vers.Et quia, alijs citatis Grassus Eff. 3.num.185.& 258.cum eis Bonac.disp.1.q.19.par.3.§. 3.num.* 10. Quod si opus sit iudice, recurrendum est ad ecclesiasticum, tum quia clericus

22 non potest conueniri coram laico, cum non sit eius competens iudex. Tum quia exactor est actor in causa, ergo debet conuenire clericum coram suo superiore ecclesiastico, actor enim sequitur forum rei. Tum quia causa specificatur a priuilegio clericali, super quo laicus non potest iudicare.Ita *Roland.cons.71. Grassus Effectu 1. num. 1268.cum alijs Bonac.num.11,Dal Bene cap.5.dub.4.*

Quæres 7. An clericus feudatarius domini secularis, teneatur ad onera ratione feudi?

23 ℞. Teneri, quia sicut subiectus est in alijs causis ciuilibus ex probatis *cap.2.num.50.cap. 14.33.cap. 16. num. 17. ad* 21. ita est in tributis. Ita *Marta par. 4. casu 10.num.13. Duardus in Bulla q. 10. Reginaldus lib. 9. num.380.Grassus Eff.3 .num.279. Bonac.q.19.p.3.§.3.num.4.*

Quæres 8. An clericus in minoribus debeat habere requisita Tridentini, de quibus dixi cap. 5. & seq. vt gaudeat priuilegio exemptionis à gabellis?

24 ℞. Affirmatiue,Probatur.Tum quia sub illis verbis *Priuilegio fori* non solum veniunt exemptiones personæ quo ad causas criminales, & ciui-

25 les,sed etiam quo ad causam exactionis, sine enim actione fori ea fieri non possunt, sunt enim idem esse de foro alterius, & ei subijci; clerici autem in minoribus carentes illis requisitis non habentur in prædictis vt clerici,sed reputantur, & tractantur vt laici, ergo non gaudent priuilegio exemptionis à gabellis, si carent requisitis. Tum quia sequitur facilius perdi priuilegium personale, quam reale bonorum, quia ad hoc perdendum requiritur trina monitio, & præterea quod sic monitus non desistat à negotiatione, ex probatis q. 4. ad illud vero perdendum sufficit defectus vnius ex requisitis declaratus, quod est absurdum, cum de-

S 2 beat

beat præponderare priuilegium personæ exemptioni bonorum, cum bona sint affecta priuilegio propter personam, ac proinde priuilegium personale debet esse difficilius in sua amissione, quam priuilegium bonorum. Tum quia sequitur Tridentinum magis fauisse iudicibus contra personas clericorum, quam ad damnum, quod possunt pati laici, dum enim aliqui ex laicis fiunt clerici eximentes sua bona ab oneribus, & gabellis, partiuntur onera super aliorum laicorum bona, neq; enim Princeps vult, quod tributa illi debita diminuantur. Quare bene ex hoc infertur, Tridentinum ad vtrunq; ex æquo aspexisse, consequenter sub nomine *priuilegij* fori comprehendi etiam exemptionem bonorum, ac proinde clericos minores non gaudere exemptione bonorum, si carent altero ex requisitis. Et ita docent *Suarez lib.4.cap.27. num. 14. Layman. lib.4.tract.9.cap.num.3.Castropal. p. 9. num. 13. Barb. ad cap. Aduersus 7. de Immun. num. 7. Dal Bene cap. 1. dub. 5. sect. 4.* multis alijs citatis.

Contrarium docent Lessius, Molina, Comitolus cum alijs citatis à Barbosa, & Dal Bene, quos sequitur *Bonac. disp. 1. in Bulla q. 19. p. 3. §. 3. num. 3.* Probant, quia immunitas à tributis, & gabellis non dependet a priuilegio fori, neq; hoc extenditur ad priuilegium exemptionis bonorum, ex diuersis enim non fit illatio. Respondetur, rationem fori comprehendere vtrumq; tam personam, quam bona ipsorum priuilegiatorum, forus
26 enim respicit vtrunq; non enim de bonis disponitur, nisi in ordine ad personas, quibus sunt accessoria, & earum priuilegijs gaudent, cap. Quamquam 4. de censib. in 6. ibi: *Cum igitur ecclesiæ, ecclesiasticæq; personæ, ac res ipsarum exactionibus sint immunes.* Ergo cum hæc priuilegia sint connexa, Tridentinum illa non diuisit, consequenter veniunt sub nomine priuilegij fori.

Quæres 9. An ecclesiastici teneantur ad onera realia, quæ dicuntur affixa fundis transeuntibus ad ecclesiam, vel earum personas ecclesiasticas?

27 ℞. Affirmatiue ex probatis cap. 2. num. 110. Contra Castropal. p. 9. ibi, *Non licere quibuscunq; iurisdictionem temporalem exercentibus exactiones quascunq; ecclesijs imponere, vel exigere.* Secundo, quia tributum impositum ex iurisdictione regia subditis Regis tantum imponitur; Ecclesiæ autem & Clerici non subduntur Regi, *ex cap. Qualiter, de iudic. cap. 2. de foro compet.* Tertio, quia res ecclesiarum, & clericorum sunt de patrimonio Christi sub dominio Dei, ergo tributis prophanari non possunt. Vide *Dal Bene cap. 5. dub. 6.* pro nobis, late *Sperell. decis. 35.*

℞. Argumenta hæc solum probant, potestatem laicam non posse tributare res, postquam peruenerunt sub dominium ecclesiarum, vel ecclesiasticorum, non vero ante dum sunt ipsorum laicorum, qui sunt subditi Principis. Concedit vero transire cum onere, si apponatur à persona, quæ sit dominus proprietarius fundi, non vero si apponatur regia potestate, ob adductas rationes, quæ certe non faciunt ad hoc.

Quæres

Quæres 10. An clerici teneantur soluère expensas pro reparatione pontium, viarum, murorum vrbis, &c. quæ spectant ad communem omnium vtilitatem? Iterum infra q. 12.

28 ℟. Negatiue, quia incumbentia distributionis impensarum spectat ad seculares ministros, sed hi nullam habent potestatem circa bona ecclesiasticorum, nec eorum personas, ergo non possunt cogere illos ad huiusmodi onera. Nec vrget, quod reparatio pertinet ad communem vtilitatem, quia clerici non debent esse deterioris conditionis militibus, & magistratibus, qui ab huiusmodi oneribus sunt exempti, ergo & clerici, & eo magis, quia in spiritualibus laborant pro ipsis secularibus, ergo
29 debent de iure esse immunes ab his, dum sunt in spiritualibus grauati. Est sententia communis fundata in cap. Non minus de immun. ibi: *Ad reparandas communes vtilitates, vel necessitates, vbi laicorum non suppetunt facultates* vbi quod non possunt grauari, nisi de licentia speciali Papæ, quod idem dicitur in seq. cap. Aduersus, eod. Et ita docent *Gutier. lib. 1. q. 4. num. 6. Barb. Alleg. 13. num. 6. cum alijs Castropal. p. 9. num. 4. Grassus Eff. 3. num. 230. Bonac. q. 19. p. 3. §. 3. num. 15. Dal Bene cap. 5. dub. 17. num. 5.*

30 Contraria opinio apud præcitatos non caret sua probabilitate ex illo communi axiomate, quod qui sentit commodum, debet quoq; sentire incommodum; sed quia ea opinio magis nititur legibus ciuilibus, quæ nihil valent contra clericos, & dictum axioma locum habet, vbi nulla respondet recompensatio ex parte exemptorum, sed hic respondet ex recompensationibus spiritualibus, iuxta illud Pauli I. Corinth. 9. 11. *Si nos vobis spiritualia seminauimus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus?* ideo expedit eam relinquere, & sequi prædictam, cum sit fundata in auctoritate illorum duorum textuum *cap. Non minus, & cap. Aduersus, de Immun.*

Quæres 11. An Episcopo consentiente possit Princeps imponere onera ob publicam necessitatem, vel vtilitatem?

31 ℟. Non potest, sed præter consensum Episcopi, & Cleri. i. sui Capituli, requiritur vlterius præter specialem, & expressam licentiam Romani Pontificis, quod non sufficiant facultates laicorum, & quod necessitas, vel vtilitas sit communis laicis, & clericis, in casu autem, quod sit periculum in mora, & tam cito non possit adiri Papa pro licentia, sufficit tunc consensus Episcopi, & cleri, vt tenent fere omnes.

Prima pars, quod non sufficiat solus Episcopi, & cleri consensus, patet ex eo, quod licet ex cap. Non minus 4. de immun. Episcopus & clerus cognita necessitate, & vbi laicorum facultates non sufficiunt possint subsidium præstare Principi; tamen in seq. can. Aduersus 7. requiritur etiã consensus Pontificis, & in Bulla Cænæ specialis, & expressa eius licentia, ergo non sufficit consensus Episcopi, & Cleri. Et in hoc omnes con-

ueniunt, cum allati textus, & Bulla Cænæ Domini sint clari.
32 Secunda pars, quod nomine *Cleri* veniat solum Capitulum Catedralis probatur, quia nomine *Cleri*, de quo in cap. *Non minus* venit ipsum Capitulum, vt dicit *Glos. v. eodem cap. Cum Apostolica 7. de ijs, quæ fiunt à Prælat.* Et in nostris terminis idem docet *Suarez lib. 4. de immun. cap. 26. num. 16. ex eo Castropal. num. 8.* quia ex conuocatione totius cleri orire-tur magna confusio, & quod esset dandum in subsidium expenderetur à clericis diæcesanis eundo ad vrbem, ibi hospitando, & domum redeundo, idcirco parcendo expensis sufficit conuocatio capituli, multitudo
33 enim parit confusionem, & contentionem *cap. Hadrianus 2. dist. 63.* & secundum D. Chrysostomum supra Ioannem initio Monilianus cap. 14. de Concil. Æcumen.
34 Contrarium, quod consensus capituli non sufficiat, sed requirantur alij clerici saltem præcipui, & principaliores, nempe *Vicarij* foranei, vel Archipresbiteri, tenent plerique, quia quod omnes tangit ab omnibus approbari debet 29. de Reg. in 6. maxime vbi agitur de præiuditio singulorum prout singulariter spectantur, & pro hac opinione *Dal Bene cap. 5. dub. 19.* citat *decis. Pegnæ apud Farinac. in Posthum. tom. 2. decis. 42. num. 7.* vbi dicitur, non sufficere consensum Capituli cum Episcopo, sed requiri consensum totius cleri, & in ea decisione, quam extendit etiam Tambur. *tom. 3. decis. 103. num. 5. Penia* suum dictum probat *ex dicta Reg. 29. & cap. Aduersus, cum Abbate in cap. Non minus num. 4. & 5.* Itaq; Pegna requirit consensum totius Cleri, alij petunt non solum consensum Capituli, sed etiam aliorum clericorum tum ciuitatis, tum diæcesis saltem Foraneorum; *Bonac. p. 3. §. 3. num. 16. Vers. Ego autem,* nomine Cleri intelligit Synodum diæcesanam, vel saltem consensum præcipuorum ex tota diæcesi.
35 Sed hæc non vrgent, in primis, quia consensus totius cleri est impossibilis, dum enim vnus refugit onus, alter illud sequitur, maxime in multitudine, in qua confusio solet contingere, vt dixi supra. Tum quia verba cap. Aduersus *Episcopus simul cum Clericis* idem importat ac cap. Non minus hæc verba. *Episcopus & Clerus* hæc enim vox *Clerus* dicit
36 Congregationem, & vnionem plurium Clericorum, *ex citata Glos. v. eod. cap. 7. de ijs, quæ fiunt à Prælat. & Glos. v. in Clerum cap. 16. de sent. excom. in 6.* vbi Glos. sic dicit: *Interdicto Clero alicuius ecclesiæ, non propter hoc intelligitur ecclesia interdicta.* Tum quia illa Reg. quod omnes tangit,
37 ab omnibus approbari debet, nisi dubitetur de resistentia maioris partis, de cuius præiudicio agitur, ex quo enim consensus tunc est impossibilis, frustra petitur ab omnibus, quod non potest impetrari, nec iura præscribunt fieri ea, quæ sunt impossibilia, Reg. 145. ff. de regul. iuri, Reg. 6. in 6. Tum quia Abbas citatus à Pænia non vtitur termino vniuersali *Totius Cleri*, sed tantum dicit, quod non sufficit Episcopum habere

bere consensum sui Capituli, sed oportet, vt interueniat consensus Cleri, requirit ergo aliquorum aliorum consensum, præter Capituli consensum, dum non sufficit consensus Capituli, non ideo tamen omnium clericorum, immo neq; maioris partis, ex qua posset oriri confusio, Abbatem sequitur Fagnanus num. 24. qui antecedenti numero dixerat, requiri consensum vtriusq; Episcopi scilicet, & Cleri, copula enim requirit concursum copulatorum, & in hoc nullus contradicit.

38 Quid agendum, quando clerus non vult consentire; Tunc Episcopus potest eos cogere ad solutionem. Ita *Menoch. lib. 7. consil. 800. n. 15. Natta consil. 311. num. 4. Surd. cons. 311. num. 67. Grassus Eff. 3. num. 241. Bonac. p. 3. §. 3. num. 16. Vers. Ex quo*. Intellige posita Papæ licentia, vnde debet expectare decretum Pontificium, & postea cogere.

39 Tertia pars, quod necessaria sit licentia expressa Papæ, *patet ex cap. Aduersus 7. de immun. eccles. & in Bulla Cænæ Domini*. Nullus contradicit, quia lex clare loquitur.

40 Quarta pars, quod quando sufficiunt facultates laicorum, non sint grauandi clerici, patet ex verbis claris in vtroq; capite, ibi: *Vbi non supetunt laicorum facultates*.

41 Quinta pars, quod necessitas, seu vtilitas sit communis clericis, & laicis, expresse, & clare dicitur in vtroque textu illis verbis: *Ad releuandas communes vtilitates, vel necessitates*. Est communis *Grassus Effectu 3. num. 243. Fagnan. in cap. Non minus, num. 26. Bonac. p. 3. §. 3. num. 16. Vers. Secunda*.

42 Sexta pars, quod si est periculum in mora petendi consensum à Papa, tunc sufficiat consensus expressus Episcopi, & cleri, probatur, quia in tali casu præsumitur talis esse voluntas Papæ, qualis de iure debet esse. Ita docent omnes *cum Dal Bene cap. 5. dub. 18. num. 15. Bonac. p. 3. §. 3. num. 16. Vers. Hoc tamen Grassus num. 232.* Cum autem talis consensus sit solum interpretatiuus, & non licentia expressa, qualis exi-

43 gitur in Bulla Cænæ Domini, ideo data responsio non videtur subsistere, vbi enim requiritur licentia expressa non sufficit tacita neque interpretatiua, *Rota apud Megal. par. 3. lib. 3. cap. 11. num. 10. Naldus v. Licentia* vrget quoq; *cap. Aduersus 7. de immun.* vbi quod consulendus est Pontifex Romanus non sufficit consensus interpretatiuus, qui nullum sibi mouet consilium.

Quæres 12. An collectari possint ecclesiastici dum agitur de refectione murorum ciuitatis, viarum, pontium, fontium, & similium, quæ sunt vtilia, commoda, & necessaria non solum laicis, sed etiam ecclesiasticis?

44 ℞. Negatiue, nisi accedat licentia specialis Papæ, ad formam cap. Aduersus 7. de immun. cum loquatur generaliter de omnibus necessitatibus, vel vtilitatibus clericis, & laicis communibus, accedente quo-

ueniunt, cum allati textus, & Bulla Cænæ Domini sint clari.

32 Secunda pars, quod nomine *Cleri* veniat solum Capitulum Catedralis probatur, quia nomine *Cleri*, de quo in cap. *Non minus* venit ipsum Capitulum, vt dicit *Glos. v. eodem cap. Cum Apostolica 7. de ijs, quæ fiunt à Prælat.* Et in nostris terminis idem docet *Suarez lib. 4. de immun. cap. 26. num. 16. ex eo Castropal. num. 8.* quia ex conuocatione totius cleri oriretur magna confusio, & quod esset dandum in subsidium expenderetur à clericis diæcesanis eundo ad vrbem, ibi hospitando, & domum redeundo, idcirco parcendo expensis sufficit conuocatio capituli, multitudo

33 enim parit confusionem, & contentionem *cap. Hadrianus 2. dist. 63.* & secundum D. Chrysostomum supra Ioannem initio Monilianus cap. 14. de Concil. Æcumen.

34 Contrarium, quod consensus capituli non sufficiat, sed requirantur alij clerici saltem præcipui, & principaliores, nempe Vicarij foranei, vel Archipresbiteri, tenent plerique, quia quod omnes tangit ab omnibus approbari debet 29. de Reg. in 6. maxime vbi agitur de præiuditio singulorum prout singulariter spectantur, & pro hac opinione *Dal Bene cap. 5. dub. 19.* citat *decis. Pegnæ apud Farinac. in Posthum. tom. 2. decis. 42. num. 7.* vbi dicitur, non sufficere consensum Capituli cum Episcopo, sed requiri consensum totius cleri, & in ea decisione, quam extendit etiam Tambur. *tom. 3. decis. 103. num. 5. Penia* suum dictum probat *ex dicta Reg. 29. & cap. Aduersus, cum Abbate in cap. Non minus num. 4. & 5.* Itaq; Pegna requirit consensum totius Cleri, alij petunt non solum consensum Capituli, sed etiam aliorum clericorum tum ciuitatis, tum diæcesis saltem Foraneorum; *Bonac. p. 3. §. 3. num. 16. Vers. Ego autem*, nomine Cleri intelligit Synodum diæcesanam, vel saltem consensum præcipuorum ex tota diæcesi.

35 Sed hæc non vrgent, in primis, quia consensus totius cleri est impossibilis, dum enim vnus refugit onus, alter illud sequitur, maxime in multitudine, in qua confusio solet contingere, vt dixi supra. Tum quia verba cap. Aduersus *Episcopus simul cum Clericis* idem importat ac cap. Non minus hæc verba. *Episcopus & Clerus* hæc enim vox *Clerus* dicit

36 Congregationem, & vnionem plurium Clericorum, *ex citata Glos. v. eod. cap. 7. de ijs, quæ fiunt à Prælat. & Glos. v. in Clerum cap. 16. de sent. excom. in 6.* vbi Glos. sic dicit: *Interdicto Clero alicuius ecclesiæ, non propter hoc intelligitur ecclesia interdicta.* Tum quia illa Reg. quod omnes tangit,

37 ab omnibus approbari debet, nisi dubitetur de resistentia maioris partis, de cuius præiudicio agitur, ex quo enim consensus tunc est impossibilis, frustra petitur ab omnibus, quod non potest impetrari, nec iura præscribunt fieri ea, quæ sunt impossibilia, Reg. 145. ff. de regul. iuri, Reg. 6. in 6. Tum quia Abbas citatus à Pænia non vtitur termino vniuersali *Totius Cleri*, sed tantum dicit, quod non sufficit Episcopum ha-

bere

bere consensum sui Capituli, sed oportet, vt interueniat consensus Cleri, requirit ergo aliquorum aliorum consensum, præter Capituli consensum, dum non sufficit consensus Capituli, non ideo tamen omnium clericorum, immo neq; maioris partis, ex qua posset oriri confusio, Abbatem sequitur Fagnanus num. 24. qui antecedenti numero dixerat, requiri consensum vtriusq; Episcopi scilicet, & Cleri, copula enim requirit concursum copulatorum, & in hoc nullus contradicit.

38 Quid agendum, quando clerus non vult consentire; Tunc Episcopus potest eos cogere ad solutionem. Ita *Menoch. lib. 7. consil. 800. n. 15. Natta consil. 311. num. 4. Surd. cons. 311. num. 67. Grassus Eff. 3. num. 241. Bonac. p. 3. §. 3. num. 16. Vers. Ex quo.* Intellige posita Papæ licentia, vnde debet expectare decretum Pontificium, & postea cogere.

39 Tertia pars, quod necessaria sit licentia expressa Papæ, *patet ex cap. Aduersus 7. de immun. eccles. & in Bulla Cænæ Domini.* Nullus contradicit, quia lex clare loquitur.

40 Quarta pars, quod quando sufficiunt facultates laicorum, non sint grauandi clerici, patet ex verbis claris in vtroq; capite, ibi: *Vbi non supetunt laicorum facultates.*

41 Quinta pars, quod necessitas, seu vtilitas sit communis clericis, & laicis, expresse, & clare dicitur in vtroque textu illis verbis: *Ad releuandas communes vtilitates, vel necessitates.* Est communis *Grassus Effectu 3. num. 243. Fagnan. in cap. Non minus, num. 26. Bonac. p. 3. §. 3. num. 16. Vers. Secunda.*

42 Sexta pars, quod si est periculum in mora petendi consensum à Papa, tunc sufficiat consensus expressus Episcopi, & cleri, probatur, quia in tali casu præsumitur talis esse voluntas Papæ, qualis de iure debet esse. Ita docent omnes *cum Dal Bene cap. 5. dub. 18. num. 15. Bonac. p. 3. §. 3. num. 16. Vers. Hoc tamen Grassus num. 232.* Cum autem talis consensus sit solum interpretatiuus, & non licentia expressa, qualis exi-
43 gitur in Bulla Cænæ Domini, ideo data responsio non videtur subsistere, vbi enim requiritur licentia expressa non sufficit tacita neque interpretatiua, *Rota apud Megal. par. 3. lib. 3. cap. 11. num. 10. Naldus v. Licentia* vrget quoq; *cap. Aduersus 7. de immun.* vbi quod consulendus est Pontifex Romanus non sufficit consensus interpretatiuus, qui nullum sibi mouet consilium.

Quæres 12. An collectari possint ecclesiastici dum agitur de refectione murorum ciuitatis, viarum, pontium, fontium, & similium, quæ sunt vtilia, commoda, & necessaria non solum laicis, sed etiam ecclesiasticis?

44 ℟. Negatiue, nisi accedat licentia specialis Papæ, ad formam cap. Aduersus 7. de immun. cum loquatur generaliter de omnibus necessitatibus, vel vtilitatibus clericis, & laicis communibus, accedente quo-

que prohibitione Bullæ Cœnæ, quæ, & ipsa generaliter loquitur fine vlla exceptione: immo legibus ciuilibus *l. Placet. 5. de Sacrosf. Ecclef.* statuitur vt à necessitatibus fingularum vrbium ecclesiæ immunes habeantur, ne prędia vsibus cęlestium fecretorū dedicata fordidorum munerum fece vexentur. Et quia quis dicere poffet hunc textum loqui de bonis ipfarum ecclefiarum tantum, & non de patrimonialibus, ideo Fe-

46 dericus Imperator relatus poſt l.2.C.de Epiſcop.& Cler.Statuit in hęc verba: *Item nulla Communitas, vel perfona publica, vel priuata collectas, vel exactiones, angarias, vel perangarias ecclesijs, vel alijs pijs locis, aut ecclefiasticis perfonis imponere, &c.* Hoc refponfum multis probat *Fagn. tom.5.fuper hoc cap. Non minus, de immun.à num.45.* refpondens rationibus contrariæ opiniouis, quæ & ipfa communis eft, pro qua quamplures refert Doctores *Graffus Eff. 3. num. 200.* inter quos *Ofafch. dec. 68. num.4. ab eo relatus num.203.* dicit, quod iure diuino naturali, canonico, & ciuili tenentur clerici ad dicta onera pro refectione viarum, pontium, murorum, aquæductus fontis portus, vel foffati, vel pro cuftodia ciuitatis, qui tamen Graffus num. 227. requirit plures conditiones, vt ecclefiaftici poſſint collectari, & in fpecie, quod adſit licentia Papæ fub num.229. alios citaui q.10.

47 Infertur ex his, ecclefiafticas perfonas non effe cogendas ad quæcumque onera fuper prædictis, data quacunq; neceffitate etiam vrgentisfima, & communi clericis, & laicis, pofito etiam confenfu Epifcopi, & Cleri, nifi poft hæc accedat confenfus Summi Pontificis, vt refpondit S.Congr.vt refert idem *Fagn. in fine cap. Non minus, de immunit.* Vide decif. Pæniæ & Merlini apud Tambur. *dec.* 103. 104. *&* 105. & quæ dixi refol. 107. *q.5. à num. 14. & decif. 72. part. 1. Recent.*

Quæres 13. Per quorumnam manus, & qua poteftate colligantur gabellę à clericis in cafu quo adfit licentia Papæ onerandi perfonas ecclefiafticas?

48 ℟. Per manus laicorum deputatorum à miniftris Principis, non eius auctoritate, fed Epifcopi annuente Papa, ita quod in exactione laici habent folam facti actionem, vnde, & in cafu renitentiæ cogendi funt auctoritate Epifcopi, vt dixit Rota *coram Pegna apud Tambur. decif.* 103. *num.* 7. quam cum alijs citaui *dicta refol.* 107. *alias contrauerfia moralis 7. num. 29.*

Quæres 14. An ecclefiaftici teneantur ad vigilias, & cuftodiam ciuitatis tempore belli.

49 ℟. Affirmatiue, vt exprimitur in cap. Peruenit 2. de immun. Et fi nolint folus Epifcopus eos cogit tam regulares, quam feculares *Gutier. lib. 3. Pract. q. 3. num. 5. cum alijs Barb. hic num. 2.* Non tamen neceffarius eft Papę confenfus, qui tantum quo ad collectas confulitur *ex cap. Aduerfus fed de immun.* Nonnulli tamen diuerfimode loquuntur, quorum

rum placita refert hic Fagnanus, qui *num.12. Vers. Alij demum*, dicit, loqui de omnibus clericis respectu cuiuslibet periculi, & incursionis, siue hostium, siue infidelium, siue in statu ecclesiastico, siue extra, dummodo laici non sufficiant ad custodiam murorum.

Quæres 15. An ecclesiastici in suis locis teneantur hospitari milites?

50 ℟. Negatiue expresse l. 1. C. de Episcop. & cler. Pius V. in sua Bulla 11. incip. *Dum ad vberes* Prohibet ne quis cogat religiosos vtriusq; sexus siue Mendicantium, siue non Mendicantium recipere milites, neq; etiam cogere possunt eorum mancipia, & colonos, ac rusticos ad illos hospitandum in suis locis, & domibus. Doctores in hac l. citat Barbosa, addens hoc priuilegio gaudere etiam pater, & fratres clerici, vt non teneantur recipere milites, vbi esse clericus manet cum suis consanguineis laicis.

Quæres 16. An ab ecclesiasticis licite petantur guidagia, & pedagia? De his cap. Innouamus 10. de censib. quæ à solis Principibus imponuntur vt ibi dicitur, cap. Super 26. de Verbor. signif. quæ possunt habere originem etiam ab immemorabili consuetudine. Sunt autem illa, pro quibus soluitur aliquid ab itinerantibus, dum ingrediuntur in aliquem locum, vel aquas peruadunt super portu, seu nauem cum suis rebus.

51 ℟. De iure personæ ecclesiasticæ non possunt cogi soluere guidagia, & pedagia pro rebus suis negotiationi non expositis, aliter ab eis exigentes sunt excommunicati, & vniuersitas interdicta, à quibus non sunt absoluendi, nisi prius restituant. *cap. Quamquam 4. de Censib. in 6.* Vnde Clem. V. in Clem. fin. de censib. iussit Episcopis, vt hos excommunicatos, & interdictos nuntient, & publicent, donec exacte restituerint. Et cum ibi adsit verbum *iubemus* Episcopi requisiti tenentur sub mortali exactores declarare incurrisse eas censuras, vt insinuat ibidem *Glos. v. Iubemus, Zabarella num. 1. Imola num. 2. Sperell. dec. 103. num. 50.*

Quæres 17. An nautæ pro transitu fluminis licite petant aliquid ab ecclesiasticis sine incursu excommunicationis?

52 ℟. Affirmatiue, quia operi cuiuslibet propria debetur merces, *Deuter 24.14. lib. 2. Paralip. cap. 15. 7.* omnis enim labor optat præmium, datur ergo stipendium sui laboris, non iure pedagij, aut gabellæ. Ita *Suar. disp. 23. de cens. sect. 4. num. 21. Duard. q. 15. num. 2. cum alijs Bonac. q. 19. p. 1. num. 9.*

Quæres 18. An hactenus dicta de clericis, seu personis ecclesiasticis locum habeant in fauorem religiosorum tam claustralium, quam militarium?

53 ℟. Affirmatiue, non solum quia in fauorabilibus veniunt sub nomine clericorum, & personarum ecclesiasticarum, *ex probatis sub cap. 1.* sed etiam, quia Sacri Canones de ipsis etiam nominatim verba faciunt, vt videri potest *cap. Clericis 3. de immun. in 6.* eo magis, cum eorum bona

non

non sint illorum patrimoniaiia, sed illorum ecclesiæ sint dominæ, & proprietariæ cum monasterijs, quorum solum administrationem habent, certum enim est ex hactenus dictis bona ecclesiarum non posse collectari. Ita *Castropal. p.9.num.17. Barb. ad cap. Aduersus 7. de immun. num. 7. & seq. Dal Bene cap. 1. dub. 9.* Et cęteri omnes. De Militaribus *Dal Bene dub. 11.*

Quæres 19. An bona nouitiorum sint exempta à gabellis, collectis, & pedagijs cum suis personis?

54 ℞. Affirmatiue, quia gaudent priuilegijs professorum tam quo ad personam, quam quo ad propria bona, sunt enim & ipsi personæ ecclesiasticæ, ex probatis cap. 1. ergo à prædictis exempti sunt. Ita docent *Castropal. p.9. num.17. Diana par. 1. tract. 2. resol. 49. fine. & par. 3. tract. 2. resol. 30. Vers. Quarto, Sperell. dec. 2. num. 130. Vers. Contrarium Bertachin. de Gabellis par. 7. num. 56. Sanch. lib. 6. cap. 10. num. 16. ex eodem Sperello dec. 15. num. 19.*

Quid dicendum de Prænouitijs, cuiusmodi sunt recepti, qui antequam induant habitum probationis, manent in Claustris ad præambulam experientiam per aliquot dies. Numquid gaudent eo tempore priuilegij ordinis, præcipue exemptionem à Gabellis?

55 Affirmat *Diana par. 6. tract. 8. resol. 7. prope finem*, quem sequitur *Dal Bene cap. 1. dub. 9. num. 5. Ego decis. 192.* gaudere dixi priuilegijs, licet non specificauerim hoc exemptionis à gabellis; nihilominus, licet proprie non sit nouitius, tamen non potest negari habitare cum religiosis claustralibus ac si esset Tertiarius, seu oblatus, qui secundum Bullam incip. *Dum intra* Leonis X. gaudere debet omnibus priuilegijs regularium, iuxta quod dixi *cap. 1. num. 29. cap. 4. num. 31. ad 45. cap. 16. num. 36.* Contra Pasqual. decis. 424. loquentem de suis hospitibus antequam recipiant habitum probationis, negantem illos gaudere priuilegio Canonis, quia sunt laici, & nondum dedicati Deo; sed reuera sunt personæ ecclesiasticæ, cum mutauerint habitum, & mores, ex probatis cap. 1. q. 11. ac proinde dicuntur Deo dicati, sicut ille, qui proxime accingendus habetur pro cincto.

56 Nec his obstat Decretum S. Congreg. de Reformat. sub Alex. VII. vbi de nouitijs recipiendis dicitur, quod petentes ingressum examinentur quo ad vocationem, valetudinem, natalitia, & ætatem, quæ in clerico decimumquintum annum, & in conuerso vigesimum annum excedat, ideoq; priusquam habitu induantur, & recipiantur ad ordinem maneant seculari habitu in probatione per paucos dies &c. Quia loquitur de his, qui in figura probationis adhuc sunt cum habitu seculari, non cum regulari, sine probatione, si enim hos admittit cum habitu seculari, à fortiori cum habitu regulari, licet sine probatione, adeo quod voluit id potius approbare, quam reprobare, dum concedit, vt experiantur etiam cum habitu seculari.

Quæ-

Quæres 20. An Tertiarij,& alij Oblati cum claustralibus manentes gaudeant priuilegio exemptionis à gabellis?

57 ℞. Affirmatiue, tum quia sunt personæ ecclesiasticæ *ex cap. 1. num.* 29. Tum quia gaudent priuilegijs regularum, cum quibus viuunt,ex Bulla Leonis X. incip. *Dum intra*,cap.4.num.42.Tum quia gaudent priuilegijs clericorum,ibidem 31.ad 45.Ergo gaudent exemptione gabellarum.Ita docent *Gutier.de Gabellis q. 95. num. 5.Lasart. de decim. vend. cap. 19.num. 90. Gironda de Gabellis p.7. num.40. Riccius par. 2.decis.88. Castill.dec.88.num.2.par. 1.ex eis Nouarius de elect.fori sect. 2.q. 66.num. 5.Grassus Effectu 3.num.47.Dal Bene cap.1.dub.10.* Alij verò Tertiarij in proprijs domibus habitantes non sunt exempti à gabellis, vt distinguunt præcitati Doctores, qui scripserunt post Leonem X. exceptis mulieribus votum habentibus, quæ sunt exemptæ sicut Tertiarij viuentes cum Claustralibus,ex eadem Bulla Leonis, vt docet alijs citatis Diana par. 4.tract. 1.resol.31.Vers.Notandum.Ego cit. cap.4.num.36.

Quæres 21. An moniales sint cum suis nouitiabus exemptæ à gabellis?

58 ℞. Affirmatiue, & quia sunt personæ ecclesiasticæ, & quia gaudent priuilegijs clericorum, & virorum professorum, cap. 1.num.27.cap.4. num.29. Ita *Tambur. tom.1.disp.15.q.21. & de Abbatissis disp. 17.q.5.* Hanc exemptionem illis,& religiosis Mendicantibus,& non Mendicantibus per vniuersum orbem Pius V. confirmauit per suam Bullam XI. in Bullar.incip. *Dum ad vberes.* secunda apud Confectium, & Eremitanis in eorum Marimagno apud Lezanam num. 106. Et de hac re non est dubitandum, quia non ipsæ moniales, sed eorum monasterium est dominus sine dubio exemptum.

Quæres 22. An coloni & partiarij bonorum ecclesiasticorum teneantur ad onera,quibus subijciuntur coloni laicorum?

59 ℞. Negatiue, quando onus impositum ex sumptu,& labore ipsius coloni,cum enim tunc redundet in præiudicium ecclesiasticorum dicuntur grauati indirecte clerici, quod prohibetur in Bulla Cænæ Domini, maxime quando collectantur habito respectu ad bobulcas prædiorum ecclesiasticorum. Quod si collectentur eorum fructus iam diuisi à fructibus clericorum, & separati à solo, id facere licet ministris laicis,quia in tali casu nihil tangunt directe, nec indirecte de clericis. Et ex his probatur negatiua primæ partis, & affirmatiua posterioris, nam in priori parte negatur impositio gabellæ, quia colonus non est dominus, sicuti est respectu posterioris,& ideo potest collectari, collectatio enim respicit dominium rei collectandæ. Et ita conciliantur oppositæ opiniones, quæ sibi inuicem videntur contrariare. Vide Sperellum decis. 41. rem fuse tractantem.

Quæres 23. An bona Confraternitatum possint subijci gabellis?

60 ℞. Negatiue Tum quia locus pius est exemptus *ex l. 2. C. de Episcop. & cler.*

& cler. cuius verba retuli hic sub q. 12. sed Confraternitas erecta auctoritate Episcopi est locus pius, *ex probatis cap. 3. num. 33.* Tum quia veniunt nomine ecclesiæ, quę sine dubio gaudet exemptione à gabellis, cap. 3. num. 35. Ita Lezana *tom. 2. cap. 15. de Confratribus, num. 5. ex Molina tom. 3. disp. 671. Barbosa Alleg. 75. num. 35.* qui extendit hoc priuilegium ad quemcunq; locum pium ex vi dictæ Auth. Item nulla, esto non sit locus pius approbatus auctoritate Episcopi.

Quæres 24. An bona Hospitalium subijciantur collectis, & gabellis?

61 ℞. Negatiue, ob rationes adductas in præcedenti quæstione. Hospitale enim est locus pius cap. 3. num. 34. & venit nomine ecclesiæ, num. 35. & cuius priuilegijs gaudet, *l. omnia priuilegia 33. C. de Episc. & cler. apud Sperell. decis. 51. num. 19. Nouar. sect. 2. de elect. fori 9. q. 54. num. 3. Dal Bene cap. 16. dub. 9. sect. 10. num. 3.* Qui licet dicant solum hospitale auctoritate Episcopi erectum gaudere omnibus priuilegijs ecclesiæ, tamen multi cum quibus est *Barbosa in l. 30. & 33. C. de Episcop. & cler.* tenent gaudere etiam si fundatum non sit auctoritate ecccelesiastica, quia ius ciuile huiusmodi priuilegia illi concedit. Ego hic dicerem, huiusmodi exemptionem esse laicalem, non ecclesiasticam, quia priuilegia clericalia sola auctoritate ecclesiæ conceduntur; itaq; vtriusq; generis hospitalia habent eadem in effectu priuilegia, sed ex concessionibus specie diuersis, & sic conciliantur inter se Doctores.

CAPVT

CAPVT VIGESIMVM

De Statutis Laicorum contra, vel pro personis Ecclesiasticis.

1 LEX est ordinatio proueniens ab intellectu dirigente, & voluntate legislatoris obligante ad culpam.
2 Promulgatio necessaria est vt inducatur obligatio.
3 Lex, & statutum obligant solum subditos ad quos diriguntur.
4 Lex fit à maioribus, statuta à subiectis maioribus.
5 Ecclesiastici tenentur legibus, & statutis laicorum.
6 Sunt enim partes, & membra reipublicæ.
7 Modo illa non sint lesiua libertatis ecclesiæ.
8 Sub culpa veniali, nisi agatur de violatione iustitiæ.
9 Tenentur non directe, sed indirecte.
10 Contrarium alij tenent.
11 Obligatio hæc non oritur ex vi statuti, neq; ex legislatore.
12 Clerici nonquam fuerunt subditi laicis.
13 Statuta quamuis respiciant fauorem, & commodum clericorum nihil valent contra clericos 26. & 31. explicatur.
14 Legislator supponit subditos antequam eos liget.
15 Quare nec per se, nec per indirectum ligantur.
16 Armorum statutis non ligantur.
17 Quia habent sacros canones de armis disponentes.
18 Venationis, & piscationis statutis non tenentur.
19 Piscatio iure canonico non probibetur.
20 Extractionis annonę prohibitę tenentur.
21 Grani notam dare tenentur laico deputato.
22 Heres non confecto inuentario tenetur creditoribus vltra vires hereditatis.
23 Contractuum solemnitates seruare debent.
24 Pretium item rerum.
25 Monetarum taxam.
26 Clericus in iudicijs vtitur contra se, & pro se statutis fauorabilibus.
27 Statutum Parmense de duabus conformibus est confirmatum à Pontificibus Romanis.
28 Statutum à Papa confirmatum dicitur Papale.
30 Sententiæ duæ conformes debent esse validæ.
31 Acta ordinatoria, & decisoria quænam.
32. Congrui statutum eis fauorabile.
33 Pondera, & mensuras rerum seruare tenentur.
34 Excommunicationes quatuor contra statuentes in præiudicium clericorum.

DE STATVTIS LAICORVM CONTRA, VEL PRO CLERICIS.

1 LEX est ordinatio agendorum, vel non agendorum à legislatore facta in commune bonum subditorum, ad quod dirigitur, procedens ab intellectu dictitante, & ordinante, & à voluntate obligante subditos ad eius obseruationem sub culpa, & pæna in ea expressa, posita eius promulgatione. Et in his terminis omnes conueniunt *in 4. sent. dist. 15. ibi Scotus q. 2. Vers. Sit ergo, D. Thomas l. 2. q. 90. art. 4. Castropal. p. 1. initio, Suarez de legib. dub. 1. cap. 12. Sayrus lib. 3. Clauis cap. 1. num. 2. Layman lib. 1. tract. 4. cap. 1. Becanus de lege humana tract. 3. cap. 6.* Promulgatio eius necessaria est, vt incipiat
2 obligare, notificanda est enim subditis per præconem, aut affixionem eius in loco solito. Ita præcitati *D. Thomas art. 4. Suarez cap. 11. Sayrus num. 7. Castropal. num. 9. Barbosa in cap. In istis 3. dist. 4.*

3 Lex autem afficit subditos tantum, & non extraneos, *l. fin. ff. de iurisd. om. iud. cap. fin. de constitu. in 6.* iuxta illud Roman. cap. 3. 19. *Scimus quoniam quæcunq; lex loquitur, ijs, qui in lege sunt, loquitur.* Et 1. Corinth. cap. 5. 12. *Quid enim mihi de his, qui foris sunt?* D. Thomas 2. 2. q. 16. art. 1. condere enim leges est actus iurisdictionis, quia ad solos subditos restringitur, vt vnicuiq; seruetur propria iurisdictio, ne ordo confundatur, cap. Peruenit 39. 11. q. 1.

4 Quamuis in re lex, & statutum non differant, quia qui legem condit dicitur illam statuere, nihilominus vsus loquendi obtinuit, quod leges appellentur, quæ fiunt à supremis legislatoribus, nempe, Pontifice Romano, Concilijs Generalibus, Imperatore, & Regibus, ab alijs editæ vocantur statuta, quæ pariter obligant solum subditos, *Moditius lib. 1. §. Lex est, dub. 1. num. 12. Pasqualig. q. 199. num. 2. Sperell. decis. 123. num. 21. Riccius par. 1. decis. 70. num. 13.* Vt enim statutum obliget requiritur, vt statuens habeat imperium super illos, quibus statutum imponitur, & sic quod sint statuentis antea subditi, statutum enim supponit subiectionē.

Notandum autem ad nostrum propositum, quod statutum, seu lex est triplex lex generalis, ciuilis, specialis, seu statutum laicale singularum ciuitatum, & Statuta ecclesiastica iuris Canonici, atq; Episcoporum in suis diæcesibus.

Difficultas generalis occurrit, an ecclesiastici sint obligati legibus iuris ciuilis omnibus communibus? Et si sunt, quomodo, & qua ratione?

5 ℞. Tenentur legibus, & statutis ciuilibus laicorum ratione suarum personarum, & bonorum, quatenus non lædunt eorum libertatem, immunitatem, & priuilegia, atq; non dedecent eorum statum, & conditionem; obligatione

obligatione directiua, hoc est, quoad culpam, si illorum erunt transgressores, quæ obligatio non est illis imposita à legislatore, seu statuente laicis, neq; procedit ex vi ipsius legis, aut statuti, sed oritur ex quadam conuenientia, qua ecclesiastici vti partes reipublicæ cum alijs conuenire debent.

6 Prima pars, quod teneantur ad leges, probatur, quia decet, vt membra, & partes toti cohęreant, est enim turpis illa pars, quæ toti incongruit, *cap. 2. dist. 8. cap. fin. de Sponsa duorum §. Ne vero.* Neque licet membra discedere à capite, *cap. 1. dist. 12.* neque discrepare, aut alter agere, *cap. Celebritatem 22. dist. 3. de conser. cap. Cum non liceat 12. de præscript.* Ecclesiastici autem sunt membra, & partes Reipublicæ sicut laici, ergo simul conuenire debent in obseruatione legum, & statutorum, quæ non repugnant illis. Ita *Vasq. 1. 2. q. 167. cap. 4. sayras lib. 3. cap. 4. num. 16. Bonac. de legib. q. 1. p. 6. num. 29. Suarez lib. 3. cap. 34. ex illis Castropal. disp. 1. p. 24. §. 6. initio.*

7 Secunda pars, quatenus non lædunt eorum libertatem, & statum, probatur ex eisdem Doctoribus, quia cum in hoc non sint partes, neq; membra Reipublicæ, quæ suis membris non nocet, nihil cum laicis commune dicitur habere.

8 Tertia pars, quod sub culpa teneantur, probatur, quia cum sint partes Reipublicæ censentur eodem iure, quo laici, sed hi obligantur sub culpa, ergo & illi. Sed difficultas in eo sita est, an peccent mortaliter clerici transgressores, si taliter peccant laici? Ego dico non peccare mortaliter

9 esto peccent laici, Bonac. p. 6. num. 33. modo violatio non sit contra iustitiam. Ratio differentiæ est, quia laici directe obligantur, ecclesiastici

10 solum indirecte ex illa conformitate, quam habere debent cum laicis, & ex hoc occurritur rationi Castropal. num. 2. dicentis peccare mortaliter, vult enim cum alijs ecclesiasticos teneri legibus ciuilibus directe, & ita docent pleriq; cum Gabriele Beato Theologo Morali in Collegio Romano de legib. q. 8. num. 13. ex eius tamen rationibus colligitur eum loqui respectu statutorum loquentium de contractibus, in quibus violatur ius naturale iustitiæ.

11 Quarta pars, quod obligatio hæc non proueniat ex potestate legislatoris, nec ex virtute ipsius legis, aut statutorum, sed ex illa conformitate, & conuenientia cum reliquo populo, probatur, quia ecclesiastici non sunt subiecti laicis Principibus, nonquam enim fuerunt de iurisdictione

12 laicorum, *Glos. v. Et discusi cap. Si Imperator 11. dist. 96. & in cap. Ecclesia 10. de constit.* dicitur, quod si quid motu proprio ab illis statutum fuerit, quod ecclesiarum recipiat commodum, & fauorem, nullius firmitatis existit, nisi ab ecclesia fuerit approbatum; sunt verba illius

13 textus; ratio est, quia vt probatum fuit cap. 2. hic, ecclesiastici exempti sunt à iurisdictione seculari de iure diuino tã in temporalibus, quam

in

in spiritualibus, vt tradunt Doctores in citatum *cap. Ecclesia, & in cap. Quamquam 4. de censib. in 6. Azor. lib. 5. cap. 12. cap. 17. q. 2. Mar. Anton. lib. 3. resol. 2. num. 11.* Quare bene infertur hanc obligationem non oriri ex ipsis legibus ciuilib. dum enim legislator non habet sibi
14 clericos subditos, suam iurisdictionem non potest super eos extendere cum legislator non faciat quem subditum, sed supponat illos esse iam subditos, ad quos suam legem dirigit, tenentur ergo solum ex naturali quadam æquitate ad conformandum se cum alijs. Quare per se, & di-
15 recte statuta laicalia non obligant, cum ecclesiastici sint pænitus ab his exempti, & non subditi Principibus laicis, quicquid dicat *Castropal. p. 24. §. 6. num. 4.* Sed Calami motum dirigamus in quæstiones more solito.

Quæres 1. An ecclesiastici subdantur legibus, & statutis laicorum de armis prohibitis non texendis?

16 ℞. Nullo modo neque directe, neque indirecte, quia habent proprias leges iuris canonici, & statuta in singulis diæcesibus, ergo non est cur subijciantur legibus, & statutis laicalibus. Antecedens quo ad statuta
17 patet in singulis Synodis; quo ad canones, habetur *in cap. Clerici 5. 23. q. 8.* vbi detruduntur in monasterium amisso gradu sui ordinis, & *in cap. Clerici 2. de Vita, & honest. cler.* excommunicantur. Religiosi vero tenentes arma intra septa monasteriorum sunt excommunicati, si ea tenent sine licentia Abbatis *Clem. 5. §. quia vero, de statu mon.* sufficit autem solos Monachos vt dixi Resol. 22. q. 8. vbi retuli Decretum S. Congreg. contra omnes regulares deferentes arma in statu Mediolanensi. Dixi supra cap. 9. num. 23. non perdere priuilegia clericalia propter delationem armorum; neq; seculares posse illa eis auferre cap. 14. 9.

Quæres 2. An teneantur statutis prohibentibus venationem, & piscationem?

18 ℞. Negatiue, quia sacri canones super hoc prouiderunt, vt videri potest. cap. 1. de cler. ven. vbi Episcopus sæpius venationi incumbens canibus, & auibus, voluptuose, non recreationis causa suspenditur per trimestre, Presbiter per bimestre, Diaconus vero ab omni officio. Non licet ergo clericis venari illis modis, vt dicitur etiam *cap. 1. dist. 34. Glos. in cap. Qui venatoribus 8. dist. 86.* Eo magis prohibetur regularibus *in Clem. 1. de statu monach. §. Porro.* vnde & prohibentur tenere canes, & aues ad hunc effectum. Cum ergo leges ecclesiasticæ prohibeāt venationes ecclesiasticis, nulla ratio suadet, quod leges, & statuta ciuilia ad eos extendantur ex vi directiua. Et ita docet *Marta par. 4. cent. 1. casu 57. num. 22. vers. Non igitur.*

19 Et quamuis piscatio ab aliquibus comparetur venationi, cum Principes vtrunq; soleant prohibere in locis designatis, tamen loquendo de

eccle-

ecclesiasticis, ius canonicum id non prohibet immo concedit *cap. Esau 11.dist.86.cap.Nunquam 33.dist.5.de consecr.* Apostoli enim ante vocationem erant Piscatores, quod exercitium non reliquerunt, sed prosecuti sunt etiam post resurrectionem Domini, idem Marta cit.num.22. Piscatio enim fit quiete sine clamore, & damno proximi, quod solet accidere in venatione. Vide *Barb.ad dictum cap.1.de cler.venat.Dal Bene cap.5.dub.3.sect.3.num.9.& 10.Lessium lib.2.cap.5.dub.9.* quod non peccant mortaliter venantes nec tenentur ad restitutionem, nisi ex venatione sequatur damnum proximo, *num. 45. Vers. Vltima pars.* An Principes possint sibi reseruare venationes contra ius gentium, affirmant ex inducta praxi præcitati.

Quæres 3. An statutum prohibens, ne frumentum, vinum &c. extrahantur è territorio obliget ex vi directiua etiam ecclesiasticos?

20 ℟. Affirmatiue, quia agitur de communi bono totius reipublicæ, ne incidant omnes in penuriam, super qua dubitatur, ideo Episcopi debent & ipsi hoc inhibere clericis, ne victualia transmittant in graue damnum reipublicæ, & non aliter. Ita *Surdus vol. 3. consil.301.num.10. Ciarlin.cap.31.num.10.Bellettus par.1.tit.de exempt.cleric.à stat.§.2.num.33.& 34.Grassus Eff.2.num.266.cum alijs Sperell.dec.12.num.57.* qui sequenti decis. plura dicit hanc vim directiuam quid importet.

Certum ergo est, quod ecclesiastici non subduntur edicto de annona conseruanda quo ad pænas in eo contentas, etiamsi probabiliter timeatur penuria, immo sit in ianuis, quia statuta laicalia non possunt cogere ecclesiasticos, vt notum est. Vnde nec puniri possunt famuli ecclesiasticorum de horum mandato extrahentes frumentum, vinum &c. his temporibus, quia id est contra immunitatem ecclesiasticam, vt respondit S. Cong. apud *Sperell.decis.12.num.61.ex illis Dal Bene cap.8.dub.14.sect.2.*

Quæres 4. An ecclesiastici ex vi bandi, seu edicti laicalis teneantur dare notam grani ministro laico ad portas ciuitatis deputato ad scribendum victualia introducenda?

21 ℟. Ex vi directiua tenentur, accedente mandato Episcopi, vt dent notam eidem ministro, id enim est pro communi bono, vt nullum sit præiudicium ecclesiasticæ immunitati. Nec oppositum dicit Sacra Congregatio apud Ciarlin. cap. 31. num. 14. his verbis: *Li Ecclesiastici non sono obligati per li bandi de Giudici Secolari dare l' assegno delli loro grani, & biade, deuono ben i Prelati fare loro editi sopra ciò, & riceuere gli riuelli dalli ecclesiastici, e poi darne nota al Magistrato Secolare senza però, che da essi gli Chierici siano molestati.* Ita fuit responsum Episcopo Ferrariensi sub die 19. Iunij 1592. Posito Episcopi edicto, vt nota granorum detur Ministro deputato idem est, ac Episcopum tradere Magistratui, id enim decentius, & expeditius est.

Quæres 5. An ecclesiastici teneantur obseruare *leg. Site bonis 10. l. fin. §.*

Cum igitur C. de iure deliber. præscribentem adeuntes hæreditatem teneri vltra vires hæreditatis omnibus creditoribus satisfacere in solidum, non confecto inuentario ?

22 ℟. Tenentur non solum ipsi clerici, sed etiam ecclesia hæres instituta in foro fori, quia hæres præsumitur omisso inuentario occultasse bona, quæ satis fuissent ad satisfaciendum creditoribus. Probatur, quia vbi agitur de iustitia, etiam ecclesiastici eam seruare debent, cum sit ius naturale reddendi vnicuiq; ius suum; & cum actor cuiusmodi est creditor, sequatur forum rei, & sic iudicem ecclesiasticum; per sententiam iudicis satisfaciendus est de suo credito ad tenorem dictarum legum, quando enim deficiunt Sacri Canones, iudices etiam ecclesiastici vtuntur legibus *cap. In adiutorium 7. dist. 10. cap. 1. de noui oper. nupt. ibidem Barb. num. 5.* Et idem fieret pro clerico creditore coram iudice laico, si hæres eius debitor non confecisset inuentarium. Et hæc opinio quo ad Clericos est verissima, & indubitata apud Grassum Eff. 2. num. 252. multis citatis, qui num. sequenti dicit esse contrarium in ecclesia, quæ neq; in foro fori tenetur, pro qua Sperell. dec. 163. num. 6. citat Bartolum cum alijs. Sed reuera magis mihi placet aliorum sententia dicentium, *cum Glos. v. Tracticus, fine, de testam. Roman. in Rubr. de aquir. hæred. Cardin. & Imola in cap. 1. de solut. ecclesiam teneri.* Quia non minus fraus præsumi potest in ministris ecclesiæ, quam in clerico seculari, cum vtrobiq; suspicio reperiri possit, cum in vtroq; casu agatur de interesse ecclesiasticorũ, bona enim cedunt in commodum illorum. Verum quidem est, quod cum citatæ leges fundentur in præsumptione fraudis, non obligant, quando veritas est in contrarium, in foro conscientiæ, vt docent omnes, quos magno numero citat *Sperell. dicta dec. 163. num. 1.*

Quæres 6. An Clerici teneantur in contractibus seruare formam iure ciuili introductam ?

23 ℟. Affirmatiue, quia fundatur in iustitia, quam omnes seruare debēt, & quidem ex vi tantum directiua, aliter contractus nullus est, siquidem clericus volens sibi obligare laicum in contractu, necesse est, vt cum ipso seruet solemnitatem à iure, seu statuto inductam, neq; enim potest laicus eximi per clericum ab obseruatione statuti, vnde omissa forma contractus nullus est, & sic ex eo oriri non potest obligatio passiua, ex parte laici, nec actiua ex parte clerici, quod proinde volens contrahentem sibi obligare, statutum & ipse seruare tenetur. Ita *Abbas in cap. Ecclesia in 2. lect. num. 43. Vers. sed hoc casu, de constit. Felin. ibidem num. 81. Vers. Quartus, Decius num. 257. ex illis Marta par. 4. cent. 1. casu 62. num. 1.*

Quæres 7. An ecclesiastici teneantur seruare pretia rerum, quæ consuetudo laicalis induxit ?

62 ℟. Affirmatiue, quia fundatur in iustitia, res enim tanti iuste valento quanti edicto publico taxantur, cum ergo illarum taxa iusta sit in null, potest

potest obesse ecclesiasticis, ergo illam seruare debent ex vi directiua iustitiæ reddendo vnicuiq; quod suum est, Ita *Sayr. lib. 3. cap. 4. num. 17. Suarez lib. 3. de legib. cap. 34. num. 9. cum alijs Bonac. de legib. q. 1. p. 6. num. 31. & de Contr. disp. 3. q. 2. p. 4. num. 10. Dal Bene cap. 8. dub. 16. Layman. tract. 4. cap. 13. lib. 1. Castropal. part. 1. disp. 1. p. 24. §. 6. num. 1.*

Quæres 8. An ecclesiastici teneantur seruare valorem monetarum à Principe editum, vel consuetudine inductum?

25 ℟. Affirmatiue, quia censetur iustus, ex vi tantum directiua, non coactiua, quia Princeps laicus nullam habet iurisdictionem in ecclesiasticos. Ita *Vas. par. 2. disp. 167. cap. 4. Suarez cit. num. 17. Couar. cap. 33. quæst. num. 7. ex eis Bonac. q. 1. de legibus p. 6. num. 30.*

Quæres 9. An statuta ecclesiasticis vtilia, & fauorabilia seruanda sint actiue, & passiue per illos? Hoc est, an clerici, & monasteria vti possint statutis laicorum sibi fauorabilibus, & in nullo præiudicialibus? Exempli gratia Parmæ adest statutum fauore laicorum de duabus sententijs conformibus statim exequendis sine vlla appellatione. Numquid ecclesiæ, & ecclesiastici eodem vti possint contra laicos coram laico iudice?

26 ℟. Ecclesiæ, & ecclesiastici vti possunt pro se statutis laicorum sibi fauorabilibus, *ex cap. Dilecti, de foro comp. cap. Constitutus, de in integr. rest. Lapus Alleg. 101. num. 6. Decius conf. 114. col. 2. vers. 2. Sed tamen his. Surd. conf. 2. num. 35. conf. 560. num. 13. cum alijs Rota par. 8. dec. 251. num.* 8. Vtuntur enim illis non vt statutis, sed vt priuilegijs, *Rimin. Iun. conf. 15. num. 98. Decius conf. 114. Surd. consil. 2. num. 15. Oldrad. conf. 32. prope finem, Marta de Success. legal. par. 1. q. 13. art. 13. num. 43. ex eis Gargiareus lib. primo consil. 3. num. 14. & 15.* Fauorabilia ergo comprehendunt etiam clericos, *Rota par. 4. tom. 2. dec. 438. num. 50.* cum sint mera priuilegia pro ipsis. *Abbas in cap. Ecclesia, de constit. in Repet. num. 67. Felin. num. 81. Decius num. 216. Grassus Eff. 2. num. 490. Ambrosin. cap. 21. num. 18. de Immun. Honded. Vol. 2. conf. 20. num. 17. cum alijs Sperell. dec. 10. num. 35.* Ergo pro eis prodesse debet statutum de duabus conformibus, sicut eos ligat contra se, *Rota par. 3. decis. 104. Ruginel. de appellat. §. 12. Glos. 2. cap. 1. num. 18. allegans 18. Doctores ex eo Carena resol. 115. num. 2.* Relatiua enim non debent iudicari ad imparia, sed parificari in hoc statuto, cum enim clericus sit actor, & sic sequitur forum laicum, in quo seruatur illud contra clericum, ita & seruandum est pro clerico.

27 Confirmatur, quia confirmatum fuit ex certa scientia, & in forma specifica cum alijs statutis Communitatis Parmæ, reuisis prius à legato tunc a Latere, à Iulio II. à Clem. VII. vt legi potest in lib. Priuileg. cap. 45. fol. 28. 69. & 75. vnde vti Papale reputandum est, *Rota par. 3. dec.*

28 *98. num. 2.* Immo esto non esset in forma specifica, sed tantum in for-

29 ma communi cõfirmatum, adhuc prodest clericis vti Papale, *Rota par. 4. tom. 2. dec. 488. num. 47.* Ex quo est fauorabile clericis, dicitur ergo Pa-

pale, *Rota par.6.decis.115.num.25.Gregor.XV.decis.267.num.6. Ottobon.dec.*210. Duæ autem sententiæ conformes debent esse ambæ va-
30 lidæ, aliter duæ non sunt, *Rota par.6.dec.292.num.* 10. Confirmantur prædicta, quia in contractibus inter laicos, & clericos seruantur statuta laicorum. *Rota par.6.dec.298.num.8.Sperell.dec.*100.*num.*32.ergo & in alijs negotijs.

Demum id colligitur ex Glos. fin. cap. Quod clericis 9. de foro compet. vbi si causa tractatur in foro ecclesiastico à iudice expeditur secundum canones, si in foro laicali tractatur, & expeditur secundum leges, & cõsuetudines, seu statuta ipsius fori secularis, procedit tam quod ad decisoria, quam quo ad ordinatoria, sic intelligentes *Glos.Ioan. Andr. Host.in Sum.de Testam.& in sum.de consuet. in sum. de Trinit.cum illis Bartol.in l. de summa Trinit.ex illis Imola in hoc cap.num.2.fine.*

Obstant Abbas *in cap. Ecclesia* 10. *de constitut. num.* 24. *& Imola in cap. Quod clericis, de foro comp.num.*4.dictã Glos. loqui tantum in ordinatorijs, non in decisorijs, quia in illis non distinguitur persona, sed causa,
31 seu ordo iudicij, & processus regulatur secundum leges fori, in quo agitur, referente Sperello dec.135.à num.107. vbi num.110. ait ex Socino verbum illud *Tractare* Glosæ respicere potius ordinem, & processum, quam decisionem. Sed reuera tale verbum cum sit nimis generale restringendum non est, maxime in hac quæstione, in qua statutum de duabus conformibus est omnino fauorabile, seruandæ sunt ergo leges fori secularis, & ita præter supradictos tenent *Rimin. Iun. lib. 4. cons. 479.num.*11.*&* 12.*Andr.de Falcon.ad Abbatem in cap. Clerici num.6.lit. D.*quos contra se citat idem Sperell.num.112.qui nec videtur nobis aduersari, dum agit de Statuto odioso, quod non comprehendit clericos, nos vero de statuto fauorabili ijsdem clericis.

Nec obstat, quod dixi num. 13.ex cap.Ecclesia, quod statuta etiam in vtilitatem, & commodum nullius sunt momenti. Quia id verum est, si spectentur vt statuta laicorum, non vero spectata vt priuilegia, sub quorum ratione clerici vtuntur iuxta dicta sub num.26.

Quare clerici, & religiosi vti possunt statutis laicalibus sibi fauorabilibus, & valde vtilibus, vt *ex cap.Constitus* 8.*de in integr.rest.Diana par.* 1.*tract.* 2.*resol.*58.*§.Sed his, ex Duardo lib.*2.*Bullæ can.* 15.*q.* 19.*num.* 11.13.31. 33.40.*&* 41. & ideo eisdem prohiberi non possunt tamquam ciuibus, *idem Diana par.*4.*tract.*1.*resol.* 15. plures refert *Ciarlin. cap.* 45.*à num.*5.

Quæres 10. An ecclesiastici subdantur statuto de iure congrui tam pro se, quam contra se?

32 ℟. Affirmatiue, cum iustum sit, & æquitati consonum. Ita Surdus *dec.* 160.*num.*13.*Grassus Eff.*2.*num.*295. *Gratian.cap.*460. *num.*17. *cum alijs Dal Bene cap.*8.*dub.*17. referens Doctores, habere locum in clericis tantum actiue, sed hac ratione æquitas non seruatur inter partes, verum quidem

quidem est, quod iudex ecclesiasticus cogit in casu renitentiæ clericorum.

Quæres 11. An ecclesiastici teneantur seruare pondera, & mensuras præscriptas à laicis?

33 ℞. Affirmatiue, quia fundantur in iustitia, quam illi seruare tenentur. Ita *Bonac. de legib. q. 1. p. 6. num. 30. Graffus Eff. 2. num. 941. ad 945. Azor. part. 1. lib. 5. cap. 12. Diana par. 2. tract. 1. resol. 13.*

Quæres 12. An statuentes contra libertatem, & immunitatem ecclesiasticam incidant in excommunicationem?

34 ℞. Quatuor sunt excommunicationes. Prima in cap. Nouerit 49. de sent. excom. his verbis: *Nec non & qui de cætero seruari fecerint statuta edita, & consuetudines introductas contra ecclesiæ libertatem, nisi ea de capitularibus suis infra duos menses post huiusmodi publicationem fecerint amoueri. Ita excommunicamus Statutarios, & Scriptores Statutorum ipsorum, necnon Potestates, Consules, Rectores, & Consiliarios locorum, vbi de cætero huiusmodi statuta, & consuetudines editæ fuerint, vel seruatæ; necnon & illos, qui secundum ea præsumpserint iudicare, vel in formam scribere iudicata.* Vide Bonac. q. 16. in Bulla p. fin. num. 4.

35 Secunda habetur in cap. Grauem 53. de sent. excom. excommunicantur officiales eorum locorum, in quibus sunt statuta contra ecclesiasticam libertatem, nisi ea fecerint deleri, & statutarij feudis, si quæ habent priuantur.

36 Tertia ex cap. fin. de immun. eccles. in 6. his verbis, *Eos, qui temporale dominium obtinentes suis subditis, ne Prælatis, aut clericis, seu personis ecclesiasticis quicquam vendant, aut emant aliquid ab eisdem, neq; ipsis bladum molant, coquant panem, aut alia obsequia exhibere præsumant, aliquando interdicunt, cum talia in derogationem libertatis ecclesiasticæ præsumantur, eo ipso excommunicationis sententiam decernimus subiacere.* Nulla ex dictis censuris reseruatur. Super quibus vide dictum Bonac.

Quarta demum fulminatur in Bulla Cœnæ Domini, huius tenoris.

Necnon, qui statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, seu quæuis alia decreta in genere, vel in specie, ex quauis causa, & quouis quæsito colore; ac etiam prætextu cuiusuis consuetudinis, aut priuilegij, vel alias quomodolibet fecerint, ordinauerint, & publicauerint, vel factis, & ordinatis, vsi fuerint, vnde libertas ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur, vel deprimitur, aut alias quouis modo restringitur; seu nostris, & dictæ Sedis, ac quarumcumq; ecclesiarum iuribus quomodolibet directe, vel indirecte, tacite, vel expresse præiudicatur. Vide pro eius explicatione Bonac. q. 16. sect. 2. p. 1. & 2. Scriptores non comprehenduntur in hac, cum de illis non fiat mentio, Bonac. p. 4. num. 5. Vbi non delentes ex libris talia statuta incidunt in censuram cit. cap. Nouerit, non in hanc Bullæ, cum de hoc actu nulla fiat mentio.

CAPVT VIGESIMVM I.

De Priuilegio Canonis.

1 Priuilegium Canonis dicitur, quia insertum est in illis.
2 *Extenditur hic canon ex cap. 29. 17. q. 4.*
3 *Importat, vt percutiens incurrat excommunicationem reseruatā.*
4 *Persona ecclesiastica illa est, quæ deo publica auctoritate dicatur.*
5 *Tonsuratus tantum gaudet hoc priuilegio.*
6 *Tonsura facit clericum.*
7 Clerici *nomine quilibet in aliquo ex septem ordinibus constitutus.*
8 *Coniugatus cum vnica, & virgine incedens in habitu, & tonsura gaudet.*
9 *Clericus sine tonsura, & habitu gaudet hoc priuilegio.*
10 *Fori priuilegium difficilius perditur, quam canonis.*
11 *Deprehensus in enormibus sine habitu, & tonsura perdit illud, & non aliud fori.*
12 *Iudex puniens clericum, qui caret priuilegio fori, non est reus excommunicationis licet non perdiderit hoc priuilegium.*
13 *Coniugatus præter dicta num. 8. debet ecclesiæ seruire.*
14 *Saluatici clerici non gaudent priuilegio canonis.*
15 *Sed tantum illo fori.*
16 *Censurati non perdunt priuilegium hoc.*
17 *Neque depositi.*
18 *Neque hæretici.*
19 *Neque irregulares.*
20 *Vtique commiscentes se enormibus post trinam monitionem.*
21 *Enormia delicta recensentur.*
22 *Trina monitio est necessaria.*
23 *Facienda distinctis temporibus, & nominatim.*
24 *Histriones obsceni sunt priuati priuilegio canonis.*
25 *Qui scilicet personati agunt turpia repræsentantes.*
26 *Irregulares, & infames.*
27 *Comedijs honestis non est peccatum interesse.*
28 *Histriones nostri temporis turpia non repræsentant.*
29 *Clerici non prohibentur repræsentare spiritualia, & moralia.*
30 *Criminosi etiam sacris initiati priuantur priuilegio.*
31 *Etiam histriones in comedijs recitantes.*
32 *Argumentum à Rubrica valet. Rubrum sumat nigrum.*
33 *Macellarij, & tabernarij priuantur.*

34 *Negotijs secularibus se immiscentes non sunt priuati.*
35 *Arma ferentes post trinam monitionem perdunt.*
36 *Bigami carent priuilegio Canonis.*
37 *Male promotus aquirit priuilegium canonis.*
38 *Sodomita gaudet.*
39 Ita quod *qualificat præcedentia.*
40 *Priuatur priuilegio fori, non ideo priuatur hoc canonis.*
41 *Legislator si voluisset expressisset.*
42 *Priuilegium fori est præiudiciale iudici, canonis vero nulli.*
43 Monachi *sub nomine venit omnis persona Deo dicata auctoritate publica.*
44 *Religiosi laici gaudent priuilegio canonis.*
45 *Nouitij quoque.*
46 *Donati, & oblati.*
47 *Bigami ingredientes aquirunt priuilegium canonis.*
48 *Apostatæ gaudent priuilegio canonis.*
49 *Etiamsi habitum dimittant.*
50 *Eiecti à religione gaudent.*
51 *Inualide receptus ad habitum, seu ad professionem gaudet.*
52 *Pueri oblati religioni gaudent.*
53 *Christianorum duo genera ecclesiasticorum, & secularium.*
54 Conuersus *dicitur dupliciter à mutatione, & à statu.*
55 *Militares religiosi gaudent priuilegio canonis.*
56 *Vota tria de essentia religionis.*
57 *Militares omnes gaudent priuilegio canonis.*
58 *Tertiarij regulares S. Francisci.*
59 *Et cum illis alij habitantes.*
60 *Hospites Theatinorum gaudent.*
61 *Eremitæ pariter.*
62 *Tertiarij seruientes monialibus.*
63 *Moniales etiam nouitiæ gaudent.*
64 *Mulieres Tertiariæ si votum castitatis emittant.*
65 *Dicta de clericis locum habent in monachis.*
66 *Incorrigibilis, qui ter monitus perseuerat in malo.*
67 *Monitiones tres distinctæ esse debent temporis interuallo.*
68 *Incorrigibilis talis declaratus subito perdit priuilegium.*
69 *Degradatus caret priuilegio canonis.*
70 *Degradatur solum propter tria crimina, in alijs deponitur.*
71 *Degradatio quomodo differat à depositione.*
72 *Ad triremes damnatus non perdit priuilegium canonis.*
73 *In sacris dispensatus contracto matrimonio perdit priuileg.um.*
74 Si quis *comprehendit solum baptizatos.*
75 *Masculum, & fœminam.*

76 *Papa percutiens non ligatur hac censura.*
77 *Concurrentes moraliter incidunt.*
78 *Mandans, nisi reuocet mandatum notificatum mandatario.*
79 *Consulens nisi reuocet efficaciter.*
80 *In reuocatione mandati sufficit, quod dicat, nolo vt percutias.*
81 *Consentiens incidit.*
82 *Habet locum illud;* Agentes,& consentientes pari pæna puniuntur.
83 *Non impediens, qui tenetur ex officio incidit, vt sunt.*
84 *Superiores, magistri, parentes, tutores &c.*
85 *Ratum habens percutionem factam nomine suo, si eo tempore erat habilis.*
86 *Seipsum percutiens incidit.*
87 *Sicut & de consensu illius percutiens.*
88 *Mortuum clericum percutiens non incidit.*
89 *Mortuus homo non est, sed cadauer.*
90 *Mortuo non potest fieri violentia.*
91 *Mortuus voluntate caret.*
92 *Volens percutere vnum clericum casu alterum percutiens non incidit.*
93 *Exterior actus non punitur, si caret malitia actus interioris.*
94 *In quo casu non violatur canon iste.*
95 *Agens agit semper in certum indiuiduum.*
96 *Mandatum in certam personam non potest expediri contra aliam.*
97 *Statutum violatum in hac materia non facit incurrere in canonem.*
98 Suadente diabolo *arguit peccatum mortale.*
99 *Quod excommunicatio supponit.*
100 *Maior inter omnes pænas ecclesiasticas spirituales.*
101 *Sacrilegium est percussio clerici.*
102 *Iniectio manus duplex ciuilis, & canonica.*
103 *Hæc dicit percussionem in clericum.*
104 *Iniectio in hoc canone importat tactum physicum cum læsione corporis.*
105 *Tangitur clericus tam immediate, quam in vestibus indutus.*
106 *In equo tactus nihil læsionis sentit, ergo non est reus canonis.*
107 *Violentia est maioris vis impetus, cui resisti non potest cogens inuitum.*
108 *Fugiens non dicitur pati violentiam.*
109 *Violentiæ quinq; species referuntur.*
110 *Violentia compulsiua ex solo motu non habet locum in canone.*
111 *Canon importat solum læsionem corporalem cum violentia.*
112 *Canon extenditur à iure in sex casibus.*
113 *Violentia compulsiua ex metu proueniens non habet locum in canone, sed tantum in casu retentionis ex cap. 29. de sent. excom.*
114 *Violentia non fit insensibilibus.*
115 *Percutiens se per se, vel per alium volens sunt idem.*
116 *Quis sibi facit iniuriam.*

117 Canon cum alijs capitibus est pœnalis ratione censuræ.
118 Pœnalis lex non extenditur ab homine de casu ad casum.
119 Si enim lex id voluisset expressisset.
120 Extendere odiosa non est hominis.
121 A significatione verborum propria non est recedendum.
122 Vbi est eadem ratio fit extensio, si casus positus fuit per modum exempli.
123 Canon cũ suis capitibus extensiuis est odiosus ab homine nõ extendendus.
124 Extensio non fit ab homine, cum non sit legislator.
125 Medicinalis est excommunicatio, quia retrahit à malo.
126 Lex omnis habet rationem medicinæ, quia conseruat, & retrahit à malo.
127 Extensio legalis arguit legem extensam esse pœnalem, & odiosam.
128 Priuilegium canonis impropriè dicitur.
129 Tres conditiones inducunt excommunicationem.
130 Prima, vt actio sit facta cum læsione corporali, & violentia in clericum; vel sine violentia cum sola læsione, vel cum sola violentia.
131 Secũda, quod sit perfecta, & cõsumata cũ peccato mortali in actũ externũ.
132 Censuræ incurruntur ob actum consumatum.
133 Ecclesia non iudicat de occultis.
134 Iniectio debet iudicari peccatum mortale, vt percutiens incidat.
135 Grauitas desumitur tantum à læsione non ab irreuerentia.
136 Paruitas etiam hic excusat.
137 Quod non esset mortale in laico læso, nec in clerico.
138 Tertia conditio, vt lædatur clericus gaudens tunc priuilegio.
139 Inijciens in clericum aliquid sine tactu non incidit.
140 Incidit tangens grauiter etiam vestes, & equum.
141 Nonnulli tenent contrarium, sed reijciuntur.
142 Iniectio manuum quandoq; contingit sine læsione corporali.
143 Firmans currum in quo sunt clerici, incidit.
144 Rapiens aliquid de manu clerici incurrit.
145 Non autem furans dormienti.
146 Insequens clericum, incidit, si læditur corporaliter.
147 Cogens minis exire de loco non incurrit.
148 Explosione incurritur, licet non tangatur moriens ex metu.
149 Animũ habens occidendi, si leuis est percussio solum venialis non incidit.
150 Tenens barbam dicendo, si non esses clericus te occiderem, non est reus.
151 Clauo vel acu figens vestem non incidit.
152 Expellens è sede incidit.
155 Actus externus debet esse de se mortalis.
156 Expuens in faciem est reus huius censuræ.
157 Libellum famosum affigens clerico non est excommunicatus.
158 Venenans clericum est excommunicatus.
159 Absoluitur à peccato antequam moriatur, post non, quia est reus censuræ.
160 Monialis abortiens non est excommunicata. 161 Im-

161 *Impellens clericum à sede excusatur.*
162 *Vnguibus lacerans clericum non est excommunicatus.*
163 *Vngues, & dentes arma ad defensam potius, quam ad offensam, & quo ad pœnas arma non sunt.*
164 *Lacerans vestem clerici incurrit.*
165 *Eijciens clericum turbantem diuina officia non est reus.*
166 *Moniales cum monachis olim in choro recitabant diuinum officium.*
167 *Carcerans vel detinens clericum in loco est excommunicatus.*
168 *Siue sit laicus officialis, siue non, immo & clericus.*
169 *Banniens clericum non est reus huius excommunicationis, sed Bullæ.*
170 *Vnico pugno, vel alio ictu leuissimo non est excommunicatus.*
171 *Honor clericis debitus mouit Pontificem ad condendum canonem percussio vero est causa incurrendi excommunicationem.*
172 *Ter vno impetu percutiens clericum vnicam incurrit.*
173 *Tres vno ictu percutiens clericos tres incurrit excommunicationes.*
174 *Tres causæ generales excusantes ab excommunicatione.*
175 *Percusio non mortalis.*
176 *Ignorantia probabilis tam iuris, quam facti.*
177 *Et quando clericus caret priuilegio.*
178 *Vsu rationis carens si percutiens excusatur.*
179 *Pueri ante* 14. *expletum excusantur, non post.*
180 Puer *dicitur post* 14. *annum expletum, ante impuber.*
181 *Ioco percutiens familiariter excusatur.*
182 *Ex subita ira percutiens excusatur.*
183 *Defensiua percusio excusat.*
184 *Fugiens post percussionem clericus non potest percuti.*
185 *Fur percuti potest fugiens cum re, si aliter haberi non potest.*
186 *Defensio licet contra furem non solum ante furtum, sed etiam post, quando fugit cum re, in fure honoris, vel vitæ solū ante dū imminet periculū.*
187 *Defensio licet etiam pro proximo.*
188 *Fuga non est necessaria potenti, sed excusatur percutiendo, licet sit clericus.*
189 *Fuga non est vis sed negatio potius virium. Vis repellitur alia vi nō fuga.*
190 *Moderamen inculpatæ tutelæ est, vt defensio fiat incontinenti, dum imminet periculum.*
191 *Fuga non pertinet ad moderamen, quod respicit vim, ea solum attenditur ad euitandam irregularitatem ex homicidio.*
192 *Clericus occupans alienā domū expellitur, si alio modo retraheri nō potest.*
193 *Creditor potest retinere debitorē, si alio modo non potest creditū recuperare*
194 *Clericum inuentum cum vxore &c. percutiens excusatur.*
295 Turpiter inuentum *non solum copulam, sed etiam tactus impudicos.*
196 Matris *nomine sola mater genitrix, non auia, non matertera.*
197 Vxoris *nomine ex matrimonio rato; aut consumato, non sponsa de futuro.*
198 *Etiam in matrimonio inualido ignorato.* 199 *Ma-*

 240 Igno-

240 *Ignorantia culpabilis, seu vincibilis ex diligentia mediocri, & comitans excusant à censuris.*
241 *Clerici digladiantes ensibus, sed non se tangentes excusantur.*
242 *Tactus enim physicus requiritur.*
243 *Tonsura carens, licet seruiat ecclesiæ non gaudet.*
244 *Occidens in bello clericos milites excusatur.*
245 *Percutiens clericum religiosum vnam incurrit excommunicationem.*
246 *Vitandus non est clerici percussor nisi post denuntiationem.*
247 *Notoria percussio, quæ visa fuit à maiori parte loci.*
248 *Notorium id est factum in loco publico coram multis.*
249 *Notorium iuris probatum iuridice per duos ad minus testes.*
250 *Notorium duodecim notum in ciuitate non dicitur.*
251 *Notorium factum coram maiori parte conuentus.*
252 *Denuntiatus hic Parmæ non citatur Regij à Parmensibus.*
253 *Nondum denuntiatus valide absoluit, esto sit notorius.*
254 *Extrauag.* Perlectis *extenditur.*
255 *Arbitrio absoluentis relinquitur, quæ percussio sit leuis, grauis.*
256 *Grauis, & enormis pro eadem accipitur in iure* 282.
257 *Percussionum tria sunt genera, leuis, mediocris, & enormis.*
258 *Leuis cur sic dicatur, & quo ex digito, & vngue sequi possit.*
259 *Leuis sit notoria, & grauis ex multis personis cum scandalo.*
260 *Locus publicus de se leuem non facit grauem.*
261 *Mediocris percussio mediat inter leuem, & enormem.*
262 *Enormis mutilatio, occisio &c.*
263 *Iniuria atrox quænam dicatur iure ciuili.*
264 *Non attenditur, sed ius canonicum* Cap. cum illorum, de sent. excom.
265 *Mutilatio, percussio Prælati est enormis.*
266 *Mutilatio digiti est enormis.*
267 *Excæcatio, effosio oculi, præcisio labri.*
268 *Iuri ciuili non est standum, cum habetur ius canonicum.*
269 *Arbitrio absoluentis relinquitur, quæ sit leuis, aut enormis.*
270 *In dubio non est iudicanda enormis.*
271 *Percussio in loco publico, vt sit enormis nescio quid grauis læsionis continere cum scandalo multorum facta.*
272 *Excommunicatio hæc reseruatur Papæ extra articulum mortis.*
273 *Legatus à Latere ab ea absoluit etiam extraneos.*
274 *Cardinalis est pars capitis Papæ, Episcopus vero corporis eiusdem.*
275 *Nuntius Missus. Nati sunt quatuor Pisanus, Remensis, Cantuariensis, & Eborensis.*
276 *Missus absoluit tantum subditos in sua Prouincia, etiam ex enormi.*
277 *Natus non, sed solum à Leui cum spectetur vt Episcopus.*
278 *Qui potest absoluere non solum à leui, sed etiam*
279 *Delegatus Principis subdelegat.*

280 *Ab-*

280 *Absoluere potest à mediocri.*
281 *Exceptio firmat regulam in casibus non exceptis.*
282 *Grauis, & enormis idem in iure* 256.
283 Cap. Quoniam, de vita, & hon. *explicatur.*
284 Trident. sess. 24. cap. *6. comprehendit hunc casum.*
285 *Occultum delictum quod non est notorium.*
286 *Episcopus absoluit etiam ab enormi impeditum ire Romam.*
287 *Pueri qui facti adulti non tenentur se præsentare.*
288 Puer *dicitur ab anno decimo quinto inchoato ad* 18.
289 *Senes ab anno sexagesimo excluso absoluitur ab Episcopo.*
290 *Infirmi, qui recuperata sanitate debent se præsentare.*
291 *Impotens vt claudus, cæcus absoluitur ab Episcopo.*
292 *Pæna, & præmium non reportatur ex eodem facto.*
293 *Pauper, qui labore, & exercitio victum quotidie sibi quærit.*
294 *Inimicitia capitalis impedit ire Romam.*
295 *Filius familias excusatur.*
396 *Seruus nisi cum licentia domini.*
297 *Mulieres excusantur.*
298 *Moniales absoluuntur ab Episcopo, & à suo superiore regulari.*
299 *Quilibet tantam potestatem, immo maiorem Episcopo.*
300 *Viri magnæ potentiæ absoluuntur ab Episcopo.*
301 *Mors dat ius ad absoluendum.*
302 *Officialis residens per se impeditur ire Romam.*
303 *Impeditus non tenetur mittere alium.*
394 *Episcopus quomodo se gerat in absoluendo impeditos ire Romam.*
305 *Præsentatio fit Legato à Latere, vel Papæ.*
306 *Non se præsentans recidit in eandem censuram.*
307 *Mandatum à Papa recipiendum in præsentatione puto esse reprehensionis.*
308 *Præsentare nemo potest se per procuratorem, sed ire debet, quia*
309 *Reprehensio fit personæ præsenti per se.*
310 *Episcopus iure ordinario absoluit hos impeditos.*
311 *Hæc facultas competit etiam Prælatis secularibus Nullius.*
312 *Æquiparantur enim Episcopis in iurisdictione.*
313 *Vnde in hoc veniunt sub nomine Episcopi.*
314 *Papa Episcopos vocat* Frater *demonstratiue. non taxatiue.*
315 *Vicarius Generalis absoluit impeditos.*
316 *Est enim eadem persona potestatiua cum suo Episcopo.*
317 *Vicarij Generalis potestas est ordinaria.*
318 *Capitulum sede vacante absoluit impeditos.*
319 *Confessarij Regulares hos impeditos seculares absoluere non possunt.*
320 *Sublatis eorum priuilegijs.*
321 *In articulo mortis quilibet absoluit.*
322 *Periculum mortis in actu belli, naufragij.*

323 *Iudicat Episcopus quæ percussio sit leuis, mediocris, aut enormis.*
324 *In iure fit mentio solum de leui, & graui, quæ est idem cum enormi.*
325 *Superiores regulares suos absoluunt, siue percutiant se in claustro.*
326 *Siue extra in conspectu secularium.*
327 *Etiam excommunicatos ob enormem etiam occisionem clericorum.*
328 *Reseruatio restringit absolutionem ad reseruantem.*
329 Occisio, vulneratio, & percusio cuiusq; personæ *includit etiã seculares tam clericos, quam laicos.*
330 *Aliud est casus reseruatus, aliud excommunicatio.*
331 *Regulares verius non absoluuntur à Casibus Bullæ Cœnæ Domini.*
332 *In casibus reseruãdis ex Cl. VIII. cõprehenduntur etiã excõmunicationes.*
333 *Nouitij absoluuntur à Prælatis regularibus.*
334 *Percutiens extraneum religiosum à superiore vtriusq; absoluitur, clericum vero secularem, ab Episcopo tantum de iure inserto.*
335 *Extra corpus iuris à suo superiore tantum, satisfactione data.*
336 *Casus propter quos consulenda est sedes Apostolica per regulares sunt hæresis, schisma, falsificantes literas Apostolicas, & infidelibus dantes prohibita, qui nunc sunt in Bulla Cœnæ Domini, in ordine ad absolutionẽ.*
337 *Reseruati vero in ordine ad dispensationem, sunt ex homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione membrorum.*
338 *Episcopi non amplius absoluunt percussores clericorum.*
339 *Exempti sunt regulares ab Episcopis etiam de iure communi inserto.*
340 *Et non tantum ex priuilegijs extra corpus iuris.*
341 *Prælati regulares maiorẽ habent potestatem in suos, quã Episcopi in suis.*
342 *Competentem illis etiam pro foro externo.*
343 *Satisfactio exequenda est de consensu Episcopi.*
344 *Priuilegia non tollunt ea, quæ pertinent ad iustitiam.*
345 *Superior potest suos subijcere Episcopo pro absolutione.*
346 *Episcopus absoluit secularem suum, qui percussit religiosum.*
347 *Regulares ex officio absoluunt religiosos percussores, & nõ ex delegatione.*
348 *Superueniens delegatio non tollit potestatem ordinario.*
349 *Superiores incidentes in hanc censuram absoluuntur à suis confessarijs.*
350 Superioris *nomine veniunt Generalis, Prouincialis, & Localis.*
351 *Si in conuentu sunt tantum duo, seinuicem absoluant.*
352 *Religiosus absolutus non reincidit, nisi ex B. Cœnæ.*
353 *Nouitius absolutus ad seculum reuersus non reincidit.*
354 *Cruciata absoluitur percussor clerici.*
355 *Episcopus absoluit à se declaratum excommunicatum.*
356 *Principium ponens totum consumare debet.*
357 *Sententia est pars processus.*
358 *Episcopus, & Inquisitor vt iudices absoluunt in foro externo hæreticos.*
359 *Verba*: Exceptis deductis ad forum contentiosum *referuntur ad Episcopum non iudicem.*

DE PRIVILEGIO CANONIS.

Nter priuilegia Clericalia connumeratur illud, quod Canonis nuncupatur sub Innocentio II. editum in Concilio Lateranensi anno 1139. relatum à Gratiano sub cap. Si quis 29. 17. q. 4. Præmissis ergo tractatibus de alijs priuilegijs fori tum criminalis, tum ciuilis, & de gabellis, & alijs oneribus opus est hoc adiungere, quod est tenoris sequentis.

2 *Si quis suadente diabolo huius sacrilegij reatum incurrerit, quod in clericum, vel monachum violentas manus iniecerit, anathematis vinculo subiaceat, & nullus Episcoporum illum præsumat absoluere, nisi mortis vrgente periculo, donec Apostolico conspectui præsentetur, & eius mandatum suscipiat.*

De hac materia egi fusius tom. 2. impressionis Lugdunensis, qui est pars prior consiliorum *Resol. 28. & tom. 3. resol. 56. & 94. & tom. 4. resol.* 110. *num.* 58. 88. *&* 89. *& resol.* 144. *num.* 5. *eodem tom. 4. in Decis. Miscellaneis dec.* 30. 173. 340. *&* 391. & de percusione leui, graui, & enormi *tom.* 5. *in praxi crimin. cap. 96. de pœnis delictorum num.* 102. *fol.* 201. de hoc priuilegio canonis pro Nouitijs eodem tomo 5. *de profess. regul. cap.* 12. *q.* 1. *fol.* 365.

Materia huius capitis est satis ampla, & licet præsens caput exigat tantum ea, quæ ad hoc spectant in ratione priuilegij, tamen exacte præsentis canonis materiam in quinque sectiones diuidam. *In prima* agetur quinam clerici, & monachi gaudeant hoc priuilegio, vel eo sint priuati? *In secunda*, quænā personæ percutientes incurrant hanc excommunicationem? *In tertia*, quænam sint actiones inducentes hanc censuram. *Quarta* quænam causæ excusent ab eius incursione. *Quinta* de eius absolutione.

SECTIO PRIMA.

Quanam Persona ecclesiastica gaudeant, vel non gaudeant Priuilegio Canonis?

3 PRiuilegium Canonis hoc importat, quod percutiens personam ecclesiasticam incurrat excommunicationem Papæ reseruatam, id dicitur priuilegium Clericorum, quia persona quælibet ecclesiastica ratione huius status in ecclesia Dei nobilior, & præstantior tale priuilegium meretur, quod laicis non conceditur, quorum proinde percussores nullam incurrant censuram. Qui ergo in actu vult gaudere hoc priuilegio retineat percussionem.

4 No-

4 Nomine personæ ecclesiasticæ venit omnis homo vtriusq; sexus baptizatus, auctoritate ecclesiastica publica destinatus, & dedicatus specialiter Deo ad seruiendum ecclesiæ, vel ministris ecclesiæ ex speciali obsequio, iuxta dicta cap. per totum. Quibus positis.

Quæres primo. An clericus solum tonsuratus gaudeat hoc priuilegio?

5 ℞. Affirmatiue, quia est persona ecclesiastica, & tonsuratus tantum proprie dicitur clericus, de quo in isto canone. Quod tantum tonsura-
6 tus sit clericus patet *ex cap. Ex literis 6. de transact. cap. Cum contingat 11 de ætate, Glos. v. eod. Clem. de Vita, & honest. Barbosa v. eodem in Appellat.* Ergo gaudet hoc priuilegio canonis. Ita omnes *cum Glos. in hoc cap. v. In clericum, Nauar. cap. 27. Regul. 99. Ampliat. 2. Paris. Vol. 4. cons. 40. num. 21. Barbosa hic num. 7. de Grassis Effectu 9. num. 68. Bonac. in Bulla disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 9. num. 1. Dal Bene tom. 1. cap. 2. dub. 4. sect. 3. num. 1. Sayrus lib. 3. de censur. cap. 26. num. 4.* Qui omnes cum alijs nomine
7 *Clerici* de quo in textu huius capitis, intelligunt illum qui est ordinatus aliquo ex septem ordinibus, & etiam Prima tantum Tonsura initiatus.

Quæres 2. An clericus coniugatus gaudeat hoc canonis priuilegio?

8 ℞. Affirmatiue, si duxit vnicam, & eam virginem, expresse *cap. Vn. de cler. coniug. in 6. dixi cap. 7. q. 2.* Illuc remitto lectorem, & quod dico infra Vers. Secunda pars.

Quæres 3. An ad gaudimentum huius priuilegij sit necessarium quod clericus seruet illa tria Tridentini Sess. 23. cap. 6. quod scilicet incedat cum habitu clericali, tonsura, & quod seruiat ecclesiæ?

9 ℞. Clerici simpliciter tales, hoc est, non coniugati, ad illa tria non tenentur, vtiq; coniugati cum vnica, & virgine, & quidem solum ad habitum, & tonsuram, non ad seruitium ecclesiæ.

Prima pars pro simplici clerico probatur, quia in Tridentino nulla sit mētio de hoc priuilegio, sed tantum de priuilegio fori, pro cuius vsu requiruntur illa tria, ergo in hoc standum est cap. huic, quod in persona solum requirit clericatum, quia Tridentinum hoc caput in nullo alterauit. Ita *Gonzal. Glos. 5. §. 5. num. 7. Nauar. consil. 24. de priuileg. cum alijs Barb. hic num. 9. & Allegat. 12. num. 32. De Marinis lib. 2. cap. 47. num. 6. & 7. Riccius part. 1. resol. 541. num. 5. Castropal. de censur. disp. 3. p. 23. §. 1. num. 3. Diana par. 3. tract. 5. resol. 83. & part. 9. tract. 4. resol. 5. Dal Bene tom. 1. cap. 2. dub. 4. sect. 3. num. 28.* Et hanc puto esse certam sententiam, & oppositum improbabile, vt expresse colligitur ex cap. Si vero 4. de sent. excom. vbi percutiens clericum comam nutrientem, si sciebat esse clericum, incurrit excommunicationem, ergo.

Contrarium, quod clericus simplex in tonsura, & in minoribus constitutus carens aliquo ex requisitis à Concilio, non gaudeat priuilegio canonis, docent *Felician. de censib. lib. 2. cap. fin. num. 14. Suarez de cens. disp. 12. sect. 1. num. 11. Coninch. de cens. disput. 14. dub. 15. num. 163. Bannez 2. 2. q.*

12.

12.art. 1. fine. Cutellius *de immun ecclesf.lib.2.q. 24.* initio id extendens
10 etiam ad constitutos in Sacris. Probant primo, quia priuilegium fori difficilius perditur, quam canonis, cum illud à Deo procedat, hoc ab homine, ergo eisdem requisitis hoc debet esse munitum, sicut illud. Quod priuilegium fori difficilius perdatur docent *Angelus v. Excom.5. num.23.Siluester v.Excom.6.num.4. Abbas in cap. 1.de Apost.num.6.& in cap. Perpendimus de sent. excom.* Probant 2. quia sine habitu,& tonsura
11 deprehensus in enormibus perdit priuilegium *cap. Perpendimus de sent. excom.*& tamen non perdit priuilegium fori, *cap.Si iudex laicus,de sent. excom. in 6.* Probant 3. quia Tridentinum allegat cap.Vn.de cler.coniug. in 6. in quo fit expressa mentio de priuilegio canonis requirente delationem habitus, & tonsuræ. Quibus argumentis ibidem respondet ipse Dal Bene. Ego mox respondeo.

Ad primum dico, siue difficilius perdatur vnum priuilegium,siue non,parum hoc refert,quia inde inferri non potest ad perditionem vnius perdi alterum priuilegium, cum vnum ab alio non dependeat in esse, neq; in pænalibus sit extensio ab vno ad aliud.

Nec dicas, clericus delinquens existens in minoribus probatus carere altero ex requisitis à Tridentino, vti priuatus priuilegio fori punitur à iudice laico,& tamen non incurrit excommunicationem, ergo id signum est,quod amisso priuilegio fori,perditur etiam priuilegium canonis, ac proinde ex eadem causa,qua perdidit priuilegium fori,amisit etiam priuilegium canonis, alter iudex puniens illum diceretur inijcere manus
12 violentas in clericum & sic non euaderet excommunicationem. Quia *respondetur*, in hoc casu non amittere priuilegium canonis ex defectu alicuius ex requisitis Tridentini, sicut perdit illud fori, sed ex eo, quod amittendo statum clericalem per declarationem iudicis ecclesiastici carere aliquo ex requisitis, factus & habitus vt secularis non amplius est clericus quo ad priuilegia sequentia statum clericalem. Dum vero clericus sine habitu,vel tonsura,aut seruitio ecclesiæ percutitur, ex hac percussione non perdit priuilegium,immo tunc maxime illo vtitur contra percussorem. Adde, quod clericus delinquens probatus sine requisitis declaratur priuatus de iure priuilegio fori, talis vero nonquam declaratur priuatus priuilegio canonis, quando percussus fuit.

Ad secundum,illi textus cap.14.& 23.de sent.excom.non faciunt ad rem, dum loquuntur de clericis immiscentibus se in delictis enormibus, qui perdunt priuilegium canonis, de quibus infra sub quæst.9. Nos vero loquimur de clericis non criminosis, sed tantum percussis, qui gaudent priuilegio canonis.

Ad tertium,verum quidem est,quod in Tridentino fit mentio de cap. Vn. de cler. coniug. quod illis adiungit seruitium ecclesiæ, præter illa duo requisita tonsuræ, & habitu expressa in dicto cap. Vn. Ideo à clericis

 coniu-

coniugatis non infertur ad alios, qui merentur ampliorem gratiam in hoc priuilegio canonis.

13 Secunda pars, quod in clericis coniugatis cum vnica, & virgine requirantur illa tria requisita, expresse dicitur in vtroq; nempe in cap. Vn. vbi requiritur delatio habitus, & tonsuræ, tertium de seruitio seu ministerio ecclesiæ faciendo additur à Tridentino. Ita omnes docent *cum Sayro lib. 3. cap. 26. num. 4. Bonac. in Bulla disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 3. num. 3. Barb. hic num. 14. Dal Bene tom. 1. cap. 2. dub. 4. sect. 3. num. 28. Castropal. de censur. disp. 3. p. 23. num. 5.*

Quæres 4. An clerici saluatici gaudeant priuilegio canonis? Vide Riccium par. 4. à resolut. 234. & seq. agit de istis clericis, qui quidem adscribuntur seruitio ecclesiæ, à quo recedere non possunt.

14 ℞. Non gaudent, quia priuilegium hoc conceditur ratione ordinis clericalis ex consil. 24. Nauari de priuileg. & colligitur ex hoc cap. vbi conceditur solis clericis, & monachis, sed isti vere non sunt clerici cum tonsura careant. Ita *Riccius ibidē, qui resol. 26. ait*, illos esse vere, & proprie personas ecclesiasticas, & gaudere solum priuilegio fori in crimi-
15 nalibus, & exemptione à seruitijs, & oneribus personalibus tantum, durante seruitio ecclesiæ, ex responsa Sacræ Congregationis à Gregorio XV. approbato, resol. 230. *Barbosa ad cap. 6. sess. 23. num. 38.*

Quæres 5. An clerici aliqua censura irretiti gaudeant hoc priuilegio?

16 ℞. Excommunicati, suspensi, & interdicti personaliter siue tolerati, siue denuntiati gaudent priuilegio canonis, probatur, Tum quia adhuc sunt vere, & proprie clerici. Tum quia inter effectus, quos censuræ producere possunt, non reperitur is de priuilegio canonis, ergo illud retinent. Ita omnes *Abbas in cap. Ecclesiæ, de immun. eccl. num. 8. Clarus q. 77. Vers. Sed numquid, Farinac. q. 28. num. 40. Bonac. in Bulla disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 3. num. 5. Barb. hic num. 10. Dal Bene tom. 1. cap. 2. dub. 4. sect. 3. num. 8.*

Quæres 6. An clericus depositus gaudeat hoc priuilegio canonis?

17 ℞. Affirmatiue, quia inter effectus depositionis non reperitur iste de priuatione priuilegij canonis, ita præcitati Doctores, quibus addo *Glos. v. Seculariter cap. Dictum 9. dist. 81. de Grassis Effectu 1. num. 817. Sayr. lib. 5. 20. num. 12. Bonac. de censur. disp. 4. p. Vn. num. 3. Barb. hic num. 11. & Alleg. 110. num. 3.* & alij communiter apud præcitatos, *Faber de ordine disp. 2. num. 9.*

Quæres 7. An clericus hæreticus gaudeat priuilegio canonis?

18 ℞. Gaudet quousq; degradetur, & sic non ex vi huius criminis incurrit priuationem huius priuilegij, sed virtute degradationis, ratio est, quia hæc priuationis priuilegij pœna nullibi reperitur expressa in iure, ergo

procedit

procedit à degradatione,& sic intelligendi sunt allegati *à Farinac. q.* *189.num.33.à Barb. hic num.* 12. contra allegatos à Diana par. 9.tract. 4.resol.12.in fine.

Quæres 8. An clericus irregularis sit priuatus hoc priuilegio?

19 ℞. Negatiue, quia inter eius effectus non reperitur ille de priuatione priuilegij canonis. Ita præcitati Doctores sub q.5. Confirmatur, quia non perdit priuilegium fori *Riccius par. 3.resol.* 314. ergo nec canonis, quod requirit solum clericalem statum. Retinet enim priuilegium clericale *ex Verallo par.1.dec.* 126.*idem Riccius par.2.dec.284. num.2.*

Quæres 9. An clericus immiscens se enormibus delictis sit priuatus priuilegijs clericalibus,& sic priuilegio canonis?

20 ℞. Affirmatiue,tribus concurrentibus. *Primo*, quod delicta sint enormia. *Secundo*, quod ea perpetrauerit dimisso habitu. *Tertio* requiritur monitio, postquam remanens incorrectus, & vlterius alia perpetrans statim, & ipso iure est priuatus omni priuilegio.

Probatur priuatio priuilegij canonis *ex cap. Cum non ab homine* 14. *cap. Perpendimus* 23.*de sent. excom.* Ita docent *Nauar.cap.28.num.81. Suarez disp.22.de cens.sect.1.num.14.ex illis Castropal.disp.3.de cens.p.23. num.7. Barb. in hoc canone num.16.*

21 Primum, quænam sint delicta enormia, declaratur, quod delicta sint seditio,prælia,& aggressiones,*ex Belletto part.1.Disquisit. cler. tit. de fauore cler.§.3.num.42. apud Barb.ad cit. cap.* 14. *num.* 3. Enormia etiam dicuntur,propter quæ delinquens incurrit infamiam, *cap.infames 3.q.7.* Item furtus,*ex allatis à Riccio par. 2.resol.* 172. *num.3.Farinac. q.8.n.69.*

Secundum de habitu dimisso,& tonsura colligitur *ex citatis iuribus, & ex cap.Ex parte 27.de priuileg.cap.In audientia 25. cap. Contingit 45. de sent. excom.*Et in hac nulla difficultas, quia textus sunt clari.

22 Tertium de trina monitione habetur expresse cit. *cap. In audientia* 25. *& cap.Contingit* 45 *.de sent. excom.*in quibus locis decernitur, quod clericus vt laicus incedens tertio monitus non resipiscens, perdit priuilegium clericale,vbi de priuilegio canonis scilicet in cap.25. & in cap. 45. de priuilegio fori sermo est, quod non perditur, nisi post trinammonitionem,si non resipiscat; & sic est necessaria contumacia, & inobedientia, vt post trinam monitionem sequatur declaratoria, quod amplius non debeat gauderepriuilegio clericali, ex allegatis à Barb. super dictum cap.45. num.5.

23 Ista autem monitio ter facienda est distinctis temporibus, personaliter ipsi clerico, & nominatim, vt colligitur ex tenore verborum dictorum capitum,*Glos.v.Nominatim in Clem.1.de vita,& honest.cler. Sperellus decis.26.num.2.Suar.disp.22.sect.1.num. 16.*

Quæres 10. An clerici ioculatores, goliardi, & buffones gaudeant priuilegio canonis?

24 ℞. Si per annum hanc artem exerceant sunt ipso iure priuati omni priuilegio clericali; & si infra annum ab ordinario moniti ter, non desistant, ab eodem per sententiam priuantur omni priuilegio clericali. Expresse *cap. Vn. de vita, & hon. cler. in 6.* Ita docent *Laym. lib. 1. tract. 5. cap. 5. num. 4. de Grassis Eff. 9. num. 208. Barb. in hoc can. num. 19.* Isti autem Ioculatores, goliardi, & buffones sunt, qui in comedijs publicis fa-
25 bulas agunt personati, mouentes ad risum, facientes etiam actus turpes, & inhonestos. Clerici autem nedum prohibentur hæc facere, sed etiam illis interesse cap. Presbiteri 19. dist. 34. Immo laici ipsi, qui hæc
26 exercuerunt prohibentur promoueri ad ordines, cap. Maritum 2. dist. 33. ibi: *Aut in Scena lusisse dignoscitur*, & cap. 96. dist. 2. de consecr. *Scenicis atq; histrionibus, cæterisq; huiusmodi personis, vel apostaticis conuersis, vel reuersis ad Dominum gratia, vel reconciliatio non negetur.* Demum istis suas pecunias dare propter eorum officium peccatum est immane *S. Aug. relatus cap. Donare 7. dist. 86.* Infames sunt *cap. 1. 4. q. 1. l. 1. §. Ait Prætor,*
27 *ff. de ijs, qui not. infam.* Ex his deducitur Histriones nostri temporis esse æquiuoce tales, nam licet quandoq; faciant ridere ex aliquo dicto faceto, non tamen exhibent in suis scenis turpia, neq; obscena, sed moralia repræsentant, quibus auditores instruuntur, vnde neq; eorum comedijs
28 interesse, neq; eis soluere aliquid est peccatum, *ex D. Thoma 2. 2. q. 168. art. 3. in corpore, Angel. v. Histrio, Tabiena v. eod. Siluester v. Ars num. 6. vers. Septimo. Sanch. lib. 9. disp. 46. num. 41. Barb. ad cap. 15. de Vita, & hon.* Quare textus allegati loquuntur de histrionibus qui turpia, & inhonesta repræsentant, & Satyras faciunt contra proximum, non autem de exercentibus comædias nostris temporibus quæ moralia continent sine inhonestis, & cum istis Ordinarijs locorum dispensare possunt ad ordines, vt probaui consil. 78.

29 Clerici autem recitantes in publicis scenis secularium comædias profanas etiam sine actis turpibus, & inhonestis sunt priuati priuilegio canonis cum alijs, iuxta superius dicta. Dixi *profanas*, quia in ecclesijs, locis pijs, seu monasterijs facientes repræsentationes spirituales non comprehenduntur in hoc capite, quia non faciunt ridere, neq; alliciunt ad inhonesta, sed mentes audientium instruunt, & ædificant ad spiritualia.

Quæres 11. An priuatio priuilegij canonis contra criminosos, de quibus in q. 9. & contra ioculatores in q. 10. comprehendat etiam in Sacris constitutos?

30 ℞. Comprehendere non solum clericos in minoribus, sed etiam in Sacris constitutos.

De Criminosis textus est clarus in cap. Cum non ab homine 14. de sent. excom. ibi: *Occisores Clericorum, aut Presbiterorum, qui contempto clericali habitu tyrannidi, & enormitati se inuerecunde immiscent, in odium clericalis excessus, & terrorem, atq; correctionem similium, canone latæ sententiæ*

minime

minime coercentur. Textus conuincit clericos siue in Sacris, siue non, criminosos enormiter esse priuatos priuilegio canonis, dum eorum percussores non sunt excommunicati.

31 De Histrionibus probatur ex tit. de vita, & honestate clericorum, vbi nomen *Clerici* generaliter accipitur pro omni clerico tam in maioribus, quam in minoribus constituto, cum agatur de eorum moribus, qui magis debent relucere in Sacris constitutis, quam in minoribus. Valet

32 enim argumentum a Rubrica acceptum, *l. 1. ff. si cert. petat. Megal. par. 1. lib. 5. cap. 4. num. 5. ex Oldrado cons. 22. & ab ea lex interpretationem accipit, l. Imperator ff. de in diem adiect. ex eodem Megalio cons. 33. num. 2.* Rubrum enim sumat totum nigrum *l. 1. C. de formulis, & impetrat.* Immo id clare habetur *in Cap. Clerici officia 15. de vita, & honest.* vbi de histrionibus, in quo fit mentio de Sacerdotibus. Ergo comprehenduntur etiam in Sacris constituti.

Quæres 12. An clerici exercentes artem macellarij, & tabernarij perdant priuilegium Canonis?

33 ℟. Clericus coniugatus publice per se ipsum exercens vnam ex dictis artibus, & non desistens intra terminum ab Episcopo præfixum, vel post trinam monitionem sibi nominatim factam ipso iure est priuatus priuilegio canonis: Clericus vero simplex, idest non coniugatus non perdit priuilegium canonis, si gestet habitum, & tonsuram. Quoad bona tamen subduntur oneribus laicis. *Cap. Vn. de Vita, & honest. Ita Bonac. de cens. disp. 2. q. 4. p. 4. num. 9. Barbosa in Canone num. 20. Castropal. de cens. disp. 3. p. 23. num. 9.* Comprehenduntur etiam in Sacris constituti, ex ratione adducta sub q. 11. & eo amplius, quia istos magis dedecet tale officium. Hic Parmæ Consortiales habent proprium macellum pro clericis, vnde si quis eorum exerceret hanc artem, crederem non comprehendi sub hoc capite, quia macellarij, de quibus in hoc textu soluunt gabellam, in casu autem nostro nequaquam, quia non vendunt laicis.

Quæres 13. An clerici se immiscentes negotijs secularibus perdant priuilegium canonis?

34 ℟. Negatiue, quia nullibi id exprimitur, non in cap. fin. de vita, & honest. cler. vbi solum priuantur clerici, qui tertio moniti à negotiationibus secularibus se non abstinent, priuilegio clericali quo ad sua bona, ibi *Glos. v. suis facultatibus* non tamen quo ad bona, quæ sunt ecclesiæ, *ibidem Glos.* Abiecta negotiatione recuperant priuilegium immunitatis, vt non trahantur amplius ciuiliter coram iudice seculari, nec teneantur soluere gabellas. Vide ibi Barbosam.

Nonnulli tenent exercentes negotia secularia carere priuilegio canonis citantes dictum cap. fin. de Vita, & hon. cui iam respondimus, *& cap. in audientia 25. & cap. Contingit 45. de sentent. excom.* Qui sunt *Layman, Aui-*

la,de Graffis, *& Bonac. quos sequitur Barb.ad hunc canonem num.* 18. Sed illi textus loquuntur de criminosis non de negotiatoribus.

Quæres 14. An deferentes arma prohibita præcise sine offensione sint priuati priuilegio canonis?

35 ℞. Clerici tertio moniti à suo ordinario non deponentes arma ipso iure perdunt priuilegium canonis. cap. In audientia 25. de sent.excom.

Quæres 15. An bigami gaudeant priuilegio canonis?

36 ℞. Clerici in minoribus constituti vxorem ducentes non virginem, sed corruptam, vel secundam ipso iure sunt priuati omni priuilegio clericali,ergo & canonis.Expresse *cap. Quisquis 5.dist. 84.& cap. Vn. de bigamis in 6.*Dixi *cap.8.q. 30. & q. 32.* probaui laicum bigamum post mortem vxoris transeuntem ad clericatum etiam sine dispensatione aquirere priuilegium clericale,ac proinde canonis, quia nullo iure prohibetur priuilegijs clericalibus, licet arceatur à promotione.

Quæres 16. An male promotus aquirat priuilegium canonis?

37 ℞. Affirmatiue,quia in Bulla Sixti V. contra promotos, incip. *Sanctum,& Salutare* 91.inserta in ea Clemẽtis VIII.sub num.11. apud Quarantam v. Ordo, & in Bulla Vrbani VIII. incip. *Secretis* 33. in quibus agitur de pænis, nulla fit mentio de priuatione huius priuilegij, sed tantum in Bulla Vrbani, quod promoti ab alieno cum falsis dimissorijs minime gaudeant priuilegio fori,secuta prius desuper declaratione iudicis ecclesiastici,iuxta quod dixi cap. 4.num.47.& seq.

Nec obstat cap. 10. sess. 7. vbi promoti infra annum sede vacante ad minores nullo priuilegio clericali præsertim in criminalibus possunt gaudere.Quia ibi nihil disponitur de priuilegio canonis, vt dicit *Lessius lib. 2.cap.34.num.* 94. Vide quæ dixi *eodem capite* 4.

Quæres 17. An Sodomita gaudeat priuilegio canonis?

38 ℞. Gaudet, quousq;degradetur, & tradatur curiæ seculari, vt vltimo supplicio plectatur. Pius V. in sua incip. *Horrendum 22. §. 3. Omnes, & quoscunq; Presbiteros, & alios clericos seculares, & regulares,cuiuscunq; gradus, & dignitatis tam dirum nefas exercentes, omni priuilegio clericali, omniq;priuilegio, dignitate, & beneficio ecclesiastico præsenti canonis auctoritate priuamus, ita quod per iudicem ecclesiasticum degradati potestati statim seculari tradantur.* Itaq;priuatio huius priuilegij,& aliorum requirit sententiam declaratoriam criminis, non iuris,vt docent *Henriq.lib.14. de irregul.cap.5 .num.1.in comment.lit.F.Graff.p.1 .decis.lib.2.cap.90.num. 7.Rodriq.tom.1.cap.210.num.2.cum alijs Sanchez lib. 7. disp.46.num.18. & 20.Quaranta v.eod.Vers. Quinto.* Condemnatus autem,sed non traditus curiæ seculari, non perdit priuilegia, vt colligitur ex illa clausu. *Ita*

39 *quod* quæ venit qualificatiue apponendo conditionem præcedenti dispositioni,*Galganet. de condit. & disposit. par. 2.cap.1. q.18.num.10. Rota par. 4.tom.1.dec.282. num.3.*

Quæres

Quæres 18. An clericus iu minoribus constitutus carens vno ex requisitis præscriptis in Tridentino sess. 23. cap. 6. sicut tunc non gaudet priuilegio fori, ita censeatur carere priuilegio canonis? Vide cap. 6. 41.

40 ℞. Negatiue, quia si Concilium dicto loco voluisset comprehendere priuilegiũ canonis, hoc expressisset, inquit Fagnan. *tom. 3. in cap. Si quis, de foro compet. num. 72.* auctor huius quæsiti. Facit enim illud commune
41 axioma: quod si lex voluisset aliquid illud expressisset, *l. si seruus, §. Prætor ait ff. de aquir. hæred.* ibi: *Non dixit.* cap. Ad audientiam 12. de decimis. Assignat causam, quia priuilegium fori lædit iudicem laicum, non au-
42 tem priuilegium canonis, ideo disposuit de illo, deferendo querelis officialium secularium, non de isto, quod ad illos non pertinet. Demum refert responsum S. Congr. nam proposito dubio, an clerici, qui decreto Concilij cap. 6. sess. 23. priuilegio fori priuantur, intelligantur etiam priuati priuilegio Canonis. Die 16. Octobris 1582. S.C. censuit non intelligi priuatos.

Hactenus egimus de priuilegio canonis in ordine ad clericos, subsequenter de eodem tractandum est in ordine ad religiosos, qui in eo cap. Si
43 quis 29. 17. q. 4. appellantur *Monachi* sub hoc autem nomine hic venit omnis religiosus professus alicuius approbatæ religionis, siue sit Monachalis, siue Mendicantium, siue Clericorum modernorum sine capucio, isti omnes veniunt sub nomine *Monachi.* Ita omnes *cum Barb. hic num. 21. Bonac. disp. 2. de censur. q. 4. p. 1. num. 6. & in Bulla disput. 2. q. 3. p. 6. sect. 3. num. 7. Dal Bene tom. 1. cap. 2. dub. 4. sect. 4. Suarez disp. 22. de censur. sect. 1. num. 19. Castropal. de cens. disp. 3. p. 23. §. 1. num. 13.*

Quæres 19. An religiosi, qui non sunt de ordine clericorum, licet professi, vt sunt religiosi laici, seu conuersi gaudeant hoc canonis priuilegio? Ratio dubitandi est, quia hoc priuilegium concessum fuit in honorem Sacramenti ordinis eodem initiatis; sed conuersi carent ordine, immo prohibentur ad illos ascendere ex constit. Clem. VIII. de Nouitijs Vers. Tempore vero. *Sed qui ad conuersorum habitum recepti fuerint ad clericorum statum transire, etiam durante tempore probationis non possint.* Quibus non obstantibus.

44 ℞. Gaudere, quia in hoc priuilegio non est minus religiosus quam sint constituti in aliquo ordine, cum sint vere religiosi; & tonsurati tantum illo gaudent, & tamen carent ordine in sententia Theologorum. Est communis Expresse *cap. Non dubium 5. cap. Ex tenore 10. Nauar. cap. 27. num. 79. Suar. disp. 22. sect. 1. num 19. Castropal. de cens. disp. 3. p. 23. §. 1. num. 13. Bonac. cit. Barb. ad canonem 23.* Licet in aliquibus religionibus non emittant professionem, gaudent enim priuilegijs professorum; nec allati textus requirunt hanc conditionem professionis; Quare ad rationem dubitandi respondetur, illum textum non solum respexisse ad honorem ordinis, sed etiam ad statum ecclesiasticum, in quo reperiuntur conuersi.

V 4 Quæres

Quæres 20. An nouitij gaudeant hoc priuilegio?

45 ℞. Sic, expresse *cap. Religioso 21. §. Quamuis, de sent. excom. in 6.* Nullus contradicit. Ita præcitati *Decian. lib. 6. cap. 17. num. 9. de Vecchijs Capuc. disp. 11. dub. 10. de Grassis Effectu 9. num. 72. Barb. in dicto cap. num. 3. & in canone num 24. Sperell. dec. 16. num. 10. & 13. dec. 21. num. 19.* vbi *ex Coriol. de casib. reseru. par. 2. casu 10. §. 10. num. 19.* etiam Nouitius primi diei receptionis habitus. *Donatus par. 4. tract. 6. q. 4.*

Quæres 21. An Donati, seu alio nomine nuncupati oblati cum religiosis degentes gaudeant priuilegio canonis, licet non emittant professionem in quibusdam religionibus, vt in Augustiniana, in qua prohibentur profiteri?

46 ℞. Affirmatiue, quia reuera sunt personæ ecclesiasticæ, & gaudent priuilegijs religiosorum. Ita omnes *cum Glos. v. Religionis conuersos, cap. Non dubium 5. de sent. excom. Leo X. in Bulla incip. Dum intra 22. §. 20. Rodriq. tom. 3. q. 1. art. 8. & q. 21. art. 1. Miranda tom. 1. q. 29. art. 3. Lezana tom. 2. cap. 8. num. 5. cum alijs Donatus par. 4. tract. 13. q. 4. nu. 3.*

Quæres 22. An laici bigami, vel clerici pariter bigami intrantes religionem gaudeant priuilegio canonis?

47 ℞. Omnes ingredientes assumptione habitus incipiunt gaudere priuilegio canonis, non obstante bigamia, quæ sicut illos non arcet ab ingressu religionis, vt probaui cap. 8. q. 35. ita neq; à priuilegio canonis, licet priuet clericum bigamum ex dictis ibidem q. 24. non tamen eundem post mortem vxoris ingressum religionem, cum in illis textibus fiat mentio solum de statu seculari, non regulari; & loquendo de bigamia facta in seculo ante clericatum, certum omnino est, hunc non esse priuatum canonis priuilegio, si post vxorem mortuam fiat clericus, cum nullibi in iure reperiatur hæc priuatio, multo minus impeditur ab acquisitione huius priuilegij per ingressum religionis, ergo illo gaudet. Ita docent de quolibet bigamo *Bonac. de Censuris disp. 2. q. 4. p. 1. num. 6. Silu. v. Bigamus q. 8. Sayr. lib. 3. cap. 27. num. 32. Suar. disp. 22. sect. 1. num. 19. Castropal. de censur. disp. 3. p. 23. §. 1. num. 13.*

Quæres 23. An religiosi Apostatæ gaudeant priuilegio canonis?

48 ℞. Vtique, quia in iure non inuenit hanc priuationis pænam contra religiosos apostatas fulminatam, ergo contra illos afferenda non est, dum non inuenitur. *Diana par. 9. tract. 4. resol. 12.*

49 Procedit etiamsi tonsuram, & habitum dimittat, si est clericus regularis; quicquid dicat Lezana v. Apostasia num. 14. inferens, hunc esse duplicem apostatam, à religione scilicet, & à clericatu, ac proinde incurrere pænas contra apostatas à clericatu, inter quas est priuatio priuilegij canonis cap. 1. de Apostatis. Quia illud cap. cum sit odiosum, & expres-

50 se loquatur de clericis, sub eo nomine non veniunt religiosi, *Abbas in cap. 1. Ne cler. vel mon. num. 7. in cap. 1. de instit. num. 3. & in cap. 1. de iuram.*

ram. Calum. Roman. conf. 259. & 418. cum illis Barbosa Appell. hac 51. num. 7.

Quæres 24. An religiosi à religione eiecti gaudeant, siue sint ordinati, siue laici?

50 ℟. Gaudent, quia adhuc vere sunt religiosi, sicut sunt etiam apostatæ, neutri enim eorum excutere à se possunt iugum professionis, aliter essent melioris conditionis viuentibus intra claustra. De vtrisq; probatur per Bullam Vrbani VIII. incip. Sacra 26. §. 7. *Sic vero eiecti, quandiu non redierint ad religionem, in habitu clericali incedant, atq; Ordinarij loci iurisdictioni, & obedientiæ subsint.* Ergo gaudent priuilegio canonis, de quorum priuatione non constat, quorum tamen status clericalis manifestus est, sicut & regularis ex professione vt ita dicam, immortali, & indelebili, dum viuit. Ita *ex Portello Diana cit. resol.* 44.

Quæres 25. An inualide receptus ad habitum probationis, vel etiam ad professionem gaudeat priuilegio canonis?

51 ℟. Gaudet in vtroq; casu, quia priuilegium radicatur in assumptione habitus auctoritate publica, ob honorem enim habitus regularis conceditur priuilegium, vt probaui Resol. 28. q. 9. & 10. num. 24. & 25. Miscell. 173. tom. 4. fol. 429.

Contrarium, quod scilicet inualide receptus ad habitum probationis non aquirat priuilegium canonis, docet *Sanchez lib. 5. cap. 4. num. 24. cum eo Bonac. in Bulla disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 3. num. 7. Moronus Resp. 80. num. 29.* Probant, tum quia admissio inualida nullum priuilegium conferre potest. Tum quia inualide tonsuratus nullum priuilegium aquirit, vt si promoueatur ab alieno Episcopo sine licentia proprij.

℟. Ad primum, negando antecedens, aquisitio enim priuilegij non oritur ex illa actione transeunte, sed ab illo statu regulari, qui sicut illi prodest in ordine ad professionem permanendo in probatione, ita & in aquisitione priuilegij; quod si quandoq; ex irrita receptione oritur inualida professio, tamen talis nouitiatus consistens proprie in experientia austeritatis status regularis prodest ad ratificationem, ergo & debuit prodesse antecedenter ad aquirendum priuilegium canonis. Et ex his.

℟. Ad secundum, laicum nulliter tonsuratum non aquirere priuilegia clericalia, quia adeptus non fuit caracterem, in quo fundatur priuilegium clericale, cum ergo is nullo modo sit factus clericus, sed adhuc merus laicus, nihil aquisiuit. Laicus vero factus reuera est nouitius, & assumpsit statum regularem sibi vtilem, ergo & priuilegium Canonis. Et ex his patet responsum ad Dianam *par. 9. tract. 4. resol. 34.* Quod ait Bonacina, non valere tonsurationem ab alieno Episcopo collatam, falsum est ex probatis *à Fagnano in cap. Cum contingat de Ætate num.* 117. vbi respondit S. C. valere, quod dubium esse non potest in sententia Canonistarum, qui tenent illam esse ordinem, constat enim validam

esse

Quæres 20. An nouitij gaudeant hoc priuilegio?

45 ℞. Sic, expresse *cap. Religioso 21. §. Quamuis, de sent. excom. in 6.* Nullus contradicit. Ita præcitati *Decian. lib. 6. cap. 17. num. 9. de Vecchijs Capuc. disp. 11. dub. 10. de Grassis Effectu 9. num. 72. Barb. in dicto cap. num. 3. & in canone num 24. Sperell. dec. 16. num. 10. & 13. dec. 21. num. 19.* vbi *ex Coriol. de casib. reseru. par. 2. casu 10. §. 10. num. 19.* etiam Nouitius primi diei receptionis habitus. *Donatus par. 4. tract. 6. q. 4.*

Quæres 21. An Donati, seu alio nomine nuncupati oblati cum religiosis degentes gaudeant priuilegio canonis, licet non emittant professionem in quibusdam religionibus, vt in Augustiniana, in qua prohibentur profiteri?

46 ℞. Affirmatiue, quia reuera sunt personæ ecclesiasticæ, & gaudent priuilegijs religiosorum. Ita omnes *cum Glos. v. Religionis conuersos, cap. Non dubium 5. de sent. excom. Leo X. in Bulla incip. Dum intra 22. §. 20. Rodriq. tom. 3. q. 1. art. 8. & q. 21. art. 1. Miranda tom. 1. q. 29. art. 3. Lezana tom. 2. cap. 8. num. 5. cum alijs Donatus par. 4. tract. 13. q. 4. nu. 3.*

Quæres 22. An laici bigami, vel clerici pariter bigami intrantes religionem gaudeant priuilegio canonis?

47 ℞. Omnes ingredientes assumptione habitus incipiunt gaudere priuilegio canonis, non obstante bigamia, quæ sicut illos non arcet ab ingressu religionis, vt probaui cap. 8. q. 35. ita neq; à priuilegio canonis, licet priuet clericum bigamum ex dictis ibidem q. 24. non tamen eundem post mortem vxoris ingressum religionem, cum in illis textibus fiat mentio solum de statu seculari, non regulari; & loquendo de bigamia facta in seculo ante clericatum, certum omnino est, hunc non esse priuatum canonis priuilegio, si post vxorem mortuam fiat clericus, cum nullibi in iure reperiatur hæc priuatio, multo minus impeditur ab aquisitione huius priuilegij per ingressum religionis, ergo illo gaudet. Ita docent de quolibet bigamo *Bonac. de Censuris disp. 2. q. 4. p. 1. num. 6. Silu. v. Bigamus q. 8. Sayr. lib. 3. cap. 27. num. 32. Suar. disp. 22. sect. 1. num. 19. Castropal. de censur. disp. 3. p. 23. §. 1. num. 13.*

Quæres 23. An religiosi Apostatæ gaudeant priuilegio canonis?

48 ℞. Vtique, quia in iure non inuenit hanc priuationis pænam contra religiosos apostatas fulminatam, ergo contra illos afferenda non est, dum non inuenitur. *Diana par. 9. tract. 4. resol. 12.*

49 Procedit etiamsi tonsuram, & habitum dimittat, si est clericus regularis; quicquid dicat Lezana v. Apostasia num. 14. inferens, hunc esse duplicem apostatam, à religione scilicet, & à clericatu, ac proinde incurrere pænas contra apostatas à clericatu, inter quas est priuatio priuilegij canonis cap. 1. de Apostatis. Quia illud cap. cum sit odiosum, & expres-

50 se loquatur de clericis, sub eo nomine non veniunt religiosi, *Abbas in cap. 1. Ne cler. vel mon. num. 7. in cap. 1. de instit. num. 3. & in cap. 1. de iu-*

ram.

ram. Calum. Roman. conf. 259. & 418. cum illis Barbosa Appell. hac 51. num. 7.

Quæres 24. An religiosi à religione eiecti gaudeant, siue sint ordinati, siue laici?

50 ℞. Gaudent, quia adhuc vere sunt religiosi, sicut sunt etiam apostatæ, neutri enim eorum excutere à se possunt iugum professionis, aliter essent melioris conditionis viuentibus intra claustra. De vtrisq; probatur per Bullam Vrbani VIII. incip. Sacra 26. §. 7. *Sic vero eiecti, quandiu non redierint ad religionem, in habitu clericali incedant, atq; Ordinarij loci iurisdictioni, & obedientiæ subsint.* Ergo gaudent priuilegio canonis, de quorum priuatione non constat, quorum tamen status clericalis manifestus est, sicut & regularis ex professione vt ita dicam, immortali, & indelebili, dum viuit. Ita *ex Portello Diana cit. resol. 44.*

Quæres 25. An inualide receptus ad habitum probationis, vel etiam ad professionem gaudeat priuilegio canonis?

51 ℞. Gaudet in vtroq; casu, quia priuilegium radicatur in assumptione habitus auctoritate publica, ob honorem enim habitus regularis conceditur priuilegium, vt probaui Resol. 28. q. 9. & 10. num. 24. & 25. Miscell. 173. tom. 4. fol. 429.

Contrarium, quod scilicet inualide receptus ad habitum probationis non aquirat priuilegium canonis rdocet *Sanchez lib. 5. cap. 4. num. 24. cum eo Bonac. in Bulla disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 3. num. 7. Moronus Resp. 80. num. 29.* Probant, tum quia admissio inualida nullum priuilegium conferre potest. Tum quia inualide tonsuratus nullum priuilegium aquirit, vt si promoueatur ab alieno Episcopo sine licentia proprij.

℞. Ad primum, negando antecedens, aquisitio enim priuilegij non oritur ex illa actione transeunte, sed ab illo statu regulari, qui sicut illi prodest in ordine ad professionem permanendo in probatione, ita & in aquisitione priuilegij; quod si quandoq; ex irrita receptione oritur inualida professio, tamen talis nouitiatus consistens proprie in experientia austeritatis status regularis prodest ad ratificationem, ergo & debuit prodesse antecedenter ad aquirendum priuilegium canonis. Et ex his.

℞. Ad secundum, laicum nulliter tonsuratum non aquirere priuilegia clericalia, quia adeptus non fuit caracterem, in quo fundatur priuilegium clericale, cum ergo is nullo modo sit factus clericus, sed adhuc merus laicus, nihil aquisiuit. Laicus vero factus reuera est nouitius, & assumpsit statum regularem sibi vtilem, ergo & priuilegium Canonis. Et ex his patet responsum ad Dianam *par. 9. tract. 4. resol. 34.* Quod ait Bonacina, non valere tonsurationem ab alieno Episcopo collatam, falsum est ex probatis *à Fagnano in cap. Cum contingat de Ætate num. 117.* vbi respondit S. C. valere, quod dubium esse non potest in sententia Canonistarum, qui tenent illam esse ordinem, constat enim validam esse

esse ordinationem factam ab alieno Episcopo etiam contra voluntatem proprij, quia valor ordinationis pendet à potestate ordinis, quam nullus impedire potest.

Quæres 26. An pueri oblati ante decimum quartum annum recipientes habitum religionis, vt posteà tempore debito incipiant annum probationis initio scilicet decimi quinti, gaudeant priuilegio canonis?

52 ℞. Gaudent, quia ad gaudendum hoc priuilegio sufficit, quod persona sit ecclesiastica mutatione habitus, & conuersione ad Deum mancipata diuino obsequio, & orationi, atq; contemplationi dedita, *Glos. v. Conuersi, cap. Duo sunt 7. 12. q. 1.* vbi assignantur duo genera Christiano-
53 rum, vnum eorum, qui Deo specialiter seruiunt, vt clerici ex ordine, & aliæ personæ ecclesiasticæ, vt omnes conuersi ad Deum, qui scilicet relicto habitu, & vita seculari viuunt more religiosorum, recipientes scilicet habitum authoritate eorum cum quibus habitant communiter. Alterum est eorum, qui vitam degunt secularem; sed isti pueri non sunt huius generis, sed prioris, gestant enim habitum eorum religiosorum, cum quibus viuunt Deo seruientes, *ex dicta Glos. & v. Religionis conuersos, cap. Non dubium 5. de sent. excom.* in quibus locis dicitur, quod gau-
54 dent priuilegio canonis. Nomen autem *conuersi* non sumitur ratione peculiaris status prout contradistinguitur à clericis, sed vt dicit à seculari statu conuersionem ad statum regularem. Confirmatur, quia esto hi pueri non sint proprie nouitij, quia non sunt capaces probandi austeritates, & stimulos carnis ante decimum quintum annum, sunt tamen personæ ecclesiasticæ, & non laici, ex dictis, ergo debent gaudere hoc priuilegio cum alijs ecclesiasticis. Præterea connumerantur inter Tertiarios, qui hoc gaudent priuilegio, vt mox de istis probabo. De his pueris oblatis monasterio agitur 20. q. 1. ex quibus deducitur, eos plane esse personas ecclesiasticas, cum Deo specialiter sint oblati à parentibus, & recepti à superioribus regularibus, ergo nulli dubium esse debet, illos gaudere priuilegio canonis, licet non sint professi, nec proprie nouitij. Ita sentit etiam *Sanchez lib. 5. cap. 4. num. 24. citans Paludanum in 3. dist. 39. q. 3. in quæst. 2. fine, Angelus v. Nouitius num. 21. & Bonac. in Bulla disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 3. num. 7.* Qui Sanchez, & Bonacina requirunt validum ingressum, vnde si non possint recipi obstante prohibitione, non gaudent, sicut nec recepti carentes vsu rationis. Dicas tu hoc gratis asseri, quia hoc priuilegium fundatur in mutatione vitæ à statu laicali ad regularem, qui reuera talis est, esto receptio sit nulla, nam is actus vti transiens spectandus non est, sed eius effectus; neque carentia vsus rationis aduersatur tali statui, neq; ingredienti, quia priuilegium non pendet ab vsu rationis, sed à statu, aliter clericus, vel professus incidentes in amentiam perderent hoc priuilegium, quod dicere absurdum est, neq; enim afflicto addenda est afflictio.

Quæres

Quæres 27. An religiosi militares gaudeant priuilegio canonis?

55 ℞. Gaudeat non solum professi, sed etiam nouitij horum ordinum proportionaliter sicut dictum est de religiosis claustralibus, sunt enim vere religiosi, ex quo profitentur tria vota obedientiæ, castitatis, & paupertatis, iuxta exigentiam suorum ordinum; nec est facienda vis aliqua in votis paupertatis, & castitatis, quia horum obseruantia habet latitudindinem, nam in claustralibus restriguntur, in militaribus extenduntur, obseruantia ergo illorum cum se habeat secundum magis, & minus non distinguit inter hos propriam religionis generalem essentiam, itaut religio claustralis talis sit proprie, militaris vero improprie quia magis, & minus non mutant speciem, hoc est, essentiam religionis vt sic vere, & proprie acceptæ, quæ est professio trium votorum, hoc vero, vel illo modo non pertinet ad veram rationem religionis, quę

56 certe consistit in professione illorum trium, *D. Thomas 2. 2. q. 186. art. 9. Sanch. lib. 5. cap. 1. num. 16. & lib. 6. cap. 4. num. 9. Rota par. 6. dec. 333. num.* 1. alios plures ego citaui tom. 5. de profess. regul. cap. 1. q. 12. vbi multis Doctoribus alijs subductis tutoribus probaui Militares esse vere religiosos num. 92. Multos etiam citat Barb. Allegat. 12. num. 48.

57 Professi ergo ordinum militarium gaudent priuilegio canonis. In primis Maltenses *Nauar. consil. 13. de regul. Sanch. lib. 4. cap. 16. num. 11. de Grassis Effectu q. 1. num. 109. & Effectu 9. num. 131. cum alijs Bonac. in Bulla disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 3. num. 8. Castropal. de sens. disp. 3. p. 23. §. 1. num. 15. Barb. In hoc canone num. 27. & Allegat. 12. num. 46. Sperell. decis. 21. num. 7. ex cap. Canonica 50. de sent. excom.* Vbi suponitur Fratres huius ordinis gaudere priuilegio canonis. Ibidem num. 18. de Nouitijs gaudentibus hoc eodem priuilegio.

Cæterorumq; ordinum fratres militares S. Iacobi, Alcantarę, Calatrauę, & aliorum ordinum eodem gaudent priuilegio cum suis nouitijs, *Diana par. 5. tract. 13. resol. 44. & par. 9. tract. 4. resol. 7. Megal. par. 3. lib. 5. cap. 10. num. 40. Lezana tom. 2. cap. 5. num. 38.* vbi de eorum Nouitijs, cum Sperello *decis. 2. num. 130. Vers. Contrarium, Barb. Allegat. 12. num. 55. Castrop. cit. num. 16. Bonac. in Bulla cit. num. 9. ex cap. Religioso 21. §. quamuis, de sent. excom.* vbi nomen Nouitij proprie competit etiam militaribus tyronibus.

Quæres 28. An Tertiarij gaudeant priuilegio canonis, Sermo hic non

58 est de Tertiarijs regularibus S. Francisci tria vota solemniter profitentibus more aliorum ordinum, satis enim notum est hunc ordinem connumerari inter veras religiones approbatas, vt ego, qui huius ordinis indignus sum alumnus, probaui in Cronologio Tertij Ordinis cap. 8. per totum. Sed de alijs Tertiarijs qui sunt in duplici differentia alij viuunt in proprijs domibus, alij, qui collegialiter viuunt inter se, &

qui

qui cum claustralibus veris religiosis vitam communem cum illis degunt. His distinctis.

59 ℞. Tertiarij vtriusq; sexus in proprijs domibus degentes, esto profiteantur certum viuendi modum non tamen gaudent priuilegio canonis, sicuti qui viuunt collegialiter, seu cum claustralibus habitant. Expresse Leo X. in Bulla incip. Dum intra 22. §. 20. *Collegialiter autem viuentes, seu cum claustralibus habitantes, ac mulieres virginalem, seu calibem, aut castam vidualem, expresso voto, & sub dicto habitu vitam ducentes, priuilegijs, quibus Fratres ordinis, cuius Tertiæ Regulæ habitum gestant, gaudere debeant.* Si gaudent priuilegijs, quibus eorum ordo potitur, ergo & hoc canonis. Est communis, quod habitantes in proprijs domibus non gaudeant, vtique cum claustralibus habitantibus. *Miranda tom.* 1. *q.* 36. *art.* 4. *concl.* 2. *Ciarlin. cap.* 18. *num.* 16. *Dal Bene tom.* 1. *cap.* 2. *dub.* 4. *sect.* 4. *num.* 10. & 11. *Bonac. in Bulla disp.* 2. *q.* 3. *p.* 6. *sect.* 3. *num.* 10. *Castropal. disp.* 3. *de censur. p.* 23. §. 1. *num.* 14. *Barb. in Canone num.* 15. Ratio cur isti gaudeant, & non illi, licet Deo meliori modo seruiant, quam seculares alij, ea est, quia vt Deo deuotus, & conuersus à seculo, debet cum habitu viuere sub obedientia superioris regularis, licet non emittat professionem. De fæminis Tertiarijs infra q. 33. de viris plura alia dixi Resol. 75. à num. 44. & seq. & cap. 4. cap. 10. cap. 16.

Quæres 29. An Hospites Clericorum Theatinorum gaudeant hoc priuilegio?

60 ℞. Vtique, vt multis probaui *resol.* 100. *num.* 91. *tom.* 4. impressionis Lugdunensis. Idem habet *Dal Bene tom.* 1. *cap.* 2. *dub.* 4. *sect.* 4. *num.* 7. contra *Pasqual. dec.* 424. cuius rationibus respondi loco citato. Iterum rem impugnat q. 96. contra Dianam.

Quæres 30. An Eremitæ gaudeant priuilegio canonis?

61 ℞. Affirmatiue, si habitum receperunt ab Episcopo, vel superiore regulari, cuius habitum gestant in communitate viuentes, quia mutarunt statum, & habitum, speciali modo ad Deum conuersi *ex Glos. v. Conuersi cap. Duo sunt* 7. 12. *q.* 1. & *v. Religionis conuersos, cap. Non dubium* 5. *de sent. excom.* Ita docent *Nauar. cap.* 27. *num.* 70. *Rodriq. tom.* 3. *q.* 63. *art.* 4. *cum alijs Barbosa in hoc canone num.* 26. *Dal Bene tom.* 1. *cap.* 2. *dub.* 4. *sect.* 4. *num.* 17. *Bonac. in Bulla disp.* 2. *q.* 3. *p.* 6. *sect.* 3. *Vers. Ex quo, prope finem.* In Vmbria prope Spoletum præsertim plures Eremitæ sub habitu Tertij Ordinis S. Francisci morantur in locis solitarijs sub obedientia tamen maioris Eremitæ aliorum superioris.

Quæres 31. An Tertiarij S. Francisci, & alij inseruientes continuo monialibus Capucinis, vel alterius ordinis, quærendo elemosinas pro illis, gaudeant hoc canonis priuilegio?

62 ℞. Affirmatiue, quia cum illis, licet extra clausuram, dicitur habitare. Ita *Bonac. cit. in Bulla num.* 10. *Vers. Hinc sequitur.* Dixi tom. 2. resol. 28. num. 19.

Quæres

Quæres 32. An moniales gaudeant hoc priuilegio canonis?

63 ℞. Affirmatiue tam nouitiæ, quam professæ, non autem in monasterio existentes causa educationis. De monialibus deputatis ad Chorum, & de earum conuersis expresse *in cap. De monialibus 33. de sent. excommun. Bonac. de cens. q. 4. p. 1. num. 6. & in Bulla num. 7. Vers. Nomine, Barb. in hoc canone num. 21. Sperell. dec. 45. num. 60. & 61. Tambur. de iure Abbatis. disp. 17. q. fin. num. 4.* Et cum in fauorabilibus sub nomine *Monialium* veniant etiam Nouitiæ, sicut sub nomine *religiosi* venit Nouitius, sequitur hoc priuilegium competere etiam Nouitiabus. Dozenantibus vero nullo modo competit hoc priuilegium, quia non dedicantur Deo sicut professæ, & Nouitiæ.

Quæres 33. An mulieres Tertiariæ in domibus suis habitantibus cum voto simplici castitatis gaudeant priuilegio canonis?

64 ℞. Affirmatiue, vt colligitur ex Bulla Leonis X. cuius verba retuli sub q. 28. & ibi citantur Doctores, sunt enim Deo dicatæ publica auctoritate, ergo merentur hoc priuilegium.

Quæres 34. An dicta de clericis locum habeant in religiosis?

65 ℞. Affirmatiue e.g. quod censurati, depositi, & irregulares non perdunt priuilegium canonis, in quibusdam alijs perdunt.

Quæritur 35. An incorrigibilis perdat priuilegium canonis? Incorrigibi-
66 lis autem ille dicitur, qui post trinam monitionem non se corrigit, sed ex quadam sua praua inclinatione permanet in male agendo. Non sufficit autem vna monitio, sed tres distinctæ faciendę sunt in faciem ipsius
67 incorrigibilis, *ex Sanch. lib. 6. cap. 9. num. 4. Portel. v. Eijcere, §. Secundo, Riccius par. 1. dec. 87.* Quia quis non potest dici incorrigibilis, nisi ex pręmissa monitione probetur inobediens, quæ vnica non sufficit, dum incorrigibilitas importat permanentiam in malo, ergo pluries debet esse inobediens superiori, & sic ter exemplo deducto à correctione fraterna, nam correctus tertia vice non se emendans traditur Satanæ, id est, degradatur ab ordinibus. Vide quæ latius dixi in Practica Criminali tom. 5. impress. Lugdun. cap. 98. per totum.

Delicta autem propter quæ quis declarandus est incorrigibilis, debent esse plura, vt possit ter moneri, & sic post tertium delictum prosequens male agere non emendatus ex monitionibus incipit esse incorrigibilis, vnde & talis declarandus est. Delicta autem debent esse grauia, & enormia, vt homicidium, multiplex furtum, concubinatus, sodomia, seditio, falsificatio literarum superiorum, &c. Vide cap. Cum non 10. de iudic.

68 ℞. Declaratum incorrigibilem statim perdere priuilegium canonis, *ex cap. Cum non* 10. *de iudic.* iuxta dicta hic *q. 9. & seq.* clarius *ex cap. In audientia 25. de sent. excom.*

Quæres 36. An degradatione perdatur priuilegium canonis?

69 ℟. Affirmatiue,ex cap.2.de Pœnis in 6.extremis verbis,& ibi *Glos.v. Priuilegio clericali*,hoc est,canonis,& fori.Ita omnes cum *Bonac. de cens. disp.4.num.3.Castropal.de cens.disp.4.p.fin.num.2.Diana par.9.tract.4.resol.29.contra Martam,Suarez disp.30.de cens.sect.2.num.7.*Doctores allegati à Barb.110.num.11.& 12. asserunt clericum solum propter tria
70 crimina esse degradandum, quæ sunt hæresis, crimen falsi in literis Apostolicis,& conspiratio contra proprium Episcopum. In reliquis vero esse deponendum verbaliter, quæ enumerat num.10.
71 Degradatio autem differt à Depositione, quod hæc est priuatio omnis officij,& beneficij in perpetuum absq; spe illa consequendi, cum retentione priuilegij clericalis, quod perditur in degradatione, quæ degradatum ordinat in illis tribus criminibus esse tradendum curiæ seculari vltimo supplicio plectendum.

Quæres 37. An ad triremes damnatus perdat priuilegium canonis?

72 ℟. Non perdere, quia hæc pæna nullibi expressa in iure reperitur, vnde illum percutiens reus est excommunicationis. Consuetudo tamen se habet,quod ministri triremium illos verberantes ex causa excusantur ab hac censura,quia alium superiorem, & iudicem non habent, quando delinquunt,qui illos puniat.Ita *Nauar.comment.3. de Regul.num.52.Miranda tom.1.q.52.art.8.cum alijs Peyrinus de Subd.q.1.cap.27.Vers. Dico quarto.Donatus par.2.tract.9.q.15.Diana par.9.tract.4.resol.* 17.

Quæres 38. An dispensatus in Sacris constitutus ad ducendam vxorem perdat priuilegium canonis?

73 ℟. Vtique à contractione matrimonij, quia tunc incipit esse laicus, solo caractere retento. Ita *ex Squilante Diana cit. resol.*40.

SECTIO SECVNDA

Quinam percussores incurrant excommunicationem?

QVæres 39. Quid importet illud verbum *Si quis*. à quo initium capit canon 29.17.q.4. de quo hic agimus?

74 ℟. Comprehendit hominem baptizatum tam masculum, quam fæminam. Dico *baptizatum*,quia solum is est capax excommunicationis,cum hæc sit pæna spiritualis conueniens solis baptizatis. Ita omnes *cum Sayro lib.1.cap.8.num.6.Bonac.q.1.p.4.num.7*. Nullus contradicit.
75 Dictio *Si quis*.tam masculos,quam fæminas complectitur, *Expresse l.1. ff.de verb.signif*.In terminis nostris *Glos.v.Si quis super hoc cap.29.17.q.2.Carena resol.122.num.2.Sayrus lib.3.cap.26.num.2.Castropal.disp.3.de cens.*

*cens.p.23.§.2.num.*1. Quicumque sit ille, etiam eminenti dignitate fulgens, nullus ergo excipitur, quia quilibet ordini Sacramento iniuriam facere potest etiam Cardinalis, & pariter statui religioso.

Quæres 40. An Papa percutiens sit reus huius canonis?

76 ℞. Negatiue, quia Princeps suis legibus solutus est, *l. Princeps* 31.*ff.de legib.* intellige, quo ad vim coactiuam, quia nemo potest seipsum cogere ad pænam subeundam, cum ab alio sit coactio. Quo ad vim autem directiuam tenetur Papa se abstinere à percussione, cum sit prohibita iure naturali, ad quod etiam ipse Summus Pontifex tenetur.

Quæres 41. An præter percussorem alij incurrant excommunicationem concurrentes ad percussionem aliquo modo?

77 ℞. Sic, nempe Mandans, Consulens, Consentiens, non impediens, & ratum habens sunt rei huius Censuræ.

Mandans percussionem secutam incurrit excommunicationem, nisi mandatum ante percussionem reuocauerit, & notum fecerit mandatario ne offendat. Primum colligitur *ex cap. Mulieres 6.§. Illi vero, de sent. excommun. Sayr. lib.3.cap.26.num.22. Castropal. disp. 3.p.23.§.2.num.5.Suar. disp.22.de cens.sect.*1.*num.* 55. De mandato reuocato excusante ab hac

78 pęna, *ijdem Doctores, cum alijs Barb. ad Canonem num.* 41.*Bonac. de censur.disp.2.q.4.p.3.num.*1. *&* 2.

79 Consulens percussionem reus est huius censuræ secuto effectu; excusatur, si consilium reuocauit ante percussionem, modo ad eum peruenerit cognitio reuocationis; colligunt Doctores præcitati ex cap. Quantæ 47.eod. ibi: *Ne autem solos violentiæ huiusmodi auctores aliquorum præsumptio existimet puniendos, facientes, & consentientes pari pœna plectendos.* Quia consilium non datur sine consensu propriæ voluntatis in id, quod consulitur; ideo reus est huius pænæ, quia cooperatus est ad percussionem. Reuocatio autem consilij debet esse efficax, hoc est, firmata

80 solidis rationibus; in reuocatione mandati, sufficit, quod intimetur mandatario, volo, vt non percutias. Vide, quæ latius dixi de mandato ad homicidium cap. 1. de homicidio, à num. 193. & 222. & subsequenter de consilio, quæ faciunt ad intelligentiam mox dictorum. [illegible]

Notandum autem est, vt locis citatis probaui, non incurri cen[illegible]ram à mandante, nec à consulente, si serio suum notificauerunt mandatario, & consiliario, quamuis postea sequatur percussio, quia præsumitur id euenisse ex eorum mala voluntate, & non ab influxu morali illorum, dum per reuocationem euanuit. Sic docent *Silu. v. Homicidium* 1.*num.* 11. *Layman.lib.*1.*tract.*5.*par.*2.*cap.*5.*num.*7. *Vers. Resolutio, cum alijs Castropal.disp.*3.*p.*23.*§.* 2. *num.* 9. Vide Dianam trahentem ad suum sensum Castropalaum par. 9. tract.4.resol.15.

Consentiens, instigans, coöperans verbis, vel factis incidit in excommuni-

81 cationem, ex illo cap.47. & communi axiomate, quod agentes, & con-

sentientes

sentientes pari pœna puniuntur, habente locum in hoc canone, cum sit
82 de materia fauorabili ad honorem status ecclesiastici. Est communis apud Dianam par. 9. tract. 4. resol. 14.

Impedire potens percussionem, & non impediens, si tenetur ex officio, in-
83 currit excommunicationem, secuta percussione, quia dicitur in eam consentire, *ex cap. Quanta* 47. *de sent. excom.* Dixi, *si tenetur ex officio*, cuiusmodi sunt superiores, ratio est, quia isti ex officio tenẽtur malum imminens impedire, vnde non possunt se habere negatiue, sicuti personæ priuatæ. Ita communior opinio *cum Nauar. cap. 27. num. 78. Diana par. 9. tract. 4. resol. 3. Bonac. de cens. disp. 2. q. 4. p. 1. §. 2. num. 8. & in Bulla disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 1. §. 2. num. 7. vbi num. 9.* ait id munus spectare ad iudices, superiores, parẽtes, tutores, parochos, heros, magistrũ, & similes cu-
84 ram habentes aliorum, *ex Sayro lib. 3. cap. 26. num. 24.* Adde Magistrum pro Nouitijs, & pro professis scholaribus, quorum percussiones impedire debent, aliter negatiue se habentes sunt rei excommunicationis. Habentes ergo officium tenentur obuiare, sic etiam docent alij *cum Castropal. disp. 3. p. 23. §. 2. num. 13.* contra nonnullos obligantes omnes, sed eorum ratio non conuincit.

85 Demum ratum habens percussionem ab alio factam nomine suo, incurrit excommunicationem, expresse cap. Si quis 23. de sent. excom. in 6. requiritur ergo, quod sit facta nomine eius à percussore, quia vt ibidem dicitur, quis ratum habere nequit, quod eius nomine non est gestum. Dico *eius nomine*, quia si dedisset mandatum, contineretur sub titulo mandati, non ratihabitionis. Ratificatur ergo id solum quod nomine proprio factum est ab alio; ratificare autem est alienum factum approbare, & laudare, non autem de eo tantum gaudere, seu ridere. Necesse autem est, vt tempore percussionis, eum, cuius nomine facta est percussio, fuisse habilem ad peccandum, nam infans, vel amens tempore percussionis, non potest ratificare factam percussionem, quia ratihabitio retrotrahitur, & comparatur mandato, Reg. 10. in 6. & sic actus ratihabitionis percussionis iam factæ consideratur, & specificatur præcise respectu illius temporis, quo fuit facta percussio? Est communis *apud Dianam par. 9. tract. 4. resol. 14. Vers. Notandum Megal. p. 3. lib. 4. cap. 1. q. 1. num. 7. Sayrus lib. 3. cap. 26. num. 25. Castropal. disp. 3. p. 23. § 2. num. 14.*

Quæres 42. An percutiens seipsum cum magna ira sit reus huius excommunicationis?

86 ℞. Sic, quia facit sibi iniuriam, & ordini, quem in se habet, *cap. Quod vero* 10. 25. *q.* 2. & dico infra *sect. 3. Vers. Sed quid.* is enim canon conditus fuit in reuerentiam, & honorem clericalis ordinis. Ita *Nauar. cap. 27. num. 88. fine, Clarus q. 77. num. 3. Suarez disp. 22. sect. 1. num. 59. Sayr. lib. 3. cap. 26. num. 20. de Grassis Effectu 9. num. 82. alios plures citat pro se Sperell. dec. 45. num. 71.* Barbosa

Barbosa ad Canonem num. 38. & 39. & Diana par. 9. tract. 4. resol. 8. conantur illum eximere ab hac censura, quia textus loquitur inter personas distinctas; & priuilegium hoc conceditur magis contra personas agentes, quam fauore status clericalis. Sed reuera finis huius canonis fuit in honorem status clericalis, cui non solum persona agens distincta à patiente facit iniuriam, sed etiam idem agens in seipsum, qui non honorat clericum, vt tenetur, dum seipsum offendit.

Quæres 43. An percutiens clericum consentientem contra se incurrat excommunicationem.

87 ℞. Affirmatiue, ex cap. Contingit 36. de sent. excom. vbi quod verberans clericum volentem, vt satisfaciat de iniuria proximo allata, incidit in excommunicationem. Est communis apud Sayrum *lib. 3. cap. 26. num. 18. Suarez disp. 22. sect. 2. num. 58. Bonac. de cens. disp. 1. q. 4. p. 2. num. 1. & in Bulla disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 2. num. 6. Castropal. disp. 3. p. 23. §. 2. num. 3.* alios plures refert *Diana par. 9. tract. 4. resol. 9. & Barb. ad citatum cap.* Qui tamen ad hunc Canonem num. 38. & 39. tenet, nec seipsum percutientem, neq; per alium, cui consentiat, incurrere hanc excommunicationem, negando, hoc priuilegium dari volentibus percuti ab alio, cum sit contra iniicientes manus violentas in clericum. Sed reuera priuilegium hoc conceditur clericis in ratione dignitatis ordinis, & non personis materialiter acceptis, ideo non possunt illi renuntiare, vt textus allatus bene determinat, ibi; *cum ille canon non tam in fauorem clerici ordinati, quam in fauorem ordinis clericalis fuerit promulgatus.*

Quæres 44. An percutiens clericum iam mortuum sit reus huius excommunicationis?

88 ℞. Negatiue, quia non percutit hominem, sed cadauer, legibus enim subduntur homines viuentes non defuncti. Confirmatur, quia esto iniuria fiat cadaueri, non tamen clerico, nec personæ ecclesiasticæ, cum non amplius talis sit, ergo huius pænæ reus non est. Ita *Graffius par. 1. consil. 7. de sent. excom. num. 9. de Leone Recollect. 5. de cens. num. 55.*

Contrarium docent *Naldus v. Sepultura num. 5. Thesaurus v. Iniuria cap. 2. resol. 39. Vers. Ampliatur 2. Toletus, Squillans, cum alijs Diana par. 9. tract. 4. Vers. Sed alij,* quia mortuo fit iniuria, & violentia. Sed hæc ratio insufficiens est, quia hæc iniuria non fit homini, quæ sit persona ecclesiastica, de quibus loquitur textus, sed cadaueri, quod homo non est, nam

89 mortuus non est homo, *cap. In quadam, de celebr. missar. cap. Caritas dist. 2. de pænit. Ricciul. lib. 4. cap. 60. initio.* Et licet mortuo iniuria fieri possit, *l. 3. & fin. ff. sepulcr. viol.* tamen non potest fieri violentia, vt probatur ex eius definitione, nam violentia est maioris vis impetus, cui resisti non potest, *l. 2. ff. de eo, quod metus*, resistentia autem in mortuis non reperitur, nec fieri potest comparatio inter viuentem, & mortuum in ratione

90 virium, quod maior vis sit in vim faciente, quã in patiente, qui per mortem

tem dicitur destitutus omnibus viribus; & violentia dicitur fieri in inuitum, qui scilicet patitur contra suam voluntatem, quod non potest
91 dici de mortuo, qui voluntate caret, *cap. Si gratiose, de rescr. in 6.* Quare etiam ex hoc capite, quod manus non dicuntur violentæ contra mortuum, infertur, percussorem mortui clerici non incidere in excommunicationem.

Quæres 45. An intendens percutere Petrum clericum, & casu percutiens Paulum pariter clericum, sit reus canonis? Idem quæri potest de mandante, & consulente, si mandatarius, seu consiliarius alterum diuersum à nominato occidant?

92 R. Non incidere, præmissa debita diligentia, quam puto vix posse locum habere in volente occidere clericum existentem in loco cum alijs clericis, quia facile errare potest in explosione, maxime in verberatione, ideo in hac admitti potest circunstantia diligentiæ adhibendę, non in explosione, si plures in vnum sunt.

93 Posita conclusio probatur, quia non punitur actus exterior, nisi illi respondeat etiam actus interior, & affectus ad iniectionem manuum violentarum, siquidem censura hæc supponit peccatum mortale cuius malitia mentalis, & interior communicetur actui externo; sed in casu nostro non communicatur, dum voluntatem occidendi nonquam direxit in Paulum, sed semper in Petrum, ergo malitiam non potuit communicare actui externo, in quem non direxit suæ voluntatis affectum, sine qua malitia non datur. Rem hanc fusius probaui cap. 1. de homic. num. 59. 60. & 61. item à num. 96. & sequent. Ita docent *Suarez disp. 22. sect. 1. num. 54. Passerinus de Pollut. eccles. disp. 5. cap. 13. Barb. ad Canonem num. 52. & 53. Diana part. 9. tract. 4. resol. 31. & part. 11. tract. 6. resol. 19. fine.*

Contrarium tenent *Fagnanus par. 6. ad cap. Ad audientiam, de homic. num. 70. Castropal. disp. 3. p. 23. §. 3. num. 4.* Probant, quia vere violatur lex huius canonis, cum sic percutiens inijciat manus in clericum. Nec obstat, quod mentem suam direxerit ad Petrum, si postea casu remanet læsus alter, quia lex non fertur contra hanc, vel illam personam, sed contra omnes indifferenter tam transgressores, quam patientes, in quorum fauorem lex fertur, sufficit ergo, quod clericus sit læsus, siue intentus, siue non.

94 R. In hoc casu Canonem non violari, quia deficit malitia in actu externo percussionis, nam ad violationem legis non sufficit actus physicus, nisi ei sit adiunctus actus moralis, hoc est, malitia, quæ ab intentione, & prauo affectu voluntatis procedit, & communicatur actui externo, ad quam dirigebatur; cum ergo affectus percutiendi Petrum non terminauerit ad eum, neq; ad alium casu percussum; & non intentum, ille effectus non potuit inducere malitiam in actum externum, non respectu

pectu Petri, qui non fuit læsus, non respectu Pauli, qui licet casu offensus, non tamen peccaminose, quia præter eius voluntatem accidit. Quare cum actus externus mere physicus remaneat sine malitia morali, non potest inducere excommunicationem in percussorem, qui quo ad actum externum non peccauit, sed tantum quo ad actum internum praui affectus, quod non inducit excommunicationem, quæ ab actu externo malitioso tantum procedit.

Ad aliud dico, esto lex feratur indifferenter ad omnes subditos, quouis modo illum transgrediantur, nihilominus, vt probaui in tract. de homicidio cap. 1. num. 59. 60. & 61. in contrahenda pœna maxime excommunicationis attenditur certum indiuiduum, & determinatum, quia agens
95 in percutiendo, & similiter in alijs actibus læsiuis regulariter dirigit prauum affectum suæ operationis in obiectum determinatum, quia sicut actiones sunt suppositorum, ita & ad suppositum certum diriguntur; ergo si errat, illi accidit præter intentionem, & contra suam voluntatem, & sic cum mentalem malitiam non coniunxerit cum effectu secuto, quia illum non intendebat, non potest dici percussor moralis, & peccator, quod necessarium est ad incurrendam censuram.

Ad aliud de mandante, & consulente pariter respondeo, & quidem sine vlla difficultate, quod non sunt obnoxij huic censuræ, quia neuter eorum influxit in passum, ergo non tenentur de mandato, quia mandatum col-
96 latum in certam personam, non potest in aliam exerceri, *l. Cum sermo ff. de contr. empt.* Vnde idem est ac si non mandasset, cum sit nullum in hoc casu, *Rictius par. 4. dec. 261. num. 6.* Confirmatur id ex responso Sacræ Congregationis apud Dianam part. 9. tract. 4. resol. 31. fine. nempe, mandantem occidere vnum, si alter occiditur, non fieri irregularem, ergo multo minus incurrit excommunicationem. Idem dic de consulente, cum par sit ratio.

Quæres 46. An vbi est statutum, quod subditi non corrigantur proprijs manibus superiorum suorum, hi incidant in canonem, si proprijs manibus illos corrigant?

97 ℞. Negatiue, quia in potestate statuentis non est extendere pænam iuris in sui transgressorem statuti, quando ius commune eximit in certis casibus à pæna, in quibus non dicitur transgressor legis, licet dicatur violator canonis. Ita *ex Auila Diana par. 9. tract. 4. resol. 41.*

SECTIO TERTIA

Quibusnam actionibus incurratur hæc Excommunicatio?

PRo huius difficultatis resolutione explicanda sunt verba canonis huius, quæ sunt hæc: *Si quis suadente diabolo huius sacrilegij reatum incurrerit, quod in clericum, vel monachum violentas manus iniecerit, anathematis vinculo subiaceat.* Particula *Si quis* explicatur supra num. 74. Nomen *Clerici*, sub num. 7. *Monachi* vero sub num. 43. Reliqua hic explananda sunt.

98 Primo clausula *Suadente diabolo* importat peccatum mortale, hoc enim potissimum ab eo suadetur, vt sibi amicum quærat, qui Dei inimicus factus est, & id necessarium est, ad incurrendam excommunicatio-
99 nem maiorem, qualis est hæc, *ex cap. Episcopi 8. cap. Nemo 41. cap. Nullus* 42. 11. q. 3. nam excommunicatio inter omnes pœnas spirituales maior
100 est, *cap. Corripiantur* 17. 24. q. 3. Vnde pro leuibus culpis non imponitur, sed tantum pro mortalibus, & hoc est, quod intendit legislator in hoc canone per illa verba *Suadente diabolo.* nempe quod manus violentas iniiciat cum dolo, odio, vel inuidia, aut ex indignatione, *ex cap. 1. de sent. excom. Angelus v. Excom. 5. initio,* quæ arguunt peccatum mortale,
101 quod est sub specie sacrilegij, quia læditur persona Deo publica auctoritate dedicata.

Secundo loco occurrit illa clausula *Violentas manus iniecerit* explicanda, in qua duo continentur *Iniicere manum.* Et iniicere *violenter.*

102 Prius explicatur sic, quod iniicere manum stat dupliciter, Ciuiliter, & Canonice. Ciuiliter manum iniicere sonat in bonam partem, & importat sibi vindicare rem suam propria auctoritate apprehendendo, & capiendo illam, *ex l. Titius 9. ff. de seruis exportatis.* Et de hac non est ser-
103 mo noster, sed de canonica tantum, quæ in malam partem sonat, & significat percutere corpus personæ ecclesiasticæ vim læsiuam illi inferendo, quod proprie hic euenit, cum quis ex odio, & malo affectu iniicit manus violentas in clericum, & sic tangit illum lædendo. Itaque hic textus ad incurrendam hanc censuram requirit tactum physicum læsiuum corporis personæ clerici, hoc enim important illa verba
104 *Manus violentas iniecerit*, quod probatur non solum ex iure ciuili loco citato, vbi quis rem non faciebat actu suam, nisi apprehendendo illam, quod contingit solum per contactum physicum; sed etiam iure biblico, Matth. 26. 50. *Iniecerunt manum in Iesum, & tenuerunt eum.* Lucæ 21. 12. *Iniicient vobis manus suas.* Act. 4. 3. *Et iniecerunt in eos manus,*

&

& posuerunt eos in custodiam. Itaque certum est huiusmodi malam iniectionem talem debere esse, vt inijciens lædat corporaliter clericum, tangendo illum physice inferendo nocumentum.

105 Contactus autem iste contingere potest duobus modis. *Primo* tangendo immediate clericum propria manu, vel etiam dentibus, pedibus, genu, hæ enim partes hominis, quibus proximus offendi potest, comprehenduntur sub nomine *Manuum*, quę sunt principale instrumentum ad operandũ. *Secundo* mediate, mediante scilicet aliquo instrumento à manu diuiso, vt si clericus baculo, ense, sclopo, &c. offendatur, qui his duobus modis dicitur tangi physice cum læsione corporis illius.

106 Persona autem clerici læsa corporaliter dicitur, esto illius corpus non tangatur immediate, sed solum per vestes indutus, dum enim verberatur sentit dolorem, & sic læsionem, licet non exeat sanguis, constat enim de lęsione, quæ per dolorem sentitur.

Posterius de violentia procedente à manu explicandum est, & quoniam definitio opulenta est sermo decisiuus multarum quæstionum, idcirco definienda est violentia, non recedendo tamen à doctrina peritorum.

107 Violentia autem est maioris vis impetus, cui resisti non potest, cogens voluntatem inuitam. Colligitur *ex l. 2. ff. de eo, quod metus*, cuius sunt priora verba; posteriora vero, *cogens voluntatem inuitam*, sunt ex l. 1. eodem. Arist. 3. Ethic. cap. 1. sic definit. Violentum est, cuius principium est extra, passo vim non conferente. *Scotus in 2. dist. 18. q. Vn. Vers. Ad aliud de violento.* explicat ea verba *vim non conferente* .i. non præbente inclinationem, sed habente potius contrariam inclinationem, & voluntatem, vnde ex contraria voluntate non tollitur coactio ad resistendum quantum fieri potest. Itaq; ad propositum nostrum violentia est impetus agentis extrinseci lædentis proximum, qui læsioni resistere non potest, patiens illam scienter contra suam voluntatem, quam non præuidit, aut præuisam non potuit euitare repellendo aduersarium, nisi fugien-
108 do, qui enim fugit, vim non dicitur pati, *l. Metum 9. ff. eod.* Vide Decian. lib. 8. cap. 1. qui eam definiuit vt supra ad mentem illarum legum.

Subijcio breuiter quinq; species violentiæ, quarum cognitio licet non sit necessaria, vt apparet, tamen refero, vt impugnem Sperellum decis. 45. de his agentem, vt suam probet decisionem.

109 Prima dicitur expulsiua, quia quis eijcitur à possessione rei suæ immobilis, & mobilium adhærentium, ex qua oritur interdictum, Vnde vi contra impellentem.

Secunda Ablatiua rerum mobilium, contra quam est actio Vi bonraptorum.

Tertia Turbatiua, per quam quis turbatur in possessione rerum suarum mobilium, & immobilium, cui lis intimatur, contra quam est interdictum, Vti possidetis.

Quarta Inquietatiua, qua quis impeditur in re sua aliquid facere, vt ædificare, arare, &c. vel alter vult facere aliquid in alieno solo, contra quam est interdictum, Quod vi, aut clam.

Quinta demum dicitur Compulsiua, per quam quis cogitur facere aliquid, quod non faceret, si esset liber; contra quam est actio ex tit. de eo, quod metus. De his agit *Glos. v. Non habebit, l. Extat 13. ff. de eo, quod metus, & Glos. v. Persecutionem l. 1. C. de ijs, quæ vi, Glos. v. Causa, cap. Ad audientiam, de in integr. restit.* Vbi compulsiuam ab omnibus alijs contradistinguit, quia inducit actionem ex metu, & non aliæ.

Sperellus ergo ea decis. 45. num. 72. ex violentia compulsiua probat, sacerdotem quendam fuisse compulsum ab alio, qui tenebat manum cum pugno super humerum eius, & dixit ei, si non esses Sacerdos te percuterem, coactũ ire domum alterius à se inuitati, vt peteret ab eo veniam, vt fecit, asserens per hanc violentiam illi Sacerdoti factam esse excommunicatum, alijs negantibus, quia violentia Compulsiua non est vera species violentiæ.

110 Violentia hæc Compulsiua siue sit vera species, siue non sui generis, parum refert ad præsentem materiam de iniectione manuum violentarum in clericum, quæ præcise requirit, vt violentia sit cum læsione corporis clerici, ita quod non sufficit illi metum incutere, persistendo in terminis nostri canonis, qui per iniectionem manuum violentarum non metum importat, sed læsionem corporalem, non enim significat missionem manus placidam, sed nociuam, & percussiuam corporis clerici, per tactum realem, & physicum, non enim propter metum, quo violentia Cõpulsiua specificatur, excommunicatio incurritur, sed propter læsionem corporalem, quod nemo negare debet, sistendo in terminis huius canonis, nam si extendatur canon non ab homine, sed à iure, iuxta quod infra dicam, subintrare potest violentia Compulsiua sine læsione corporali. Alia subinferam infra contra Sperellum.

111 Quoniam autem textus satis clarus nihil aliud importans per eam manuum violentarum iniectionem nisi percussionem, & læsionem corporalem in clericum, nec metum, nec aliam iniuriam sine læsione personæ illatam eidem, non oportet hunc textum extendere ab vno casu ad alium, præter proprium sensum verborum, cum agatur de odiosa, vt infra probabo, sed solum restat videre, an legislator hunc canonem extenderit.

112 Prima autem extensio fit in verbo *Monachum*, extensio etiam ad Nouitios, *in cap. Religioso 21. §. Quamuis, de sent. excom. in 6.* iuxta dicta hic q. 20.

Secunda facta fuit contra mandantem, *in cap. Mulieres 6. § Illi vero, de sent. excom.* vbi mandans percussionem est excommunicatus, non ex vi canonis, quia non percussit physico tactu, sed tantum moraliter. Dixi q. 40.

Tertia

Tertia de consentiente, & consulente, qui enim consulit consensit in malum consultum, *in cap. Quanta 47. eodem*, de quo dixi loco citato q. 40. Tactus is dicitur moralis.

Quarta de habente ratam percussionem, *in cap. Si quis 23. eodem in 6. eadem q. 41. num. 85.* & is dicitur tangere moraliter.

Quinta extensio est *in cap. Nuper 29. de sent. excom.* illis verbis *Respondemus, quod in primo consultationis articulo non credimus laicos pœnam excommunicationis euadere, quamuis per eorum factum corporalis lęsio non fuerit subsecuta, citra quam violentia sępius circa clericos nequiter perpetratur.* Quæsitum autem huius responsi erat huius tenoris: *Quid de illis laicis sit faciendum, qui clericos, sine læsione tamen, in custodia detinent publica, vel priuata, vel etiam detrudunt in vincula.* Hic continentur tres casus, quibus clericus carceratur, vel vinculatur, vel priuatim detinetur in loco, ex quo non potest exire, hęc enim agens siue clericum tangat, siue non incurrit excommunicationem, quamuis eum non lædat corporaliter.

113 Sexta extensio est in cap. Contingit 36. eod. vbi excommunicatus est ille, qui in clericum etiam volentem manus iniecit, etiamsi hoc faciat patiens in satisfactione præcedentis iniuriæ, quam clericus intulerat. Verba sunt ista: *Respondemus, quod huius modi manus iniectio, & si non violenta, tamen iniuriosa videtur, cum ille canon non tam in fauorem clerici ordinati, quam in fauorem ordinis clericalis fuerit promulgatus.* Patet ex his in præsenti casu esse corporalem læsionem sine violentia, cum voluerit lædi, tamen in hoc capite canon extenditur propter iniuriam factam ecclesiæ illi ergo non fit iniuria Reg. 27. in 6. Volenti, & consentienti non fit iniuria, sed ordini clericali, qui debet refulgere in ecclesiastico, & non obscurari, vt docet ibidem Glos. v. Iniuriosa. Patet canonem duo requirere violentiam, & læsionem corpora-

114 lem in clerico, in præsenti capite sufficit corporalis lęsio cum iniuria ecclesię facta, sine violentia, ecclesia enim, & ordo non sunt capaces violentię, quia ignorant resistere.

Sed numquid sub isto capite, venit alter casus cum quis clericus seipsum irato animo se percutit. Ratio dubitandi est, quia hæc materia cum sit odiosa non est extendenda de casu ad casum, vt infra latius probo.

115 ℟. Esse fere eundem casum, qui enim per alium se percutit, idem est ac si per seipsum percuteret se arg. Reg. 72. qui per alium facit per seipsum facere videtur; & in his terminis in cap. Mulieres 6. de sent. excom. in §. Illi vero, dicitur: Is vere committit, cuius auctoritate, vel mandato delictum committi probatur. Conueniunt ergo in eodem siue clericus se percutiat per seipsum, siue per alium volentem percuti, cum vtrobique patienter sustineat volens lęsionem sui ipsius. Et ita respondi supra q. 42. esse excommunicatum percutiens se proprijs mani-

X 4 bus,

bus, inijcit enim manum in suum corpus, quod lędit, & licet iniectio non sit violenta tamen incurrit hanc pænam non ex vi canonis, sed ex tenore huius capitis requirentis lęsionem corporalem solum iniuriosam quę talis est in hoc casu,cũ quis dicatur sibi facere iniuriam, cap. Quod vero 10. 25. q. 2. ibi *Mihi iniuriam facio, si fratrum meorum iura pertur-*
116 *bo*. Multo magis ille, qui se percutit, cum non sit dominus membrorum suorum, *l. Liber homo 13. ff. ad leg. Aquil.* facit ibi iniuriam; esto igitur non faciat sibi violentiam facit tamen sibi iniuriam *l. Legis 55. ff. ad leg. Aquil.* non datur tamen actio iniuriarum, quia est ad alterum, non ad seipsum.

In secunda, tertia, quarta, & quinta extensione iniectio manuum, seu tactus sufficit moralis, quo mandatur, consulitur, ratificatur, seu retinetur clericus per metum, vel alio modo sine læsione corporali, iuxta dicta.

Suppono demum capita de iniectione manuum violentarum in clericum esse quidem valde fauorabile clericis ob gradum status ecclesiastici ra-
117 tione ordinis, & monachatus, tamen quia hęc lex pęnalis est includens excommunicationem, quę inter omnes pænas ecclesiasticas est maior, *cap. Corripiantur 17. 24. q. 3.* in casibus occurentibus videndum est, an verba huius canonis applicentur eis secundum proprietatem verborum, quę in pęnalibus potissimum attenditur, vt omnes docent,
118 quos magno numero refert Barb. Axiom. 221. num. 4. ita quod lex odiosa, & pęnalis ob identitatem rationis etiam expresse non est extendenda de casu ad casum quem propria verborum significatio non comprehendit, *ex Salas de legib. tract. 14. disp. 21. sect. 13. num. 29. Portello v. Lex num. 13. Bonac. de legib. q. 1. p. 8. num. 23. Diana par. 1. tract. 10. resol. 26. Castropal. par. 1. tract. 3. de legibus disp. 5. p. 1. §. 4. num. 2. Suarez. lib. 6. cap. 3. num. 4.* etiam in fauorabilibus, *idem Sua-*
119 *rez num. 9. & Castropal. num. 7. Layman. lib. 1. tract. 4. cap. 18. num. 9. Vers. Caeterum.* Ratio est, quia si lex voluisset extensionem expressisset, *cap. 2. de translat. episcop. cap. Ad audientiam 10. de decim.* Vt fecit in subiecta materia canonis nostri, quem extendit ad alios casus, vt dictum fuit supra. Si ergo in his odiosis fiat extensio, non erit à lege, sed ab homine, vt dixit *Anton. in cap. fin. de consuet. num. 58. Vers. Sic breuiter, & Domin. in cap. 1. de temp. ordin. in 6.* cui talis facultas non conceditur ex-
120 tendendi leges, cum non sit legislator. Quod ergo ex verbis non prouenit, neq; ex mente legislatoris creditur prouenire, *ex l. Labeo 7. §. Id Tubero ff. de supplet. leg.* quod clarius dixit Marcellus l. 67. ff. de legat. 3.
121 *Non aliter à significatione verborum recedi oportet, quam cum manifestum est aliud sentire testatorem*. Dic tu Legislatorem ex cap. 6. & 8. de verb. signif. Nec obstat l. 1. §. Quod vulgo ff. de vi, & vi arm. vbi dicitur,
122 quod vbi est eadem ratio, ibi lex extendi debet ad vlteriores casus.

Quia

Quia intelligitur, quando lex vtitur vocabulis causa exempli dandi, vt ibi dicitur.

123 Et in terminis nostris, quod noster canon sit pænalis, ac proinde strictè interpretandus non patiens extensionem, docent communiter canonistæ *cum Gofredo in sum. de sent. excom. num. 45. Archid. in hoc cap. Si quis, num. 2. Felin. in cap. Nuper, de sent. excom. num. 5.*

Contrarium tenet Sperellus dec. 45. num. 48. nimirum esse fauorabilem hunc canonem, ac proinde extendendum fauore clericorum. Probat primo, quia non potest quodam modo dici odiosa percutiētibus, quamuis enim excommunicatio sit pæna, est tamen medicinalis animæ. *Secundo*, quia amplianda venit dispositio huius canonis, quia vim inferentes clericis quodam modo præsumuntur crucifigere Christum, & sunt sacrilegi. *Tertio*, quia Pontifex eam extendit de persona ad personam, & de casu ad casum, ergo est fauorabilis. *Quarto* extenditur ad mortuos percutientes *Quinto*, extenditur etiam ad moniales. Ex his, & alijs infert, hanc canonis dispositionem extendi de persona ad personam, & de casu ad casum.

124 ℞. Huiusmodi extensionem esse factam in dictis casibus à legislatore, qui pro sua auctoritate pænas extendere potest, immo pænas pænis adijcere. Hinc tamen non potest inferri idem licere Doctoribus, quia non sunt legislatores, nec leges suo modo declarare possunt, sed iuxta verum, & proprium sensum verborum, vt supra ostensum fuit.

Ad primum dico, hanc excommunicationem esse maxime odiosam cum sit maior ceteris spiritualibus pęnis, non obstante quod sit medicinalis
125 animę, hoc enim solum importat, quod ea fertur contra inobedientes, & contumaces, non vt in peius ruant, sed vt corrigantur, & ne constitutiones, in quibus exprimuntur, violentur timore huius pęnę, & quia ratio medicinalis non aufert pęnam ei, neq; ab eius dispositione tollit rationem pænę; vnde si consideremus omnes leges prohibitiuas, etiam si-
126 ne pęnis conditas, habent rationem medicinę, quia feruntur, vt subditi retrahantur à malo, ideo parum refert ratio medicinę ad tollendam pęnę rationem à constitutione.

Ad secundum argumentum dico, illud esse Concionatorum, non Canonistarum, immo id arguit rem esse valde odiosam, ac proinde accipiendam in terminis proprijs, & non æquiuocis, ex quibus nihil colligi potest. Et ex quo iniectio manuum est sacrilega infertur, quod sit res odiosa non solum physice, dum læditur persona, sed etiam moraliter, dum oritur ex violatione rei sacræ.

127 Ad tertium, & quintum, cum ea extensio sit à Pontifice; dico id potius arguere simpliciter legem pænalem, quam solus legislator extendere potest, & non Doctor. Ad quartum, casum mortui extendi sub canonone, probaui contrarium q. 44. quia in iure non reperitur hic casus extensus,

tensus, sicut alij, de quibus supra à num. 112.& de monialibus ibidem, & q.32.

128 Remanet ergo huius canonis dispositio ita odiosa, vt nequeat ab homine extendi. Immo audeo dicere, quod improprie habet nomen priuilegij fauorabilis,dum experiri non potest, nec eo vti clericus, nisi prius experiatur læsionem in se, in tantum enim clericus experitur priuilegium hoc, in quantum quis in ipsum manus inijcit vt fiat excommunicatus,ergo clericus in tantum gaudet actu priuilegio, in quantum percutitur, vt alter incidat in excommunicatiunem, vnde nullus sanæ mentis desiderat executionem priuilegij huius in seipso, consequenter aliquo modo etiamsi ipsi clerico est odiosum.

129 Colligitur hactenus ex dictis, vt iniectio manuum in clericum suadente diabolo facta, inducat in violatorem excommunicationem, requirit tres conditiones in actione. *Prima est*, vt sit facta cum læsione corporali,& violentia;vel cum læsione corporali, sine violentia; vel sine læsione cum sola violentia.*Secunda est*,quod sit perfecta,& consumata cum peccato mortali in actu externo. *Tertia est*, quod fiat in personam ecclesiasticam, quæ priuilegio gaudeat tempore iniectionis manuum.

130 Prima explicatur in illis tribus modis, nam inijciens manus cum læsione corporali, & violentia in clericum, qui non consentit in sui percussione incurrit excommunicationem præcise ex vi canonis, cum dicat, *Si quis iniecerit manus violentas.* In secundo modo incurrit excommunicationem,non ex vi canonis,sed ex cap. Contingit 36. de sent.excom.qui seipsum per se,vel per alium percutit volens, patitur enim læsionem corporis sine violentia, dum vult percussionem, cui potest resistere.In tertio modo inijciens manus vel physice tangendo sine læsione,vel moraliter perterrens clericum verbis minacibus, retinendo illum,ne liber exeat è loco, & vadat quo vult,dicitur agere iniuriose, & cum violentia tantum contra clericum, & sic incurrit hanc censuram expresse *cap.Nuper 29.de sent. excom.* Et ex his manet explicata prima conditio cum suis modis.

131 Secunda conditio est, quod iniectio manuum vno ex illis tribus modis debet esse perfecta, & consumata in genere suo, vnde non sufficit minari, & attentare, sed affectus prauus debet transire in effectum, & tangere clericum vel physice primo, vel secundo modo cum læsione corporis illius, vel moraliter retinendo illum in loco, à quo non possit exire,ratio horum est,quia non punitur affectus, sed effectus. Tum quia verba sunt cum effectu accipienda, ita quod solus affectus,nec attentatio sufficit, *cap. Relatus 4.de cler.non resid.cap. Hæc autem verba 17.dist. 1.de Pænit*. Tum quia inchoatio est imperfecta, & actus nondum dicitur esse,dum in sua entitate deficit, *ex l.Sæpe 53. in fine, de verb. signif.*

quod

quod maxime procedit in censuris præsertim excommunicationis,quæ
132 requirit actum consumatum, *Bonac.de censf.disp.2. q. 4. p.1. num. 19. Verf.Quare,& in Bulla disp.2. q.3.p.6.sect.1.num.3.Castropal.disp.3.p.23. §.2.num.2.Verf.Debet,Diana par.5.tract.9.resol.56.*

Consumatio iniectionis manu debet esse talis in actu externo, & non aliter,quia ecclesia non iudicat de occultis, sed de ijs, quæ apparent exte-
133 rius, *cap. Sicut 33.cap. Tua nos 34.de simon. Ricciul. de personis extra. lib.5.cap.10. num.10.*

Non sufficit autem, quod ille actus externus sit consumatus in suo genere, sed necessarium est,quod iudicetur peccatum mortale,quia censura hæc non incurritur sine peccato mortali, quod supponitur ad illam, vt probaui supra num.98. & 99. pæna enim hæc est grauissima,ergo causanda est a graui culpa,quod est peccatum mortale. Ita omnes *cum Suarez disp.22.sect.1.num.26.Bonac.cit.num.4. Castropal.disp.3.p.23.§.2.num.2.* Quantitas autem huius actus externi an grauis,an leuis sit ad discernendum peccatum mortale à veniali colligenda est ab iniuria læsionis, seu violentiç clerico factç, sine aliqua relatione ad irreuerentiam ordini clericali factam. Dico, *sine aliqua relatione,&c.* quia reuerentia debita ordini clericali mouit tantum legislatorem ad condendum canonem, vnde in ordine ad incurrendam excommunicationem tantum respexit
135 ad iniectionem manuum violentarum cum læsione corporali, & violentia, vel cum magna violentia sine lęsione, aliter omnis lęsio quantumuis leuissima ex circunstantia irreuerentię ordini clericali factę fie-
136 ret mortalis,quod dicendum non est, cum etiam in hac materia paruitas excuset ab incursu huius censurę, *Diana part.5.tract.5. resol.65.ex Sanchez lib.2.cap.8.num.7.Portello v.Excom.num.* 11. Quia hic non pu-
137 nitur iniuria,sed lęsio corporalis. Quare non male dicunt *Caiet.v. Excom.10.Notab.6. casu 4.Nauar. & alij, quos refert Sperell.dec. 45.num.9.* quod quando percutio est ita leuis, vt si fieret laico, non constitueret peccatum mortale, nunquam inducit excommunicationem.

138 Tertia conditio ad incurrendam hanc excommunicationem est, vt clericus, in quem manus diabolo suadente inijciuntur, gaudeat actu hoc priuilegio. Quando autem gaudeat, vel non, dixi sub prima Sectione.

Nec prolixe prosecutus sum, tum vt responderem argumentis Sperelli, tum vt mihi viam pararem ad respondendum quæstionibus, quæ possunt oriri ex diuersis modis inijciendi manus violentas in personas ecclesiasticas. Sed calamum conuersamur ad quæstiones.

Quæres igitur 45. An inijciens aliquid in clericum, sed illum non tangens incidat in excommunicationem.

139 ℟. Non incidere, quia vt dixi requiritur tactus physicus,cuius defectu excusatur ab hac censura. Confirmatur, quia verba intelligenda

sunt

sunt cum effectu *cap. Hæc autem verba 17. dist. 1. de Pænit.* Ita docent omnes *cum Glos. v. Insecutione cap. Felicis, de Pænis in 6. ibi v. Additio, Socinus in cap. Peruenit, de sent. excom. num. 163. Sperell. decis. 20. num. 17. & dec. 45. num. 1. alios citans* etiam si sclopum explodat, inquiunt, & non tangit pillula clericum *Bonac. disp. 2. de cens. q. 4. p. 1. num. 11. Couar. lib. 1. Var. cap. 11. num. 15. Barb. in hoc canone num. 30.*

Quæres 46. An sufficiat tangere vestes, seu res adherentes clerico, an vero necessarium sit tangere immediate corpus, & personam ipsius clerici?

140 ℞. Nonnulli negatiue, sed sufficere, tangere iniuriose, & violenter vestes, quas actu portat, dum ostenditur, aut tangere equum, in quo sedet, vel eius frenum, cingulum, arestando equum, vel percutiendo equũ, vt contumeliam inferat clerico in eo equitantem, sic enim agens iniuriose dicitur manus inijcere violentas in clericum, vestes enim, & equus, quibus actu vtitur, dicuntur partes liceс extrinsecæ ipsius clerici, quia illi sunt necessariæ vestes, & equus vtilis, in quo sensu sunt illius partes. Confirmatur, quia si excusaretur offendens in veste, vel equo, eluderetur Sacer Canon, & mens Pontificis, quia quilibet percuteret vestes, & euitaret censuram, & tamen persona grauiter offenderetur. Quare lacerans vestes, vel in eas iaciens aquam, oleum, vel aliud turpe, vel equum percutiens, præcidens frænum, cingulum, vel aliud, vel firmans equum ne vlterius procedat, vel faciens currere, & hæc in contumeliam, & vituperium ipsius clerici incurrit excõmunicationem, quia similes tactus sunt iniuriosi, & violenti ipsi clerico. Est communis, *Sayrus lib. 3. cap. 26. num. 14. Bonac. disp. 2. de cens. q. 4. p. 1. num. 12. & in Bulla disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 1. §. 1. num. 5. Barb. in hoc canone num. 32. Castropal. disp. 3. p. 23. §. 2. num. Sperell. decis. 20. num. 17. & dec. 45. num. 53.*

141 Sunt nonnulli tamen negantes incidere in excommunicationem in dictis casibus, quia in illis non reperitur violenta manuum iniectio, quæ dicat læsionem corporalem in ipso clerico ad mentem Canonis, consistentem in percussione, vt dicitur expresse in cap. 1. 2. 3. 15. 24. 25. 27. 29. 32. 36. 50. & 54. de sent. excom. in quibus locis, & alibi iniectio manuum explicatur per percussionem, occisionem, & verberationem, ex-
142 ceptis duobus casib. in cap. 29. vbi iniectio manuum explicatur per violentiam sine læsione corporali in casu retentionis clerici; & in cap. 36. vbi iniectio manuũ cum læsione corporali, si lædẽdus consentiat non dicitur violenta; itaque excepto casu cap. 29. ad incurrendam excommunicationem requiritur percussio clerici, in illis ergo casibus in hac quæstione, in quibus non est percussio, neq; excommunicatio inueniri potest, quia manuum iniectio non reperitur, neq; iniectio significat actionem circa honorem personæ, sed circa corpus, quod læditur.

Quare inijciens puluerem, aquam, & alia leuia, quæ non percutiunt, non incidit;

incidit; neq; expuens in faciem, ob eandem rationem, solum enim vituperatur in honore, non læditur in corpore. A fortiori male tractans equum, in quo sedet, quia solus equus læditur, non sessor, nisi ibi detineatur aliquandiu, tunc incidit vt detentor ex cap. 29.

Sed cum decisis ego sto; in eo enim cap. Nuper 29. de sent. excom. Ibi: *Quamuis per eorum factum corporalis læsio non fuerit subsecuta, citra quam violentia sæpius circa clericos perpetratur.* Vis infertur clerico, qui habet ius tuendi suum corpus, *Suarez disp. 22. de Censur. sect. 1. num. 25.*

Quæres 47. An arestans vehiculum, vel percutiendo equos, vel illud lacerando, vel in personas inuectas Sclopum explodendo, incurrat excommunicationem, si in eo curru adsint ecclesiastici solum, vel mixti cum laicis? Quid si lacerentur mobilia lecti, in quo, & dum cubat clericus? Vel contra eum arma vibrentur.

143 ℞. Negatiue, quia non tanguntur clerici, nec illi adhærentia, & præfatæ actiones ad clericos remote se habent. Confirmatur, quia si res, quę proijcitur contra ecclesiasticum, non inducit excommunicationem, quando illum, vel eius vestes non tetigit, licet in transitu nihil fere distet ab illo, ergo idem dicendum est in his casibus, in quibus est maior distantia, & mediat aliquid aliud sufficiens argumentum excusandi à censura.

Quæres 48. An rapiens aliquid è manibus clerici resistentis incurrat hanc censuram?

144 ℞. Incidere, quia inijcit manus violentas in clericum. Ita *ex S. Antonino Sayrus lib. 3. cap. 26. num. 15. Bonac. de cens. disp. 2. q. 4. p. 1. num. 12. & in Bulla sect. 1. §. 1. num. 5. Angelus v. Excom. 5. num. 18.* siue integra, siue fracta res extrahatur. Intellige, si violentia fuit cum magna altercatione, & pudore clerici, neq; enim actio raptiua de se, sine illis circunstantijs videtur mortalis. Intellige 2. nisi rem suam sibi vindicauerit, quia vtens iure suo nulli facit iniuriam; nec clericus dicitur offensus, quia in nullo læsus.

Quæres 49. An furans aliquid à clerico id ignorante, vel dormiente sit reus censuræ? e.g. crumenam ex vestibus sibi adhærentibus. Item si ex capite aufert pileum, vel cingulum, vel pallium hæc sibi adhærentia immediate, dum dormit.

145 ℞. Negatiue, quia non dicitur in clericum inijcere manus violentas, quæ dicuntur violenter inijci solum in eum, qui scienter experitur violentiam cum læsione sui corporis, vel retentione. Ita *Suarez disput. 22. sect. 1. num. 32. Bonac. de cens. q. 4. p. 1. num. 12. Sayr. lib. 3. cap. 26. num. 16. cum alijs Diana par. 9. tract. 4. resol. 37. Angel. v. Excom. 5. num. 29.* Actio ergo hæc furtiua est, non violenta, ideo non incurrit excommunicationem, etiam si ob furtum, necessitaretur domi manere, quia vestibus, vel pileo caret, quia si furtiua actio non inducit excommunicationem directe

recte

recte in hoc casu, multo minus ratione mansionis in domo defectu vestium, qui est effectus indirectus, & per accidens, vnde quod non est causa causæ, nec est causa causati, contra *Suarez cit. fine num. 32. Bonac. cit. cum Coninch.* nobiscum est.

Quæres 50. An insequens clericum, qui fugiendo cogitur se præcipitem dare in flumen, incidat in hanc censuram?

146 ℞. Affirmatiue, quamuis illum non tangat, modo sequatur in eo læsio corporalis, vt mors, claudicatio, & quid simile, est enim huiusmodi insecutio medium quoddam, quo persequens dicitur manus violentas mittere in clericum, saltem moraliter. Ita docent *Sayrus lib. 3. cap. 26. num. 15. Bonac. de cens. num. 12. vbi ex Silu. v. Excom. 6. num. 12.* dicit non incidere præcise si cadat, quia casus est per accidens. Sed ego dico læsionem ex casu non esse per accidens, sed per se, sicut casus est per se causatus ab insequente, ergo incidit, sicut ex præcipitatione, ad quem effectum ordinatur insecutio, ita refertur pari modo ad casum, vtriusq; enim sine dubio fuit causa ipsa insecutio. Et idem simpliciter docet *Castropal. disp. 3. de cens. p. 23. §. 2. num. 2. Diana par. 9. tract. 4. resol. 27.* sequitur Siluestrum, & hunc Sperellus *decis. 70. num. 19. Nauar. cap. 27. num. 77. Vers. Quinta.* qui concedunt, si sequatur præcipitiũ, non autem si cadat, & vulneretur ex casu, quia casus illi non imputatur in insecutione, sed per accideus est. Sed dic tu prouenire directe ab insecutione, sicut ab eadem prouenit præcipitium. Incurrit autem excommunicationem non ab initio fugæ, sed tunc cum primo læditur in casu, vel præcipitio.

Quæres 51. An solis verbis minacibus coactus exire de loco aliquo sine fuga, cum à nullo insequatur, inducat excommunicationem in cogente?

147 ℞. Non incidit sic solo metu sine tactu cogens clericum exire de loco, vel redire in domum suum, quia hic nulla est læsio corporalis, nec retentio, & solus metus operatur, quod non sufficit, quia non est iniectio manuum violenta. Ita *Host. in Sum. de sent. excom. §. In primis. Angelus v. Excommun. 5. num. 29. Silu. v. eodem 7. num. 5. Vers. Octauo, cum alijs Sayrus lib. 3. cap. 26. num. 21. Suarez disp. 22. sect. 1. num. 31. Bonac. de cens. disp. 2. q. 4. p. 1. num. 18.*

Quæres 52. An explodens Sclopum in clericum, quẽ nullo modo tetigit, si metu ex illo concepto moriatur sit excommunicatus?

148 ℞. Sic, quia mors prouenit ex illa explosione, quæ causando metum, causauit quoq; mortem clerici, quod enim est causa causæ, est quoq; causa causati ex vulgatis iuribus. Ita *Filliuc. docet Bonac. de censur. disp. 2. q. 4. p. 1. num. 18. Vers. Octauo?* Hæc autem manuum iniectio nuncupari potest tantum moralis, quia pilula sclopi non tetigit illum, vt supponitur.

Quæres 53. An percutiens clericum animo grauiter eum lædendi, si leuis sit secuta percussio exterior, incidat in excommunicationem?

149

149 R. Negatiue, quia paruitas materiæ excusat fere in omnibus maxime in excommunicatione incurrenda, quæ supponit actionem externam debere esse mortiferam non ex actu interno prauæ voluntatis, sed ex actu externo, pro quo solum fertur cum ordine tamen ad internum, cum ecclesia non iudicet de occultis, vt dixi supra num. 133. Ita docent *Sayr. lib. 3. cap. 27. num. 33. Suarez. disp. 22. sect. 1. num. 23. Sanch. lib. 2. cap. 8. num. 7. Portellus v. Excom. num. 11. apud Dianam par. 5. tract. 5. resol 65. Grat. disceptat. 559. num. 7.*

Quæres 54. Si quis animo irato caperet clericum per brachium, barbam, vel aliam corporis partem, vel religiosum per caputium, dicendo, si non esses clericus, religiosus te percuterem, eruerem oculum, seu occiderem, desero ordini, quo indigne es insignitus &c. an incidat in excommunicationem?

150 R. Negatiue, Tum quia is actus in specie læsionis non est consummatus, vt requiritur ex 2. condit. supra num. 131. Verba enim cum effectu sunt accipienda, ex vulgatis iurib. Tum quia est inchoatio læsionis, ergo vt imperfecta non potest producere effectum suum, cum potius sit voluntas conditionata offendendi, si non esset persona ecclesiastica. Hoc his & alijs argumentis probaui Resol. 28. num. 38.

Oppositum docent pleriq; *cum Diana par. 9. tract. 4. resol. 35. & Sperel. decis. 45. num. 37. 38. & 39.* Probant, quia ad hunc effectum non requiritur actio physice tam releuans, vt sit peccatum mortale, sed sufficit, eam esse contra immunitatem corporis proprij, quam vnusquisq; habet pro conseruatione eius; vel vt sit grauis contra honorem, dummodo corpus attingatur, quamuis leniter, si tamen secundum moralem existimationem sufficiat ad grauem iniuriam contra honorem, & reuerentiam clerico debitam, satis est ad incurrendam hanc censuram.

Sed contra est, quia verba textus magis respiciunt violentam iniectionem externam, quæ est physice lædere, & quidem mortaliter, ex illis verbis *suadente diabolo*, quam animum iniuriandi, non enim in canone prohibetur iniuria verbalis, sed læsio corporalis, ideo cum in casu nostro sit solum attentata, & protestata, quam exequeretur, si non esset clericus, in nullo est lęsus, licet iniuriam verbalem passus. Neque facit, quod iniuria mensuretur à qualitate personæ, quia hic non est coniuncta cum læsione corporali. Confirmatur, quia omnes de hac materia Canonis loquentes illum intitulant *de percussione clericorum* faciunt dicta superius num. 142. ergo hic attendenda est læsio corporalis, non iniuria verbalis, vel fatalis, in modo mittendi manus non violentas in clericum.

Quæres 55. An huius censuræ reus sit, qui clerici vigilantis, seu etiam dormientis pallium, aut vestem, quibus est indutus, clauo, vel acu affigat, vel laceret, seu pręcidat, dum sedet, vel iacet, stat, aut dormit.

151

151 ℞. Affirmatiue, quia ad incurrendã hanc censuram sufficit lęsio mediata scilicet per vestes, talis autem actio satis ludibriosa, iniuriosa est contra statum clericalem honorandum, non vilipendendum.

Quæres 56. An sit excommunicatus trahens per vim clericum à sede, vel loco, in quo est; vel illum impellens per alium hominem?

152 ℞. Affirmatiue, si expulsio de se iudicetur secundum actum externum peccatum mortale, est enim violenta iniectio manuum suadente diabolo. Patet ex num. 134. Bariola cons. 22. dicit clericum indignatum eleuando manum contra alium clericum reijciens illum aliquãtisper de loco in quo morabatur non incidisse in excommunicationem; quem refert *Diana par. 9. tract. 4. resol. 35.* quem non reprobat, nec ego. Iterum infra q. 62.

153 Similiter impellens per alium hominem clericum è loco suo est excommunicatus, quia adhuc inijcit manus violentas in illum, nomine enim *manus* nõ solum venit manus proprie accepta, sed quodlibet aliud ac proinde etiam alter homo, quo clericus pellitur è loco; homo enim medians se habet vt instrumentum ad impellendum, non tamen ipse incurr. excommunicationem, vt ex Leone docet *Diana par. 9. tract. 4. resol. 27.* Intellige tu, nisi ambo pari actione agant ad impellendum clericum, vnde medius homo debet se habere tantum passiue.

Quęres 57. An eijciens biretum, vel quid aliud de capite clerici incurrat hanc excommunicationem?

154 ℞. Sic, nisi ioco fiat, quia suadente diabolo id fit tangendo clericum. Dixi Decis. Miscell. 340. tom. 4. impress. Lugdun. Dixi *ioco* quia iocus sicut excusat à peccato, ita & à censura. Aduerte tamen, quod in hoc casu, & præcedentibus bene considerari debet ille actus ex-
155 ternus in se spectatus an sit mortalis, qualis non solet esse vt plurimũ, attentis quoq; loci, & personę circunstantijs; si enim non iudicatur peccatum mortale, nec sic agens iudicandus est excommunicatus, vt de communi dixi num. 134. & docet Diana cit. resol. 27. paulo post initium.

Quęres 58. An expuens in faciem clerici sit excommunicatus?

156 ℞. Ita, quia hęc est magna iniuria ignominiosa valde clerico, licet lęsio sit leuis, grauata tamen per talem contumeliam. Ita *Sayrus lib. 3. cap. 26. num. 14. Bonac. in Bulla disp. 2. q. 3. p. 6. sec. 1. §. 1. num. 4. Vers. Ex opposito Sperellus dec. 45. num. 53.*

Quæres 59. An affigens libellum famosum super domum clerici incurrat excommunicationem?

157 ℞. Negatiue, quia lædit famam, & honorem eius, non vitam, & corpus eius, *ex l. Lex Cornelia 5. §. Si quis librum, de iniur.* ergo non incurrit, cum canon non agat de hac iniuria ex libello famoso.

Quæres 60. An veneno necans clericum sit reus huius censuræ?

158 ℞. Affirmatiue, siue illud det ad tempus, siue ad incertum tempus mortem inferendam, incurrit excommunicationem, quia sine dubio læditur mortaliter corpus clerici faciendo paulatim violentiam corpori ab initio propinationis, esto subito non sentiatur. Ita communis cum *Suarez disp.5.sect.1.num.15.Vers.Addo, Portel.v.Manus violenta num.1. Beia par.1.casu 46.Barb.in canone num.35. Sperellus dec.20. num. 21. Bonac.in Bulla disp.2.q.3.p.6.sect.1.num.6. Diana par.9.tract.4.resol.36. vbi alios citat.* Inter quos quidam tenent in ipso actu propinationis statim excommunicationem incurri, cum quibus est *Sperellus citatus, & Beia Vers.Nec propter*, ea ratione, quia initio propinationis incipit operari, Suarez cit.seq.num.16. in actu mortis venenati incidit excommunicationem, & hoc est verius, quia actus venenationis etiam ab initio inchoatus perficitur, & consumatur illatione mortis, excommunicatio enim non incurritur, nisi per actum consumatum, vt dictum fuit num. 131.& 132.

In causa propinationis veneni concurrere possunt plures, nempe mandans, & mandatarius, atq; alter, qui scienter præparauit venenum, hi enim omnes dicuntur inijcere manus violentas in clericum, dum per illorum actiones ille moritur.

159 Sed quid agere debet confessarius cum istis, qui pænitentia ducti petunt ab eo Sacram Confessionem? In primis debet eis iniungere, vt si possibile est venenatum eripere à morte imminente, procurent secreto antidotum, & remedium; si casus est desperatus, tunc absolui potest à peccatis, non autem ab excommunicatione, quam nondum contraxit, cum proueniat à morte, nondum secuta in venenato. Post mortem vero excommunicationis reus non est, quia propinatio veneni quo ad malitiam influentem cum morte in censuram, remanet tantum physice influens in mortem, & nullo modo in censuram, cum desierit esse quo ad malitiam, & causam moralem. Ita *ex Hurtado de excom. diffic. 15. num.76.ex eo Defendens de casib.reseru.Comi disp.3.casu 7,num. 761. Ianuarius de casib.reser.resol.23. num.8.*

Quæres 62. An monialis per potionem abortiens, vel percussionibus sibi illatis incurrat hanc excommunicationem?

160 ℞. Non incurrere, quia hoc non facit animo irato, vt sibi læsionem inferat corporalem, sed vt fætum perimat ad euitandam infamiam. Ita *Bonac.de censdisp.2.q.4.p.1.§.1.num.6.Mazuchel.de casib.reseru.disp. 2.cap.3.num. 67. cum alijs Diana par.7. tract. 5.resol.* 40. Dixi *de homic. cap.9.q.23.num.72.Sayrus lib.3.cap.26. num. 17.*

Quæres 62. An animo turbato impellens clericum è loco sit excommunicatus? Vide q. 56.

161 ℞. Negatiue, etiam si cadat in terram, quia talis impulsus arguit leuissimã corporis læsionẽ, nisi aliud illi accidat ex tali casu grauius. Ita

Angelus v. Excom. 5. num. 26. Bariola consil. 22. vers. Primo, ex Nauar. & Caiet. Verum quidem est, quod non exprimunt casum per impellentem causatum; nihilominus idem dicendum, quia casus vti effectus impulsus non dat esse suæ causæ, neq; in genere moris.

Quæres 63. An vnguibus lacerans manus, vel faciem clerici incurrat excommunicationem?

162 ℞. Vnica leuis laceratio, ex qua orta est modicus sanguis, non infert hanc censuram, quia vti leuis in malitia non est iudicanda peccatum mortale, neq; proinde inducere excommunicationem. Idem dic de dentium morsu leui, Vide *Decianum lib. 8. cap. 2. num. 10. & Riccium par. 3. dec. 130.* asserentes, dentes, & vngues non numerari inter arma in or-
163 dine ad pænam inflictam contra offendentes cum armis. Qua ratione saluatur illud Psalmi 56. 5. *Filij hominum dentes eorum arma, & sagittæ, & lingua eorum gladius acutus.* Quod sint arma in ordine ad offensam, non ad pænam, quam respiciunt solum arma artificialia, & disiuncta à manu, non hæc, quę sunt naturalia coniuncta corpori animalis, cuius sunt membra illi data magis ad defensionem, & eorum necessitatem, vt dentes, & commoditatem vngues, quam ad offensionem.

Quæres 64. An laceratio Capucij, Habitus, Pallij, seu Vestis Clerici inducat excommunicationem?

164 ℞. Affirmatiue, si illis sit vestitus persona ecclesiastica, cum talis actus sit violenta iniectio manuum. De communi *Sayrus lib. 3. cap. 26. num. 14. Bonac. disp. 2. in Bulla p. 6. sect. 1. §. 1. num. 5. Barb. ad hoc cap. num. 32. Castropal. disp. 3. de cens. p. 23. §. 2. num. 2. Sperell. dec. 20. num. 17. & decis. 45. num. 53.*

Quæres 65. An eijciens clericum perturbantem diuina officia in ecclesia incurrat excommunicationem?

165 ℞. Negatiue, quia illum non lædit suadente diabolo, sed arcet ab ecclesia, quæ est domus orationis, non locus rumoris, & perturbationis. Ita deciditur *cap. Veniens 16. de sent. excom.* Vbi quod monendus est, vt exeat, aliter verberibus tunc cogitur exire sine incursione censuræ; ibi *Barb. num. 3. citat Marium Socin. in cap. Peruenit eod. num. 338. Decian. lib. 6. cap. 36. num. 6. de Grassis Effectu 9. num. 285.* Ibidem notatur, quod tunc
166 clerici, & moniales simul in Choro canebant diuinas laudes.

Quæres 66. An carcerans, vel in loco detinens clericum, à quo exire non possit, incidat in excommunicationem?

167 ℞. Affirmatiue, expresse *cap. Nuper 29. de sent. excom.* Textum hunc retuli supra *sub num. 112. Vers. Quinta* Vbi, quod in hoc casu incurritur excommunicatio, licet nulla sit clerico facta læsio corporalis, sed sola violentia compulsiua de qua num. 110. supra, quam violentiam possumus etiam appellare retentiuam ab effectu, quem producit retinendi personam, ne pergat, quo vult. Ita docent omnes *cum Sayro lib. 3. cap.* 26.

26.num.13. Suarez disp.22. sect. 1. num.29. Bonac. cit. q. 4. §. 1. num. 16. Distinguuntur autem tres casus retẽtionis ibidem his verbis: *In custodia detinent publica, vel priuata, vel etiam detrudunt in vincula.* Id procedit, siue detineatur à iudice, vel aliquo eius officiali, siue ab alijs in vindictam, & ludibrium, textus enim non limitat ad officiales, vt vult Angles apud Sayrum, sed indifferenter loquitur ibi: *Quid de illis laicis faciendum?* quæ verba omnibus applicari possunt officialibus, & non officialibus, vt docent supradicti, & alij *cum Deciano lib. 7. cap. 10. num. 22. Farinac. q. 27. num. 8. Vers. De iure, Barb. in hoc. cap. Nuper. num. 2.* Non dicitur autem retineri, qui alio fine non potest exire è loco, quia portæ e. g. in oppido clauduntur omnibus, ne ab hostibus capiatur, Sayrus, & Suarez locis citatis.

Numquid Clericus retinens diabolo suadente, ne alius Clericus exeat è loco aliquo, vel domo sua, incidat? Ratio dubitandi oritur ex illis verbis:
168 *Quid de illis laicis faciendum?* Non obstant, quia narratur casus, qui accidit laicis, non deciditur, ideo textus decisiuus comprehendit etiam clericos, qui eodem modo possunt facere violentiam alijs clericis, ideo incidunt; si sunt transgressores eiusdem cap. Nuper.

Quæres 67. An iudex in exilium mittens clericum sit reus huius excommunicationis?

169 ℞. Negatiue, quia non læditur in corpore, neq; detinetur in loco, vnde exire non possit, quamuis negetur per hoc illi regressus ad locum, à quo exulat. Incidit vero in excommunicationem Bullæ Cænæ Domini, quæ est 19. lata contra molestantes personas ecclesiasticas, illas processando, banniendo, capiendo, sententiam proferendo, & sententiam exequendo. Vide *Sayrum lib. 2. cap. 23. Bonac. disp. 1. q. 20.*

Quæres 68. An vnicum pugnum, vel verberatio in clericum inducat excommunicationem?

170 ℞. Negatiue, si liuorem aut signum non relinquit, quia non est mortale peccatum, sicut non iudicatur contra laicum, cum sit leue nocumentum. Ita *Marcus Vidal in Arca Theologiæ moralis prohibita 10. Iunij 1654. apud Dianam par. 10. tract. 14. resol. 36.*

Qui illum impugnat in eo, quod magis dilatat casum, quem nos restringimus ad vnicum pugnum, vel ad vnicam verberationem. Probat per Extrau. *Perlectis*, quam extendit Nauar. cap. 27. num. 91. illis verbis: *Percussionem leuem esse pugni, palmæ, manus, pedis, digiti, aut baculi, aut lapidis, quæ nullam maculam, aut sugillationem carnis relinquit.* Loquitur in singulari textus, qui ibi supponit percussionem vnico pugno esse peccatum mortale in tres species, in leuem, grauem, & enormem, in ordine ad superiores, ad quos spectat absolutio, de qua re infra suo loco. *Deinde*, sufficit, vt læsio quamuis leuissima iudicetur grauis secundum moralem existimationem, cum sit contra honorem, & reuerentiam debitam tali personæ, ex communi opinione.

 ℞. Ad

℞. Ad primum, verum quidem esse, quod leuis percussio, quæ supponitur peccatum mortale, specificatur ab illis instrumentis, non quod sufficiat semper vnicus ictus pugni, palmæ &c. ad inferendum percussionem leuem ad inducendam hanc denominationem leuitatis in ordine ad absolutionem, considerando simpliciter percussionem, sed etiam in ordine ad speciem peccati attendendas esse circunstantias, vt ibidem dicitur his verbis: *Volumus diligenter perpendi non solum factum, sed etiam qualitatem eius, & modum percutiendi, & lædendi cum omnibus suis circunstantijs loci, personæ, &c.* Potest ergo accidere, quod percussio facta vnico pugno tã vehementi, vt relinquat nescio quid liuoris, si non cicatricem, pariter potest quis vnico digiti ictu excæcare hominem; aliter non video, qua ratione quis ictu digiti iudicandus sit peccasse mortaliter, si aliud nocumentum passus non fuit præter modicum doloris, bacillo bis clericum verberans, immo & ter non videtur reus peccati mortalis, &c.

171 Ad secundum dico, falsum esse actionem leuissimam clericum attingentem existimandam esse grauem per ordinem ad honorem debitum clerico, quia textus canonis, vt alias dixi in ordine ad excommunicationem considerauit læsionem tantum corporalem in se spectatam, quæ debet esse de se grauis, hoc est, peccatum mortale; honor vero, & reuerentia debita clerico fuit causa mouens Pontificem ad condendum hunc canonem, non ad incurrendam censuram, cuius causa est sola læsio corporalis, non iniuria honori facta, non enim iniectione manuum læditur honor, sed verbis iniuriosis, ex l. 1. ff. de iniur. dixi supra sub num. 155.

Quæres 69. An ter e. g. successiue percutiens clericum in eodem impetu tres incurrat excommunicationes?

172 ℞. Vnicam incurrit, quia tres percussiones materialiter spectatæ vno impetu factæ vnica sunt moralis actio vnicam inferentes excommunicationem. Intellige nisi interrumpantur interpositione alterius negotij. Ita *Suarez disp. 5. sect. 3. num. 8. Sayr. lib. 2. cap. 10. num. 9. apud Dianam par. 1. tract. 4. resol. 163. Nau. cap. 6. num. 17.*

Quæres 70. An vno sclopi ictu tres percutiens clericos incurrat tres excommunicationes?

173 ℞. Vtique, non obstante, quod sit vnicus actus, quia offenduntur tres clerici, quorum vnusquisq; per se spectatur. Ita *Nauar. cap. 6. num. 18. Vgolinus de cens. Tab. 1. cap. 16. §. 3. num. 8. cum alijs Diana par. 2. tract. 4. resol. 164. Vers. Notandum.*

SECTIO

SECTIO QVARTA

De causis excusantibus ab incursione excommunicationis ob percussionem Clerici.

174 ASsignantur in primis tres causæ generales, quæ excusant percutientes ab incursu huius censuræ. *Prima* est defectus peccati mortalis, nam censuræ non incurruntur, nisi actio prohibita facta sit peccatum mortale, omnis enim pœna, cuiusmodi sunt censuræ, & præsertim excommunicatio pœna grauissima, supponit culpam, & quidem in re nostra, mortalem, vt pœna culpæ commensuretur, iuxta dicta hic num. 89. ad 100. In terminis nostris, quod percussio non mortalis excu-
175 set ab hac excommunicatione docent omnes *cum Nauar. cap. 27. num. 80. Sayrus lib. 3. cap. 27. num. 33. Suarez disput. 22. sect. 1. num. 23. Angelus v. Excom. 5. num. 26. Barb. in hoc canone, num. 6.* & cæteri omnes *cum eodem Barb. ad cap. 1. de sent. excommun. num. 6.*
176 Secunda est ignorantia probabilis tam iuris, quam facti, aut qualitatis facti, quæ excusat ab hac excommunicatione percutientem, qui ignorabat prohiberi percussionem clerici sub hac censura, hæc iuris ignorantia excusat pro foro conscientiæ tantum, non pro foro externo, ex Reg. 13. in 6. immo raro excusat etiam in foro conscientiæ, cum satis nota sit hæc prohibitio cum censura sua. Probabilis ignorantia facti cum sua præsertim qualitate excusat, quis enim scit esse peccatum percutere clericum, ignorare tamen potest, percussum esse clericum, vt quia nullum habet signum clerici, dum apparet, vt alter secularis, vel quia in obscuro, seu de nocte percutitur, non incurrit excommunicationem, excusante eum ignorantia hac probabili, quæ sicut excusat à sacrilegij peccato, ita & ab censura, quæ incurritur propter sacrilegium percussiuum. Ita omnes *in cap. Si vero 4. de sent. excom. cum Sayro cit. num. 2. Nauar. num. 80. Bonac. de cens. disp. 2. q. 4. p. 4. num. 2. Castropal. disp. 3. de cens. p. 23. §. 3. num. 4.*
177 Tertia est priuilegium concessum ex causa percutienti legitima, eo interim sublato ipsi clerico, qui illud tunc non meretur ob aliquam eius actionem, qua est exutus priuilegio. Sed accedamus ad quæstiones.

Quæres 71. An carentes vsu rationis, vel ea non vtentes dum percutiunt clericum excusentur ab incurrenda excommunicatione? Huius generis sunt infantes, pueri, amentes, stulti, frænetici, & ebrij grauiter.

178 ℞. Excusantur, quia non peccant mortaliter, ex quo percutiunt inuoluntarie, peccatum enim fit ex voluntate aduertente & edocta ab intellectu, cuius vsu carent prædicti. Ita præcitati, & in hoc nulla est

 difficultas,

℟. Ad primum, verum quidem esse, quod leuis percussio, quæ supponitur peccatum mortale, specificatur ab illis instrumentis, non quod sufficiat semper vnicus ictus pugni, palmæ &c. ad inferendum percussionem leuem ad inducendam hanc denominationem leuitatis in ordine ad absolutionem, considerando simpliciter percussionem, sed etiam in ordine ad speciem peccati attendendas esse circunstantias, vt ibidem dicitur his verbis: *Volumus diligenter perpendi non solum factum, sed etiam qualitatem eius, & modum percutiendi, & lædendi cum omnibus suis circunstantijs loci, personæ, &c*. Potest ergo accidere, quod percussio facta vnico pugno tã vehementi, vt relinquat nescio quid liuoris, si non cicatricem, pariter potest quis vnico digiti ictu excæcare hominem; aliter non video, qua ratione quis ictu digiti iudicandus sit peccasse mortaliter, si aliud nocumentum passus non fuit præter modicum doloris. bacillo bis clericum verberans, immo & ter non videtur reus peccati mortalis, &c.

171 Ad secundum dico, falsum esse actionem leuissimam clericum attingentem existimandam esse grauem per ordinem ad honorem debitum clerico, quia textus canonis, vt alias dixi in ordine ad excommunicationem considerauit læsionem tantum corporalem in se spectatam, quæ debet esse de se grauis, hoc est, peccatum mortale; honor vero, & reuerentia debita clerico fuit causa mouens Pontificem ad condendum hunc canonem, non ad incurrendam censuram, cuius causa est sola læsio corporalis, non iniuria honori facta, non enim iniectione manuum læditur honor, sed verbis iniuriosis, ex l. 1. ff. de iniur. dixi supra sub num. 155.

Quæres 69. An ter e. g. successiue percutiens clericum in eodem impetu tres incurrat excommunicationes?

172 ℟. Vnicam incurrit, quia tres percussiones materialiter spectatæ vno impetu factæ vnica sunt moralis actio vnicam inferentes excommunicationem. Intellige nisi interrumpantur interpositione alterius negotij. Ita *Suarez disp. 5. sect. 3. num. 8. Sayr. lib. 2. cap. 10. num. 9. apud Dianam par. 1. tract. 4. resol. 163. Nau. cap. 6. num. 17.*

Quæres 70. An vno sclopi ictu tres percutiens clericos incurrat tres excommunicationes?

173 ℟. Vtique, non obstante, quod sit vnicus actus, quia offenduntur tres clerici, quorum vnusquisq; per se spectatur. Ita *Nauar. cap. 6. num. 18. Vgolinus de cens. Tab. 1. cap. 16. §. 3. num. 8. cum alijs Diana par. 2. tract. 4. resol. 164. Vers. Notandum.*

SECTIO

SECTIO QVARTA

De causis excusantibus ab incursione excommunicationis ob percussionem Clerici.

174 ASsignantur in primis tres causæ generales, quæ excusant percutientes ab incursu huius censuræ. *Prima* est defectus peccati mortalis, nam censuræ non incurruntur, nisi actio prohibita facta sit peccatum mortale, omnis enim pæna, cuiusmodi sunt censuræ, & præsertim excommunicatio pæna grauissima, supponit culpam, & quidem in re nostra, mortalem, vt pæna culpæ commensuretur, iuxta dicta hic num. 89. ad 100. In terminis nostris, quod percussio non mortalis excu-
175 set ab hac excommunicatione docent omnes *cum Nauar. cap. 27. num. 80. Sayrus lib. 3. cap. 27. num. 33. Suarez disput. 22. sect. 1. num. 23. Angelus v. Excom. 5. num. 26. Barb. in hoc canone, num. 6.* & cæteri omnes *cum eodem Barb. ad cap. 1. de sent. excommun. num. 6.*
176 Secunda est ignorantia probabilis tam iuris, quam facti, aut qualitatis facti, quæ excusat ab hac excommunicatione percutientem, qui ignorabat prohiberi percussionem clerici sub hac censura, hæc iuris ignorantia excusat pro foro conscientiæ tantum, non pro foro externo, ex Reg. 13. in 6. immo raro excusat etiam in foro conscientiæ, cum satis nota sit hæc prohibitio cum censura sua. Probabilis ignorantia facti cum sua præsertim qualitate excusat, quis enim scit esse peccatum percutere clericum, ignorare tamen potest, percussum esse clericum, vt quia nullum habet signum clerici, dum apparet, vt alter secularis, vel quia in obscuro, seu de nocte percutitur, non incurrit excommunicationem, excusante eum ignorantia hac probabili, quæ sicut excusat à sacrilegij peccato, ita & ab censura, quæ incurritur propter sacrilegium percussiuum. Ita omnes *in cap. Si vero 4. de sent. excom. cum Sayro cit. num. 2. Nauar. num. 80. Bonac. de cens. disp. 2. q. 4. p. 4. num. 2. Castropal. disp. 3. de cens. p. 23. §. 3. num. 4.*
177 Tertia est priuilegium concessum ex causa percutienti legitima, eo interim sublato ipsi clerico, qui illud tunc non meretur ob aliquam eius actionem, qua est exutus priuilegio. Sed accedamus ad quæstiones.

Quæres 71. An carentes vsu rationis, vel ea non vtentes dum percutiunt clericum excusentur ab incurrenda excommunicatione? Huius generis sunt infantes, pueri, amentes, stulti, frænetici, & ebrij grauiter.

178 ℞. Excusantur, quia non peccant mortaliter, ex quo percutiunt inuoluntarie, peccatum enim fit ex voluntate aduertente & edocta ab intellectu, cuius vsu carent prædicti. Ita præcitati, & in hoc nulla est

difficultas, quæ solum potest esse in ebrio, quamuis mente alienato, in casu, quo præuiderit ex inebriatione futura posse prouenire percussionem.

Quæres 72. An pueri, qui dicuntur post decimum quartum annum, incidant excommunicationem, si percutiant clericum?

179 ℞. Vtique, vt supponitur *in cap. 1. cap. 58. & fin. de sent. excommun.* in quibus locis dicitur, quod non sunt mittendi ad Sedem Apostolicam pro absolutione, sed ab Episcopo absoluendi. Confirmatur id quia cum illis mitius agendum est in pænis, *cap. 1. & 2. de delict. puer.* Ante id tempus non sunt obnoxij excommunicationi, quia non habent perfectum vsum rationis. Et ita docent fere omnes, quod pueri ante 14. annum nondum completum non incidant, vtique post, vt colligitur hæc affirmatiua ex citatis iuribus, in quibus nomen *pueri* proprie accipitur pro

180 eo, qui inchoat annum decimum quintum, & deinceps est enim vestitus pubertate in partibus verecundis. *Sayrus lib. 1. cap. 8. num. 4. Cælestinus ex nostris in Compend. Theolog. mor. tract. 3. cap. 6. num. 9. Diana ex eo par. 5. tract. 9. resol. 47.* Sotus *in 4. dist. 22. q. 1. art. 2. casu 2. §. cum vero apud Castropal. disp. 3. p. 23. §. 3. num. 2.* excusat pueros inter se rixantes, quia non multum æstimantur eorum percussiones in ea ætate etiam paulo post pubertatem.

Quæres 73. An ex familiaritate & ioco verberationes, & percussiones etiam ex aliquo iræ motu superueniente inducant excommunicationem?

181 ℞. Negatiue, quia hæc non fiunt diabolo suadente. Ita *Glos. v. Nec Clerici, cap. 1. de sent. excom. de Graffis Eff. 9. num. 306. Bonac. de cens. q. 4. p. 4. num. 3. Coriolanus de casib. reseruat. casu 10. §. 10. num. 23.*

Quæres 74. An si conuitiatus subito percutiat clericum conuitiantem incurrat excommunicationem?

182 ℞. Si hoc faciat in primo motu non aduertens ad malitiam excusatur, quia non percussit suadente diabolo, cum id fecerit ex inaduertentia. Quare à fortiori excusatur impellens rixantem secum, vel repellens socium ne legat litteras, quas optat legere. Ita ex *Suarez num. 50. Molina, Auila, & alijs Bonac. in Bulla disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 4. num. 3. Vers. Addo.*

Quæres 75. An percutiens clericum ob defensionem vitæ, vel honoris, vel rerum suarum excusetur ab hac excommunicatione?

183 ℞. Excusatur, si incontinenti seruato moderamine inculpatæ tutelæ percutiat, ne offendatur in persona, honore, & rebus suis. Ita *cap. Si vero 3. cap. Ex tenore 10. de sent. excom. Bonac. de cens. 1. disp. 2. q. 4. p. 4. num. 1. & in Bulla disp. 2. q. 3. p. 6. §. 4. num. 1. Sayrus lib. 3. cap. 27. num. 17. Suarez disput. 22. sect. 1. num. 33. Castropal. disp. 3. de cens. p. 23. §. 3. num. 5.* Ratio est, quia percussio non fit suadente diabolo, neq; ex odio, sed ad defensionem, natura enim dictat licere vim vi repel-

vi repellere. Dixi Ne offendatur in persona, honore, & rebus, quia post offensam acceptam in persona, & honore, non licet percutere, quia id non est se defendere, dum tamen non amplius imminet periculum, sed se vindicare, *ex allatis à Sayro num.* 18. Quare si inimicus fugit, non potest insequi illum, quia nullum imminet periculum, licet oppositum placeat *Dianæ par. 9. tract. 4. resol. 25. alijs allegatis*. Mihi tamen displicet, quia textus cap. Si vero 3. id concedit ad repellendam vim, quæ non adest, dum post percussionem fugit, non ideo debet am-
184 plius timere, nisi ille verbis laceret honorem fugiendo. Quare si tu post acceptum colaphum vis sequi, & percutere clericum, qui te colaphizauit, non diceris vim vi repellere, quia non amplius imminet; Neque enim seruasti moderamen inculpatæ tutelæ, quæ in eo consistit, vt tu facias illud, sine quo aliter non potes saluare tuam personam, vel honorem, vel res; quando qui te percussit statim fugit, certe non potes te saluare circa iniuriam, quam passus es, vtique circa futuram, quando imminet, in casu autem isto non imminet, ergo nec locum habet defensio.

Quæres 76. An læsus in rebus possit insequi raptorem, vel furem clericum fugientem cum re, & si nolit rem dimittere, possit eum percutere?

185 ℟. Affirmatiue, si res est alicuius momenti, & grata domino, quia cum imminet periculum perditionis rei patitur vim, ac proinde percussione expellere potest sic recuperando suum. Ita præcitati.

186 Et in hoc nota differentiam inter corpus, & honorem, & inter facultates, quibus vis infertur, nam in illis defensio, & percussio licet, dum imminet periculum perdendi illa, non post amissionem, quia cessat periculum, & læsio accepta in corpore, & honore auctoritate propria recuperari non potest per vim, sed officio iudicis, & superioris. In rebus vero non solum dum imminet periculum locus est defensioni percutiendo raptorem, seu furem, ne auferat rem, sed etiam post ablationem, dum eam non vult restituere fugiendo cum re sublata, potest enim dominus insequi illum, & percussionibus rem suam auferre à clerico, si aliter recuperare non potest. Et de hac materia latius egi de Homicidio cap. 13. 14. & 15.

Quæres 77. Sicut quis potest defendere corpus, honorem, & res suas percutiendo clericum, ita ne idem facere potest pro proximo quocunque?

187 ℟. Affirmatiue, quia talis percussio facta seruato moderamine inculpatæ tutelæ, cum scilicet aliter non potest conseruare corpus, honorem, & rem suam, seu proximi, nisi percutiendo, non est peccaminosa, ergo non potest inducere excommunicationem, quæ semper supponit peccatum mortale. Ita *Farinac. q. 125. num. 276. Barb. ad hunc canonem num. 57. Bonac. disp. 2. de cens. q. 4. p. 4. num. 1. & in Bulla disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 4. initio, Diana par. 9. tract. 4. resol. 24. Castropal. disp. 3. p. 23. §. 3. nu. 5.*

Quæres 78. An si fugiendo quis potest seruare vitam suam, si nihilominus percutiat clericum, sit reus excommunicationis?

188 ℞. Non est reus excommunicationis, quia vim licet repellere per aliam vim, ac proinde per percussionem, fuga enim non est vis, nec or-

189 dinata ad repellendum, cum sit actionis negatio, vnde non est in præcepto fuga nisi respectu irregularitatis, vt in terminis probaui resol. 28. num. 31. Et docent idem tres Doctores apud Dianam par. 9. tract. 4. resol. 26. reprobantes distinctionem inter personas nobiles, quibus fuga est ignominiosa, & ignobiles, quibus non est ignominiosa. Ipse tamen Diana tenet oppositum cum *Sayro lib. 3. cap. 27. num. 21.* multis citatis.

Dices hic non seruatur moderamen inculpatæ tutelę, cum homo fugiendo propriam vitam, & inuasoris seruare possit, id enim importat moderamen inculpatę tutelæ, vt dictum fuit supra.

190 Contra est, quia illud non importat; sed solum quod inuasor percutiatur incontinenti dum imminet periculum, non vero cum cessauit, quia vltio est, non defensio. Fuga ergo non pertinet ad moderamen,

191 quod refertur ad modum repellendi vim, non ad ineundam fugam, quę nihil habet commune cum violentia. Fuga autem solum attenditur in euitatione irregularitatis, ex Clem. Si furiosus, de homic. non in alijs casibus, cum id non sit expressum in iure.

Quęres 79. An clericus occupans alienam domum possit expelli à domino etiam percussionibus sine incursione huius censuræ?

192 ℞. Debet implorare auxilium iudicis, & si hoc, vel alio modo expellere non potest, qua ratione dicitur seruare moderamen inculpatę tutelę, vtatur iure suo per vim expellendo illum extra domum suam, intellige extra casum litis, & si illam possidebat vti verus dominus. Ratio est, quia non dicitur violentiam facere, sed sibi illatam remouere. Ita *Silu. v. Excom. 6. num. 6. Sayr. lib. 3. cap. 27. num. 19. Castropal. disp. 3. p. 23. §. 3. num. 5.* Quando scilicet non potest recuperare alio modo ius suum, iuxta quod explicaui.

Quæres 80. An creditor clericum debitorem de fuga suspectum retinere possit, vt eo præsentato superiori possit recuperare suum creditum?

193 ℞. Si alio modo illud recuperare non potest, licet, sine incursu excommunicationis, quia non ex odio, neq; alio malo intendit illi iniuriam facere, sed suum eo modo recuperare. Ita *Castrop. cit. Bonac. de censur. p. 4. num. 1. Vers. Hinc.*

Quæres 81. An percutiens clericum inuentum turpiter cum consanguinea, vel affine excusetur ab hac excommunicatione?

194 ℞. Cap. Si vero 3. de sent. excom. illis verbis: *Nec ille compellendus est ad Sedem Apostolicam venire, qui in clericum cum vxore, matre, sorore, vel filia propria turpiter inuentum manus iniecerit violentas. Cæterum si in stupro, vel adulterio, quod committit cum ea, qua ipsum ita proxima consanguinitatis*

guinitatis linea non contingit, ceperit, aut in eum violentas manus iniecerit, non erit à sententia excommunicationis immunis. Res est clara ex textu, quod percutiens Clericum inuentum turpiter cum vxore, matre, sorore, & filia excusatur ab hac censura, nam legislator compatitur percussori, qui difficillime iustum dolorem temperare potest vehementi passione compulsus ad vindicandam iniuriam sibi factam. Ita omnes *apud Barbos. ad hoc caput num 6. Sayr. lib. 3. cap. 27. num. 23. Bonac. de cens. disp. 2. q. 4. p. 4. num. 5. & in Bulla disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 4. num. 6. Castropal. de cens. disp. 2. p. 23. §. 3. num. 13.* Pro perfecta huius capitis intelligentia subijciuntur aliæ quæstiones.

Quæres 82. Quid importent illa verba *Turpiter inuentum?*

195 ℞. Importare non solum copulam, sed etiam oscula, amplexus, tactus impudicos, hæ enim actiones dicuntur turpes, & inhonestæ. Immo inuentus solus cum sola in loco apto ad luxuriãdum dicitur turpiter inuentus, quando præcessit suspicio. Ita *Suarez disp. 22. sect. 1. num. 37. Bonac. de cens. cit. Vers. Rogabis 2. Barb. ad hoc cap. num. 7.* Vbi, quod amasius ter monitus non desistens occiditur ab offenso in honore absq; incursione huius censuræ, in casu quo eum absconditus expectauit in domo, modo illum per se, vel alios non inuitauerit ad domum.

Quæres 83. An sub nomine *matris* veniant ascendentes ex linea recta, vti auia? Item an matertera?

196 ℞. Nullam harum venire, quia in odiosis verba proprie, & in rigoroso sensu accipienda sunt, non enim illæ proprie mater sunt. Ita omnes *cum Bonac. de cens. Vers. Rogabis 1. Castropal. cit. num. 13. Vers. Persona. Diana par. 9. tract. 4. resol. 32.*

Quæres 84. An nomine *vxoris* non solum veniat illa, cum qua maritus iam consumauerat, sed etiam ex matrimonio solum rato, immo & sponsa sine matrimonio?

197 ℞. Venire solum vxorem ex rato, vel consumato matrimonio, sponsa enim de futuro proprie vxor non est, nisi velimus abuti vocabulis in rebus odiosis, quod non licet. Ita *Sanchez lib. 1. disp. 1. num 6. cum alijs Diana cit. resol. 32. Rodriq. tom. 1. Sum. cap. 144. num. 18. Bonac. cit. Vers. Rogabis primo.* Madius, Couar. & Fragosus tenent probabile oppositum de sponsa de futuro; sed credo carere probabilitate, quia sponsus non habet eam sub sua potestate.

Quæres 85. Quid dicendum si matrimonium probatur inualidum nunquid maritus tunc excusatur ab excommunicatione?

199 ℞. Vtique, quia ignorantia illum excusat. Immo succedit alia ratio, quia defendit pudicitiam proximi, ex dictis q. & infra. Ita *Bonac. de cens. p. 4. num. 5. Vers. Respondeo. Farinac. q. 121. num. 100.*

Quæres 86. An maritus leno tandem tædio affectus possit percutere clericum, quem alias admisit, ad consortium carnale cum vxore?

199 ℟. Negatiue, quia sciens, & volens nullam patitur iniuriam, nec passionem, quæ illum inducat ad repellendum infamiam sibi factam, ergo non excusatur. Confirmatur, quia vti persona infamis non dicitur recuperare honorem sibi ablatum, cum illum volens abiecerit, infamia enim per similem infamiam compensatur, & non per actum percussionis lege concessum illis, quorum honor violatur contra eorum voluntatem. Ad quod facit *l. Marito §. fin. ff. ad legem Iul. de adulter.* vbi ignominioso non permittitur occidere adulteram, à fortiori, si contentus alias fuit. *Farinac. q. 121. num. 99.*

Quæres 87. Quænam dicatur *Soror* ad excusandum percussorem clerici cum ea in fraganti crimine repertum?

200 ℟. Dicitur soror non solum procreata ex vtroque, sed ex altero tantum coniuge superstite, vnde clericus cum his commercium habens turpe percutitur sine excommunicatione. Vide supradictos, qui tamen non ita clare loquuntur.

Quæres 88. Quid veniat nomine *filiæ*? Nam triplicis generis est filia, naturalis, legitima, & adoptiua.

201 ℟. Hic vtraq; non autem adoptiua, quia hæc dicitur impropriè filia, cum talis non fit per naturam sicut priores duæ. Est communis apud prædictos *cum Castropal. disp. 3. p. 23. §. 4. num. 13. vers. Persona, Diana par. 9. tract. 4. resol. 33. Bonac. cit. vers. Respondeo Barb. in canone num. 61.*

Quæres 89. An si post factum occidat, vel aliter male tractet clericum postquam exiuit è domo excusetur à censura?

202 ℟. Negatiue sed incontinenti debet illum percutere, quod textus satis clare indicat illis verbis *turpiter inuentum*, si enim clericus exit domo, & occiditur, non dicitur occisus turpiter inuentus. Est communis *Sayr. lib. 3. cap. 27. num. 23. Sacar. disp. 22. sect. 1. num. 35. Castropal. cit. num. 14. Bonac. num. 6.*

Quęres 90. An occidens clericum sic turpiter inuentum excusetur etiam à peccato mortale?

203 ℟. Negatiue, quia in textu dicitur violenta iniectio, ergo peccaminosa, excusat ergo solum à pęna, non à culpa. Est communis in simili casu apud *Barb. in cap. Inter hæc 6. 33. q. 2. Vide quod cap. 8. q. 38.* de homicidio ex causa adulterij dixi alibi.

Quęres 91. An puer, vel fęmina aggressi super pudicitia à clerico, possint percutere sine incursione excommunicationis?

204 ℟. Affirmatiue, quia hęc non est percussio, sed defensio proprij honoris, quandocumq; alio modo se defendere non potest fugiendo, vel clamando. Ita *Nauar. cap. 27. num. 85. Suarez disput. 22. sect. 1. num. 93. Castropal cit. p. 23. §. 3. num. 5. Bonac. de censur. p. 4. Vers. secundo, & in Bulla sect. 4. vers. Quarto Diana cit. resol. 38.*

205 Est autem differentia inter hunc casum de pudicitia, & de dictis in casibus praecedentibus, in quibus percutiens non excusatur à peccato, quia non dicitur defendere proprium honorem, cum iam habeatur pro perdito, dum clericus, & fęmina turpiter agunt, & non immineat periculum, vnde solum excusatur à pęna; in hoc autem postremo casu percussio fit titulo defensionis licita, & sine peccato, quia percutiendo depellit volentem de facto labefactare mulieris, vel pueri pudicitiam.

Quęres 92. An percutiens clericum causa correctionis, & disciplinae excusetur ab excommunicatione?

206 R. Excusatur habens legitimam facultatem corrigendi, modo id faciat zelo disciplinae, & non ex odio. Ratio est, quia non inijcit manus suadente diabolo, sed ex bono fine. Ita *cap. 1. de sent. excom.* vbi de Magistro corrigente suum scholarem causa disciplinae, de quo etiam *cap. Ex tenore, eodem.* vbi quoque de Praelato sermo est, & in cap. Cum voluntate 54. cod. §. *Si qui vero ratione officij, quod in ecclesia obtinent, aut etiam alij clerici seniores zelo deuotionis pueros, vel adolescentes in minoribus ordinibus constitu os turbantes diuinum officium. Et hi, qui obtentu Praelationis, vel Magisterij Subditos, & Scholares correctionis causa leuiter forte percusserint, excommunicationis sententiam non incurrunt. Quod & de his dicendum est, qui aliquos de familia sua, vel propinquos inferiorum gradum simili modo, vt cohibeantur à suis insolentijs, & scientia bonisq; moribus informentur, duxerint corrigendos.*

Sex personae ex Glos. v. De familia ibid. numerantur habentes potestatem corrigendi verberationibus clericos sibi subiectos sine incursione excommunicationis, vt autem clare procedatur de singulis distincte quaerendum est.

Quaeres igitur 93. Quinam sint habentes officium in ecclesia sub illis verbis: *Quod in ecclesia obtinent, aut etiam alij clerici seniores zelo deuotionis pueros, vel adolescentes in minoribus ordinibus constitutos turbantes diuinum officium correctionis causa leuiter percusserint.*

107 R. Qui sunt deputati à Rectore Ecclesiae, vt Sacrista, & nomine *Clericorum seniorum* veniunt Sacerdotes, nam Presbiter, idem quod Sacerdos, interpretatur *senior*, si non aetate, saltem moribus *cap. 1. dist. 21.* Hi ergo titulo correctionis leuiter possunt percutere clericos ordinum

208 tantum minorum iu casu quo turbant diuina officia, absque incursione excommunicationis. Ita *Glos. v. In minoribus, ibid. Hostiens. num. 7. de Grassis Effectu 9. num. 231. Barb. num. 7.* & quod nomine *Clericorum seniorum* veniant Sacerdotes colligitur ex cap. Veniens 16. eod. vbi Sacerdos monialem cum Clerico turbantem diuina officia eiecit ab Ecclesia sine incursione excommunicationis. Quid si extra tempus recitatio-

209 nis diuinorum officiorum, inter quae computatur etiam missa, rumor fiat in ecclesia numquid eijci possunt verberibus, vel colaphis? Vtiq;

quia

quia id non fit suadente diabolo, sed bono fine, vt ab ecclesia remoueatur rumor,& strepitus, domum enim Dei decet sanctitudo, & reuerentia non indecentia. Vnde illa verba *turbantes diuinum officium*, stant magis exemplariter & in facto tali, quod tunc accidit,non restrictiue, sed tantum demonstratiue.

Quæres 94. An & quomodo Prælatus, Abbas, & Superior Regularis possint sine periculo excommunicationis causa correctionis, & disciplinæ verberibus afficere suos subditos?

210 ℞. Possunt titulo correctionis suis manibus, vel si necessitas vrget per Clericum, aut Monachum, non autem per laicum secularem verberibus subijcere suos subditos,*ex cap. Ex tenore* 10.*cap.Vniuersitatis* 24. *cap.Cum voluntate* 54. *§. Si qui de sent.excom*. Ita *omnes cum Suarez disput.*22.*sect.*1.*num.*42.*Bonac. de censf.disp.* 2.*q.*4.*p.*4.*num.*4. *& in Bulla latius disp.*2.*q.*3.*p.*6.*sect.*4.*num.*4. *Vers. Quarto,& num.*5.*Castropal.disp.*3. *p.*23.*§.*3.*num.*6.

Duo dubia remanent soluenda. *Primum*, an nulla vrgente necessitate incurrant excommunicationem, si illos verberent per suos religiosos? *Secundum*, an ista correctio fieri possit in constitutos in Sacris?

211 Ad primum, stando in rigore iuris clari cap. Vniuersitatis incurrunt. Quoniam autem experientia compertum est, & si liceat, quod superiores suis manibus verberent suos subditos,non tamen expedire,tum quia non videtur decere superiorem ratione suæ dignitatis, quod vilem ac-
212 tum exerceat; tum quia superior in correctione reali debet exagerare,& irasci,iuxta illud Psalmi: *Irascimini,& nolite peccare*, ex quo simul cum verberatione resultare potest nescio quid odij, ideo non expedit proprijs manibus corrigere; ideo superiores,vt plurimum cogunt corrigendos, vt seipsos verberent publice coram alijs religiosis, vt rubore suffusi,emendent in melius,quod ex malitia,vel negligentia errauerunt. Quare Alex. VI. *relatus in Compend. Mendic. Priuileg. v. Absolutio ordi-*
213 *nar.quo ad Fratres num.*20.*& Leo X.num.*27.viuæ vocis oraculo, concesserunt superioribus vt per suos Fratres verberarent, ita quod per seipsos id facere non tenerentur, nullo subsistente casu necessitatis. Et licet modo sublata sint viuæ vocis oracula, tamen huius generis, quæ nulli nocent, cum subditus libentius sustineat verberationem à con-
214 subdito,quam à superiore,non videntur sublata, vt probaui *resol.* 31. *num.*2. & tradit Donatus *par.*1.*tract.*16.*q.* 7. Deinde esto corruisset illud oraculum viget consuetudo valde rationabilis, vt superior per suos subditos verberet corrigendos, etiam prr Fratres laicos non solum professos,sed etiam nouitios,& Tertiarios habitum gestantes,quia isti omnes sunt subditi superioris, non vero per laicos etiam familiares cum illis commorantes. Vide *Castropal. disp.* 3.*p.* 23.*§.*3.*num.*11. *Bonac.in Bulla cit.num.* 5.

215 Ad secundum, huiusmodi correctionibus subduntur etiam in Sacris constituti, & Sacerdotes *ex cap. Ex tenore* 10.*eod.*vbi mentio fit de Subdiacono verberato à quodam Canonico, qui proinde incurrit excommunicationem, vbi excipiuntur Prælati verberantes causa correctionis. Nec obstat cap.*Cum voluntate* 54. eod. supra extensum, vbi licentia verberandi restringitur ad clericos ordinum minorum. Quia respondetur hanc restrictionem referri solum ad primos, & extraneos habentes potestatem corrigendi realiter, & non ad medios.i.Prçlatos, & Magistros, in quorum clausula nulla fit mentio de illa restrictiua, sicut fit in extremis. Ratio differentialis est, quia correctio à Prçlato, & Magistro est iurisdictionalis, aliorum vero non, sed tantum economica. Ita fere omnes *cum Suarez disp.*22.*sect.*1.*num.*48.*fine, Castropal.num.*6. *Diana par.*9.*tract.*4 *resol.*21. *initio,* alijs citatis.

Dicta de Prçlato locum habent in eius Vicario, qui eodem modo corrigere potest sibi subditos, ex officio enim illi communicare intelligitur suam potestatem in ijs, quç concernunt bonum regimen monasterij. Confirmatur id, quia Submagister corrigere potest suos scholares, vt dicam infra, ergo à fortiori Vicarius Monasterij, qui potiora debet habere iura, quam pedagogus.

216 Quid si excedat in correctione? ℟. Glos.v. Inferiorum graduum cap. 54. non incidere, nisi irato animo id faciat, & cum dolo, aliter non, quia excessus censendus est casu euenisse, & prçter intentionem, verbera enim non dantur ad mensuram, & in sensu Glosa hçc non est contraria Glos. v. Fieri iubeat, cap. Vniuersitatis 24. eod. Et ita docent *Bonac. in Bulla sect.*4.*num.*4.*Sayrus lib.*3.*cap.*27.*num.*16. *Diana par.*9.*tract.*4.*resol.*21. *Vers. Sed ex his.*

Quçres 95. An dicta de Prçlatis regularibus locum habeant etiam in Prçlatis secularibus alijs ab Episcopis, de quibus mox dicendum?

217 ℟. Vtique, *ex cap. Ex tenore* 10. *& cap. Cum voluntate* 54. §. *Si qui vero, de sent.excom.* Vbi nomen *Prælationis* sumitur in abstracto, quod conuenire potest vtrisq; tam secularibus, quam regularibus, & in cap. Vniuersitatis fit mentio de solis Abbatibus sine titulo *Prælationis* vnde id nomen videtur potius tribui secularibus, quibus proinde non videtur præceptum, vt proprijs manibus corrigant, vt iubetur Abbatibus in eodem cap. Vniuersitatis, in his terminis *Suarez disp.* 22. *sect.* 1. *num.* 45. & 46.

Quæres 96. An Episcopus teneatur corrigere eodem modo suos clericos, proprijs manibus?

218 ℟. Non *ex cap. Non licet Episcopo manibus suis aliquem cedere, hoc enim alienum à Sacerdote esse debet.* 25.dist.86. Subdit Glos. verberandum esse de illius mandato per Clericum, & non per Laicum, aliter incidit in canonem, & Glos. pro sua ratione adducit illud *cap. Vniuersitatis,*

sed

219 sed meo iudicio non facit ad rem, quia loquitur de Abbatibus regularibus, & non de Episcopis, neq; de Prælatis secularibus. De Episcopo per se non corrigente *Suarez cit.num.45.& 46.Sayr.lib.3.cap.27.nu.12.*

Quæres 97. An Magistri possint corrigere suos Scholares etiam clericos?

220 ℟. Possunt *ex cap.1.ex cap.Tenore 10.cap.Cum voluntate 54.§.Si quis vero* seruato semper moderamine inculpatæ tutelæ, vt scilicet non plus puniant, quam meretur delictum. Nomine *Magistri* venit non solum ecclesiasticus, verum etiam laicus, cum non magis sit magister vnus, quã alter in officio magisterij sub quo spectantur, & cum in illis textibus legislator non distinxerit, nec restrinxerit, sed generaliter locutus sit, & nos idem intelligere debemus. Ita *Bonac. in Bulla disp.2.q.3.p.6.sect.4. num.4.Vers. Hinc colligi,* in fine, & alij. Nomine *Scholarium* credo non
221 venire clericos in Sacris, sed tantum in minoribus constitutos, ea ratione, quia per cap.*Ex tenore* 10. habetur præcise sermo de Prælatis, &
222 Magistris ecclesiasticis, vbi eorum auctoritas in corrigendo comprehendit clericos etiam in Sacris constitutos; est enim indecorum Sacro Ordini, vt verberentur à Magistris laicis, non enim videtur rationabile, quod laicus ampliorem habeat facultatem Magister Prælato. In contrarium tamen est *Suarez disp.22.sect.1.num.48.fine, cum Angelo, Siluestro, & Nauaro.* Quia ambo æquiparantur, sed sublata est dicta æquiparatio per dictum cap.Ex tenore. *Diana par.9.tract.4.resol.23.* addens, quod eos punire potest Magister per laicum, loquendo de Clericis in
223 minoribus, nihil dicit de constitutis in Sacris, ideo Magister laicus hos nec per se, nec per alium laicum corrigere potest; vtiq; in minoribus constitutos, quia nullo iure prohibetur Magistro punire per alium laicum, quia adhuc punitur per laicum. *Castropal. disp.3.p.23.§.3.num.9.* putat Magistrum posse punire clericum in Sacris, quia Magister vt plurimum est ecclesiasticus; esto id sit verum, solum infertur ipsum posse, non autem laicum.

Quæres 98. An Pater familias, & alij propinqui, & tutores curam habentes possint corrigere clericos suos initiatos etiam in Sacris?

224 ℟. Corrigere solum constitutos in minoribus, de his enim tantum textus supra extensus sub q.92. loquitur. Et ita docent *Glos.v.Inferiorum graduum cap.Cum voluntate ibi Felin. Host. Panorm. Butrius, Angel.v.Excom.5.num.* 10. Quia nullibi est concessum patri corrigere filios clericos, nisi in hoc textu, qui limitate loquitur de constitutis in minoribus. Vide *Castropal.disp.3.p.23.§.3.num.8.* probantem, & reprobantem argumenta alterius opinionis oppositæ, quæ communis & ipsa est, *cum Diana par.9.tract.4.resol.1.*

225 Nota autem, quod hactenus dicta à q.92. de correctione intelligenda sunt de correctione paterna, & economica magis, quam iuridica, vnde bene textus supra allatus sub q.92. dicit, leuem debere esse percussionem,

nem,

nem, verberationem, quia leuiora delicta purgantur magis paterno affectu, quam iudicio legali, vnde præter dictas correctiones religiosi præsertim disciplinis, ieiunijs, orationibus, & missionibus ad cellam, vel etiam ad carceres mortificantur sine processu.

Quæres 98. Episcopi, & Regulares, & alij Prælati an possint per laicos capere, incarcerare, & torturare suos clericos, & religiosos sine incursione excommunicationis?

226. R. Possunt, ita quod nec laici incurrunt, dummodo ipsorum birruariorum violentia non plus se extendat, quam defensio, & rebellio exigat clericorum. Expresse *cap. Vt fama 35. §. Laici vero de sent. excom.* Dicit ibi Glos. v. De mandato, quod in omni captura requiritur speciale mandatum capiendi scilicet talem, & talem clericum, ita quod non sufficit mandatum generale. Idem habetur *cap. Si Clericos 15. eod. in 6.* Quod dicit Glos. de mandato speciali, non est in vsu, cum Episcopi habeant familiam armatam, hoc ipso, quod nominant baricellum, cum suis birruarijs, isti cum solo mandato generali possunt capere ecclesiasticos clericos, & religiosos repertos in fragranti crimine, & non in alijs casibus, nisi de speciali mandato superioris ecclesiastici eorum subditorum, qui capiendi sunt. De captura *Suarez disp. 22. sect. 1. num. 43. Sayrus lib. 3. cap. 27. num. 25. Bonac. de cens. q. 4. p. 4. num. 13.* idem repetens *in Bulla disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 4. num. 16.*

227 Et licet *in cap. Vt fama*, fiat mentio solum de captura, *& in cap. Si clericos* etiam de carceratione, hæc enim illius est effectus, nullus enim regulariter capitur, nisi vt carceretur; nihil vero dicitur de tortura, cum sit necessaria reo neganti delictum; nihilominus dicendum est, reos esse

228 torquendos per laicos huius professionis, qui sciunt torquere, non lædere, vt facerent clerici cum alijs, qui non habent practicam torquendi, & quidem ex vi dicti *cap. Vt fama* vbi Pontifex decernit, vt Prælati possint per laicos capere clericos, ea motus ratione, *quod cum Prælati excessus corrigere debeant subditorum, & publicæ vtilitatis intersit, ne crimina remaneant impunita, &c.* Certum autem est, crimina remanere impunita, nisi reus persistens in negatiua torqueatur, cum non possit puni-

229 ri, nisi aut conuictus, aut confessus, *cap. 1. & 2. 2. q. 1. l. Qui 16. C. de Pœnis.* Ergo ex vi huius capitis torquendus est à laico, sicut capi, & carce-

230 rari potest, mandante Prælato rei subditi. Confirmatur, quia torturare est actus vilis indecens ecclesiasticos, qui per assumptionem Clericatus eua dunt nobiles, de Graffis Effectu 55. Ita docent *Suarez disp. 22. sect. 1. num. 44. Coninch. de Sacram. disp. 14. dub. 15. num. 91. Layman lib. 1. tract. 5. par. 2. cap. 5. num. 9. Portellus v. Correctio num. 47. cum illis Diana par. 9. tract. 4. resol. 30.* Qui nituntur probata, & rationabili consuetudi-

231 ne, ego autem id persuasi ex mente legislatoris in dicto cap. Vt famę. Et ita tenendum est, quod Prælatus, nec birruarius ligans, & torquens, peccent a.

peccent, cum ratio ipsa iustitię, & honestatis dictet hoc, quod dixi. Diana refert ibidem communem antiquorum in oppositum cum nonnullis modernis, quorum dicta nullius sunt momenti, dum enim volebant commendare reum clericum, alium clericum innocentem deprimebant faciendo illum birruarium. Neq; textus *cap. Vniuersitatis* loquitur
232 in casu punitionis iudicialis, sed tantum in casu paternæ correctionis faciendæ per manus ipsius Prælati, & non per laicum, quæ conceditur per laicum iuxta superius dicta.

Quæres 99. An laicus officialis, vel alius possit capere clericum in fragranti crimine repertum eo fine, vt consignet illum suo superiori ecclesiastico, nullum habens mandatum speciale, nec generale à superiore ecclesiastico?

233 ℞. Possunt capere sine incursione excommunicationis, quia id non faciunt suadente diabolo, sed ad bonum finem, vt retrahatur à malo, vt innocens defendatur, &c. Debent autem illum recto tramite ducere ad carceres Episcopi, suppono enim birruarios certo scire illum gaudere immunitate, ac proinde cum iudex laicus super eum nullum habeat ius, nulla ratio suadet ducendi eum prius ad carceres laicales, vt ibi interrogetur. Plerique ex Doctoribus dicunt laicalem potestatem posse captū
234 retinere apud se spatio viginti horarum, & postea remittere ad Episcopum. Sed nullibi in iure reperitur hoc spatium illis concessum, nec aliqua Glos. id tempus exprimit, inquit *Bart. ad cap. 2. de Vita, & honest. Cler. num. 7. Campanilis cum Diana par. 1. tract. 2. resol. 11. in fine*. Quare si recto tramite non deducūt ad carceres Prēlati sunt rei huius censurę,
235 vt dicunt prædicti, *cum quib. Megalius, & Sousa apud Diana cit. resol. 10*. Et id puto esse verum, quia nullum ius dat illis facultatem capiendi clericos ex quouis titulo, etiam, ne delicta remaneant impunita, aut vt occurratur, & impediatur imminens periculum, quia alio modo potest impediri sine captura.

Sed quoniam communis est sententia magnorum, quos numerat *Barb. ad cap. 35. de sent. excom. num. 5.* & nos sequamur alias oues, *cum Bonac. in Bulla disp. 1. q. 20. p. 3. num. 7.* cum limitatione si aliter impediri non potest malum, addo ego si recto tramite deducant ad carceres Prælati, concurrentibus ergo his duobus excusantur ab excommunicatione canonis, & etiam, & quidem simpliciter ab excommunicatione Bullæ Cœnæ Domini, quia hæc fertur contra se intromittentes in causis criminalibus volentes criminaliter procedere contra clericos, ibidem cum alijs Bonacina. Sed melior est opinio sub cap. 11. q. 4. opposita.

Quæres 100. Quid si capiant clericum sibi ignotum ab eis putatum laicum, quia vestitus est more laicorum, numquid excusantur ab excommunicatione, repertum in fragranti crimine, si recto tramite non conducunt ad carceres Episcopi?

236

236 ℞. Excuſantur, quia cum repertus fuerit in habitu ſeculari, pro ſeculari habendus eſt, donec doceat de ordine, & quod geſtauerit habitum, & tonſuram cum ſeruitio eccleſiæ, ſi ſit in minoribus conſtitutus tantum, nam in Sacris ſufficit hoc tantum probare, ergo cum ſit captus tamquam laicus iuſte poſſidetur à iudice laico, donec probauerit, ſe eſſe clericum, quo probato vlterius detineri non poteſt, niſi cum periculo huius excommunicationis, ſed ſtatim remittendus eſt ad ſuum iudicem. Ex adductis *à Sperello dec.* 17.*num*. 47.in ſimili.

Quæres 101. An ignorantia vincibilis, ſicut inuincibilis, vt dixi ſupra num. 176. excuſet ab hac excommunicatione? Eſt autem ignorantia
237 vincibilis illa, qua quis præuiſa, quæ ſcire tenetur, ex negligentia non addiſcit; habet enim ſemper adiunctam negligentiam, ratione cuius ignorans dicitur peccare. Diuiditur in Craſſam, & Tenuem, in Affectatam, & Comitantem. Affectata eſt illa, qua quis nullam adhibet diligentiam ad eam ſuperandam, vt liberius peccet. Craſſa eſt illa, quando quis modicam adhibuit diligentiam ex ſua pigritia. Tenuis, in qua maiorem diligentiam adhibuit, ſed non ſufficientem. Ignorantia ergo improbabilis ſemper caret neceſſaria diligentia ſecundum magis, & minus. Comitans eſt illa, quæ ita comitatur ignorantem, qui ſi ſciuiſſet percutiendum eſſe clericum, adhuc percuſſiſſet. De his late egi Reſolut. 38. à num. 52. ad 68.

238 ℞. Ignorantia graſſa, & ſupina non excuſant ab incurrendis cenſuris, vt expreſſe dicitur cap. 3. de conſtit. in 6. multo minus affectata, quæ potius eſt ſcientia, quam ignorantia, *Gloſ. v. Affectata, cap. 2. de temp. ordinat. in 6.* vbi dicitur affectata ex quo ſcire potuit, & noluit, iuxta illud Pſal. 35.4. *Noluit intelligere, vt bene ageret.* Æquiparantur ergo ſcientia,
239 & ignorantia affectata, *Gloſ. v. eod. & in cap. Hac conſtitutione §. 1. de offic. deleg. in 6. & v. Scienter, Clem.* 1. *de conſang.* Graff. *tom. 2. conſil. 6. de Præbend. Abbas in cap. Apoſtolicæ, de cler. excom.* vbi non excuſatur ab excommunicatione ignorans ignorantia graſſa, ſupina, & erronea .i. affectata. Et ita communiter docent citati *à Sanchez lib. 9. diſp. 32. num. 31. Bonac. de cenſ. diſp. 1. q. 2. p. 1. num. 4. cum alijs Barb. ad dictum cap. 2. de conſtit. in 6. num. 8. Caſtropal. diſp. 1. de cenſ. p. 8. num. 7.* Quando ergo
240 ignorantia procedit ex mediocri diligentia ſed non totaliter adhibita prout erat neceſſarium, excuſat, ſicut & comitans, quia ille affectus vti internus non poteſt producere talem malitiam in actum externum, ex quo oritur pæna excommunicationis, ideo excuſat tranſgreſſorem à pæna, ſi non à culpa. Vide Dianam par. 9. tract. 4. reſol. 42. in terminis iſtis, vbi dicit etiam ſupinam, & graſſam excuſare, quando cenſura eſt lata contra præſumentes, vel ſcienter tranſgreſſores, & alios citat par. 3. tract. 6. reſol. 7. quia verba legis pænalis non ſunt extendenda vltra proprium ſignificatum; ſed qui operatur cum ignorantia affectata non

operatur scienter, ergo non incurrit excommunicationem latam contra scienter facientes. Hinc inferunt excommunicationem latam contra scienter legentes libros hæreticorum nō incurrere ignorantes ignorantia affectata legentes illos. Sed id displicet, quia allegata iura expresse non excusant ignorantes ignorantia supina, & grassa, multo minus affectata, quæ illis est maior.

Quæres 102. An duo clerici, vel laicus, & clericus inter se digladiantes, cum animo irato se percutiendi incurrant excommunicationem, si alienum corpus non tangunt gladijs reparantes ictus ensibus?

241 ℞. Negatiue, quia esto suadente diabolo pugnam inceperint, inde tamen nulla secuta fuit corporis eorum læsio, ac proinde cum hic non appareat iniectio manuum violentarum, nulla inde dicitur secuta excommunicatio, cum nulla sit facta corporis humani læsio. Confirmatur, quia non adest hic tactus manuum violentus. Ita *Fragosus in Republ. Christ. tom. 2. par. 2. lib. 1. disp. 2. §. 1. num. 13.* quem citat, & sequitur

242 *Diana par. 9. tract. 4. resol. 4.* Tactum requiri physicum docent *Host. in Summa de sent. excom. §. Inprimis num. 9. Palud. in 4. disp. 18. q. 3. art. 3. Astensis par. 2. lib. 7. tit. 3. art. 2. q. 7. & 19. Angel. v. Excom. 5. num. 29. Sayr. lib. 3. cap. 26. num. 21.* Illi autem non se tetigerunt physice, manibus, nec gladijs, ergo immunes sunt ab excommunicatione.

Quæres 103. An inseruiens ecclesiæ cum habitu clericali, sed carens prima tonsura gaudeat priuilegio canonis?

243 ℞. Negatiue, quia non est clericus, neq; monachus, ergo non gaudet, vt dixi de clericis saluaticis hic q. 4. num. 14. Ita Diana *par. 9. tract. 4. resol. 4. Vers. Nota* Contra Ambrosinum, & Decianum.

Quæres 104. An occidentes ecclesiasticos in bello excusentur?

244 ℞. Excusantur, si ecclesiastici exerceant officium militis, quia licet in bello iusto occidere hostes, quicunq; illi sint, non solum ante victoriam, sed etiam post. Exceptis confessarijs, dum solum curam habent animarum, & non vlterius se ingerunt. Ita *Caramuel in Theolog. morali lib. 2. disp. 2. art. 1. num. 340.* Contrarium docet Diana cum alijs part. 9. tract. 9. resol. 9. non excusari occidentes clericos post partam victoriam; non placet, quia adhuc sunt hostes.

Quæres 105. An percutiens religiosum, clericum incurrat duas excommunicationes? Vnam ratione monachatus, & alteram ratione clericatus?

245 ℞. Non, quia ex eodem motiuo reuerentiæ debitæ statui ecclesiastico inducta fuit hæc pœna contra reuerentia abutentes percussione ecclesiasticorum. Contra *Suarez, & alios, quos pro se citat Diana par. 5. tract. 9. resol. 60.*

Quæres 106. An vitandus sit clerici percussor notorius, an solum post denuntiationem, & affixionem cedulonis, sicut non sunt vitandi alij excom-

excommunicati, nisi post denuntiationem affixam? Resolutio pendet ab intelligentia Extrauag. Martini V. quam extendit Sayrus lib. 2. cap. 12. num. 6. & late explicat.

246 ℞. Non est vitandus, nisi post affixionem cædulonis, non solum excommunicatus extra casum percussionis Clerici ibi: *A iudice publicata vel denuntiata specialiter, & expresse.* Nominatim ergo declarandus est excommunicatus cum affixione, vt sciant cæteri, se debere abstinere ab eius consortio in omnibus. Sed etiam in casu percussionis clerici, non obstante, quod hæc verba subijciantur: *Saluo, si quem pro sacrilega manuum iniectione in clericum sententiam latam à canone adeo notorie constiterit incidisse, quod factum non possit aliqua tergi versatione celari, nec aliquo suffragio excusari, nam à communione illius licet denuntiatus non fuerit, volumus abstineri.* Quia semper percussor adducere potest pro se aliquam rationem, quod e.g. clericus non gaudeat priuilegio, id enim verum est in multis casibus supra allatis in prima sectione; se tueri quoq; potest, quod percussit titulo defensionis, vel ignorantiæ, in quibus, & alijs percussor excusatur ab hac censura. Quare non solum notoria debet esse percussio, sed etiam notorium esse debet, quod percussor nullam habeat excusationem pro se, vnde vitari non debet ante denuntiationem. Et ita docent *Sayrus ibidem num. 18. cum Gabriele in 4. dist. 18. q. 3. art. 1. notab. 3. Vers. Præterea. Bonac. disp. 2. de cens. q. 2. p. 6. §. 2. num. 47.* vbi non est vitandus ille, de cuius percussione constat, sed non de notorietate, ergo necessaria est declaratio huius notorietatis, & præterea quod omni careat excusatione, vt dicunt præcitati Gabriel, & Sayrus. Ita docui *resol. 78. cum Cælestino ex nostris num. 92. & apud Dianam par. 5. de excom. num. 62. & par. 9. tract. 4. resol. 18. & par. 10. tract. 14. resol. 9. Vers. Nota tamen,* multis citatis.

Quæres 107. Quomodo percussio in clericum dicenda est notoria?

247 ℞. Percussio notoria, quæ præscribit excommunicatum esse vitandum, est illa, quæ commissa fuit coram maiori parte populi, viciniæ, vel communitatis, in qua ad minus sunt decem homines, quibus constet, percussorem non posse aliqua excusatione suam iniustitiam celare, inquit *Castropal. disp. 2. de cens. p. 4. num. 7. cum Nauar. cap. 25. num. 75. Auila, Layman, Hurtado, & Coninchs.* Contra Suarez disp. 7. sect. num. 2. dicentem, illum dici notorium percussorem comparatione cuiuslibet, cui certo de percussione constat, quia textus solum requirit, vt de percussione constet, vt nulla tergiuersatione celari possit, at comparatione illius, qui præsens fuit iniustæ percussioni celari vlla tergiuersatione potest, referente eodem Castropalao. Non placet, quia notorium facti non dicitur, quod ab vno solo scitur de visu factum, notorium enim est

248 illud, quod fit in loco publico coram multis videntibus, *Cynus in l. Ea quidem C. de accusat. col. 5. Bossius in Praxi tit. Quomodo proced. in crim.*

notor.num.7.Clarus q.9.Verſ.Item quia, Menoch.lib.2.cent.2.de arbitr.caſu 166.num.20. Percuſsio ergo non dicitur notoria licet viſa à duobus,
249 vel tribus, cum non dicantur multi, licet probatione fiat notorium iuris, quia in ore duorum, vel trium teſtium ſtat omne verbum, vnde probatur per duos teſtes, *Gloſ.v.Iudicis cap. Deus omnipotens.20.2.q.1.*
250 Diana *par.1.tract.16.reſol.24.ex Bonac.cit.p.1.§.1.num.5. Sayrus cit. num.2.* quot perſonæ requiruntur facientes notoriam percuſsionem à ſe viſam relinquit arbitrio iudicis, & viri prudentis; vnde Auila ex Nauaro, & Soto ibidem Diana, colligit, percutientem Clericum coram decem, vel duodecim in magna Ciuitate, non eſſe notorium, bene tamen in oppido, vicinia, aut collegio.
251 Dic tu, vt ſupra percuſsionem factam coram maiori parte loci eſſe notoriam, vnde ſi in conuentu ſunt decem religioſi, percuſsio facta coram ſex, eſt notoria. Et ex his difficultatibus, & variatione Doctorum in aſsignanda notorietate percuſsionis, de qua loquitur Extrauagans Martini V. comprobatur, quod reſpondi in præcedenti quæſtione, ad euitandum percuſſorem clerici excommunicatum expectandam eſſe denuntiationem eius per cędulones.

Quæres 108. An denuntiatus hic Parmæ excommunicatus ob percuſſionem Clerici hic factam ego tenear illum euitare Regij vbi non eſt denuntiatus, ibi percuſſit?

252 ℞. Nullus Regij tenetur illum euitare, quia ex denuntiatione, vel notorietate percuſſionis oritur hæc obligatio euitandi excommunicatum; ſed neutra accidit Regij, ergo à nullo etiam Parmenſi euitandus eſt Regij. Confirmatur, quia denuntiatio afficit ſolum ſubditos localiter exiſtentes in territorio iudicis denuntiantis, ex cap.2. de conſtit.in 6. vbi, quod non ligat extra ſuam diæceſim, etiam per cenſuras, *Suar.diſp.5.de cenſ.ſect.4.num.4.Bonac.diſp.1.de cenſ.q.1.p.11.num.6.* ergo multo minus per earum denuntiationem. Ita *Durand. in 4.diſt.18.q.5.fine, Sanchez lib.2.cap.11.num.20. Auila diſp.11. dub.12. ex illis Caſtropal.diſp.2.p.4.num.9.Verſ.Verius.Præpoſitus in 3.part.q.2.dub.16. num.114.Diana par.5.tract.9.reſol.134.* Aſſerentes, me non teneri vitare illum Regij nec in publico, nec in occulto.

Quæres 109. An Sacerdos publicus, & notorius percuſſor alterius clerici poſſit valide abſoluere à peccatis?

253 ℞. Poteſt valide abſoluere meo iudicio ante denuntiationem, quia non perdit iuriſdictionem per notorietatem, ſed tantum per denuntiationem. Qui per ſolam notorietatem volunt eſſe vitandum conſequenter volunt etiā per eam inualide abſoluere, quia habetur pro denuntiato nominatim, ex iis, quæ dicit *Caſtropal.diſp.2.p.8.num.2. cum relatione ad p.4. in fine Verſ. Aduerte.*

SECTIO

SECTIO QVINTA

Quinam posſint abſoluere ab Excommunicatione ob percusſionem Clerici?

CElebris eſt diuiſio percusſionis clerici in leuem, mediocrem, & enormem, quæ facit ad intelligentiam præſentis ſectionis; eam explicat Ioannes XXII. qui interrogatus reſpondit per hæc verba. apud Conſect. & in Bullario Rodriq.

254 *Reſpondemus, percuſſionem leuem eſſe pugni, palmæ, manus, pedis, digiti, aut baculi, aut lapidis, quæ nullam maculam, neque ſugillationem carnium relinquit, neq; abſcindit membrum, ſine effractione dentium, ſine auulſione multorum capillorum, ſine effuſione multi ſanguinis. Nolumus tamen dicere, quod huiuſmodi leuis percuſſio, aut pugni, aut vnguis fiat atrox ob multi ſanguinis effuſionem.*

Ad iudicandum tamen, quæ læſio ſit leuis, mediocris aut enormis, volumus diligenter perpendi, non ſolum factum, ſed etiam qualitatem eius, & modum percutiendi, & lędendi cum omnibus ſuis circunſtantijs, loci perſonæ, & alijs. Perſonæ, ſi eſt Magiſter, Iudex, Prælatus, Pater, Patronus, aut Dignitas, percuſſus iniuſte à ſubdito, aut ab alio ſe viliori; quia ex hoc interdum cenſentur graues ini ria, quæ ex ſe ſunt leues, aut mediocres.

255 *Et quia conditio negotij non patitur integram determinationem huius rei relinquimus ſuo arbitrio, vt declares, quæ ſit leuis, & quæ enormis iniuria, admonentes, vt potius declares in dubio eſſe percuſſionem grauem, & ab ea non poſſe abſoluere, quam declarando leuem eſſe, ne occaſionem præbeas lædendi ſtatum eccleſiaſticum.*

256 Hanc reſcripſi ex Nauar. cap. 27. num. 92. & explicaui in Reſolut. 28. q. 17. à num. 39. Grauis & enormis pro eadem accipiuntur in cap. 3. 32. vbi explicatur, & 37. de ſent. excom. De modica, & leui fit mentio cap. 17. eod. Extrauagans hæc omnino habenda eſt pro legitima à Ioanne XXII. ortum habens, nam à maiori parte Doctorum recipitur, eſto non reperiatur in corpore iuris, ea enim conformis eſt iuri communi, cum ea diuiſio in leuem, & enormem deducatur *ex cap. 3. 17. 32. & 37. de ſent. excom. & alibi*. Quare audiendi non ſunt *Filliuc. cum Diana par. 2. tract. 16. reſol. 23. fine, & Antonius de Poſſentibus ſingul.* 165. aſſerentes eam eſſe incerti auctoris, & non eſſe in iure. Si quidem eſto dicant eſſe incerti auctoris, non tamen negant eſſe Pontificis alicuius; prætereà, ex eo, quod non reperitur in corpore iuris, non bene infertur, eam non habere vim legis, cum multæ Bullæ extra ius inueniantur obligantes ad ſui obſeruationem.

257 Tria ergo distinguuntur genera percussionum, & exemplis declarantur, verum quidem est, quod ex diuersis circunstantijs percussiones vagantur inter illa genera, nam lenis ex se, potest numerari inter mediocres, seu graues, & vtraq; peruenire ad enormem, e.g. colaphus datus clerico simplici leuis est, & quandoq; non mortalis; impinctus vero Sacerdoti grauis erit; suo Prælato coram alijs enormis percussio erit; ex circunstantijs personarum offensarum percussiones specificantur.

258 Leuis percussio dicitur, non quia non sit peccatum mortale, cum de ea agatur in ordine ad excommunicationem, quæ non incurritur, nisi ex peccato mortali, sed talis appellatur in ordine ad reliquas duas. Facio difficultatem super illis instrumentis, nempe, digiti, & vnguis, quomodo enim vnicus digitus, & vnguis possunt inducere ex se talem læsionem, quæ sit peccatum mortale, cum à viro prudenti æstimetur leuissima, & solum veniale? Dico, si ictu digiti in dictis ludibriose tangit nasum e.g. sui superioris peccat mortaliter, grauiter enim offendit suum superiorem in honore, quem reuereri tenetur, non tamen hæc censenda est enormis.

259 Leuis percussio talis in se spectata fit grauis, & enormis ratione loci publici, vti si fiat in ecclesia, platea, in theatro coram multis se scandalizantibus, tunc enim percussio notoria est magis ex personis, quam loco, Inquiunt *Glos. v. Mutilationem cap. Cum illorum 32. Abbas ibidem num. 9. Silu. v. Absolutio. 4. Graff. par. 1. lib. 2. cap. 49. num. 59. Bonac. de censur. disp. 2. q. 4. p. 5. Verf. Grauis* quæ repetit *in Bulla disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 5. Verf. Grauis.*

260 Contrarium, quod percussio leuis in se, quamuis in publico facta loco talis remanet, & non transit in enormem, nisi magnum generet scandalum, docent *Cardin. conf. 42. Lapus Allegat. 76. Nauar. cap. 27. num. 92. Genuens. cap. 80. Gutierez lib. 1. Canon. cap. 5. num. 17.* referente vtrunq; *Barb. Allegat. 41. num. 5.* Neque enim extrauagans supradicta dicit hoc, sed solum, quod in iudicanda leuitate, mediocritate, aut enormitate percussionis attendendæ sunt circunstantiæ loci, personæ, & alia. Vide, quæ dixi Resol. 28. num. 44. vbi quod actus percussionis debet videri, & notari à circunstantibus, vt ex hac notitia oriatur scandalum.

261 Mediocris est illa, quæ mediat inter leuem, de qua participat aliquid amplius habens, & inter grauem, & enormem, à qua nihil participat quo ad excessum, vt si dens extrahatur, vel euellatur copia capillorum, aut sanguinis sugillatio carnis, & leuis incisio. *Bonac. cum alijs locis citatis.* Vulnusculum, vel leuis cicatrix.

262 Enormis læsio importat grauem læsionem, vt membri mutilatio, vel eius debilitatio, ita ut eo vti non posit, magna sanguinis effusio ex vulnere graui, similiter percussio in suum Episcopum, & Abbatem ex cap. Cum illorum 32.

An autem percussionis enormitas regulanda sit, ex iniurijs atrocibus
263 nuncupatis, de quibus in Instit. de iniurijs §. *Atrox iniuria existimatur vel ex facto, veluti si quis ab alio vulneratus sit, vel fustibus casus, vel ex loco, veluti si cui in theatro, vel in foro, vel in conspectu Prætoris iniuria facta sit; vel ex persona, veluti si Magistratus iniuriam passus fuerit; vel si Senatori ab humili persona iniuria facta sit, aut parenti, patronoue fiat à liberis, vel libertis. Aliter enim Senatoris, & parentis, patroniq; aliter extranei, & humilis personæ iniuria æstimatur. Non nonquam & locus vulneris atrocem iniuriam facit, veluti, si quis in oculo percussus fuerit. Parui autem refert, vtrum patrifamilias, aut filio familias talis iniuria facta sit, nam & hæc atrox æstimabitur.*

Videtur quod sic, tum quia fere omnes citant hunc locum, dum explicant quid sit percussio enormis, quæ idem est, quod atrox. Tum quia Extrauagans Ioannis XXII. mentionem facit de patre, & patrono, de quibus instituta, vt rescripsimus. Citatur autem §. Atrox *à Siluestro v. Absolutio 4. à Castropal. disp. 3. p. 23. §. 4. num. 2.*

264 Ego puto, non esse attendendum dictum §. Atrox, sed quod dicit super hac materia in ordine ad absolutionem textus in cap. Cum illorum 32. de sent. excom. vbi declarat, in quo consistit percussio enormis à cuius excommunicatione Prælati absoluere non possunt his verbis:
265 *Enormis, vt pote si ad mutilationem membri, vel effusionem sanguinis est processum, aut in Episcopum, aut Abbatē violentas manus iniectas, cum excessus tales, & similes nequeant sine scandalo præteriri.* Nota, quod ibi nomine *membri* venit etiam digitus manuum, & pedum, esto enim non sint
266 proprie membrum, quia non habent officium distinctum ab illis, vt dixi de Homic. cap. 1. num. 300. in ordine ad irregularitatem, quæ incurritur ex mutilatione membrorum; tamen hic venit sub eo nomine, cum simus in fauorabilibus in ordine ad dignitatem ordinis. *Panorm. in cap. hic num.* 8. Similiter mutilatio nasi, & auricularum sine dubio est
267 percussio enormis. Similiter excæcatio, seu effossio oculi, præcisio labri superioris, vel inferioris, magna cicatrix in faciem clerici, decorticatio ex parte capitis. Hæ enim percussiones de se horrorem, & enormitatem præseferunt in clerico læso, itaq; similes, vel maiores, vel minores, sunt enormes.

268 Ad rationem dubitandi respondeo, non esse standum iuri ciuili, quando habemus ius canonicum in discutiendis difficultatibus, in quarum resolutione recurrendum ad ius canonicum, vt docent omnes. Nec Extrauagans inducit quicquam pro vsu dicti §. Atrox, nam illa iudicium relinquit Prælatis in discernendo, quænam percussio sit leuis, mediocris,
269 an enormis, atrox, & grauis, textus vero §. Atrox, definit quænam iniuriæ sint atroces, & enormes, quibus standum non est, quia hæc facultas adimeretur Prælatis.

An autem in dubio percussio sit iudicanda enormis?

270 ℟. Non, quia in obscuris minimum est sequendum *Reg. 30. in 6. l. semper 9. ff. de reg. iur.* & in dubijs magis fauendum est reo, quam actori, *Reg. 11. in 6. l. 168. ff. eod.* Confirmatur, quia Prælatus non debet se spoliare suo iure, cum in dubijs melior sit conditio possidentis suam iurisdictionem. Id, & alijs probaui Resol. 28. num. 45. Et ita docent *Layman. lib. 1. tract. 1. cap. 5. §. 4. de conscient. num. 38. Antonius de Possentibus Singul. 165. Illuminatus Moronus Resp. 87. num. 81.*

Contrarium, quod percussio sit habenda enormis, tenent *Castropal. disp. 4. p. 23. §. 4. num. 2. Suarez. disp. 22. sect. 1. num. 88. cum alijs Diana par. 9. tract. 4. resol. 46.* Si huic est credendum. Certe id non probatur, nisi ex ea Extrauaganti, quæ tamen hoc non præcipit, sed tantum monet, vt dixi loco citato. Cum ergo Diana cum Suarez, & alijs reprobet dictam Extrauag, qua ratione potest probare, in dubio percussionem esse iudicandam enormem?

Sed demum quid requiritur, vt percussio facta in loco publico dicatur enormis ex loco! V. g. in Platea, in Theatro, in Ecclesia, in Cæmiterio.

271 ℟. Duo requiruntur *primo* vt sit notabilis, hoc est, maior quam leuis, immo, & quam sit mediocris, nam enormis debet etiam in ratione percusionis alias duas excedere, gradatim si quidem debent se excedere, vt obseruat Suarez. disp. 22. sect. 1. num. 89. Secunda, quod sit facta multis videntibus, inquit Nauar. apud dictum Dianam resol. 19. ex quarum visione excitatur scandalum. Non ergo ratione loci præcise leuis percusio fit grauis, & enormis, sed specificatur in sua enormitate à grauitate, & scandalo personarum multarum videntium male tractari clericum; locus ergo de se materialiter acceptus nihil operatur ad specificandum percusionem in genere enormitatis, sed formaliter accipiendus pro multitudine personarum admirantium insolentiam percutientis clericum.

272 His præmisis videndum est, quis posit absoluere ab hac excommunicatione, cum, Papa in eo canone 29. 17. q. 4. eam sibi reseruauerit his verbis: *Et nullus Episcoporum illum præsumat absoluere, nisi mortis vrgente periculo, donec Apostolico conspectui præsentetur, & eius mandatum suscipiat.* Regulare hoc est, vt vrgente mortis periculo, nonquam adsit reseruatio, sed tunc quilibet Sacerdos absoluere potest à quibuscunq; quia ab Ecclesia hanc potestatem liberã habet à nullo impeditã, vt testatur Tridẽtina Synodus cap. 7. fine sess. 14. pro cuius resolutione.

Quæres 110. An Legatus à Latere posit absoluere ab hac censura?

273 ℟. Legatus à Latere potest absoluere quoslibet ad se accedentes etiamsi percusio sit enormis; non solum existentes intra suam Prouinciam, sed etiam ad extra venientes; & hanc potestatem habet à die, quo recedit à Curia Romana vsq; ad diem, quo regreditur, & in eam ingreditur. Prima

Prima pars de hac potestate expresse habetur *cap. Ad eminentiam* 20. *cap. Quamuis* 58. *de sent. excom.* Nullus contradicit, quia textus clarus est, *Sayrus lib. 2. cap. 19. num. 10. Vers. Illud vero*, vbi restringit, vt ab alijs reseruatis non possit; *Castropal. disp. 3. de cens. p. 23. §. 4. num. 3.*

Secunda pars, quod absoluat ab excommunicatione ob enormem percussionem contracta, docetur ab *Azor. par. 2. lib. 5. cap. 32. quaest. 6. relato à Barb. super hoc cap. 20.* Et ratio id suadet, eius enim eminentia id exigit, vt distinguatur eminenter ex vberiore priuilegio ab Episcopo, qui ab ea absoluere non potest, licet ab alijs; vt infra patet, hic enim dicitur
274 pars corporis Papae, ille vero pars capitis, & sicut caput eminet corpori, ita Cardinalis à Latere praeeminere debet Episcopis in priuilegio hoc.

Tertia pars de subditis, & etiam extraneis, docetur (non loquor cum pedagogis, sed cum viris doctis.) ab omnibus *per cap. Excommunicatis 9. de officio legati*, vbi Legatus à non Latere non potest absoluere nisi subditos ad differentiam eius, qui absoluit etiam extraneos ad se venientes, non solum dum est intra suam Prouinciam, sed etiam extra, quod confirmatur mox in sequenti parte. *Castropal. cit.*

Quarta pars, quod hanc potestatem absoluendi ab hac censura habeat à die, quo recedit vsq; ad diem ingressus in curiam, à qua recesserat, colligitur à Glos. v. Pro tempore dicti cap. Ad eminentiam, citatis iuribus ibidem. Dies autem ingressus in Curiam Romanã, sicut egressus, ab ea excluduntur, quia non decet vbi est caput tam supereminens exercere potestatem sibi concessam.

Quęres 111. An eandem potestatem habeant Legati seu Nuntij, qui non
275 dicuntur à Latere, qui sunt in duplici differentia. Missi scilicet à Papa; & Nati scilicet Archiepiscopi Pisanus, Remensis, Cantuariensis, & Eborensis, cum quibus dicitur esse par potestas, de quibus *Sayrus lib. 2. cap. 19. num. 9.* Quę distinctio deducitur *ex cap. 1. de officio leg. in 6.* non autem numerus eorum.

276 ℞. Missi tantum possunt absoluere suos subditos, dum sunt in sua Prouincia, & quidem ab excommunicatione hac etiam ex enormi percussione, quia textus generaliter loquitur, & decet Principis beneficium late interpretari, *cap. Cum dilecti 6. de donat. cap. Quia circa 22. de priuileg.* Ita expresse restringit *cap. Excommunicatis 9. de offic. legati.* Nati vero nihil possunt ex sua dignitate Archiepiscopali ex qua nascitur hęc
277 prerogatiua Legati Nati, vt dicitur ibidem, nisi id ex speciali gratia Pontificis illis cõcedatur. Ita ex Molina Castropal. citatus. Quare in hoc comparantur Episcopis quo ad absolutionem ab hac censura, & sic nõ, possunt absoluere suos subditos ab enormi percussione clericorum.

Quaeres 112. An Episcopi possint absoluere ab hac censura?

278 ℞. Sic, si puenit ex leui, & modica percussione, expresse c. Peruenit 17.

Qui

Qui clericis non enormem, sed modicam, & leuem iniuriam irrogarunt, suæ fraternitatis arbitrio duximus committendum. Est communis, quod Episcopus potest absoluere suos subditos ab hac excommunicatione, ob modicam, & leuem iniuriam, cum textus sit clarus, *ex allatis à Sayro lib.3 cap.28.initio, Bonac.de censur.disp.2.q.4.p.5. initio*, repetit idem in Bulla *disp.2.q.3.p.6.sect.5.num.3. Castropal.disp.3.p.23.§.4.num.4.* Qui omnes docent, id posse non solum per se, sed etiam per alium, quia id ei competit iure ordinario, & præterea cum sit illi concessum à Prin-
279 cipe, à quo delegatus potest subdelegare, *cap. fin. de officio deleg. cap. Cum causam 62. prope finem, de appellat.* maxime cum id sit perpetuum, & dignitati concessum, quæ nonquam moritur in seipsa, *cap. Liberti 65. 12.q.2.cap. Si gratiose 5.de rescr.in 6.* Procedit hoc in vtroq; foro, vt docent Canonistæ cum Panorm. ibidem, si fides adhibenda sit Castropalao num. 4. siquidem Panorm. id expresse non dicit, tamen ex parte rei id verum est, cum nullo modo excommunicati huius generis non sint mittendi ad Sedem Apostolicam.

Sed difficultas est an Episcopi absoluere possint ab excommunicatione contracta propter percussionem mediocrem, & non enormem? Negant *Sayrus lib.3.cap.28.num.4. Castropal.num.5. & alij,* Quia Papa in citato cap. Peruenit, concedit solum absolutionem eisdem pro modica, & leui percussione, ergo non pro alijs, nempe, pro enormi, de qua nullatenus dubitandum est, neq; pro mediocri.

280 Ego autem puto posse absoluere etiam in casu, quo percussio æstimatur mediocris. Probatur, quia in concessione facta Abbatibus, & cæteris superioribus regularibus, solum excipitur atrox, & enormis *cap. Quoniam 9. de Vita, & honest. cap. Cum illorum 32. §. Nos tamen, cap. Canonica 50. de sent. excom.* Et in cap. Relatum 37. eod. dirigit facultatem ad Episcopum, excepto casu excessus grauis, & enormi, ergo facultas comprehendit non solum leuem percussionem, sed etiam medio-
281 crem, exceptio enim firmat regulam in casibus non exceptis *cap. Dominus 6.32.q.7.cap.2.de coniug. lepros.* cum ergo in hac concessione excipiatur solum percusio enormis, in regula comprehenduntur aliç duç, leuis, & mediocris, & merito, cum magis participet de leui, quam enormi, quam potius participat per negationem, dum non includit excessum atrocitatis. Nec dicas verbum *grauis percussionis* de quo in cap. 2. 32. & 37. contradistinguere enormem à mediocri, & sic vtranq; excipi ex dictis capitibus. Quia respondetur sumi pro eodem percusionem
282 grauem, & enormem, vnde illa dictio *&* interposita sumitur pro, *idest*, & declaratiue arg. eorum, quæ scribit Barb. in dict. 110. num. 26.

283 Nec placet restrictio *Panorm. ad cap. Peruenit cit. de sent. excom. num. 2. quem cum alijs sequitur Diana par. 9. tract. 4. resol. 56. Sayr. lib. 3. cap. 28. num. 26.* Qui absolutionem restringunt ad clericos simul viuentes, vel

ex

ex communibus redditibus, vel ex proprijs, e.g. in Seminarijs, se inuicem percutientes, ex *cap. Quoniam, de Vita, & honest*. Licet enim ibidem hoc concedatur Episcopis absoluendi clericos in communitate viuentes ab excommunicatione, quæ non sit ex atroci percussione, inde non infertur exclusio aliorum siue clericorum, siue laicorum, vt probant superius allata, hoc enim ipso, quod excipitur in omnibus semper absolutio ab excommunicatione hac proueniente ex enormi percussione, sequitur in facultate concessa comprehendi percussionem non solum leuem, sed etiam mediocrem, cum non sit enormis, nec atrox.

Quæres 113. An Episcopus virtute cap. 6. sess. 24. Tridentini possit absoluere ab excommunicatione contracta propter percussionem etiam enormem? Verba Tridentini sunt hæc. *Liceat Episcopis in quibuscunq; casibus occultis etiam Sedi Apostolicæ reseruatis delinquentes quoscunq; sibi subditos in diœcesi sua per seipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum, in foro conscientiæ gratis absoluere, imposita pænitentia salutari.*

284 ℞. Posse, etiamsi excommunicatio contracta esset ex homicidio clerici, quo nihil enormius inter percussiones, modo casus iste sit occultus sit ad tenorem Tridentini, nempe, quod delictum nondum sit deductum

285 ad forum contentiosum, nec probatum, quamuis sciatur à tribus, aut quatuor, modo non sit factum publicum, & notorium in loco, ex communiori opinione Doctorum, quos citat Diana par. 7. tract. 2. resol. 15. Ratio id suadet, quia Concilium loquitur vniuersaliter ibi; *In quibuscunq; casibus* ergo etiam in casibus inijcientium manus violentas in clericum etiam enormiter, propositio enim vniuersalis, vt hæc omnia comprehendit, etiam quæ alias non comprehenderentur arg. eorum, quæ habent *Doctores apud Barbosa dict. 241. num. 3. & 4.* Ita alijs citatis *Diana par. 9. tract. 4. resol. 63.*

Quæres 114. An Episcopus in aliquo casu possit absoluere etiam in foro externo ab excommunicatione notoria ob enormem percussionem, nam in occultis potest, vnde idem quæritur in publicis, & notorijs? Dico, *ob enormem percussionem*, quia ob leuem, vel mediocrem probaui supra posse de iure communi absoluere.

286 ℞. Affirmatiue, quando scilicet excommunicatus habet legitimum, & canonicum impedimentum, quo Romam ire non potest pro absolutione, in quo casu Episcopus absoluit. Ita omnes *cum Sayro lib. 3. cap. 28. à num. 9. Bonac. de cens. disp. 2. q. 4. p. 5. num. 3. & in Bulla disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 5. num. 9. Suarez disp. 32. sect. 1. num. 63. Castropal. disp. 3. p. 23. § 4. num. 6. Basseus v. Excom. 7. num.* 8. Referam casus succincte relatos potissimum in cap. Ea noscitur 13. cap. Quod de his 26. cap. Quamuis 58. vbi omnes numerantur, qui possunt absolui ab Episcopo, enormi etiam existente percussione, quia sunt impediti legitime ire Romam. Qui casus sunt sequentes.

287

287 Puer incidens in canonem siue ante, siue post pubertatem petat se absolui, potest ab Episcopo absolui. Ita cap. fin. de quo fit etiam mentio in cap. Quamuis 58. de sent. excom. Ita præcitati, qui negant hoc priuilegium absolutionis per Episcopum constitutis in adolescētia, nimirum Bonac. & Castropal. num. 6. contra aliquos, quos tamen non nominant, dicentes, istos nullo niti fundamento, nihilominus mihi non displicet hæc opinio, quam puto probabilem, quia puer dicitur proprie post
288 decimumquartum annum expletum, *cap. Puberes 3. de despons. impuber.* & puer dicitur vsq; ad decimum octauum annum, *l. 1. §. Pueritia ff. de postulat. in Margine Glos. in cap. Super 35. de præbend.* Si seruus excusatur, quando eius iter Romam est in graue damnum domini, qui non fuit in culpa sui excessus, cap. Relatum 37. eod. à fortiori adolescens, qui sui iuris non est, nec habet in bonis; nec videtur rationabile, quod adolescens mittatur Romam, ideo nec talis præsumi debet mens Pontificis.

Dices contrarium manifeste colligitur ex cap. fin. his verbis: *Pueris, qui in canonem inciderunt sententiæ promulgatæ, siue ante, siue post pubertatem, postulent se absolui potest diœcesanus Episcopus absolutionis beneficium impertiri.* Nam illæ particulæ *siue ante, siue post* coniunguntur cum verbo *postulent*, non vero cum verbo *inciderunt*, ergo textus loquitur tantum de illis pueris, qui inciderunt in canonem ante pubertatem, & non post, isti enim mittendi sunt ad Sedem Apostolicam.

℟. In primis, impuberes non contrahere censuras ante pubertatem ex probatis supra q. 72. Deinde verba prædicta referenda sunt ad vtrunq; verbum, sine vlla difficultate, & improprietate verborum, cum vtrique tempori seruire possit iste sensus. Confirmatur ex cap. 58. ibi: *Puerili ætate*, quæ extenditur vsq; ad decimum octauum annum, vt supra dixi; vnde idem dicendum est ad cap. 1. eod. ibi: *Infra puberes annos se ad inuicem, aut vnus alterum percusserit*, nam vsq; ad 18. annum dicitur ætas infra puberes annos, non dicit infra annos impuberes, qui finiunt in anno decimo quarto expleto.

Demum pueri, qui fuerunt absoluti ab Episcopo, non debent se præsentare conspectui Romani Pontificis, ab hac enim obligatione eximuntur *ex cap. Quamuis 58. de sent. excom.*

289 Senes absoluuntur ab Episcopo, *cap. Ea noscitur 13. cap. Quamuis 58. de sent. excom.* Quamuis sit robustus, quia iter facere eis valde periculosum est, *Sayrus lib. 3. cap. 28. num. 25.* maior scilicet septuaginta annis, *ex l. 1. C. Qui ætate* Dic tu etiam maior sexagenario, qui sicut excusatur à ieiunio, esto sit robustus, quia in hac ætate robustis deficiunt vires, & robur naturale, ex probabilissima opinione Pasqualigi de ieiunio *dec. 256. num. 6.* Non tamen tenentur se præsentare, quia eorum impedimentum est perpetuum, & eo magis augetur, quo vlterius progreditur. Vide alios *à Barb. cit. super dictum cap. 13. de Censis. Effectu 9. num. 160. & 161. Dianam par. 9. tract. 4. resol. 60.* 290

290 Infirmi absolui possunt ab Episcopo, *cap. Ea noscitur* 13. *cap. Quamuis* 58. Sanitate recuperata tenentur se præsentare, cum hoc impedimentum non sit perpetuum, sed temporale ex dictis capitibus, *& cap. Quod de his*. Procedit non solum in longa infirmitate, vt in podagra, sed etiam in febre tertiana, aut quartana. Ita omnes cum *Sayro lib. 3. cap. 28. num. 23. Diana par. 9. tract. 4. resol. 62.*

291 Impotens ad ambulandum absoluitur ab Episcopo, cap. Ea noscitur 13. ibi: *Impediti membrorum destitutione*, cap. Quamuis 58. ibi: *Impotentia corporis*. Huius generis sunt claudi, cæci, manu carentes, *Panorm. hoc cap. 13. num. 2. Sayr. num. 32.* Cum hoc sit impedimentum perpetuum non tenetur ire Romam, in casu etiam, quod miraculose rectificaretur, aut lumen reciperet, quia hæc specialis gratia non habet parere obligationem, vbi antea non erat, quia concessum ob gratiam non est in eius

292 dispendium retorquendum, *Reg. 61. in 6. l. Nulla 24. ff. de legib.* siquidem pæna, & præmium non debent haberi ex eodem facto, *l. Siue hereditaria ff. de negot. gest. Glos. fin. cap. De hoc, de sim.* Neque enim pæna consequi debet ex præmio, *cap. 2. de fideiuss. cap. Et si necesse 5. de donat. inter vir.*

293 Pauper absoluitur ab Episcopo ex cap. De his 26. ibi: *Si paupertate tanta grauetur, quod ad Ecclesiā Rom. laborē subire non valeat veniendi.* cap. Quamuis 58. ibi: *Aut inopia retrahatur*. Cap. Ea noscitur 13. dicitur, quod pauperes debent ire Romam pro absolutione, explicat Glos. nisi paupertas sit nimia, vt in præcitatis capitibus. Pauper autem ad hunc effectum, vt possit absolui ab Episcopo, dicitur ille non solum, qui mendicat, sed etiam, qui suo labore, & exercitio victum sibi, & familiæ quotidie quærit. Ita *Diana par. 9. tract. 4. resol. 62. Bellettus apud Barb. ad hoc cap. 13. num. 6. de Grassis Effectu 9. num. 165.* Sayrus *lib. 3. cap. 28. num. 23.* cum alijs docet, solitum mendicare, non habens familiam, teneri Romam ire pro absolutione. Sed non placet, quia certum est, quod mendicans maxima grauatur paupertate, dum nihil habet, nisi quod quærit quotidie. Et is ergo potest absolui ab Episcopo. Si autem diues fiat, tenetur se præsentare, quia hoc impedimentum fuit ad tempus. Vide *Bonac. de cens. disp. 2. q. 4. p. 5. Vers. Octauus, & in Bulla disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 5. num. 15. Castropal. disp. 3. p. 23. §. 4. num. 18.*

294 Inimicitia capitalis dat ius Episcopo absoluendi, propter quam excommunicatus non potest Romam ire propter probabile periculum vitæ suæ ob inimicitias, cap. De cætero 11. cap. Quamuis 58. Quæ sint capitales inimicitiæ refert *Barb. ad cap. Per suas 32. de simon. num. 7.* & Ego tom. 5. Impress. Lugdun. *in Praxi crim. cap. 10. sect. 10. à num. 43.* Ita docent omnes *cum Sayro lib. 3. cap. 28. num. 19. Bonac. de cens. disp. 2. q. 4. p. 5. Vers. Tertius, & in Bulla disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 5. num. 10. de Grassis Effectu 9. num. 158. Suarez disp. 22. sect. 1. num. 65.*

295 Filius familias absoluitur ab Episcopo, nisi pater consentiat, vt possit ire Romam pro absolutione, cap. Mulieres 6. Factus vero sui iuris tenetur se præsentare. Ita *Suarez cit. num. 87. Sayr. lib. 3. cap. 28. num. 28. Bonac. cit. vers. Septimus, & in Bulla num.* 14.

296 Seruus debet accedere, nisi dominus graue damnum patiatur, in casu quo ipse non fuit in causa, *cap. Relatum 37.* Ita Sayr. *lib. 3. cap. 28. num. 28.* cum alis.

297 Mulieres absoluuntur ab Episcopo, quia non decet eas longum iter facere *cap. Mulieres 7. cap. Ea noscitur 13. cap. quamuis 58.* Ita docent *Sayrus num. 18. Bonac. Vers. Sextus, & in Bulla num. 13. Diana part. 9. tract. 4. resol. 59.* Etiamsi sint diuites, somæ, & sui iuris, & licet occiderint clericum.

298 Moniales quoq; absoluuntur ab Episcopo, cum sint quasi in carceribus *cap. De monialibus 33.* Est communis, *Bonac. vers. Sextus, & in Bulla num.* 13. Panormitanus super hoc caput mouet dubium, an sorores ordinis S. Francisci, & aliorum Mendicantium absolui possint ab huiusmodi excommunicatione ab enormem clerici percussionē? Resp. fine: *sed forte contrarium esset dicendum, quia hoc tantum Episcopis fuit indultum ob reuerentiam ordinis Episcopalis, ergo non licet inferioribus attentare, quod tamen est satis dubium.* Ego autem puto Superiorem regularem posse etiam per confessarium absoluere moniales sibi subditas, quia superiores regulares præsertim maiores eandem habent potestatem in fauorem suorum subditorum vtriusq; sexus, quam habent Episcopi erga suos, non ex vi potestatis ordinis, quod respicit eius dignitatem, & reuerentiam, sed ex potestate iurisdictionis Episcopalis, qua non carent superiores regulares maiores, qui in hoc comparantur Episco-
299 pis, *ex Rodriq. tom. 1. q. 17. art. 6. q. 20. art.* 10. Immo maiorem habent *q. 24. art. 6. q. 62. art. fin. Portell. v. Prælatus num. 1. Lazar. de Monit. sect. 4. q. 14. num. 15. Homobon. par. 4. Reg.* 88. Possunt ergo Prælati regulares suas moniales absoluere ab hac excommunicatione. Et ita videntur docere citati à Diana par. 9. tract. 4. resol. 54. dum dicit, posse religiosos vtriusq; sexus de licentia Prælati regularis absolui ab Episcopo. In terminis clarioribus *Confect. in Sum. Priuileg. Ord. Mendic. tit. 14. cap. 9. Vers. Regulares.*

300 Viri magnæ potentiæ possunt absolui ab Episcopo, postquam ab eo status personæ intimata fuerit Pontifici cap. Mulieres 6. Huius generis sunt Duces, & alij viri potentes, qui non possunt recedere à suis statibus, nisi cum periculo patiendi aliquod graue damnum. Etsic non debent se præsentare, cum impedimentum sit perpetuum ratione status sui.

301 Mors quoq; dat facultatem Episcopo absoluendi, cum is casus excipiatur in canone. Periculum quoq; mortis sufficit, vt excommunicatu

absolui

absolui possit ab Episcopo. *Cap. Non dubium 5. cap. Ea noscitur 13. cap. Quod de his 26.* De periculo mortis, vt in alijs casibus, vt quia n: aigatutus est c. *Sayrus lib. 3. cap. 28. num. 16. Suar. disp. 22. sect. 1. num. 61. & 62. Castropal. disp. 7. p. 22. §. 4. num. 17.* Si conualescat à periculo, tenetur se præsentare.

302. Demum quodlibet aliud impedimentum, quo excommunicatus detinetur, ne accedere possit ad Sedem Apostolicam, dat ius Episcopo absoluendi sic impeditum, cum onere se præsentandi sublato impedimento. *Ex cap. De cætero 11. cap. Ea noscitur 13. cap. Quod de his 26. cap. Quamuis 58. Castropal. cit. num. 18. Sayr. num. 39.* E.g. Capitaneus portæ Ciuitatis, Castellanus artis, & similes, quorum officium exigit residentiam personalem, etiam proinde Rectores Parochialium Ecclesiarum, qui possunt absolui ab Episcopo, cum onere se præsentandi, quando-

303 cunq; officio functi erunt. An teneantur substituere alium in locum suum, vt petant Romam? Dico, quod non, quia nullo iure id exprimitur.

Quæres 115. Quomodò se debeat gerere Episcopus in absolutione istorum impeditorum, qui non possunt ire Romam, vel ad Legatum à Latere pro absolutione?

304 R. Episcopus duo debet obseruare. *Primum*, vt ab excommunicato præstetur satisfactio parti læsæ antequam absoluatur, ex cap. Ea noscitur 13. nihilominus omissa tenet absolutio, inquit Belletus apud Barb. ad hoc cap. num. 7. *Secundum*, in absolutione debet iniungere absoluto, quando impedimentum, quo non potuit se præsentare Romano Pontifici, aut eius Legato à Latere, est ad tempus, iuramento ab eo accepto, vt quam citius poterit petat Romam mandatum à Pontifice recepturus, *ex cap. De cętero 11. cap. Ea noscitur 13. cap. Quod de his 26. cap. Quamuis 58. de sent. excom.* Obseruo duo, vnum, quod in cap. Ea noscitur cit.

305 sufficit etiam se pręsentare Legato à Latere. Alterum, ex cap. Quod de his cit. solum dicitur, quod absolutus debeat Ecclesiam Romanam visitare in persona propria, ergo hoc sufficit, quod expeditius est. Sed quid est hoc mandatum, quod ab Episcopo absolutus à Romano Pontifice recepturus est? Non est absolutio, quia iam erat absolutus, inquit Glos. v. Suscepturus, cap. De cætero, vbi, si non cadit violat iuramentum promissorium, & præterea ne censura hæc, immo neq; aliæ illudantur, non se præsentans cum primum commode poterit, recidit in eandem

306 ipso iure, *cap. Eos qui 22. de sent. excom. in 6.* Non inuenio in meis codicibus, in quo consistat hoc mandatum, vnde puto, illud consistere in

307 obiurgatione, quam facit Papa absoluto; suppono enim Episcopum ab eo duo iuramenta exegisse, vnum de non amplius percutiendo ecclesiasticum, alterum de se præsentando Papæ, vel eius Legato à Latere, ex cap. 10. & 11. de sent. excom. ergo mandatum in alio consistere non videtur, nisi in reprehensione.

Quæres

Quæres 116. An absolutus ab Episcopo possit se præsentare per procuratorem, vel alium Legato, seu Papæ?

308 ℞. Tenetur se præsentare in propria persona, sublato impedimento, & quanto citius poterit, ne fiat periurius, & sacrilegus, cum id facere cum iuramento promiserit. Ita *ex cap. De cætero 11 cap. Ea noscitur 13. cap. Quod de his 26. cap. Quamuis 58*. Ita docent omnes, quod neminem tenetur mittere, nec potest, sed se præsentare debet personaliter, *cum Sayro lib. 3. cap. 28. num. 38. Nauar. cap. 27. num. 90. Vers. Ad quintum Bonac. de cens. disp. 2. q. 4. p. 5. num. 3. Vers. Aduertunt, & in Bulla disp. 2. q. 3. p. 6. sect. 5. num. 10. Vers. Aduertunt*. Ratio est, quia reprehensio fit
309 immediate personæ existenti personaliter coram superiore corrigente. Quinam autem sint, qui debent se præsentare, patet ex supradictis in singulis casibus, in quibus impedimentum est ad tempus, & non perpetuum. Pueri omnino sunt exempti, licet impedimentum sit ad tempus, vt patet supra sub num. 287.

Quæres 117. An hæc potestas in Episcopo absoluendi ab excommunicatione ob enormem percussionem impeditos ire Romam in dictis casibus sub q. 114. sit delegata, an illi ordinaria?

310 ℞. Illi competere iure ordinario, cum sit in corpore iuris, & concessa eidem ratione officij, & curæ animarum, & id confirmatur ex testimonio Glos. Margin. incip. 3. Posuit, cap. De monialibus 33. de sent. excom. vbi dicit, quod ab hoc textu sublata sunt hæc verba: *Respondemus, vt auctoritate nostra*, quæ erant in antiqua decretali, consequenter dicẽdum est, quod hoc faciat Episcopus iure suo, vt notat hic Ioan. Andr. Hinc est, quod hanc facultatem potest delegare.

Quęres 118. An hæc facultas competat alijs Prælatis inferioribus exemptis Nullius habentibus proprium territorium?

311 ℞. Vtique, vnde possunt absoluere suos subditos non solum ex leui, & mediocri, sed etiam ex enormi, quando sunt impediti iuxta dicta de Episcopo in præcedentibus. Probatur. Tum quia Alex. III. decretalem suam sub cap. Parochianos 9. de sent. excom. dirigit Episcopis, & Prælatis per Galliam constitutis, præcipiendo, quod debeant denuntiare excommunicatos percussores clericorum, & euitari ab omnibus, donec absoluantur à Sede Apostolica, ergo super hac materia etiam Prælati inferiores se ingerunt. Tum quia isti habent iurisdictionem quasi Episcopalem in suos, sicut Episcopi, quibus in iurisdictione comparantur, & æquiparantur, etiam in materia absolutionis, vt probat Sanchez
312 lib. 8. disput. 2. num. 12. loquens de priuilegio absoluendi à casibus occultis Sedi Apostolicæ reseruatis, inter quos est præsens, concessis Episcopis cap. 6. sess. 24. extenso etiam ad alios Pręlatos illis inferiores, quã opinionem Barbosa dicit probabilem in terminis Tridendini Appellat. 91. v. Episcopus num. 22. alios citans qui num. 18. & 19. dixerat his Prę-
latis

latis competere ergà suos subditos, quicquid potest Episcopus pro suis, quo ad potestatem iurisdictionis, quando aliquid conceditur ijsdem Episcopis sine restrictione; sed Episcopis absq; vlla restrictione respiciente eorum conditionem, & dignitatem, conceditur facultas absoluendi ab excommunicatione ob percussionem leuem suos subditos, & eosdem quoq; in casibus impedito excommunicato ire Romam, ergo idem
313 dicendum est de Prelatis secularibus exemptis habentibus plenam potestatem in suos subditos, cum & hi veniant sub nomine Episcopi. Ita *Castropal. disp. 3. p. 23. §. 4. num. 4.*

Contrarium docent fere omnes *cum Angelo v. Excom. 5. num. 39. Silu. v. Absolutio 4. num. 5. Panor. & Felin. in cap. Peruenit. 17. de sent. excom.* Ea leui ratione expressa in textu: *Tuæ fraternitati arbitrio relinquimus*. Prælatis autem inferioribus Papa nonquam scribit titulo *Fraternitatis*, nisi solis Episcopis, ergo istis tantum ea facultas concessa fuit. Cui respondetur per Couar. quia loquebatur cum Episcopo, ideo vsus fuit illis
314 verbis, non ideo exclusit alios Prelatos. Quare verbum *Fraternitatis* est demonstratiuum, non taxatiuum, nec restrictiuum. Do exemplũ in cap. fin de Priuileg. in 6. vbi Episcopis conceditur Priuilegium celebrandi in altari priuilegiato, quod non extenditur ad Prælatos inferiores per illa verba: *Quoniam Episcopi, eorumq; superiores &c.* posteriora, vti taxatiua, hoc est *Episcopi, & eorum superiores .i. Archiepiscopi*, ergo inferiores excluduntur.

Quæres 119. An Vicarij Generales Episcoporum possint absoluere ab excommunicatione huiusmodi sicut eorum Episcopi?

315 ℞. Affirmatiue, & quo ad Tridentinum, de quo supra sub q. 113. nulla est difficultas, quia expresse ibidem nominatur. Nec debet esse respectu casuum impeditorum ire Romam iuxta dicta sub q. 114. esto non nominetur Vicarius, ratio est, quia appellatione Episcopi venit
316 eius Vicarius Generalis, vbi ille non excluditur, & agitur de re, quę non disconuenit eius officio, etiam in absolutione censurarum, vt docet *Suarez. disp. 7. de cens. sect. 3. num. 10. cum alijs Barb. Appellat. 89. num. 25.* Vnde in dicto Tridentino excluditur ab excommunicationis ex heresi absolutione Vicarius, ergo in cæteris admittendus est sub nomine Episcopi, cum quo vnum facit tribunal, & vna persona cum Episcopo censetur eandem habens iurisdictionem circa ea, à quibus non prohibetur, sed non prohibetur absoluere ab excommunicatione ob percussionem Clerici, ergo absoluit sicut Episcopus etiam in casibus impeditis. Ita *Bossius de iurisd. Episcopi disceptat. 1. dub. 8. num. 49.* apud Dianam *par. 9. tract. 6. resol. 56.* vbi docet oppositum cum Quintanad. *tom. 1. tract. 8. sing. 1. num. 6. ex cap. fin. de offic. Vicar. in 6. & cap. 2. de Tanit. in 6.* Hæc duo capita non obstant, nam in primo Vicarius excluditur à collatione beneficiorum, in secundo dicitur, quod subditus habens

 electio-

electionem Confessarij ab Episcopo, non potest absolui à reseruatis. Ideo nihil contra nos, illi enim duo textus non faciunt ad rem, immo prior facit pro nobis, ideo Vicarius non potest conferre beneficia, quia prohibetur; in casu autem nostro non prohibetur, ergo absoluere potest. Confirmatur quia Vicarius generalis habet potestatem ordinari-
317 am ex communi *cum Panorm. in cap. Sua nobis 5. de offic. Vicar. num. 3. Sayrus lib. 1. cap. 6. num. 8.* Eodem modo absoluit Episcopus vt probaui q. 117. ergo & eius Vicarius, cum non prohibeatur. Docet idem *ex Molina Castropal. disp. 3. p. 22. §. 4. num. 4.*

Quæres 120. An Capitulum Sede vacante possit absoluere ab excommunicatione non solum ob leuem, & mediocrem percussionem, sed etiam ob enormem eos, qui ire Romam sunt impediti?

318 ℞. Potest, quia succedit in omnem iurisdictionem ordinariam Episcopi, nisi expresse prohibeatur, *ex adductis à Diana par. 8. tract. 4. resol. 1.* Sed hæc absoluendi potestas est ordinaria ex q. 117. ergo Capitulum ea vti potest. Confirmatur per cap. Vn. de maior. in 6. vbi decernitur, quod Capitulum Sede vacante possit absoluere à sententia excommunicationis siue iuris, siue hominis eos, quos poterat Episcopus, nisi fuerit à Sede Apostolica specialiter interdictum, nullam excipiendo sententiam, ergo & hac absoluere potest per deputatum Vicarium. Ita *ex Molina Diana par. 8. tract. 4. resol. 12.*

Quęres 121. An confessarij regulares habeant priuilegium aliquod absoluendi ab hac excommunicatione seculares?

319 ℞. Quamuis Leo X. in sua incip. *Et si cuncta* 9. apud Confect. & 8. apud Peyrinum, indulserit omnibus Confessarijs Ordinis Minimorum existentibus in Ecclesia S. Trinitatis de Vrbe eiusdem Ordinis, vt possent absoluere omnes ad se illuc accedentes à quibuscunq; casibus, etiam Apostolicæ Sedi reseruatis, exceptis in Bulla Cænæ Domini contentis. Quod indultum in alia incip. *Deuotionis*, apud eosdem 2. & 3. Clemens VII, extendit ad omnes Ecclesias eiusdem Ordinis. *Nihilominus* hoc priuilegium reuocatum fuit per Sacram Congregationem de mandato Clem. VIII. cum omnibus alijs priuilegijs, quibus concedebatur facultas quibuscunq; Confessarijs etiam regularibus absoluendi à reseruatis Papalibus, & Episcopalibus in primo Decreto, & in secundo prioris declaratiuo specialem mentionem fecit priuilegij canonis sub his verbis:
320 *Inijcientium manus violentas in Clericos iuxta canonem: Si quis suadente, &c. ac iuris dispositionem* quidquid dicant *Lezana, & Naldus apud Dianam par. 9. tract. 4. resol. 53. Basseus v. Excom. 7. fine.* Non possunt ergo Confessarij regulares, nec seculares absoluere ab hac excommunicatione ex quauis percussione contracta, esto impediti sint ire Romam, debent enim recurrere ad Episcopum suum excommunicatione hac innodati. Vtrumq; decretum refert Quaranta v. Casus reseruati. Tacuit

hæc

hæc Peyrinus, quia concessio facta fuerat Confessarijs sui Ordinis.

Quæres 122. An quilibet Sacerdos etiam nondum Confessarius in articulo mortis existentem absoluere possit ab hac excommunicatione cõtracta ob percussionem clerici etiam enormem, ex qua quoq; secuta sit mors percussi?

321 ℞. Affirmatiue, nam Papa expresse excipit hunc casum ibi: *Nisi mortis vrgente periculo* Ergo quilibet potest absoluere. Sed quid est periculum vrgens mortis? Est non solum grauis infirmitas ad mortem,

322 sed etiam illud, quod prouenit ex obsidione, & in bello, & ex naufragio imminenti, nam volens intrare mare non dicitur esse in periculo imminenti, quia nullus intraret nisi stultus *Glos. v. Præterquam mortis, cap. Pastoralis* 10. *de off. ordin.* Vide *ad hoc cap.* 10. *Panorm. & Turrecr. ad Canonem num.* 9. *&* 25.

Quæres 123. Ad quem spectet iudicare, an percussio sit leuis, mediocris, an enormis?

323 ℞. Ad Episcopum, & ad eum, cui incumbit absolutio. Ita *ex cap. Peruenit* 17. *de sent. excom. vbi Panor. in fine, & in Extrauag. Perlectis.* Est communis *cum Nauar. num.* 92. *Silu. v. Absolutio* 4. *Suarez disp.* 22. *in fine sect.* 1. vbi quod pro foro conscientiæ spectat etiam ad virum doctum. Immo Episcopi antequam absoluunt, petunt consilium Canonistarum, vt securius agant, ne sibi alienam potestatem ex quodam affectu propriam ampliandi auctoritatem vsurpent.

324 Demum nota vnum in corpore iuris, percussionem huiusmodi diuidi solum in duo membra, in leuem, & in grauem, ac enormem pro eadem sumpta contradistincta à leui, pro qua stare debet mediocris, de qua nulla mentio fit in iure clauso, sed solum in Extrauag. Perlectis; qua notatione confirmatur, quod respondimus sub q. 112. nempe Episcopum posse absoluere ab hac excommunicatione ob mediocrem percussionem contracta.

Quæres 124. An superior regularis possit ab hac excommunicatione absoluere suos subditos?

℞. Affirmatiue, non solum quando percussio fuit leuis, seu mediocris inter ipsos religiosos, loquendo de iure communi inserto in corpore iuris, sed etiam, quando enormis etiam ex homicidio, ex vi iuris communis extra tamen corpus iuris respectu cuiuscunq; percussi etiam Clerici Secularis.

325 Primum ex vi iuris communis inserti probatur ex cap. Monachi 2. de sent. excom. *Monachi vero, & Canonici Regulares quocunque modo se in Claustro percusserint non sunt ad Apostolicam Sedem mittendi &c.* Id concessum fuit ab Alexandro III. creato anno 1159. amplum quidem & certe erat etiam pro enormi ex illo verbo *Quocunq; modo.* includit enim quemlibet modum percussionis, arg. eorum, quæ refert Barb. hac dic-

tione 317.& 319. Nihilominus volunt subintelligi exceptionem enormis percussionis *Suarez disp.22.sect.1.num.72.Sayr.lib.3.cap.28.num.12. & alij*, & hoc verum est, quia Innocentius III. eius Successor se declarauit in cap.Cum illorum 32.eod. vt non absoluerent ab hac censura contracta ex enormi percussione; cuius declarationi adhæsit subsequenter in concessione facta Fratribus S. Ioannis Ierosolimitani *cap. Canonica* 50.*eod*. Et ex hoc cap. *Castropal.disp.3.p.23.§.4.num.8*. deducit hanc exceptionem, quam debebant accipere *ex dicto cap. Cum illorum*, vbi id expresse dicitur. Demum nota, quod textus cap. Monachi dicit *in Claustro* non restringendo, sed demonstrando locum, in quo sicut manent fere semper, ita ibidem solet contingere percussio, vnde si

326 accidat extra adhuc absoluuntur à suo Superiore, vt ex *Rodriq. tom.1.q.20.art.12.ex eo Coriol.super casum 10. de reseruat. num.15. Angel.v. Excom.5.num.43. Panor. in dictum cap. Cum illorum num.16.* Ego docui *resolut.28.num.46.Diana par.9.tract.4.resol.49.*

327 Secundum extra corpus iuris, quod possint absoluere suos subditos etiam ob enormem, probatur hoc vnico argumento deducto ex Bulla Clem. VIII. incip. *Sanctissimus* inter Bullas Vrbani VIII. sub Bulla 26. fol. 43. ibi: *Occisio, seu vulneratio, aut grauis percussio cuiusq; personæ.* Posita ergo reseruatione per superiores regulares huius casus, ipso iure potestatem habent absoluendi subditos suos in hunc casum incidentes, etiamsi occiderint clericum. Duo hic sunt probanda.

328 Primum, quod ex posita reseruatione huius casus superiores regulares habeant potestatem de iure absoluendi, certum est, quia natura reseruationis hęc est, vt nullus inferior possit absoluere, præter ipsum reseruantem, in hoc nullus contradicit, cum notum sit, Prælatum reseruantem solum posse absoluere de iure à reseruatis per seipsum.

329 Secundum, quod sub illis verbis *occisio cuiusq; personæ* veniant non solum religiosi subditi clerici, & conuersi, sed etiam laici, & clerici seculares, suadetur ex illis verbis *cuiusq. personę* generalibus, ac proinde comprehendentibus prædictos, vnde tanquam vniuersalis non recipit restrictionem alicuius, *Alex. concil. 118. lib. 5. ex eo Tuschus lit. D. concil. 397. num. 21. apud Barb. dict. 73. num. 3.* In terminis nostris Corduba *q. 4. §. Septimus casus, quem pro se citat Sanctorus, de Melfi in suis Comment. Moralib. cap. 7. constit. statuto v. fol.545. vers. Primo Grassius de reseruat lib. 3. cap. 9. num. 12. Ego resol. 28. num.* 50. rem hanc fuse tractaui, *Peyrinus de prælato q. 3. cap. 2. §. 1. num. 58.*

Obijci hic possunt duo, *Primo* in Bulla Clem. VIII. agi de casibus reseruandis per superiores regulares, hoc est, de peccatis mortalibus, non de excommunicatione, qua afficitur occidens clericum, neq; enim vad let arguere ab vno ad alterum, aliud enim est casus reseruatus, aliu.

330 censura, & excommunicatio, quia hęc est pæna illius ex Nauar. cap. 27. num.

27.num.259. Verſ.Sexto. *Secundo* ſequitur, quod ſuperior regularis poſſit abſoluere ſuum ſubditum, qui vulnerauit, ſeu occidit Romiperas Clericos,& Cardinales,atq; Epiſcopos excommunicatus in Bulla Cænę Domini excom.10. & 11. Quod tamen verum non eſt ex communiori,
331 & veriori opinione Doctorum, quos allegaui *Reſol. 3. num. 4. Verſ. Hunc,& reſol.52.num. 135. latius dixi Reſol.128.per totam.* Sunt tamen alij in contrarium, quos refert Diaua de Regul.reſol. 10.& 72.

332 ℞. Ad primum, & in Bulla caſuum reſeruandorum comprehendi caſus non ſolum quo ad peccata, ſed etiam quo ad excommunicationem illis adnexam. Et ita reſpondit *S. Congr. apud Cochier, & Peyrinum,*quos citaui *Reſol.37.q.31.num.44. Secundum* concedo, derogatum fuiſſe per Bullam Cænæ quo ad illos ibi expreſſos, non quo ad Clericos ſibi ſimplices non Epiſcopos, non Cardinales.

Quęres 125. An ſuperior poſſit abſoluere non ſolum religioſos profeſſos, & non profeſſos,ſed etiam venientes ſeculares, qui percuſſerunt, vel occiderunt quoſcunq; clericos, & alios eccleſiaſticos extra Bullam Cænę Domini?

333 ℞. Affirmatiue, habitu prius legitime recepto,& nouitij conſtituti. Expreſſe cap.Cum illorum 32.de ſent.excom. ibi: *Quod de ſeculo fugientes, qui religionis habitum in monaſterio receperunt, & inter cætera poſt modum confitentur,ſe tale commiſiſſe delictum,per quod ipſo actu excommunicationis ſententiam incurrerunt, &c. Eorum Prælatis, quod etiam talibus abſolutionis beneficium impertiri valeant.* Non ſolum ergo profeſſis, ſed etiam Nouitijs,qui ante ingreſſum in excommunicationem ob percuſſionem datur abſolutio *Diana par.9.tract.4.reſol.* 51. Et licet ibi adſit illa exceptio enormitatis;nihilominus ex alio capite,nimirum,ex vi Bullæ Clementis VIII. ſuperiores abſoluere poſſunt ab ea, etiam ſi proueniat ab occiſione,vt probatum fuit;& *confirmatur* in ſpecie quo ad Nouitios,qui ſubduntur caſibus reſeruatis per Regulares, vt probaui *tom. 5.de Profeſſ.regul.cap.12.q.9.à num.19.vbi q.10.num.26.* reſpondi, Nouitium abſolui poſſe à ſuperiore regulari ab omnibus, a quibus abſolui poſſunt profeſſi.*Confirmatur* per Bullam Pij V. incip. *Dum ad Congregationem 129. in B. N.* concedentis Abbatibus Caſſinenſibus facultatem abſoluendj Monachos, Commiſſos, Oblatos, & Nouitios, in ea tamen perſeuerantes, à quibuſcunq; criminibus, cenſuris, & pænis, tam ante, quam poſt ingreſſum, de quauis cauſa, vel ob quemuis exceſſum, & delictum publicum,vel occultum, caſu,vel data opera, quomodolibet ab eis,etiamſi homicidium voluntarium, non tamen commiſſum poſt ingreſſum,& ſolum in foro conſcientiæ. Communicatur alijs regularibus ex dictis *de Homic.cap.1.num.348.Donatus par.1.tract.7.q.10.* Standum nihilominus cum argumento Reſeruationis, quia Pius V. reſtringit ad Nouitios caſum homicidij perſeuerantes.

Quæres 126. A quo absoluendus sit religiosus etiam nouitius percussor, quando percutiens, & percussus sunt sub diuersis superioribus? e. g. si religiosus percutiat aliud religiosum eiusdem, vel alterius ordinis, vel clericum.

334 ℟. Innoc. III. in cap. Cum illorum 32. de sent. excom. his verbis: *Si vero Claustralis aliquis in religiosam personam alterius Claustri manus iniecerit violentas per Abbatem proprium, & eius, qui passus est iniuriam absoluatur. Quod si clericum percusserit secularem, non nisi per Apostolicam Sedem, vt scandalum euitetur, absolutionis gratiam poterit promereri.* Mitigat id Bonifacius VIII. relatis cap. *Religioso* 21. in 6. *qui manus violentas in Clericum secularem iniecit, ne hoc prætextu habeat materiam euagandi, poterit ab Episcopo eo casu absolutionis beneficium exhiberi, quo seculari clerico posset, si alium Clericum percussisset.* Glos. v. eo casu, restringit, si leuiter percussit, *ex cap. Peruenit, de quo dixi supra q.* 112. Et in his terminis ita docent *Suarez disp. 22. sect. 1. num. 74. & 75. Castropal. disp. 3. p. 23. §. 4. num. 10. Diana par. 9. tract. 4. resol. 49. Vers. Notandum. Tamb. tom. 2. disp. 14. q. 10. num. 3. Cespedes de exempt. regul. dub.* 304. Dicta procedunt de iure communi inserto in corpore iuris.

335 Loquendo vero ex alio iure extra corpus, siue vt aiunt, iure priuilegij possunt Prælati regulares suos subditos absoluere ab hac excommunicatione etiam ob occisionem contracta contra quamlibet personam ecclesiasticam, siue eiusdem Ordinis, vt hactenus patet, siue alterius Ordinis, siue Clericum Secularem. *Probatur* hoc postremum. Tum quia id deducitur ex Bulla Clem. VIII. de casibus reseruandis, ibi: *Occisio, seu vulneratio, aut grauis percussio cuiusque personæ.* Quo nomine *Personæ* veniunt ecclesiasticæ, siue regulares, siue seculares, ex probatis supra num. illa enim Bulla habet rationem iuris communis magis, quam priuilegij. Tum iure priuilegij Sixti IV. incip. *Regimini* 6. in B. N. §. 5. & in eadem Bulla ibidem sub num. 7. §. 4. pro Prædicatoribus, conceditur eorum superioribus etiam localibus, & eorum Vicarijs facultas absoluendi suos Fratres, & seipsos ab excessibus, & censuris, nisi talia forent, propter quæ essent ad Sedem Apostolicam mittendi. Ibidem declaratur

336 pro quibus excessibus sint mittendi, Vid. *Declaramus hæreticos relapsos, Schismaticos, & qui literas Apostolicas falsificassent, aut ad infideles prohibita detulissent, dumtaxat esse ad Sedem prædictam merito destinandos.* Quare ad eam non sunt mittendi occisores Clericorum etiam secularium. Nec dicas, paulo infra excipi homicidium voluntarium, bigamiam,

337 & mutilationem membrorum. Quia hanc exceptionem ponit in ordine ad dispensationem, non ad absolutionem, de qua hic tantum sermo est; quidquid cum nonnullis *dicat Diana par. 9. tract. 4. resol. 49. Vers. Notandum.*

Dices Bonifacius IX. in sua incip. *Sacræ Religionis*, apud Confectium fol. 26.

126. In terminis nostris Prædicatorum Prioribus, & eorum Vicarijs concedit absolutionem suorum Fratrum ab excommunicationibus ob manus violentas in confratres, vel alios quoscunq; clericos etiam vsq; ad sanguinis effusionem, & enormem læsionem iniecerint, &c. *dummodo læsio huiusmodi adeo enormis non existat, quod propterea foret merito Sedes prædicta consulenda, &c.* Ergo etiam in hoc casu talis potest esse læsio, à qua superior non possit absoluere, ergo non consistit solum in exceptione supra allata à Sixto IV.

℞. Illam exceptionem referendam esse ad occisionem tantum Episcoporum, & Cardinalium, nam Sedes Apostolica in hoc consulenda est, quia reseruatur in Bulla Cænæ Domini, vt dixi supra. Adde quod in Marimagno omnium Ordinum consulitur Sedes Apostolica solum pro illis casibus supra enumeratis, inter quos non est occisio, iuxta supra dicta, & cum Priuilegia hæc sub titulo Marismagni sint posteriora illo Bonifacij IX. ideo hoc non est attendendum, sed illa Marismagni concessa sine hac speciali exceptione.

Quæres 127. An omnino excludatur Episcopus, & Abbas percussi, itaut non possint percussores, etiam si velint, absoluere, & illis condignam tribuere pænitentiam?

338 ℞. Excluduntur ambo quo ad absolutionem, non quo ad satisfactionem, ita quod proprius percussoris superior ante absolutionem debet procurare, vt superior percussi suam habeat satisfactionem, & inde absoluatur.

Primum quo ad absolutionem probatur, quia loquendo respectu religiosorum non videtur rationabile, quod vterq; Abbas absoluat, cum vterq; eorum sine altero possit efficaciter producere effectum absolutionis, ergo sufficit alter eorum de consensu alterius, & sic quisq; absoluit suum de consensu alterius, cui hoc modo dicitur satisfieri, nimirum superiori, & eius subdito. Nec obstat allatus textus in præcedenti quæstione, quod Abbas percussi absoluat percussorem, quia procedit ex vi iuris communis, cui censetur derogatum ex vi priuilegiorum, & ex Bulla Clementis VIII. de casibus reseruandis. Quo vero ad absolutionem religiosi percussoris Clerici per Episcopum ex præfato textu iuris communis olim textus ille obseruabatur, quando regulares erant sub iurisdictione Episcopi tempore Innocentij III. quo nondum erant exempti à iurisdictione Episcoporum, à quibus postmodum plene exemit Gre-

339 gorius IX. relatus *cap. Nimis iniqua* 16. *cap. Nimis graue* 17. *de excessib. Prælatorum*, vnde huiusmodi exemptio est de iure communi, vt mecum

340 resol. 7. docet *Franciscus Cespedes Theatinus de exempt. regular. dub.* 391. Vnde cum iam illi sit derogatum per dicta iura, & per subsequentia priuilegia, non potest Episcopus amplius se ingerere in absolutione, cum in omnibus, & per omnia sint subiecti suis superioribus regulari-

bus plenam,& absolutam potestatem in vtroq; foro super suis subditis,
341 etiam maiorem, quam non habent Episcopi in suis Clericis,quos solum possunt absoluere à casibus occultis reseruatis Papæ ex cap. 6. sess. 24.Prælati vero regulares suos absoluere possunt etiam ab ijsdem non
342 occultis, sed etiam publicis, dum hæc facultas illis competit etiam pro foro non solum conscientiæ,sed etiam externo, vt docent *Sanchez lib.6.cap.17.num.43. Portellus v. Prælati potestas num.25. Vecchius de Nouitijs disp.9.dub.8.num.3. Lezana in Marimagno Minorum num.112. Ego resol.3. num.19.*
343 Secundum quo ad satisfactionem patet, quia fundatur in iustitia, vnde non obstante iure, quo Prælati regulares possunt suos absoluere ab hac excommunicatione contracta etiam ex homicidio cuiusque personæ,parti satisfaciendum est accedente iudicio superioris percussi,cui est
344 satisfaciendum, priuilegia enim non tollunt ea,quæ ad iustitiam pertinent.

Dices contra prædicta, nam non fuit Innocentius IX.sed Bonifacius VIII. qui decreuit, percussorem clerici esse absoluendum ab Episcopo ex leui percussione eo cap.21. de sent. excom. in 6.ergo supradicta non faciunt ad rem.

℟. Ea adhuc subsistere, quia vt probaui potiora sunt iura Prælatorum regularium pro suis subditis absoluendis, quam Episcoporum pro eisdem.Vlterius magis ad rem, esto Bonifacius eam potestatem dederit Episcopis, quasi tunc superiores regulares ea carerent, quod tamen falsum est,cum ex cit.cap.Nimis iniqua 16.de excessib.Prælator. aperte dicatur,regulares quo ad absolutionē esse exemptos ab Episcopis, & subiectis suis superioribus regularibus; nihilominus Pontifices, qui successerunt Bonifacio exemerant à iurisdictione ipsos regulares in omnibus,& per omnia ipsorum Episcoporum,vt videri potest apud Rodriq. in eius Bullario, vbi Benedictus XI. eius successor immediatus Fratres Minorum eximit ab Episcopis *etiam in ratione delicti commissi* Bulla incip. *Inter cæteros.*

Quæres 128.An volente regulari superiore religiosus excōmunicatus ob percussionē clerici subditi,seu extranei,possit tūc Episcopus absoluere?

345 ℟. Potest ex concessione sui superioris, & non aliter, nam quo ad hoc est subiectus dispositioni sui superioris. Est communis, *Sil. v. Absolutio 5.num.2.& 3.Suarez de cens.disp.41.sect.2.num.12. Sanchez lib.4. cap.39.num.32.ex his Castropal.disp.3.de cens.p.23.§.4. num.11.* Modo inutilis,cum ipse Superior maiorem habeat Episcopo,vt dixi num.341.

Quæres 129. An Episcopus possit propria auctoritate absoluere laicum, qui percussit religiosum?

346 ℟. Immo debet, quia non desinit esse illius subditus, & nullo modo

fit

fit subiectus superiori regulari percussi, cum potestas regularis Prælati restringatur ad personas sibi subiectas ratione communis vitæ. Vocandus tamen est superior percussi pro satisfactione antequam percussor absoluatur. Ita *Cespedes dub.305.num.4.alijs citatis, & me resol.28.num.59.* cuius dictum sub num. 2. displicet, quod Episcopus possit absoluere religiosum ex leui percussione, etiam non obtenta facultate à superiore regulari, quia per priuilegium, quod habent regulares non tollitur facultas, quæ de iure ordinario competit Episcopis, ergo.

347 Contra est, quia hanc facultatem habent Pręlati regulares ex officio suo, cum ipsi curam habeant animarum suorum subditorum, sicut Episcopi suorum, & subditi regulares non sint deterioris conditionis, quam seculares subditi Episcopis ex Bulla 132. in B. N. potestas absoluendi par est in vtrisq; Episcopis scilicet, & Prælatis regularibus, ergo vnusquisq; suos absoluat, & nō mittat suam falcem in messem alienam, quia non vnget, sed emunget.

348 Ad eius rationem dico, eam procedere, quando vterq; superior ex æquo habet sub se cōmunes subditos, & vnus est Ordinarius, & alter delegatus, tunc superueniens ordinario delegatus, is non tollit illius potestatem, vt dicitur *cap. Per hoc 17. de hæret. in 6.* vbi non derogatur ordinarijs, licet causa delegetur alteri, dum ambo procedere possunt in causa. In casu autem nostro subditi non sunt communes, nec Pręlatus regularis est delegatus, & ordinarius.

Quæres 130., An si Prælati regulares incidant in hanc excommunicationem eligant confessarium sui ordinis, qui eos absoluat?

349 ℞. Affirmatiue, & colligitur ab ipsis Bullis supra citatis q. 104. Vers. Loquendo, ea ratione, ne sint deterioris conditionis suis subditis. Ita *Barb. Allegat. 41. num. 17. Tambur. tom. 2. disp. 14. q. 11. num. 3. Rodriq. tom. 1. q. 20. art. 12. Miranda tom. 2. q. 35. art. 24. Vers. Aduertendum.*

Quæres 131. Quinam veniant sub nomine superioris valentis absoluere ab hac excommunicatione?

350 ℞. Omnes curam animarum habentes in suo monasterio, & religione, & sic Generalis, Prouincialis, & superior localis, & eorum Vicarij, modo non adsit prohibitio, per quam maiores Prælati hanc excommunicationem sibi reseruent expresse, vel tacite per casum extensum in Decretali Clem. VIII. *occisio, seu vulneratio, aut grauis percussio cuiusq; personæ.* In meo ordine in Capitulo Generali Assisij celebrato in Conuentu S. Antonij de Padua anno 1653. vltimo Maij, Ego vbi indignus electus fui Generalis, de consensu totius Capituli feci editionem perpetuam casuum reseruatorum, & pro hac excommunicatione casus pro Generali expressus fuit his verbis: *Mutilatio, & occisio cuiusq; personæ.* Prouinciali. *Violentarum manuum in Clericos, Religiosos, & Fratres grauis iniectio.* Priore. *Percussio leuis.*

Quæres

Quæres 132. Quid dicendum, quando in conuentu sunt tantum superior, & subditus Sacerdos se inuicem percutientes, numquid se inuicem absoluere possunt, si vrget præceptum celebrandi, & non possint tunc adire superiorem maiorem?

351 ℞. In hoc casu superior absoluat tantum ab excommunicatione alium Sacerdotem, & nō à peccatis ad euitandam irregularitatē, deinde ipse superior sic absolutus à censura tantum conterat de peccatis, & absoluat ab vtroq; Sacerdotem suum subditum, & demum ipse à suo subdito iam libero absoluatur à peccatis, vt digne celebrare possit. Et ita hoc suadet necessitas, quæ nulli est subiecta legi. Ita docui *resol.28.num.57.& Diana par.9.tract.4.resol.52.* alijs citatis contra Suarez, & Tambur.

Quæres 133. An detur casus, in quo religiosus ab hac excommunicatione absolutus à suo superiore, teneatur se præsentare Summo Pontifici recepturus ab eo mandatum?

352 ℞. Nullus datur, quia hæc obligatio comparendi coram Papa, vel Legato à Latere imponitur tantum excommunicatis, qui propter imminentem mortis articulum, vel aliud impedimentum legitimum non potentes adire superiorem, ad quem spectat absolutio, interim ab alio absoluuntur, qui alias extra tale impedimentum non poterat absoluere, *cap.Eos 22.de sent.excom.in 6.* vti non se præsentantes ei, qui poterat eos absoluere, recidunt in eandem excommunicationem. In casu autem nostro Superior ex officio suo semper absoluere potest ab hac excommunicatione ex quauis percussione etiam ex occisione homicidij secuti.

Vnicum pono casum præsentationis in religioso, qui occidisset Romipetam, Episcopum, vel Cardinalem, quia horum excommunicatio à solo Papa absoluitur, ergo si à suo Superiore absolueretur ex periculo mortis, vel alio impedimento, deberet ei iniungere iuramento accepto, vt sublato impedimento se præsentaret Papę, vel Legato à Latere.

Quæres 134. An nouitius absolutus iuxta dicta sub q. 125. immo & professus, siue nulliter, siue valide, sed rediens ad seculum, reincidat in excommunicationem, à qua fuerat per ingressum absolutus?

353 ℞. Non reincidere, quia vt mox dixi, reincidentia datur solum ex impedimento absoluto ex cap. Eos 22.cit. sed Nouitius hoc modo non absoluitur à non habente potestatem, sed ab habente, vt notum est, vt patet tum ex iure communi cap.Cum illorum 32.tum ex priuilegijs. Et hoc probaui *resol.28.num.56.& resol.111.num.24.multis alijs allegatis à Lezana in Marimagno Minimorum num.35.* Nec obstat, quod in aliquibus priuilegijs exprimatur reincidentia, quia in alijs non exprimitur, vnde relinquitur arbitrio aliorum; tene ergo quod tibi vtile est, & damnosum

nosum fuge, quod tibi imprecatur *Diana par. 9. tract. 4. resol. 51. ad finem.* cum alijs suis amicis.

Quæres 135. An hac excommunicatione innodati etiam ex causa homicidij sacrilegi absolui possint per Bullam Cruciatæ?

354 ℞. Affirmatiue, & quidem quater in anno, si bis Bullam acceperint præter primam receptionem, hoc est in vita semel, & semel in articulo mortis, absolui possunt ab omnibus peccatis, & censuris etiam in Bulla Cænæ Domini reseruatis, excepto crimine hæresis. Ita ex Bulla Cruciatæ Vrbani VIII. Est communis apud Dianam part. 9. tract. 4. resol. 57. vbi tamen non citatur dicta Bulla, quam habeo apud me impressam.

Quæres 136. An Episcopus possit absoluere eum, quem declarauit excommunicatum e. g. ob percussionem, vel homicidium commissum contra clericum à se processatum?

355 ℞. Affirmatiue. Probatur. Tum quia inchoans processum præsertim iure ordinario nullo iure prohibetur illum perficere vsque ad sententiam, & etiam eius executionem, nisi obstet appellatio, quæ in casu nostro obstare non potest, cum agatur ad vtilitatem excommunicati absoluendi, ergo absoluere potest, & debet, ponens enim principium,
356 & reliqua consumare debet ad illud pendentia *Glos. v. compellatur, cap. Publicato 58. de elect.* Sententia autem pertinet ad processum, sub
357 cuius nomine venit, *ex Gemin. in cap. Vt super, de appellat. in 6. num. 8. Franch. ibidem num. 3. Felin. in cap. Quoniam, de probat. num. 7. ibidem Decis. in notab. 15. in fine* Tum quia per easdẽ causas tollitur, quod positum fuit, ex vulgatis iuribus, sed declaratio incursæ excommunicationis ponitur per Episcopum, ergo & tollitur per eundem, quam tamen non aufert sine absolutione, ergo & tollit excommunicationem. Tum quia superior regularis absoluit suum religiosum occidentem al-
358 terum religiosum ex q. 124. Tum quia potest in causis fidei absoluere iudicialiter reum hæreticum à se processatum, vt de communi probat *Castropal. par. 1. disp. 4. p. 3. §. 1. num. 23.* Tum quia idem præstare potest Inquisitor *ex eodem §. 2. num. 1. de Lug. disp. 23. de fide num. 83. Barb. in cap. Vt officium 11. de hæret. num. 4.* Ergo a fortiori in nostro casu, neque enim est deterioris conditionis illorum.

Dices in Tridentino sess. 24. cap. 6. Non licet Episcopo in deductis ad forum contentiosum Sedi Apostolicæ reseruatis absoluere, sed tantum
359 in occultis. ℞. Ea verba: *Deductis ad forum contentiosum* referri ad nõ deducentem, hæc enim prohibitio refertur ad eum, qui excommunicatum non iudicauit, huic enim non licet mittere manum in alienam segetem, ne faciat iniuriam iudici, cuius est causam terminare. Quare Episcopus iudex poterit suum subditum processatum, & declaratum à se excommunicatum absoluere ab excommunicatione in foro externo, & sic terminare suum processum.

FINIS.

INDEX
RERUM MEMORABILIUM.
Primus numerus indicat Cap. Secundus marginalem.

A

B

non

Car-

Cle-

Dat

D

E

Mulieres

N

O

Q

R

S

Hebræo-

T

Tertiarij

FINIS TABVLÆ

